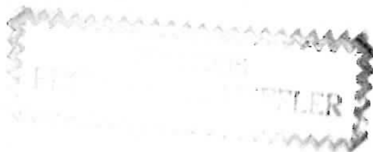

KATEHETIČKE PROPOVIJEDI.

PRIREDIO IH PO

IVANU EV. ZOLLNERU

STJEPAN BUTURA
DUHOVNIK U BOLNICI MIL. SESTARA.

I. GODIŠTE.

O VJERI.

DRUGA KNJIGA.

OD ANGJELA DO SMRTI ISUSA KRISTA.

U ZAGREBU
TISAK C. ALBRECHTA (MARAVIĆ I DEČAK)
1905.

Broj 5241.

„IMPRIMATUR“

U ZAGREBU, 30. studenoga 1904.

† Juraj.

PREUZVIŠENOMU I PREČASNOMU GOSPODINU

GOSPODINU

JURJU POSILOVIĆU

METROPOLITI HRVATSKOMU, NADBISKUPU ZAGREBSKOMU, TAJNOMU SAVJETNIKU NJEGOVOG VELIČANSTVA, OPATU BL. DJEVICE MARIJE OD TOPUSKOG, POKROVITELJU KNJIŽEVNOGA DRUŠTVA SV. JERONIMA, ZAČASNOMU GRADJANINU KRALJ. GRADOVA IVANIĆA, SENJA I POŽEGE, DOKTORU SV. BOGOSLOVJA ITD. ITD.

U ZNAK SINOVSKE ODANOSTI I ZAHVALNOSTI

SMJERNO POSVEĆUJE OVO DJELO

PISAC.

KAZALO.

Prvi članak vjere (nastavak).

Strana

XXVIII. **Treća nedjelja po Duhovima. — § 3. O angjelima. —** 1. O bivstvovanju angjela. 2. O vlastitostima i redu angjela. 3. O grijehu i kazni angjela 1

XXIX. **Četvrta nedjelja po Duhovima. — O angjelima** (nastavak). — 1. Kakovi su nam angjeli? 2. Imade li svaki čovjek svoga angjela čuvara? 3. Što smo mi dužni svomu angjelu čuvaru? 15

XXX. **Peta nedjelja po Duhovima. — O angjelima** (konac). — 1. Kakovi su nam zli dusi? 2. Što moramo činiti, da nam njihove napasti ne naškode? 30

XXXI. **Šesta nedjelja po Duhovima. — O prvim ljudima i njihovom padu. —** 1. Kako je Bog stvorio prve ljude? 2. Kako ih je Bog odlikovao? 43

XXXII. **Sedma nedjelja po Duhovima. — O prvim ljudima i njihovom grijehu. —** 1. Da su naši praroditelji sagriješili, te se vrlo unesrećili. 2. Da su njihov grijeh i njegove zle posljedice prošle na nas 61

XXXIII. **Osma nedjelja po Duhovima. — § 6. Od pada do dolaska božanskog Spasitelja. —** 1. Od pada naših praroditelja do potopa. 2. Od potopa do Abrahama . 75

XXXIV. **Deveta nedjelja po Duhovima. — Od pada do dolaska bož. Spasitelja. —** 1. Od Abrahama do Mojsije. — 2. Od Mojsije do ulaska Izrajelaca u Kanaan . . 89

XXXV. **Deseta nedjelja po Duhovima. — Od pada do dolaska božanskog Spasitelja. —** 1. Od ulaska Izrajelaca u Kanaan do razdjelbe njihovog kraljevstva. 2. Od razdjelbe njihovog kraljevstva do njihovog sužanjstva 105

XXXVI. **Jedanajesta nedjelja po Duhovima. — Od pada do dolaska bož Spasitelja. —** 1. O prorocima, što ih Bog od vremena do vremena slao Izrajelcima. 2. O daljnoj sudbini Izrajelaca do dolaska božanskog Spasitelja . 119

XXXVII. **Dvanajesta nedjelja po Duhovima. — Od pada do dolaska božanskog Spasitelja. —** 1. Zašto je Spasitelj došao tek 4000 godina poslije grijeha ljudi? 2. Jesu li se mogli spasiti ljudi, koji su živjeli prije dolaska Spasitelja? 3. Kakovo je bilo čudoredno stanje svijeta u vrijeme, kad je Spasitelj došao? 132

Drugi članak vjere.

„I u Isusa Krista, Sina njegovog jedinorogjenog, Gospodina našega.“

Strana

XXXVIII. **Trinajesta nedjelja po Duhovima. — Tumačedje drugoga članka u opće.** — 1. Zašto kažemo: I u Isusa Krista itd.? 2. Što znače riječi: »Isus Krist«? 3. Zašto zovemo Isusa Krista »jedinorogjeni Sin božji«? 4. Zašto ga zovemo: »naš Gospodin«? 145

XXXIX. **Četrnajesta nedjelja po Duhovima. — Otkuda znademo, da je Isus Krist od Boga obećani Spasitelj?** — To znademo odatle, jer se na njem sve ispunilo, što su proroci o Spasitelju prorekli 159

XL. **Petnajesta nedjelja po Duhovima. — Po čemu znademo, da je Isus Krist pravi Bog?** — 1. Iz njegovog svjedočanstva. 2. Iz svjedočanstva drugih 173

Treći članak vjere.

„Začet po Duhu sv., rogjen od Marije Djevice.“

XLI. **Šesnajesta nedjelja po Duhovima. — Što nas uči treći članak o utjelovljenju Isusa Krista?** 187

XLII. **Sedamnajesta nedjelja po Duhovima. — O rogjenju Isusa Krista od Marije Djevice.** — 1. Da se Marija pravom naziva Majka božja. 2. Da je Marija bila i ostala Djevica 200

XLIII. **Osamnajesta nedjelja po Duhovima. — O životu Isusovom na zemlji.** — Što se s Isusom dogodilo 1. prije, 2. kod, 3. odmah poslije njegovog rogjenja . . 213

XLIV. **Devetnajesta nedjelja po Duhovima. — O životu Isusovom na zemlji.** — 1. O dolasku mudraca u Betlehem. 2. O bijegu sv. obitelji u Egipat. 3. O njezinom povratku u Nazaret 227

XLV. **Dvadeseta nedjelja po Duhovima. — O živoru Isusovom na zemlji.** — 1 O dvanajest godišnjem Isusu u hramu jeruzalemskom. 2. O njegovom boravku kod Marije i Josipa u Nazaretu 240

XLVI. **Dvadeset i prva nedjelja po Duhovima. — O životu Isusovom na zemlji.** — 1. Isus se dade krstiti od Ivana. 2. Boravi četrdeset dana u pustinji 254

XLVII. **Dvadeset i druga nedjelja po Duhovima. — O životu Isusovom na zemlji.** — 1. Što je Isus učio? 2. Kako je Isus učio? 268

Strana

XLVIII. **Dvadeset i treća nedjelja po Duhovima. — O životu Isusovom na zemlji.** — Isus je dokazao istinitost i božanstvenost svoje nauke 1. svetošću svoga života, 2. svojim božanskim djelima 281

Četvrti članak vjere.

„Mučen pod Poncijem Pilatom, razapet, umro i pokopan.“

XLIX. **Dvadeset i četvrta nedjelja po Duhovima. — Neke opaske o muci Kristovoj.** — 1. Što se dogodilo neposredno prije muke Isusove? 2. Odgovor na neka pitanja o muci Isusovoj 295

L. **Dvadeset i peta nedjelja po Duhovima. — Povijest gorke muke i smrti Isusove.** — Isus na gori maslinskoj. 2. Isus pred Anom i Kaifom . . . . . , 309

LI. **Dvadeset i šesta nedjelja po Duhovima. — Povijest gorke muke i smrti Isusove.** — 1. Isus pred Pilatom. 2. Isus pred Herodom 322

LII. **Dvadeset i sedma nedjelja po Duhovima. — Povijest gorke muke i smrti Isusove.** — 1. Osuda Isusa na smrt. 2. Njegov križni put i razapeće 335

LIII. **Dvadeset i osma nedjelja po Duhovima. — Povijest gorke muke i smrti Isusove.** — 1. Kako je Isus na križu trpio i umro. 2. Kako su ga s križa snimili i u grob položili 349

Popravci većih opaženih pogrješaka.

Strana	5.	redak	8.	ozgo:	mogu,	popravi:	**mojega**
»	63.	»	16.	ozdo:	blio,	»	**bilo**
»	82.	»	5.	»	ga,	»	**za**
»	156.	»	17.	»	dam,	»	**nam**
»	169.	»	9.	»	rob,	»	**grob**
»	171.	»	16.	»	unašašće,	»	**uzašašće**
»	199.	»	10.	»	svom,	»	**svoj**
»	201.	»	11.	»	Mojka,	»	**Majka**
»	209.	»	4.	»	iz	»	**izvan**
»	212.	»	6.	ozgo:	sazmatranje,	»	**razmatranje**
»	220.	»	7.	ozdo:	vješnu,	»	**vječnu**
»	277.	»	9.	ozgo:	pa	»	**da**
	svagdje	mjesto:			spas	»	**spasenje**
	»	»			porod Isusov	»	**rogjenje Isusovo**

XXVIII. Propovijed.

Treća nedjelja po Duhovima.

O angjelima.

»Bit će radost pred angjelima božjim za jednoga grješnika, koji pokoru čini« (Luk. 15, 10).

Za prve francuske revolucije živio u Lionu čovjek, koji je svu vjeru izgubio, s toga o vjeri i vjerskim stvarima nije hotio ništa čuti. Taj nesretnik sastao jednoga dana svećenika, koji je baš nosio poputbinu k bolesniku. Misao, da iz pristojnosti mora glavu otkriti, učini ga zlovoljna i pokuša izbjeći svećenika. Ali za čudo! svećenik ga slijedi korak za korakom, od ulice do ulice, jer ne može drugim putem ići, da dogje do stana bolesnikova. Bezbožac ne znajući što da učini, ugje u prvu otvorenu kuću, a svećenik za njim, jer je baš tu stanovao umirući. Najednoć se nagje opkoljen od vjernika, koji su pratili sv. pričest. Više nije mogao uteći. U taj čas bude potresen i gane ga milost. »Kako«, reče sam sebi, »ja bježim pred Bogom, koji za mnom ide! Kakav sam ja nezahvalni i zaslijepljeni čovjek! Ne, dulje se ne ću protiviti. Odričem se svoje nevjere, opet želim biti kršćanin, te kao kršćanin živjeti i umrijeti.« I on održa riječ, obratio se opet k vjeri i sprovodio vrlo krepostan život.

Tako eto milosrdni Bog ide za grješnikom, prati ga korak za korakom na svim njegovim putevima, da dušu njegovu otme propasti. On je u istinu dobri pastir, koji ide za izgubljenom ovcom — brižna žena, koja ne prestaje tražiti izgubljeni novac dok ne bude sretna, naći ga. O da si grješnik k srcu uzme kako Bog za njim teži, da uvidi, što sve On čini za njegov spas, nikako mu se ne bi mogao dulje protiviti, on bi se poput

onoga bezbožca iz Liona pun skrušenosti i boli njemu predao, te uz njega pristajao vjernom ljubavi u sve dane svoga života.

Ali ne samo Bog, već i njegovi sv. angjeli ljube grješnika i ništa više ne žele, nego da se obrati i pokoru čini. Nastoje oni s toga neprestano, da počne drugačije misliti i svoje korake upravljati na put kreposti. Ništa im ne donosi veće utjehe, nego ako im uspije koju dušu spasiti. O tom nas uvjerava sam Spasitelj u današnjem evangjelju, kad veli: »Bit će radost pred angjelima božjim za jednoga grješnika, koji pokoru čini.«

O angjelima ću govoriti, pošto sam vam govorio o stvaranju, uzdržavanju i upravljanju svijeta. Danas čujmo: 1. O bivstvovanju angjela. 2. O vlastitostima i redu angjela. 3. O grijehu i kazni angjela.

I.

Uz vidljivi svijet Bog je stvorio i nevidljivi, naime bezbrojne duhove, koje mi zovemo angjelima. Angjeo je grčka riječ i znači poslanik, vjesnik. To ime imadu nebeski dusi radi svoje službe, koju vrše po nalogu božjem. Bog se njima služi kao poslanicima, da preko njih ljudima objavi volju svoju, da im dobročinstva iskaže, a često takogjer da preko njih na njima svoje kazne izvrši. Zato ih apostol i zove: »službujući dusi, poslani na službu radi onih, koji imadu postići blaženost« (Hebr. 1, 14). Kad je Bog angjele stvorio, napose se u sv. pismu ne opisuje, drži se općenito, da su odmah u početku vremena stvoreni, još prije, nego li je vidljivi svijet stvoren božjom svemoći. To se temelji na nauci sabora lateranskog (1215.), koji kaže: »Samo je jedan početnik svih stvari. Jedan Stvoritelj svega vidljivoga i nevidljivoga, svega duhovnoga i tjelesnoga, koji je u početku vremena svojom svemogućom silom duhovne i tjelesne stvorove, t. j. angjele i materiju, a onda iz duha i tijela sastojeću ljudsku narav jednako iz ništa izveo.«

Ali premda nam sv. pismo ništa ne pripovijeda, kada i u opće da je Bog angjele stvorio, to ipak o njihovom bivstvovanju ne možemo ni najmanje dvojiti, jer ih stari i novi zavjet spominje gotovo na bezbroj mjesta. Tako u knjizi Mojsijevoj čitamo, da se angjeo javio Agari u pustinji i zapovijedio joj,

da se vrati k Sari, svojoj gospodarici (1 Mojs. 16, 7—9); da je angjeo Abrahamu, kad je taj na brdu Moriji hotio svoga sina Gospodinu žrtvovati, zapovijedio, da poštedi dječaka (1 Moj. 22); da je Jakob u snu vidio ljestve, kojima su angjeli uzlazili i silazili (1 Moj. 28); da su dva angjela u kući Lotovoj prenoćili, te njega s njegovom familijom spasili iz Sodome, koju su onda uništili (1 Moj. 18). Iz ovih se mjesta vidi, da je već u patrijarško vrijeme bila općenito raširena vjera u bivstvovanje angjela. Tu vjeru nalazimo i poslije kod Židova. Tako se ukazao angjeo Gedeonu i potaknuo ga na bitku protiv Madijanita (Sud. 6, 11); jedan angjeo govorio s Ilijom i donio mu naloge božje (2 Kralj. 1, 2). U psalmima Davidovim govori se često o angjelima. »Bog je angjelima svojim zapovijedio radi tebe, da te čuvaju na svim putevima tvojim. Na rukama svojim će te nositi, da ne udariš nogom o kamen« (ps. 90, 10—12). Kod Danijela čitamo, da mu arkangjeo Gabrijel objavio oslobogjenje židova od babilonskoga sužanjstva, dolazak Mesije i propast Jeruzalema (Dan. 10). Judita svjedoči, da je ona svoj junački čin izvela pod zaštitom angjela, kad kaže: »Kako Bog živi, angjeo me njegov štitio, kad sam onamo išla, tamo boravila i ovamo se vratila« (Jud. 23, 20). U knjizi Tobijinoj opširno se pripovijeda, kako se je arkangjeo Rafael javio mladomu Tobiji, njega na putu pratio, njemu i njegovoj zaručnici i njegovom ocu velikih dobročinstava iskazao (Tob. 12). Tako govori stari zavjet još na mnogim drugim mjestima o angjelima.

Da su pak židovi, koji su općenito vjerovali u bivstvovanje angjela, pogriješili, to bi ih Isus, Učitelj istine, sigurno bio poučio i ispravio njihovu bludnju. Ali toga On nije učinio, već je pače utvrdio njihovu vjeru, kad je sam često govorio o angjelima i predstavljao ih kao osobna bića. »Pazite«, rekao je megju ostalim, »da nijednoga od ovih malenih ne sablaznite, jer kažem vam, njihovi angjeli neprestano glegju lice oca mojega, koji je na nebesima« (Mat. 18, 10). Saduceji nijekali su bivstvovanje angjela, kako kažu Djela apostolska (23, 8). Saduceji kažu: »Nema uskrsnuća, niti angjela, niti duha.« Ali Krist im nije dao pravo, već tvrdio, kad je s njima o uskrsnuću govorio, jasnim riječima, da ima angjela, veleći: »Vi se varate i ne razumijete ni pisma ni sile božje, jer u uskrsnuću ne će se niti ženiti niti udavati, već će biti kao angjeli božji u nebu«

(Mat. 22, 29—30). Isto tako apostoli uče vrlo često, da ima angjela. Sv. Pavao kaže, da ga ni angjeo, ni moći ne će odvratiti od ljubavi božje (Rimlj. 8, 38); da Galačani, ako im angjeo s neba navješta drugo evangjelje, nego li im on navješta, ne smiju vjerovati (Gal. 1, 8); da Isus Krist daleko nadvisuje angjele, jer je On Bog, a oni samo stvorovi (Hebr. 1). Apostoli Petar i Juda govore takogjer o angjelima, a Ivan u svojem tajnom otkrivenju opisuje nam borbu dobrih i zlih angjela i pad istih, veleći: »Podiže se velika borba u nebu: Mihael i njegovi angjeli borili se sa zmajem, a zmaj borio se sa svojim angjelima, ali oni nijesu pobijedili i nijesu našli više svoga mjesta u nebu« (Apok. 12, 7—8). Morali bi dakle zabaciti stari i novi zavjet, kad bi htjeli zanijekati bivstvovanje angjela.

Megju sv. ocima ne ćemo naći ni jednoga, koji bi dvojio o bivstvovanju angjela, svi jednoglasno uče, da je Bog angjele stvorio, i tu nauku smatraju kao članak naše sv. vjere. Sv. Augustin kaže: »Premda angjela ne vidimo, to nas ipak vjera uči, da jesu angjeli, te u sv. pismu čitamo, da su se mnogim ljudima objavili. Nije dakle dopušteno dvojiti o bivstvovanju angjela.« Upravo ta objava angjela, koja se ne spominje samo u sv. pismu, nego se često dogagja u životu svetaca, neoboriv nam je dokaz za bivstvovanje angjela. Samo jednu ću od mnogih svetica spomenuti, kojoj je u dio pala milost, da joj se angjeo javio, i to sv. Francisku rimsku. U čudesnoj prilici svijetla pratio je angjeo na svim njezinim putevima. Neprestano je bio uz njezinu desnu, a kad ga htjela pogledati, bilo joj kao onomu, koji hoće da u sunce glegje. Kad je molila ili kad ju snašla napast, pokazao joj se angjeo kao ljubazni i moćni zaštitnik. Ispovjedniku svomu pripovijedala njegovu čudesnu pojavu ovako: ona je takim svijetlom opkoljena, da u noći kao po danu može moliti svoje časove. Lice i oči ima angjeo uvijek upravljene prema gore, i javlja se uvijek kao mladić, kao dječak, prekriživši ruke na prsa, kosa mu je kovrčasta i žuta kao zlato i pala na legja, odjeća mu je sada bijela kao snijeg, sad plavetna kao nebo, katkad sjajno crvena kao grimiz. Tako je njegova osoba odjevena do gležanja, a noge su gole i neizmjerno čiste i onda, kad s njom hoda po zaprljanim cestama.

Sv. dakle pismo novoga i staroga zavjeta, predaja crkve

svjedoče za bivstvovanje angjela. Broj istih nam je nepoznat, ali da je taj neizmjerno velik, vidi se iz mnogih mjesta sv. pisma. Danijel (7, 9—10) vidio je u jednom vigjenju, kako se Bog sjeo da sudi, i kako mu je tisuću puta tisuća angjela služilo, a deset tisuća puta sto tisuća pred njim stajalo. I Pavao (Hebr. 12, 22) i Ivan (Apok 7, 11) govore o mnogim tisućama angjela, a Krist sam veli Petru: »Misliš ti, da ja ne bi mogao umoliti oca mogu, i on bi mi sada više od dvanaest legija, t. j. cijelu četu više od 72.000 angjela poslao« (Mat. 26, 33). Mnogi crkveni oci misle, da je broj angjela tri puta veći, nego li izabranih ljudi; treći dio angjela je otpao i bude svecima nadomješten. Je li je to mnijenje pravo, ne znamo, jer nam ga Bog nije objavio. Ali ako i ne znamo, koliko je angjela Bog stvorio, to ipak znademo, zašto ih je stvorio. Samo njegova ljubav bijaše, koja je angjelima kao i ljudima bivstvovanje dala. Jer je njegovo bivstvo sama dobrota, to je hotio, da angjeli neprestano pred njegovim prijestolem stoje, uvijek lice njegovo glegju, uvijek s njim uživaju blaženost neba. O, ljubimo Boga, koji u svim svojim djelima očituje ljubav, i pazimo, da ga nikad ne uvrijedimo! Hvalimo ga i slavimo i učinimo se dostojni njegove ljubavi tim, da uvijek s radošću ono činimo, što mu se dopada! Misao: To hoće moj dobri Bog, neka bude najjače poticalo. da svaku zapreku kreposti nadvladamo i naše kršćanske dužnosti savjesno ispunjamo.

Koje su vlastitosti i red angjela?

II.

1. Angjeli su kruna stvorenja, oni nadvisuju u časti daleko sve stvorove, te su tako sjajnim darovima ukrašeni, da ih sv. pismo više puta naziva bogovima. Da se oni pokažu u svojem sjaju, nitko ih ne bi mogao gledati, tako moćno u njima odsijeva veličanstvo božje. Za dokaz može nam služiti ona objava angjela, što ju imao prorok Danijel na rijeci Tigrisu. »Ja sam podigao oči svoje i vidio sam: tu bijaše čovjek, odjeven u platno sa pojasom od finoga zlata oko njegovih bokova, a tijelo njegovo bijaše kao krisolit, a lice izgledaše kao bljesak, a oči njegove kao goruće baklje, ruke njegove i sve do nogu kao žarka mjed, a boja njegovog glasa kao glas

množine. Ja Danijel vidio sam vigjenje, a muževi, koji su uz mene bili, nijesu vidjeli, ali veliki ih strah spopao i pobjegoše i sakriše se. A ja ostah sam i gledah to veliko vigjenje. Ali nikaka sila ne osta u meni i moja se vanjština nakazila, postah nemoćan i nestalo sila mojih« (Dan. 10, 5—8). S tim opisom Danijela slažu se i učitelji crkve i drugi sveci. Sv. Anselmo kaže: »Kad bi jedan angjeo na obzorju lebdio, te bi bio opkoljen sa toliko sjajnih sunaca, koliko je za vedre noći zvijezda na nebu, to bi se sva ta sunca sjajnošću angjela tako izgubila, kako nestaje zvijeda, kad sunce izagje.« Sv. Brigita kaže: »Ljepota angjela tako ie velika, da, kad bi ih tko pogledao, od njihova bi sjaja oslijepio, dapače morao bi život izgubiti, jer naša slaboća tāku množinu slave mnogo manje može podnijeti, nego li mogu naše oči svijetlo sunca gledati.« Te i slične izjave ne smijemo smatrati pretjeranima. Angjeli su, kako pravom kaže Dionizij, najživahniji i najvjerniji odraz božjega veličanstva i najjasnije ogledalo, iz kojega trake božanskoga svijetla u blizini izlazeće onamo se natrag odrazuju.

Što se vlastitosti angjela napose tiče, to valja prije svega spomenuti, da su čisti dusi, te nemaju na sebi ništa tjelesna. O tomu ne treba dvojiti, kad nam ih sv. pismo uvijek predstavlja kao duhove, a duh po riječima Gospodina nema mesa ni kosti. (Luk. 24, 39). A to nam svjedoče izjave najstarijih crkvenih otaca. Sv. Grgur nazianski često naziva angjele: »netjelesna bića; a Eusebij cesarejski: netjelesne moći, koje ne sastoje iz nikake tvari, već su čisti dusi; a papa Grgur veliki kaže: »Angjeli imadu samo duh, a ljudi duh i tijelo zajedno«. Angjeli su imali svakako, kad se ljudima objavili tijelo ili u opće tjelesnu priliku, ali iz toga ne smijemo zaključivati, da im je to tijelo prirogjeno i naravsko, oni isto uzmu samo mimogred, da budu vidljivi ljudima. Učenjaci crkveni kažu, da si angjeli tjelesa i vanjske prilike, koje uzmu po volji božjoj, načine iz najfinije tvari vidljive naravi i njom se tako dugo služe, dok traje njihova objava, a istu onaj čas odlože kad ih nestane t. j. kad postanu nevidljivi očima ljudi. Prisutnost angjela ne ovisi o njihovoj vidljivosti i njihovoj tjelesnoj objavi, kao čisti dusi oni su nam nevidljivo prisutni, izuzevši, da se vidljivo jave, a to se dogagja iznimno i iz posebnih razloga. Angjeli se prikazuju: kao djeca, jer su neumrli, uvijek dakle mladi; sa krilima, jer su u službi božjoj tako brzi kao misao; sa harfama, jer Boga slave; sa ljiljanima, jer su nedužni; sa dvostrukim licem, jer imadu veliko znanje; sa glavom bez tijela, jer tijela nemaju. Njihovi se kipovi stavljaju na žrtvenike, jer su oni kod sv. žrtve nevidljivo prisutni, kako to iz iskustva navagja sv. Krisostom: »U ono vrijeme, naime za sv. mise, za toga preuzvišenoga čina štovanja Boga, angjeli su uz svećenika, cijela četa nebeskih moći pjeva slavospjeve, oko žrtvenika se redaju korovi angjeoski u čast Onoga, koji se žrtvuje«.

Jer su angjeli dusi, to oni posjeduju i razum; jer taj nužno pripada svim duhovnim bićima. Ali njihov razum daleko nadvisuje naš, znadu dakle neizmjerno više od najvećih učenjaka, koji su ikada živjeli ili još živu. Nema dvojbe, da oni sve tajne, sve sile, vlastitosti i djelovanja naravi, sve znanosti i umjetnosti i jezike ljudi savršeno razumiju i u opće sve znadu, što se naravskim načinom spoznati može. Jer su postojano u blizini božjoj i lice njegovo glegju, to su u osnove i nakane njegove Providnosti daleko bolje upućeni, nego li kratkovidni i od njega udaljeni ljudi. Da angjeli izvanredno i čudesno znanje posjeduju, dokazuje i sv. pismo, jer kad ono čovjeku pripisuje više od običnoga razuma, to ga prispodablja s razumom angjela. Tako reče žena od Takue Davidu: »Ti Gospodine, kralju moj, mudar si, kao što je angjeo božji mudar i sve opažaš na zemlji«. (2 Kralj. 14, 20). Znanje angjela je ipak uz svu dubljinu i veličinu uvijek još ograničeno, nijesu sveznajući kao Bog. Slobodne odluke božje i tajne njegovog bića bez posebne objave božje ne poznaju, jer apostol kaže: »Nitko ne spoznaje, što je božje, nego samo Duh božji« (1 Kor. 2, 11). Oni takogjer ne znaju budućih dogagjaja, osim u koliko su naravski te izlaze iz prošlosti, napose im nije poznato vrijeme konca svijeta i zadnjega suda, kako se vidi iz riječi Spasitelja: »Onaj dan i onu uru nitko ne zna, ni angjeli neba, nego samo otac«. (Mat. 24, 36). Isto tako misli ljudi ne spadaju u opseg njihovog znanja, jer samo Sveznajući »istražuje srce i ispituje bubrege«. (Jer. 17, 10). Ipak im Bog toga mnogo objavljuje, čega sami ne mogu znati, a osobito im ono saopćuje, što moraju znati, da mogu izvesti njegove odluke.

Angjeli posjeduju takogjer vrlo veliku moć. U sv.

se pismu uvijek spominju kao bića čudesne moći i jakosti. David kaže: »Hvalite Gospodina, svi njegovi angjeli, moćni na sili«. (ps. 102, 20). A Izaija kaže: »Pred glasom angjela bježe narodi«. (Is. 33, 3). Njihova čudesna moć odsijeva iz njihovih djela. Tako je uništio angjeo jedne noći sve prvorogjence u Egiptu (2 Moj. 12, 29); dva angjela uništila su gradove Sodomu i Gomoru sa svim njihovim stanovnicima (1 Moj. 19); opet je uništio angjeo 185 000 asirskih vojnika (4 Kralj. 19, 35) i još više sličnih primjera navagja sv. povijest. Alfonso kralj Luzitanije pripovijeda nam slijedeći dogagjaj, koji je sam doživio. »U bitci s Maurima, bila je moja zastava od neprijatelja uzeta, ja sam odmah skočio iz koli i u vrevi sam se borio. Uz mene se javi neka ruka, koja se borila i pomagala, koliko sam opaziti mogao, bijaše oboružana na obranu, a njezin gornji dio prikrivala su krila. Ostalo tijelo nijesam ja ni drugi vidjeli, ruku su pak vidjeli mnogi Mauri, kako su uhvaćenici pripovijedali. Kad sam tu pomoćnicu ruku vidio, bacio sam se izvanrednom odvažnosti na neprijatelja i eto meni s lijeva palo tisuću, a meni s desna deset tisuća. Neprijatelj bi svladan, plijen bi mu otet, a poljane Sanktarene bijahu pokrivene tjelesima palih Maura«. Iz zahvalnosti za tu pomoć, osnova kralj vojnički red, koji se nosio kao počasni znak i to: poput grimiza crveno krilo iz zlata, kako ga je u bitci vidio.

Angjeli su napokon besmrtni, što vidimo iz riječi Kristovih: »Njihovi angjeli glegju u nebu neprestano lice moga Oca, koji je na nebesima«. Smrt je posljedica grijeha, i ne može s toga snaći angjele, jer oni nijesu nikad sagriješili. Ni zli dusi ne mogu umrijeti, jer na drugom svijetu, kojemu oni pripadaju, nema smrti. U opće smrt, kod angjela kao čistih duhova, nije moguća, jer duh je nerazdijeljiv, ne može se dakle razoriti. S toga još nije nikomu na um palo nijekati neumrlost angjela.

2. To su dakle najodličnije vlastitosti angjela: oni su čisti dusi nadareni velikim znanjem, moći, neumrli i vječni. Što se tiče znanja, moći i blaženosti nijesu svi angjeli jednaki, ima i megju njima neki red. Kao što ima u ljudskom društvu raznih staleža, viših i nižih, tako je to i kod angjela. Sv. pismo samo nam o tom svjedoči, jer ono govori o angjelima, arkangjelima, knezovima, moćima, silama, gospodstvima, prijestolima, kerubinima i serafinima. (Is. 3, 2). (Rimlj. 8, 39, 1 Petr. 3, 22). Sv. oci dijele angjele u tri glavne vrste ili hierarhije, od kojih svaka sadržaje tri reda ili kora, tako dakle, da ima devet korova angjeoskih. U prvi kor, koji sačinjava najniži stupanj hierarhije, spadaju angjeli, arkangjeli i knezovi. Služba angjela je napose Boga ljubiti, njegovu slavu pjevati i uživati blaženo gledanje njegovo i onda ljude čuvati, poticati ih na dobro i voditi ih putem spasa. Arhangjeli su uzvišeni, slavni nebeski dusi, kojima Bog saopćuje svoje tajne odluke i koje običaje slati u najvažnijim prilikama ljudskoga spasa. Tako je angjeo Gabrijel, koji je Mariji donio vijest, da ju Bog odredio za Majku sina svoga, iz reda arhangjela. Knezovi postavljeni su nad narode i zemlje, da iste po odlukama božjim vode k njihovoj vremenitoj i vječnoj svrsi. K drugom koru, koji sačinjava viši stupanj hierarhije spadaju: sile, moći i gospodstva. Sile su oni angjeli, kojima Bog dijeli svoju moć u osobitom stupnju, tako da mogu i najteže stvari izvesti. Po sv. Augustinu drže oni red u svijetu, upravljaju elementima, tijekom zvijezda i godišnjih doba. Moći imadu osobitu moć nad zlim duhovima, te štite crkvu i njezine članove u napastima gjavla. Oni su tako moćni, da je jedan jedini u stanju cijelu četu zlih duhova u bijeg natjerati. Gospodstva se odlikuju osobito svojom gorljivosti za čast božju, gore od sv. težnje, da Bog uvijek i svuda vlada i da ga sve sluša i tu gorljivost ulijevaju i drugim angjelima. U treći kor, koji sačinjava najviši stupanj hierarhije spadaju: Prijestola, Kerubini i Serafini. Prijestola nalaze se u najbližoj okolini Boga i raduju se preslatkom i vječnom miru. Kerubini posjeduju osobito znanje. Bog ih upućuje, koliko to njegova mudrost za dobro nagje, u svoje odluke i saopćuje im osnove upravljanja svijeta, a oni opet svoje znanje saopćuju nižim angjelima. Serafini napokon upravljaju svoje duhovno oko neprestano na Boga, izvor svake ljepote i dobrote i ljube ga najžarčijom ljubavi. To su tri hierarhije ili devet korova angjeoskih. Ako dakle svi angjeli i ne stoje na jednakom stepenu spoznanja, moći i blaženosti, te je Bog svoje darove megju njih podijelio u raznoj mjeri, to su ipak svi sa svojom sudbinom posve zadovoljni, ljube se megjusobno najsrdačnije, žive u neprestanom, nepomućenom miru, jedan se raduje blaženosti drugoga i slažu se u slavospjevima na Boga.

Eto tu nam angjeli daju lijepi primjer nasljedovanja. Kako oni, tako i mi moramo živjeti u miru i iskreno se ljubiti. Bilo, da koji pripada nižem staležu, živi u siromaštvu i potrebi, ne treba drugima, koji u svijetu zauzimaju viši položaj i u sretnijim se okolnostima nalaze, nipošto zavidjeti i poprijeko gledati njihovu bolju sudbinu. Bog je koji megju ljude dijeli svoje darove, On je, koji ovomu dijeli visoke službe i časti, a onomu jednostavni stalež odredi, On je, koji nekim u krilo stavi veliko bogatstvo, a drugi si mora kukavno život uzdržavati. Osim toga uči nas sv. vjera, da božja Providnost sve najbolje redi i ravna i svakomu baš onu mjeru darova i dobara udijeli, koja mu je potrebna, da postigne vječni svoj spas. Angjeli neka nam budu u tomu uzor: budimo zadovoljni sa svojim položajem, ne zavidimo onomu komu je bolje od nas; radujmo se sreći bližnjega i ljubimo ga od srca. Tim načinom se očitujemo kao dobra djeca nebeskoga oca i činimo se dostojnima doći jednoć u društvo sv. angjela. — Ipak svi angjeli ne služe nam na uzor i nasljedovanje; mnogi od njih postali su Bogu nevjerni, sagriješili su i pali u vječnu propast. O grijehu i kazni angjela nešto u kratko.

III.

Netko je upitao tri dječaka nekog odličnoga gospodina: »Tko je angjele stvorio?« Odgovoriše: »Bog«. »A tko je gjavla stvorio?« Odgovor na to pitanje bijaše dječacima teži, dvojica su zapeli i nijesu znali odgovoriti. Treći napokon odgovori: »Bog je gjavla stvorio angjelom, a on je sam sebe učinio gjavlom«.

1. Taj je dječak posve dobro odgovorio. Bog gjavla nije stvorio, jer gjavao je skroz i skroz zao, od Boga pak, koji je sama svetost, ne može ništa zla doći već samo dobro. Angjeli, kad su izašli ispod ruke božje, bijahu svi dobri, sveti i pravedni, oni su poznavali i štovali Boga kao svoga Gospodina i Stvoritelja, ljubili ga nad sve, i vršili radosno njegovu volju. Oni su uživali takogjer, ako ne savršenu, a to onu blaženost, koja je odgovarala njihovoj naravi. Ali kao što je Bog ljude u raju, tako je i angjele u nebu podvrgao nekoj kušnji, te im dao priliku, da svoju vjernost, zahvalnost i ljubav prema njemu

dokažu, te si veliku blaženost, koju bi imali u sve vijeke uživati, bar na neki način zasluže. Oni su imali kao i ljudi najsavršeniju slobodnu volju, mogli su Bogu biti odani i služiti mu, a mogli su takogjer od njega se odvratiti i griješiti. Bez dvojbe je, da je i njima Bog kao i ljudima očitovao posljedice njihove poslušnosti, odnosno neposlušnosti, te su prema tomu točno znali, kako će oni, ako kušnju podnesu, uživati savršenu i vječnu blaženost, a ako sagriješe, da će se strašno unesrećiti za cijelu vječnost. Osim toga im Bog dao svoju milost, po kojoj su lako mogli podnijeti kušnju i u pravdi uztrajati. Jesu li angjeli uz sve to ipak sagriješili, to su bili bez svake isprike i zaslužili su, da budu kažnjeni. — Jesu li zbilja neki sagriješili? O tomu ne možemo dvojiti, kad nas o tomu izvješćuje samo sv. pismo. Već Job kaže, da je Bog u svojim angjelima našao zlobu (Job 4, 18). Jer su angjeli od Boga stvoreni dobri, sveti i pravedni, slijedi nužno, da su oni sagriješili, inače ne bi bio mogao Bog u njima naći zlobe. Još točnije govore o grijehu angjela apostoli Petar i Juda. Petar kaže: »Bog angjela, nije poštedio koji su sagriješili, već ih okovima pakla u ponor povukao i predao ih muci, da ih za sud sačuva« (2 Petr. 2, 4). Juda piše: »I angjele, koji svoje časti nijesu sačuvali, već su svoj stan ostavili, sačuvao ih za dan suda vječnim vezovima tame. (Jud 6). Oba ta apostola jasnim nam riječima kažu, da neki angjeli nijesu ustrajali u stanju svetosti, već su sagriješili i s toga bili bačeni u pakao. Tu istinu je i crkva izrekla na četvrtom saboru lateranskom: I gjavao i ostali zli dusi su od Boga po svojoj naravi dobri stvoreni, ali su sami po sebi zli postali.

U čemu je sastojao grijeh angjela, u sv. pismu nije točno označeno, ali je bez dvojbe bio grijeh oholosti. To se već sluti iz riječi Siraka: »Oholost je početak svakoga grijeha« (Eccli 10, 15). Bož. Spasitelj sam označuje, da je grijeh angjela bio oholost, jer pošto je svoje učenike opomenuo, da se ne uzdižu radi dobivenih darova, dodao je: »Vidio sam gjavla pasti s neba kao strijelu« (Luk. 10, 18). Tim je hotio reći: Nedajte, da Vas obuzme oholost radi darova danih vam s neba, već ostanite ponizni i dajte Bogu čast, da vas ne stigne sudbina gjavla, koji je radi svoje oholosti u čas bio s neba zbačen. Tako sude i sv. oci Sv. Augustin kaže: Zli dusi odvratili se

od najvišega bića i k sebi se obratili, a ta opačina, što je drugo nego oholost. Napokon i sam razum nas uči, da je grijeh angjela bio oholost; jer kao posve čisti dusi nijesu mogli drugačije sagriješiti, nego da Bogu dužnu čast uzkrate i za sebe ju prisvoje, u čemu je baš oholost. Ali premda je oholost bio prvi i glavni grijeh angjela, to ipak nije bio jedini. Jer je oholost početak svake bezbožnosti, to su oni upali u mnoge druge grijehe i postali skroz i skroz izkvareni. Osobito su okuženi opačinom neposluha, mržnje i zavisti, laži i zavagjanja.

Čini se, da je grijeh potekao od jednoga i to najodličnijega angjela. Taj angjeo zvan lucifer, promatrajući svoje odlike, sam se sebi svidio, mjesto da Bogu, kojemu je imao sve dobro zahvaliti, čast dade, sebi je sam čast prisvajao, on je uskrati svomu Gospodaru i Stvoritelju žrtvu klanjanja, zahvalnosti i slave, te se od oholosti zaslijepljen tako daleko zaboravio, da je Bogu uzkratio svaku poslušnost, i hotio se staviti na njegovo mjesto. Mnogi sv. oci protežu riječi proroka Izaije, koje se u pravom smislu odnose na kralja babilonskoga, na lucifera: »Kako si s neba pao, ti zvjezdo jutarnja, koja si rano izašla? koji se rekao u svojoj preuzetnosti: U nebo ću uzaći, nad zvijezde božje postaviti prijestol (IV. 14, 12—13). »Gjavao«, piše sv. Austerius, »koji je zauzimao najuzvišeniju čast i najodličnije mjesto megju arhangjelima, podiže se protiv božanstva, kojemu je htio jednak biti i tako izgubio onaj red, koji je posjedovao, i išlo mu kao onomu psu u fabuli Grka, koji je izgubio meso, a sjene nije mogao uhvatiti«. Mnogo angjela priključi se oholom nebeskom knezu, postali objesni i podigli se jednako proti Bogu. Ipak veći dio angjela osta Bogu vjeran, i usprotivi se zlim dusima sa vogjom Mihaelom, najodličnijim od angjela. Tako nasta u nebu borba megju dobrim i zlim angjelima pod vodstvom Mihajla i lucifera, koja se tako svršila, da su zli dusi svladani i s neba zbačeni. Neki na tu borbu upravljaju riječi objavljenja sv. Ivana: »Nasta velika borba u nebu, Mihajel i njegovi angjeli borili se sa zmajem a zmaj borio se zajedno sa svojim angjelima, ali nijesu pobjedili i njihovo se mjesto više nije našlo na nebu. I bi zbačen veliki onaj zmaj, stara ona zmija, koji se naziva gjavao ili sotona, koji cijeli svijet zavagja; bi zbačen na zemlju i njegovi angjeli bijahu s njim zbačeni (Obj. 12, 7—9).

2. Pita se: Kako je pravedni Bog kaznio zle angjele? On ih s neba zbacio i u pakao odsudio. Da zli dusi nijesu mogli više ostati u nebu, jasno je, jer nebo je stan pravednika i ništa nesveta ne može boraviti uz Boga svetoga. Da su zli dusi na pakao osugjeni, vidi se iz navedenih mjesta apostola Petra i Jude, gdje se kaže, da Bog angjela, koji nijesu svoje časti sačuvali, već su sagriješili, nije poštedio, već ih okovima pakla u ponor povukao i muci predao. Da li su pak svi zli dusi odmah poslije grijeha bačeni u pakao, dvojbeno je; toliko je sigurno. da svi nijesu postojano zadržani u paklu; jer iz mnogih mjesta sv. pisma slijedi, da se mnogo zlih duhova nalazi na zemlji, a osobito u zraku. Apostol Pavao kaže: »Obucite oružje božje, da se možete protiviti napastima gjavla, jer se mi imamo boriti ne samo sa puti i krvi nego i proti gospodstvima i moći, proti vlastima svijeta u toj tami, proti duhovima zlobe u zraku« (Efez. 6, 11—12). Isto tako veli sv. Petar: »Budite trijezni i bdijte, jer vaš protivnik gjavao, obilazi kao ričući lav i traži, koga da proždre« (Pet. 5, 8). I ona mjesta sv. pisma, u kojima se govori o gjavolskim napastima i ob opsjednutima dokazuju, da se zli dusi na zemlji nalaze; jer kad ih ne bi bilo na zemlji, nego samo u paklu, ne bi mogli ljude napastovati, a još manje u njihova tjelesa ući i opsjednuti ih. Moramo dakle držati, da mnogi zli dusi ili još nijesu u paklu, ili iz pakla katkad izlaze na zemlju, da ljude napastuju i zlo čine. Ali ako nijesu uvijek u paklu, to ipak pakao sa sobom nose i trpe sve muke pakla. Članak je vjere, da će na dan suda svi zli dusi sa osugjenim ljudima biti bačeni u pakao; jer Krist sam kaže: »Odlazite vi prokleti u vječni oganj, koji je pripravljen gjavlu i njegovim angjelima« (Mat. 26, 41).

Ta strašna kazna, koja je snašla zle angjele, neka bude nama na pouku, te mi, kad mislimo, da stojimo, pazimo da ne padnemo (1 Kor. 10, 12). Jesu li angjeli, koji su gotovo već u nebu bili i uživali gledanje Boga, osim toga žalca grijeha u sebi nijesu nosili, tako duboko pali; kakova bi ludost bila, da mi, koji milost nosimo u tako krhkoj posudi, mislimo da smo od pada sigurni. O, koliko je kršćana već palo, jer se predali lažnoj sigurnosti, a prilike na grijeh nijesu brižno izbjegavali! koliki su, osobito mladi ljudi postali žalosna žrtva zavogjenja,

jer nijesu slušali opomena svojih roditelja, prijatelja, svećenika, te nijesu htjeli napustiti općenja s bezbožnim osobama i osobama drugoga spola, posjeta zlih kuća, prisustvovanja lakoumnim i nećudorednim zabavama. Oni su do duše tvrdili da za njih nema pogibelji; ali prije nego li su pregledali, ostavili su put kreposti i upali u zamke gjavla. Ne pouzdavajmo se odviše u naše sile, zle prilike, koliko moguće više izbjegavajmo, bdijmo nad svojim sjetilima i srcem, da svaku pogibelj duševnu u pravo vrijeme opazimo i shodna sredstva upotrijebimo, te je odvratimo. »Bdijte i molite uvijek, da budete dostojni sve ono izbjeći, što će doći i opstati pred sinom čovječjim«. (Luk. 21, 36).

Ništa više ne izbjegavajmo od oholosti; jer prije pada dolazi oholost. Čim angjeli nijesu više bili ponizni pred Bogom, već dali da oholost obuzme njihovo srce, izgubili su svu svoju ljepotu i čast, pali su s prijestola svoje slave i bili predani vječnoj vatri. Ista sudbina snalazi kršćana, koji je ohol na svoje prave ili umišljene odlike, koji čast, što Boga ide, za sebe prisvaja, nad druge se diže, ili ih pače prezire; milost božja ga ostavi, pade u zaslijepljenost, pade sve dublje i nesretno svrši. Uvijek ostanimo ponizni, spoznajmo i priznajmo, da sami od sebe ništa nemamo, nego bijedu i grijeh. Nesmatrajmo se boljima od drugih, jer ako i imademo kake odlike, one su nezaslužena milost božja. »Svaki dobar dar i svaki savršeni poklon je od ozgo, od Oca svijetla«. (Jak. 1, 17). Odstranimo i najmanju taštinu i težnju dopasti se, te često recimo sa okrunjenim prorokom: »Ne meni, o Gospode, ne meni, nego Tvojemu Imenu, neka bude čast« (ps. 113, 9).

Razmisliti si napokon moramo: kako je strašno zlo grijeh, kad su angjeli tako strašno kažnjeni. Oni, angjeli griješe, griješe jedan jedini put, samo u mislima, i taj čas ih pravedni Bog bacio s neba u ponor pakla, gdje moraju gorjeti bez svake nade, da će se ikada spasiti, uvijek i uvijek. Tko bi grijeh držao za malo zlo, kad tako strašne posljedice donosi! Mislimo li dakle za sebe dobro, i ljubimo li svoju dušu, brižno se čuvajmo grijeha, upamtimo si načelo svetaca: Gospode radije umrijeti, nego li griješiti. Budemo li na zlo napastovani, recimo sa sv. Augustinom: Kratko, časovito je ono što naslagjuje, a vječno što gori! Jeste li nesretni bili i pali u

grijeh to u njem dugo ne ostajte, odmah ga od sveg srca okajte, prvom prilikom ispovijedite i ozbiljnu pokoru činite, da ne propadnete kao neobraćeni grješnici, već kao pravi pokornici k spasu dogjete.

Upamtite si te tri važne pouke: živite oprezno, sačuvajte poniznost u srcu i izbjegavajte grijeh kao najveće zlo, onda će vas Bog svojom milosti čvrsto podupirati, da dobar boj bijete i plaću vaše vjernosti u nebu primite.

Amen.

XXIX. Propovijed.

Četvrta nedjelja po Duhovima.

O angjelima (nastavak).

»Na Tvoju riječ bacit ću mrežu«
(Luk. 5, 5).

K opatu Pambu dogjoše jednoga dana četiri brata iz Scite. Imali su odijelo iz kože, te je jedan slavio kreposti drugoga, kad onaj, o kojemu su govorili, nije bio prisutan. Za prvoga su kazali, da strogo posti; o drugom, da se odrekao svega vlasništva i u potpunom siromaštvu živi; o trećem, da imade osobitu ljubav prema bližnjemu, te svakom zgodom dobro čini; o četvrtom napokon, da se kroz 22 godine nije nijednoć ogriješio o poslušnost. Pošto se tako izgovorili, reče opat Pambo: »Kažem vam, krepost ovoga zadnjega veća je od onih drugih; jer svaki je kod dobra, što ga je činio vlastitu volju zadržao, onaj pak, koji je poslušan bio, posve se odrekao svoje volje i učinio se slugom tugje volje«.

Svetac je posve pravo sudio. Poslušnost je najveća megju ćudorednim krepostima; jer dok se drugim krepostima Bogu Gospodinu samo nešto daje, po poslušnosti mu se volja i sve s njom, što se ima, daje za žrtvu. Nije dakle čudo, da baš poslušnost, srce božje najviše veseli, te nam pribavlja njegovu osobitu ljubav i milost. Promotrimo samo današnje evangjelje! Apostoli su se cijelu noć bavili ribolovom, ali muka njihova bijaše uzalud, ni jedne ribice nijesu ulovili. »Gospodine« reče

Petar, »cijelu noć smo radili, ali ništa nijesmo ulovili!« Gospodin stavio na kušnju njihovu poslušnost, zapovijedio im, da ponovno bace svoje mreže. I eto, oni ni jedan čas ne oklijevaju, da izvrše riječ Učitelja svoga. »Na tvoju riječ«, reče apostol Petar u ime sviju, »bacit ću mrežu«. I vrlo im blagosoven bio onda njihov posao; uhvatili veliku množinu riba, da im se mreža podirala. Namignuli svojim drugovima, koji su u drugoj lagji bili, da dogju i pomognu im. Dogjoše i napuniše obje lagjice, da su gotovo potonule.

Kako izvrsne plodove donosi nam krepost poslušnosti! Vršimo li marljivo tu krepost, to nam Bog već ovdje daje sreću i blagosov i naplaćuje nas ondje vječnim radostima neba. S druge strane Bog ništa više ne mrzi nego neposluh i tko se s njim ogriješi snalazi ga nesreća i propast. Očiti dokaz za tu istinu daju nam otpali angjeli. Bog je te angjele onaj čas, kad su mu uslijed oholosti uzkratili poslušnost, iz neba zbacio i strovalio ih u ponor pakla, gdje bez ufanja na spasenje kroz cijelu vječnost budu mučeni. One pak angjele, koji su mu ostali vjerni, za nagradu njihove poslušnosti, tako je učvrstio u dobru, da više ne mogu griješiti, niti izgubiti blaženosti. O tim dobrim angjelima danas ću govoriti, pošto sam pred osam dana govorio o angjelima u opće, naime o njihovom bivstvovanju, o njihovim vlastitostima i o njihovom grijehu i kazni. Tri pitanja ću odgovoriti:

1. Kakovi su dobri angjeli nama? 2. Imade li svaki čovjek angjela čuvara? 3. što smo mi dužni svomu angjelu čuvaru?

I.

Dobri angjeli imadu nas rado; s toga nas štite na duši i tijelu, mole se za nas i opominju na dobro.

1. Dobri angjeli su naši najbolji prijatelji: od srca nam dobro žele i ništa više ne teže nego da nama vremenito i vječno dobro bude. Ljubav, koju k nama imadu, sili ih, da nas u raznim pogibeljima ovoga života pomažu i brižno nas čuvaju. »Angjeli«, kaže sv. Augustin, »ljube svoje buduće sugragjane, koji imadu zauzeti mjesta palih; s toga su im budnom gorljivosti na pomoći, u svaki čas i na svakom mjestu pomažu im i skrbe za njih u njihovim potrebama«. Koliku brigu angjeli za nas imadu i kako ljubezno nas štite, kaže David riječima: »Nikakova nesreća ne će te snaći, nikaka muka ne će se približiti tvojemu šatoru. Jer je svojim angjelima zapovijedio radi tebe, ... da moguće nogom ne udariš o kamen. Po zmijama i basiliscima ćeš ići i gaziti lava i zmaja« (ps. 90, 10—13). Sv. povijest potvrgjuje tu božansku izjavu gotovo sa bezbroj primjera. Bog je bio odredio uništiti Sodomu i Gomoru radi grijeha u nebo vičućega. Već su angjeli bili u Sodomi, da izvrše tu osudu Gospodinovu. Ali kako se ljubezno zauzeli za Lota, kako se brinuli za njegovo spasenje. Otkrili mu predstojeću propast grada i sjetili ga, da se požuri na bijeg. »Ustani«, rekoše, »uzmi ženu i dvije kćeri koje imaš, da i ti ne propadneš u opačini grada«. A kad je oklijevao, pograbiše ga za ruku i izvedoše njega sa ženom i kćerima izvan grada i tako su dugo odgagjali sa uništenjem grada, dok Lot nije bio u sigurnosti. (Moj. 19, 15—23). Isto tako je jedan angjeo štitio pobožnoga kralja Ezekija. Kad je Senaherib, kralj asirski, više naroda podjarmio, pogje prema Jeruzalemu s velikom vojskom, i tražio pun preuzetnosti od Ezekije, da mu grad preda. U toj velikoj nevolji dogje Ezekije u hram i sa pouzdanom molitvom prosio Gospodina za pomoć i spasenje. Bog doskora usliša njegovu molitvu, posla angjela, koji još iste noći poubija 185.000 vojnika u taboru Asiraca (4 Kralj. 18, 19). Zaštiti sv. angjela radovala se i čista Judita. Ona pogje sjajno ukrašena i praćena samo sa jednom sluškinjom u tabor Holoferna, s nakanom da ga ubije i tako spasi svoj teško iskušani rodni grad Betuliju. To junačko poduzeće bijaše okrunjeno sa sjajnim uspjehom. Slaba ruka žene rastavi glavu Holoferna od trupla i neokaljana vrati se natrag k svojima. Tko je bio, koji je Juditu štitio, i u pomoć joj bio, da je tako veliku stvar izvela? Sama kaže: »Kako Gospodin živi, njegov angjeo me štitio, kad sam odavle otišla, tamo boravila i odanle se vratila« (Jud. 13, 20). Angjeo je bio takogjer, koji je Petra iz tamnice izbavio. Taj apostol spavao u tamnici megju dva vojnika, okovan sa dva lanca, a stražari stražili pred vratima. Već slijedeći dan imao je biti pogubljen. Kad eto angjeo Gospodnji stane pred njega, i svijetlo zasja u tamnici, on probudi Petra, a okovi padoše iz

njegovih ruku. Po zapovijedi angjela Petar se obuče, a ovaj ga izvede kroz sredinu straže, željezna gradska vrata otvorila se sama, i tako dogjoše na slobodu, a angjela nesta. Pun začugjenja kliče Petar: »Sada znadem u istinu, da je Gospodin svoga angjela poslao i on me oteo ruci Heroda i od svega očekivanja naroda židovskoga« (Djel. apost. 12, 5—11).

Ostavit ću sve druge primjere staroga i novoga zavjeta i spomenut ću samo jedan iz života sv. Grgura iz Toursa. Ovaj bijaše još dječak, kad mu otac teško obolio. U snu se ukaza dječaku angjeo u ljudskoj spodobi i reče: »Idi i napiši ime Isusovo na malu drvenu palicu i stavi ju na jastuk oca.« Dječak učini, kako mu angjeo zapovijedio, i eto, otac onaj čas ozdravi! Kad je on opet poslije dvije godine obolio, opet se ukaza angjeo dječaku i upita ga, je li mu poznata knjiga Tobijina. Kad ovaj zaniječe, reče mu angjeo: »Znaj, Tobija je bio iscijeljen po jetrima ribe od sljepoće, upotrijebiš li to sredstvo i tvoj otac će ozdraviti.« Grgur to pripovijedao majci, koja odmah posla sluge na ribolov. Ti uhvatili vrlo veliku ribu, koju su očistili i izvadili jetra, te ih u sobi bolesnika nad vruće ugljevlje stavili. I taj put bi pomoženo. Čim je miris jetara do bolesnika došao, na jednoć nesta boli, i svi padoše na koljena, da zahvale nebeskomu liječniku.

Tako se ljubezno za nas zauzimaju angjeli; tako rade, kad nam treba u nevolji pomoći. Više puta smo, a da ni ne slutimo, u velikoj pogibelji, angjeli su, koji pogibelj od nas odvraćaju, te uz nas stoje braneći nas, da štete ne pretrpimo. »Angjeli«, veli sv. Vinko Fererij, »imadu posebnu ljubav do nas, glegju kao kroz prozor na nas, pak ako nas vide u pogibelji i nevolji, to se žure, da nam pomognu.«

U neko mjesto kod Reihenberga u sjevernoj Českoj imala su školska djeca izlet u šumu godine 1890. 20./4. Tu ih zateče oluja. Za velike kiše svi se stisnuli pod jedno drvo. Nenadano bude jedno dijete u nutrinji potaknuto da otrči k drugom drvetu, i sva djeca pošla za njim. Jedva su otišli udari strijela u prvo drvo i razori ga. Roditelji su, u znak zahvalnosti sv. angjelu čuvaru na ono mjesto postavili lijepo raspelo.

Sv. angjeli štite osobito nedužnu djecu, znak da nas nevinost čini prijateljima sv. angjela. God. 1890. donijele su novine, da je u ulici Rue de Clignoncourt br. 47. u Parizu, trogodišnja

djevojčica Henrieta Ferry iz petoga sprata pala i ostala neozlegjena. God. 1894. 25. srpnja opet su donijele novine, da je u Beću u Vähringsstrasse, dječaka od tri godine tramvajski konj udario, kola preko njega prošla, a dječak za čudo ostao neozlegjen. Opet god. 1895. 9. srpnja pao je trogodišnji sin princa Aleksandra Salma iz željeznice. Dijete ostalo iza vlaka. Dan je znak, da vlak stane. Isti stane, a na začugjenje sviju, dijete je neozlegjeno trčalo za vlakom.

Angjeli se još daleko više brinu za naš vječni spas nego li za naše zemaljsko dobro. Oni poznaju neprocjenjivu vrijednost naše duše, oni znadu kakovo je neizrecivo dobro gledanje Boga i nebo; s toga sve upotrijebe, da spase dušu našu i dovedu nas do našega vječnoga odregjenja. Kako vrlo oni žele, da mi blaženi budemo, jasno se vidi iz njihovog vladanja kod djela našega spasenja. Već više stotina godina unaprijed navješta angjeo proroku Danijelu dolazak Spasitelja, njegovu muku, njegovu pomirbenu smrt i neprestano trajanje njegove crkve. Kad je punoća vremena nadošla, hiti isti angjeo Gabrijel k Mariji, bl. Djevici i donosi joj vijest, da je izabrana od Boga za majku njegovog Sina, našega Spasitelja. Kod poroda Isusova slavlje slave angjeli na poljanama Betlehema i slažu se u slavospjev: »Slava Bogu na visini, a mir ljudima na zemlji, koji su dobre volje« (Luk. 2, 14). Angjeli bdiju nad životom božanskoga djeteta i otimaju ga ubojničkim rukama Heroda. Kad je Isùs u pustinji napasti gjavla svladao, dogjoše angjeli puni radosti i služili mu. Na maslinskoj gori angjeo se javlja Spasitelju u njegovoj smrtnoj muci, jači ga, tješi ga za predstojeću muku. Angjeli su takogjer, koji navještaju uskrsnuće Isusovo, i koji poslije njegovog uzašašća učenike opominju, da se vrate natrag u Jeruzalem, te se ondje priprave na dolazak sv. Duha i za apostolsku službu. Zašto su angjeli kod djela našega spasenja tako djelotvorni? Zašto inače, nego jer je njihova goruća želja, da mi do spasa dogjemo? Kao što je gjavao na sve načine hotio prepriječiti naše spasenje, tako su nastojali angjeli, da se isto izvrši. »Sv. su angjeli«, kaže časni Blozije, »ti izvrsni dusi i prijatelji božji, ti uzvišeni nebeski knezovi tebi na službu iz prevelike ljubavi po naredbi božjoj i čuvaju te tako velikom marljivosti i tako velikom brigom, da toga ne može nijedan čovjek shvatiti. Jer nikad nije nijedna

majka toliko nastojala svoga jedinoga, ljubeznoga sina voditi, sačuvati ga i zaštititi, koliko ti blaženi dusi misle na tvoj spas.«

2. Baš ta briga, kojom se angjeli staraju za naš spas, rozlog je, da se kod prijestola božjega neprestano za nas mole. »Kad si ti«, reče Rafael Tobiji, »sa suzama molio, i pokojnike pokapao, i jelo svoje ostavljao, i mrtve po danu sakrivao u kući svojoj, a u noći ih pokapao, ja sam prinosio molitvu tvoju pred Gospodina« (Tob. 12, 12). Jer smo mi grješni ljudi, to Bog, neizmjerno sveti, može imati malo dopadnosti u našoj molitvi, ali eto dolaze angjeli, kao naši posrednici i zagovornici i sklonu Gospodina, da nas milostivo usliša. Združuju molitvu svoju s našom, i pribavljaju nam sve milosti, koje su nam nužne za postignuće našega vječnoga spasa. »Vjerni vogja zaručnice«, veli sv. Bernard, »angjeo stupa megju ljubljenom dušom i bož. prijateljem simo i tamo, da od nje želje prinese, a od ovog darove da preda.« Angjeli se osobito zauzimaju za grješnike, navaljuju molbom i prošnjom na Gospodina, da se na njih smiluje, te im udijeli vrijeme i milost obraćenja. Isus pripovijedaše jednoć ovu priču: Neki gospodar imao drvo smokve, koje nikad nije ploda donosilo. S toga reče vrtlaru: Eto već tri godine dolazim i tražim ploda na toj smokvi, a ništa ne nalazim, posijeci ju dakle! Čemu da zemlju zauzima? A vrtlar odgovori: Gospodaru, ostavi je još ovu godinu, dok je opkopam i zagnojim, moguće će donijeti ploda (Luk. 13, 6—9). Taj ljubezni, za neplodnu smokvu zauzeti vrtlar, tko je drugi, nego naš sv. angjeo čuvar? »Toliko je već godina prošlo«, tuži se Bog, »da ja od ovoga čovjeka pokoru očekujem, ali on se ne popravlja. Uzet ću ga dakle iz svijeta, na kojem samo zlo počinja, i predati ga u vječnu vatru.« Ali dobri vrtlar, sv. angjeo čuvar, posreduje i uzdržaje srdžbu božju, da ne plane, i ne uništi grješnika. »Gospodine«, moli on, »daruj grješniku još jedno vrijeme milosti, ja ću podvostručiti moju gorljivost, i sve za nj učiniti, moguće se promijeni i donese dostojne plodove pokore.« Tako mole dobri angjeli za grješnika i isposluju, da Bog s njim obzir imade i produlji mu vrijeme milosti. O, tisuće i tisuće bi grješnika usred svoje bezbožnosti propalo, kad se ne bi angjeli za njih zauzeli i milost im isprosili. A kolika radost za njih, imade li njihovo nastojanje željeni uspjeh! Krist sam kaže, da se nad

jednim takim grješnikom, koji se obrati, više raduju, nego li nad devedeset i devet pravednika, kojima pokore ne treba (Luk. 15, 7).

3. Angjeli ne mole samo za nas, već nas takogjer opominju na dobro. Mislimo li što zla učiniti, opominju nas, stavljaju nam živo pred oči posljedice grijeha i nastoje svom silom sačuvati nas od pada. To je iskusila pobožna djevica Hermelinda. Ona je jednoga dana ostavila grad i pošla u jedno selo. Neki bezbožni muž, koji ju vigje, usplamti griješnom sklonosti k njoj, a imao volju silom je odvesti. A eto angjeo božji bdio nad njom. »Bježi odatle«, poviče joj, »bježi Hermelindo, jer jedan zločinac na te vreba.« Djevica slijedila opomenu i spasila svoju nevinost. Koliko puta smo mi već čuli taki glas! Koliko puta nam savjest rekla: Bježi odatle. Ostavi onu kuću, u kojoj ćeš nevinost i krepost izgubiti! Ostavi tu osobu, po kojoj ćeš se unesrećiti za vremenitost i vječnost. Ostavi to društvo, tu zabavu, koja ti propast pripravlja.« Što je bio glas savjesti drugo, nego glas sv. angjela, koji nas upozorivao i opominjao, da duše naše spasi?

Angjeli su takogjer, koji nas potiču, da dužnosti svoje vršimo i činimo, što služi na naš spas. Tako je jedan angjeo sjetio satnika Kornelija, da pozove k sebi sv. Petra, da bude od njega u kršćanskoj vjeri poučen i doveden na put spasa (Djel. apost. 10). Isto tako su nam angjeli na pomoći u svim napastima, da dobru borbu bijemo, te svladamo neprijatelje našeg spasa. »Veliki broj nebeskih duhova,« veli sv. Petar Damjan, »proleti svaki dan cijelu zemlju, koji nam u borbi pružaju ruku pomoćnicu. Jer se nikad slabi čovjek ne bi mogao protiviti napasti tako lukava, izvježbana zla neprijatelja, da moć sv. angjela napast od nas ne odvraća.« Ipak najveću nam pomoć pružaju dobri angjeli u smrtni čas. U tom strašnom času gjavao podvostruči svoju moć, i nastoji nam sa lukavosti našu strašljivu dušu upropastiti; jer je to njegovo zadnje vrijeme, a kad bi to vrijeme za nas sretno svršilo, onda nam do vijeka ne može ništa škoditi. »Gjavao doći će do vas, imajući veliku srdžbu, jer znade, da ima malo vremena« (Objavlj. 12, 12). Ali angjeli nas ne ostavljaju. Nevidljivo oblijeću naš smrtni krevet i strjelice zlog gjavla love, da nas iste ne rane i ne usmrte; jače nas u sv. vjeri, ulijevaju nam odvažnost i pouz-

danje, uzdržavaju u našemu srcu vatru božanske ljubavi i izlazeću dušu odmah uzimaju u svoj naručaj, da neozlegjena dogje do svoga božanskoga Spasitelja i Suca. Zato nad umirućim zazivlje svećenik sv. angjele i preporuča ga u njihovu zaštitu: »Primio ga sv. Mihailo, arkangjeo božji, došli mu u susret sv. angjeli božji, i uveli ga u nebeski Jeruzalem«.

Eto takovi su prema nama sv. angjeli; imadu prenježnu ljubav do nas, čuvaju nas na tijelu i duši, mole neprestano za nas, u životu i na smrti su naši predobri prijatelji. Radi zaštite, koju nam u raznim pogibeljima i potrebama iskazuju, zovemo ih angjeli čuvari.

Imade li svaki čovjek svoga angjela čuvara?

II.

Da svaki čovjek imade angjela čuvara nije doduše stalno izrečena istina vjere sv. crkve, ali to je ipak istina, koja se temelji na sv. pismu i na neprestanoj predaji.

1. »Pazite,« kaže Krist, »da kojega od ovih malih ne prezrete, jer vam kažem, njihovi angjeli u nebu glegju neprestano lice moga Oca, koji je na nebesima« (Mat. 10, 18). Iz ovih riječi božanskoga Spasitelja jasno slijedi, da djeca imadu vlastite i posebne angjele za zaštitu, inače ne bi bio mogao reći: »njihovi angjeli, t. j. angjeli djece glegju neprestano lice moga Oca«. Imadu li djeca svoje angjele čuvare, zašto ih ne bi i odrasli imali? Odrasli uz mnoge pogibelji spasa, kojima su izvrgnuti u općenju sa svijetom, trebaju zaštite angjela još daleko više od male djece, koja su povjerena pažnji roditelja ili uzgojitelja. Na dalje piše sv. Pavao: »Zar nijesu angjeli svi službujući dusi, poslani na službu onih, koji imadu blaženost postići« (Hebr. 1, 14). Po toj izjavi apostola imadu svi, koji hoće postići blaženost, angjele na službu, t. j. angjele čuvare. Blaženost pak moraju postići svi ljudi, vjernici i nevjernici, pravednici kao i grješnici. Volja je božja, da svi ljudi dogju do spoznanja istine i blaženi budu. I naš je božanski Spasitelj za sve svoju dragu krv prolio, te svima bez iznimke zaslužio milost spasenja. Iz ovoga dakle mjesta opet slijedi, da svi ljudi imadu angjele čuvare.

To je bila takogjer vjera od vajkada židova i kršćana, toga su se bar čvrsto držali, da svaki pravovjerni imade svoga angjela čuvara. Tako Judita u navedenom već mjestu pripisuje zaštitu, pod kojom je svoje junačko djelo izvela, svomu angjelu, kad kaže: »kako Gospodin živi, čuvao me njegov angjeo«. Kad je Petar, kako sam već prije spomenuo, iz tamnice čudesno oslobogjen, pošao u kuću Marije, majke Markove, gdje e bilo mnogo kršćana sakupljeno, kucaše na vrata, da ga puste. Sluškinja Rode izagje, da vidi, tko je. Kad je prepoznala glas Petrov, od samog veselja nije otvorila vrata, već otrčala natrag i rekla, Petar stoji pred vratima. Ljudi u kući nijesu joj htjeli vjerovati, i na njezino ponovno uvjeravanje, da je zbilja čula glas Petrov, rekoše: »Njegov je to angjeo« (Djel. apost. 12, 15). Eto već prvi kršćani su vjerovali, da svaki ima svoga angjela čuvara, inače ne bi mogli reći: »to je njegov angjeo«.

S toga i sv. oci uče jednoglasno, da svi ljudi, barem svi vjernici, imadu angjela čuvara. »Tako je velika čast duše,« kaže sv. Jerko, »da svaka ima u svoju zaštitu odregjenoga angjela.« Eusebij naziva naukom sv. pisma, da je svakom čovjeku dan angjeo za zaštitu. Sv. Augustin kaže: »Velika je briga, koju Bog za nas ljude ima, velika je ljubav, koju nam tim očituje, da je za našu zaštitu odredio angjele.« I katekizam tridentski jasno izražava, da je Bog svim ljudima odredio angjela čuvara. Zato kaže jedan veliki učenjak (Suarez): »Tvrdnja, da je svakomu čovjeku od poroda posebni angjeo čuvar odregjen, sadržaje katoličku nauku. Premda ta nauka u sv. pismu nije točno označena, niti od crkve proglašena, to je ipak velikom jednodušnošću od cijele crkve prihvaćena i ima tako veliku potporu u sv. pismu, kako to oci razumijevaju, da je ne možemo zanijekati bez smjelosti i da ne budemo krivci bludnje.« Sv. angjeli su pratioci, koje nam nebeski Otac na tom pogibeljnom putovanju života za vogje postavio (Segneri). »Sv. angjeli nas čuvaju tako vjerno, kao pastir svoje stado« (sv. Dionizij Ar.). Katolička je crkva s toga, da našu vjeru u angjele čuvare uvijek živu uzdrži, ustanovila blagdan angjela čuvara, koji svake godine slavi svečano sa osminom.

2. Više crkvenih otaca ide još i dalje: oni uče, da ima ne samo svaki čovjek, nego i svaki narod svoga angjela čuvara. »Pismo«, veli Teodoret, »tvrdi, da dapače svakomu

narodu predstoji vlastiti angjeo«. »Neki od angjela su«, kaže sv. Bazilij »narodima na čelu, a drugi su dodijeljeni svakomu vjerniku«. Slično piše sv. Jerko: »Kraljevstva i narodi stoje pod zaštitom angjela«. Ta nauka otaca temelji se na sv. pismu. Kad je prorok Danijel molio na rijeci Tigrisu, ukaza mu se arkangjeo Gabrijel i očitova mu, da je Bog uslišao njegovu molitvu i da će židove osloboditi iz babilonskog sužanjstva. Ali je dodao: Knez kraljevstva persijskoga protivio mi se 21 dan, i eto Mihailo jedan od najodličnijih knezova dogje mi u pomoć i ja ostah ondje kod kralja Persijanaca (Dan. 10, 11–13). Smisao je ovoga mjesta: Gabrijel je hotio da židove oslobodi iz babilonskog sužanjstva, ali knez persijskog kraljevstva t. j. angjeo čuvar Persije, pod kojega gospodstvom stajaše Babilon, protivio mu se 21 dan, i zadržao židove u sužanjstvu, dok mu napokon Mihailo angjeo čuvar židova ne dogje u pomoć i prisili angjela čuvara Perzijanaca, da židove pusti. Angjeo čuvar Perzijanaca smatrao je za bolje, da židovi još dulje ostanu u sužanjstvu, te po njima bezbožni Perzijanci dogju do spoznanja Boga; u najboljoj nakani protivio se Gabrijelu, dok napokon Mihailo ne dogje te ga pouči, da je volja božja, da se židovi oslobode sužanjstva, na što je odmah popustio i ponizno se podložio volji božjoj. Iz ovoga se važnoga mjesta vidi, da su židovi i Perzijanci imali svoga angjela čuvara, odakle možemo zaključiti, da i svi ostali narodi zemlje stoje pod zaštitom kojega angjela. Ta nauka je takogjer posve prema razumu; jer daje li Bog svakom pojedinom čovjeku angjela, za što ne bi i pojedine narode povjerio angjelima, da se za njih brinu, te ih vode do njihovog vremenitog i vječnog odregjenja? Pun te vjere običavao je sv. Franjo Ksaverski angjele čuvare onih zemalja i država zazivati, kojima je propovijedao evangjelje, a je li ih morao ostaviti, da drugima riječ božju navješta, to nije nikad prepustio, Kristu privedene duše kao i cijele općine preporučiti zaštiti sv. angjela. Prema nekim ocima imadu dapače pojedine crkve svoje vlastite angjele čuvare. »Ne dvojim, da pojedine crkve imadu svoje posebne predstojnike i zaštitnike, kako nas uči sv. Ivan u objavljenju« kaže sv. Grgur Nazianski. Čuvar angjeo cijele katoličke crkve je sv. arkangjeo Mihailo, kao takav bijaše od vajkada štovan, s toga mu i jesu mnoge crkve posvećene, te se u njegovu čast svake godine dvije svetkovine svete.

Bog se služi dakle svojim angjelima ne samo u opće za službu ljudi, nego odregjuje pojedinom čovjeku, kao i svakom narodu i katoličkoj crkvi posebne angjele, da ih vode i štite, te se brinu za vremenito i vječno dobro. Njemu dakako nijesu nužni angjeli da nas čuva, njegovom neizmjernom moći bilo bi mu lako, da službu angjela, sam na nama vrši, ali On ih upotrebljava, da svoju mudrost proslavi. Stroj, koji za svoje djelovanje majstora malo treba, sigurno je daleko veća umjetnina, nego li drugi, kod kojega majstor uvijek mora biti, da ju u djelatnosti zadrži. Isto tako se prikazuje i božja mudrost čudesnija, vodi li jedne stvorove pomoću drugih k svrsi, nego li, kad bi morala sama napose za svaki stvor skrbiti i brinuti se za potrebe njegove. Nauka dakle o sv. angjelima još jasnije očituje savršenosti božje. Osim toga ta nam nauka jasno očituje našu čast, i brigu božju za naše dobro. Kako veliku cijenu moramo mi imati u očima božjim i kako nas vrlo On mora ljubiti, kad nas je povjerio zaštiti angjela, tih tako uzvišenih duhova! O, da se mi, sjećajući se te dobrote božje, uvijek kao dobri gojenici naših sv. angjela vladamo, i naše dužnosti prema njima savjesno ispunjamo.

Što smo mi dužni svojim angjelima čuvarima?

III.

Mi moramo svoje angjele čuvare pobožno štovati, hvaliti im i njihove opomene radosno slijediti.

1. Ako naši angjeli čuvari i ne pripadaju najvišemu angjeoskom redu, to su ipak u daleko višoj časti od nas ljudi. Čast angjela tako je velika, da i oni od njih, koji su u časti najmanji, sve knezove i velikaše zemaljske nadvisuju. »Narav angjela«, veli sv. Augustin, »nadvisuje u časti i naravi sve, što je Bog stvorio«. Angjeli su takogjer savršeno sveti, imadu dopadnost samo u dobru, mrze i preziru sve zlo. Ljube nas kao svoju braću i buduće drugove svoje blaženosti, te misle neprestano na naše vremenito i vječno dobro. Kao naši čuvari upravljaju uvijek svoje oči na nas, motre naše djelovanje i nikad nas ne ostavljaju. Dosta je to razloga, da mi svoje sv. angjele pobožno štujemo. A kako ćemo mi naše štovanje prema njima očitovati? Ponajprije tim, da se

čedno i bogobojazno vladamo, te se i u samoći čuvamo svega zla. Mi se ne usugjujemo u prisutnosti kreposnoga čovjeka počiniti grijeh, a kako ćemo se usuditi pred očima našega sv. angjela čuvara? Zar to ne bi bila najveća sramota za nj? Zar se ne bi morali bojati njegove tužbe pred božanskim Sucem? Upitali nekoga pustinjaka, koje sredstvo on upotrebljava, da može uvijek tako uredno i bogobojazno živjeti? On odgovori: »Ja se često sjetim svoga angjela čuvara, koji stoji uz mene i promatra svaki moj čin. Ta misao napunja me sv. strahom, i čini, da se uvijek brižno čuvam, što god govoriti ili činiti, što mu se ne dopada«. I mi se tim sredstvom služimo i često se sjećajmo na prisutnost svoga sv. angjela čuvara, da nikad ne sagriješimo. Nalazite li se u zlom društvu, trpite li napast, te ste u pogibelji, da Boga uvrijedite, recite si sami: Ako me nitko ni ne vidi, gleda me svakako moj angjeo čuvar, kako bi se usudio pred njegovim očima zlo činiti? Hoće li vas vaša naravska lijenost od dobra odvratiti, mislite uvijek na svoga angjela čuvara i recite: »Moj angjeo čuvar glegje na mene, ne smijem lijen biti, inače ću ga uvrijediti«. Kršćanski roditelji, usadite osobito svojoj djeci duboko u srce istinu, da je sv. angjeo čuvar uvijek kod njih i recite sa sv. Bernardom: »Na svakom mjestu i u svakom kutu imaj počitanje pred tvojim angjelom, jer angjeli su ti prisutni«. Štujte takogjer sv. angjele čuvare svaki dan u pobožnoj, pouzdanoj molitvi. Petar prvi pratioc sv. Ignacija Lojole, daje nam u tom lijepi primjer. Taj pobožni redovnik imao je osobitu pobožnost do sv. angjela čuvara. On je njihovoj službi posvetio svakog tjedna ponedjelak, kako je to običaj u crkvi; osim toga zazivao ih često u danu i u noći pobožnim molitvama, na svom putu predao se u njihovu zaštitu, svuda ih priznavao prisutnima i nikud nije izašao iz kuće ili se vratio, niti poduzeo kojega posla, a da se nije preporučio njihovoj zaštiti. Kad se približavao kojem gradu ili selu, molio je za stanovnike i prosio Boga, da ih arkangjeo toga mjesta i angjeli čuvari pojedinih ljudi svojom brigom štite. — Veliku pobožnost imajte do svojih angjela čuvara, te ih djetinje pobožnim srcem štujte svaki dan, u jutro i na večer preporučite se u njihovu zaštitu, te ih u pomoć zazivajte u svakoj pogibelji tijela i duše, da vam u pomoć dogju te sve od vas odvrate, što bi vam naškodilo za vremenitost

ili vječnost. Opet vi kršćanski roditelji, učite svoju djecu već u njihovoj nježnoj dobi, da štuju svoje sv. angjele čuvare. Često im na srce stavite, kako rado imade sv. angjeo čuvar dobru, nevinu djecu, koliko dobra im čini i kako se jako raduje njihovom lijepom ponašanju i sjećajte ih, da se svaki dan preporuče u pobožnoj molitvi njegovoj zaštiti.

2. Uz pobožno štovanje pripada angjelima čuvarima i s r d a č n a z a h v a l n o s t radi mnogih i velikih dobročinstva, koja nam izkazuju. »Oče«, reče mladi Tobija ocu, »koju plaću bi mi njemu (Rafaelu) dali ili čim bi njegova dobročinstva po zasluzi naplatiti mogli? On me zdrava onamo i ovamo doveo i on sam je podigao novac kod Gabela, pribavio mi ženu, protjerao zloga duha od nje, njezinim roditeljima veselje pripravio, spasio mene, da me nije riba proždrla, a tebi je učinio, da vidiš svijetlo nebesko, sa svim dobrima od njega smo napunjeni. Šta ćemo mu zato dati?« (Tob. 12, 2—3). Ista čuvstva zahvalnosti moramo i mi u našim srcima imati prema našim sv. angjelima čuvarima. Mi dakako ne možemo tako točno izbrojiti dobročinstva, koja nam izkazuju, kako mladi Tobija; jer ih mi ne vidimo, ali to je sigurno, da nam manje dobra ne izkazuju, nego li su Tobiji i njegovoj obitelji. Od časa, kad smo stupili u taj smrtni život, uz nas je angjeo čuvar, da nas štiti, opominje, te je zauzet za sve naše potrebe, nijedan dan ne progje, u koji ne bi mnogu pogibelj od nas odvratio, bezbrojna su dobročinstva, koja nam godinu na godinu izkazuje. Bez prestanka za nas radi, on molitve naše donosi pred prijestol božji, sam moli za nas i sve čini, što je u njegovoj moći, da Bogu služimo i naš vječni cilj postignemo. Pravedno je dakle, da smo prema našim sv. angjelima čuvarima zahvalni. A kako će to biti? Zar da im sa mladim Tobijom ponudimo polovicu svega svoga imutka kao plaću za njihovu službu ljubavi? O ne, sv. angjeli ne teže za dobrom zemaljskim, oni su duhovna bića i njihovo bogatstvo je blago nebesko. Zahvalimo im svaki dan u srdačnoj molitvi, zahvalimo im pobožnim životom, zahvalimo im napokon tako, da i mi nastojimo biti angjeli čuvari naših bližnjih, te im za tijelo i dušu dobro činiti. Ta zahvalnost, koja se našim angjelim čuvarima vrlo svigja, veselit će ih, da nam sve više izkažu novih dokaza svoje ljubavi.

3. Ipak naša najvažnija dužnost prema našim sv. angjelim

čuvarima jest, da mi spremno slušamo njihove opomene. Tu poslušnost traži sam Bog kad je rekao: »Eto poslat ću moga angjela, da ide pred tobom i čuva te na tvojem putu i da te odvede na mjesto koje sam ja pripravio. Pazi na nj, i slušaj njegov glas, i ne misli, da ga smiješ prezreti, jer ako griješiš, ne će ti oprostiti«. (2 Moj. 23, 21—22). Naši sv. angjeli ne govore nam glasom koji bi se čuo, kao što nam se niti ne javljaju u vidljivoj prilici, ali nam govore unutarnjim nagovorima, kad nas od zla odvraćaju a na dobro pute. Kad u savjesti zamjetimo glas, koji nas sada hvali, a sada kudi, prema tomu da li smo dobro ili zlo učinili, koji nam svakom zgodom strah božji ulijeva, u napastima nam pred oči stavlja Boga i vječnost, te nas bodri na borbu i uztrajnost, možemo s razlogom uzeti, da je to angjeo čuvar, koji po savjesti na nas djeluje, da nas uzdrži na putu kreposti, ili jesmo li iz istoga sašli, da nas opet na cilj navrati. Liffard, monah iz grada Kölna, premda iz plemenite i glasovite familije, vršio je ipak više godina pun poniznosti službu samostanskog vratara. Već mu se približavao konac života, a zli duh znao, da on, ako u svojoj službi uztraje, bude dijete blaženosti. Da to zapriječi napastovao ga na zlovolju, »kako Liffarde šaptao mu, zar nemaju tvoji poglavari nikake sućuti s tvojom starosti? Zar ne misle na to, da ti napokon moraš podleći takovim poslovima? Da si u prijašnjem svom staležu, smatrali bi si za čast, da te dvoriti mogu! Kako vrlo obezčašćuje ta služba tvoj rod i tvoju starost!« Liffard na žalost posluša tu napast i odluči ostaviti samostan i svoje stare dane sprovesti u udobnom svjetskom životu. Tu stane najednoć pred njega njegov angjeo čuvar u časnoj staračkoj priliki i ozbiljnim licem mu naloži ustati i njega slijediti. On pogje za angjelom. On ga odvede na groblje, gdje se najednoć poslije žestoke trešnje grobovi otvorili. »Eto Liffarde«, reče angjeo stojeći uz jednu lešinu, »eto ovoga čovjeka, koji je tek prije nekoliko dana pokopan, promotri njegove oči i ostalo tijelo! Ista sudbina za kratko će i tebe stići, kako ludo činiš, kad misliš prekršiti svoje redovničke zavjete i baciti se u propast!« Monah bi tim pogledom i tom riječi angjela napunjen sv. strahom, povrati se doskoro u samostan i svrši pokornički svoj život. Na tu zgodu treba da se sjetimo, kad se napasnik približi, da nas zavede na razne grijehe, slušajmo glas angjela koji sve čini da nas od pada sačuva i u ljubavi božjoj uzdrži. Jer angjeli čuvari žele samo naše dobro, pravedno je, da ih rado slušamo. Ako njihove nagovore prezremo, to bi svaka muka, koju upotrijebe na naš spas, bila uzalud i bili bi prisiljeni da budu naši tužitelji pred sudištem božjim.

Činimo dakle sv. angjelima čuvarima uvijek što smo dužni. Štujmo ih pobožno! Često se sjećajmo na njihovu prisutnost a da ih ne ražalimo i ne uvrijedimo, čuvajmo se brižno svakoga grijeha. Svaki dan se preporučajmo u njihovu zaštitu i molimo ih, da nas u svakoj pogibelji tijela i duše milostivo čuvaju. Zahvaljujmo im za bezbrojna dobročinstva, koja su nam već izkazali i neprestano nam izkazuju i ta dobročinstva upotrijebimo na čast božju i svoj spas. Rado slušajmo njihove nagovore, jer oni hoće samo naše najbolje i samo onda nas mogu dovesti do našeg vječnog odregjenja, budemo li se dali voditi po njima. Zaključujem lijepom molitvom, koju je sv. Anselmo svaki dan molio svomu sv. angjelu čuvaru: »Molim te angjeosko biće, kojega zaštiti sam od Boga povjeren, čuvaj me i brani proti svim napadajima gjavla kad bdijem i spavam, po danu i po noći, u svaki čas budi uz mene. Odvrati od mene sve napasti sotone, a što si ja sam zaslužiti ne mogu, pribavi mi po tvojem zagovoru od milosrdnog Suca i našega Gospodina, koji te odredio meni za zaštitu, te mene tebi preporučio, da nikad neprijateljska sila ne bude imala proti meni moći. Odvedi me od puta opačine na put kreposti! Pak nalazio se u kojoj mu drago pogibelji, budi mi na pomoć i kad duša moja ovo tijelo ostavi ne dopusti, da me zli dusi pograbe i u zdvojnost dovedu. Ne ostavi me, dok me ne dovedeš pred lice moga Stvoritelja, gdje ću ga s tobom i sa svim svecima u vijeke hvaliti i slaviti«.

Amen.

XXX. Propovijed.

Peta nedjelja po Duhovima.

O angjelima (svršetak).

»Ne bude li vaša pravda veća, nego književnika i farizeja, ne ćete ući u kraljevstvo nebesko« (Mat. 5, 20).

Justin, neki franciskanski monah, pratioc sv. Ivana Kapistrana, molitvom, trapnjom i drugim pobožnim vježbama do tolike je punoće izvanrednih milosti došao, da su ga na daleko i široko cijenili kao uzor savršenosti. Sam papa Eugen IV. toliko je o njemu pohvalna čuo, da si zaželio osobno ga upoznati, pozva ga s toga k sebi, te mu kod njegovog dolaska iskaza časti, koje se jedva osobama od visokog poroda iskazuju; ustade pred njim, ogrli ga i dade da uz njega sjedne. Na žalost to časno postupanje bijaše za Justina zamka, uslijed koje bi sva njegova dosadanja poniznost, a po njoj sva njegova svetost potresena. Kad se opet vratio natrag k Ivanu Kapistranu, taj je odmah opazio veliku promjenu, koja se s njim dogodila i reče pun žalosti: »O brate Justine, kao angjeo si otišao, a vratio si se kao gjavao.« Ivan je pravo rekao. Justin posta od dana do dana sve oholiji, hotio je, da ga drugi časte i da bude drugima pretpostavljen, ni najmanjeg zapostavljanja nije mogao mirno podnijeti, na koncu prekrši svoje redovničke zavjete, ostavi samostan, u svijetu počini množinu sramota i umre napokon okoreo u nevjeri i zlobi nesretnom smrti.

Iz te zgode možemo uvidjeti, kako je veliko zlo oholost. Ta opačina oduzima i najsjajnijim krepostima svaku vrijednost, otvara put opačinama i raskalašenosti, zaslijepljuje čovjeka i pripravlja mu vječnu propast. Nije čudo, da Spasitelj kori u današnjem evangjelju književnike i farizeje, koji su toliko bili okuženi ohološću, i veli svojim učenicima: »Ne bude li vaša pravda veća, nego književnika i farizeja, ne ćete ući u kraljevstvo nebesko.« Kako Bog vrlo mrzi oholost i kako ju strogo kazni, uči nas pad angjela, o kojem sam vam pred četrnajest dana govorio. U početku bijahu dobri, sveti i pravedani i uživali gledanje Boga u nebu. A čim su oholi postali, izgubili su svoju pravdu i čast, pretvorili se u duhove zlobe i pali u vječnu propast. »Bog angjela, koji su sagriješili, nije poštedio, već ih okovima pakla u ponor povukao i na muke predao, da ih sačuva za sud« (2 Petr. 2, 4). Kakvi su dakle ti zabačeni dusi, koje mi zovemo vragovi, gjavoli, satane prema nama i kako treba da se mi prema njima branimo, danas ću tumačiti.

1. Kakovi su zli dusi prema nama?
2. Što moramo činiti, da nam njihove napasti ne naškode?

I.

Zli nas dusi iz mržnje i zavisti napastuju, da nas strovale u vječnu propast. Sv. pismo nam opisuje zle duhove uvijek kao naše najljuće neprijatelje, koji uvijek idu za tim, da nas upropaste. Tako božanski Spasitelj naziva gjavla kao neprijatelja, koji, dok su ljudi spavali, megju pšenicu posijao kukolj (Mat. 13, 25); kao ubojicu ljudi od početka, kao lažca i oca laži (Iv. 8, 44); kao zloga, koji dolazi i čovjeku uzima riječ božju, koja je posijana u srce njegovo (Mat. 13, 19). Petar pak gjavla prispodablja ričućemu lavu, koji obilazi i traži, koga da proždre (1 Petr. 5, 8). Jer gjavao znade, da mi imamo ono mjesto u nebu zauzeti, koje je on po svojoj oholosti izgubio, to prema nama imade najveću zavist i čini sve, što može, da nas liši te sreće. »Zavist,« veli sv. Toma Aq., »koju gjavao osjeća radi toga, da će stvor, načinjen iz zemlje, na njegovo mjesto u nebu doći i gledanje lica božjega uživati, pali ga gore, nego li plamen smole i sumpora pakla.« »Jer gjavao proti Bogu ništa ne može, to svoj bijes upravlja proti ljudima, koji su prilika božja,« kaže sv. Bazilij. Petar Lombardus pak kaže: »Kao što Bog svakomu novorogjenomu čovjeku odredi angjela čuvara, tako gjavao lucifer, koji kao prosta opica želi oponašati sva djela božja, za svakoga novorogjenoga čovjeka odredi gjavla, koji će ga kroz cijeli život napastovati.« Jer nas zli dusi do skrajnosti mrze i zavide nam, napastuju nas i nastoje nas unesrećiti vremenito i vječno.

1. U sv. pismu nalazimo množinu primjera, da zli dusi nastoje ljudima škoditi na njihovom dobru, na tijelu

i životu. Svima vam je poznata zgoda Jobova, koji je bio bogat, ali i bogobojazni čovjek u zemlji Hus. Bog ga blagosovio zemaljskim dobrima, posjedovao plodna zemljišta i imao velika stada ovaca i goveda i bijaše otac od sedam sinova i tri kćeri. A eto! gjavao mu sve oteo, što je imao i učinio ga najsiromašnijim na zemlji. On je pobunio Sabejce i Kaldejce proti njemu, te su navalili na njegove pastire i sluge, ubili ih, a blago otjerali. Ujedno načinio strašnu oluju, u kojoj strijela ubila još one pastire i stada, koja su utekla razbojnicima. To mu nije dosta bilo, on podiže buru, koja je onu kuću, u kojoj se nalazilo desetero djece Jobove, srušila i svu djecu ubila. Na koncu nesretnog oca udari strašnom bolesti, čirovi su pokrivali njegovo tijelo, meso mu komad po komad ispadalo s kostiju, a najveće boli mučile ga dan i noć. Tako velike nesreće nanio gjavao tomu sv. čovjeku. Povijest Tobije pripovijeda nam, da je sedam muževa, s kojima je Sara zaručena bila, bilo od zloga duha, po imenu Asmodeja, ubijeno (Tob. 3, 8). I u novom zavjetu imade više primjera, da su zli dusi ljudima mnogo vremenitih šteta nanijeli. Čitamo o nekoj ženi, koja je uslijed gjavolskog djelovanja 18 godina bila posve uzeta, tako da nije mogla gore pogledati. Isus stavio ruke na nju i iscijelio je (Luk. 13, 11—13). Opet čitamo, da je gjavao učinio nekog čovjeka gluha i nijema, komu božanski Spasitelj opet povratio dar sluha i govora (Merk. 7, 32—35); na dalje, da su zli dusi, koje je Gospodin izagnao iz dva opsjednuta, utekli u svinje Gerašana, uslijed čega se one posve bijesne u more bacile i utopile.

Ali zli dusi ne traže samo ljudima iz vana naškoditi svojim napadajima, već ih posve uzmu u posjed, te proizvode u njima razne protunaravske i grozne pojave kao žalost, bjesnoću i razna zla i muke tijela. Ljudi, koje je tako zauzeo zao duh, nazivamo opsjednutima. Da imade opsjednutih, sv. pismo na više mjesta svjedoči. Tako pripovijeda sv. Marko (5, 1—13) o nekom opsjednutom, koji je na grobovima i bregovima stanovao, sve lance, kojima ga htjeli prikovati potrgao i taku jakost imao, da ga nitko ukrotiti nije mogao. Kad je Isusa iz daleka vidio, vikao je, ili bolje gjavao u njemu, glasno: »Što ja imam s Tobom, Isuse, Sine Boga svevišnjega? Zaklinjem te Bogom, ne muči me!« Kad ga božanski Spasitelj upitao, kako se zove, odgovorio je: »Legija mi je ime, jer nas je mnogo«. Umolio je Isusa, da ga ne protjera iz one okolice, već mu dopusti da ugje u svinje, koje se u onoj okolici pasle. Kad mu to Gospodin dopustio, izagje sa ostalim zlim dusima iz čovjeka u svinje, na što su se iste, do 2.000 na broju, kako sam prije rekao, bacile u vodu i potopile. Opsjednuti pak, čim su ga zli dusi ostavili, bio oslobogjen od svoje bjesnoće i postigao opet potpunu porabu razuma. U toj povjesti vidimo, da je taj čovjek bio opsjednut ne od jednoga, već od legije t. j. od više tisuća gjavola, koji su mu razum uzeli i učinili ga divljom zvijeri, a da je to strašno stanje onaj čas prestalo, kad je Isus zle duhe izagnao. Opet čitamo, da su Gospodinu doveli opsjednutoga, kojega je gjavao učinio nijema, i drugoga, koga je učinio slijepa i nijema (Luk. 11, 14; Mat. 12, 22). U opće sv. pismo nas vrlo često izvješćuje da je Isus gjavle izgonio. Tako kaže evangjelista Matej: »Kad je večer bila, dovedoše mnoge k njemu, koji su bili opsjednuti od zlih duhova, on ih izagnao jednom riječi i sve bolesne učini zdravima« (Mat. 8, 16). Pod ovim opsjednutim ne mogu se razumijevati bolesni sa naravskim zlima, jer evangjelista točno razlikuje megju ovim i onim, kad kaže, da je Isus gjavle izgonio i bolesti liječio. Osim toga čitamo u evangjelju, da su gjavli u ljudima govorili, da su iz njih izašli i drugamo kamo ušli, u kratko da su radili kao razumna bića, što nije moguće kod naravske bolesti. Isus Krist sam izrično razlikuje, kad daje svojim učenicima, da čine čudesa nad opsjednutim i običnim bolesnicima. »U moje ime«, veli on, »izgonit ćete gjavole ... na bolesnike ćete ruke polagati i oni će ozdraviti« (Mar. 16, 17). Ta razlika je bila i za vrijeme apostola. Tako se veli u djelima apostolskim (5, 16): »Dogje takogjer narod od okolišnih gradova u Jeruzalem i dovede bolesnike i od nečistih duhova mučene, koji su svi izcijeljeni bili«. Isto tako govore djela apostolska, da su zli dusi iz opsjednutih govorili; kad su neki od okolo putujućih židovskih zaklinjalaca nad jednim opsjednutim poput apostola Pavla ime Isusovo zazivali i gjavla izagnati htjeli, reče on: »Isusa poznam i za Pavla znam, a vi, tko ste vi?« I čovjek, u kojem je bio zli duh, skoči na njih i svlada dvojicu, koji su zaklinjali, te su goli i ranjeni pobjegli (Djel. ap. 19, 13—16).

I crkveni oci uče složno, da gjavao može zaposjesti tijelo čovjeka i izvode iz okolnosti, što nemaju pogani, već samo kršćani moć gjavole izgoniti, ništetnost poganstva a božanstvenost kršćanske religije. »Zli dusi,« kaže sv. Justin, mučenik iz drugog stoljeća, »drkću pred moći Imena Isusova i boje se, i još danas nas slušaju, ako ih zaklinjemo Imenom Isusa Krista, Razapetoga.« »Sve to,« kaže Minucius Feliks poganima, »znade veći dio vas, da zli dusi sami od sebe daju svjedočanstvo, kad budu od nas mukom riječi i žarom molitve iz tjelesa izagnani.« Da je napokon crkva uvijek vjerovala, da može biti opsjednutih ljudi i još vjeruje, slijedi jasno iz egsorcizma ili zaklinjanja zlih duhova, koje je uvijek u porabi bilo i za koje se dijeli posebni red. A u povjesti crkve i u životu svetaca nalazi se toliko izgona gjavola, da bi povjesničke činjenice zabaciti morali, kad bi nijekali opstojanje opsjednutih. Istina je, da u novom zavjetu nema toliko opsjednutih, koliko ih je bilo u starom, jer je Krist skršio vlast gjavla; ali nekih opsjednutih uvijek je bilo i bit će ih, jer će gjavao tek na koncu svijeta svu moć izgubiti.

Gjavao dakle nastoji ljudima tim škoditi, da iz vana na njih djeluje, ili tim, da opsjedne njihovo tijelo, da im škodi na životu, zdravlju i drugim zemaljskim dobrima. Ipak, u svom neprijateljskom djelovanju nema posve slobodne ruke, da s ljudima radi, što hoće. On je pod gospodstvom Boga, kao i svaki drugi stvor, on može ljudima samo onda i toliko škoditi, kad i u koliko mu Bog prepusti. To se vidi iz zgode Jobove. Job je bio dugo vremena sretan, sotona je morao mirno gledati, i nije mogao svetomu tomu čovjeku ni jedne kose izvaditi, jer mu Bog zato nije vlasti dao. Istom kad mu Gospodin prepustio, da ošteti Joba, dobi vlast nad njim, mogao mu samo na njegovim vanjskim dobrima škoditi, a ne na njegovom tijelu, jer mu Bog rekao: »Eto, sve, što Job imade, u tvojoj je moći, samo na njega samoga da nijesi pružio ruke svoje!« Poslije toga dopustio Gospodin, da škodi i tijelu njegovom, ali zabrani mu život uzeti, veleći: »Eto, on je u tvojoj ruci, ali štedi život njegov!« Sada udari gjavao Joba prezlim čirovima od glave do pete, ali života mu nije uzeo, niti mu nije mogao uzeti, jer zato nije imao od Boga dozvole. Gjavao dakle u svom djelovanju nije slobodan, on se mora, makar ne rado, u svem Bogu pokoravati, i ne može ni jedan korak dalje poći, nego koliko mu Svevišnji dopusti. Bog mu pak katkad dade vlast nad ljudima, da ih ili kazni radi njihovih opačina, kao sedam muževa Sarinih, koje je gjavao ubio radi njihove neuzdržljivosti, ili da ih iskuša, te im dade priliku, da se vježbaju u ustrplljivosti i drugim krepostima, i da si povećaju zasluge, kako je to bilo kod Joba. Osobito Bog dopušta, da gjavao škodi onim ljudima, koji su odani opačini nečistoće i psovke. Tako je rekao arkangjeo Rafael Tobiji: »Koji tako stupaju u ženidbeni stalež, da Boga od sebe i iz svoga srca odstrane i svoju nasladu tako goje, kao konj ili mulac, koji razuma nemaju, nad njima ima gjavao vlast« (Tob. 6, 17). Kad dakle u kućama i obiteljima, gdje se opačina nečistoće počinja, ili se kune i proklinje, nastanu razne nesreće, može se dogoditi, da te nesreće nijesu od naravskih uzroka, nego da dolaze od gjavla, komu Bog dade moć za kaznu tih grješnika. Tko se dakle hoće osigurati proti gjavolskim štetama, neka se čuva nečistoće i kletve i u opće grijeha, te svojim ukućanima i podložnicima neka ne dopusti ništa, što bi moglo izazvati srdžbu božju. Gospodin na dalje prepusti, da budu zlim dusima zavedeni oni, koji se bave spiritizmom. Spiritizam je zazivanje duhova, da se dozna skrovito. Većim dijelom je sve varka i vodi do mnogih nećudorednosti. Katkad prepusti Bog, da se dogode i čudesne stvari, ali to su djelovanja paklenoga duha, a ne sv. angjela ni duša pokojnika. Napokon, što se tiče očitovanja skrovitih stvari, to angjeli nikada tajna ne otkrivaju, da zadovolje znatiželji. Je li se kod spiritizma tajna očitovala, obično je bila laž. Gjavao je otac laži. Spiritiste izgube obično mir duše i svoje zdravlje, a mnogi i život. Mnogi su tako zaslijepljeni, da počine najveće zločine i ludosti.

2. Još daleko više nego li tijelu i vremenitim dobrima nastoje zli dusi naškoditi d u š i i v j e č n i m d o b r i m a. Njima nije dosta da nas unesreće na nekoliko samo godina, glavno njihovo nastojanje jest strovaliti nas u vječnu propast. Jer su sami lišeni neba i osugjeni na neutrnivu vatru pakla, to hoće da mi budemo isključeni od neba i s njima dijelimo muke pakla. Napastuju s toga ljude i nastoje svom silom zavesti ih, u grijehu ih uzdržati, da propadnu. O toj istini ne možemo ni jedan čas dvojiti, kad zato imademo bezbroj dokaza u svetoj

povjesti. Već prvi grijeh, koji je naše praroditelje i cijeli rod ljudski stavio u toliku bijedu, bijaše počinjen na nagovor zla neprijatelja, jer ona zmija, kojom je Eva bila zavedena na uživanje zabranjenog voća, bijaše gjavao. Zato kaže mudrac: »Bog je čovjeka stvorio neumrla, i na svoju sliku i priliku ga učinio, ali po zavisti gjavla došla smrt na svijet« (Mudr. 2, 23—24). »Gjavao je bio,« kako kaže evangjelje, »koji je Judi Iskariotu u srce stavio, da izda Isusa« (Iv. 13, 2); »koji je naveo Ananiju, da je slagao sv. Duhu, te jedan dio novca od prodanog dobra sebi pridržao« (Djel. ap. 5, 3); »dà, koji se usudio samoga Isusa napastovati« (Mat. 4, 3). Napasti gjavla ne protežu se samo na neke, nego više manje na sve ljude, kako je to jasno izjavio apostol. Ovako opominje Petar sve kršćane: »Budite trijezni i budni, jer vaš neprijatelj gjavao obilazi kao ričući lav, tražeći koga da proždre« (1 Petr. 5, 8). A sv. Pavao kaže posve općenito: »Obucite orugje božje, da se možete protiviti napastima gjavla, jer mi se nemamo samo boriti proti puti i krvi, nego proti gospodstvima i moćima, proti vladaru svijeta ovoga u toj tami, proti duhovima zlobe u zraku« (Ef. 6, 11—13). Osobito su pobožni, bogobojazni kršćani, koji moraju obično najviše trpiti od gjavolskih napasti. Tako kaže apostol, sv. Pavao, pošto je bio uznešen do trećega neba, da ga jedan angjeo sotone ćuška, t. j. da ga gjavao žestoko napastuje, čega radi je Gospodina tri puta molio, da mu oduzme napasti (2 Kor. 12, 7—8). Pustinjak Moses, pošto je više godina u svetosti u pustinji proživio, bio je tako žestoko od gjavla napadnut, da je skoro svu odvažnost izgubio i mislio, da se više ne može protiviti. Isto tako čitamo u životu svetih, da ih gjavao na razne načine napastovao i sve moguće upotrebljavao, da oslabi njihovu vjernost k Bogu i da ih do pada dovede. Gjavao je lukavi neprijatelj; sa grješnicima, koji su tako i tako u njegovim mrežama, malo si muke daje, proti gorljivim slugama božjim, koji nepromjenljivim pogledom za vječnim ciljem teže, upravlja svoje hitce i svako sredstvo pokuša, da ih dobi u svoju moć. Posve zgodno kaže sv. Franjo Sal.: »Psi ne napadaju na ukućane, već na strance, isto tako i zli neprijatelj onima ništa ne čini, koji mu već pripadaju. Napastuje li dakle koje srce, to je znak, da još njemu ne pripada, i čim veća je krepost čovjeka, tim ima žešće napadaje od gjavla podnijeti.«

Gjavao kod svojih napasti poduzima prerazne puteve. On nastoji ljude u nevjeri uzdržati i zapriječiti, da ne dogju do pravog spoznanja Boga. Sv. apostol Pavao kaže izrično, da gjavao srce nevjernika zaslijepi, da im ne sjaji rasvijetljenje evangjelja slave Kristove (2 Kor. 4, 4). Na taj način je gjavao osobito djelovao kod židova i pogana, zaslijepio ih i otvrdnuo, da su kršćansku vjeru prezreli, a navjestitelje iste mučili i ubili. Kad vidimo kako u naše dane toliki ljudi napadaju crkvu, te očito ili potajno rade o njezinoj propasti, to možemo sigurni biti da stoje u službi gjavla, koji se njima služi kao svojim orugjem, da izvede svoja nedjelja. Gjavao nastoji koliko može kriva načela i bludnje u svijetu raširiti, da ljude zavede, te ih liši vjere i kreposti. Isus sam ga označuje radi toga kao neprijatelja, koji, dok su ljudi spavali, posijao kukolj megju pšenicu (Mat. 23, 25). Opet nastoji dobre misli i odluke, koje načinimo, iz srca odstraniti, da se djelo spasa ne izvede. O tom nas uvjerava božanski Spasitelj u priči o sjemenu, gdje kaže: »Koji su na putu, to su oni, koji slušaju riječ božju, onda dogje gjavao i oduzima riječ iz njihovog srca, da ne vjeruju i ne spase se« (Luk. 18, 12). Gjavao djeluje nadalje na vanjska sjetila, na oči, uši, na čuvstvo i u opće na osjetnu narav čovjeka, i donosi u nj razne predstave, gibanja i sklonosti, koje su često razlog žestokih napasti. Tako je kod Eve djelovao na oči, da je dobila nasladu za zabranjenim voćem, te napokon posegla za njim i jela od njega. Napokon se posluži raznim prilikama i sklonostima ljudi, da ih po njima napastuje i koliko moguće do pada dovede. On laska kreposti i slika joj veselje i užitke svijeta sa sjajnim bojama, on čini da ljudi vjeruju, da će još dugo živjeti, pak stoga da se još ne moraju brinuti za posao svoga spasa; on slavi odlike taštih i oholih tako dugo, dok ne budu istima posve obuzeti, potiče jadljive kojekakim predstavama, da uzbjesne u divlju srdžbu te kunu i psuju; u srcima onih, koji imadu sklonost na putenost upali najsramotnije želje i potiče ih na najgadnije čine, on pokazuje svjetskim ljudima dobra zemlje, i znade im posjed istih tako ugodnima učiniti, da kod toga na Boga i vječnost zaborave. Sv. Ambrozije kaže: »Stari, zli neprijatelj gori od požude i nastoji bezbrojnim sramotnim umjetnostima rod ljudski učiniti nesretnim, kad neslogu sije, srdžbu potiče, požude pot-

paljuje, na sramotu savjetuje, prevare preporuča, a zamke bludnja izmišljenim dosjetkama umnožava, pak dok uživa u slaboći palih, osjeća još veću zavist nad krepošću onih, koji još stoje«.

Premda gjavao mnogo i na razne načine ljude napastuje, to bi ipak bila bludnja kad bi njemu svaku napast pripisivali. Još drugih izvora ima iz kojih često velike napasti nastaju. Takav izvor je i naša vlastita pohota na zlo, kako apostol Jakov piše: »Svaki bude napastovan, pošto bude od svoje vlastite pohote dražen i zavagjan« (Jak. 1, 14). I svijet sa svojim prevarama, zlim primjerima, bude čovjeku često uzrok velikih napasti, čega radi sv. Ivan piše: »Sve što je u svijetu, jest pohota puti, pohota očiju i oholost života« (1 Iv. 2, 16). Mi se b. kršć. moramo u tom sredine držati, ne smijemo kao neki, koji hoće biti prosvijetljeni, sve napasti gjavla zabaciti, niti smijemo sve napasti u račun gjavla upisati. Glavna je stvar da na nijednu napast ne pristanemo, onda nam ne će nijedna škoditi, dolazila od gjavla ili od kojega drugoga uzroka.

Što moramo činiti, da nama napasti gjavla ne naškode?

II.

Moramo moliti, svim se napastima na grijeh postojano protiviti.

1. Molitva najizvrsnije je sredstvo, da se zlo odvrati i da se postignu sva dobra i milosti. Krist općenito kaže: »Umolite li što Oca u moje ime dat će vam« (Iv. 16, 23). I opet kaže: »Molite i dobit ćete« (Mat. 7, 7). Makar smo i slabi, te se iz vlastite snage napadajima zla neprijatelja ne možemo protiviti, to postajemo ipak jaki, dà, ne svladljivo jaki, po molitvi. Molitva je koja na nas saziva milost božju, pomoću koje sve možemo. Kad se sv. apostol Pavao radi napadaja zlog neprijatelja vrlo žalostio i tri puta Gospodina molio, da ga oslobodi od tih dosadnih napadaja, reče mu Gospodin: »Dosta ti je moja milost, jer snaga se u slaboći usavršuje« (2 Kor. 12, 8—9). Koliku snagu ima molitva proti gjavlu, vidimo u povjesti Tobije. Tobija je imao Saru kćer Raguelovu uzeti za ženu. Ali Sara bila opsjednuta od zla duha, koji je sedam muževa, s kojima je ona jedno za drugim zaručena bila, radi njihove neuzdržljivosti prve noći ubio. Iste sudbine

bojao se Raguel i za Tobiju, za to se protivio dati mu Saru za ženu. Ali Tobija i Sara po naputku angjela utekli se k molitvi, te u njoj ustrajali tri dana i eto! zli neprijatelj nije im više mogao škoditi. Rafael ga pograbi, kako opaža sv. povijest i progna ga u pustinju gornjega Egipta (Tob. 7 i 8). Lako dakle sredstvo imamo, kojim se možemo boriti proti napastima gjavla, a to je molitva. »Rika lavova ne straši toliko divlje zvijeri kako molitva gjavle« veli sv. Krisostom. Ne ovisi mnogo o tom kojom se molitvom služimo, svaka je dobra i djelotvorna, samo ako nije praznovjerna i ako se obavi pobožno, ponizna srca i pouzdano. Pobožni oci u pustinji običavali su kod svakog napadaja gjavla zazvati Gospodina riječima psalmiste: »O Bože, pazi na moju pomoć, Gospodine pohiti mi pomoći (ps. 69, 2). Istim riječima možete i vi Boga za njegovu pomoć zazivati, a možete i Oče naš, Zdravo Marijo, Zdravo kraljice i t. d. moliti. Osobito djelotvoran je proti napadajima gjavla znak sv. križa i zazivanje presv. Imena Isusovog i blagosovi te zaklinjanja crkve. O sili znaka sv. križa već sam govorio, kad sam razlagao o njem kao znaku, kojim očitujemo svoju vjeru. Navest ću samo ovdje što kaže sv. Krisostom: »Mi se vrlo prestrašimo, kad opazimo mjesto na kojem su zločinci smaknuti; kako da se gjavao ne prestraši, kad on vidi križ, ono orugje, koje mu zadalo smrtnu ranu! Paklene moći jedva opaze taj znak, te pune straha i drhtanja bježe«. — Da pobožno i puno pouzdanja zazivanje presv. Imena Isusovog sve napasti i napadaje zlog neprijatelja goni i uništava, sam božanski Spasitelj uvjerava riječima: »U moje ime ćete izgoniti gjavole« (Mark. 16, 17). Istinitost te božanske izjave crkva je iskusila često kroz 1.900 godina. Bezbrojni su kršćani zazivanjem presv. Imena Isusovog oslobogjeni ne samo od vremenitih zala, koje im gjavao nanosio, nego i od njegovih napasti. Sv. Atanazije kaže: »Moć Kristova tako je velika, da pred njom gjavoli u ništa padaju, te niti opstajati ne mogu pred zazivanjem njegovog Imena«. O istom svecu pripovijeda pustinjak Antonij, da je jednoć, kad je bio od gjavla žestoko napastovan, samo riječi izrekao: »U istinu, Isus ipak još razara tvoju moć, a ti, koji si lišen svake časti angjela, moraš se sada u blatu valjati«. Jedva je gjavao čuo izgovoriti ime Isusovo, pun zgražanja

pobježe. Napokon imadu blagosovi i zaklinjanja crkve moć, štititi nas proti napastima zla neprijatelja i protjerati ga. Za dokaz ću navesti samo jedan primjer, jer će o toj stvari biti poslije opširnije govora. Neka djevica na glasu svetosti, koja je umrla 1868. te je umilostivljena ranama Kristovim (Marija Mörle u Kaldernu u Tirolu) bila je dulje vremena od zlih duhova strašno mučena. »To su«, pripovijeda ona sama, »gadni muževi, koji se na mene guraju, i prijete mi, da će me sa sobom odvući, dovikuju mi, a onda mi je strašno kod srca: S tobom je svršeno, ti si već zabačena i prokleta, slijedi ispovjednika koliko hoćeš, on ti ne može ništa pomoći!« Ti zli dusi, koji su je tako strašili nanašali su joj još velike tjelesne muke. Često je bila iz kreveta, kojega u običnom stanju bez tugje pomoći ostaviti nije mogla, izbačena i bez svijesti udarala glavom o stijenu i pod sobe, tako te se mislilo, da će se teško ozlijediti. Ali kad je k sebi došla bila je neozlegjena i ćutila samo neku bol glave i udova. Nekoliko puta je bila sa plahtom i pokrivalom u tili čas pod krevet odvučena, a glavom udarala preko sata po podu i daskama kreveta simo i tamo. Onda ju digli gjavoli na prozor i pokazali joj dole cvatuće vrtove, nasade i slično, lijepe stube vodile su u tu ljepotu, a oni, koji su doli biti dozivali ju. Ona je priznala, da bi bila taj poziv sigurno slijedila, da ju nije neka nevidljiva moć za pete držala. Sva moguća sredstva su upotrebljavali, da tu pobožnu djevicu oslobode tih muka, ali sve se pokaza nemoćno, gjavolske muke tek su onda prestale, kad su na ponovnu njezinu prošnju poduzeli zaklinjanje. Mi dakle imamo u sv. znaku križa, u presv. Imenu Isusovu, u crkvenim blagosovima i zaklinjanju kao u opće u molitvi najmoćnije sredstvo, kojim možemo sve napasti zlih duhova učiniti neškodljive.

2. Ali da ta sredstva budu djelotvorna moramo mi od naše strane činiti što možemo, te se ozbiljno protiviti svim napastima gjavlovim. Lijepi primjer u tomu daje nam sv. Justina. Ona je poslije svoga obraćenja ka kršćanstvu Bogu zavjerila djevičanstvo. Neki poganski mladić po imenu Aglaides, plamtio gorućom ljubavi do nje i uprosi je. Ona ga odbi. Mladić zaslijepljen strašću upotrijebi laskanje, obećanje pače i silu, ali badava, ona osta kod svoje odluke.

Sada se on uteče zlim dusima. On pogje do nekoga vračara po imenu Ciprijana i taj mu obeća sigurni uspjeh svoje čarolije, jer je u tom bio glasovit i iskusan. On zaklinjaše moći tame, da uzbude u Bogu posvećenoj djevici zle misli i želje i zbilja ju spopale najžešće napasti, koje ju držale dan i noć. Ali ona se ozbiljno protivila, pak čim su jače napasti bile, tim se ona odvažnije borila; postila i Bogu potužila svoje muke, zazivala Isusa i Mariju, označivala se češće znakom sv. križa i napast presta, djevica pobijedi i svaka nova pobjeda donijela joj novu odvažnost i novu snagu s neba. Ciprijan, koji je vidio da je uz sve svoje pokušaje prevaren, morao je oholom duhu priznati: »Justina je kršćanka, a proti kršćanima, koji svoje pouzdanje stavljaju u Gospodina i odvažno se bore, ne može cijeli pakao ništa«. Ciprijan poslije toga posta kršćanin te postiže zajedno s Justinom palmu mučeništva. Imao dakle gjavao i veliku moć, ipak nam ništa ne može, ako mu se ozbiljno protivimo. Velika je razlika megju njegovim napadajima i napadajima kojega čovjeka. Pograbi li nas čovjek koji nas natkriljuje u jakosti i lukavosti, to sve protivljenje ne pomaže ništa, bit ćemo svladani. Pograbi li nas gjavao, to bio on još tako jak i lukav, u našoj je moći, da ga svladamo i protjeramo, jer mi tu nijesmo sami koji se borimo, Svemogući se s nama bori i svojom pomoći pomaže nam do pobjede. »Bog je vjeran«, kaže apostol, »ne će dati da budete napastovani preko vaših sila, već kod napasti dat će i izlaz, da uzmognete ustrajati« (1 Kor. 10, 13). Obzirom na tu božansku pomoć osigurava nas i sv. Jakov, da pobjeda nad gjavlom ovisi o našem protivljenju: »Protivite se gjavlu i on će od vas pobjeći« (Jak. 4, 7). Bez temelja je izgovor, kad neki grijehe, koje počinjaju na legja gjavla svaljuju veleći: »Gjavao je kriv da sam ovo ili ono počinio«. Da gjavla nijesu slušali već mu se junački protivili, ne bi ih bio na zlo zaveo. »Gjavao«, kaže sv. Augustin: »nalići psu na lancu, nikoga ne može ugristi, ako mu se lakoumno i ludo ne približi. On može lajati, može dražiti, ali nikoga ne može raniti, nego samo onoga, koji sam hoće; on ne škodi silom, već nagovorom, naše pristajanje ne može prisiliti, već ga gleda isprositi«. I opet kaže: »Kao što je stari neprijatelj prema onima, koji mu odobravaju, jak, tako je slab prema onima, koji mu se protive. Ako se pristane u njegove na-

govore, onda ga nije moći ukrotiti kao ni lava, a ako mu se protivi, bit će pogažen kao mrav. Jednima je dakle lav, a drugima mrav«. Ne dugo poslije smrti sv. Franje Asiskoga, neki se pobožni ljudi iz njegovog reda savjetovali, koje bi sredstvo bilo najdjelotvornije, da se sve napasti zloga neprijatelja svladaju. Jedan reče: »Kad me napast napadne, ja si živo predstavim svu grdobu opačine, na koju me napastuje, i promislim, da ista nije samo Bogu već i ljudima gadna«. Drugi reče: »Vidim li da dolazi napast, padnem na koljena pak molim uz suze bezgriješnu Djevicu za pomoć«. Drugi su naveli druga sredstva. Napokon Juniperus, muž pun duha sv. reče svoje mnijenje: »Kad vidim, da neprijatelj iz daleka dolazi, to ja odmah zatvorim vrata mojega duha i vičem glasno: odlazi, odlazi, sva mjesta svratišta su već zaposjednuta«. Tim riječima dade nam svetac razumjeti, da je najbolje sredstvo, napadaje zla neprijatelja zapriječiti, brzim i moćnim protivljenjem, da kršćani, koji se odvažno proti napastima bore, uvijek izagju kao pobjednici. Sveci božji su bili u napastima gjavlovim odani u volju božju, te su gjavla gonili svojom odvažnosti, prezrevši ga i narugavši mu se. Kad su se gjavoli prijetili sv. Katarini Sijenskoj, da će joj život uzeti, reče im ona: »Činite sve što možete, što je Bogu pravo i meni je!« Sv. Magdalena de Pazis im kazala: Žar vi još uvijek ne opažate, da me činite slavodobitnom pobjednicom«. Sv. Antun im se narugao: »O, kakove ste vi kukavice, u tolikoj množini dolazite!«.

Ne treba se dakle odviše gjavla bojati. Makar je jaki i lukavi neprijatelj i svu svoju zlobu upotrijebi, da nas upropasti, to nam ne može ni najmanje naškoditi, ako se u molitvu utečemo, te se svim napastima na zlo postojano protivimo. Ta dva sredstva dakle upotrebljujmo i pobjeda je naša. Marljivo molite, osobito u napasti, ne propustite pozvati Gospoda u pomoć. »Čim počimaš osjećati u sebi napast, učini kako čine mala plašljiva djeca, koja kad opaze divlju zvijer bježe odmah k svomu ocu ili k svojoj majci, ili bar viču za pomoć, bježi dakle i ti k Bogu i moli ga za pomoć, milost i milosrgje« veli sv. Franjo Saleški. Označite se pobožno sv. križem, zazovite presv. Ime Isusovo i recite s apostolima: »Gospodine spasi nas, propadosmo!«, ili s Davidom: »Gospodine pazi na moju pomoć, pohiti mi pomoći Gospode!« S velikim

pouzdanjem štujte Mariju bl. djevicu, Majku božju, jer ona štiti svojom moćnom rukom sve, koji se svaki dan njoj utiču. Imadete li razloga misliti, da koje vremenito zlo, koje vas ili vaše dobro snagje, dolazi od zla neprijatelja, to se ipak brižno čuvajte svih praznovjernih sredstava, jer bi vam upotrebljavanje takovih sredstava, ako vam i preko očekivanja pomogne, ipak veliku štetu duši nanijelo, jer je praznovjerje uvijek griješno i osude vrijedno. U takovu slučaju poslužite se gorljivom i postojanom molitvom, jer to je djelotvorno sredstvo proti svim zlima, dolazila odakle mu drago. Svoje svećenike upitajte i molite ih neka ona sredstva upotrijebe, koja crkva pripisuje i odobrava. Svakog se grijeha čuvajte osobito nečistoće i kletve i bogobojazno živite, jer nad dobrim, kreposnim kršćanima gjavao nema nikake moći, bar duši im ne može ni najmanje naškoditi. Opazite li u sebi kaku napast, odmah se stavite u prisutnost božju, te se brzo i junački protivite, veleći: »Gospodine radije umrijeti, nego li sagriješiti«. Ako te propise marljivo vršite, uz pomoć milosti božje svaku ćete napast svladati, ustrajati u pravdi, jednoć kao pobjednici nad svim neprijateljima svoga spasa krunu nebesku primiti.

Amen.

XXXI. Propovijed.

Šesta nedjelja po Duhovima.

O prvim ljudima i njihovom grijehu.

(O stvaranju prvih ljudi.)

»Jeli su i nasitili se« (Mark. 8, 8).

Kad je sv. Ivan od križa bio prior u samostanu Granade, javi mu jednoga dana upravitelj samostana, da za slijedeći dan više nemaju ništa jela. »Do sjutra ima Bog još vremena, da za nas skrbi, mi ga ne ćemo tako brzo okriviti radi nevjere,« reče sv. Ivan. Sjutra u jutro opetova upravitelj svoju tužbu, ali prior osta kod toga, da će Bog skrbiti. I zbilja skoro iza toga dogje netko k vrataru i upita, je li se šta osobita u samostanu do-

gagja, jer cijelu noć mu neki glas nije dao spavati, već mu uvijek dovikivao: »Tebi je dobro, a braća kod mučenika trpe nevolju.« Rekli mu, što fali, i on je pomogao.

Tako ljubezno skrbi Bog za one, koji se u nj čvrsto pouzdavaju: on će učiniti prije i čudo, nego li, da oni propadnu. Zar nemamo zato jasan dokaz u sv. evangjelju. Do 4000 ljudi nalazilo se uz Isusa u pustinji, gotovo tri dana nijesu ništa jeli, te bili u pogibelji, da će na putu podleći. Ali božanski Spasitelj učini veliko čudo, da gladne ljude nahrani. On umnoža sedam hljebova i nekoliko ribica tako, da se svi dosta nasitili, a od preostalih komadića napunili još sedam košarica.

U nikakoj potrebi ne valja odvažnosti izgubiti, Bog skrbi za vas. Pouzdajte se u nj, vršite svoju dužnost i sačuvajte dobru savjest, nikad vam ne će faliti, što vam je nužno. Skrbi li Bog za ptice u zraku i za cvijeće na polju, zar će On čovjeka zaboraviti? Zar će On ljude, koje je nad sve stvorove na zemlji uzvisio, te ih samo malo niže angjela postavio, ostaviti bez pomoći? To vjerovati, bilo bi posve proti razumu, a protivi se posve božjoj objavi. Kako je čovjek izvrstan stvor, i kako se očinski Bog za nj brine, upoznat ćete bolje, kad pobliže razmotrimo stvorenje njegovo. O tom ću više govoriti, i danas na dva pitanja odgovoriti:

1. Kako je Bog prve ljude stvorio?

2. Kako je Bog prve ljude, pošto ih je stvorio, odlikovao?

I.

Kako je Bog prve ljude stvorio? To pitanje nam odgovara Mojsije u povjesti stvaranja. Nebo i zemlja bili su gotovi i za stan ljudima izvrsno priregjeni. Sunce je prijazno sjalo na brijeg i dol, te je oživljavalo i topilo svojim trakovima sve stvorove; mjesec sa svojim ljupkim sjajem i blistajuće zvijezde rasvjetljivale su noć; zrak je bio pun ptica, voda riba, kopno napunjeno sa bezbroj životinja prerazne vrsti; cijela površina zemlje naličila je prekrasnom vrtu s najljepšim drvećem, zelenilom, cvijećem i plodovima. A eto, na cijeloj prostranoj zemlji nije bilo još razborita stvora, koji bi se divio djelima tako moćnoga i dobrostivog Stvoritelja i koji bi mu prinosio žrtvu slave, zahvalnosti i klanjanja. Na to odluči Gospodin stvoriti ljude. »Načinimo,« reče On, »čovjeka na našu sliku i priliku, koji će vladati ribama mora, pticama neba i životinjama i cijelom zemljom i svim crvima, što se miče zemljom« (1 Moj. 1, 26). O, kako sjajan i čudesan stvor mora biti čovjek, kad Bog njegovo stvorenje počima tako svečanim riječima! Sve druge stvorove stvorio je jednom riječi: »Neka bude!« On reče: »Neka bude svijetlo!« I posta svijetlo. On reče: »Neka bude svod usred voda i neka dijeli vode od voda!« I bilo je tako. On reče: »Neka se skupi voda, koja je pod nebom i neka se pokaže kopno.« I dogodi se tako. On reče: »Neka budu svijetila na svodu neba, da rasvijetljuju zemlju!« I bi tako (1 Moj. 1). Kad pak hoće čovjeka stvoriti, više se ne čuje zapovijedajuća riječ: Neka bude! već se tri božanske osobe zajedno savjetuju i govore: Načinimo čovjeka! Već ta velika razlika, koju Bog megju čovjekom i ostalim stvorovima kod njihovog stvaranja učinio, daje nam zaključivati na uzvišeni položaj, što ga mi zauzimamo u carstvu stvorenja. Bog je učinio, da se poslužim prispodobom, kao slikar, koji na svojoj slici nuzgredne stvari svrši sa nekoliko crta, dok na glavnoj figuri svu marljivost upotrijebi, te na njoj radi tjedne i mjesece. Čovjek je imao postati umjetnina vidljivog stvorenja, zato kod stvaranja njegovog Stvoritelj tako potanko radi, te ga malo po malo izvodi u savršeno biće. Plemenitost čovjeka ali odsijeva u višem sjaju, kad promotrimo riječi: »Načinimo čovjeka na našu sliku i priliku.« Imadu svi stvorovi u sebi tragove božanstva, ali daleko stoje ispod čovjeka, u kojega se biću božanstvo, u koliko je to kod stvora moguće, najsavršenije odsijeva. Napokon izjavljuje Bog u napred, da će čovjeku predati vlast nad svim stvorovima, veleći: »Načinimo čovjeka na svoju sliku i priliku, da vlada ribama mora, pticama neba i životinjama i cijelom zemljom i svim, što se miče zemljom!«

Sv. pismo nam sada pripovijeda, kako je Bog izveo stvaranje čovjeka. »I Bog Gospodin,« kaže ono, »načini čovjeka iz zemlje i udane mu odem života i čovjek posta živuće biće« (1 Moj. 2, 7). Bog je dakle uzeo vlažnu zemlju i načinio iz nje ljudsko tijelo sa svim njegovim člancima i osjetilima. Ali to tijelo, pošto je gotovo bilo, nije još imalo života, ležalo na zemlji bez osjećaja, hladno i mrtvo. Bog pak »udane

u nj odem života« i taj čas dobi mrtvo tijelo osjećaj i gibanje, podiže se sa zemlje i živilo je. Pod »odemom života« razumijeva se duša, koju Bog ljudskom tijelu udanuo. Zove se odem, jer je duh, t. j. biće s razumom i slobodnom voljom, ali bez tijela. Zove se odem života, jer ona ljudskomu tijelu daje život. Samo tako dugo, dok je spojena sa tijelom, živi čovjek, čim se od njega odijeli, pada ono u naručaj smrti. Čovjek dakle u sebi imade dva glavna dijela, koji su megjusobno bitno različiti, tijelo, načinjeno iz zemlje, te je nešto tjelesnog, i dušu, koja je posve nešto netjelesna, čisti duh. Kad se na spomenutom mjestu kaže: »Bog je udanuo u nj odem života,« to se ne smije tako razumijevati, kao da je duša dah Boga, ili nešto, što od samog Boga dolazi, te je tako od bića božjega. Bog bo je čisti duh, i s toga se ne da dijeliti. Duša ljudska u ostalom već radi toga ne može biti dio od Boga, jer onda ne bi bila stvor, nego sam Bog. Izraz: »Bog je udanuo odem života« znači: Bog, pošto je iz zemlje načinio ljudsko tijelo, stvorio je dušu iz ništa i spojio ju s tijelom. Čovjek dakle ima nešto, što je načinjeno, a to je njegovo tijelo; i nešto, što je stvoreno, t. j. iz ništa izvedeno, a to je njegova duša.

Varaju se, koji misle, da se ljudsko tijelo razvilo od nižih bića. Mnogi kažu po Darwinu, engleskom prirodoslovcu, da se čovjek malo po malo razvio iz majmuna. To je tako nemoguće, kako je n. pr. nemoguće, da se iz graška malo po malo razvije drvo kestenja; jer se čovjek i majmun bitno megjusobno razlikuju, osobito po gragji tijela i sastavu lubanje. Huksley kaže: »Svaka pojedina kost gorile ima na sebi znak, kojim se lako može razlikovati od kosti čovjeka. Razlika pak megju lubanjom čovjeka i gorile jest ogromna.« Na dalje je mozag najslabije razvijenog čovjeka znatno veći i teži, od mozga najrazvijenijeg majmuna. Čovjek ima dar govora, a majmun nema. Najplemenitiji osjećaji i prerazna ganuća čovjeka odsijevaju na njegovom licu, a kod majmuna toga nema. Majmun se ne može smiješiti. Čovjek hoda uspravno, majmun ne. Čovjek, da uzraste, treba mnogo godina, te imade dugo doba djetinjstva, a majmun je brzo gotov. Čovjek može i preko 100 godina živjeti, a majmun, čovjeku sličan, najviše 30 godina. Najnerazvijeniji ljudi sposobni su, da se naobraze, nipošto pak majmun. Istraživaoci starina ili paleontologi ne nalaze u zemlji kostiju, koje bi odavale prelaz majmuna k čovjeku, nalaze, da se kroz stoljeća nije dogodila ni najmanja promjena na ljudskomu tijelu; spoznavaju takogjer iz najstarijih spomenika umjetnosti i znanosti, da ljudi nijesu počeli sa živinskim divljačtvom. Predaje i jezici naroda dapače svjedoče o boljim vremenima i stanju. Napokon su svi majmuni, koji su čovjeku slični, samo u pojedinim stvarima, n. pr. u rukama i nogama čovjeku slični, a u drugima se posve razlikuju. Majmuni, osobito oni, koji su čovjeku po tijelu slični, čini se, da su radi svoje bedastoće i prostote poglavito s toga stvoreni, da osvjedoče čovjeka, što bi on bio bez svoga neumrloga duha i kakovu je zahvalnost dužan Stvoritelju. »Toga ne mogu vjerovati, da je čovjek postao od majmuna; ali to je istina, da mnogi ljudi postanu majmuni« (Seb. Bruner). Djeca i mladi ljudi, koji griješe proti šestoj zapovijedi, dobe lice slično majmunu. (A. Stolz).

Stvorenog čovjeka nazva Bog Adam, t. j. čovjek od zemlje, jer je on po svojem tijelu iz zemlje i radi toga, jer je imao stanovati na zemlji, dok bude pozvan na drugi svijet. U znak, da je Bog čovjeka učinio gospodarem cijelog svijeta »dovede pred Adama sve životinje polja i sve ptice nebeske, da vidi, kako će ih nazvati; jer kako je Adam svako živuće biće nazvao, tako se imalo zvati. Adam dakle nazva pripadajućim imenom svu marvu, sve ptice neba i sve životinje zemlje« (1 Moj. 2, 19—20); i posta tako gospodar zemlje i njezinih stvorova, jer tko ima pravo kojoj stvari ime dati, taj ima i vlast nad tom stvari.

Ali premda je tako veliko i sjajno kraljevstvo bilo, što je predano Adamu, te su toliki milijuni stvorova pod njegovim gospodstvom stajali, ipak se nije ćutio posve sretan; jer njegovo oko nije nalazilo na cijeloj zemlji nijednoga stvora koji bi mu jednak bio i s kojim bi mogao dijeliti svoju radost i svoju sreću. Divio se doduše bezbrojnim životinjama, koje je susretao njegov iztražujući pogled, ali iste nijesu imale njegove naravi, on je vidio, da su one bez razuma i govora i s toga nesposobne svoje misli i osjećaje jasno izraziti, te s njim dobrostivog Stvoritelja slaviti. Morala je dakle u njem nastati težnja za njemu ravnim stvorom i nastati želja, da Bog

stvori čovjeka, s kojim bi živio u najužoj zajednici života, te bi s njim mogao izmijeniti svoje misli i osjećaje. Toj želji zadovoljio Gospodin, kad je stvorio drugoga čovjeka, Evu. On reče: »Nije dobro za čovjeka da bude sam, načinimo mu pomoćnicu, koja će mu slična biti«. (I Moj. 2, 18). »Bog posla«, kaže sv. pismo, »san na Adama i kad je usnuo, uze jedno od njegovih rebara i ispuni mesom njegovo mjesto. I Bog, Gospodin sagradi iz rebra, kojega je Adamu uzeo, ženu i odvede je k Adamu« (I Moj. 2, 21—22). Ne treba pitati kako je Bog mogao iz rebra da načini čovjeka, to djelo njegove svemoći nije veće, nego li načinjenje Adama iz zemlje. On je mogao Evu baš tako lako iz ništa izvesti, kako ju je izveo iz rebra »jer kod Boga nije nijedna stvar nemoguća« (Luk. 1, 37). A za što Bog nije Eve izveo iz zemlje kao Adama, već iz rebra Adamovog? Tim je hotio dati svemu čovječanstvu važnu nauku, da je muž po časti veći od žene, i ista mu je podložna, jer od njega ima svoj početak, ali muž mora ženu, jer je ona jedan dio njega, štovati i ljubiti, oboje se megjusobno podupirati i zajedno živjeti. Oci stavljaju i na to važnost, da je Bog ženu stvorio iz rebra, a ne iz glave ili noge Adamove. Nije iz glave, da si ne bi Eva, žena, prisvajala vlast nad njim, ali niti iz nogu, da muž s njom ne postupa kao sa robinjom i ne načini je svojim podnožnikom, već iz rebra, koje je najbliže srcu, da nju kao pratilicu svoga života od srca ljubi. San što je Bog poslao na Adama bijaše čudesan i proročki, on je predstavljao smrt Krista, drugoga Adama, koja se može smatrati kao duboki san, jer je skoro za tim uskrsnuće slijedilo. Rebro, što ga Bog uzeo iz strane Adamove za njegovoga sna, bijaše slika otvorenja strane Isusa Krista, dok je mrtav na križu visio. Prva žena, koja je načinjena iz rebra Adamova označuje crkvu, zaručnicu Isusa Krista, koja svoj postanak i punoću milosti zahvaljuje smrti Isusovoj, čega radi kažu sv. oci, da je ona izašla iz otvorene strane Isusove.

Prva žena dobi ime E v a. Eva je židovska riječ, koja znači ž i v o t ili još bolje i z v o r ž i v o t a. Adam joj dao to ime, jer je božjim prosvijetljenjem upoznao, da će ona biti majka svega roda ljudskoga (I Moj. 3, 20). Da su Adam i Eva u istinu prvi ljudi i da cijeli rod ljudski od njih izlazi, od crkve se vazda kao članak vjere smatralo, tomu daju najjasnije do-

kaze povijest stvaranja, i predaja staroga i novoga zavjeta Pravom je crkva osudila one, koji su učili, da je prije Adama i Eve već bilo ljudi. Opažanja, da se ljudi raznih strana svijeta u svojem tjelesnom ustroju kao i u boji te jeziku megjusobno razlikuju, ne smije nas dovesti do mišljenja, kao da nijesu svi od jednoga para ljudi, jer ta razlika nije bitna već slučajna, te su joj razlog klimatičke prilike. Tako su crnci u Africi crni, jer sunčani žar, koji svoje trake okomito na njih baca, njihovu kožu pocrni, Evropejci su bijeli, jer je klima u kojoj žive umjerena ili hladna. Da i djeca crnaca na svijet crna dolaze, nije ništa osobita, jer nas iskustvo uči, da su djeca gotovo uvijek roditeljima jednaka. Da se koja crnačka familija u Europu naseli, to bi se crna boja sve više gubila i poslije više generacija posve bi nestala. Ipak ljudi potiču od Adama i Eve samo po tijelu, jer dušu čovjeka Bog stvara. Ne daje čovjek, već Bog tjelesima dušu (sab. lat. V.) Udahnuje Bog dušu svakomu pojedinomu čovjeku. Udahnuće jest stvaranje, kaže sv. Bonaventura.

Potičemo li mi od Adama i Eve, to megju nama postoji usko krvno rodbinstvo, svi imademo istoga oca i istu majku, megjusobno smo dakle braća i sestre. Odakle slijedi za nas važna dužnost, da se od srca svi ljubimo, za braću se ništa više ne dolikuje od megjusobne ljubavi. Kakova su to braća, koja se ne mogu megjusobno trpjeti, koja se neprestano megjusobno svade, u sredini kojih je nestalo mira i sloge? Na taku braću pokazuju ljudi prstom, te ih Bog i ljudi mrze. Smatrajte se dakle uvijek za ono, što u istinu jeste, naime djeca jednoga oca i jedne majke, štujte svakoga i najmanjega kao brata svoga, prema svakom imajte iskrenu, dobrohotnu ljubav i po mogućnosti ga podupirite. Uvrijedi li vas tko, ne dajte da ugje u srce vaše kaka neprijateljna misao, mržnja i ne vraćajte zlo zlim. Već mislite: Moj je brat, moja je sestra, koja me uvrijedila, oprostit ću. Brižno pazite da bližnjemu krivice ne učinite, da mu ne naškodite na časti i imutku, kako bi bili tako bez ljubavi te one žalostili i oštećivali, koji su vaša braća i sestre! Nastojte biti dobra djeca vaših praroditelja te svoga bližnjega riječju i primjerom vodite k strahu božjem, da jednoć svi zajedno dogjete u nebo, te se za

vijeke radovati uzmognete sa svojim praroditeljima Adamom i Evom.

Kako je Bog prve ljude kod njihovog stvaranja odlikovao?

II.

»Bog ih stvorio na svoju sliku i priliku.« Da je Bog ljude stvorio na svoju sliku i priliku, čitamo izrično u sv. pismu. Ovako govori Bog: »Načinimo čovjeka na našu sliku i priliku.« I opet: »Bog je stvorio čovjeka na svoju sliku, na sliku božju stvorio ga, muža i ženu stvorio ih« (1 Moj. 1, 27). A što to znači: Čovjek je slika božja? To znači: Čovjek je Bogu sličan. Bog posjeduje sve, što je dobro, i to u neizmjernoj mjeri. Kad bi čovjek takogjer sve posjedovao, što je dobro i to u neizmjernoj mjeri, bio bi Bogu jednak, bio bi sam Bog. Ali čovjek ima samo nešto dobra i to u ograničenoj mjeri, nije dakle Bogu jednak, već samo sličan. Kad slikar načini portrait, to on predstavi čovjeka u slici, ta slika ima veću ili manju sličnost s čovjekom, prema tomu, razumije li više ili manje slikar svoju umjetnost. Ali bio portrait još tako izvrstan, ipak je velika razlika megju njim i čovjekom, on je samo slika čovjeka, čovjeku samo sličan. Eto, tako je čovjek slika božja, dobrostivi Bog stvorio čovjeka na svoju sliku i priliku.

Pita se: Po čemu su bili prvi ljudi slika i prilika božja? Odgovor: Bili su slika i prilika božja naravskim i vrhunaravskim darovima, koji su ih činili Bogu slične. Razlikujemo naravske i vrhunaravske darove, koja razlika je vrlo važna. Pod naravskim darovima razumijevamo one, koji tako spadaju na narav čovjeka, da se isti nikako ili bar posve izgubiti ne mogu, a da čovjek ne prestane biti čovjek. Tako n. pr. tijelo i duša spadaju na narav čovjeka, jer kad bi se kod koga tijelo ili duša ili oboje uništilo, to onda ne bi bio više čovjek. Nadnaravski darovi su oni, koji ne spadaju na narav čovjeka, nego koje Bog daje kao dar više vrsti, koje dakle može izgubiti, a da ne prestane biti čovjek. Taki nadnaravski dar je milost posvećujuća, koju čovjek može izgubiti, a da se tim njegova ljudska narav ne razori.

1. Naravski darovi, kojima je Bog ljude kod njihovog stvorenja odlikovao, sastoje osobito u tomu, da je ljudska duša neumrli duh obdaren razumom i slobodnom voljom. Da čovjek imade dušu, spoznaje se iz gibanja tijela (sv. Teof. Ant.). Rekao je netko, da nema duše, jer se ne vidi; na to mu je drugi kazao: »Onda ti nemaš razuma, jer se ni taj ne vidi.« Jedna je samo duša u tijelu. Jer čovjek imade razne sklonosti, n. pr. s jedne strane bude vučen na puteno uživanje, a s druge opet strane potican, da svladava te pohote, neki su držali, da čovjek imade dvije duše, jednu putenu, a drugu duhovnu. Megjutim razne sklonosti nastaju odatle, jer na dušu djeluju razna dobra, putena i duhovna. Ljudska duša se bitno razlikuje od životinjske; jer ona ima posve druge potrebe i sposobnosti od ljudske. Životinjska duša nije sposobna da teži za usavršenjem (lastavica gradi kroz stoljeća gnijezdo uvijek na isti način), ona ne može istražiti uzrok pojedinih stvari, zato se ne može niti uzdići do spoznanja Stvoritelja. Gonjena nagonom naravi, nije si svjesna svojih čina. Životinja na dalje nema nikakovih duhovnih potreba, niti težnje za višom blaženosti, posve je zadovoljna sa putenim užicima. Duša životinjska toga radi ne može biti duhovne naravi, kao duša čovječja. Mogli bi s toga reći: Životinja ima dušu, ali nema duha.

a) Duša je duh, t. j. posve netjelesno, razumno, za sebe stojeće, slobodno djelujuće biće. Duše tjelesnim očima ne možemo vidjeti, jer ona posve ništa tjelesna na sebi nema. Ona je u našem cijelom tijelu jednako izlita, ipak bez protege i služi se sjetilima i člancima za svoje čine, kao umjetnik orugjem za svoje poslove. Kao što ne može orugje samo po sebi ništa izvesti, već ga mora voditi ruka radnika, isto tako ne mogu sjetila ni članci našega tijela bez duše kaku djelatnost očitovati. To vidimo jasno kod mrtvaca. Taj imade oči, uši, ruke i noge, ali ne čuje, ne vidi, ne može raditi niti se micati, fali mu duša. Duša je samostalna, t. j. ona živi i djeluje, a da ne treba tijela. Dok se tijelo, čim se duša od njega rastavi, rastvara i izgnjije, duša zadrži još svoj život, svoju samosvijest i sve sile, s kojima je Bog stvorio. Duša je razumno i slobodno djelujuće biće; ona misli, istražuje, sudi, prispodablja, iznalazi, odlučuje se na ovo ili ono, ljubi ili mrzi. Iz svih tih

djelovanja duše moramo nužno zaključiti, da je ona duh, jer takih čina očito ne može izvesti tijelo. Da je ljudska duša duh jasno izriče i sv. pismo. Kod propovjednika čitamo: »Prah, t. j. tijelo dolazi opet k svojoj zemlji, od koje bijaše, a duh se vraća k Bogu, koji ga dao« (Eccli 12, 7). Isto tako točno piše apostol: »Koji čovjek znade, što je u čovjeku, nego samo duh čovjeka, koji je sam u njemu?« (1 Kor. 2, 11). Jer mi samo jednu dušu imamo, koja je čisto duhovne naravi, tim smo već slika i prilika božja, koji je takogjer duh.

b) Duša je neumrli duh, t. j. nikad ne umire, neprestano živi i onda, kad tijelo umre. Neumrlost duše slijedi već iz njezine naravi. Duša nije ništa tjelesnoga, već čisti duh. Što nema tijela, nema ni dijelova, što nema dijelova, ne može se rastaviti ili razdijeliti, što se ne može rastaviti, ostaje uvijek u istom stanju, što ostaje uvijek u istom stanju, neprolazno je, imade neprestano trajanje, slijedi, da je duša kao duhovno biće neumrla. Taj zaključak razuma je već jedan poganski mudrac učinio, Cicero: »Ne možemo dvojiti, ako nijesmo posve neupućeni u narav stvari, da duša nije ništa smješana, ništa sastavljena ili združena. A jer je takova, to se sigurno ne može rastaviti, niti odijeliti, niti razdijeliti, dakle niti umrijeti.« Ni najsitniji prašak u naravi ne propada. Tvar uzima do duše razne forme, ipak u naravi ostaje uvijek ista kolikoća tvari. Toga radi se ni tijelo ne može uništiti. Zar dakle da bude gore sa duhom ljudskim, koji je uzvišen nad cijeli vidljivi svijet, nego li sa mrtvom materijom, sa kukavnim tijelom? Zvijezde nad nama, zemlja pod nama, koje ne misle, ne osjećaju, ne ufaju, sačuvaju kroz stoljeća svoju vanjsku priliku nepromijenjenu; a čovjek, kruna stvorenoga, da bude stvoren samo za nekoliko sati. Neumrlost duše slijedi takogjer iz savršenosti božjih, osobito iz njegove mudrosti, dobrote, svetosti i pravednosti. Bog je stavio u svakoga čovjeka neki nagon za srećom, koji se ne može ničim zemaljskim zadovoljiti. Čovjek pak u posjedu svih zemaljskih dobara ne nalazi potpunog zadovoljstva, čim više ima, tim više teži i ništa mu pod suncem ne može zasititi njegovog srca. Hoće li inače svoje unutarnje osjećanje izraziti, mora sa Salamonom priznati: »Taština taštinâ i sve je taština!« (Eccl. 1, 1).

Kad bi Bog s jedne strane postavio u srce ljudsko nagon za srećom, a s druge strane učinio čovjeka posve nemogućim, da posve i savršeno jednoć zadovolji tomu nagonu, zar mu ne bi morali zanijekati mudrost? Mudrost, kažem, koja baš jest u tomu, da On sve najbolje čini, redi, vodi i ravna! Kao što mudrost božja traži, da on čuvstvo glada i žegje, što ga postavio u čovjeka, zadovolji, isto tako traži ta njegova mudrost, da on nagon za srećom, koji svaki čovjek od naravi imade, i i koji se za ovoga života utišati neda, na drugom zadovolji, što se očito ne može sbiti, nije li duša neumrla. Božja dobrota traži takogjer, da duša bude neumrla. Kad bi se s ovim životom sve svršilo, mi bi ljudi megju svim stvorovima bili najnesretniji, jer mi moramo uvijek svoje zle sklonosti krotiti, trapiti tijelo naše i onoga se odreći što godi našoj putenosti, dok životinje po želji srca svoga zadovoljavaju nagonu svoje naravi i činiti smiju, što im godi. Zar bi još reći mogli, Bog je dobrostiv, da dobro s nama misli, kad poslije ovoga života ne bi drugoga bilo, gdje će nas naplatiti za mnoga stradanja i žrtve, koje ovdje podnositi moramo? I svetost božja traži neumrlost duše naše. Jer je Bog svet, i stoga dobro ljubi a zlo mrzi, to on ne može biti nehajan, činimo li mi dobro ili zlo, on dapače mora svom ozbiljnošću tražiti, da dobro činimo, a zlo izbjegavamo. Toga radi morao je neko sredstvo stvoriti, koje je dosta jako, da nas odvraća od grijeha, a potiče na pobožnost i krepost. A to sredstvo može biti samo neumrlost naše duše. Što će nas još od opačine uzdržavati, te nas poticati na vršenje božjega zakona, ako nemamo neumrle duše, pak se poput životinja nemamo na drugom svijetu nadati niti nagradi niti kazni? Bog bi morao biti nehajan prema dobru i zlu, i tako više ne bi bio svet, kad duša naša ne bi bila neumrla. Isto tako ne bi mogla njegova pravednost opstojati. Ta traži da dobro naplati, a zlo da kazni. Na ovom svijetu pak, kako znademo često nema te nagrade niti te kazne, koliko puta vidimo grijeh uzvisivati, a krepost ponizivati, bezbožne u dobrom stanju, a pobožne u nevoljama, jednoga Heroda na prijestolju, a jednoga Ivana u tamnici? Da dakle nema drugoga života, to bi morali često priznati, da Bog zlo naplaćuje, a dobro kazni. A kakova bi to bila pravednost? Kao što je dakle sigurno, da je Bog pravedan, tako je sigurno, da je duša naša neumrla. Neumrlost duše je takogjer jasno

izražena u sv. pismu. Mudrac govori: »Bog je čovjeka neumrla stvorio, te načinio na svoju sliku i priliku« (Mudr. 2, 23). Krist sam kaže: »Ne bojte se onih, koji tijelo ubijaju, a duše ubiti ne mogu, već se bojte onoga, koji može tijelo i dušu u propast pakla strovaliti« (Mat. 10, 28). Nadalje je kazao skrušenom razbojniku: »Još danas ćeš biti sa mnom u raju« (Luk. 23, 43). I u priči o bogatom raskošniku i siromašnom Lazaru učio je Gospodin neumrlost duše (Luk. 16, 19). Krist kaže, da Bog Abrahama, Izaka i Jakova nije Bog mrtvih, već živih. (Mat. 22, 32). Za neumrlost duše napokon govore sve uredbe, koje Bog ustanovio za naš spas.

Čemu je Krist čovjekom postao i na križu umro, čemu je crkvu utemeljio, čemu zapovijedio navještati evangjelje u sva vremena i na svim mjestima, zašto je ustanovio sv. sakramente? Čemu inače, nego da se duša naša neumrla spasiti može. Ljudi, koji niječu neumrlost duše i kažu, da je sa smrću sve svršeno, moraju cijelu objavu božju zabaciti i postati potpuni bezvjerci; jer sve istine naše sv. vjere i sva sredstva spasa su tašta i bez svrhe, ako mi nemamo neumrle duše i je li se s našim zemaljskim životom svršava naše odregjenje. Ne, duša naša je neumrla i baš za to slika i prilika božja. Bog je vječan t. j. bez početka i konca, naša duša imade doduše početak, ali je bez konca, vječna je u svojem trajanju. Dogodile se takogjer mnoge objave pokojnika. Kod preobraženja Kristova na brdu Tabor javio se Mojsije, koji je već davno mrtav bio (Mat. 17, 3). Kod smrti Kristove javili se mnogi pokojnici u Jeruzalemu (Mat. 27, 53). Prorok Jeremija i veliki svećenik Anias javili se vojskovogji Judi prije bitke (2 Mal. 15). Bl. Djevica Marija kroz stoljeća se često javila; sjetimo se njezine objave u Lourdu god. 1858. Skarameli kaže: »Poslije dolazka Kristova nije stoljeća, u koje se ne bi zbilo više objava svetih duša, koje su došle dijelom iz neba, na utjehu živućima, a dijelom iz čistilišta, da mole za zagovor«. Tako se blaženi Klemens Hofbauer, apostol Beča, javio svomu prijatelju Zakariji Verneru: on se sjao, imao u ruci palmu, ljiljan i grančicu od uljike, te mu navijestio skoru smrt (1820). Slično se dogodilo poslije smrti mnogih svetaca. Jedino prokletnici se ne mogu javiti, kako većina duhovnih učitelja misli, jer iz tamnice pakla ne može nitko izaći. Jedino se može dogoditi, da gjavoli uzmu

priliku pokojnika, te se jave. Ove objave pokojnika se dogagjaju po angjelima (sv. Aug.), koji uzmu tijelo iz etera (sv. Grgur Vel.) ili u našim očima proizvedu stanovite promjene (sv. Toma Akv.) Možemo li mi dalekozorom najudaljenije predmete jasno vidjeti, tako može i Bog svojom svemoći učiniti, da mi duhove s onoga svijeta pred sobom glegjemo. (Skarameli) Premda takovim izvještajima ne smijemo baš lako vjerovati, (treba stvar dobro iztražiti) to ipak ne smijemo svaku objavu, za koju čujemo, odmah zabaciti.

Napokon svi narodi vjeruju u neumrlost duše. Tako židovi: Jakov je želio poći u kraljevstvo mrtvih k sinu svomu Josipu (1 Moj. 37, 35). Grci govorahu o Tartaru i Eliziji. Egipćani vjerovahu u putovanje duša, koje traje tri tisuće godina. Običaji svih naroda, n. pr. počasno pokapanje pokojnika, žrtve za pokojnike svjedoče o vjeri svih naroda u neumrlost duše. Vjera u budući život tako je stara kao svijet, tako raširena kao ljudski rod. Mnogi govore: Sa smrću je sve svršeno. To su samo oni, koji žive u smrtnom grijehu, te se boje budućega života. Što pojedinac govori, to ne odlučuje, pojedinci se mogu prevariti, ali ne svi. Tko radije živi kao živina, svakako želi, da poslije smrti ne bude ničesa.

c) Duša je sa razumom obdaren duh. Ona može misliti, suditi, zaključivati, ima moć nadnaravsko shvatiti i uzdići se do vječnoga, ona je sposobna svoje znanje sve više povećati te se u znanosti i umjetnosti usavršiti. Ona dakako Boga nikad ne dostigne, jer On ima najviši razum i sve znade, ali mu je bar slična, jer i ona ima razum te je sposobna osjetno i nadosjetno spoznati.

d) Duša je sa slobodnom voljom obdaren duh, može nešto činiti ili propustiti, za ovo se ili za ono odlučiti, ovako ili onako raditi. Ta sloboda volje slijedi već iz zapovijedi, što nam ih Bog dao kao i iz nagrada i kazna, koje imademo očekivati prema našemu vladanju, jer kako bi nam Bog mogao što zapovijedati ili zabraniti, kad mi ne bi slobodni bili u našemu djelovanju? Kako bi nas on mogao nagraditi ili kazniti, kad mi ono, što nam zapovijeda ili zabranjuje, moramo činiti ili ne možemo? Božanska objava govori o slobodi volje. Mudrac govori: »Bog je od početka čovjeka stvorio, i ostavio mu slobodni izbor. On je dao svoje

zapovijedi i zakone. Hoćeš li vršiti njegove zapovijedi i uvijek vjeran biti prema njegovoj dopadnosti, bit ćeš sačuvan. On je pred tebe stavio vatru i vodu, pruži svoju ruku za onim što hoćeš. Čovjek ima pred sobom život i smrt, što hoće, bit će mu dano« (Eccli. 15, 14—18). Na tom i na drugih stotinu mjesta jasno je izraženo, da čovjek ima slobodan izbor, da može birati izmegju života i smrti, da dakle imade slobodnu volju. Ta slobodna volja čini ga slična Bogu, jer i Bog prema vani djeluje bez svake nužde i sve čini, što se proteže na stvorenje, uzdržavanje i upravljanje svijeta, na naše spasenje i posvećenje, sa potpunom slobodom.

To su dakle naravski darovi, po kojima je čovjek slika i prilika božja, t. j. Bogu sličan: duhovnost i neumrlost naše duše i njezin razum i sloboda volje. S tim darovima izašao je čovjek ispod ruke Stvoritelja, i te darove mi svi još posjedujemo i to prvo dvoje: duhovnost i neumrlost duše posve nepromijenjeno, t. j. baš tako, kako i naši praroditelji u stanju nevinosti, a posljednje dvije, naime razum i slobodnu volju, što ćemo poslije opširnije čuti, u umanjenoj mjeri, t. j. ne više tako savršeno, kao naši praroditelji prije pada. Ti naravski darovi morali su nam ostati, jer pripadaju našoj naravi. Da samo jedan od njih posve izgubimo, mi bi prestali biti ljudi, kako sam već prije spomenuo.

2. Dobrostivi Bog nije ljudima dao samo naravske, nego i svrhunaravske darove, a ti darovi su u glavnom sastojali u tomu, da su posjedovali milost posvećujuću, da su imali veliki razum i potpunu vlast nad svim stvorovima, da nijesu imali napasti, da nijesu bili podvrgnuti teškoćama i boli, pače ni smrti.

a) Nema dvojbe, da su ljudi, kad su iz ruke božje izašli, posjedovali milost posvećujuću, t. j. da u sebi nijesu ništa zla imali, već bili savršeno sveti i pravedni. Od Boga, presvetoga ne može ništa zla dolaziti, svi njegovi stvorovi moraju dobri biti, jer je On sam neizmjerno dobar. Zato se kaže u povjesti stvorenja: »I Bog pogleda sve, što je učinio i bijaše vrlo dobro« (1 Moj. 1, 31). Čovjek, umjetnina vidljivoga stvorenja, nije mogao zaostati za ostalim stvorovima, i on je morao biti posve dobar i to ne samo iz vana po tijelu, nego jer ima neumrlu dušu i iz nutra — morao je biti svet i pravedan, da

bude slika i prilika Boga, neizmjerno svetoga i pravednoga. To svjedoči i sv. pismo: »Ja sam našao, da je Bog čovjeka pravedna stvorio, t. j. u pravednosti i svetosti« (Eccli 7, 30). Istu nauku uči i apostol, kad kaže: »Obnovite se u duhu vašega uma i obucite novoga čovjeka, koji je po Bogu stvoren u pravdi i pravoj svetosti« (Ef. 4, 23—24). Obnoviti se znači vratiti se u stanje, u kojem smo prije bili. Kad se čovjek, po riječima apostola, ima iz nutra obnoviti u svetosti i pravednosti, očito slijedi, da su ljudi već jednoć bili sveti i pravedni, da ih je dakle Bog stvorio svete i pravedne. U opće Krist se u sv. pismu prikazuje kao obnovitelj roda ljudskoga, po njem, drugomu Adamu, postigli smo opet, što smo po prvomu Adamu izgubili bili. A jer mi po Kristu budemo dionici nadnaravske pravednosti ili milosti posvećujuće, jasno je, da smo tu milost posvećujuću posjedovali u početku u Adamu. Isto nas uči i predaja. Sv. Ciril kaže: »Adam je bio tako dugo u raju, dok je sačuvao milost Stvoritelja, po kojoj je Duh sv. u njemu stanovao.« Zato su i izrekli oci na koncilu tridentskom: »Tko ne prizna, da je Adam, kad je prekršio zapovijed u raju, izgubio tim i svetost i pravednost, u koju je stavljen bio — neka bude izopćen.« Jer su ljudi pravedni i sveti bili, Bog ih je ljubio, njegovo oko s dopadnošću na njima počivalo, u kojima je gledao sliku svoje svetosti. Smatrao ih kao svoju dragu djecu, častio ih svojim pouzdanim općenjem i odredio im nebo za njihov vječni stan. O, kako sretni su bili ljudi u stanju nevinosti! Posjedovali su najdragocjenije blago, milost posvećujuću, bijahu djeca božja, a ime njihovo bijaše upisano u knjigu života.

b) Uz ove sjajne darove dao je Bog prvim ljudima i druge duhovne odlike, naime veliki razum i potpuno gospodstvo nad svim stvorovima zemlje. Sirah kaže: »On im udijelio znanost duha, učinio srce njihovo puno čuvstva i pokazao im dobro i zlo« (Eccli 17, 6). Oni su poznavali sve naravske stvari u nepomućenoj jasnoći i da dogju do spoznanja koje stvari, nijesu se trebali mučiti, niti cijele godine istraživati, na prvi pogled sve im je jasno bilo. Imali su i veliko spoznanje Boga i njegovih savršenosti i bili posve prosti od svake bludnje razuma. Adam je pokazao svoju oštroumnost, kad je svim životinjama, koje mu Bog predao, odgovarajuće i nji-

hovu narav označujuće ime dao, jer kako neki poganski mudrac kaže, onoga, koji je dao stvari ime, valja za premudroga smatrati. Gospodstvo, što ga Bog prvim ljudima dao nad svim stvorovima zemlje, mogli su bez zapreke izvršivati, životinje se njih nijesu bojale, niti su im bile neprijateljske, smatrali ih svojim gospodarima i slijedile ih na mig.

c) Osim toga bili su slobodni od svih neurednih sklonosti i pohota. U njihovom srcu nije se podigla nikad želja za čim zlim, njihovo tijelo nije se dizalo proti duhu, nijesu imali podnositi nikake borbe ni napasti proti putenoj naravi, te su mogli prema tomu posve lako dobro činiti. Da zle pohote nije u njima bilo, svjedoči nam sv. pismo: »Bili su oba goli Adam i njegova žena i nijesu se stidjeli« (1 Moj. 2, 25). Zašto se nijesu stidjeli? Jer oni, poput nedužne djece, u kojima nema još nikake zle sklonosti, slobodni bijahu od svake neuredne pohote. Sv. Augustin kaže: »Nijesu se stidjeli, jer još nikaka pohota nije njihovih članaka proti njihovoj volji gibala.« I opet: »Oni se dopali Bogu, a Bog se dopadao njima i makar su životinjsko tijelo imali, ipak u njem nijesu osjećali nikakovog poticala, koje bi se protivilo njihovom razumu.« Ljudi dakle u stanju nevinosti imali su mnogo više od nas. Dok smo mi pod zakonom zle pohote, koja se uvijek diže proti duhu našemu, potiče nas često na grijeh, a krepost nam otešćava, mogli su oni, jer su bili od te zle pohote posve slobodni, ići bez napora putem kreposti.

d) A što je njihovu sreću još više povećavalo bila je sloboda od svake muke i nevolje ovoga života i od iste smrti tjelesne. Nijesu morali snositi glada ni žegje, vrućine ni zime, napora ni umornosti, nijesu bili podvrgnuti bolesti ni boli, nije ih mučio strah, ni žalost, nikaka unutarnja bol, u kratko, sva ona bezbrojna zla, pod kojih teretom sada bijedno čovječanstvo uzdiše, posve su im nepoznata bila. Stanovali su u raju, te su mogli ondje dane života svoga u nepomučenom blagostanju i u preslatkom miru sprovoditi. Dapače niti umrijeti ne bi bili trebali, da su Bogu ostali vjerni. Makar su imali tijelo, koje je po svojoj naravi i smrtno bilo, to bi ga ipak Bog svojom posebnom milosti uvijek na životu uzdržao, neprestano bi bio obnavljao životnu silu, te sve pogibelji i zla od njih odstranjivao, tako da ih smrt ne bi bila mogla snaći.

Oni bi bili neko stanovito vrijeme ostali u raju, a onda, združeni s dušom i tijelom, a da ne bi bili iskusili smrti, u potpunu blaženost neba ušli. Ta je istina često u sv. pismu izražena. Bog sam reče Adamu: »S drva spoznanja dobra i zla ne jedi, jer u koji dan ćeš s njega jesti, smrću ćeš umrijeti (1 Moj. 2. 17). Iz ovih riječi slijedi, da Adam ne bi bio morao umrijeti, kad bi bio držao zapovijed božju. Opet reče Gospodin Adamu: »Jer si . . . jeo s drva . . . neka bude zemlja prokleta u tvojemu djelu, mnogim radom ćeš od nje u sve dane života svoga jesti, . . . dok se ne povratiš u zemlju od koje si uzet«. (1 Moj. 3., 17. 19). Iz ovoga vidimo, da su sve muke ovoga života i smrt kazna za grijeh, da nas dakle ne bi bile snašle, da praroditelji naši nijesu sagriješili. Jasno kaže mudrac: »Bog je čovjeka stvorio neumrla, ali po zavisti gjavla dogje smrt na svijet«. (2, 23—24). Isto tako jasno izražava tu istinu i apostol, veleći, da je po jednom čovjeku došao grijeh na svijet, a po grijehu smrt (Rimlj. 5, 12. Prekrasno opisuje blaženo stanje prvih ljudi sv. Augustin: »Živio je čovjek u raju po svojoj volji, dok se njegova volja slagala s voljom božjom. Dobar od dobroga stvoren živio je, radujući se u Bogu, živio je bez potrebe i bilo je posve u njegovoj vlasti, uvijek tako živjeti. Hrana mu je bila pripravna, da nije gladovao, pilo, da nije žegjao, drvo života da ga starost nije trošila. Nikaka izkvarenost nije bila u njegovom tijelu niti je prouzrokovala po njegovim sjetilima kaku teškoću. Iz nutra se nije trebao nikake bolesti, a izvana nikake boli bojati, najveće zdravlje cvalo je u njegovom tijelu, a u duši njegovoj bio potpuni mir i vedrina. Kao što u raju nije bilo nikake vrućine ni zime, tako i u stanovnicima istoga nije bila prava volja vrijegjana niti pohotom niti strahom. Niti žalost niti razpuštena radost nije imala pristupa, prava, postojana radost tekla je iz prebogatoga praizvora iz Boga i iz one goruće ljubavi prema Stvoritelju, koja dolazi iz čistoga srca, dobre savjesti i nepomućene vjere«.

To su dakle nadnaravski darovi, kojima je Bog prve ljude kod njihovog stvaranja odlikovao, posjedovali svu milost posvećujuću, imali veliki razum i potpuno gospodstvo nad svim stvorovima zemlje, prosti su bili od zle pohote kao i od svih teškoća, boli i iste tjelesne smrti. Sve te darove mogli su ljudi izgubiti, jer iste nijesu bitni, sastojni dio njihove naravi, nego dar, koji im Bog dao iz posebne milosti.

Na današnju pouku vežu se važne nauke, od kojih ću vam samo neke na srce staviti. Naša duša je slika i prilika božja: jer je duh, neumrla, obdarena razumnom i slobodnom voljom, slična je Bogu. Kako prekrasan je dakle stvor naša duša? Što su u prispodobi s njom sva blaga zemlje? Slikar Leonardo je izvršio prekrasnu sliku. Iz bliza i daleka dogjoše poznavaoci i prijatelj slikarske umjetnosti, da se toj umjetnini dive. Kad odluči neki čovjek, koji je već dugo prijekim okom gledao slavu Leonardovu, teško ražaliti umjetnika, on zamazao sliku i u sredini je na dvoje razrezao. Kad je Leonardo to sramotno djelo vidio, lamao je rukama, bio neutješiv u boli svojoj. B. s. naša duša je još daleko sjajnija slika od one Leonardove, ona je slika božja, slična onomu, koji u sebi sadržaje sve veliko, lijepo, a zar će Bog nehajan ostati kod toga, ako vi tu sliku grijehom okaljate ili uništite? O, sigurno ražalošćujete srce njegovo, potičete srdžbu njegovu, potičete ga da vas kazni. Pazite dakle na svoju dušu kao na zjenicu oka svoga i čuvajte se grijeha, kojim se vaša duša kalja i božja slika na njoj dere.

Bog je čovjeka kod njegovog stvaranja uresio odjelom nevinosti; posvećujućom milosti. To neprocjenivo dobro, koje nas čini djecom božjom i baštinicima neba, primili smo u sakramentu krsta i ostali u posjedu toga, dok nismo smrtnoga grijeha počinili. Kako sretan je kršćanin koji to dragocjeno dobro sačuva! Makar živio u siromaštvu i potištenosti i trpio nevolju, ipak mu možemo zavidjeti njegovu sudbinu; jer on posjeduje ljubav Boga, svoga nebeskoga Oca, a dobra vječnoga života osigurana su mu kao baština. Zar ne moramo mi kao sv. mučenici i drugi vjerni sluge božje pripravni biti, radije sve, i isti život žrtvovati, nego li milost posvećujuću izgubiti? Ljudi, kad su izašli ispod ruke božje, nijesu imali nikake sklonosti na zlo, njihova putena narav bila je duhu, a taj Bogu podložan. Po njihovom padu se zla pohota u nama probudila, koja nam sve dobro otežčava, te nas na razne načine potiče na grijeh. Ona nas ipak, makar je njezina moć velika, ne može na zlo prisiliti, već samo poticati i dobro samo otežčati, ali nipošto učiniti nemogućim. Bog nas pomaže svojom milosti i jači nas, da mi uzmognemo njegov zakon ispunjati, samo ako ozbiljno hoćemo. Ne dopustimo nikada da s nama zavlada zla pohota, upotrijebimo milosti i borimo se dobrom borbom, da jednoć primimo krunu pobjede.

Bog je prve ljude postavio u raj, gdje su prosti od nevolje i boli, presretne dane sprovodili, te nijesu ni tjelesnoj smrti podvrgnuti bili. Naš stan nije više raj, kao bijedna djeca Evina uzdišemo i plačemo u dolini suza i imademo mnogo muka podnositi, dok dogje naša zadnja ura i naše krko tijelo padne u grob. Ali se toj pokori podložimo, što ju Bog odredio za uništenje naših kazna za grijeh, pripravno i ustrpljivo, i gorljivo radimo oko spasa našega, da uzmognemo muke vremena sa radostima vječnosti zamjeniti.

To su nauke, koje vam danas na srce stavljam, učinite ih pravilom svoga života. Uvijek imajte pred očima cilj, za koji vas Bog stvorio te mu služite, u dobrim i zlim danima postojanom vjernosti, onda ćete jednoć sreću imati s njim u nebu vladati.

Amen.

XXXII. Propovijed.

Sedma nedjelja po Duhovima.

O padu prvih ljudi.

»Čuvajte se od lažnih proroka, koji k vama dolaze u ovčjoj koži, a unutra su grabljivi vuci« (Mat. 7, 15).

Jednoć se oko sv. opata Antuna sakupilo mnogo monaha i pustinjaka Thebe, pustinje egipatske, te su u razgovoru došli na pitanje, koja je krepost najnužnija, da se uzmogne napredovati na putu Gospodinovom. Jedan je mislio: post i bdjenje; drugi: prezir svih zemaljskih dobara; treći: ljubav k samoći; četvrti preporučao: milosrgje; i tako je svaka krepost našla svoga hvalitelja i svaka bi slavljena kao najizvrsnija za kršćansku savršenost. Sv. Antun reče svoju zadnju: »Sve kreposti, što ste ih spomenuli, imadu svoju zaslugu i hvalu, ali ja sam iz mnogih pogrješaka, što su ih mnogi učinili, iskusio, da je razboritost ona krepost, za koju pitate; jer ona

uzdržava sve kreposti, vodi sve kreposti i pomaže do svih kreposti. Čim uzmanjka razboritost, dolazi se do pada.«

Svetac ima potpuno pravo, najbolja volja, najprokušanija krepost ne može nas od pada sačuvati, fali li razboritost. Mi imademo često posla s raznim prorocima, koji k nama dolaze u ovčjem odijelu, a u nutrini su grabežljivi vuci. K tim lažnim prorocima spada svijet s njegovim sablaznima, zla pohota u nama s njezinim laskanjem, gjavao sa njegovom lukavošću. Svi ti zavoditelji donose lijepu vanjštinu i čine, da steku naše pouzdanje, kao da su naši najbolji prijatelji, a rade o našoj propasti. Kako je tu onda potrebna kršćanska razboritost, po kojoj jedinoj možemo zlobu neprijatelja naše duše spoznati, i upotrijebiti sredstva, da svladamo njihove pogubne napadaje. Jer naši praroditelji nijesu dosta razboriti bili, neopaženo su pali u zamke sotone, izgubili svoju nevinost i svu sreću svoga života, te sebe i sve svoje potomstvo bacili u skrajnju bijedu.

O tom žalosnom dogagjaju danas ćemo nešto opširnije govoriti i dvije istine vjere razmotriti:

1. Da su praroditelji naši sagriješili i vrlo se unesrećili.

2. Da mi grijeh praroditelja skupa s njegovim zlim posljedicama baštinimo.

I.

Adam i Eva, kako smo posljednji puta čuli, živjeli su u raju. Sudbina im je bila najsretnija i posvjedovali su milost posvećujuću, bili prosti od svih muka i boli, i imali sve, što se traži za zadovoljan i sretan život. Volja božja je bila, da ostanu jedno vrijeme u raju, a onda, da ni ne umru, zaposjednu s tijelom i dušom vječne radosti neba. Ali da imadu priliku na neki način dostojnima se pokazati te velike sreće, Gospodin ih podvrgao kušnji; dao im zapovijed sa stalnim tumačenjem, da će oni, ako tu zapovijed savjesno ovrše, svoju sreću za uvijeke posjedovati, a ako ju prestupe, da će se strovaliti u skrajnju bijedu. Na žalost, naši su praroditelji tu zapovijed prekršili, sagriješili su, te se po grijehu vrlo unesrećili. Razmotrimo tu žalosnu zgodu.

1. Raj je bio prekrasan vrt, bilo je u njem mnogo i raznih drveća, punih slasnoga voća. Od svih tih drveća smjeli su naši praroditelji po volji jesti, samo jedno drvo, koje je bilo usred vrta, drvo spoznanja dobra i zla, Gospodin je izuzeo, od toga nijesu smjeli uživati. Bog reče Adamu: »Od svakog drva vrta slobodno jedeš, ali od drva spoznanja dobra i zla ne smiješ jesti, jer u koji ćeš dan jesti, smrću ćeš umrijeti« (1 Moj. 6, 16—22).

Bog je dao tomu drvu ime »drvo spoznanja dobra i zla« jer se sada imalo pokazati hoće li mu praroditelji biti poslušni i dobri ostati, ili biti neposlušni i zli postati. Plod toga drva po sebi nije bio škodljiv, samo u toliko je bilo njegovo djelovanje pogibeljno, u koliko je bilo uživanje istog zabranjeno, samo neposluh ljudi učini ga škodljivim za tijelo i dušu. Sv. Augustin kaže: »Ta hrana bila je samo zato zla i škodljiva, jer je bila zabranjena, zar da Bog u onom blaženom raju što zla stvori ili zasadi?« Sada su imali Adam i Eva najljepšu priliku Bogu pokazati svoje počitanje, svoju ljubav i zahvalnost. Nema sumnje da su čvrsto odlučili izvršiti zapovijed božju, tà, bili su prosti od svake pohote i ljubilli su Boga kao dobra djeca svoga Oca. Osim toga točno su znali posljedice neposlušnosti prema Bogu, znali su, da će si uz tjelesnu smrt navući još mnoga druga zla za vremenitost i vječnost. Ali gjavao je zavidio ljudima njihovu sreću, trn u oku mu blio, da im je tako dobro, te su pozvani da zauzmu njegovo mjesto u nebu. Odlučio je s toga, zavesti ih, te ih u onu propast baciti, u koju je sam svojom ohološću upao. Obratio se ponajprije na Evu, znajući da je ona slabija, te bude laglje od Adama zavedena. Da joj se približiti uzmogne i svoje pakleno djelo izvesti, uzeo je spodobu životinje, koja je od naravi svoje najlukavija, priliku zmije. Da je ona zmija, koja je Evu zavela u istinu bila gjavao, slijedi odatle, jer je govorila, što naravska zmija očito ne može. To svjedoči i sv. Ivan, kad piše: »Bio je izbačen onaj veliki zmaj, stara ona zmija, koja se naziva gjavao ili sotona« (Objav. 12, 9). Krist sam naziva s toga gjavla »ubojicom ljudi od početka i ocem laži«. (Iv. 18, 44).

Gjavao je dakle kod drveta spoznanja dobra i zla čekao na priliku, da se s Evom sastane i da je zavede. U istinu jednoga dana je Eva bila tako neoprezna, te se drvu približila.

Gjavao odmah započe s njom razgovor. »Zašto vam Bog«, reče on, »zabranio, da ne jedete od svega drveća u vrtu« (1 Moj. 3, 1). To je bilo vrlo lukavo pitanje, jer je s njim u Evi pobudio sumnju, kao je Bog njoj i Adamu iz koristoljublja zabranio uživanje onoga ploda. Želio je gjavao tim pitanjem Evu na daljnje pretresivanje potaći, da za svoju napast steče čvrsto uporište. Sada je morala Eva s prezirom odbiti paklenog napasnika, ili mu bar ozbiljno odgovoriti, da na nijedan stvor ne spada, od Boga tražiti račun, zašto je ovo ili ono učinio, kad on posjeduje neograničenu vlast nad cijelim stvorenjem. Ali Eva ne učini ni jedno ni drugo, bila je dosta neoprezna, eto se upustila u razgovor sa svojim najljućim neprijateljem. »Mi jedemo«, reče ona, »od plodova drveća, koja su u vrtu, ali od ploda drva, koje je u sredini vrta Bog nam zabranio, da od njega ne jedemo, niti ga se ne dotaknemo, da moguće ne umremo«. Taj odgovor bijaše gjavlu zgodan, u svojoj lukavosti odmah se prihvati zadnjih riječi Eve: »da moguće ne umremo« i odvrati: »Nikako ne ćete umrijeti! Bog znade, da će se u dan, u koji ćete od njega jesti, vaše oči otvoriti, te ćete biti kao bogovi spoznavajući dobro i zlo«. Prokleti pakleni knez usugjuje se ovdje Boga, kojega je biće sama istina i dobrota, objediti radi laži i sebeljublja. »Bog«, želi reći, »samo je tako kazao, da ćete umrijeti, budete li jeli s ploda, neistinu je rekao, ne ćete umrijeti. Kako bi vam tako sjajan plod kako je onaj, smrt donijeti mogao. Uvjeravam te, Bog s vama ne misli dobro, on vas želi samo uzdržati pod svojim gospodstvom i zapriječiti, da mu ne budete jednaki, zato vam zabranjuje taj dragi plod. Nastran s taštim strahom, samo se odvažno prihvatite, ti i tvoj muž, i bit ćete bogovi i dosadni jaram poslušnosti zamijeniti sa slatkom slobodom«. Tako gjavao, a sada znatiželjan čeka, koji će uspjeh imati njegova napast. Što će sada Eva? Hoće li se čvrsto držati u vjeri riječi Gospodinove? Hoće li sv. zlovoljom odbiti drskoga hulitelja Boga? Ah ne, njegove licemjerne riječi učinile na nju dubok utisak, i počele njezino srce zavoditi. Ona podiže svoj pogled k drvu, čega do sada nije nikada učinila, i promatraše lijepi plod i čim ga više promatrala i na gjavolske predstave mislila, tim se više ragjala u njoj pohota, da jede od toga ploda. »Gjavao bi mogao pravo imati«, pomisli si ona, »plod je prekrasan, ne

može na njem ništa škodljiva biti. A kolika sreća za mene i za mojega muža, da postignemo potpunu slobodu i budemo bogovi! Neka bude, uzet ću ja i jesti!« Pak zbilja pruži ona, nesretnica, zaslijepljena, svoju ruku, uze od zabranjena voća i jela ga. »Žena vigje, da je drvo dobro za jelo, i lijepo za oči i da je naslada pogledati ga, uze od ploda njegovog i jela ga«. I tako jedan od ljudi, koji je nevin izašao ispod ruke božje, gotovo pao, tomu se raduje gjavao i cijeli pakao plešće. Ipak Adam je još u nedužnosti, prestupak njegove žene nepoznat mu je; on ljubi Boga, te mu ne dolazi ni misao prestupiti njegov sv. zakon. Ali mu se približi grješna Eva sa dijelom zabranjenog voća u ruci. Je li čista zaslijepljenost, koja u prvi čas porogjene strasti ništa ne zna, što čini, je li zavist, kojoj je ugodnije, kad vidi bližnjega u istoj nesreći u kojoj se sama nalazi; je li zloba, koja se naslagjuje u propasti drugih, sklonula Evu te je svom ozbiljnosti nagovarala Adama, da takogjer jede od zabranjenog voća, ne znamo. »Jedi, Adame, jedi, to je vrlo dragi plod, plod drva spoznanja dobra i zla. I ja sam od njega jela i nijesam, kako vidiš, umrla, ni ti ne ćeš umrijeti, već ćeš postati Bog, poznavajući dobro i zlo«. O tom govoru nasilne žene svakako je promišljao Adam, a savjest, taj glas božji, veli mu: »Ne smiješ žene slušati, inače ćeš uvrijediti svoga Boga, koji ti uživanje toga ploda strogo zabranio. Ali Adam ne će žalostiti svoje žene, pak poslije niječkanja pristane na njezinu želju i jeo od zabranjenog ploda »a žena dade mužu svomu, koji je takogjer jeo« (1 Moj. 3, 6). Tako su oboje, Adam i Eva zapovijed božju prekršili, Eva od gjavla, a Adam od Eve zaveden. I od sada više nema na svijetu nevinih ljudi, niti djece božje, već su robovi gjavla, siromašni, bijedni grješnici.

Velik, neizmjerno velik je bio grijeh, što su ga počinili naši praroditelji, jedući zabranjeni plod. Bilo je u vrtu na tisuće drveća sa prekrasnim plodovima, mogli su si od istih po volji uzeti i jesti, zar nije bila kažnjiva neposlušnost, da se nijesu htjeli od jednoga drveta uzdržati? Oni su dobro znali za strašne posljedice, koje su bile spojene sa uživanjem zabranjenog ploda; osim toga bili su slobodni od svake sklonosti na zlo; baš s toga njihov grijeh nije bio grijeh slaboće već zlobe, te nadvisuje veličinom grijehe ljudi u sadanjem

stanju, koji većinom strašću zaslijepljeni i zavedeni krše zapovijedi božje. Osim toga, taj grijeh je imao još mnoge druge zle posljedice. Adam i Eva griješili su iz oholosti, te se na njih kao i na lucifera proteže riječ sv. Duha: »Početak svakog grijeha je oholost (Eccli. 10, 15). Nijesu hotjeli više biti stvorovi i kao taki Bogu se klanjati i služiti mu, ne, bogovi su hotjeli biti i vladati; kakova prokleta oholost! Sagriješili su nevjerom, jer su riječ božju zabacili kao neistinu, i povjerovali laži gjavolovoj. Koliku su sramotu nanijeli Bogu tom nevjerom, kad su gjavlu više vjerovali, nego li njemu! Sagriješili su premalim cijenjenjem i počitanjem Boga, kad se drsko protivili njegovoj zapovijedi, te joj pretpostavili volju gjavla. Sagriješili su napokon nezahvalnošću prama Bogu, kad su mu sva njegova dobročinstva najcrnijom nezahvalnosti vratili. Obzirom na te okolnosti kažu sv. oci, da je grijeh naših praroditelja bio najveći, što se ikad počinio ili će se počiniti.

2. Nije zato čudo, da se Adam i Eva svojim grijehom bacili u skrajnju bijedu. Jedva je bio grijeh počinjen, otvorile im se oči, a kad su opazili da su nagi, spleli su lišće smokvino i načinili se pregače (1 Moj. 3, 7). Odakle do, da su naši praroditelji sada tek opazili da su nagi? Zato jer su sad izgubili stanje nevinosti i postali grješnici! Sada usplamti u njihovom srcu divlja vatra zle pohote, a da istu donekle utišaju pokriše se lišćem od smokve. Sada više nijesu bili nevina djeca, koja zla ni ne poznaju niti teže za njim, već grješni ljudi, koji nose žalac grijeha u svomu tijelu i kojih je srce i misli upravljeno na zlo. Svjesni si svoje krivnje, drhtali su kod dolaska božjega, kojemu se prije tako djetinje radovali i s toga su nastojali izbjeći njegovu prisutnost. »Kad su čuli glas Boga Gospodina, koji je poslije podne vrtom hodao, sakri se Adam i Eva pred licem božjim pod drveće vrta« (3, 8). Kako ludo, nepametno su činili, kad se pokušali pred Bogom sakriti? Kako im mogla samo misao doći, da se sakriju pogledu svoga sveznajućega i posvudašnjega Boga? Ali grijeh im je razum potamnio i tako ih zaslijepio, da su o bivstvu i vlastitostima božjim posve krivo mnijenje imali i gotovo u bludnju pogana upali, koji su držali, da mogu pred božanstvom prikriti svoje zločine tamom noći. Bog im predstavio njihovo zlo, ali mjesto da se pred njim ponize i milost mole, nastoje poput zle djece svoju krivnju od sebe odvratiti i na druge svaliti. Adam krivi Evu, ova gjavla, oboje hoće, da budu posve nevini. Tu se jasno vidi velika izkvarenost, što ju grijeh u njihovom srcu proizveo, sada se prikazuju kao ljudi, kojih je volja izkvarena i zla. Kako bi mogao Bog, neizmjerno sveti i pravedni u njima još dopadnost imati, kako ih kao svoju djecu ljubiti, te im nebo dati za njihovu baštinu! Ne, on im mora nužno svoju ljubav uzkratiti i proglasiti ih krivcima vječne propasti. Tako su naši praroditelji izgubili svojim grijehom milost posvećujuću, djetinjstvo božje i baštinstvo neba. Jer su Bogu, svojem predobrom Gospodinu i Ocu, uskratili poslušnost, za kaznu pali su pod vlast svoga najljućega neprijatelja gjavla, kojega se vezova sa svojom vlastitom moći nikad više nijesu mogli osloboditi. Sami sebi prepušteni, ništa im drugo ne bi preostalo nego vječna propast. O, kako su nesretni postali Adam i Eva svojim padom!

Ali ne samo za budući već i za sadašnji život pripravili si veliku nesreću. Pošto je Gospodin paklenu zmiju prokleo, reče Evi: »Velikima ću učiniti teškoće tvoje, i trudnosti tvoje, u muci ćeš djecu roditi i biti ćeš pod vlašću muža i on će tobom vladati.« A Adamu reče: »Jer si slušao ženu svoju i od drva jeo, od kojega sam ti ja zabranio da ne jedeš, neka bude prokleta zemlja u tvojemu radu .... U znoju lica svojega jest ćeš kruh, dok se ne povratiš u zemlju, od koje si uzet« (3, 16—19). Za Adama i Evu dakle prošli su dani sreće, po riječima Gospodina čeka ih sada život pun nevolja i boli i napokon smrt. Napokon ih istjera Gospodin iz raja i postavi pred njega kerubina s gorućim mačem, da čuva put k drvu života (3, 23—24). Kako tumače tumačitelji sv. pisma, imalo je drvo života, koje je bilo u raju, snagu, praroditeljima, kad bi od njega jeli za uvijek uzdržati tjelesni život. S toga ih Bog protjerao iz raja, i dao ulaz po angjelu čuvati, da se onamo nikad više ne povrate, te da uživanjem s ploda drva života od sebe ne odvrate smrti. To je učinio Bog na njihovo dobro, jer u onom bijednom stanju, u kojem se nalazili, bio bi za njih neprestani život daleko veće zlo, nego li sav strah i muka smrti.

Eto to je žalosna sudbina, što je snašla naše praroditelje, postali su vrlo nesretni na duši i tijelu, a da im se Bog nije smilovao, pali bi u vječnu propast.

*

Pita se: što je bio uzrok, da su Adam i Eva tako teško sagriješili, te sebe u tako veliku bijedu grijehom strovalili? Kako je Eva do toga došla, da više nije pazila na božju zapovijed te je posegla za zabranjenim voćem? Za to, jer se svojevoljno izvrgla bližnjoj grješnoj prilici. Da je ostala daleko od drva spoznanja dobra i zla, ne bi je bio mogao gjavao napastovati, niti je na grijeh zavesti. Pravo kaže mudrac: »Tko pogibelj ljubi, propast će u njoj« (Eccli. 3, 27). Ako dakle Eva, koja je posve dobra bila, te nije ni najmanje sklonosti na zlo imala, u grješnoj prilici sagriješila, zar ne bi bila najveća preuzetnost, da se mi koji smo od naravi na zlo skloni, u misli, da nam ne će naškoditi, izvrgnemo bližnjoj prilici grijeha? O, koliki su već nevinost i krepost izgubili, jer nijesu izbjegavali bližnje grješne prilike? Može se reći, da je od stotine grješnika najmanje devedeset, koji su uslijed zle prilike pali. Je li čovjek i iz nutra na zlo sklon to ipak ta sklonost rijetko u grijeh progje, ako ne bude iz vana poticana i u plamen stavljena. Je li vam stalo za milost, to onda budite daleko od svega, što bi vas moglo na grijeh zavesti. Osobito vi, mladi ljudi izbjegavajte pouzdano općenje sa lakoumnim, izkvarenim ljudima i s osobama drugoga spola, nikad ne prekoračite praga kuće, koja je na zlu glasu i nikad ne prisustvujte zabavama, koje vam vaši duhovnici i drugi dobro misleći kršćani, označe pogibeljnima. A nalazite li se u bližnoj grješnoj prilici, ne učinite kao Eva, koja se još ni onda nije udaljila od drva, kad ju gjavao već napastovao, bježite, čim opazite pogibelj za dušu vašu od onoga mjesta i od onih osoba, makar bilo to združeno s mnogim teškoćama i s teškim žrtvama. Samo brzi bijeg može vas spasiti.

Svratite pogled svoj na Adama! On je sagriješio iz prevelike uslužnosti prema svojoj ženi, iz slaboće. Bojao se, da Eve ne uvrijedi, kad ne bi posluhnuo njezine grješne želje i jeo od ploda. Da nje ne ražalosti i njezinu zlovolju na se da ne navuče, radio je proti svojem boljem osvjedočenju, odložio strah božji i sagriješio. Kršćanski gospodari, ne idite stopama Adamovim! Vidite li da vaša djeca ili družina nepravo čine, to ne budite mirni gledaoci da neprilike izbjegnete i mir kućni uzdržite, već zlo svom ozbiljnosti zapriječite, inače ćete se zaplesti u grijehe podložnika kao Adam u grijeh Eve. Kršćanski ženidbeni drugovi! traže li važi muževi ili žene od vas što, što se protivi volji božjoj, to im se svom odvažnosti protivite i ne zaboravite, da valja Boga više slušati nego li ljude. Kršćanska djeco i družina! Hoće li vas tko na zle stvari nagovoriti, na nikoji način ne popustite njegovoj želji, ne pazite na to, što ćete izgubiti njegovu sklonost ili trpjeti štetu! Milost božja mora vam draža biti nego li dopadnost nevrijednih ljudi, a za vašu dušu mora vam više stalo biti nego li za sve blago svijeta.

Grijeh naliči zabranjenom plodu, pričinja se osjetnom čovjeku ugodan i lijep, a donosi mu, ako mu se poda, smrt i propast. Tko griješi gubi mir savjesti, nanosi si sramotu i raznu bijedu i baca se na koncu u vječnu propast. Ne vjerujte dakle grijehu, on je slatki, ali smrtni otrov. Boga se bojte i držite njegove zapovijedi, da u miru sprovedete dane života na zemlji i umrete jednoć dobrom smrti.

II.

M i s m o g r i j e h n a š i h p r a r o d i t e l j a s k u p a s n j e g o v i m z l i m p o s l j e d i c a m a b a š t i n i l i. Griješi li sada tko, to on griješi samo za sebe; krivnja i kazna grijeha snalazi samo njegovu osobu. Posve drugačije je sa grijehom naših praroditelja u raju. Taj grijeh ima tu posebnost, da se on zajedno sa svojim zlim posljedicama prenaša na sve ljude, te je tako uz njih, kao da je osobno od njih počinjen.

1. Koncil tridentski kaže: Tvrdi li tko, da je grijeh Adamov njemu samomu, a ne i njegovom potomstvu naškodio i da je on od Boga dobivenu svetost i pravednost, koju je izgubio, za sebe samog, a ne i za nas izgubio, ili da je on grijehom neposlušnosti okaljan, samo smrt i kazne tijela na cijeli rod ljudski raširio, a ne i grijeh, koji je smrt duše, neka bude izopćen« (ss. 5, can 2). Po toj svečanoj riješitbi crkve bila bi bludnja proti vjeri i pravo krivovjerje, tko bi tvrdio, da je grijeh naših praroditelja samo njima, a ne i nama naškodio, da su samo oni grijehom izgubili svetost i pravednost, a ne i mi, da nije sam grijeh, nego samo kazna grijeha na nas prešla.

Da grijeh Adamov na sve ljude prolazi, slijedi iz toga, jer je on praotac cijeloga roda ljudskoga. Kao takav pred-

stavljao je na neki način cijeli rod ljudski i u sebi ga imao, tako da je njegovo vladanje za sve njegovo potomstvo bilo mjerodavno. Da je u poslušnosti k Bogu ustrajao, bio bi za se i za sve nas u tom ustrajao, kako je on, tako bi i mi bili u stanju svetosti i pravednosti, kao djeca božja u svijet došli. Iz istoga razloga morali smo i mi biti grijehom okaljani, kad je on sagriješio; on je izgubio svetost i pravednost, u kojoj je bio stvoren, ne samo za sebe, već za sve nas. Mi svi smo u Adamu sagriješili, te megju njim i nama nema druge razlike, nego samo ta, da je Adam grijeh počinio osobno, a mi smo isti od njega baštinili. Tim grijehom je čovjek već u prvi čas života okaljan, u tom se grijehu začne i rodi i ostaje tako dugo u njem, dok bude od istoga po sakramentu krsta očišćen. O tomu ne ovisi, jesu li roditelji djeteta kršćeni ili nekršćeni, pravednici ili grješnici, u svakom slučaju imade dijete istočni grijeh, jer svetost roditelja je, kaže sv. Augustin, osobna milost, koja samo njima pripada, a ne prenosi se na njihovu djecu. Od istočnoga je grijeha megju svim ljudima samo bl. Djevica Marija osobitom milosti neba čista ostala, bez grijeha je začeta, rogjena, u prvi čas svoga života bila je dakle milošću posvećujućom urešena. Bezgrješni začetak bl. Djevice crkva je od vajkada vjerovala, a papa Pio IX. g. 1854. uz odobravanje svih biskupa cijeloga svijeta i na najveću radost katoličkog kršćanstva tu je tajnu svečanim načinom podigao na članak vjere. Onaj bi dakle sada bio krivovjerac, koji bi tvrdokorno nijekao, da je Marija bez ljage istočnog grijeha začeta.

Nauka o istočnom grijehu u sv. pismu jasno je izražena. Job već kaže: »Tko može čistim učiniti onoga, koji je od nečistoga sjemena začet? Zar nijesi ti sam« (14, 4). Job priznaje tim, da je on, kao i svaki drugi čovjek već od naravi nečist, t. j. u istočnom grijehu začet. Tako to mjesto tumače najstariji crkveni oci i dokaznju iz njega katoličku nauku o istočnom grijehu. David kaže: »Eto u nepravdama sam začet, u grijehu zače me majka moja« (ps. 56, 7). Jer je David rogjen od zakonitih i bogobojaznih roditelja, to se riječi: »U grijesima me zače moja majka«, ne mogu protezati na njegovu majku, kao da je griješila kod njegovog začetka, već se te riječi, kako židovski i kršćanski tumačitelji pisma kažu, o Davidu, t. j. o istočnom grijehu razumijevaju, u kojem je David kao i drugi

ljudi začet. Još točnije kaže apostol: »Kao što je po jednom čovjeku na svijet došao grijeh, a po grijehu smrt, tako je smrt prošla na sve ljude, jer su svi u njemu sagriješili« (Rimlj. 5, 12).

Apostol ovdje navagja za razlog, s kojega svi ljudi moraju umrijeti, izrično grijeh; a jer i djeca moraju umrijeti, koja još nijesu osobno sagriješila, jasno je, da su ona grijeh od Adama kao žalosnu baštinu dobila, dakle imadu istočni grijeh. Riječi apostola: »svi su ljudi u Adamu sagriješili«, ne znače: »svi su ljudi Adama u grijehu nasljedovali, svi su zapovijed božju prekršili kao on,« jer osim djece ima ih i megju odraslima mnogo, koji svoga praroditelja u grijehu ne nasljeduju, već zapovijedi božje savjesno vrše. Svi ljudi ne mogu drugačije u Adamu sagriješiti, nego samo tako, da grijeh od Adama na njih kao na njegove potomke prolazi. Opet kaže isti apostol: »Od naravi smo bili djeca srdžbe, kao i ostali« (Ef. 2, 3). Kako bi mi mogli već od naravi, t. j. od poroda biti djeca srdžbe, ljudi, koji se Bogu ne dopadaju, ako ne bi bili okaljani grijehom? A kako bi mogli već kod poroda svoga biti grijehom okaljani, kad ne bi na nama imali grijeh Adamov, t. j. istočni grijeh?

Za nauku o istočnom grijehu svjedoči cijela kršćanska predaja, tako da je sv. Augustin mogao doviknuti nekomu krivovjercu, koji ju nijekao: »Nijesam ja izmislio istočnog grijeha, koji je katolička crkva od vajkada prihvaćala, ali ti, koji ga niječeš, bez dvojbe si novi krivovjerac.« Kad se digao Pelagij, te istočni grijeh nijekao, sa svih strana su pobijali njegovo krivovjerje, a osudila ga 24 crkvena sabora. Da je u crkvi bila uvijek vjera o istočnom grijehu, dokazuje od početka uvedeni običaj: malu, nejaku djecu krstiti. Je li se za tu djecu, koja nijesu mogla osobnoga grijeha učiniti, krst nužnim smatrao, to se nužno moralo vjerovati, da su u istočnom grijehu, od kojega su ih htjeli krstom očistiti, da budu sposobna ući u nebo. Čvrsto dakle vjerovati moramo istinu, da nijesu samo zle posljedice grijeha naših praroditelja, već je i sam grijeh na nas prošao, tako da smo mi svi u istočnom grijehu začeti i rogjeni. Bilo bi proti božjoj pravednosti, da nas Bog kazni kao praroditelje, a da nijesmo grješnici, ta bi nas kazna snašla posve nedužne. Bog pak ne kazni nikoga nedužnoga, niti ga kazniti može, jer je neizmjerno pravedan. Zato i kaže sv. Prosper:

»Nije samo kazna, već i krivnja od Adama na nas prošla. Jer čemu kazna, ako nema krivnje. Bezbožno je misliti o pravdi božjoj, da oni, koji su slobodni od prestupka, budu s krivcima osugjeni.«

2. Koje su zle posljedice ili kazne, što su uz grijeh naših praroditelja na nas prošle?

I. Nemilost božja, a snjom gubitak djetinjstva božjega i baštine na nebo.

II. Neznanje, pohota i sklonost na zlo.

III. Razne nevolje, boli, muke i napokon smrt.

a) Jer istočni grijeh čovjeka iz nutra kalja i zlim čini, to ga Bog sveti više ne može ljubiti, više mu se ne dopada i mrzi ga. Nemilost božja je dakle nužna posljedica istočnoga i svakoga drugoga teškoga grijeha. Pravom kaže sabor tridentski: Tko bi tvrdio, da čovjek Adam, pošto je zapovijed božju prestupio, nije odmah posvećujuću milost uz prijašnju pravednost izgubio i navukao si nemilost božju ili istu samo za sebe a ne i za nas izgubio, neka bude izopćen (ss. 5). Sa grijehom je nužno spojen i gubitak djetinjstva božjega; Bog ne može one, koji su ga tako jako uvrijedili više smatrati kao djecu svoju, ne može više biti njihov ljubazni otac. Dok smo u istočnom grijehu ne možemo djetinjim pouzdanjem moliti: »Oče naš, koji si na nebesima«! Daljna posljedica istočnoga grijeha jest gubitak prava na nebo; jer samo djeca imadu pravo na očevu baštinu. A jer smo grijehom prestali biti djeca božja, to mi nemamo više prava na nebeska dobra, kao na baštinu. U ostalom označuje nam vjera nebo kao mjesto, u koje ne može ništa nečista uči. Da nas božanski Spasitelj nije otkupio i za uništenje grijeha sv. sakramenat krsta ustanovio, to mi, živjeli još tako pobožno, ne bi mogli uživati radosti neba, jer bi nas tištio istočni grijeh. Zato kaže Krist: »Tko se ne preporodi vodom i Duhom sv., ne može ući u kraljevstvo nebesko« (Iv. 3, 5). A je li nužna posljedica istočnoga grijeha izključenje od neba, to ipak ne smijemo uzeti, da će tko radi samoga njega biti osugjen na pakao. Adam i Eva bili bi svakako za uvijek propali, da nijesu pokore činili, jer je njihov grijeh bio osobni, mi pak, koji toga grijeha nijesmo osobno učinili, već ga samo baštinili, ne bi radi njega, pretpostavivši da nismo sami teško sagriješili, bili u pakao osugjeni, već samo neba lišeni. Izrično kaže Inocent III. »Kazna istočnoga grijeha jest uskraćenje gledanja Boga; kazna pak pravoga grijeha je vječna paklena muka«. Toga mnijenja su i najugledniji učenjaci kao sv. Bonaventura, sv. Toma Aq. koji uče da ljudi ne će biti prokleti radi samoga istočnoga grijeha, već radi osobnih grijeha. Po toj nauci, koja u ostalom nije članak vjere, ne dolaze djeca, koja bez krsta umru u pakao, već budu isključena od kraljevstva nebeskoga, jer imadu samo istočni grijeh. Umre li pak odrasli bez krsta, n. pr. židov, poganin, to može doći u pakao i to radi teških grijeha što ih osobno počinio.

b) Daljne posljedice istočnoga grijeha su neznanje, pohota i sklonost na zlo. Istočni grijeh oslabio je naš razum i ovio ga noćnom tamom, tako da osobito nadosjetne predmete samo uz veliko naprezanje i samo nesavršeno spoznati može, te je izvrgnut raznim bludnjama. Kako pogubno istočni grijeh na razum djeluje, vidimo iz strašnih zabluda pogana; izgubili su tijekom vremena gotovo sve spoznanje Boga, nijesu više znali što je pravo a što krivo, što krepost, što opačina i klanjali se ljudima, životinjama, kipovima od drva i kamena kao bogovima. Istočni grijeh nije samo potamnio razum već i srce iskvario, oslabivši volju k dobru i upalivši pohotu na zlo. Kad bi mi bili u stanju prijašnje pravde, u kojoj je Bog Adama i Evu stvorio, naša bi volja bila čvrsta i mi bi mogli dobro lako činiti, jer ne bi imali u sebi nikake zle sklonosti niti bi na nas navaljivala strast. Sada je pak sila naše volje tako oslabljena, da se mi sami od sebe ne možemo protiviti napastima, zlo izbjegavati a dobro činiti. U nama vlada pohota na zlo, koja po sebi nije zla niti grješna, koja nam ali sve dobro otešćava te nas neprestano potiče na puteno i zlo. Zla pohota pokazuje se već kod djeteta, jača se godinama, nikad se ne može iskorijeniti, izumre tek, kad naše tijelo padne u grob. Zgodno nam opisuje pohotu apostol: »Ja imam veselje u zakonu božjem po unutarnjem čovjeku, ali drugi zakon vidim u mojim člancima koji se protivi zakonu mojega duha i drži me pod zakonom grijeha, koji je u mojim člancima« (Rimlj. 7, 22—23). Želi reći: Po mojoj boljoj spoznaji i htijenju imam veselje u dobru, ali u meni vla-

dajuća pohota protivi se neprestano tomu boljemu spoznanju i htijenju i nastoji me zapriječiti u vršenju dobra.

c) Kao posljedice istočnoga grijeha napokon su bezbrojne teškoće, boli i muke, koje su na svijetu i smrt. Može se zemlja prispodobiti sa grobljem, na kojem se reda jedan križ za drugim, jer nevolje i muke, pod kojima siromašni rod ljudski uzdiše bezbrojne su kao pijesak na moru. Sad je vrućina i zima i ružno vrijeme koje nam dosagjuje; sada su rad i zvanični poslovi, koji umaraju i dušu i tijelo; onda su bolesti i boli, koje nam ogorčavaju život, sad razne nesreće, koje često nenadano dogju i cijelu našu nadu razore. K tomu dolaze unutarnje muke, žalost, strah, koje često još daleko bolnije osjećamo, nego li sve vanjske muke. Pravom kaže mudrac: »Mnoge nevolje su svim ljudima prirogjene. Teški jaram leži na djeci Adamovoj od dana kad dogju iz utrobe materinje do dana, dok budu pokopani u zemlju, koja je majka svih nas« (Eccli. 40, 1). Kad je čovjek na svijetu mnoge muke i boli podnio napokon mora grijehu zadnju i najtežu žrtvu doprinjeti, mora umrijeti, jer »plaća grijeha je smrt« (Rimlj. 6, 23).

To su eto u kratko strašne posljedice istočnoga grijeha, koje su zajedno s njim na sve ljude prošle. Kao što si Adam i Eva naši praroditelji navukli nedopadnost i nemilost božju, tako smo i mi izgubili unutarnju pravednost i svetost a s njom i djetinjstvo božje i baštinu na nebo. Naš razum je potamnio, naša volja oslabila, i iskvarila se; u nama vlada pohota na zlo, koja nam otešćava službu božju i svako dobro djelo i naše misli upravlja na zemaljsko i zlo. Podvrgnuti smo bezbrojnim nevoljama i mukama a na koncu moramo umrijeti, kako veliko zlo mora da je u očima božjim grijeh, kad je toliko zla i propasti izveo na rodu ljudskomu. Predstavimo si češće te strašne posljedice grijeha pak, kad nismo mogli uteći istočnom grijehu, izbjegavajmo bar osobne grijehe. Po primjeru se svetaca ravnajmo, koji ničim u svijetu niti gubitkom dobara svojih, niti najgorčijim mukama niti najmučnijom smrti nijesu mogli biti zavedeni da Boga grijehom uvrijede. Jeste li imali nesreću uslijed navale napasti počiniti teški grijeh, to ne ostajte dugo u tom bijednom, pogibeljnom stanju, bez oklijevanja obavite skrušenu izpovijed i postojano onda idite putem pokore. Svaki dan od srca molite Gospodina, da pogibelji grijeha od

vas odvrati ili vam pruži svoju moćnu pomoć da ustrajete u pravdi, te u njegovoj ljubavi i milosti živite i umrete. Ponizite se pod kaznama božjim i ustrpljivo primite zla, koja vam radi grijeha pošalje. Bog dobro misli s nama kad nas kazni, on je ljubazni otac i onda kad nas pedepše. Ne budite tvrdokorna djeca koja kaznom oca ne budu bolja nego još gora, već muke i nevolje ovoga života neka budu jaki lijek za ozdravljenje vaših bolesnih duša. Nikad ne slušajte šaptanje zle pohote, borite se proti strastima i neprestano radite oko odstranjenja vaših grješnih sklonosti, da uz pomoć božju pobjedu nad svim neprijateljima vašega spasa izvojštite i savršeni budete, sjećajte se često milosti sv. krsta, po kojem ste od istočnoga grijeha očišćeni, na duhovni način preporogjeni i posvećeni; živite kako se pristoji za djecu božju u pravdi i svetosti, da postignete baštinu, koja vam je pripravljena na nebu.

Amen.

XXXIII. Propovijed.

Osma nedjelja po Duhovima.

(Od pada do Abrahama).

»Što ću učiniti, kad mi gospodar moj uzme upravu« (Luk. 16, 3).

Kad je Plato, učenik Sokratov, njega upitao, da li rado umire, odgovori plemeniti mudrac: »U mladosti sam nastojao dobro živjeti, a u starosti dobro umrijeti, s toga, jer je moj život bio pošten, očekujem smrt s veseljem.« O, da i mi po primjeru toga kreposnoga mudraca veselo i mirno idemo u susret uri naše smrti! Da nam ne bude kako upravitelju u današnjem evangjelju, koji je, svjestan si svoje nepravde, kod dolaska svoga gospodara pun straha povikao: »Što ću učiniti, kad mi gospodar moj oduzme upravu!« Mi ćemo pak samo onda utješeno umrijeti i sa pouzdanjem doći pred božanskoga Suca, ako sprovedemo dane našega života u sv. pokori. Mi svi smo, kako smo posljednji puta čuli, grješnici od utrobe

materinje, kad grijeh, koji su naši praroditelji u raju počinili, zajedno s njegovim zlim posljedicama baštinimo. S toga, jer smo mi istočni grijeh sa mnogim osobnim grijesima umnožali, ne vodi nas drugi put u nebo, nego put pokore. Megju tim dužni smo Bogu najveću zahvalnost, da u pokori još jedno sredstvo imamo, po kojem se možemo od propasti spasiti. Jer kad bi Bog s nama postupao po strogosti svoje pravde, a ne po punoći svoga smilovanja, nijedan čovjek ne bi našao spasa, naša sudbina bi bila sa palim angjelima i za uvijek bi propali. S grijehom smo upali u duhovnu smrt. Kao što se tjelesno mrtvi ne može sam na život probuditi, isto tako ne bi ni mi mogli po vlastitoj sili iz smrti grijeha ustati na život milosti. Grijeh je neizmjeran dug, jer se njim Bog, neizmjerni, vrijegja. Da taj dug grijeha uništimo, morali bi Bogu dati neizmjernu zadovoljštinu, a toga mi nikako ne možemo, jer mi kao stvorovi možemo samo ograničeno, a i toga bez milosti od ozgo ne možemo. Prepuštenim samima sebi ne preostaje drugo, nego da svoj život dugo sprovodimo u okovima grijeha, a na koncu postanemo plijen vremenite i vječne smrti. Ali mjesto prava, dade Bog milost, smilovao se na nas i obećao našim praroditeljima odmah poslije njihovog pada Spasitelja, koji će naše grijehe uništiti, nas od ropstva gjavla osloboditi, te nam steći milost posvećujuću i pravo na nebo. Ali to utješno obećanje nije se ispunilo odmah, već tek poslije 4000 godina. Što se dakle kroz to dugo vrijeme dogagjalo, a napose, što je zato vrijeme dragi Bog učinio, da nesretno čovječanstvo spasi, te ga pripravi na milost spasenja, to ćemo danas i slijedećih nedjelja razmatrati u kratko. Danas:

1. Od pada naših praroditelja do potopa.
2. Od potopa do Abrahama, praoca naroda izrajelskoga.

I.

Bog je mogao naše praroditelje, da ne povrijedi ni najmanje svoje pravde, poput palih angjela za uvijek zabaciti, jer je njihov grijeh bio, kako smo čuli, vrlo velik. Ali On toga nije učinio, već dao, da usred pravde njegove zasja milosrgje njegovo. Obeća im Spasitelja, koji će ih osloboditi od njihove

grješne bijede, te ih opet staviti u stanje pravde. To utješno obećanje bijaše zadržano u riječima, što ih Bog kazao paklenoj zmiji: »Stavit ću neprijateljstvo megju ženu i tebe, megju sjeme tvoje i sjeme njezino, ona će ti glavu zgaziti, a ti ćeš na njezinu petu vrebati« (1 Moj. 3, 15). Svi sv. oci razumijevaju pod ženom, o kojoj je ovdje govor, bl. Djevicu Mariju, a pod sjemenom žene, Isusa Krista, Sina božjega čovjekom postala, našega Spasitelja. Smisao dakle toga prvoga božjega obećanja jest: Megju gjavlom i njegovim pristašama, a osobito nevjernim i okorelim židovima i megju Marijom Majkom božjom i njezinim Sinom Isusom Kristom vladat će neprijateljstvo, gjavao sa svojim orugjem, bezbožnim ljudima vrebat će na petu Isusovu, t. j. progonit će ga i napokon na križ pribiti, ali Isus će mu glavu zdrobiti, t. j. njegovu moć nad ljudima uništiti i njih spasiti. O, kako su slatku utjehu naši nesretni praroditelji kod toga božjega obećanja osjećali! U času, kad su pred kaznom božjom drktali i očekivali sudbinu palih angjela, javlja im, da će ih, premda njihov prestupak ne može pustiti bez kazne, opet u ljubav uzeti i poslati im Spasitelja. A za tu milost bili su mu kroz cijeli život zahvalni, pokoru su činili radi svoga grijeha i svom gorljivosti radili oko spasa svoga. Općenita je vjera crkve, da su Adam i Eva sveci. Njihov dan stoji neposredno pred Božićem pun znamenovanja. Budimo i mi zahvalni za milost spasenja i nastojmo biti dionici te milosti dostojnim plodovima pokore.

I poslije je Bog dao ljudima jasne dokaze svoje ljubavi i milosrgja, te je neprestano nastojao kraljevstvo istine i kreposti uzdržati, koje gjavao gledao razoriti, i je li štetu trpjelo, opet ga uspostaviti. On se ponizio do ljudi kao otac do djece i poučio ih, kako ga moraju štovati i služiti mu. Sv. povjest nam pripovijeda, da su sinovi Adamovi, Kain i Abel, prinosili Gospodinu žrtvu. Prvi je žrtvovao od svojih poljskih plodova, a drugi od svoga stada. Kako su Kain i Abel do toga došli, da Bogu žrtvu prinesu? Sigurno ne sami od sebe, već božjom uputom. Nema dvojbe, da je sam Bog odredio žrtvu, taj bitni dio bogoslužja. Bog je od ljudi tražio žrtve, da ih uvijek sjeća na istinu, da je On gospodar, da posve od njega ovise i njemu za sve zahvaliti imadu. Ujedno ih je hotio uputiti na onu veliku žrtvu, koju će jednoć Spasitelj za njih prinijeti. Osobito

žrtva Abelova bila je slika žrtve Kristove na križu; jer kako je Abel janje žrtvovao, i njegovu krv izlio, tako se Krist žrtvovao, to neokaljano Janje božje i prolio za nas svoju presvetu krv.

Koliko god je Bog od početka nastojao, ljude k sebi privući i voditi ih putem spasa, to su se oni ipak često od njega odvratili i griješili. Već Kain prvorogjeni sin Adamov imao je zlo, izkvareno srce. Kad je vidio da je Bog njegovu žrtvu prezreo, a žrtvu njegovog pobožnog brata Abela s dopadnošću primio, bijaše mu zavidan i gojio proti njemu gorku mržnju. Uzalud ga Bog opominjao, da svoju prokletu strast svlada, nije slušao. Na koncu izvede grozno djelo, koje već prije u srcu zaključio, pozvao brata svoga na polje i ubio ga. Gospodin, koji je svevidećim okom svojim gledao grozno bratoubijstvo, doviknuo mu: »Što si učinio? Glas krvi brata tvoga vapi k meni za osvetom. Zato budi proklet na zemlji, koja usta svoja otvorila i primila krv brata tvoga. Kad ćeš ju obragjivati, neka ti ne nosi plodova svojih, nestalan i bjegunac budi na zemlji« (1 Moj. 4, 10—12). Na te riječi spopade strah i zdvojnost zločinca. »Moj grijeh je veći«, reče, »nego li da još zaslužim oproštenje« (4, 3). I otigje ispred lica božjega, lutao mučen od svoje zle savjesti, i on bijaše prvi koji se od ljudi nastanio u paklu, jer je uztrajao u neskrušenosti. Ista sudbina snalazi svakoga, koji radi proti volji božjoj i ugagja svojim divljim strastima; tu si pribavlja već mučne dane, a ondje vječnu propast. Potomci Kainovi išli stopama svoga oca, ispunila se riječ na njima: kakovo drvo, takav plod. Jedan od njih Lameh, prvi je razriješio ženidbeni vez i uzeo dvije žene, drugi se dali na razne umjetnosti i obrte, a kod toga zaboravili na Boga i njegov sv. zakon. Naličili su prilično današnjem svijetu, koji sile svoga tijela i duše troši na zemaljštinu, te se svojom težnjom za udobnosti kao i iznašašćima na polju mehanike, elektriciteta i umjetnosti odlikuje, ali i svojom bezbožnošću i zaboravnosti na Boga.

Bijegom Kaina ostali Adam i Eva opet sami, Bog im darova drugoga sina, koga nazvaše Set. Od potomaka Setovih spomena su vrijedni Enos, o kojem se kaže, da je zazivao ime Gospodnje, t. j. Bogu se klanjao, žrtvovao mu i služio; onda Henoh, koji nije umro, već od Boga bio u raj ili na koje drugo mjesto uzet i koji će se na koncu svijeta u vrijeme antikrista opet javiti, da ljudima pokoru propovijeda. (Eccli. 44, 16, Hebr. 11, 5. Obj. 11). Na dalje Metuzalem, koji je dosegao najveću ljudsku starost te je 969 godina živio, onda njegov unuk Noe za kojega bijaše potop zemlje. Potomci Seta bijahu pobožni, držali se Boga i vršili njegove sv. zapovijedi. U prvo dakle vrijeme imademo dva pokoljenja, dobro i zlo, dobro su sačinjavali potomci Seta, trećega sina naših praroditelja, a zlo potomci od Boga prokletoga Kaina. Prvi nazivaju se u sv. pismu »djeca božja«, a drugi »djeca ljudska«. U prvih 1200 godina, kad pučanstvo još nije bilo brojno, živjela su djeca božja i djeca ljudska t. j. potomci Seta i potomci Kaina megjusobno rastavljeno kao dva razna naroda, jedni na istoku a drugi na zapadu rijeke Tigrisa. Djeca božja prezirala su raspuštenost djece ljudske i s njima nijesu htjela općiti, dok su djeca ljudska plela razne sveze s djecom božjom, jer im njihova pobožnost i strah božji bijaše trn u oku. Kako bi bilo dobro da je za uvijek trajala ta rastava! Na taj način bila bi bar jedna polovica ljudi ostala vjerna i iskvarenost ne bi bila postala općenita. Ali uslijed toga, što su se ljudi neizmjerno umnožali, nijesu se mogli, a niti se nijesu htjeli dobri i zli megju sobom tako strogo dijeliti, svoje stanove gradili su sve bliže jedan drugom i stupili u megjusobni saobraćaj. Što se gotovo uvijek dogagja i tu se dogodilo, djeca božja bila od djece ljudske zavedena i okužena njihovim opačinama, osobito ženidbe, što su ih prvi sa oholim i raspuštenim kćerima drugih sklapali bijahu izvor ćudoredne iskvarenosti. Iz tih ženidba izagjoše, kaže sv. pismo, gorostasi, koji su zemlju začudili više svojom izopačenosti nego li veličinom svoga tijela. Tolika iskvarenost nasta, da se Bog pokajao što je ljude stvorio i odlučio ih sa zemlje uništiti. »Ja ću čovjeka«, reče on, »sa zemlje istrijebiti, kojega sam stvorio, od čovjeka do živine, od crva do ptica nebeskih, žao mi je da sam ih učinio« (1 Moj. 6, 6—7). Iz ovoga se vidi, kakovo je zlo grijeh u očima božjim, kad se radi njega kaje, što je ljude stvorio i kad odlučuje sve stvorove zemlje uništiti! A ipak imade toliko ljudi, koji se radi grijeha ništa ne uznemiruju, smiješeći griješe, živu i umiru u grijehu! Zar to nije prežalosna zaslijepljenost!

Bog je dakle odlučio ljudima dati još 120 godina za po-

koru, pak ako se kroz to dugo vrijeme ne obrate sa zemlje ih uništiti. Tu odluku saopći Noi, koji je još jedini sa svojom obitelju išao putem pravde i zapovijedi mu da gradi a r k u, t. j. lagju od izvanredne veličine, da sebe i svoje u njoj od općenite propasti spasi. Sto godina morao je Noe na toj lagji graditi, a uz to ljudima pokoru propovijedati; jer Bog ima strpljivost s nama i ne će da tko od nas propadne, nego da se svi u pokori obrate (2 Petr. 3, 9). Noe je gradio i propovijedao, ali bezbožni se rugali njegovoj gragji i propovijedi, jeli su i pili, ženili se i udavali, bili su veseli i sve dublje padali u opačinu. Milosrgje došlo do konca, arka bi gotova, Noe prestane pokoru propovijedati. Nastalo tiho i mirno kao kojega toploga ljetnoga dana, kad će žestoka oluja navaliti. Na to zapovijedi Gospodin Noi, da razne životinje koje je htio da se uzdrže uzme u lagju; Noe to učini, ugje sam sa svojima, naime sa ženom i sa svojim trim sinovima i njihovim ženama u svem osam duša u arku. Noe je bio onda 600 godina star, brojilo se 1656 godina poslije stvorenja svijeta. Nesretno, zaslijepljeno čovječanstvo sad je prošlo vrijeme milosti za te i sad ćeš pasti u ruke božje pravde! Dà, već djeluje osveta Vječnoga, otvore se sve ustave neba, a kiša lijevala kroz 40 dana neprestano na zemlju okaljanu grijehom, potoci, rijeke, mora, izagjoše i potopiše zemlju, more šumi i buči i izagje iz korita svoga, cijela površina zemlje bila u vodi. Voda se sve više diže, arka se digne i putuje po pjenećim se valovima. Drzki griješnici sada kad vide kazan božju viču i jauču, bježe od mjesta do mjesta, penju se na drveće i žure se na visoke brdine, ali prekasno je, voda raste i raste i doseže tako strašnu visinu, da je i najviše bregove 30 stopa nadrasla. Tako je bilo sve što ima život i dah, od čovjeka do crva u prahu, uništeno samo Noe preosta i što je s njim u arki. O, koliko je ljudi u ono malo dana strovaljeno u pakao. Kako je gjavao slavio slavlje radi obilne žetve sjemena što ga posijao! Kad je poslije godine dana po prilici voda pala i zemlja se osušila i bila za obitavanje, ostavi Noe sa svojima arku i prinese Bogu za milostivo spasenje žrtvu zahvalnicu. Bogu se svidjela ta žrtva, on blagosovi Nou i njegove sinove i dade mu obećanje da više ne će zemlju kazniti općenitim potopom. Sedmobojna duga, koja se na nebu javlja ima biti kao znak saveza, što

ga Bog učinio s Noom, drugim praocem roda ljudskoga, te ujedno ima sjećati ljude budućih vijekova na potop, kao i na istinu, da je Bog strašan zlima, a ljubak pobožnima.

Sad ću prestati na malo sa povješću i učiniti kratko razmatranje, Kako se ustrpljiv i milosrdan pokazivao Bog od početka ljudima! Nije bio milostivan samo prema našim praroditeljima već imao ustrpljivost i s njihovim potomcima i čekao, pošto su se već gotovo posve iskvarili još 120 godina na njihovo poboljšanje. A kad se kroz tako dugo vrijeme nijesu popravili ni pokore činili, posegnuo za kaznom i kaznio ih strogošću svoje pravednosti vremenito i vječno. Isto radi Bog još i danas s grešnicima. On ih želi spasiti, daje im za to vrijeme i milost za pokoru. Služe li se zlo sa njegovom dobrotom i izjalove li njegov pokušaj, koji On čini za njihov spas, onda postanu žrtva njegove pravde. Makar prema svomu obećanju ne šalje općenitog potopa na zemlju, ipak na one, koji za nj više ne pitaju šalje razne nevolje i kazni ih poplavom, potresom, vatrom, tučom, nerodicom, ratom i kugom i brzo ih često odstrani iz zemlje, da ih preda u vječnu propast. Nevjera dakako nastoji zla vremena pripisati pukom slučaju ili posve naravskim posljedicama; vjerni pak kršćanin upoznaje u tim zlima tim više kaznu božju, što ga sv. pismo, povijest i iskustvo učvršćuju u njegovom osvjedočenju. Bilo, da koji drski grješnik život svoj na zemlji sretno proživi, to će na drugom svijetu tim bolnije biti kažnjen, jer Bog je pravedan i ne dopušta, da mu se tko ruga. Čuvajte se dakle grijeha i ne govorite s bezbožnima u sv. pismu: »Mi smo sagriješili, pak što nam se zla dogodilo?« Bog do duše često polako ali uvijek sigurno plaća. Nikad se ne umirite mišlju: »I drugi griješe i drugi su tako zli kao i ja i još gori, nijesam dakle toliko falio«. Što je zlo, zlo je i ostaje zlo, makar to cijeli svijet čini. Za vrijeme Noe cijela se zemlja izopačila i Bog je kaznio cijelu zemlju, poštedivši samo osam osoba, koje su išle putem pravde. Pazite dakle, da se ne dadete zavesti zlim primjerom velike množine, i da straha božjega ne odložite i uvijek činite što je pravo i dobro, i s gorljivosti radite oko svoga spasa, da jednoć ne budete s množinom zabačeni već s manjinom spašeni.

Razmotrimo daljnu povijest od pada do Abrahama praoca izrajelskoga naroda.

II.

Mislili bi, da će se ljudi poslije potopa, u kojem je Bog njihove pregje na tako strašni način uništio, Boga bojati, te mu svom gorljivosti služiti. Ali to nije bilo, oni su opet, kao što je i danas, pošto je prosla kazna božja, skoro postali lakoumni i činili mnogo zla. Noe je imao kako smo čuli, tri sina: Sema, Kama i Jafeta. Već megju njima nalazio se jedan zao, naime Kam, koji je četvrtu zapovijed božju prestupio i usudio se narugati ocu svomu. Tim je navukao na sebe prokletstvo oca svojega, koji reče: »Proklet bio Kam, bio sluga slugâ svoje braće!« Svoja pak oba bolja sina Sema i Jafeta blagosovio Noe, veleći: »Blagosoven bio Gospodin, Bog Semov, Kanaan bio njegov sluga! Bog raširio Jafeta i stanovao u šatorima Sema, Kanaan bio njegov sluga!« (1 Moj. 9, 25—27). Taj blagosov i prokletstvo Noa posve se ispunilo. Jer od Sema izagje izabrani narod, koji jedini megju svim narodima zemlje pravoga Boga spoznavao i štovao, i iz njega izagje Spasitelj po svojoj ljudskoj naravi. Jafet bi blagosoven brojnim potomstvom i stanovao je poslije u šatorima Sema, pošto su njegovi potomci ušli u crkvu, u koju je Isus Krist najprije potomke Semove, t. j. židove pozvao. Kanaan pak sin Kamov i u opće njegovi potomci bijahu sluge Sema i Jafeta, jer ih Izrajelci, kojih je praotac bio Sem, podjarmiše prolazom svojim preko pustinje. Kananite i ostali potomci Kama napose crnci Afrike moraju još danas snositi jaram naroda, koji potiču od Sema i Jafeta. Tu vidimo ispunjene riječi Sirakove: »Blagosov oca učvršćuje kuće, a prokletstvo majke razara ih« (Eccli 3, 11). Ako vi sinovi i kćeri svoje roditelje zlim svojim vladanjem žalostite, prosto ih susrećete i neposlušnošću ih teško vrijegjate, to vas, vašu djecu i potomstvo, budite sigurni, čeka nesreća i propast. Ako pak svoje roditelje štujete, te im poslušnošću i lijepim vladanjem veselje činite, Bog će vas blagosoviti, vama, djeci vašoj, potomstvu vašem dobro će ići. Ne idite dakle stopama zloga Kama, već si ga uzor uzmite Sema i Jafeta i uvijek se vladajte prema vašim roditeljima, kako se pristoji za dobru djecu. Potomci triju brata Sema, Kama i Jafeta stanovali su u početku zajedno u Mezopotamiji i svi su govorili jednim jezikom. Poslije narasao njihov broj tako, da

u svojoj domovini nijesu više našli mjesta, te su bili prisiljeni megjusobno se razstati. Ali prije nego li se rastali, htjeli su, da si ime proslave i da si ostave neko mjesto, gdje će se moći poslije svoga rastanka opet sakupljati, sagraditi grad sa tornjem, kojega bi vrh sizao do oblaka. Počeše zbilja graditi i toranj dosegnuo veliku visinu. Ali Gospodin, koji je hotio, da se cijela zemlja napuči, izjalovi njihovo tašto poduzeće, pošto im govor smeo. Do sada su ljudi kao jedan narod jednim jezikom govorili, a sada po odredbi božjoj nastalo megju njima više, raznih jezika. Jer se nijesu više megjusobno razumjeli, bili su prisiljeni od gradnje odustati i megjusobno se razići. Oni, koji su jednakim jezikom govorili, združili se zajedno i otputovali jedni ovamo, a drugi onamo. Semite se raširili po Aziji, Kanite otišli u Afriku, Jafetite u Europu. Mi Europejci dakle smo potomci Jafeta. Taj rastanak zbio se 2247. g. prije Krista Grad sa tornjem, kojega ljudi radi pometnje jezika više nijesu dograditi mogli, prozva se »Babel« što znači »smetnja«. Poslije je sagradio Nimrod potomak Kama na istom mjestu grad Babilon, koji je domalo postao najveći i najglasovitiji grad zemlje i imao opsjeg od 24 sata. A jer je upao u bezbožtvo i sramotne opačine, snašle ga kazne božje, kralj Ciro ga razorio i prije Kristova poroda već je bio ruševina i stan divljih zvijeri. O, kako pravo govori David: »Ja sam vidio nekoga bezbožnika vrlo uzvišenoga i uzrasla kao cedre Libanona. I ja pogjoh mimo, i eto nije ga više bilo; tražio sam ga i nije se našlo njegovo mjesto« (ps. 36, 35).

Tijekom vremena ljudi zaboravili sve više i više na Boga, obratili se k zemaljštini, svu sreću svoju stavili u to, da zadovolje svojim niskim strastima, i činili mnogo zla. Osobito se potomci Kaina isticali svojom bezbožnošću, tri najglasovitija plemena istih: Egipćani, Babilonci i Kananite u sv. se pismu spominju kao najgori narodi. Iz iskvarenosti ćudoregja nastalo krivoboštvo i idolopoklonstvo pogana. Idolopoklonstvo poče tek poslije gradnje tornja babilonskoga, dakle tek poslije 1800 godina poslije stvorenja svijeta. Ljudi za vrijeme Noe bijahu doduše vrlo opaki, ali ipak su imali vjeru u jednoga pravoga Boga, koji je nebo i zemlju stvorio, te ih još uvijek uzdržava. Pošto se pak potomci Noe na zemlji raširili, izgubili su uslijed svojeg zemaljskog mišljenja i svojih

*

opačina sve spoznanje Boga, zamijenili stvor sa Stvoriteljem, te zaslijepljeni od svojih strasti i od gjavla stvorili si množinu bogova, koji su im njihove opačine i zločine pregledavali i kojih se nijesu trebali mnogo bojati. U početku se klanjali suncu, mjesecu i zvijezdama, onda se obratili k zemlji, te su vatri, vodi, vjetrovima i t. d. izkazivali božansku čast. Doskora došli do toga, da su i životinje kao bogove štovali. To su činili Egipćani, koji se klanjali volu, koga su zvali Apis. Taj vol stanovao u prekrasnom hramu u gradu Memfisu, mnogo svećenika ga služilo i stanovnici zemlje dolazili u mnoštvu da se klanjaju toj ludoj životinji i žrtvuju joj. I koze, lavovi, krokodili, ovce, pače psi, mačke, vuci, rode bili su kao božanstva, a tko bi mačku na cesti ubio, morao je umrijeti bez milosti i milosrgja. Ali krivobožcima to još nije bilo dosta, oni si pravili kipove iz kovina, drva i kamena i klanjali im se držeći, da su ti kipovi bogovi. Zgodno opisuje mudrac ludost toga krivoboškoga štovanja kipova veleći: »Ili ako drvodjela pravo drvo u šumi posječe, te spretno oguli iz njega svu koru, i poslužîvši se svojom vještinom, brižno načini korisnu posudu za potrebu života, preostatkom svoga rada posluži se, da pripravi hranu, a što je još od toga preostalo, te je beskorisno, grbavo i puno čvorova drvo, brižno izreže u prosto vrijeme, dade mu oblik po svojem znanju, i učini ga slična slici čovjeka ili koje životinje, namaže ga crljenakom, dade mu crvenu boju, pomaže svaku ljagu na njemu, i načini za nj zgodnu kućicu, postavi ju u šumu i učvrsti je željezom, da ne padne, brine se za nj, jer znade da si samo pomoći ne može, jer je slika i potrebno je pomoći. Onda učini zavjet za svoje dobro, za ženu i djecu i ondje traži savjet i ne stidi se govoriti sa onim, što je bez duše. Slaboga moli za zdravlje, mrtvoga za život, nemoćnoga moli za pomoć; sretan put moli u onoga, koji ne može ići; za dobitak, za rad i uspjeh moli onoga, koji je u svemu bez koristi« (Mudr. 13, 11—19). Poslije su obožavali i ljude. To su osobito činili poganski Rimljani, koji su većinu svojih careva, a megju ovima i najgore, stavili u broj bogova, hramove im gradili i božansku čast im izkazivali. Dà, tako daleko su išli pogani u svojoj ludosti i bezbožnosti, da su za pojedine opačine posebna božanstva kao zaštitnike postavili, dapače i samu opačinu obožavali. Tko je n. pr. ukrao, taj je Merkuru prinesao žrtvu, koji je bio zaštitnik tatova, da ne bude otkriven i kažnjen. Pijanice su držali, da će steći zaštitu i sklonost Baka, ako se čvrsto napiju. Na više mjesta bijaše posebnih hramova za božicu nečistoće, gdje se gore dogagjalo nego li u Sodomi i Gomori. Kako su pogani sprovodili sramotan život opisuje nam apostol: »Bili su puni svake nepravde, zlobe, kurvarstva, pohlepe, neiskrenosti, puni zavisti, ubijstva, svagje, lukavosti, douškivanja, klevetanja, kod Boga omraženi, oholi, neobuzdani, neljubezni, nevjerni, nemilosrdni« (Rimlj. 1, 29—31). To poganstvo sa svojim zločinima sve se više širilo, i njim bili okuženi ne samo Kainovi, nego i Semovi i Jafetovi potomci. Po prilici 2000 godina poslije stvorenja svijeta gotovo je sa zemlje nestalo pravoga poznavanja Boga.

Što je sada učinio Bog, da općenitu iskvarenost prepriječi? Izabrao je pobožnoga čovjeka, koji je ostao vjeran usred iskvarenog poganstva, i odredio ga za praoca velikog naroda, u kojemu se imala uvijek sačuvati prava vjera. Taj bogobojazni čovjek bijaše Abram, poslije prozvan Abraham, t. j. »otac mnogih naroda«, potomak Sema. Živio je u pokrajini Ur u kraljevstvu Kaldeja, koji su bili odani krivoboštvu. G. 2083. poslije stvorenja svijeta dobi on poziv od Boga, da ostavi svoju domovinu i svoju rodbinu i da ode na mjesto, koje će mu biti označeno za stanovanje. Ujedno je dobio dvostruko obećanje, da će biti praotac velikoga naroda i da će iz njegovoga plemena izaći budući Spasitelj svijeta. »Ja ću te«, reče mu Gospodin, »učiniti velikim narodom i blagosoviti te i učiniti tvoje ime velikim i bit ćeš blagosoven. One ću blagosoviti, koji tebe blagosove, a one prokleti, koji tebe proklinju, a u tebi neka budu blagosovena sva plemena zemlje« (1 Moj. 12, 2—3). Abraham, poslušan glasu božjem, otigje sa svojom ženom Sarai, poslije prozvanom Sara »kneginja«, i sa sinom svoga brata Lotom u zemlju Kanaan, i dogje do Sihema. Ovdje mu se Bog ponovno javi i obeća mu, da će njemu i njegovim potomcima dati Kanaan za baštinu. Abraham je prinesao Gospodinu za to obećanje žrtvu zahvalnicu. Doskora se rastavi od svoga bratića Lota i otigje u dolinu Mambre, dok si je Lot izabrao okolicu na Jordanu za svoja stada, a u Sodomi se nastanio. U to vrijeme bi Sodoma od neprijatelja oplijenjena, a Lot skupa s njegovim blagom odveden. Abraham, o tomu

obavješten, proganjaše odmah sa izabranom vojskom razbojnike, ulovio ih, potukao i oslobodio Lota s njegovima od ropstva. Kad se iz te pobjede povratio, dogje mu u susret Melkizedek, kralj i svećenik pravoga Boga u Jeruzalemu i prikaza Gospodinu u zahvalnost za postignutu pobjedu Abrahamovu žrtvu u kruhu i vinu i reče: »Blagosoven neka bude Abraham Svevišnjemu Bogu, koji je stvorio nebo i zemlju« (1 Moj. 14, 18). Taj Melkizedek slika je vječnoga svećenika Isusa Krista, a žrtva, što ju u kruhu i vinu Gospodinu prinesao, slika je sv. mise, što ju Isus Krist kod zadnje večere pod prilikom kruha i vina ustanovio. Zato nazva Bog, nebeski Otac, sam svoga Sina Isusa Krista svećenikom u vijeke po redu Melkizedeka. »Gospodin je prisegao, i ne će žaliti: Ti si svećenik vječni po redu Melkizedeka« (ps. 109, 4).

Skoro poslije toga uništio je Gospodin Sodomu i Gomoru zajedno s njihovim stanovnicima, radi njihovog u nebo vičućeg grijeha vatrom i sumporom i pretvorio cijelu okolicu u smolavo more, koje se naziva mrtvo more, jer u njemu ne može živjeti nikako živo biće. Samo se Lot sa svojom obitelji spasio, a žena njegova za kaznu, jer se na bijegu ogledala, bi u stup soli pretvorena. Taj stup soli stajao cijela stoljeća kao žalosni spomenik kažnjene neposlušnosti i kao jasni dokaz istine, da se onaj ne će spasiti, koji na putu spasa stane, pak se za ludostima i opačinama svijeta, koje je ostavio, požudno osvrće.

Abraham je ostario 99 godina, i Bog učini s njim s a v e z. Ponovno mu dade obećanje, da će njega i njegovo potomstvo, kao svoj izabrani narod, štititi i blagosoviti, i da će iz njega izaći Spasitelj svijeta. Abraham i njegovi potomci morali se obvezati, da će oni božji sv. zakon savjesno vršiti i Boga kao svoga vrhovnoga Gospodara priznavati i uz njega pristajati. Za znak toga saveza odredio je Bog o b r e z a v a n j e. Po obrezavanju bijahu Abraham i njegovi potomci, Izrajelci, od svih naroda zemlje odlučeni i Bogu posvećeni, narod božji. Služio im takogjer taj znak za neprestani spomen na sjajna obećanja božja, kao i na njihovu dužnost, uništenjem nutarnjih naslada, iz nutra se obrezati i sprovoditi sv. život. Napokon obrezavanje bijaše slika sv. krsta, po kojem mi budemo od grijeha očišćeni, djeca božja i baštinici neba.

Pošto je Bog učinio taj savez s Abrahamom, obeća mu

stalnim riječima sina od Sare, njegove žene, koja je do sada bila neplodna, veleći: »Sara, tvoja žena, će ti sina roditi i nazvat ćeš ga Izak i s njim ću savez učiniti, vječni savez i s njegovim sjemenom poslije njega« (1 Maj. 17, 19). To se obećanje ispunilo, kad je Abrahamu bilo 100 godina. Sara mu rodi sina, Izaka, t. j. sina »smijeha i veselja«. Velika je radost bila Abrahamova radi toga, jer sada je imao siguran zalog za sjajna obećanja, koja mu Bog dao, da će naime biti praotac velikoga naroda i budućega Spasitelja. Ali kakav udarac za nj, kad mu poslije nekoliko godina neočekivano dogje zapovijed božja: »Uzmi svoga jedinoga sina, kojega ljubiš, Izaka, i pogji u zemlju vida i tu ga žrtvuj za žrtvu paljenicu na brdu, koje ću ti pokazati« (1 Moj. 22, 2). Kako je bilo starcu kod srca, kad je sina, koga je više ljubio od života svoga, i u kojemu je bilo sve ufanje njegovo, s vlastitom rukom morao žrtvovati? Ipak Abraham, koji je već do sada tako mnoge kušnje svoga pouzdanja u Boga i svoje poslušnosti podnio i u toj kušnji opsta. Jedva je čuo riječ Gospodnju, odmah se spremi sa sinom na put, s njim pogje na brdo Moriju, tamo podiže oltar, stavi na nj svezanoga sina svoga na drva i povuče već nož, da ljubimcu srca svoga zada smrtni udarac, kad mu Gospodin po angjelu dovikne: »Ne pružaj ruke svoje na dječaka i ne učini mu ništa, jer sad uvigjam, da se Boga bojiš i da nijesi ni jedinoga sina svoga poštedio radi mene« (1 Moj. 22, 12). Bog pokaza Abrahamu svoju potpunu dopadnost i potvrdi mu za plaću sva prije mu dana obećanja. »Jer si ti,« reče on, »to učinio i nijesi poštedio svoga jedinoga sina radi mene, blagosovit ću te i umnožiti tvoje sjeme kao zvijezde neba i pijesak, koji je na obali mora, i u tvojem sjemenu (u Isusu Kristu, koji po svojoj ljudskoj naravi od njega potiče) neka budu blagosoveni svi narodi« (1 Moj. 22, 16, 18). Ova žrtva, što ju Abraham hotio doprinjeti Gospodinu, radi toga je osobito važna, jer je Izak kao slika za nas se žrtvujućega Spasitelja, Isusa Krista. Izak bijaše jedini sin Abrahamov i Isus Krist je jedinorogjeni sin božji; Izak polazi na brdo da umre i Isus uzlazi na brdo da umre; Izak nosi drva, na kojima je imao umrijeti, i Isus nosi drvo križa na svojim legjima, na kojem se žrtvuje; Izak mora nedužan umrijeti i Isus nedužan umire; Izak želi umrijeti iz poslušnosti prema svomu ocu, i Isus ide

spremno u susret smrti i poslušan je svomu ocu do smrti, do smrti križa. U Izaku dakle imademo sjajnu sliku Isusa Krista, jer mu je u mnogom sličan.

Sad još nešto razmatranja. Mi smo vidjeli, da se ljudi poslije svoga raširenja na zemlji sve više iskvarili i uslijed toga izgubili vjeru u Boga i upali u najsramotnije krivobožtvo. Isti izvor je još i danas bezvjerstvu i bezbožtvu. U naše iskvareno vrijeme nalazimo ne samo megju t. z. naobraženima nego i megju prostim narodom mnoge, koji se rugaju najvažnijim istinama i naukama naše sv. vjere i niječu ih i brane načela, koja se posve protive evangjelju. Odakle ta nevjera? Odakle inače nego od iskvarenog, nećudorednog života? Taki se ljudi imadu bojati i najgorega, dok još opstoje zapovijedi božje, dok opstoji neumrlost duše i vječno prokletstvo, oni ne će svojih zlih strasti ukrotiti niti se lišiti vezova svojih zlih sklonosti. Što čine dakle, da pravedan svoj strah odstrane i zlu svoju savjest utišaju? Hvataju se nevjere, uvjeravaju se, da nema Boga, ili da je Bog sličan slabom Heliju, koji bez kazne propušta sve opačine i zla, da je čovjek samo razumna životinja ali bez neumrle duše, da je smrću sve svršeno, te se pakla ne treba bojati ili da će i prokletnici u nebo još doći. Tvrde, da nečistoća nije grijeh, već nešto naravskoga kao jelo i pilo, da nije nepravda prisvojiti si dobra bogataša bilo lukavošću ili silom, da je slobodno osvetiti se uvrijeditelju i t. d. U toj se nevjeri općenjem s drugim nevjernicima, čitanjem zlih knjiga i spisa i vlastitim istraživanjem sve više učvršćuju, da tim mirnije mogu u svojim grijesima živjeti. Iskvarenost dakle srca, zao život je izvor nevjere; povijest i iskustvo potvrgjuju to. Nema primjera, da je koji u istinu pobožni i kreposni čovjek bio bezvjerac. Izbjegavajte dakle grijeh i opačinu, krotite svoje strasti, vršite zapovijedi božje i živite kreposno, onda ne ćete nikad doći u pogibao, da vjeru izgubite. Vjera će vam, u svim prilikama biti najdraže dobro, te vas u životu i smrti napuniti utjehom i veseljem.

Bog je stanovnike Sodome i Gomore uništio vatrom i sumporom sa zemlje. Zašto? Radi njihove nečistoće. Makar je u naše vrijeme ta opačina svoju grdobu u mnogom izgubila, makar ima ljudi, koji jedva istu dopuštaju kao ljudsku slaboću, ljudi, koji poput nerazumne živine svojim nasladama zadovoljavaju, nečistoća jest i ostaje prokleta opačina, i tko joj se poda, postaje prezira vrijedan pred Bogom i baca se u vječnu propast. »Ne varajte se«, piše apostol, »ni kurviši, ni idolopoklonci ni preljubočinci ne će posjedovati kraljevstva nebeskoga«. Komu je dakle mila njegova duša, neka izbjegava nečistoću, taj neka ne čini, ne govori, ne misli ništa, što se protivi čistoći. Samo čiste duše će Boga gledati.

Abraham je odlučio Bogu, Gospodinu najmilije što je imao, svoga jedinoga sina žrtvovati. Tako moramo i mi Bogu, sve što od nas traži, velikodušno žrtvovati. Bilo, da nam je jako teško, koju zlu navadu ostaviti, koju grješnu sklonost iskorijeniti, strast ukrotiti, koju vjersku ili stalešku dužnost izvršiti, Bogu ne smijemo svoje poslušnosti uskratiti, volja božja mora uvijek biti pravilo našega života, zato svaki dan molimo: »Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji«. Danas opet obnovimo ozbiljnu odluku, našu vlastitu volju trapiti i Bogu u svemu bezuvjetnu poslušnost iskazivati, da mu se dopadnemo i plaću njegovih vjernih sluga u nebu primimo.

Amen.

XXXIV. Propovijed.

Deveta nedjelja po Duhovima.

Od Abrahama do ulaza Izrajelaca u Kanaan.

»Kad se Isus približio i vidio grad, proplaka nad njim« (Luk. 19, 41).

Neki mladić, koji je ugagjao svim strastima, vidio u snu svoga pokojnoga oca, koji mu ozbiljno zapovijedao, da promijeni svoj grješni život. Ali raskalašenik nije pazio na san; već osta na svom zlom putu. Poslije neko vrijeme imao opet isti san, ujedno mu se otac zaprijeti, da mu je, ako se ne popravi, dan sv. Martina odregjeni dan smrti i suda. Taj san pripovijedao svojim drugovima i tomu se rugao, dà, kad je došao dan sv. Martina, sa drugovim svojim držao gozbu, te je dan i noć sproveo u svim raskalašenostima. Kad se drugi dan pro-

budio, hvalio se, da je opasni dan Martina bez štete prošao. Ali eto! udari ga nenadano kap, poslije koje je nakon nekoliko sati na veliko potresenje drugova umro. Lugjak! da je pogledao u kalendar, našao bi, da je i na dan njegove smrti bio blagdan sv. Martina, jer neposredno poslije blagdana biskupa Martina slijedi istoimenog pape i mučenika.

Kako se dogodilo tomu mladiću, tako se dogagja svakomu, koji ostaje tvrdokoran proti spasonosnim opomenama. Kad progje vrijeme milosti za nj, upada u propast. To očito vidimo na stanovnicima Jeruzalema, nad kojih tvrdokornošću Spasitelj tako bolne suze prolijeva? Jer su milosne dane posjeta bez koristi propustili, te bili sve gori, dogodilo se, što im Spasitelj navijestio: Grad njihov i hram postao ruševina, a oni našli bijednu smrt; koji su preostali, rastepli se na sve četiri strane svijeta, a prokletstvo božje još danas tišti njihovo potomstvo.

Slično je radio Bog sa neskrušenim ljudima u sva vremena, kako smo to vidjeli u povjesti od prvih ljudi do Abrahama. Savremenici Noe propali su po općenitom potopu; stanovnici Sodome i Gomore zajedno sa svojim gradovima uništeni su vatrom i sumporom. Tu božju pravednost, koja kazni, naći ćemo opet češće u povjesti roda ljudskoga. Danas ćemo spomenuti samo, što se važnije dogodilo:

1. Od Abrahama do Mojsije.
2 Od Mojsije do ulaza Izrajelaca u Kanaan.

I.

Abraham postiže veliku starost od 175 god., onda oslabi i umre. Bog bijaše i s njegovim sinom Izakom, te mu obnovi obećanja, što ih dao njegovom ocu. »Ja ću,« reče mu, »s tobom biti i blagosoviti te, jer tebi i tvojem sjemenu želim dati svu zemlju (Kanaana) i ispuniti zakletvu, što sam ju dao Abrahamu, tvojemu ocu i umnožati ću tvoje sjeme kao zvijezde neba ... i u tvojemu sjemenu bit će blagosoveni svi narodi zemlje« (1 Moj. 26, 3—4). Izak se pokaza dostojan toga božjega obećanja, jer bijaše pobožan i bogobojazan, kao njegov otac i u svemu je činio, što je pravo bilo. Njegova žena Rebeka rodi mu dva sina na jedan put, Esava i Jakoba. Jakob, premda drugi, posta baštinik obećanja, što ih Bog Abrahamu i Izaku

dao. Da izbjegne osvetu brata, koji ga radi prava prvorogjenstva do smrti mrzio, uteče u Mezopotamiju k bratu svoje majke, Labanu. Na bijegu ukaza mu se Gospodin u snu i ponovi mu njegovom ocu i praocu dano obećanje, veleći: »Ja sam Bog Abrahamov i Bog Izakov, zemlju, na kojoj spavaš, dat ću tebi i tvojemu sjemenu. A tvoje sjeme bit će kao prah zemlje i raširit ćeš se prema zapadu i istoku, prema ponoći i podnevu, a u tebi i u tvojem sjemenu bit će blagosoveni svi narodi zemlje« (1 Moj. 28, 13—14). Laban je dao Jakovu za njegovu 14-godišnju službu svoje dvije kćeri, Liju i Rahelu, za žene i pusti ga poslije 20 godina, da se opet vrati u svoju domovinu, Na tom putu dogodi se, da se Jakob borio sa angjelom, te ga prije nije pustio, dok ga nije blagosovio. Od te čudesne borbe sa angjelom, koji je po tumačenju sv. otaca bio Sin božji, dobi Jakob ime Izrael, t. j. borac božji, a njegovi potomci dobiše ime Izrajelci. Jakob je imao dvanaest sinova, koji su praoci izrajelskoga naroda i po kojima se taj narod dijeli u dvanaest plemena. S tim sinovima morao je Jakob mnogo podnositi. Jer je dobroga Josipa više volio od ostalih sinova, ovi su zavidjeli bratu svomu, te ga dapače odlučili ubiti, ali na savjet Rubena ipak toga nijesu učinili, već su ga prodali ismajelitskim trgovcima, koji su ga odveli kao roba u Egipat. Teške kušnje snašle ondje nevinoga mladića; jer nije po volji činio zloj ženi Putifara, morao je godine čamiti u tamnici. Napokon mu Faraon dao slobodu, pozvao ga k sebi i imenovao ga upraviteljem cijeloga Egipta, sve ga moralo slušati, i kralj se nije hotio u ničem od njega odlikovati, nego samo prijestolem. Josip posta sada spasitelj egipatskoga naroda, jer je on u sedam plodnih godina toliku množinu žita nakupio, da u slijedećih sedam neplodnih godina nije bilo manjka. U tom stanju uzvišenja našla ga njegova braća, koji su došli u nevoljnim godinama, da ondje kupe žitak. Josip im velikodušno oprostio njemu učinjenu nepravdu i napunio ih dobročinstvima. To se dogodilo g. 1760. prije Krista. Jakob je živio u Egiptu još 17 godina mirno i sretno. Kad je ćutio, da mu se konac približava, sakupio sinove svoje, blagosovio ih i otkrio njima i njihovim potomcima slikovitim izrazima njihovu buduću sudbinu. Osobite su riječi, što ih je kazao svomu četvrtomu sinu Judi: »Ne će se oduzeti žezlo od Jude, niti vogja od boka njegovog, dok ne dogje

onaj, koji imade biti poslan, na kojega narodi čekaju« (1 Moj. 49, 10). Svi tumačitelji pisma, židovski i kršćanski, razumijevaju pod onim »koji imade biti poslan, na kojega narodi čekaju« Isusa Krista, božanskoga Spasitelja. Jakob ovdje proriče vrijeme dolaska Spasiteljeva; taj će naime doći, kad se od Jude oduzme žezlo, t. j. kad židovski narod ne bude više imao kralja iz svoga plemena. To se proročanstvo posve ispunilo, jer kratko prije poroda Kristova izgubili su židovi gospodstvo i stranac, idumejac Herod, uspeo se na prijestol. Ovdje vidimo, da se proročanstva o dojdućemu Spasitelju uvijek ponavljaju, a ujedno budu sve jasnija i točnija. Dok se u početku samo općenito proreklo, da će jednoć Spasitelj doći, sada se vrijeme njegovog dolaska pobliže označuje, ujedno i koljeno, iz kojega će se roditi.

Potomci Jakovovi, Izrajelci se tako umnožali u Egiptu, da su Egipćani postali na njih ljubomorni i bojali se njihovog umnažanja. Da to zapriječe, naložio im Faraon tešku robotu, dapače zapovjedio, da se svi izrajelski dječaci odmah poslije njihovog poroda ubiju. Sada je bilo vrlo teško stanje Izrajelaca, te se činila neizbježiva njihova propast. Ali kad je nevolja najveća, pomoć božja je najbliža. Bog im posla spasitelja, a taj bijaše Mojsije. Njegova majka Iokabel ga poslije njegovog poroda krila tri mjeseca, kad ga dulje nije mogla kriti, stavila da u košaru od sita i postavila istu u grmlje na obalu rijeke Nila. Bog je odredio, da je kćer kraljeva dijete našla, na nj se smilovala i za njegov se uzgoj pobrinula. Mojsija bio na dvoru kraljevskom uzgojen i poučen u egipatskim znanostima. Dobro mu je bilo, ali prezreo je sve radosti dvorskog života, kad je vidio nevolje svoga naroda i pobjegao 40 godina star u Madijan, gdje je pasao stada svećenika Jetro. Tu mu se javio jednoga dana Bog u gorućem grmu i naložio mu, da nevoljni svoj narod spasi od egipatskoga ropstva. Da to izvesti uzmogne dao mu dar čudesa, a njegov brat Aaron ga imao podupirati. Poziv Mojsijin bijaše 1500 prije Krista.

Mojsija i Aoron pogjoše sada, do Faraona u Egipat i tražili ga u ime Gospodinovo, da pusti narod izrajelski. Ali kralj kojega srce bijaše tvrdo, zanijekao svojeglavo njihovu želju. Sada udari Gospodin deset puta zemlju strašnim bičevima, koji su poznati pod imenom deset egipatskih nevolja

On je pretvorio svu vodu u krv, napunio zemlju žabama, otrovnim kukcima i muhama, poslao kugu, na kojoj poginula sva marva, Egipćane udario gadnim čirovima, poslao tuču na zemlju, koja je sve plodove poljske uništila, kobilice, koje su sve poždrle što je zeleno bilo i strašnu tamu, koja je tri dana trajala. Nijedna od tih nevolja nije snašla zemlju Gesen, gdje su stanovali Izrajelci. Farao se prestrašio tih nevolja i obećao češće, da će pustiti narod, da se izseli; ali jedva nevolje nestalo, otvrdne njegovo srce opet. Napokon nasta zadnja nevolja; svi prvorogjenici u zemlji egipatskoj od prvorogjenca Faraonovog, koji je imao prijestol zasjesti do prvorogjenca zarobljenika, koji su u tamnici bili i sve prvorogjeno od marve, pogine (2 Mojs. 12, 29). Sada tek pusti Farao Izrajelce izaći. U večer prije izlaska morao je svaki izrajelski gospodar kuće na zapovijed božju zaklati janje te isto uz nekvasni kruh i divlju ločiku sa svojima uživati. Sa krvlju zaklanoga janjeta morali su Izrajelci poškropiti svoje dovratnice da angjeo, koji je one noći sve prvorogjence Egipćana poubijao, progje mimo njihovih kuća. Na vječni spomen te sgode morali su Izrajelci i poslije uvijek na 14. nisana (koji mjesec pada megju našim ožujkom i travnjem) janje zaklati i uživati ga sa bezkvasnim kruhom. To janje zvalo se pascha janje (vazmeno), od »passah« što znači »mimolaz« jer je angjeo mimo kuća Izrajelaca, kojih su dovratnice bile poškropljene krvlju janjeta, prošao, poštedivši ih. Ta pascha ili vazmeno janje jest slika Janjeta božjega, Isusa Krista. koji se za nas dao na križu ubiti. Vazmeno janje moralo je biti bezuvjetno bez ljage, tako je i Isus Krist bez ljage i grijeha i sama svetost; vazmenom janjetu, nijesu se smjele kosti polomiti, tako i Isusu Kristu nijesu bile kosti polomljene, već samo njegova strana sulicom otvorena. Izrajelci, koji su krvlju janjeta svoje dovratnice poškropili, bili su od smrti spašeni, tako budemo i mi po krvi Isusa Krista od vječne smrti spašeni. Izrajelci su uživali janje, da se priprave na predstojeće putovanje, mi uživamo u presv. oltarskom sakramentu bož. Janje, da se ojačamo na putu kroz ovaj život. Tako je vazmeno janje Izrajelaca jasna slika našega vazmenog Janjeta, Isusa Krista.

Pošto su Israjelci uživali vazmeno janje, izagjoše. Taj izlazak bijaše još iste godine, koje je Mojsija od Boga pozvan za vogju naroda, godine 1500. prije Krista. Israjelaca bijaše

kad su u Egipat došli 70 duša, a sada kod njihovog izlaska poslije 215 godina bijaše broj samih muževa 600.000; pribrojimo li k tomu žene i djecu, bilo ih je do 2 milijuna; tako se umnožali u dvije sto godina! Obećanje, što ga Bog dao Abrahamu, Izaku i Jakobu, da će njihovo sjeme umnožati kao zvijezde neba, sada se već ispunilo. Bog bijaše njihov zaštitnik na putu; po noći išao je pred njima kao stup ognja, da im put pokazuje, a danju kao stup oblaka da smanji goreću vrućinu. Skoro se pokajao Faraon, što je Israjelce otpustio, sa cijelom svojskom pogje za njima u potjeru. Blizu crvenoga mora dostiže ih. Velika je tu bila njihova nevolja, činilo im se, da će bez spasa poginuti, pred njima bijaše crveno more, lijevo i desno dizale se strme brdine, a za njima bijesan neprijatelj; da uteku nijesu mogli ni pomisliti. Puni straha vikahu Izrajelci ka Gospodinu za pomoć. Gospodin ih spasio. Na njegovu zapovijed ispružio Mojsije palicu preko mora i odmah se razdijelila voda i stade lijevo i desno kao zid, tako da su Izrajelci mogli proći po suhom. Faraon sa svojom vojskom poleti bijesno, ali Mojsije, kad su svi Izrajelci bili gotovo na drugoj strani obale, po drugi put pruži palicu, te se ogromna voda opet povrati i Faraona sa svim Egipćanima uništi u dubini mora. Taj prolaz Izrajelaca kroz crveno more kao i stup vatre i oblaka slike su sv. krsta. Kao što su Izrajelci prolazom kroz crveno more utekli ropstvu egipatskom, tako i mi po sv. krstu dolazimo iz ropstva sotone do slobode djece božje; pak kao što je stup vatre i oblaka pred Izrajelcima išao, da vrućinu dana ublaži i tamu noći prosvijetljuje, tako milost krsta tjera u nama vrućinu pohote i prosvijetljuje nas, da budemo sposobni ići putem spasa. Ali kao što su Izrajelci morali poslije svoga prelaza kroz crveno more još teški put poduzeti preko pustinje, dok su došli u zemlju obećanja, tako moramo i mi poslije krsta još dulje ili kraće vrijeme ići ovom dolinom suza, dok možemo ući u nebo, koje je naša prava domovina.

Ovdje ćemo malo ostati i u kratko promatrati. Bijaše govor o Izaku, Jakobu i Josipu. Premda se ova tri patrijarhe svojim sv. životom odlikovali u opće, to se ipak kod svakoga od njih sjaji jedna krepost, osobito; u Izaka: poslušnost; u Jakoba: ustrpljivost; u Josipa: čistoća. Vidimo Izaka na brdu Moriji, otac Abraham mu navješta, da će ga ubiti, i on sluša, a da se ne opire, dade se svezati i položiti na žrtveni oltar i mirno očekuje smrtni udarac od ruke očeve. Kaka čudesna poslušnost! Gdje bi se megju nama kršćanima našla djeca, koja bi se, pretpostavivši, da to Bog hoće, izjavila pripravnima iz poslušnosti prema roditeljima umrijeti? Ipak vaši roditelji kršćanski sinovi i kćeri ne traže od vas, niti smiju tražiti, da vi od njihove ruke umrete, vaša poslušnost prema njima proteže se na daleko laglje stvari. Oni samo traže, da se dobro ponašate, da rado molite, riječ božju pazljivo slušate, sv. sakramente češće primate, zlo društvo, pijančevanje i igru, noćno klatarenje izbjegavate, marljivo radite, štedljivi budete i čedan život provodite. Na žalost imade ih mnogo megju vama koji ni u tim lakim i nužnim stvarima ne slušaju. Preziru opomene svojih roditelja i čine, što se njima svigja, dapače prkosno odbijaju njihove zapovijedi dapače im drsko odgovaraju: Nemate mi ništa zapovijedati, ja sam znadem, što moram činiti. Jao takovim sinovima i kćerima, već na ovom svijetu čeka ih prokletstvo, a na drugom propast. Sjetite se samo Ofnea i Finesa! Obojica umrli rano kukavnom smrti, te se ni dvojiti ne može, da su za uvijek prokleti. Jeste li dakle djeco, bili često neposlušni svojim roditeljima, okajte svoje grijehe i popravite se; učinite ozbiljnu odluku, njih u svemu, što je pravo, rado slušati, da vama kao i pobožnom Izaku vremenito i vječno bude dobro.

Kako se Izak poslušnošću tako se Jakob ustrpljivošću odlikovao. Koliko je imao trpjeti od svoga gruboga brata Ezava, koji je pače za njegovim životom išao. Koliko teškoća snosio kroz 20 godina kada je kod Labana služio! On sam kaže: »Dan i noć me trošila vrućina i zima i san bježao ispred mojih očiju« (1 Moj. 31, 40). Kolika bol napokon za ljubećega oca, kad su mu njegovi sinovi okrvavljenu haljinu njegovog dobrog Josipa pokazali i javili mu, da ga je divlja zvijer izjela! Ipak Jakob ostao u svim teškoćama ustrpljiv i odan u božju volju; On je uvijek stavljao svoje pouzdanje u Gospodina, koji ga takogjer iz svake nevolje izbavio i sve opet dobro učinio. Njegov primjer neka i nas bodri, da i mi sve nevolje iz ruke božje ustrpljivo primimo, te se njegovoj sv. volji bezuvjetno podložimo. On dobro misli s nama,

kad nas kuša u vatri nevolje, želi nas očistiti od grijeha, srce naše osloboditi od svijeta i potaći nas, da svoje srce, svoje misli upravimo na nebesko. Snosimo li ustrpljivo križ, donijet će nam bogati plod, kako apostol kaže: »Svaka pedepsa čini se za sadašnjost da nije na veselje, već na žalost; ali ipak donosi onima, koji budu njom vježbani, plod pun mira, pravednosti« (Hebr. 12, 11).

Kako napokon krasno sjaji Josipova čistoća! Nedužni mladić bude ponovno od žene Putifarove potican na grijeh. Pristane li na njezinu želju, može se nadati najboljim danima; a ako joj odbije, to se mora najgorega bojati od zle žene. Ali ozbiljnim spomenom na prisutnost božju, svlada on tešku napast, i odbije sve napadaje na njegovu nevinost. On pade radije pod srdžbu svoga gospodara i čami više godina poput zločinca u tamnici, nego li da žrtvuje sv. čistoću. O, kad bi i ti mladiću kršćanski sv. čistoću smatrao tako dragocjenim dobrom, kako je čisti mladić Josip! Kako bi te svi pošteni ljudi hvalili, dapače i opaki bi ti se divili! A kojom dopadnosti bi na tebe gledao Bog, Marija, angjeli i sveci, a kaka sjajna kruna bi te u nebu čekala! »O kako je lijepi čisti naraštaj u sjaju kreposti; jer je neumrli njegov spomen i priznat kod Boga i ljudi. Je li prisutan, to ga nasljeduju; nestane li ga pred očima, teži se za njim, i uvijeke triumfira sa krunom pobjede i odnosi plaću za borbu neokaljane čistoće« (Mudr. 4, 1—2). Zato kršćanski sinovi i kćeri, čuvajte čistoću kao zjenicu oka svoga. Izbjegavajte s toga svako zlo društvo, sva mjesta i zabave, koje stavljaju čistoću u pogibelj. U svakoj napasti odmah se utecite k Bogu, sjećajte se živo njegove prisutnosti i k njemu se utecite, da vas ojači za pobjedu. Štujte Mariju, kraljicu djevica i svaki dan se stavljajte u njezinu zaštitu, primajte češće sv. sakramente pokore i oltara. Ako ta sredstva marljivo upotrebljavate i kod toga uvijek budni budete i svoja sjetila trapite, to ćete uz pomoć božju čistoću sačuvati i tako svoju sreću postići za vremenitost i vječnost.

Izrajelce su Egipćani dugo vremena teško mučili, ali Bog ih nije ostavio, oslobodio ih iz ruku njihovih neprijatelja a njih strogo kaznio. Imadete li dakle što trpjeti od ljudi, ne zdvajajte, svoje pouzdanje stavite u Boga, koji će vam prije ili poslije pomoći. Pazite da nikomu nepravde ne činite, osobito da ne zlostavljate siromaha, udovica i sirota, to bi bio u nebo vičući grijeh, koji bi vam donio prokletstvo božje. O svakom čovjeku dobro mislite i ne zaboravite, da ste kršćani, kojih je glavna zapovijed: ljubav. Imadete li s nevoljnicima srdačno smilovanje, te ih u njihovoj zapuštenosti po mogućnosti podupirete, na vama će se ispuniti riječ Isusova: »Blaženi milosrdni, jer će milosrgje postići« (Mat. 5, 7).

Promatrajmo dalje narod izrajelski na njegovom putu kroz pustinju u zemlju Kanaan.

II.

Pošto su Izrajelci prošli kroz crveno more, nastaviše svoj put preko pustinje. Gospodin se čudesno starao za njihovo uzdržavanje, kroz njihov 40 godišnji boravak u pustinji, hranio ih svaki dan s manom iz neba. Ta mana, okrugli, bijeli kruh, koji je imao tek kao pšenični kruh pomiješan sa medom, bijaše slika sv. pričesti, u kojoj nam se Krist daje kao hrana duše, čega radi se naziva kruh živi, što je sišao s neba i koji onomu, koji od njega jede, daje život vječni (Iv. 6, 51—52). Isto tako i voda, što ju Bog dao, te je Izrajelcima potekla iz pećine ima slikovito značenje, značila je naime milosti, što ih Duh sv. ulijeva u srca vjernika.

Trećega mjeseca poslije svoga izlaska iz Egipta dogjoše Izrajelci do brda Sinaj. To brdo vrlo je znamenito radi sv. zakona, što ga Bog ovdje dao Izrajelcima i radi zavjeta, što ga s njima učinio. On im kazao preko Mojsije, da operu svoja odijela, da se posvete i pripravni budu na treći dan. Treći dan u jutro izvede Mojsije narod iz tabora i postavi ga ispod brda. Eto, cijelo brdo se dimilo, plamsalo i treslo se; a trublja moćno zatrubi. Veliki je strah sve spopao. Na to je objavio Gospodin velikim glasom deset zapovijedi, koje je poslije predao Mojsiji na dvije kamenite ploče, da ih čuva. Tih deset zapovijedi obvezivalo je ne samo židove, nego i ljude svih vremena, jer se temelje na zakonu naravskom, koji je svakom čovjeku već u srce upisan. Bog je dao židovima i gragjanske zakone. Ti zakoni su megju ostalim sadržavali stalne propise, kako se imadu vladati megjusobno, kako prema slugama i sluškinjama i prema strancima; kako imadu sklapati ženidbe, kako vraćati

odštetu i kake kazne imadu snositi za razne prekršaje. Napokon im Bog dao još i zakon ceremonijalni (obredni), koji se ticao službe božje. O tomu zakonu ću neke stvari radi njegove važnosti u kratko spomenuti.

Bog je zapovijedio Mojsiji, da načini škrinju od skupocjenoga drva, tri i pol rifa dugu a jedan i pol rifa široku i visoku. Ta škrinja prozvana škrinja zavjeta bila je iz nutra i iz vana presvučena zlatom i vijencem od zlata urešena, na svakoj strani imala je dva prstena, kroz koja su bile provučene dvije motke takogjer zlatne, na kojima je bila nošena od svećenika i levita. Na pokrovcu škrinje, što se radi milosti, koje Bog ondje dijelio, nazivao prijestol milosti, bila su dva kerubina, koji se klanjali i svoja krila preko pokrovca raširili. U škrinji se čuvale dvije ploče zakona, posuda s mannom i Aaronova zelena palica. Ta škrinja zavjeta bijaše najveća svetinja Izrajelaca, po kojoj im Bog dijelio velike milosti, a u dvojbenim slučajevima i svoju volju očitovao. Do sagragjenja hrama čuvala se škrinja zavjeta u stanu zavjeta (šatoru). Stan zavjeta neka vrst šatora imao je dva dijela: prvi dvadeset rifa dug zvao se: sveto; drugi deset rifa dug i širok zvao se: presveto. U presvetom stajala škrinja zavjeta, u presveto nije smio nitko ući osim velikog svećenika i taj samo jedan put u godini, na veliki blagdan pomirbe. Taj stan zavjeta koji se mogao kao svaki drugi šator dići i od mjesta do mjesta nositi, služio je Izrajelcima do sagragjenja hrama u Jeruzalemu za njihove bogoslužne sastanke. Bog je naložio takogjer načiniti dva oltara, oltar žrtve paljenice i oltar kadioni. Oltar žrtve paljenice stajao je izvan šatora, na njem se prinosile žrtve paljenice i žrtve jestvene i podržavala se sv. vatra. Oltar kadioni nalazio se u šatoru naproti škrinji zavjeta, od koje je bio rastavljen zastorom. Na tom oltaru morao je veliki svećenik u jutro i večer kaditi; svake godine jednoć prinositi žrtvu pomirbe.

Za prinašanje žrtve i za vršenje ostalih sv. čina postavio je Bog posebno svećenstvo. To svećenstvo sastojalo iz jednoga velikog svećenika, svećenika i levita. Za prvoga velikog svećenika bi posvećen brat Mojsijev: Aaron. Čast veliko svećenička prolazila na prvorogjence potomaka Aronovih, dok su drugi muški njegovi potomci bili svećenici. Veliki svećenik

bijaše glava židovske crkve a ujedno vrhovni sudac cijelog naroda. Svoju važnu službu vršio je jednoć u godini, na dan pomirbeni, kad je išao u presveto. Bog mu takogjer dao upoznati njegovu volju, kad bi ga u važnim zgodama pitao. Svećenici su vršili svakdanje žrtve, nosili škrinju zavjeta, čuvali knjige zakona, poučavali i blagosivljali u ime božje narod i procese raspravljali. Leviti iz plemena Levi bijahu potčinjeni svećenicima, te su im morali dvoriti u njihovoj službi.

Vrlo važne su žrtve, koje je Bog po Mojsiji uredio. Najodličnije bijahu žrtve zaklanice ka kojima pripadahu paljenice i pomirbene. Kod žrtava paljenica bijahu ubijene životinje posve spaljene, a kod pomirbenih bio je samo jedan dio spaljen, a drugo se jelo. Za svaki i najmanji grijeh prinosila se pomirbena žrtva, da se od grijeha zakonito očisti. Kod tih žrtava bijahu samo dijelovi žrtve spaljeni, a ostalo je pripadalo svećenicima. Jestvene žrtve sastojale od pšenične melje, kruha, žitka i t. d., a žrtve pića iz vina. Obje se žrtve obično prinosile poslije žrtava paljenica i zahvalnica, makar je bilo i posebnih jestvenih žrtava. Svakdanju jutarnju i večernju žrtvu od dragocjenog tamjana obavljao je veliki svećenik svaki dan u jutro i na večer. Sve te žrtve pokazivale su na tajnu našega spasenja, i bijahu slika velike žrtve, što ju Isus Krist za nas na križu prinesao. Osobite žrtve zaklanice predstavljale su istinu, da smo mi grijehom zaslužili smrt vremenitu i vječnu, ali da se Bog po svojoj neizmjernoj milosrdnosti zadovoljava smrću životinja za sada, dok se Spasitelj u svoje vrijeme dade ubiti, da oduzme dug grijeha od ljudi, te im steče život milosti.

Bog je osim subote ustanovio razne blagdane i sv. vremena, da židove uvijek sjeća na primljena dobročinstva, i da vjeru, zahvalnost i nadu u budućega Spasitelja u njihovom srcu živu uzdrži. Te svetkovine su bile:

1. Pascha ili vazam, koji je trajao sedam dana. Taj blagdan, kako sam već spomenuo bijaše ustanovljen na spomen oslobogjenja Izrajelaca iz egipatskog sužanjstva i bijaše slika našega Uskrsa, na koji je Isus Krist svojim uskrsnućem svršio djelo našega spasa od ropstva grijeha i gjavla.

2. Duhovski blagdan ili blagdan tjedana, koji se imao svake godine slaviti 50. dan poslije vazma. Taj blagdan

*

morao je židove sjećati na danje zakona na gori Sinaju, te u jedno unapred označivati danje zakona u novom zavjetu, koje je dolazkom Duha sv. usavršeno. Židovski duhovi bijahu ujedno blagdan žetve; i kao takav bijaše slika kršćanskog blagdana duhovskoga; jer kao što su na židovski duhovni blagdan prvijenci plodova poljskih bili Gospodinu prikazani, tako bijahu na kršćanski duhovni blagdan prvijenci vjernika sabrani, pošto se na zapovijed sv. Petra 3000 židova obratilo na kršćanstvo.

3. Blagdan sjenica, koji su Izrajelci slavili 15. dana 7. mjeseca (naš rujan) i to na spomen njihovog 40 godišnjeg boravka u pustinji, gdje su stanovali pod šatorima. Oni su morali, dok su svetkovali taj blagdan, koji je trajao osam dana, stanovati pod sjenicama, koje su pod prostim nebom načinili iz granja drveća.

4. Blagdan trubalja, koji se slavio prvoga dana gragjanske godine, a ime mu od trubalja, koje su cijeli dan trubile.

5. Veliki blagdan pomirbe, pet dana pred blagdanom sjenica, kojim se židovima predočivala s jedne strane svetost i pravednost božja, a s druge krivnja i zasluženost kazne, uz dužnost pokoru činiti. Veliki svećenik prinesao je za žrtvu toga blagdana mladoga bika za sebe i za svoju kuću i dva jarca za grijehe naroda u svetištu. Bika i jednoga od oba jarca zaklao je i krvlju njihovom poškropio oltar kadioni, da tim očisti svetište od grijeha Izrajelova, na drugoga jarca natovario on polaganjem ruku i ispovješću grijehe naroda i onda ga dao odvesti u pustinju, kamo je sa sobom ponio i grijehe naroda. Na koncu prinesao je još žrtvu paljenicu i žrtvu za grijehe. To svečano izmirenje naroda Izrajelskoga s Bogom bijaše opet jedna predslika našega izmirenja s Bogom, koje smo postigli po žrtvi smrti Kristove.

Uz ove blagdane slavili su židovi po propisu Gospodinovom i sv. godine, naime subotnu godinu i jubilejsku. U subotnu godinu, koja je uvijek bila svaka sedma, nijesu se smjela polja obragjivati, niti vinogradi obrezivati, svaki rad je imao prestati. Što je samo od sebe raslo, pripadalo je siromasima. I dugovi se imali otpustiti, a robovi osloboditi. Još svečanije se slavila jubilejska godina, koju su židovi

svake pedesete godine slavili. Te godine takogjer nijesu smjeli sijati, niti žeti, niti koji poljski posao obavljati, svi muški i ženski robovi porijetla izrajelskoga morali se otpustiti, a svi prodani ili iznajmljeni komadi zemljišta i kuće opet prijašnjim posjednicima besplatno vratiti. Židovi dakle nijesu mogli za uvijek, kao mi, već samo na pedeset godina svoja dobra iznajmiti ili prodati, ili uslijed osiromašenja izgubiti. Poslije pedeset godina opet se sve iznajmljeno, prodano ili izgubljeno vraćalo prijašnjim vlasnicima i to bez odštete. Sigurno dobra uredba božja, koja je štitila ne samo od neprestanog osiromašenja, već je granice stavljala i pohlepi za zemaljskim dobrima. Židovskoj jubilejskoj godini slična je kršćanska, koja se redovito svake pedesete godine slavi, samo s tom razlikom, što se nama ne opraštaju novčani dugovi, već grijesi i što mi budemo oslobogjeni ne iz ropstva ljudi, nego gjavla, pretpostavivši, da izvršujemo propisane uvjete.

To su dakle zakoni i propisi, što ih Bog po Mojsiji Izrajelcima dao, da ih uzgoji za pobožan narod i pripravi za milost spasenja. Mojsije sve napisa, što mu Bog zapovijedio, u knjigu, nazvanu »knjiga zakona«, i pročitao ju narodu. Taj se obvezao sve zapovijedi i propise božje savjesno vršiti i reče: »Sve, što je Gospodin kazao, činit ćemo i bit ćemo poslušni« (2 Moj. 24, 7). Na to Mojsija uze krv ubijene životinje za žrtvu, poškropi njom narod i reče: »To je krv zavjeta, što ga Gospodin s vama učinio na sve ove riječi« (2 Moj. 24, 8). Tako je bio svečano zavjet učinjen megju Bogom i ljudima i zapečaćen krvlju životinja za žrtvu. U tom zavjetu vidjet ćemo sliku novoga zavjeta, što ga Krist s nama učinio i svojom presvetom krvi zapečatio po riječi njegovoj: »To je moja krv novoga zavjeta« (Mat. 26, 28).

Sada bi mislili, da će Izrajelci, pošto im Bog toliko dokaza svoje ljubavi dao, dapače s njima učinio savez, držati svoje obećanje, te njegove zapovijedi svom vjernosti vršiti. Ali tomu nije bilo tako. Kad je Mojsije na brdu Sinaju četrdeset dana kod Boga boravio, načinili si zlatno tele, žrtvovali mu i vikali u nevjerojatnoj zaslijepljenosti: »To su tvoji bogovi, Izrajelu, koji su te izveli iz zemlje egipatske!« (2 Moj. 32, 4). Radi toga sramotnoga krivoboštva hotio ih Bog uništiti, samo na zagovor Mojsije dao se opet ublažiti. Kad je Mojsije sišao

sa brda i vidio taj zločin, pun uzbugjenosti baci ploče zakona na zemlju, da se rasteple, i sa sinovima Levijevim po zapovijedi božjoj pogje proti zločincima i dade ih 23.000 ubiti. Poslije te kazne obećaše Izrajelci opet vjernost i poslušnost, ali opet nijesu riječi držali, često su puta prekršili zavjet i griješili. Dapače se digli proti Mojsiji i Aronu, te se htjeli opet povratiti u Egipat. Bog ih opet kaznio teškim kaznama. Najveća kazna, što ih je stigla, bila je, da su svi, koji su kod izlaza iz Egipta preko 20 godina stari bili i proti Gospodinu sagriješili, bili isključeni iz Kanaana i u pustinji morali umrijeti. Isti Mojsije i Aron radi malih pogrješaka, što su ih počinili, nijesu smjeli ući u obećanu zemlju. Aron umre, pošto je veliko svećeničku svoju čast preneo na sina svoga Eleazara, na brdu Hor, a Mojsije na brdu Nebo godine 1451. prije Krista. Samo Josua i Kaleb smjeli su sa odraslim narodom ući u lijepu zemlju Kanaan. Josua bude označen od Mojsije za vogju naroda. Na zapovijed božju pogje s narodom preko Jordana. Tu se ponovilo čudo na crvenom moru, čim se svećenici, koji su škrinju zavjeta nosili, stupili u vodu, voda stade i podiže se kao brdo, a doljna voda otekla, tako da su svi mogli suhom nogom more proći. Josua za tim pogje proti gradu Jeriho, kojega se zidine porušile na sami glas trubalja. Svi stanovnici grada bijahu uništeni. Ista sudbina stigla druge kananitske narode. U bitci pred zidinama Gabaona reče Josua čudesne riječi: »Sunce, ne miči se nad Gabaonom, a ti mjeseče od doline Ajalon« (Jos. 10, 12). Sunce stade, a dan se produljio za dvanajest sati, tako da su Izrajelci imali vremena svoju pobjedu svršiti nad petoricom kraljeva. Pošto se Josua još kratko vrijeme sa kraljevima Kanaana borio, te njih trideset i jednoga svladao, mogla se zemlja podijeliti megju Izrajelce. Tu se oni udomili i posagradili čvrste stanove svoje. Kanaan se radi toga prozva Palestina ili sv. zemlja, koje ime mu osta do danas.

Eto, to je u kratko povijest Izrajelaca od njihovog izlaza iz Egipta do zauzeća Kanaana. Ta povijest sadržaje mnogo poučljiva, a ja ću vas samo na nešto upozoriti, da ne budem predug. Kako se ljubazno zauzima Bog za Izrajelce, koliko im dobročinstava iskazuje u pustinji do njihovog ulaza u zemlju Kanaan! Ali oni se ponašaju prema svomu dobromu Bogu vrlo nezahvalno, mrmljaju proti njemu, čim je kaka kušnja

došla, drsko krše njegov sv. zakon i upadaju pače u krivoboštvo. Zar ne čine tako mnogi kršćani? Oni su svaki dan svjedoci božje moći i dobrote, oni primaju iz njegove očinske ruke mnoga dobročinstva, a ipak sve te dokaze njegove ljubavi ne cijene, vraćaju mu dobro zlim, i ne prestaju ga vrijegjati svojim grijesima svake vrsti. Kakav će im biti konac? Sigurno vrlo zao. Ako ih Gospodin i ne kazni, kao Izrajelce odmah u ovom životu, to sigurno ne će uteći njegovoj pravdi na drugomu svijetu. Konac će im biti vječna propast. O, da si svaki kršćanin to k srcu uzme i temeljitim popravkom od sebe odvrati božje kazne.

Od 600.000 Izrajelaca, koji su izašli iz Egipta, samo dvojica su ušli u zemlju obećanja, Jozua i Kaleb, svi drugi pomriješe u pustinji. U tom vide mnogi sv. oci sliku one ozbiljne istine, da su mnogi pozvani, ali ih malo izabranih, t. j. da bi se po volji božjoj morali svi ljudi spasiti, ali ih se u istinu samo malo spasi. Uzrok je, što se većina, poput Izrajelaca u pustinji, od Boga odvrati i njegove svete zapovijedi krši. Hoćete li dakle, b. s., doći do spasa, ne smijete množinu slijediti, već si za uzor uzeti manjinu, koja Bogu gorljivo služi, i uvijek nastojati oko pobožna života.

»Mnogo može molitva pravednika,« kaže apostol (Iv. 5, 16). Da je to istina, vidimo kod Mojsije. Izrajelci su često sagriješili i Gospodin ih hotio više puta uništiti; ali Mojsije molio za njih, Bog se dao ublažiti i nije izveo kazne, kojom im se prijetio. I mi se utecimo tomu sredstvu, da kazne božje od grješnika odvratimo. U naše dane ima ih tako mnogo, koji žive u zaboravnosti na Boga i spas svoje duše posve zanemaruju. Preziru sve milosti neba i podvostručuju svoje korake na putu propasti. S takim nesretnim grješnicima moramo imati smilovanje, činimo, što je Mojsije činio, od srca molimo za njih, da Bog s njima ustrpljivost imade, te im udijeli vrijeme za milost i pokoru. Sigurno ta molitva ljubavi ne će ostati bez uspjeha: Bog će podvostručiti mjeru svoje milosti grješnicima, tako da će se mnogi od njih spasiti.

Mojsija, taj vjerni sluga božji, taj veliki pregaoc za njegov sv. zakon, samo se jedan put, onda naime, kad je imao vodu izvesti iz pećine, malim nepouzdanjem ogriješio i eto, radi te neznatne pogrješke Gospodin ga kaznio, morao je kao i ostala

djeca Izrajelova u pustinji umrijeti i nije smio ući u zemlju Kanaan, za kojom je toliko težio. Eto strogosti pravde božje, koja ni najvećim svecima ne preglegje, te i najneznatniju pogrješku sa svom strogosti kazni. Ne valja samo teške grijehe izbjegavati, a manje pogrješke lakoumno počinjati. Uvidite li, da je nešto nedopušteno i da se Bogu ne dopada, to onda toga ne činite, makar bio posve malen i neznatan grijeh. Bog je neizmjerno svet i pravedan, on s toga mrzi i kazni i najmanji prestupak. Ne kazni li ovdje, to kazni tim strože na drugom svijetu. U čistilištu nalaze se mnogi, koji moguće već više godina najbolnije muke trpe radi malenih pogrješaka. Da i nama ne bude tako, izbjegavajmo sve, što je zlo, i ako smo sagriješili, činimo ozbiljnu pokoru.

Četrdeset godina morali su Izrajelci ostati u pustinji, dok su smjeli ući u zemlju Kanaan. To se zbilo ne samo za kaznu njihovih grijeha, već i radi toga, jer mjera grijeha Kananičana još nije bila puna. Eto važne istine, da Bog grješnicima stanovitu mjeru vremena milosti odredi. Obrate li se u odregjeno im vrijeme milosti, spasit će se, kao stanovnici Ninive, a ako ustraju u svojim grijesima, to će sigurno propasti, čim im progje vrijeme milosti. To vrijeme milosti nije jednako za sve grješnike, za jednoga je kraće, a za drugoga dulje, a nitko ne zna, kako će dugo Bog s njim ustrpljivost imati, hoće li ga tek poslije tisuću grijeha ili već poslije ovoga ili onoga slučaja na račun pozvati. Komu je dakle stalo za spas njegove duše, neka se čuva, da prevažni posao svoga obraćenja ne odgagja na nesigurnu budućnost, neka se sjeti riječi Sirakove: »Ne kasni obratiti se ka Gospodinu i ne odgagjaj od jednoga dana na drugi; jer nenadano će doći njegova srdžba i u vrijeme osvete će te uništiti« (Eccli. 5, 8—9).

Poslužite se dakle sa vremenom božjega posjeta, upotrijebite mnoge i velike milosti, koje su vam dane za spas i služite Bogu sa stalnom vjernosti, da poslije kratkoga života ovdje, uzmognete ući u zemlju obećanja, u nebo.

A m e n.

XXXV. P r o p o v i j e d.

Deseta nedjelja po Duhovima.

Od pada do dolaska božanskoga Spasitelja.

(Od ulaska naroda izrajelskoga do njegovog sužanjstva.)

»Svaki, tko se sam uzvisi, bit će ponižen, a tko se sam ponizi, bit će uzvišen« (Luk. 18, 14).

Kad se car Karlo debeli zadržavao u samostanu sv. Galla, da pita za savjet sv. Notkera, vrlo učenoga muža, bijaše u njegovoj pratnji nosioc zastave, vrlo ohol čovjek, koji je prezirao učenoga redovnika. Kad ga je jednoć vidio u koru, gdje sjedi i čita, reče onima, koji su oko njega stajali: »Eno, ondje sjedi pobožnjak, koga slave kao najučenijega u cijelom kraljevstvu; pogjite sa mnom i osvjedočite se, kako ću posramiti njegovu mudrost; stavit ću na nj pitanje, na koje sigurno ne će moći odgovoriti.« Siguran za svoju pobjedu, pogje k Notkeru i reče: »Dobro nam je poznato, časni oče, da ti znaš ne samo sve zemaljske stvari, već si došao takogjer svojim pobožnim razmatranjima do spoznaje nebeskih tajna; reci nam dakle, što Bog baš sada u nebu radi?« Na to odgovori s velikom mirnoćom sv. Notker: »To svakako znadem i mogu ti reći: On uzvisuje ponizne, a ponizuje ohole.«

Taj ozbiljni ukor, kojim je svetac ohlog lugjaka vrlo ponizio, sadržaje potpunu istinu; jer Isus Krist sam zaključuje parabolu današnjega evangjelja o oholom farizeju i poniznom cariniku riječima: »Svaki, koji sam sebe uzvisi, bit će ponižen, a tko se sam ponizi, bit će uzvišen«. Da Bog ohole ponizuje, a ponizne uzvisuje potvrgjuje takogjer povijest svih vremena. Kako je bilo ljudima, koji si htjeli gradnjom tornja babilonskoga svoje ime ovjekovječiti? Bog ih ponizio, kad im je pomješao jezike i tako njihovo oholo poduzeće nenadano izjalovio. Kako je bilo Faraonu, kad je Mojsiji, koji je u ime božje od njega tražio, da pusti narod izrajelski, prkosno odgovorio: »Tko je Gospodin, da slušam glas njegov i pustim Izrajel? Ja toga Gospodina ne poznam i ne puštam Izrajela« (2 Moj. 5, 2). Bog

ga ponizio teškim mukama, koje je poslao na njegovu zemlju i na koncu učinio, da je on i cijela njegova vojska u crvenom moru propala. Za to je uzvisio Mojsiju do najviše časti i ime mu učinio glasovitim, jer je bio ponizan. Tih primjera ćemo još mnogo naći u našoj povjesti. Danas ćemo tu povijest nastaviti, ali što kraće, da stvar što prije svršimo. Zadnji puta smo čuli, kako su Izrajelci poslije 40-godišnjega boravka u pustinji ušli u zemlju Kanaansku. Razmotrimo danas najvažnije zgode toga naroda:

1. od njegovog ulaza u Kanaan do razdjeljenja kraljevstva,

2. od razdjeljenja kraljevstva do njegovog sužanjstva.

I.

Izrajelci su posjedovali prekrasnu zemlju Kanaansku i sprovodili ovdje dobre i sretne dane. Da su ostali Bogu vjerni ne bi im bilo nikad ništa manjkalo, uvijek bi im dobro bilo. Ali kao što su u pustinji, tako su i u Kanaanu kršili sv. zakon božji, te su dapače upali u krivovjerstvo pošto su s poganskim Kananičanima općili i s njima ženidbe sklapali. Ali odmah ih kazna stigla, čim bi sagriješili, Bog ik posjetio raznim nevoljama i predao ih u ruke njihovih neprijatelja. Nije ih posve uništio već im, osobito jesu li pokoru činili i ponizili se, pošiljao od vremena do vremena muževe, koji su ih od jarma njihovih neprijatelja oslobodili. Ti muževi zvali se suci, jer su narodu u ime božje pravo sudili i njim kao poglavari vladali; ali nijesu smjeli niti poreza nalagati, niti zakona izdavati, niti su mogli svoje časti prenijeti na djecu svoju. Takovih sudaca bijaše petnajest, te su vladali narodom po prilici 150 godina od god. 1245 do 1100 prije Krista. Ali kroz to vrijeme nije bilo uvijek sudaca u zemlji i nijesu slijedili kao kraljevi neposredno jedan za drugim, već je katkada prošlo više godina, dok je opet ustao koji sudac. Od tih sudaca spomenut ću samo trojicu. Gedeona koji je sa 300 muževa natjerao u bijeg bezbrojnu vojsku Madijanaca, koji su već prije više godina u zemlju provalili, te sve oplijenili i razorili; Samsona, poznatog radi njegove izvanredne jakosti koji je Izrajelce oslobodio od jarma Filistejaca, te jednom kosti čeljusti od magarca ubio 1000 neprijatelja, na koncu ipak lukavošću žene izgubio svoju jakost, svoju slavu i svoj život; napokon Samuela, koji je bio čovjek od izvanredne kreposti i pravednosti, te izagnao iz zemlje Filistejce.

U to vrijeme sudaca, osobito u vrijeme, u koje ih nije bilo, te je svaki činio, što mu se svidjelo, vrlo se zaboravljalo na Boga, a grijesi svake vrsti vladali u narodu. Dapače sinovi velikoga svećenika Helija: Ofni i Finees bijahu posve izkvareni ljudi, te su dali veliku sablazan sa svojom pohlepom i bezbožnošću. Posljedica toga je bila, da su kuću Helijevu i cijeli narod stigle teške kazne. Izrajelci su bili u dvije bitke po redu pobjegjeni od Filistejaca, te su u posljednoj izgubili 30.000 ljudi i oba nevaljana sina Helijeva poginuše, dapače škrinja zavjeta, koju su donjeli u tabor, pade u ruke neprijatelja. Kad su tu žalosnu vijest starcu Heliju u Silo javili, zgrozi se tako jako, da je preko stolca pao slomio vrat i umro. Taj Heli je kroz sva vremena primjer, koji opominje roditelje, da ne budu preobzirni prema raspuštenosti svoje djece. Nije kaznio svoje djece, kako bi morao, ozbiljno i strogo, već ih samo ljubazno opominjao, zato je Bog njega kaznio, uzeo njemu i kući njegovoj svećeništvo i dao, da su on i njegovi sinovi kukavno umrli. Vjerojatno je, da nijesu samo sinovi Ofni i Finees nego i njihov otac Heli za uvijek zabačeni, makar je on inače bezprikoran život sprovodio. — Kršćanski roditelji! sjećajte se toga strašnoga svršetka Helijeva i njegovih sinova i ne budite preobzirni prema djeci vašoj. Ako ne pomažu blaga sredstva, onda se prihvatite strogosti i kaznite ih sa svom ozbiljnošću, da svoje i njihove duše spasite. A vi kršćanski sinovi i kćeri ne idite stopama bezbožnih sinova Ofnea i Fineesa; čuvajte se nepokornosti prema roditeljima i nekaljajte mladosti svoje raspuštenostima i opačinama, inače ćete jednoć zlo svršiti i biti nesretni vremenito i vječno. Samo spremnom poslušnosti, strahom božjim i dobrim ponašanjem osnovat ćete si sreću ovdje i ondje.

Strašnim porazom, koji su djeca izrajelska pretrpjela dogjoše u vlast svojih neprijatelja Filistejaca i bili su izvrgnuti robljenju, i zlostavljanju, maču i vatri. Tada se javi Samuel, kojega sam prije spomenuo, kao spasitelj. On je Izrajelce opominjao ozbiljnim riječima na pokoru i kazao im: »Ako se od

svega srca ka Gospodinu obratite i odstranite tugje bogove iz svoje sredine, Baalun i Astaroth i svoja srca Gospodinu pripravite i njemu samomu služite, to će vas on osloboditi iz ruke Filistejaca« (1 Kralj. 7, 3). Izrajelci nesrećom umekšani, slušali su njegovu riječ i činili ozbiljnu pokoru. Bog im je s toga opet bio milostiv i dao im sjajnu pobjedu nad njihovim neprijateljima. Jer su Filistejci baš u vrijeme, kad je Samuel žrtvovao, po treći put navalili, zagrmi Gospodin velikom bukom nad njima oni se prestrašili i protjerani bili sve do granica njihove zemlje. Gospodin ih takogjer prisilio strašnim kaznama te su škrinju zavjeta, koja je još uvijek bila u rukama njihovim, opet Izrajelcima predali. Samuel uze kamen i postavi ga pun zahvalnosti na granici zemlje na spomen i reče: »Dovle nam Gospodin pomagao!« (1 Kralj. 7, 12).

Samuel vršio još više godina dobro i pravedno službu sudačku. A kad je ostario, željeli su Izrajelci, jer su nezadovoljni bili s njegovim sinovima, koje on postavio za suce, da im dade kralja, kako to ostali narodi imadu. Bog zapovijedi Samuelu da udovolji njihovoj želji, ali da im protumači takogjer prava i dužnosti kralja, koji ne smije po svojoj volji vladati, već kao zamjenik božji i po božjoj volji. Prvi kralj izrajelski bijaše Saul iz plemena Benjamin, kojega Bog sam izabrao kraljem i po Samuelu pomazao. God. 1905. prije Krista bude on od naroda u Masfi priznat kraljem. Vladao je 40 godina. U početku bijaše dobar i činio, što je bilo pravo, ali do skora učini ga kraljevska čast preuzetnim, te je mnogo puta radio proti volji božjoj. S toga mu Bog po Samuelu navijesti, da će njemu i njegovoj kući oduzeti kraljevsku čast i drugomu je predati, koji će biti muž po njegovom srcu. Saul je bio u jednoj bitci proti Filistejcima teško ranjen i baci se, da uteče neprijateljima, koji su na nj sa svih strana navalili, na svoj mač i postade tako samoubojica (1 Kralj, 31). Tako strašno svršio taj kralj, koji je u početku tako dobar bio, jer se dao svladati svojeglavošću, preuzetnošću i zavišću! O, tko ne bi srca svoga od tih strasti brižno čuvao i u poniznosti Gospodinu služio, da odvrati od sebe vremenitu i vječnu propast!

Saulov nasljednik bijaše David. On bijaše sin Isaije ili Iesse iz plemena Juda, rogjen u Betlehemu, čega radi se taj gradić naziva gradom Davidovim. Samuel ga pomaza još

za života Saulova, po nalogu božjem za kralja nad Izrajelom. On svlada Golijata i sretno se borio protiv Filisteja, čega radi ga slavohljepni Saul mrzio te mu dapače išao za životom. On pak uteče uz zaštitu božju svim zamkama i progonima i po smrti Saulovoj dogje do prijestola. On podiže Jeruzalem, koji je osvojio, na prijestolni grad kraljevstva i ondje ustanovi škrinji zavjeta stalno boravište, koja dosada bila u Silo i na drugim mjestima spremljena. On je hotio Gospodinu u Jeruzalemu sagraditi dostojan hram, ali mu Gospodin po Natanu reče, da je to djelo pridržano njegovom sinu. David se morao gotovo neprestano za svoje četrdeset godišnje vlade boriti s neprijateljima Izrajela, osobito sa Filistejcima, ali on je sve svladao i učinio svoje kraljevstvo moćnim i sretnim. On bijaše vrlo pobožan, krjepostan kralj, koji je bio pun gorljivosti za zakon božji, te nastojao po silama ne samo oko zemaljskoga već i vječnoga dobra svoga naroda. Ipak bio je nesretan, te je u jedan neoprezan čas počinio dva teška zločina: preljub i ubijstvo. Ipak na propovijed Natana obratio se od svega srca i činio strogu pokoru, dok je živio. Zato je i podnašao sa savršenom ustrpljivosti sve nevolje i muke, što mu ih Bog poslao za pokoru radi svojih grijeha. Pobožni kralj izda i za proslavu božju razne propise: on odredi za svećenike i levite njihove službe i uredi 24 reda pjevača, koji su uz pratnju raznih glasbala slavili Boga. On sam izda uz nadahnuće Duha sv. mnoge prekrasne pjesme o božjim savršenostima, o sreći dobroga i kazni zloga i t. d., koje su poznate pod imenom »psalmi Davidovi«, te ih još i danas svećenici i svjetovnjaci često mole. Većina od tih psalama sadržaje proročanstva o budućem Spasitelju, koji se stoga nazivlju mesijanski, o kojima ćemo još poslije čuti. David umre 70 godina star g. 1015. prije Krista i bi u tvrgjavi Sion pokopan.

Taj veliki kralj odlikovao se osobito trim krepostima: svojom ljubavi prema neprijateljima, svojom gorljivošću u molitvi i svojom pokorom. Premda ga kralj Saul toliko progonio, te ga pače hotio ubiti, to njegovo ljubazno srce nije imalo proti njemu ni najmanje gorkosti, on je sa svom vjernosti uz njega pristajao, kaznio njegove neprijatelje i bolno oplakivao njegovu smrt. Bio je on veliki prijatelj molitve. Svaki dan je, kako sam kaže, molio sedam puta, makar

je teški teret vlade na njegovim legjima počivao, to mu je bilo najveće uživanje, u noći i u danu slavu Gospodinovu pjevati. A kakovim čudesnim pokorničkim duhom bijaše prožet, kad je, premda ga Bog po proroku Natanu uvjerio, da su mu njegovi grijesi oprošteni, ipak svoj pad neprestano oplakivao i svake noći ustajao te za milost i milosrgje molio! O, toga dobroga kralja moramo da si uzmemo za uzor i nasljedujemo ga. Budimo i mi pomirljiva duha i ne vraćajmo zlo zlim, već od srca opraštajmo našim neprijateljima i uvrijediteljima i kad god nam se prilika pruži izkazujmo im dobro, po riječi našega Gospodina: »Ljubite vaše neprijatelje, činite dobro onima, koji vas mrze, blagosivljite one, koji vas proklinju, i molite za one, koji vas kleveću« (Luk. 6, 27—28). Samo nikakovog neprijateljstva, jer dok smo neprijatelji kojega čovjeka, neprijatelji smo takogjer božji. Vršimo takogjer marljivo molitvu. Je li David mogao uz poslove svoga kraljevstva sedam puta na dan moliti, a to ćemo i mi moći, jesmo li samo na pol gorljivi, vrijeme naći, da obavimo obične jutarnje, večernje molitve, te prije i poslije jela, i inače preko dana naše srce uzdignemo k Bogu. Osobito nedjelje i blagdane upotrijebite za molitvu posjećujući prije i poslije podne crkvu, i pobožno moleći. Sjetimo se, da smo kršćani, koji moramo ako ne ustima, a to srcem bez prestanka moliti. Okajmo napokon često u gorkosti našega srca naše grijehe i podložimo se rado strogostima pokore, da mi Bogu naše zaostale dugove grijeha otplatimo i jednoć, kad dogjemo pred njegovo sudište, milost nagjemo.

Kako je David sam odredio, u kraljevstvu ga naslijedio sin njegov Salamon. Bio je tek 18 godina star, kad je na prijestol zasjeo, ali u prvim godinama svoje vlade pokazao se posve dostojan svoga pobožnoga oca Davida. On je molio Boga ne za zemaljska dobra, nego za nebesku mudrost, da uzmogne, narod svoj dobro vladati. Njegova se molitva tako svidjela Gospodinu, da mu je dao ne samo punoću mudrosti, nego i sva zemaljska dobra u tolikoj mjeri, u kojoj ih još nijedan kralj zemlje nije posjedovao. Najvažnije što je Salamon odmah u početku vlade svoje poduzeo, bijaše gradnja hrama u Jeruzalemu, za koji mu otac skupio silno blago. Moći ćete si stvoriti neku sliku o veličini, čvrstoći i sjaju salamonskoga hrama, ako se sjetite, da je kod njegove gradnje sudjelovalo

10.000 tesara, 80.000 klesara i 70.000 drugih radnika, te trebali sedam godina dok su ga svršili. Taj sjajni hram imao je kao i sv. šator dva dijela, sveto i presveto. U svetištu nalazio se zlatni oltar kadioni; deset zlatnih stolova, sto zlatnih zdjela, s obje strane pet zlatnih svjetnjaka i mnogo drugih posuda. U presvetom bijaše škrinja zavjeta, a nad njom megju dva zlata kerubina prijestol milosti od najfinijega zlata. Sve u hramu bijaše od zlata, dapače i čavli. Stijene u nutrinji bijahu urešene umjetnom rezbarijom i posve presvučene zlatom. Dragocjeni zastor od grimiza i bisusa dijelio je sveto od presvetoga, u koje je veliki svećenik samo jedan put na godinu, na veliki blagdan pomirbe smio ući. Kad je hram bio gotov, slavio je Salamon s narodom posvetu hrama, on je Gospodinu prinesao bezbroj žrtava i molio ga, da sve, koji u sv. hram ugju i ondje pobožna srca mole, milostno usliša. Pošto je svoju molitvu svršio, pade vatra s neba, i uništi žrtvu, a slava božja napuni svetište. Sav narod pade ničice, slavio Boga i rekao: »Bog je dobar i njegovo milosrgje traje u vijeke«. Uz hram sagradio je Salamon palaču od neopisivog sjaja. Prijestol njegov bijaše od slonove kosti i obložen zlatom, s obije strane na šest stuba, koje su vodile do prijestola, stajalo je dvanajest velikih, a gore s lijeva i s desna prijestola, dva još veća zlatna lava. Salamon je imao dugi red sjajno odjevenih sluga, sve posugje za jelo i pilo bijaše od najfinijeg zlata. Na srebro se u opće više nije ni pazilo. On je takogjer učvrstio Jeruzalem i posagradio množinu javnih zgrada; osnovao nove gradove i opkolio sva sela u zemlji zidovima. Kraljevi i narodi s bliza i daleka divili mu se, izkazivali mu svoje počitanje i donosili mu darove. Kraljica od Sabe bijaše sjajem njegovog veličanstva i njegovom mudrosti tako uznešena, da je sluge sretnim smatrala, kojima bijaše dopušteno uvijeke biti uz njega.

Ali kao što je bio početak i prve godine vladanja Salamonova sjajan, tako žalostan bijaše konac istoga. Sjaj njegovog dvorjanstva zaslijepio ga; putene naslade njegovo srce učinile mekoputnim i odvratile ga od Boga, inozemske žene, što ih proti sv. zakonu Boga uzeo, posve iskvarile njegovo srce. Tko bi mislio? Nekada tako mudar kralj, posagradio je svojim poganskim ženama za ljubav hramove i upao u krivoboštvo. Bog mu pokaza svoju najveću nedopadnost i navijesti mu kaznu:

Kraljevstvo će se poslije njegove smrti razdijeliti i samo će jedno pleme ostati kod njegovih potomaka, radi obećanja, koja su dana njegovom ocu Davidu. Od sada počela tamniti Salamonova slava. Buna nastade i potresla njegov prijestol. Raskošnost učinila ga starim prije reda i on nije ništa više vidio pred sobom, već blizu smrt. Ušao u se i ozbiljno razmatrao o taštinama dobara i slave ovoga svijeta. »Ja sam poduzeo,« reče on, »velika djela i sagradio sam si kuće i vinograde, zasadio si vrtove za nasladu i nasad, imao sam sluga i sluškinja i mnogo ukućana, goveda i velikih stada ovaca, više od onih, koji su pred menom u Jeruzalemu bili; skupio sam si zlato i srebro i blago kraljeva i zemalja, pribavio sam si pjevača i pjevačica i radost djece ljudske, vrčeva i posuda, koje su služile za točenje vina. I sve, što su moje oči tražile, nijesam im odbio, i ništa nijesam srcu momu zanijekao, da uživa svu nasladu i da se veseli onomu, što sam pripravio. A kad sam se obratio na sva djela, što su ih moje ruke načinile i k poslovima, na kojim sam uzalud radio, to sam u svemu vidio taštinu i muku duha i da ništa nije trajno pod suncem« (Eccli. 2, 4—12).

Što je Salamon riječima izrekao, to je do skora smrt još jasnije potvrdila činom. On umre poslije 40-godišnjeg vladanja u 58. godini svoga života, a lešina nekada tako velikoga kralja ležala usred njegova sjaja — blijeda i nijema, hladna i ukočena, a njegova kruna, i njegov prijestol, sve njegovo blago i naslade, i sva njegova slava — što mu je to sve pomoglo? A duša njegova — gdje će ona biti? Moguće, mi ne znamo, moguće nije kod Boga, već u mjestu vječnog prokletstva.

O, kako je čovjek lud, koji ovjesi srce svoje na dobra i uživanje svijeta, a zanemari svoje vječno odregjenje! Nikad ne nagje, što tako pohlepno traži, pravoga mira, postojanog pokoja, potpunog zasićenja, jer ta velika, poželjna dobra nalazimo samo u Bogu. Posve pravo kaže sv. Augustin: »Za sebe o Bože, stvorio si nas, zato naše srce ostaje tako dugo nemirno, dok u Tebi mir nagje«. Zemaljske užitke možemo dobro prispodobiti sa nekoliko kapljica vode, koje se poškrope po vatri. Vatra se ne će utrnuti, već će još više uzplamsati, isto tako zemaljski užici upale pohote srca još više, mjesto da ih utrnu. A da nas dobra i naslade zemlje posve zadovolje,

kako bi dugo trajala naša sreća? Koju godinu ili najdulje do naše smrti, onda bi se sve svršilo, smrt otima čovjeku sve, što ovdje posjeduje i uživa, časti i službe, novac i dobro i svaku nasladu. Ništa nijesmo na svijet donijeli, niti ćemo što sa sobom uzeti. Zemaljske pohote valja utišati, ne težiti odviše za blagom i veseljem svijeta, koja su tako tašta i prolazna, težiti valja za boljim i postojanijim dobrima, marljivo vršiti kršćanske kreposti i dobra djela; ta nam pribavljaju već na zemlji slatki mir, i prate nas kao vjerni prijatelji u vječnost i stiču nam milost pred božanskim Sucem i vječni život. O, kako će dobro biti, budemo li mogli reći na smrtnom krevetu: Ja nijesam nikad ljubio svijeta i što svijet ima i pruža, moje srce pripadalo samomu Bogu. Mnogo više sam za tim išao, da budem bogat krepostima i zaslugama pred Bogom, nego li novcem i dobrom. Radosti i uživanja djece svijeta sam od vajkada prezirao i rado se podlagao strogostima božanske službe. Sigurno, ta misao učiniti će nam smrt lakom, vesela srca ćemo otići iz ovoga svijeta i s Pavlom reći: »Krist je moj život, a smrt moj dobitak« (Filiplj. 1, 21).

Sada opet svratimo pozornost svoju na povijest Izrajelaca od razdjeljenja kraljevstva do njihovog sužanjstva.

II.

Poslije Salamona vladao je njegov sin Roboam. Za toga kralja ispunila se riječ Gospodnja, što ju kazao Salamonu: »Jer nijesi držao zavjeta moga ... to ću tvoje kraljevstvo razderati i razdvojiti i dati ga tvojemu slugi. Ali toga ne ću učiniti u tvojim danima radi Davida tvoga oca, iz ruke tvoga sina uzet ću ga« (3 Kralj. 11, 11—12). Narod je molio Roboama pošto je zasjeo na prijestol, da porez umanji, što im ga nametnuo njegov otac. Ali Roboam odbije tu molbu pun preuzetnosti protiv savjeta njegovih starih, iskusnih službenika, i reče: »Moj otac je otežčao vaš jaram a ja ću još dodati k vašemu jarmu, moj otac vas bio bičevima, a ja ću vas biti štipavcima« (3 Kralj. 12, 14). Tim su bili Izrajelci tako ogorčeni, da je deset plemena od njega otpalo i osnovalo novo kraljevstvo, koje su nazvali kraljevstvo izrajelsko. Samo pleme Judino sa plemenom Benjamin, koje se radi položaja i

svoga neznatnoga opsega računalo k plemenu Judinom, ostade mu vjerno. Njegovo kraljevstvo zvalo se od sada kraljevstvo judejsko. Tako nastadoše dva kraljevstva: kraljevstvo izrajelsko, kojega bijaše prvi kralj Jeroboam, jedan od sluga Salamunovih, i kraljevstvo judejsko, u kojem je vladao Roboam kao zakoniti kralj. Jeroboam vladao u Samariji, Roboam u Jeruzalemu. Razdjeljenje kraljevstva zbilo se 950 godina prije Krista. Jeroboam doskora otpade od vjere; on podiže u Danu i u Bethelu zlatna teleta i zavede narod svoj na krivoboštvo. To je učinio, da svoju vladu učvrsti, jer se bojao, da će njegovi potčinjeni, budu li se išli klanjati u hram jeruzalemski pravomu Bogu, od njega otpasti i opet se priključiti kralju judejskomu. Ali se preračunao. Svećenici i levite a s njima svi pobožni, bogobojazni Izrajelci, pošto su uvidjeli grdobu poganstva, ostavili zemlju izrajelsku i otišli u Judeju. Bog je navijestio krivobožnom kralju teške kazne, koje su do skora snašle njega i njegovu kuću. Tako se još i danas dogagja. Ljudi bez savjesti žele sa lukavosti stvoriti si sreću i nikako sredstvo nije im zlo, samo, da postignu svoj cilj. Ali kako god lukavo to zasnuju, ipak zlo svrše, dapače često se baš protivno dogodi onomu, što oni namjeravaju. Bog osujeti osnove zlih. Samo što se s Bogom počne imade dobar izlazak i stalno je.

Na žalost niti nasljednici Jeroboamovi nijesu bili bolji od njega, pošli su njegovim stopama i počinjali opačine svake vrsti. Veći dio naroda bijaše takogjer izkvaren i počinjao mnogo zla. Bog je doduše slao od vremena do vremena pobožne ljude, koji su grješno čovječanstvo sjećali na pokoru i svoje božansko poslanje dokazali čudesima; a i teške kazne poslao na zemlju. Ali sve uzalud; srce naroda i kralja bijaše zaslijepljeno i ništa ih nije moglo dovesti na bolji put. Napokon ih Gospodin preda propasti. Javi se Salmanasar, kralj asirski s velikom vojskom poslije trogodišnjega opsjedanja bi zauzet glavni grad Samarija, narod uhvaćen i u Asiriju odveden, a kraljevstvu izrajelskom za uvijek konac učinjen. To se zbilo g. 718. prije Krista; kraljevstvo izrajelsko opstojalo samo nešto preko dvije i pol stotine godine. U kraljevstvu judejskom, gdje su uvijek vladali potomci kralja Davida, u svemu je bilo bolje. I tu je bilo više zlih kraljeva, koji su narod zavagjali na

krivoboštvo, ali našlo se takogjer uvijek i dobrih vladara, koji su i sami gorljivo Bogu služili i nastojali narod uzdržati u službi božjoj. Židovi bili su sretni ili nesretni, prema tomu, da li su njihovi kraljevi zakon božji vršili ili kršili. Tako im je dobro bilo za pobožnih kraljeva Ase, Josafata, Ezekije i Jozije, oni su vodili proti neprijateljima sretne ratove i uživali blagoslov božji. Ali za Jorama, Ohohozije, Omasije i drugih bezbožnih vladara posjetio ih Gospodin teškim nevoljama. Jer više nijesu pazili ni na kaznu božju, te od dana do dana sve gori bili, stigne ih na koncu kazna njihove braće Izrajelaca; izgubili svoje kraljevstvo i pali u sužanjstvo. Za kralja Sedekije provali Nabukodonosor s velikom vojskom u Judeju. Grad i hram bude razoren, a sve blago dopade pobjeditelje. Nabukodonosor dade svu djecu Sedekije ubiti, a njemu samomu oči izvaditi, te ga sa većinom židova odvesti u ropstvo u Babilon. Ta teška nesreća snašla židovsko kraljevstvo g. 584. prije Krista, pošto je trajalo oko 400 godina. Ali kraljevstvo židovsko nije propalo za uvijek kao kraljevstvo izrajelsko; ono se opet podiglo, kako ćemo čuti budući puta, poslije 70 godina, da traje po proročanstvu Jakobovom do dolaska Mesije.

Prije nego li svršim današnju povijest, navest ću još neke lijepe primjere nama na pouku i nasljedovanje. Megju Izrajelcima, koji su u sužanjstvo asirsko odvedeni, bijaše jedan vrlo pobožan, bogobojazni muž po imenu Tobija. Njegova povijest vam je poznata: znadete kako je mnogo dobra učinio svojoj subraći, kako je ubijene Izrajelce, koji su nepokopani na cesti ležali kući nosio i pokapao ih, kako je bio ustrpljiv u sljepoći, kojom ga Gospodin za kušnju pohodio; kako je gorljivo nastojao, da sina svoga u strahu božjem uzgoji i kako ga izvrsno poučavao, kako je napokon zahvalan bio za sve milosti i dobročinstva, koja mu Bog po arkangjelu Rafaelu izkazao. O, koliko dobra primjera opažamo na tomu vjernomu slugi božjemu! On još nije poznavao zakona kršćanskoga, kojega je temelj ljubav, a ipak je tako ljubazno postupao sa svojim bližnjima i činio im dobro dapače uz pogibelj vlastitoga života. Od njega se učimo, veliku zapovijed ljubavi bližnjega činom vršiti. Vidite li koga u nevolji, neka vam bude veselje, pomoći mu, utješiti ga i po mogućnosti podupirati. Ničim se više ne stiče blagoslov i milost božja nego li djelima milosrgja, kako

to Duh sv. uvjerava: »Tko se smiluje na siromahe, taj posugjuje na kamate Gospodinu, on će mu opet vratiti«. (Rječ. 19, 16). Tko vrši milosrgje, toga Bog obično naplaćuje već na ovom svijetu i daje mu dobre, sretne dane, ali osobito bit će mu jednoć milosrdni Sudac, te ga vječnom blaženosti neba naplatiti, kako sam Krist priznaje: »Blaženi milosrdni, jer će milosrgje postići.« (Mat. 5, 7).

Tobija je snosio svoju muku, makar je nije zaslužio, sa potpunom ustrpljivosti i onda ostade Bogu odan, kad mu se njegovi prijatelji i rogjaci rugali i govorili mu: »Gdje ti je ufanje, radi kojega si milostinju dijelio i mrtve pokapao?« Mjesto da se na take riječi ogorči, sa ljubeznom ozbiljnosti ih je ukorio, veleći: »Ne govorite ipak tako, jer mi smo djeca svetaca i očekujemo onaj život, što će ga Bog dati onima, koji svoje vjere nikad od njega ne odvrate« (Tob. 2, 16—18). B. s., ako nas Bog posjeti teškom mukom, pa ako ljudi i isti prijatelji naši, mjesto da nas sućutnim riječima podignu i utješe, oni nam teret križa još više otešćavaju predbacivanjem i okrutnim postupanjem, sjetimo se Tobije, kojega je isto stiglo i ne izgubimo odvažnosti, svoj pogled upravimo na budući život, gdje će nam Bog oduzeti križ, budemo li ga ustrpljivo i u duhu pokore nosili i zamijenit će ga radostima neba. Tješimo se riječima apostola: »Naša sadanja nevolja, koja je časovita i laka, pribavit će nam neizmjernu, vječnu, sve nadmašujuću slavu« (2 kor. 4, 17).

Gorljivost, kojom je Tobija svoga sina uzgojio za Boga, neka vam bude kršćanski roditetelji poticalo, da i vi svu marljivost uložite oko uzgoja vaše djece. Učite ih isto tako lijepo i dobro, kao Tobija svoga sina, ne dopustite im ništa zla, nastojte ih, koliko je moguće, odvratiti od svih osoba, mjesta i zabava, koje su na pogibelj njihovoj nevinosti, pak ih već u nježnoj dobi vodite k pobožnosti i strahu božjem. Budete li taki pošteni i gorljivi roditelji, kako je bio otac Tobija, onda će i vaša djeca biti dobra i krjeposna, kako je bio mladi Tobija.

I megju Judejcima, koji su čamili u babilonskom sužanjstvu, bilo je vrlo gorljivih sluga božjih, koji nam služe kao uzor da ih nasljedujemo. Spomenut ću samo mladiće Daniela, Ananiju, Azariju i Misaela i čistu Suzanu. Kralj Nabukodonosor zapovijedio, da se imadu najljepši i najdarovitiji dje-

čaci židovski izabrati, da ih na njegovom dvoru u svim znanostima i umjetnostima pouče. Odredio, da im se svaki dan daje jelo s njegovoga stola. Ali na stol kraljev dolazila jela razne vrsti, od kojih židovi po svojemu zakonu nijesu smjeli jesti. Što su dakle učinili Daniel i njegova tri druga? Molili su kraljevskoga komornika, da im dade za hranu samo kruha, variva i vode. Voljeli su se zadovoljiti sa posve jednostavnom hranom i glad radije trpjeti, nego li se izvrći pogibelji, da prekrše zakon božji. Kako taj primjer posramljuje mnoge kršćane! Mi imademo zapovijed, po kojoj nam je zabranjeno u petak i druge neke dane meso jesti. A eto, ti katolički kršćani lakoumno krše tu zapovijed, pak na nemrsne dane jedu baš tako meso, kao i u ostale dane tjedna. Je li to pravo? Govore oni: »to nije baš tako velika pogrješka, jer to nije zapovijed božja, već samo zapovijed crkvena, koja zabranjuje na neke dane uživanje mesa«. A zar crkvene zapovijedi ne obvezuju baš tako kao i božje pod težak grjeh? Zar nije crkva zamjenica Boga na zemlji? Zar nije od Krista primila vlast, vjernicima zapovijedi izdavati? Zar ne govori Krist izrično: »Tko crkve ne sluša, neka ti bude kao poganin i javni grješnik!« (Mat. 18, 17). Ne varajte se i ne dajte se od nikoga zavesti: crkvene zapovijedi morate baš tako vršiti kao i zapovijedi božje, hoćete li biti dobri kršćani i spasiti se. Tko nema crkve za majku, ne će Boga imati za Oca. »Ali«, kažu neki »nama škodi posna hrana, bojimo se, da ne obolimo«. Danijel i ona tri mladića nijesu oboliIi, kad su se zadovoljili sa posve jednostavnim jelima, dapače njihov izgled bijaše daleko bolji, nego li drugih mladića, koji su jeli od stola kraljeva. To je samo utvaranje, moguće bi baš zdraviji bili, kad bi koji dan postili, pak se zadovoljili nemrsnom hranom. Ali ako zbilja zdravstveni obziri ne dopuštaju postiti ili ne mrsiti, onda je dužnost crkvenu oblast tražiti za dozvolu, kako to crkva izrično propisuje. Sami sebi ne možemo dozvoliti, jer nitko nije sudac u vlastitoj stvari.

Tri mladića Ananija Azarija i Misael, da li se baciti u goruću peć, a Daniel u lavlju jamu, da se sačuvaju od opačine krivoboštva i da ispune dužnost svoju prema svomu Gospodinu i Bogu, hotjeli su radije podnijeti i bolnu smrt nego li od Boga otpasti i sagriješiti. Isto tako moramo i mi biti.

Nema nijednoga zla u svijetu, koje bi zaslužilo taj naziv, osim grijeha. Grijeh jedini je zlo, dà, zlo svih zala, jer on čini čovjeka nesretnim već za ovoga života, te ga baca u bezkrajnu propast. Da grješnik samo malo promisli zle posljedice grijeha, u istinu bilo bi nemoguće, da lakoumno dalje griješi i tako mnoge godine u zlu sprovodi, a da ne da nikaka znaka pokore. Za to se traži lakoumnost, zaborav spasa, kojemu se ne možemo dosta načuditi. Izbjegavajmo dakle grijeh više nego li sva zla svijeta, radije umrijeti nego li griješiti, to neka bude odluka, koju moramo danas od svega srca ponoviti, pogledom na Daniela u lavljoj jami i na tri mladića u ražarenoj peći. A jesmo li tako nesretni, te smo svoju savjest, kojim grijehom okaljali, odmah činimo pokoru, da dušu svoju spasimo od propasti.

Prelijepi primjer napokon daje nam čista Suzana. Dva sijeda zločinca silili ju i prijetili joj, da će je smrti predati, ako im volje njihove ne ispuni. Ali čista ta žena protivila se junački njihovoj opakoj želji i kazala puna odvažnosti: »Radije ću bez čina pasti u vaše ruke, nego li sagriješiti pred Gospodinom« (Pan. 13, 23). Što da ovdje rečem o mnogim ženama, koje ozbiljno ne odbijaju napadaje na čistoću, već se pripravno bacaju u naručaj opačine, koje dapače idu za tim, da neoprezne upletu u svoje mreže? Te su sramota njihovoga spola i u istinu zaslužuju, da im se o vrat ovjesi kamen mlinski i da se urinu u dubinu morsku. O, nemojte tako kršćanske kćeri i žene, već čuvajte sa svom brigom čistoću prema svomu staležu i ne dajte si je uzeti za nikaku cijenu svijeta. Blaženima bi vas slavili, kad bi u obrani svoje čistoće i svoj život žrtvovali, jer bi stekle krunu mučeništva.

Te nauke si, b. s., upamtite, što sam vam ih danas naveo, i učinite ih pravilom svoga vladanja. Uvijek se pokažite kao dobri kršćani, koji ne poznaju važnijega posla, nego Bogu služiti, da uvijek njegovu milost sačuvate i jednoć blaženi budete.

Amen.

XXXVI. Propovijed.

Jedanajesta nedjelja po Duhovima.

Od pada do dolaska božanskoga Spasitelja.

(O prorocima i sudbini židovskoga naroda do Krista.)

»On učini sve dobro« (Mat. 7, 37).

O Astijagu, kralju medijskom, pripovijeda nam se primjer nečuvene okrutnosti. On svomu upravitelju Harpalusu potajno oduze njegovog sina, te ga dade poput zvijeri ubiti i speći, a onda dade njegovo meso ocu jesti, kojega je pozvao k stolu. Poslije svršenog objeda zapovijedi preostale kosti sina donijeti, izjavi ocu, što se dogodilo i upita ga: »Što kažeš ti na to, što sam učinio? Dopada li ti se to?« Što je dakle učinio Harpalus? Je li upao u bijes? Je li pograbio za mač, da ubije tu grdobu? O ne; ni najmanje zlovolje nije pokazao, posve mirno odgovorio: »Što god kralj čini, dopada mi se!«

Je li Harpalus tako grozan čin samo radi toga odobrio, jer ga učinio njegov kralj, kako ne bi mi ono od svega srca odobrili, što čini Bog, Gospodar neba i zemlje, Otac svih ljudi? Zar mi ne moramo biti osvjedočeni, da je sve, što od Boga dolazi, posve dobro, da on i onda, kad nam šalje razne nevolje i muke, misli s nama najbolje? O svakako, Bog nam hoće dobro, te i ono, što se nama u našoj kratkovidnosti čini zlim, po svojoj neizmjernoj mudrosti i dobroti vodi na našu korist. Jasni dokaz za tu istinu imademo u današnjem evangjelju. Gluhonijemi bijaše sigurno siromašan i nesretan čovjek. Ili zar to nije teško, kad se ne čuje nijedna riječ, niti se može koji razumljivi glas izreći? A eto! to tjelesno zlo ipak nije bilo pravo zlo, već nešto dobra i spasonosna. Isus Krist je imao priliku učiniti veliko čudo, po kojem je došao do vjere ne samo gluhonijemi, već i svi oni, koji su bili svjedoci njegovog čudesnoga ozdravljenja. Moramo dakle Boga u svemu, što čini, hvaliti i slaviti i s narodom u evangjelju priznati: »On učini sve dobro!«

Da Bog sve dobro čini, svjedoči i povijest naroda izraelskoga, o kojemu smo posljednji puta govorili. Bog je više

puta morao Izrajelce strogo kazniti, i te kazne bile su za njih nuždan i spasonosan lijek, po kojem se opet vratili na pravi put, što su ga u svojoj lakoumnosti bili ostavili. Najosjetljivija kazna, što je stigla Izrajelce poslije razdjeljenja kraljevstva, bijaše sužanjstvo babilonsko, u kojemu su čamili 70 godina, te mnogo trpjeti morali od svojih preuzetnih neprijatelja. Ali Bog ih nije ostavio; kao što im je prije slao, tako im posla i sada pobožne, njegovim duhom prosvijetljene muževe, koji su ih u nevoljama njihovim bodrili, na pokoru ih sjećali i o boljim vremenima im proricali. To su bili proroci, o kojima ću vam danas govoriti, i onda povijest naroda židovskoga zaključiti. Čujmo dakle:

1. O prorocima, koje je Bog od vremena do vremena slao svomu izabranomu narodu.

2. O sudbini toga naroda do dolaska božanskoga Spasitelja.

I.

Prorok je čovjek, koji unapred kazuje buduće stvari. U starom zavjetu javljali se proroci u razna vremena, osobito u ona, kad su Izrajelcima vladali kraljevi, jer su onda često zapovijedi božje kršili, pače u krivoboštvo upali. Proroci nijesu se javljali sami od sebe, već su uvijek bili pozvani od Boga, te su govorili i radili po njegovoj zapovijedi. Služba im je bila neurednosti i opačine, osobito idolopoklonstvo u Izrajeličana iskorjeniti, opominjati ih, da vrše zapovijedi božje, uzdržavati vjeru i ufanje u budućega Spasitelja, te ih sokoliti u teškim vremenima pouzdanjem u pomoć božju. Za dokaz svoga božanskoga poslanja činili su čudesa i proricali buduće stvari. Njihova se proročanstva često protezala na božanskoga Spasitelja, kojega su život i djelovanje, muku i smrt, kako ćemo poslije čuti, točno unapred prorekli. Nijesu bili svi proroci pozvani, da svoje objave i vigjenja popišu; samo neki su pismeno potomcima predali, što su učili, proricali i učinili.

Najveći megju svim prorocima jest bez dvojbe Ilija. On se megju njima odlikovao gorućom gorljivosti za zakon božji, za tim svojim velikim čudesima, kao i čudesnim svojim svršetkom. Živio je za bezbožnih kraljeva Ahaba i Ohozije, po prilici 800 godina prije Krista. Za kaznu grješnoga naroda i njegovog vladara zatvori Gospodin na molitvu Ilije na tri godine nebo, te nije nijedna kapljica pala, tako, da se sve posušilo, što je zeleno bilo, i zemlja naličila pustinji. Kroz to vrijeme hranio Bog svoga vjernoga slugu svaki dan po jednom gavranu, a onda po pobožnoj udovici iz Sarepte, koje je sina na život probudio, da ju tako nagradi za njezinu dobrotvornost. Poslije tri i pol godine uspne se na brdo Karmel i molio ondje sedam puta ka Gospodinu, na što pade blagotvorna kiša. Pun svete gorljivosti za čast božju dade 550 svećenika Baalovih poubijati, koji su narod zaveli na krivoboštvo. Jer si je Ahab na savjet svoje bezbožne žene Jezabele prisvojio vinograd Nabota protiv svakoga prava, te njega dapače dao ubiti, navijesti Ilija njemu i njegovoj ženi kazan božju, koja je obojicu i snašla: Ahab bude u jednoj bitci smrtno ranjen i umre još istoga dana, Jezabela pak bude kroz prozor svoje palače na cestu bačena, te ju psi razderali do kostiju. Ohozija, nasljednik Ahabov, isto tako bezbožan kao ovaj, dade zapovijed, da proroka uhvate i ubiju, ali vatra pade na muževe, koji su ga htjeli uhvatiti, i uništi ih. Vrlo čudesan je konac života Ilije. On razdijeli svojom kabanicom vodu Jordana i progje sa Elizejom suhim nogama kroz sredinu rijeke. Kad je došao na drugu obalu, dogju vatrena kola sa vatrenim konjima, koja obojicu (njega i Elizeja) rastaviše, te se Ilija odveze uz buru prema nebu (4 Kralj. 2, 11). Ilija dakle kao i Henoh, o kojemu smo već govorili, nije umro, već je samo od ljudi uzet i prenesen na nepoznato mjesto, tako da još i danas živi. Po tajnoj objavi sv. Ivana (11 glava) doći će na koncu svijeta dva svjedoka, da ljudima propovijedaju pokoru i da pobijaju antikrista, a ta svjedoka su po mnijenju većine sv. otaca i tumačitelja pisma Henoh i Ilija. Prvi će poganima, a drugi židovima kršćansku vjeru navještati. Znadete iz evangjelja, da je Ilija uz Mojsiju bio kod preobraženja Isusova na brdu Taboru.

Nasljednik Ilije bijaše Elizej. Duh njegovog učitelja počivaše na njemu i on pokazivaše živu gorljivost za sv. zakon Boga i činio velika djela. On pribavi kraljevima Josafatu i Joramu, koji su u ratu proti Moabićanima sa svojom vojskom upali u pogibelj, da poginu od žegje, čudesnu vodu, oslobodi neku siromašnu udovicu, pomnožavši njezinu malu količinu ulja, od njezinih dugova, a sinove njezine od ropstva; pro-

budi sina Sunamitkinje na život, koji je umro, i iscijeli Naama sirca od gube. Njegovo neprestano nastojanje bijaše iskorjeniti idolopoklonstvo, koje se sve više širilo ne samo u kraljevstvu izrajelskom, nego i u kraljevstvu judejskom, i uspostaviti opet pravo štovanje Boga. Sila božja se očitovala još na njegovoj lešini, jer tijelo nekoga ubijenoga, koje su bacili u njegov grob, čim se dotaklo kostiju sveca, oživjelo. Još danas pokazuju kod Jeriha zdenac proroka Elizeja, kojega voda je osobito ljekovita za bolesnike.

Osim ove dvojice proroka, koji nijesu ništa pismeno ostavili, imade još i drugih, o kojih činima i proročanstvu imademo posebne spise, od njih samih napisane. Ovamo spadaju četiri velika i dvanajest malih proroka. Izaija, Jeremija, Ezekijel i Danijel zovu se veliki proroci, jer su više pisali od one dvanajstorice, od kojih samo malo imademo, s toga se i zovu mali proroci.

Na čelu četiriju velikih proroka jest Izaija, sin nekoga Amosa, koji je 759. g. prije Krista od Boga pozvan za proroka, te tu tešku službu preko 60 godina vršio. Većina kaže, da je Izaija umro silovitom smrti, pošto ga bezbožni kralj judejski Manases dao prepiliti. Glavni sadržaj njegove nauke jest, da Bogu jedinomu pripada čast, a ljudima samo prijekor, da svoga pouzdanja ne smijemo staviti u stvorove, već u Boga, Stvoritelja, i da je svako nastojanje grješno, koje nije upravljeno na Boga, već isključivo na zemaljštinu. Vrlo važna su njegova proročanstva. On govori o dolasku Spasitelja, o njegovoj božanskoj i ljudskoj naravi, o njegovom porodu od Djevice, o njegovim čudesima, o njegovoj muci i smrti, o njegovoj proslavi i raširenju njegove crkve preko cijele zemlje tako točno, da bi ga morali nazvati prije evangjelistom, nego li prorokom, kako kaže sv. Jeronim. Njegova proročanstva, kao i drugih proroka, pobliže ćemo upoznati, kad ćemo govoriti o samom božanskom Spasitelju.

Drugi megju velikim prorocima jest Jeremija, sin svećenika Helsije u gradiću Anathotu, u blizini Jeruzalema. On je morao na zapovijed božju protiv svoje volje preuzeti službu proročku već u ranoj mladosti, te ju vršio preko 40 godina, od 628.—588. prije Krista. On je živio u ono nesretno vrijeme, kad je Jeruzalem razoren, a narod židovski odveden u babilonsko ropstvo. Poslije razora Jeruzalema zadržavao se kod nekolicine siromašnih židova, koji su ostali u zemlji, pošto su bila njihova braća odvedena. Poslije uzeli su ga sa sobom u Egipat, gdje su ga kamenovali, kad ih je radi njihovog krivoboštva strogo korio. Njegovo doba bijaše jedno od najgorih, opačina je svake vrsti vladala, religija u jednoga Boga gotovo posve propala, a na mjesto iste stupilo idolopoklonstvo sa svojim grdobama. Prorok kori u svojim proročanstvima taj otpad i pad židova i proriče im za kaznu propast njihovog kraljevstva i s tim spojene nevolje. Vrlo ganutljive su njegove tužaljke, koje sadržaju bolne izljeve srca nad propasti Jeruzalema, hrama i židovskoga kraljevstva. U višem smislu proteže crkva te tužaljke na bijedu, što ju grijeh nad cijeli rod ljudski donio, kao i na neizrecive boli, što ih Isus morao podnijeti, jer je kao jamac na se uzeo grijehe svijeta. Radi toga se te tužaljke pjevaju u crkvi tri zadnja dana velikoga tjedna.

Treći veliki prorok jest Ezekijel, sin svećenika Buzi, savremenik proroka Jeremije i Danijela. Bog ga pozva sedam godina prije razora Jeruzalema za proroka. Njegova se proročanstva protežu na pretstojeće razorenje Jeruzalema i na sužanjstvo židova, kao i na povratak njihov u domovinu, napokon na kraljevstvo Mesijino, t. j. na kršćansku crkvu. On opominje židove ozbiljno na pokoru, obećaje im u ime božje oproštenje i milost, ako se u istinu obrate, a grozi im se vremenitom i vječnom propasti, ako budu ustrajali u neskrušenosti. Po staroj jednoj legendi bio je od nekoga židovskoga suca, kojega je krivovjerstvo osudio, u sužanjstvu ubijen.

Četvrti napokon veliki prorok je Danijel, koji je valjda poticao od kraljevske obitelji Davidove. On je bio, kako sam već spomenuo, kao mladić odveden u babilonsko sužanjstvo i ondje na kraljevskom dvoru pod imenom Baltazar uzgojen. Nabukonosor, koji ga osobito zavolio, predao mu upravu nad Babilonom i proglasio ga nadstojnikom svih sirota. Darije, kralj Medijaca, koji je razorio babilonsko kraljevstvo, podiže ga do jedne od trih najviših državnih časti, mislio je dapače postaviti ga upraviteljem cijele zemlje, kako je nekoć Faraon učinio sa Josipom. Dva puta je bio po mržnji i zavisti svojih neprijatelja bačen u lavlju jamu, iz koje ga Bog uvijek čudesno

spasio. Daljna njegova sudbina, vrijeme i način njegove smrti nije nam poznat. Danijel spada u broj onih svetaca staroga zavjeta na kojima sv. pismo niti jedne pogrješke ne kori. On je služio Bogu u časti i sreći, kao i u muci i progonu sa nepromjenljivom vjernosti, tako da ga Gospodin sam preko proroka Ezekijela stavlja na mjesto Noe i Joba. Megju njegovim proročanstvima osobito je ono važno, koje radi o vremenu dolaska, javnoga života, muke i smrti Isusove. O tomu proročanstvu poslije ćemo više čuti.

Dvanajest manjih proroka jesu: Ozea, Joel, Amos, Abdija, Jona, Miheja, Nahum, Habakuk, Sofonija, Aggej, Zakarija i Malakija. Ti su proroci živjeli u razno vrijeme i u raznim prilikama vremena izmegju devetog i četvrtog stoljeća prije Krista. Njihova je zadaća bila kao i drugih proroka, koriti ozbiljnim riječima otpad od Boga, vladajuće idolopoklonstvo i odatle nastalu raskalašenost i naviještati kazne božje, ako ne nastupi temeljito poboljšanje, a pobožniji narod tješiti boljim vremenima, napose budućim Spasiteljem svijeta. Pobliže o tim prorocima ne mogu govoriti, jer bi se stvar odviše zategla.

U poslanju proroka očituje se opet jasno volja božja, da svoj izabrani narod spasi od propasti i da ga vodi stazom spasa. Židovi su posjedovali mnoga sredstva spasa: imali su zakon, koji im je Bog upisao ne samo u srce već i na dvije kamenite ploče, imali su svećenike i književnike, koji su im uvijek tumačili božji zakon, i poticali na vršenje istoga; imali su mnoge žrtve i svetkovine, po kojima su postigli velike milosti, a ujedno bili sjećani na primljena dobročinstva i na dužnost, da savjesno drže s Bogom učinjeni savez. Kad pak sva ta sredstva uz njihovu upornost nijesu više koristila, slao im Bog osim toga od vremena do vremena proroke, koji su im uz velike znakove i čudesa očitovali njegovu volju, da svladaju njihovu svojevolju i da ih potaknu na bolje mišljenje. O, da su židovi slušali proroke, Bog bi se bio na njih smilovao, makar su tako duboko pali, kao i na Ninivljane, koji su na propovijed Jone pokoru činili. Ali tvrdovrati, koji se već dizali proti Mojsiji, nijesu ni na proroke pazili; oni su svoje uši začepili na sve njihove opomene i prijetnje, progonili ih i mnogim život uzeli. Pravom im je mogao sv. Stjepan reći:

»Vi tvrdovrati i neobrezanog srca i ušiju! Uvijek se protivite Duhu sv., kako oci vaši, tako i vi. Kojega od proroka nijesu progonili oci vaši? Oni su one ubili, koji su proricali dolazak pravednika kojega ste vi sada postali izdajice i ubojice« (Djel. ap. 7, 51—52). Ta neprestana okorjelost srca napokon upropastila židove. Bog je držao svoje obećanje i poslao im, kad je bila punoća vremena Spasitelja, a jer su njega kao i njegove poslanike, apostole, progonili i ubili, to se mjera njihovih grijeha napunila, te su vremenito i vječno propali.

B. s.! Mi smo sada izabrani narod, pošto je Bog zabacio židove, to nama izkazuje on još veće milosti nego li njima. On se ne zadovoljava pružiti nam samo obična sredstva spasa, kao kršćansku pouku, sv. misu, sv. sakramente, oproste i t. d., po svojoj neizmjernoj ljubavi i milosrgju daje nam i izvanredna sredstva, da nas od propasti oslobodi i spasi. Ili zar nijesu izvanredna sredstva za naš spas misije, koje se u naše vrijeme često vrše, bratovštine, razna društva, za probugjenje kršćanskoga duha i života, pak česti jubileji, kojima sv. otac kršćanstvo obdaruje? U istinu ne kaplje, već baš poput rijeke teče na nas milost i naš dobri Bog sve daje, da nas k sebi privuče i za nebo nas dobije. On u istinu može reći: »Što bi još morao učiniti u mojem vinogradu, čega nijesam učinio?« (Is. 5, 4). A kako se vlada većina kršćana prema tim milostima, koje im Bog u tako bogatoj mjeri dijeli? Na žalost, poput židova u vrijeme proroka, zatvorili su srce svoje, padaju sve dublje u grijeh i opačinu i podvostručuju svoje korake na putu propasti. Koji su plodovi, što ih donose misije, vjerske udruge, jubileji? Vidimo, da se samo nekolicina nastoji tim sredstvima okoristiti, većina ostaje, što jest, zemaljski ljudi, koji su na svoj spas zaboravili ili pošto su tek počeli pokornički život, upadnu u stari život grijeha. Mnogi naliče cigli, koja bude tim tvrgja, u čim većoj se vrućini nalazi. Vladanje pak Boga ostaje uvijek jednako. On je nepromjenljiv u svojim vlastitostima i odlukama. Kao što je okorele židove zabacio tako će i kršćane, koji tvrdokorno od sebe odbijaju sva sredstva za svoj spas, zabaciti i njihova imena izbrisati iz knjige života. Dà, njihova propast bit će još strašnija od one židova, jer je njima daleko veća mjera milosti dana, nego li židovima. Tko želi dakle dušu svoju spasiti, taj treba da pro-

mijeni svoje srce, taj neka upotrijebi dane mu milosti i donese dostojne plodove pokore.

Razmotrimo još a kratko povijest židovskoga naroda do dolaska bož. Spasitelja.

II.

O Izrajelcima, koji su, kako smo posljedni puta čuli, bili odvedeni u asirsko tužanjstvo, ne može biti govora, jer je njihovo kraljevstvo za uvijek propalo. Nikad se više nijesu skupili u jedan narod, već su ostali rastepeni megju ostalim narodima, te su na koncu u iste prošli. Drugačije je sa židovima, koji su bili odvedeni u babilonsko sužanjstvo; i u sužanjstvu su sačinjavali još narod i odanle se vratili u svoju domovinu. Bog ih uzdržavao, jer ih je izabrao za svoj narod, pak njihovim praocima obećao, da će iz njih Spasitelj izaći.

Čamili su gotovo 70 godina u babilonskom ropstvu, napokon nadogje vrijeme njihovom spasu, kako je to već prorok Jeremija jasnim riječima prorekao: »A cijela zemlja« (Judejska) govori Gospodin preko proroka, »bit će pustinja i grozota i svi ti narodi (židovi) služit će 70 god. kralju Babilona, a kad se ispuni 70 godina posjetit će kralja babilonskoga i njegov narod, govori Gospodin, radi njihovih zločina i zemlju kaldejaca i učinit ću je vječnom pustinjom«. (Jerem. 25, 11—12). Ciro, kralj persijski, koji je osvojio kraljevstvo babilonsko i svojoj ga državi priklopio, dopusti odmah prve godine svoje vlade, g. 536. prije Krista židovima, da se vrate u svoju domovinu, te da sagrade sv. hram zajedno sa gradom Jeruzalemom. Poglavice naroda, svećenici i velika množina naroda, 40.000 židova bez sluga i sluškinja pošla na put, najodličniji njihov vogja bijaše Zorobabel. Na put su dobili mnogo zlata i srebra i što je inače potrebno bilo. Ciro im takogjer vratio zlatno i srebrno posugje, koje je Nabukodonosor iz hrama oteo. Tako su došli opet u Kanaan i u svoje zapuštene gradove. Na to se svi skupili u Jeruzalemu, koji je bio ruševina, i počeše graditi hram. Svećenici su trubili u trublje, a sav narod od veselja klicao. Stanovnici grada Samarije i okolice, koji su sastojali iz mješavine doseljenih poganskih naroda i

preostalih židova, čuli su o gradnji hrama i dogjoše k židovima i rekoše: »Mi ćemo s vama graditi, jer i mi tražimo vašega Boga kao i vi sami.« Židovi su odbili njihovu ponudu. Samaritanci su bili radi toga vrlo ogorčeni i nastojali zapriječiti gradnju hrama, što je ipak uzalud bilo, židovi svladali sve zapreke i sretno svršili gradnju. Ali drugi hram nije bio ni iz daleka tako lijep i sjajan, kao prvi, kojega je Salamon sagradio, s toga su plakali starci, koji su još vidjeli hram Salamonov, kad su ga s ovim prispodobili. Ali Bog ih tješio, da će do skora doći od naroda očekivani i da će slava drugoga hrama biti veća, nego li prvoga (Agg. 2, 8—10). Uputio ih dakle na božanskog Spasitelja, koji je imao skoro doći i crkvu osnovati, koja će sve narode zemlje primiti u svoje krilo i usrećiti ih i tako židovsku crkvu slavom natkriliti.

Hram bijaše sagragjen, ali grad je još ležao u ruševinama, a židovi su živjeli u skranjoj nevolji. Na to im se Bog smilovao i podigao dva ugledna, pobožna muža Esdru i Nehemiju, koji se svom gorljivosti zauzeli za ponovno podignuće Jeruzalema. U svojem poduzeću bili su bogato podupirani od Artakserksa Longimana, kralja Perzijanaca i tako im uspjelo grad na novo sagraditi. Oni su takogjer nastojali megju židovima uspostaviti pravo štovanje Boga i navesti ih do vršenja sv. zakona. Esdra, koji je bio u židovskom zakonu vrlo vješt, priredi novu zbirku sv. knjiga i čitao ju narodu. Narod, koji je uslijed dugoga sužanjstva propise zakona gotovo posve zaboravio, plakao je, slušajući ih, priznao zločine svoje i svojih otaca i obećao u buduće Gospodinu svom vjernosti služiti. On je održao riječ bar u toliko, da od sada nije upadao više u krivoboštvo, već se uvijek držao vjere u pravoga Boga.

Sada su židovi opet živjeli u svojoj domovini, a vladalo je njima visoko vijeće od sedamdeset članova, kojemu na čelu bijaše veliki svećenik. Ali nijesu bili posve slobodni, već ovisni o kraljevima Perzije, a kad je propalo kraljevstvo perzijsko, bijahu ovisni o Aleksandru Velikom, kralju Macedonije. Poslije smrti njegove, 324. godine prije Krista, dogjoše pod vlast egipatsko-sirsku, pod kojom su mir uživali. I pod sirskim kraljevima, koji su poslije stekli vrhovnu vlast nad Judejom, u početku im bilo dobro, a poslije ih stigne grozan progon. Antioh Epifan, kralj sirski, jedan od najgroznijih okrutnika, koji su

ikada na prijestolu sjedjeli, zauze Jeruzalem, oplijeni hram, poubija muževe, proda žene i djecu u roblje i prisili židove, da se klanjaju idolima, a u znak svoga otpada od Boga, da jedu svinjsko meso, kojega po svom zakonu nijesu smjeli. Premda ih je bilo, koji su za toga progona otpali, drugi su ipak dokazali junačku vjernost prema Bogu i podnijeli radije najgroznije muke, nego li da se ogriješe o svoj sv. zakon.

Megju tima sjaji osobito Eleazar i makabejska majka sa svojih sedam sinova. Eleazar je bio časni starac od 90 godina. Kad su ga htjeli prisiliti, da bar na izliku jede svinjetinu, reče on pun sv. ozbiljnosti: »Nije dostojno naše starosti pretvarati se, tako te bi mnogi od mladića mislili, da je 90-godišnji Eleazar prešao na poganstvo, te bi radi mojega pretvaranja i radi kratkoga vremena mojega prolaznoga života bili zavedeni, a ja bi tako gadnu ljagu stavio na moju starost. Pak ako sada utečem muci ljudi, to ipak ne mogu ruci Svemogućega ni živ ni mrtav uteći. Zato ću velikodušno život ostaviti i biti dostojan moje starosti, a mladićima junački primjer ostaviti« (2 Makb. 6, 24—28). Tako svrši život i ostavi ne samo mladeži, već svakoj dobi sjajan primjer junaštva za Boga i njegov sv. zakon.

Antioh je zapovijedio takogjer, da pred njega dovedu sedmero makabejske braće s njihovom majkom, te ih je dao okrutno mučiti, da ih prisili, te proti zakonu jedu svinjsko meso. Ali oni ostaše Bogu vjerni i nikaka muka nije ih mogla sklonuti da prekrše njegov sv. zakon. Šestero je braće gotovo umrlo pod nečovječnim mukama, još je samo najmlagji preostao, bio je dijete od 6—8 godina. Toga uze kralj k sebi, govorio vrlo prijazno s njim i obećao mu prisegom, ako prestupi zakon svojih otaca, da će ga učiniti bogatim i sretnim, uzvisiti ga do visokih časti i da mu ne će ništa faliti. Ali dječak se nije dao na to nagovoriti. Na to pozva kralj majku k sebi i opomenu ju, neka ga nagovori, da ispuni njegov zahtjev, da bar jedan od njezinih sinova na životu ostane. Ali majka se prignu k sinu svomu i reče mu: »Sinko moj, smiluj se na me, koja sam te devet mjeseci pod srcem nosila, tri godine dojila i hranila i do te dobe uzgojila; molim te, dijete, pogledaj nebo i zemlju i sve, što je na njima, razmatraj i znaj da je Bog to i ljudski rod iz ništa izveo. S toga se ne boj toga krvnika, već budi dostojan braće svoje i uzmi, dionik njihovih muka, smrt, da te u smilovanju (koje očekujemo) s tvojom braćom opet nagjem« (2 Mak. 7, 27—29). Dok je ona to govorila, reče dječak: »Što vi očekujete od mene? Ja ne slušam zapovijedi kraljeve, već zapovijed zakona; koji nam je dan po Mojsiji« (2 Mak. 7, 30). I on umre, još groznije mučen, nego li njegova braća, za sv. zakon, a na koncu i junačka majka. Tu se vidi, što može dobar uzgoj. Da su svi roditelji, ocevi i majke, kako je ova makabejska majka, imali bi i kćeri i sinove, kakova su makabejska braća, sinove i kćeri, koji bi radije umrli, nego li zakon božji prestupili. O roditelji! činite sve, da djecu svoju u strahu božjem uzgojite! A vi djeco, uvijek se tako vladajte, da se vaši roditelji mogu vama radovati, kako se makabejska majka svojim sinovima; držite se čvrsto Boga i ničim se ne dajte na grijeh zavesti! Kako se sada makabejska braća sa svojom dobrom majkom u nebu raduju! A kako ćete vi klicati, bude li vam dopušteno da budete s vašim bogobojaznim roditeljima za uvijek u nebu združeni!

U to vrijeme skrajnje nevolje podiže se veliki svećenik Matatija sa svojim sinovima kao spasitelj. Antioh mu po poslanicima dao najsjajnija obećanja, hoće li se njegovim zapovijedima podložiti i zakon židovski napustiti. Ali plemeniti svećenik odgovori: »Ako se već svi narodi pokoravaju kralju Antiohu i svaki otpada od odregjene službe božje svojih otaca i njegovim se zapovijedima pokorava, to ću ipak ja i moji sinovi i braća moja biti pokorni zakonu naših otaca« (1 Mak. 2, 19—20). On uteče sa svojim sinovima u gore, a mnogi, koji su uz Gospodina pristajali, slijedili ga. Do skora se skupi vojska oko oduševljenoga vogje, koja se proti neprijatelju sretno borila. Poslije njegove smrti nastaviše sv. borbu njegovi sinovi Juda, Jonata, Simon i njegov sin Ivan Hirkan, a oružje njihovo bilo tako blagosoveno, da se Judeja oslobodila sirskoga jarma i počela opet cvijetati. U to vrijeme stigle kazne božje okrutnoga kralja Antioha. Na povratku iz Perzije, gdje je bio potučen, pade s kola, i tako je žestoko pao, da mu je zdravlje bilo posve potreseno. Nije mogao više puta nastaviti, već je morao u krevet leći u nekom gorskom dvoru. Tu spopane dušu njegovu duboka žalost i pun tuge reče svojim prijateljima: »Nestalo je sna mojim očima, moje odvažnosti nema, a srce

moje utopljeno u žalosti. I rekao sam sam sebi: U kaku veliku žalost sam upao, u kojem moru tuge sam sada, koji sam bio veseo i ljubljen u mojem gospodstvu. A sada se sjećam zala, što sam ih učinio u Jeruzalemu... i spoznajem, da me radi toga snašlo to zlo« (1 Mak. 6, 11—13). Njegova bolest megjutim sve veća bila, mučile ga strašne boli, rasli su crvi u njemu i poče živ gnjiti. Smrad je bio tako velik, da nitko nije mogao uz njega opstati i sam sebi postade nesnosan. U tom strašnom stanju upozna on svu svoju bijedu, on, koji se u svojoj preuzetnosti smatrao bogom, molio je sada Boga i činio razne odluke. On obeća hram u Jeruzalemu, koji je oplijenio, sjajno ukrasiti, sve oteto vratiti, dapače i požidovčiti se, te u svim zemljama moć i slavu božju širiti. Ali taj zločinac ne nagje više milosti, umre i bude proklet. Tako umire grješnik. Ako pravednik na svojoj smrtnoj postelji i imade velike boli, ipak imade utjehu, svijest, da je Bogu služio, njemu je to dragocjeni balzam, koji blaži njegove boli. Njegova duša već na zemlji kuša neizrecive radosti, koje će u nebu primiti. Bezbožcu sve to fali. Njegova savjest muči ga strašnije, nego li sve boli tijela; misao na vječnost kao gora tišti dušu njegovu, već na zemlji trpi muku paklenu. Neka Bog milostivo odvrati od nas svakoga takovu smrt! A da to bude, treba se čuvati, da ne odgagjamo popravka do smrtnog kreveta, kako je Antioh. Ondje je obično prekasno, te megju stotinama, koji se htjeli tek na samrti obratiti, jedva se jedan spasi. Radite dakle, dok je dan; jer će doći noć, kad nitko ne može više raditi!

Sretno stanje židova nije bilo dugotrajno. Potomci Makabeja nijesu nasljedovali krepost svojih otaca, megjusobno su ratovali i ubijali se, pak da učine kraj krvavom gragjanskom ratu, obratili se na Rimljane, koji su onda vladali gotovo cijelim svijetom. Dogje dakle rimski vojskovogja Pompej, pod izlikom, da mir načini, u istinu pak, da zemlju pripoji rimskom carstvu. Tako su židovi izgubili svoju samostalnost i plaćali Rimljanima danak. Skoro poslije toga, Herod, tugjinac, zauzme prijestol judejski, i godine 37. prije Krista Rimljani ga priznali kraljem. Tako židovi više nijesu imali kralja iz svoga plemena, tugjinac Herod ili još bolje rimski car je vladao njima; i tako je nadošlo ono vrijeme, u koje je po proročanstvu patrijarke Jakova imao Spasitelj doći.

Za Heroda se u istinu Krist rodio.

Tako smo mi svršili povijest od pada naših praroditelja do dolaska božanskoga Spasitelja. Premda sam morao sve u kratko spomenuti i samo najvažnije stvari istaknuti, to ste se ipak mogli uvjeriti, da je Bog od početka sve učinio, da ljude podigne iz njihovog dubokog pada, da ih k sebi privuče i pripravi na milosno vrijeme spasa. On je s njima postupao kao mudri, ljubazni otac, koji ne propušta ni dobrih nauka ni opomena, ni nagrada, ni kazna, da svoju djecu dobro uzgoji. Djeci izrajelskoj osobito je svoju ljubav i brigu posvetio. Rastavio ih od ostalih naroda zemlje, dao im posebni zakon, s njima sklopio savez i često im ponovio obećanje, da će iz njih izaći Spasitelj svijeta. Megju njima činio bezbrojna čudesa, blagosovio ih dobročinstvima razne vrsti, strogo ih kaznio i čudesno ih uzdržavao u raznim okolnostima vremena preko 2000 godina. Ali Bog nije ni drugih naroda zemlje zapustio. On je izrajelce samo izabrao i tolike im milosti iskazivao, da po njima pravu religiju, a s njom sva vremenita i vječna dobra svim ljudima udijeli. Zato je već rekao Abrahamu, da će u njemu i u njegovom imenu biti blagosoveni svi narodi zemlje. Što ima biti svećenik za koju općinu, to su imali biti Izrajelci za sve ljude. Njima je Bog povjerio sve blago milosti, oni su imali od toga drugim narodima dijeliti. Zato im reče: »Vi mi imadete biti svećeničko kraljevstvo i sv. narod« (2 Moj. 19, 6). Prem su tako tvrdokorni bili Izrajelci, te često griješili, dapače u krivovjerstvo upadali, to je Bog ipak postigao svoju nakanu s njima. Nijesu samo stari stanovnici Kanaana i pogranični narodi, kao Madianite, Moabite, Filisteji, Sirci, Tirci i Sidonci, već više udaljena kraljevstva kao Egipćana, Asiraca i Babilonaca, Grka i Rimljana, često imala priliku po Izrajelcima doći do spoznaje pravoga Boga. Tako se prikazuje izabranje i vogjenje naroda Izrajelskoga kao posve zgodno i dostatno sredstvo za prosvijetljenje, poboljšanje i spasenje svih ljudi.

Povijest našu završimo zahvalnim pogledom k Bogu, koji se od početka tako ljubazno za ljude zauzimao i tako se očinski starao za njihov spas; obnovimo opet ozbiljnu odluku uvijek se pokazati vrijednim te brige božje, te svim srcem slijedimo njegovo vogjenje, da ovdje i ondje svoju svrhu postignemo.

Amen.

*

XXXVII. Propovijed.

Dvanajesta nedjelja po Duhovima.

Od pada do dolaska božanskoga Spasitelja.

(Odgovor na neka pitanja o dolasku Spasitelja i stanje ljudi prije njegovog dolaska.)

»Ljubi Gospodina Boga svoga«
(Luk. 10, 27).

U povjesti reda Dominikanaca čitamo o nekom mladiću, koji je iz daleka došao u Pariz, da ondje uči bogosloviju. Bio je prvi sat obuke; učitelj poče svoje predavanje s mjestom sv. pisma: »Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svom snagom svojom, i svom pameti svojom« i reče, da baš ljubav božju mora svaki čovjek učiti i vršiti, hoće li biti dobar i spasiti se. Jedva je mladić to čuo, ustane i otigje. Tomu se čudio i učitelj i učenici i upitali su mladića, zašto ne će bar prvu pouku cijelu saslušati. A on im odgovori: »Prije, nego li dalje čujem, želim ovo, što sam čuo, učiti i vršiti.« I nije više došao, već je stupio u red sv. Dominika, te je kroz cijeli svoj život učio i vršio ljubav božju.

I mi bi dosta naučili, kad bi samo to jedino razumjeli, Boga u istinu ljubiti; više ne bi trebali učiti, makar bi bili tisuću godina stari. Naš zadnji i najviši cilj ovdje jest, kako znadete, da jednoć u nebo dogjemo. A eto! postignuće toga cilja ovisi o ljubavi božjoj! To vam Isus Krist tumači u današnjem sv. evangjelju. Neki zakonoznanac ga upita: »Učitelju, što mi valja činiti, da postignem život vječni?« Gospodin odgovori: »Što piše u zakonu? Kako čitaš?« Ovaj odgovori: »Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim« itd. Na to Isus reče: »Dobro si odgovorio, čini to, i živjet ćeš!« Ako dakle Boga ljubimo i to tim očitujemo, da njegove zapovijedi savjesno vršimo, onda smo na pravom putu i nebo nam je osigurano.

Ali na žalost, otkada svijet opstoji, bilo ih je samo malo, koji su Boga pravo ljubili. Mi smo u povjesti ljudi od prvog vremena do Krista uvidjeli, da je većina Bogu svoju ljubav

uskratila, te ga najtežim grijesima vrijegjala. Čim je dulje svijet opstojao, tim gore je bilo, na koncu je gotovo cijeli rod ljudski od Boga otpao, a srce njegovo se tako iskvarilo, da je sve ljubilo, samo ne Onoga, koji je jedini ljubavi dostojan. Kako je bilo dakle poželjno, da napokon Spasitelj dogje, koji je ljude k Bogu natrag vratio, a u njihovim srcima ugašeni plamen svete ljubavi opet upalio! Prije, nego li ću govoriti o Spasitelju, moram još odgovoriti na neka pitanja o njegovom dolasku i o stanju ljudi prije istoga:

1. Zašto je Spasitelj došao tek po prilici 4000 godina poslije stvorenja svijeta?

2. Jesu li se mogli ljudi, koji su u ono vrijeme živjeli, spasiti?

3. Kakovo je bilo ćudoredno stanje svijeta u vrijeme, kad je Spasitelj došao?

I.

Zašto je Spasitelj došao tek po prilici 4000 godina poslije stvorenja svijeta?

Bog je našim praroditeljima odmah poslije njihovog pada kad je paklenu zmiju prokleo, obećao Spasitelja, ali dugo je trebalo, dok se to obećanje ispunilo. Prošle su gotovo 4000 godina, dok napokon Spasitelj dogje. A zašto je tako kasno došao? Zar ne bi bilo bolje, da je prije došao? Moram unapred reći, da na nas taka pitanja ne spadaju, jer mi nemamo prava Boga za račun pitati, zašto nešto čini ovako a ne onako. Toliko je sigurno, da je Bog s poslanjem Spasitelja ono vrijeme čekao, koje je bilo najzgodnije, da postigne svoje svete i ljubazne nakane. On je neizmjerno mudar, vodi i ravna sve najbolje. Megjutim nije teško ni našemu ograničenom razumu naći razloge, zašto Bog nije odmah, već tek gotovo 4000 godina poslije pada praroditelja obećanog Spasitelja poslao. Navest ću samo neke razloge.

1. U naravi sve se polagano razvija, ona ide redovitim korakom, ne pravi nikakih skokova. Promotrite samo zrno sjemena u zemlji, koliko treba, dok iz njega izagje zrio klas? Bude mekano i sagnije, onda počne kliti i kao nježna biljka se javi. Onda se zamrzne u vrijeme zime i u proljeće tek

pokaže opet život. Sada raste, dobije klasje i cvate, ali još progje vremena, dok stabljika pobijeli, a zrna u klasju dozore. Isti tijek vrši narav u svim svojim proizvodima. Svaka rastlina, svaka životinja, i isti čovjek razvija se polako i postepeno postizava svoju savršenost. Kako u carstvu naravi, tako djeluje Bog obično i u carstvu milosti. Ponajprije prosvijetli grješnika, da upozna svoju pogibelj spasa i bijedu, ulije mu onda strah i ufanje, da ga potakne, te se oslobodi okova grijeha, upali onda u njegovom srcu vatru ljubavi, da se k njemu sa svom odvažnošću obrati i na koncu mu udijeli posvećujuću milost. Taj razvitak hotio je Bog osobito i u djelu našega spasa izvesti. Ponajprije obećao grješnim ljudima Spasitelja, a da nije vrijeme označio, kad će ga poslati. Tim obećanjem hotio je ljude sačuvati od zdvojnosti, te ufanje, koje je za njihovo opravdanje neophodno nužno bilo, u njihovom srcu uzdržati. Poslije toga djelovao je na njih raznim načinom, da ih pripravi na milost spasa. On se do njih spustio, kao dobar gospodar do svoje družine i kao gorljivi učitelj do svojih učenika i poučio ih, kako ga moraju štovati i služiti mu; dao im sjajna obećanja, nagragjivao ih ili kaznio prema tomu, jesu li mu poslušni ili neposlušni bili. Kad su se usljed toga umnožali i postali sve gori, izabrao si Izrajelce za posebni narod i dao im opširan zakon, da po njem uvijek sačuvaju spoznanje i štovanje Boga. Izabrao izmegju njih svećenike i učitelje, koji su ih poučavali u zakonu, na strah božji ih poticali, te ih žrtvom i drugim bogoslužnim činima morali uzdržati u pravoj vjeri i u ufanju na Spasitelja. Činio je takogjer megju njima velike znakove i čudesa, da im se uvijek očituje kao pravi Bog, a posjetio ih takogjer od vremena do vremena teškim kaznama, da ih prisili, te se vrate od svojih zlih puteva i opet za Nj pitaju. Kako sam zadnji put kazao i što ću još točnije navesti, Bog nije zanemario ni ostalih naroda; i njih je vodio do spasa, premda drugim putevima. Tako je on doveo ljude dugom pripravom i mudrim uzgajanjem, da su postali sposobni za milost spasenja, te se njom okoristili.

2. Jer je 4000 godina prošlo, dok je obećani Spasitelj došao, morala je težnja za njim megju ljudima postati vrlo živa. Po naravi je našoj da za nekim dobrom tim više čeznemo, čim dulje moramo čekati, dok ga postignemo. S toga u vrijeme

staroga zavjeta nalazimo ne samo kod židova već i kod pogana veliku čeznju za Spasiteljem, a ta čeznja bivala sve veća, čim dulje nije bila uslišana. Kako često je uzdisao izabrani narod s prorokom: »Rosite nebesa od ozgo, oblaci neka kiše pravednika i zemlja neka se otvori i rodi Spasitelja« (Is. 45, 8). Proroci nijesu imali poželjnije želje, nego onoga vidjeti, koji im je u daljini pokazan; a narod u svojim nevoljama nalazio je samo u tom još utjehu, da će jednoć Spasitelj doći i bolja vremena donijeti. »Tješite se, tješite se«, govori Izaija narodu, »eto Bog, Gospodin dolazi s moći, a njegova će ruka vladati, eto, plaća njegova je kod njega, a djelo njegovo ide pred njim. Kao pastir past će stado svoje, u svoj naručaj ovce sakupljati, na svoje krilo ih podići, i iste majke, koje doje, nositi« (Isa. 40, 1, 10—11). Kako su dobro misleći pogani željeli Spasitelja, vidimo iz razgovora mudraca Sokrata i njegovog učenika Alcibijada, koji nam sačuvao Plato. »Mi moramo,« reče Sokrat, »čekati, dok nas tko pouči, kako ćemo se vladati prema Bogu i ljudima«. »A kad će to vrijeme nadoći, o Sokrate?«, upita Alcibiades, »i tko će biti učitelj, jer ja vrlo želim toga čovjeka vidjeti?« Sokrat reče: »On je isti, pod kojega brigom ti živiš. Ali kao što je, po Homeru, Minerva Diodemu oduzela tamu s očiju, da toga boga i toga čovjeka upozna, tako držim, valja s tvoje duše ponajprije oduzeti tamu, koja ju opkoljuje, a onda ono ti dati, po čemu ćeš zlo kao i dobro spoznavati«. »O«, odgovori Acibiades, »neka oduzme tamu, ili što je drugo, jer sam ja na sve pripravan, što propiše, samo da budem bolji!« Ta težnja za Spasiteljem bijaše sigurno nešto vrlo dobra, jer je otvorila Spasitelju srca ljudi i učinila, da su oni spas, koji im je pružao, pripravno prihvatili.

3. Na dalje su ljudi morali prije upoznati svoju duboku i svestranu bijedu, u koju su grijehom upali, prije nego li su mogli milost, koju im Spasitelj donesao, posve cijeniti. Čovjek, koji još nikada nije izkusio što je bolest, ne pazi toliko na zdravlje, i Bogu ne zahvaljuje za taj dragocjeni dar. Drugi pak, koji tjedne i mjesece leži na bolestničkom krevetu, dan i noć trpi osjetljive boli, te je dapače u pogibelji života; taj znade, što je to zdravlje, pak ako ga opet steče, to je Bogu za nj cijeli život zahvalan. Slično je i s milošću spasenja. Da je Bog ljudima poslao Spasitelja odmah poslije njihovog pada, ne bi na nj pazili, dapače

većina bi milost, koju im donio, lakoumno odbacila, jer oni u početku nijesu imali prilike upoznati bijedu, u koju su grijehom upali, u cijelom njezinom opsegu. Ali poslije dugoga vremena od gotovo 4000 godina, kad je grijeh svoja pogubna djelovanja na sve strane raširio, te neizmjernu izkvarenost u svijet donio, upoznaše svoj bijedni položaj, te ništa više nijesu željeli, nego osloboditi se toga položaja. Čudesna je povjesnička činjenica, da su pogani evangjelje mnogo spremnije prihvatili od Židova, od kojih je većina uz najveća čudesa Isusa i apostola ostala u nevjeri. Odakle to? odatle, što Židovi, koji su o Bogu i njegovom svetom zakonu uvijek sačuvali pravu spoznaju, nikad nijesu tako savršeno spoznali djelovanje grijeha kao pogani, koji su tijekom vremena gotovo svu spoznaju Boga izgubili, te posve izašli iz pravoga puta, oni su doduše upoznali, da su lutali, uvidjeli su svoju pogibelj i svoju bijedu, ali si nijesu znali pomoći. Bilo im kao čovjeku, koji je za tamne noći zalutao s pravoga puta; on uvigja do duše, da je zalutao, ali pravoga puta više ne može naći. Kolika dakle utjeha za njih, kad im izašlo svijetlo evangjelja! Kad su jasno upoznali svoje stanje, poučeni bili o Bogu, o njegovom sv. zakonu, o tajni spasenja! Odmah u početku pošlo ih više tisuća u kršćansku crkvu, te nijesu mogli prestati Gospodinu hvaliti za milost svoga spasa.

Kako svuda, tako i u poslanju Spasitelja odsijeva mudrost božja. Bog je radio kao otac, koji pusti djecu svoju dulje vremena čekati na obećani dar, da se njihova težnja za njim poveća i da dar taj tim više cijene i bolje se njim posluže. Mi smo po tom Bogu više zahvale dužni, da nam Spasitelja poslao tek poslije 4000 godina, nego li da ga je odmah poslije pada poslao.

A kako je bilo sa spasom ljudi, prije dolaska bož. Spasitelja? Jesu li se mogli spasiti?

II.

Jesu li se ljudi, koji su prije dolaska Spasiteljeva živjeli, mogli spasiti? Sigurno, jer Bog hoće, da svi do spoznaje dogju i spase se, te bi onaj njegovo milosrgje i dobrotu pogrdio, tko bi tvrdio, da su toliki milijuni ljudi, što

su u starom zavjetu živjeli, nužno morali propasti. Sv. pismo samo nam spominje mnoge pravednike, za koje je sigurno, da su se spasili. Ovamo spadaju n. pr. Abel, Henoh, Noe, Abraham, Izak, Jakob, Josip, Mojsija, Ilija i mnogi drugi. Dapače megju poganima nalazimo mnoge, koje sv. pismo pribraja pravednicima kao Joba, Melkizedeka, koji su bez sumnje umrli blaženom smrti. Ali ako su se židovi i pogani mogli spasiti, to im ipak nije bilo moguće, ući u potpunu blaženost neba. Oni su morali, kako ćemo poslije čuti, tako dugo ostati u pretpaklu, dok je Krist svršio djelo spasa i opet nebo otvorio.

Pita se: »Kako su se mogli ljudi u starom zavjetu spasiti? Na isti način na koji i mi u novom zavjetu. Hoćemo li se mi spasiti, to je prije svega nužno, da vjerujemo u Isusa Krista, t. j. da ga priznajemo svojim Gospodinom i Spasiteljem, te sve stalno za istinu držimo, što nam On po svojoj katoličkoj crkvi za vjerovanje predlaže. »Tko vjeruje u Sina«, kaže On sam, »taj ima život vječni; a tko u Sina ne vjeruje, taj ne će vidjeti života, već srdžba božja ostaje na njemu«. (Iv. 3, 36).

Ljudi u starom zavjetu, pogani i židovi nijesu dakle imali drugoga puta k spasu, nego li ga mi imademo; i oni su morali, koliko im je moguće bilo vjerovati u budućega Spasitelja. Bez te vjere ne bi se bili mogli opravdati niti posvetiti, kad bi bili i pravedno živjeli i mnogo dobra učinili. Sv. apostol Pavao izriče tu istinu u svojim listovima na Rimljane i Galačane, često i točno kaže, da se nitko ne opravdava djelima zakona, već vjerom u Krista. »Jer mi znademo«, veli on megju ostalim, »da se čovjek ne opravdava po djelima zakona, već po vjeri u Isusa Krista, to i mi vjerujemo u Isusu Kristu, da budemo opravdani po vjeri u Krista, a ne po djelima zakona« (Gal. 2, 16). Apostol želi reći: niti vršenjem židovskoga ceremonijalnoga zakona, niti jednostavnim vršenjem ćudorednih propisa, već tim, da vjerujemo u Krista i činimo, što on zapovijeda, možemo se opravdati, i do spasa doći. Isto uči i sabor tridentski, da se niti pogani silom naravi, t. j. ispunjavanjem naravskoga zakona, niti židovi po slovima nijesu mogli osloboditi grijeha. (ss. 6, cap. 1). Krist je temelj spasa za sve ljude, od početka svijeta do konca istoga, on je središte od kojega milost i spas teče na stari i novi zavjet, te kako apostol

kaže: »nije drugo ime pod nebom ljudima dano, po kojem bi se mogli spasiti« (Djel. ap. 4, 12). Kao što mi, koji živimo u novom zavjetu, moramo vjerovati u došloga Spasitelja, tako su morali u starom zavjetu ljudi vjerovati u budućega Krista; samo se tako možemo mi, samo tako se mogli oni spasiti.

A jesu li ljudi u starom zavjetu imali nužno znanje o budućemu Spasitelju da su u nj vjerovati mogli? Svakako; on je bio od početka obećan. Kako često su i točno proroci Židovima unapred navijestili, da će Spasitelj doći? Ta utješna istina i istim poganima nije bila nepoznata. Bez obzira na to, da se megju njima praobjava uzdržala, makar na razne načine iskvarena, dolazili su sa židovima u razni doticaj, te su mogli po usmenoj pouci i po sv. pismu, koje im do ruku došlo, steći nužno znanje o budućem Spasitelju. Megju poganima dakle nalazimo vjeru u Spasitelja općenito raširenu, te su dapače naslućivali i vrijeme njegovoga dolaska. Tako kaže poganski povjesničar: »Općenito se držalo, da stoji u starim knjigama svećenika, da će u to vrijeme istok steći gospodstvo i da će iz Judeje izaći Gospodar svijeta«. U kineskim analima stoji, da se »sveti« sa zapada (naime iz Judeje, koja Kinezima na zapadu leži) očekuje i da je god. 64. poslije Krista car Mingdi vjesnike poslao na zapad, da upitaju za čudesno dijete, o kojem su stara proročanstva govorila. Tako su mogli ne samo židovi već i pogani prvi uvjet spasa ispuniti: mogli su vjerovati u budućega Spasitelja.

Ali sama vjera nema sile da koga spasi. »Što koristi, moja braća«, veli apostol, »reče li tko, da ima vjeru, a djela nema? Zar ga može vjera spasiti?« (Jak. 2, 14). Vjera je svakako neophodno nužna, ali nipošto dostatna za spas; tko se želi spasiti, taj mora i zapovijedi božje vršiti, po riječima samoga Isusa: »Hoćeš li ući u život, drži zapovijedi« (Mat. 19, 17). I taj drugi uvjet spasa mogli su vršiti ljudi u starom zavjetu. Židovi su imali točno poznavanje bož. zakona, jer im Bog taj u početku usmeno, a poslije i pismeno objavio. Imali su svećenike i književnike, koji su im tumačili sve zapovijedi božje, te ih uvijek opominjali na vršenje istih. Osim toga im Bog slao od vremena do vremena proroke, koji su ih nastojali, jesu li zašli s pravoga puta, opet na ovaj dovesti. Napokon ih Bog uvijek, kad god su teško pogrješili, teško kaznio,

da ih prisili te mu služe. Isto tako su i pogani imali sredstava i putova dosta, da uzmognu upoznati božji zakon, te vršeći taj, doći do spasa. Bog je njima objavio svoju volju već po savjesti, koja im u svakom slučaju kazala, što je pravo i nepravo, što imadu činiti, a što izbjegavati. »Pogani«, piše s toga apostol; »pokazuju, da je riječ zakona upisana u njihova srca, kad im o tom svjedočanstvo daje njihova savjest«. (Rimlj. 2, 15). Često im opet Bog po izvanrednim muževima objavio, koje je podigao u njihovoj sredini ili ih k njima poslao, što imadu činiti, da mu se dopadnu i spase. Tako je Job bio svim poganima u Arabiji uzor kreposti; prorok Jona ustade u Ninivi i propovijedaše pokoru; Danijel navještao Babiloncima pravoga Boga i poticao ih na sveti život. Pogani su osim toga, osobito u vrijeme, kad je propalo izrajelsko i židovsko carstvo, došli mnogo sa židovima u doticaj i učili poznavati zakon božji, čega radi su mnogi od njih prihvatili židovsku religiju. Osim toga im se Bog često javio čudesnim načinom u snu po objavama i angjelima. Tako je Nabukodonosor došao po snu do spoznaje pravoga Boga i mesijanskog kraljevstva, kralju Davidu dade se Bog upoznati kao Gospodar i Sudac ljudi po čudesnom pismu; k satniku Korneliju dogje angjeo, koji ga opomenuo da pozove sv. Petra, koji će mu reći, što mora činiti. (Djel. ap. 10, 2).

Tako se mogli ljudi prije Krista židovi i pogani spasiti: morali su samo vjerovati u budućega Spasitelja i zakon božji, u koliko su ga po objavi i savjesti upoznali, točno vršiti. Jesu li bili zabačeni, to je bila samo njihova krivnja, pošto nijesu iz zle, izkvarene volje činili, što se tražilo za njihov spas. Megjutim se mi u novom zavjetu ipak laglje možemo spasiti od ljudi st. zavjeta. Dok su oni Spasitelja samo nejasno upoznali, mi o njemu imademo točno poznavanje; mi znademo, da je on Sin božji, da je on iz ljubavi k nama uzeo ljudsku narav, trpio i na križu svoju dragocjenu krv prolio. Koliko poticalo za nas, da uz takovog Spasitelja vjernim srcem pristanemo, te mu zahvalnom ljubavi služimo! Mi savršeno poznajemo takogjer sv. zakon božji, jer nam ga Isus Krist najjasnijim riječima objavio. Za nas nema pogibelji, da bi zalutali u onom, što nam valja vjerovati i činiti; jer smo mi članovi katoličke crkve, koju vodi Duh sv. te je stup i temelj istine. Mi imademo takogjer najjača sredstva za naš spas: sv. sakramente, riječ božju i mo-

litvu. A odatle slijedi za nas važna istina, da ćemo jednoć bož. Sucu morati daleko stroži račun polagati od židova i pogana; »jer od svakoga, komu je mnogo dano, mnogo će se tražiti i komu je mnogo povjereno, od toga će se mnogo iskati« (Luk. 12, 48). Strašne su riječi, što ih Gospodin kazao gradovima Corozainu i Betsaidi: »Jao tebi Corozaine! jao tebi Betsaida! jer da se u Tiru i Sidonu takova čudesa dogodila, kao kod vas, u pepelu i vreći bi pokoru činili! Ali vam kažem: Tiru i Sidonu će laglje biti u dan suda, nego li vama« (Mat. 11, 21—22). Te riječi Gospodinove neka nama budu poticalo, da mi milosti, koje nam se na spas u tako bogatoj mjeri pružaju, po volji božjoj gorljivo upotrijebimo, te uvijek nastojimo oko pravo kršćanskoga života. Naše neprestano nastojanje neka bude: sve više rasti u spoznanju i u ljubavi Boga, da jednoć na sudu obastanemo, te u broj izabranika dogjemo. Ne idimo stopama ljudi staroga zavjeta, jer se oni vrlo zlo služili božjom milosti, te se sve više udaljivali od puta istine i kreposti, tako da su kod dolaska božanskoga Spasitelja gotovo sve poznavanje Boga izgubili i počinjali najsramotnije opačine. Još ćemo to u kratko razmotriti.

III.

Kakovo je bilo ćudoredno stanje svijeta u vrijeme, kad je Spasitelj došao?

Zlih ljudi bilo je otkada svijet postoji daleko više, nego li dobrih, ali u nijedno vrijeme nije veća opačina vladala, nego li koncem staroga zavjeta. U vrijeme, kad je Spasitelj na zemlju došao, bezbožnost je i ćudoredna iskvarenost postigla svoj vrhunac. O toj žalosnoj istini ćemo se osvjedočiti, ako razmotrimo iz bliže ljude, koji su onda stanovali na zemlji, židove i pogane.

1. Pogani, t. j. svi, koji nijesu pripadali narodu židovskomu, tijekom vremena su gotovo posve izgubili poznavanje Boga i postali igračka svojih neobuzdanih strasti. Ljudska čast im nije ništa vrijedila, o važnoj zapovijedi ljubavi bližnjega, koju Bog ipak svakomu čovjeku u srce upisao, jedva su slutili. I kod najnaobraženijih od njih, kod Grka i Rimljana, bili su preko $^2/_3$ robovi, koji nijesu imali nikakovih prava, s kojima su njihovi gospodari po volji postupali, za sve ih opačine mogli zlo upotrebljavati, dapače i ubiti. Ali u još sramotnijem ropstvu živjeli su slobodnjaci, jer se dali vladati svojim sramotnim strastima i nasladama. Oni si dopuštali sve raspuštenosti i zločine i nijesu poznavali drugoga zakona, nego koristoljublje i pohotu. Vjernosti i vjere je megju njima gotovo posve nestalo, makar su što obećavali najsvetijom prisegom, to im se ipak nije moglo vjerovati, riječ bi prekršili, čim bi to tražila njihova korist. Polibij kaže: »Ako Grk dade deset po oblasti potvrgjenih potpisa i isto toliko pečata, a dva puta toliko svjedoka, to mu se ipak ne smije povjeriti jedan talenat zlata.« Koji su vlast imali, počinjali su najveće nepravde, gnjeli siromake, udovice i sirote, isisavali podanike, a zatvorili uši jaukanju potištene nevinosti, u svojoj okrutnosti išli su dalje od krvoločnih bestija. U njihovim kazalištima morale se boriti tisuće gladiatora megjusobno ili sa divljim životinjama; kad su ih njihovi gledaoci vidjeli, gdje umiru od otvorenih rana, taj najgadniji pogled pripravljao im najveću ugodnost. Isti, radi svoje blagosti poznat, car Trajan davao igre, gdje se na uživanje rimskoga naroda 10.000 ljudi sa 11.000 divljih zvijeri borilo i megjusobno podavilo. Opačina žderanja i pijančevanja vladala megju bogatašima i siromasima. Odlični stavljali na svoje stolove hrane i pića, koja su dobavljali iz najudaljenijih zemalja za ogromnu cijenu; jedna jedina gozba znala je stajati do milijun forinata. Kad se najeli i napili, piše jedan poganski povjesničar, uzimali sredstvo za bacanje, da prepuni svoj želudac isprazne i opet na novo napune. Raskoš u odijevanju i pokućtvu bijaše gotovo bez granica, a da za strast dobe potreban novac, počinjali su najveće nepravde. Nečistoća sa svim svojim grdobama bijaše općenita i malo ih je bilo, koji bi još toliko razuma imali, te uvidjeli, da ta opačina obezčašćuje i sramoti ljudsku čast. Sam Sokrat, koga su štovali kao najmudrijega i najpobožnijega, priznaje, da je odan opačini nečistoće. Jednom riječi, pogani su posve pali i postali prave životinje; čuvstvo za što višega i boljega samo ih je malo imalo; odatle ona lozinka naroda rimskoga: »Panem et Circenses!« »Kruha i igara!«

Kako su mogli pogani tako zalutati? Zar nijesu i oni imali religiju, koja ih poticala na krepost i strah božji? Imali

su dakako religiju, ali ta religija nije tražila njihovo ćudoredno usavršenje, već je ugagjala njihovim strastima i bila izvor svih opačina. Bogovi i božice, kako su si ih predstavljali pogani, nijesu bili ni sveznajući, ni svemogući, niti sveti, niti pravedni, bili su ograničena, sudbini podvrgnuta bića, te su ljude nadvisivali više svojim opačinama i zločinom, nego li moći i krepošću. Posljedica toga je bila, da se pogani svojih bogova nijesu bojali, niti ih ljubili, dà, živjeli su u ludoj misli, da će ih najbolje tim častiti, budu li počinjali iste opačine, za koje su držali, da ih oni sami imadu. Bitni dio idolopoklonstva kod Grka i Rimljana bijaše nečistoća i ubijstvo. Kao što mi kršćani naše blagdane slavimo molitvom i drugim vježbama pobožnosti i kreposti, tako su pogani slavili svoje blagdane raspuštenostima i opačinama. Oni su svoja bakanalija obavljali pijanstvom, tučnjavom i drugim grdobama. Na mnogim su mjestima, n. pr. u Korintu javne bludnice častili kao posvećene osobe, njihovoj se molitvi preporučivali, da po njima postignu zaštitu bogova. Venus, božica bluda, svuda je imala hramove, gdje se obavljale najgadnije opačine. Žrtvovanje ljudi kod pogana je vrlo često. Povijest nam pripovijeda, da je vojskovogja Hamilkar od Kartage, da isprosi pobjedu od bogova, od jutra do noći strašnu množinu ljudi dao poubijati. Stari povjesničar Herodot pripovijeda, da je Amestris, žena kralja Kserksa, kad je već stara bila, iz zahvalnosti za svoje dobro zdravlje bogu podzemlja dala pokopati dva puta po sedmero žive djece najodličnijih Perzijanaca. I u sv. pismu čitamo (3 Kralj. 11, 5), da su majke Amonita svoju vlastitu djecu idolu Molohu žrtvovale. Taj idol bijaše od mjedi i imao je volovsku glavu, ostalo tijelo je imalo spodobu čovjeka. Cijeli idol bijaše šupalj, te je od traga imao otvor, kamo se vatra stavila, da se cijeli idol ražari. Sada su stavili djecu, koja se imala žrtvovati na ražarene ruke idola i tako su te siromašne stvorove pekli i spalili. Da se pak cvilenje nedužnih žrtava ne čuje, svećenici su trubljama i talambasima veliku buku učinili. Takove grozote vladale su megju poganima! Pojedini razumni i bolje misleći muževi megju njima, opisuju ono ćudoredno stanje najružnijim bojama i vrlo se tuže. Seneka veli: »Sve je napunjeno bezbožnošću i opačinama, zlo je toliko, da je spas nemoguć.«

2. Sa židovima u svemu bijaše bolje, oni su poznavali još pravoga Boga i štovali ga. Premda su se poslije svoga povratka iz babilonskog sužanjstva čvrsto držali štovanja pravoga Boga, te se nijesu više okaljali krivoboštvom, to su ipak u svoju religiju uzeli mnoge bludnje i većina se više nije znala klanjati Bogu u duhu i istini. Najgori upliv na religiju činile su vjerske stranke ili sekte, koje se pojavile megju židovima.

K tim sektama pripadali su iznajprije Farizeji, koji su nam poznati iz Evangjelja. U početku zasluživali su Farizeji svaku hvalu radi čistoće njihove nauke, radi neporočnoga života i radi gorljivosti, kojom su pazili na vršenje bož. zakona. Ali na žalost, nijesu ostali uvijek takovi, kakovi su bili. Kad su došli do velikoga ugleda postali su častohljepni i vladohlepni i progonili svakoga, koji im je na putu bio, sa nepomirljivom mržnjom. Oni su stavljali bitnost religije u vanjštinu, kao u čistoću ruku i zdjela, u duge i mnoge molitve, a kod toga su kršili bez svakoga nemira savjesti najvažnije zapovijedi božje. Premda su imali srce puno oholosti, mržnje i zavisti, to se ipak smatrali svecima, oni su vršili vanjske vježbe i običaje religije kao i od njih samih odregjene uredbe vrlo strogo, u čemu je po njihovom mnijenju sastojala svetost. Naličili su mnogim kršćanima našeg vremena, koji takogjer misle, da su sveti, jer su svaki dan kod sv. mise, češće polaze k ispovjedi i pričesti, u petak mesa ne jedu, a mnogo usmenih molitava obavljaju, premda su oholi, svojeglavi, klevetnici, neustrpljivi, srditi, svadljivi, neljubazni, škrti i nepravedni i još mnoge druge zle sklonosti i pohote u srcu hrane. Farizeji su bili uz malu iznimku najljući neprijatelji Isusa, klevetali ga kod naroda, stavljali mu zamke i uvijek nastojali oko njegove propasti. Za to ih opisuje bož. Spasitelj često kao posve izkvarene ljude i najozbiljnije im navješta propast.

Proti farizejima bili su saduceji. Dok su se farizeji držali zakona i predaje željeznom žilavosti, Saduceji su zabacivali sve predaje, te su isti zakon Mojsijev, koji su bar na oko priznavali da obvezuje, posve po svojoj volji tumačili. Oni su bili slobodoumnici i posve bezbožni ljudi, te su poput pogana ili bolje nazovi-kršćana našega vremena, stavljali svoju najveću blaženost u uživanje zemaljskih dobara i radosti. Da se mogu bez zapreke dati na puteno uživanje, nijekali su neumrlost duše, a po tom i plaću po smrti, nebo i pakao. Nji-

hovoj sekti pripadali su, što je posve jasno, odličnjaci i bogataši. Tako je Herod bio Saducej. I oni su bili neprijatelji Isusa i morali su biti, jer se njegova nauka o trapnji tijela i samozataji posve protivila njihovim načelima.

Osim farizeja i saduceja bili su još esseji, koji se isticali izvanrednom strogosti života. Stanovali su istočno od mrtvoga mora, u rastepenim mjestima, posve u zabiti, nijesu se ženili nijesu imali osobnoga vlasništva, već potpunu zajednicu dobara. U njih je bilo mnogo toga hvale vrijedna, ali mnogo pokudna. Oni su još više od farizeja službu božju stavljali u vanjštinu i po njima ustanovljene uredbe, imali su mnoge bludnje proti vjeri, te su člana, koji bi se o što ogriješio tako strogo kaznili, da su zapovijed ljubavi bližnjega teško vrijegjali.

Još moram spomenuti Samaritance, o kojima je takogjer češće spomen u evangjelju. Oni su bili potomci Izrajelićana, što su poslije odvedenja njihove braće u asirsko sužanjstvo u zemlji ostali, te pogana, koji su poslije toga odvedenja zemlju zaposjeli. Bili su dakle mješavina Izrajelaca i pogana. Kao što im je porijetlo, tako im je i religija bila dijelom židovska i dijelom poganska. Štovali su pravoga Boga, ali se klanjali i idolima te im poput pogana služili nečistoćom i ljudskim žrtvama. Premda se tijekom vremena odrekli idolopoklonstva, to su ipak imali različnu nauku od židova, te se nijesu htjeli Bogu klanjati u Jeruzalemu, već samo na brdu Garizimu. Židovi su ih od vajkada mrzili, te ime »Samaritanac« bijaše predmet najvećeg prezira.

To su eto, b. s., neke crte onoga žalosnoga stanja, u kojemu se ljudi prije dolaska bož. Spasitelja n alazili. Židovi i pogani bili su uz malu iznimku posve zemaljštini odani, te su živjeli, rastavljeni od Boga i bez brige za vječno, više za svoje strasti i naslade. Došlo je gotovo do toga, da bi se svi vezovi ljudskoga društva morali raskinuti, da Bog nije prepriječio općenitu propast. Kad je nevolja najveća, onda je božja pomoć najbliža. Baš u vrijeme, kad su ljudi radi svoje ćudoredne iskvarenosti najmanje zaslužili, da im se Bog smiluje, ispunilo se obećanje svih obećanje; javi se Spasitelj, koji je kraljevstvo prevare i grijeha razorio i osnovao novo kraljevstvo istine i i kreposti za spasenje roda ljudskoga.

O, spoznajmo neizrecivu milost, koju nam Bog pokazao poslanjem Sina svoga i zahvalimo mu ganutim srcem. Pokažimo se takogjer dostojni te milosti, odloživši djela tame i živući u svijetlu vjere. »Obnovimo se«, kako apostol opominje, »u duhu naše ćudi i obucimo novoga čovjeka, koji je po Bogu stvoren u pravdi i pravoj svetosti« (Efez. 4, 23—24) da budemo ovdje i ondje dionici dragocjenih plodova našega spasenja.

Amen.

XXXVIII. Propovijed.

Trinajesta nedjelja po Duhovima.

Drugi članak vjere.

„I u Isusa Krista, Sina njegovog jedinorogjenog, Gospodina našega.“

Tumačenje toga članka u opće.

»Kad Isus ulazaše u neko selo, sretoše ga deset gubavih ljudi« (Luk. 17, 12).

Ljudevit sveti, kralj francuski, upitao jednoć nekoga visokoga činovnika, što bi on volio biti zaražen gubom ili grijehom. Činovnik, koji je prilično svjetski mislio, odmah, ne promišljavajući, odgovori, da bi radije bio grijehom, nego li gubom udaren. Ali Ljudevit ga ozbiljno ukori i reče: »Ti se vrlo varaš, kad ti, da razmjerno malo zlo izbjegneš, zlo izabireš, kojemu u veličini nema jednakoga.«

Svetac je imao pravo, grijeh je zlo svih zala, jer on čini čovjeka nesretnim za vremenitost i vječnost. Deset gubavaca u današljem evangjelju bili su svakako sažaljenja vrijedni; jer guba je bolest, koja čovjeka ne nakazi samo, te mu velike boli donosi, već mu često i smrt prouzroči. Ipak uz sve to guba u prispodobi sa grijehom malo je i neznatno zlo, jer ona čini čovjeka nesretnim najviše u ovom životu, dok mu

grijeh pripravlja vječnu propast. Što čini grijeh groznim zlom jest to, što se njega nijedan čovjek ne može više osloboditi vlastitom snagom. Za izlječenje gube kao i drugih bolesti imademo razna djelotvorna sredstva; ali u cijeloj naravi nema nijednoga sredstva, koje bi nas moglo očistiti od gube grijeha. Kad bi bili sami sebi prepušteni, ne bi nam drugo preostalo, nego u grijehu živjeti i umrijeti i za uvijek u pakao doći. Ali dragi Bog se smilovao na nas, te nam, kad je došla punoća vremena, u istinu poslao Spasitelja, kojega je često puta obećao. O tomu Spasitelju bit će danas i slijedećih nedjelja govor. Tko je Spasitelj i što je učinio, da naše grijehe uništi i s Bogom nas izmiri i kada i zašto će opet doći, zadržano je u drugom do sedmoga članka vjerovanja. Drugi članak glasi: »I u Isusa Krista, njegovog jedinorogjenog Sina, Gospodina našega.« U tri govora raspravit ćemo taj članak u opće; u prvom ću vam smisao toga članka u opće protumačiti; a u drugom i trećem dokazat ću vam, da je Isus Krist u istinu od Boga obećani, a od proroka prorečeni Spasitelj, te ujedno pravi Bog.

Danas ću dakle tumačiti smisao drugoga članka vjere i to općenito i odgovorit ću na tri pitanja:

1. Zašto kažemo: »I u Isusa Krista?«
2. Što znači ime: »Isus Krist?«
3. Zašto se Isus Krist zove: »jedinorogjeni Sin božji?«
4. Zašto se Isus Krist zove: »Gospodin naš?«

I.

Zašto kažemo: »I u Isusa Krista?« Kažemo tako, da izrazimo, da mi u Isusa Krista tako vjerujemo, kao i u Boga Oca. Kod veznika »i« moramo si pomisliti još riječi: »ja vjerujem«, tako da drugi članak potpuno glasi: »I ja vjerujem u Isusa Krista, jedinorogjenog njegovog Sina, Gospodina našega.« Mi po tom ne vjerujemo samo u Boga Oca, nego i u Isusa Krista, njegovog jedinorogjenog Sina, Gospodina našega i ispovijedamo, da je vjera u Isusa Krista baš tako nužna, kao i vjera u Boga Oca. Posljednji put sam dokazao,

da su ljudi već u starom zavjetu morali vjerovati u Isusa Krista, budućega Spasitelja, jesu li se hotjeli spasiti. Ta vjera je nama u novom zavjetu tim nužnija, jer mi o Spasitelju daleko jasniju spoznaju imademo, nego li ljudi, židovi i pogani u starom zavjetu. Na žalost nalazi se u naše vrijeme i megju onima, koji su kao katolici kršćeni, dosta njih, koji tvrde, da vjera u Isusa Krista, kao u Sina božjega i Spasitelja svijeta, nije za spas nužna, da je dosta samo općenito vjerovati u Boga. Ta tvrdnja posve je lažna, te je u potpunoj opreci sa božanskom objavom. Krist sam je stavio vjeru u svoju osobu svakomu, koji želi do spasa doći, za prvi i najvažniji uvjet. »Tko u Sina vjeruje,« kaže on, »taj imade život vječni, a tko Sinu ne vjeruje, taj ne će vidjeti života, već srdžba božja ostaje na njemu« (Iv. 3, 36). Tu istinu uče i apostoli. Sv. Pavao piše: »Jer mi znademo, da čovjek ne bude opravdan po djelima zakona, već po vjeri u Isusa Krista, zato vjerujemo u Isusa Krista, da budemo opravdani« (Gal. 2, 16). Makar čovjek, koji u Isusa Krista ne vjeruje, u Boga vjeruje, čini i mnogo dobra, te je pošten i pravedan u svojemu životu i djelovanju, čini pače djela, koja se u očima svijeta sjaju kao velike kreposti, ipak se ne može spasiti, jer mu fali temeljni uvjet spasa, vjera u Isusa Krista. Zato veli sv. Augustin: »Što koristi ovdje sprovoditi pošteni život, ako se izgubi vječni život? A nitko se ne može u istinu i sigurno nadati vječnom životu, ako ne priznaje Isusa Krista, koji je jedini pravi život.«

Ne smijemo se čuditi, da mi bez vjere u Isusa Krista nemamo nikakovog ufanja na blaženost, bez te vjere nijesmo mi kršćani, a ujedno smo lišeni svih sredstava, po kojima možemo doći do spasa. Kršćani moramo biti, hoćemo li doći do spasa, jer čemu je Isus Krist dao nalog apostolima, da svim ljudima propovijedaju evangjelje, može li se bez kršćanstva postići spasenje? Da pak netko kršćanin bude, traži se, da u Krista vjeruje. Tko zabacuje vjeru u Krista, prestaje biti kršćanin; ako mu i ostaje još karakter sv. krsta, to mu taj ne služi na drugo, nego da mu otešća njegovo opravdanje, te mu je na propast. Tko ne vjeruje u Isusa Krista, taj takogjer nema dijela na sredstvima milosti crkve, te mu izvor spasa ostaje zatvoren. Ovdje govorim samo o sv. sakramentima, koje je Krist ustanovio na naše opravdanje i posvećenje. Tko ne

vjeruje u Isusa Krista, taj ne prima sv. sakramenata, ostaje dakle u grijehu i nužno propada. Ili ako ih iz pretvaranja prima, to mu oni ne vrijede ništa, već ga čine pred Bogom još gorim, jer za dostojno primanje svakoga sakramenta neophodno je nužna vjera u Isusa Krista. Tko ne vjeruje u Isusa Krista, taj već radi toga ne može biti blažen, jer ne vrši kršćanskog zakona. Jer što bi ga sklonulo, da svoj život uredi po propisima evangjelja, ako ne priznaje Isusa Krista kao Sina božjega i Spasitelja svijeta? Iz ovoga se vidi, kako su zaslijepljeni oni, koji kažu, da za spas nije nužno vjerovati u Isasa. Tko tako govori, taj se protivi očito riječi božjoj, taj prestaje biti kršćanin, nema dijela na sredstvima spasa po Kristu odregjenih, i očito se nalazi na putu propasti.

Dakako da nije dosta jednostavna vjera. Tko samo vjeruje, da je Isus Krist Sin Božji, te nas od grijeha i vječne propasti oslobodio, ne će se već radi toga spasiti; k tomu je nužno da on svoju vjeru kreposnim životom potvrdi. I baš ovo posljednje jest, na što nas drugi članak vjere upućuje. Taj ne glasi: »Ja vjerujem Isusa Krista« ili »Vjerujem Isusu Kristu«, nego: »Vjerujem u Isusa Krista«. Kad bi kazali: »Vjerujem Isusa Krista«, to bi dosta bilo, da mi vjerujemo, da opstoji Isus Krist, koji je Bog i čovjek, te nas spasio; kad bi na dalje glasilo: »Vjerujem Isusu Kristu,« onda bi dosta bilo, da mi sve vjerujemo, što nas je Isus Krist učio; ali glasi: »Vjerujem u Isusa Krista«, a to je toliko kao: »Ja vjerujem ne samo, da je Isus Krist, Sin Božji i Spasitelj svijeta i da je sve, što je učio, čista božanska istina, nego ja se sa nerazdijeljenim srcem predajem Isusu Kristu, ljubim ga nad sve, te sam s toga čvrsto odlučio, služiti mu i uvijek po njegovim propisima raditi«. Drugi članak vjere nam dakle nalaže dvostruku dužnost: »kršćanski vjerovati i kršćanski djelovati.« Na žalost ima mnogo kršćana, koji propis toga članka samo na pol vrše: oni doduše vjeruju, da je Isus Krist Sin Božji i naš Spasitelj, kao i da je samu bož. istinu učio; ali ga ne ljube, krše njegov sv. zakon i vrijegjaju ga teškim grijesima. Kako je s takovim kršćanima? Mogu li biti blaženi? O ne; sa svojom mrtvom vjerom ne mogu se spasiti, kao ni gjavoli, kako kaže sv. Jakob, koji takogjer vjeruju, ali drkću. Kršćanima, koji će pred sudom božjim jednoć moći do duše dokazati kršćansku vjeru, ali ne kršćanski život, bit će sudbina sa ludim djevicama, koje su, jer svojih svjetiljaka nijesu providjele uljem ljubavi i dobrih djela, bile od nebeskoga Zaručnika odbijene riječima: »U istinu kažem vam, ja vas ne poznam«. (Mat. 25, 12). Da dakle u istinu uzmegnemo reći: »Vjerujem u Isusa Krista«, moramo s našom vjerom spojiti krjeposni život, samo u ljubavi djelotvorna vjera vodi k spasu.

II.

Što znače imena: »Isus Krist«.

1. Isus (židovski Ješua) znači Spasitelj, Otkupitelj, Posvetitelj. To ime označuje Sina božjega kao Onoga, koji On u istinu jest, naime kao Spasitelja od grijeha i vječne propasti i Posvetitelja. Zato reče angjeo Josipu: »Marija će roditi sina, komu ćeš dati ime Isus, jer će On svoj narod spasiti od grijeha« (Mat. 1, 21). Mi nalazimo i u starom zavjetu nekoliko glasovitih i sv. muževa, koji su imali ime Isus ili spasitelj. Tako je bio egipatski Josip prozvan Isus ili spasitelj, jer je svojom mudrom brigom Egipat od sedam godišnjega glada spasio. Isus bio je nazvan i hrabri Josua (Josua je isto ime kao i Isus) jer je on djecu Izrajelovu uveo u obećanu zemlju. Sin Josedekov, veliki svećenik, pod kojega vodstvom su se židovi iz babilonskog sužanjstva u svoju domovinu povratili, ima takogjer ime Isus. Ali svi ti muževi to ime Isus, spasitelj ili otkupitelj, nijesu zaslužili na tako izvrstan način, kao Isus, čovjek postati Sin božji. Josip, Jozua i sin Josedekov, učinili su dobro samo jednomu narodu, i to dobro bilo je samo zemaljsko dobro i bilo je kako sve zemaljsko, prolazno, a Isus naš je općeniti, nebeski, uvijek trajući Isus, od njega dotiče milost i život na sve ljude i narode koji su ikada bili i koji ikada budu; On nas ne oslobagja samo od zala tjelesnih nego i od zala duševnih, njemu ne zahvaljujemo samo zemaljsko blagostanje, već i vječnu blaženost. Samo se On dakle može u pravom smislu nazvati Isus, jer kako apostol kaže, »drugo ime nije dano pod nebom ljudima, po kojemu bi se mogli spasiti« (Djel. ap. 4, 12).

Ime Isus je već radi svoga početka vrlo časno i sveto; jer ne dolazi od ljudi, nego od samoga Boga. Imena,

koja mi nosimo, dali su nam roditelji, kumovi ili rogjaci, ona su dakle ljudskoga početka. Isus pak svojega imena nije dobio od Marije ili Josipa ili od koga drugoga, nego od samoga Boga. Još prije nego li je bio začet, Bog je već odredio njegovo ime i po arkangjelu Gabrijelu bl. Djevici Mariji naložio, da dijete, koje će po Duhu sv. začeti, nazove Isus. »Eto, ti ćeš začeti i roditi sina, kojemu daj ime Isus« (Luk. 1). Kako je dakle časno i sveto ime Isusovo već radi toga, jer dolazi od samoga Boga! Razmotrimo na dalje osobu, koja to ime nosi. Isus je jedinorogjeni Sin božji, u istinu Bog kao i Otac; pred njim su svi stvorovi angjeli i ljudi, ništa. Kad izgovaramo ime Isus, to tim ne označujemo jednostavnoga čovjeka, koji svetošću nadvisuje kerubine i serafine, ne; tim označujemo samoga Boga, koji sve, što je veliko, sveto, klanjanja dostojno u sebi u neizmjernoj mjeri sdružuje. Kako je Bog svet, tako je sveto ime Isusovo, jer to ime narav i bivstvo Sina božjega izražava, koji nije jednostavni čovjek, već takogjer pravi Bog. Ne čudimo se dakle, kad apostol kaže: »Bog ga uzvisio i dao mu ime, koje je nad sva imena, da se u imenu Isusovom sva koljena prigiblju onih, koji su u nebu, na zemlji i pod zemljom« (Filiplj. 2, 9—10). Razmotrimo napokon žrtvu, što ju Isus morao prinjeti, da si steče svoje ime. Ime i naslov, što ga tko primi od svojih pregja, malene je cijene; zato su tim časnija ona imena, koja si tko steče vlastitom zaslugom. A kako je Krist, naš Gospodin, ime Isus stekao? Ne slučajno svojim porodom, niti sklonošću kojega vladara, nego neizmjernim zaslugama, koje si stekao za rod ljudski. Da si to ime steče morao je postati čovjek, morao je već osmi dan poslije svoga poroda krv svoju prolijevati, morao je 33 godine na zemlji živjeti, trpjeti bezbrojne nevolje i progone, morao napokon na križu umrijeti najsramotnijom i najbolnijom smrti. O, kako si je skupom cijenom Isus kupio svoje ime! Ime Isusovo dakle je u svakom pogledu neizmjerno časno i sveto ime.

Ime Isusovo je takogjer vrlo spasonosno Ime. To ime je nepresušivi izvor, iz kojega nam dotiče svaka milost i svaki spas. »Ne samo jedno jedino dobro«, kaže Origen, »već sva dobra sadržaje Isus u sebi. Život je dobro, Isus je život, uskrsnuće je dobro, Isus je uskrsnuće, svijetlo svijeta je dobro, Isus je svijetlo svijeta«. Sve, zašto mi molimo našega Oca u

nebu, sigurno primamo, ako se u ime Isusovo na Nj obratimo. Sam Gospodin osigurava: »U istinu, u istinu kažem vam, zamolite li što Oca, u moje ime, dat će vam« (Iv. 16, 23). Ime Isusovo imade čudesnu moć proti zlim dusima, proti njihovim napadajima i napastima kao i proti svim zlima, dolazila od kuda mu drago. Opet Spasitelj uvjerava: »U moje ime ćete gjavole izgoniti, novim jezicima govoriti, zmije uzimati i pijete li što škodljiva, ne će vam naškoditi; na bolesne ćete ruke polagati i oni će ozdravljati« (Mark. 16, 17—18). »Ime Isusovo«, veli sv. Vinko Ferrerij »ima trostruko djelovanje: proti duhovnim, tjelesnim i vremenitim zlima. Misli ili izreci kod svake napasti pobožno: O Isuse, pomozi! i iste će nestati. Kad ti, o vojniče, stojiš u žestokoj borbi, reci: Isuse! i ne će ti nestati sila. Kad se ti, o čovječe, nalaziš posve sam, pak ti neprijatelji prijete sa svih strana, dà, kad iste bijesne životinje na te navale, reci: Isuse, i ti ćeš biti spašen. I proti oluji načini znak križa i zazovi ime Isusovo i ne će ti škoditi. To ime je spasonosno sredstvo proti svim pogibeljima. Ime Gospodinovo je najjači toranj, k njemu uzima pravednik svoje utočište, i bude zaštićen«. Napokon svako još tako neznatno djelo, što ga u ime Isusovo poduzmemo bude zaslužno pred Bogom i dobiva svoju plaću u nebu, kako opet Krist kaže: »Tko od vas čašu hladne vode dade u moje ime . . . u istinu kažem vam, taj ne će izgubiti plaće svoje« (Mark. 9, 40).

Jer je ime Isus tako sveto i spasonosno ime, to ga moramo izgovarati s najvećim počitanjem, te ga u svim napastima i pogibeljima pouzdano zazivati. Kako je veliko počitanje imao sv. Franjo Assiski prema tomu božanskom Imenu? On ga nikad nije drugačije izgovarao, nego sa duboko prignutom glavom. Je li gdje našao papirić, na kojem je bilo napisano ime Isusovo, on ga s počitanjem dignuo, da se presveto ne okalja. U tomu svemu treba, da si primjer uzmemo, pak presv. Imenu uvijek izkazujemo najdublje počitanje. Pazite, da ga ne izgovarate rastreseno, lakoumno i bez pobožnosti i ne dopustite svojoj djeci i potčinjenima, da ga isprazno izgovaraju. Ako ste do sada običavali to presv. Ime u svojim govorima zlo upotrebljavati, to popravite taj svoj zli običaj te si odmah, čim ga izgovorite iz neopreznosti, naložite malu pokoru. Recite n. pr. pobožno: »Hvaljen budi Isus Krist!« Često zazovite ime

Isusovo, osobito u napasti, kad dogju razne zle misli i želje. Molite pouzdano s apostolima: »Isuse spasi nas, propadosmo!« Isus neka bude prva riječ vaša kad se u jutro probudite i zadnja, kad u večer na počinak pogjete. I preko dana kod svojih poslova češće pogledajte prema nebu i zazovite ime Isusovo. Sve radite u Ime Isusovo i tako vršite riječ apostola: »Sve što činite, činite u ime Gospodina našega Isusa Krista« (Kološ. 3, 17). Molite napokon svaki dan za milost, da jednoć vaš zadnji uzdah na smrtnom krevetu bude preslatko Ime Isusovo!

2. Isus imade takogjer ime Krist. Krist je grčka riječ i znači isto kao i židovska riječ Mesija, naime, pomazanik. To ime Krist, Mesija ili pomazanik imade Isus radi svoje trostruke časti, jer je On naš najveći prorok, svećenik i kralj. Već se u starom zavjetu posveta do viših i svetih služba dijelila mazanjem sa uljem, kao znak jakosti, osobito bijahu proroci, veliki svećenici i kraljevi pomazani. Tako čitamo u sv. povjesti, da je po nalogu božjem Mojsija svoga brata Arona za velikoga svećenika, Ilija Elizeja za proroka, a Samuel Saula i Davida za kraljeve pomazao. Isus je dakle prorok, jer je On sve učinio, što su proroci činili, On je ljudima navještao božansku nauku, opominjao ih na pokoru, činio čudesa i proricao razne dogagjaje, kao propast Jeruzalema, svoju muku i smrt, raširenje i neprestano trajanje svoje crkve. Bog sam je Izrajelcima navijestio po Mojsiji, da će im u Spasitelju poslati proroka i rekao: »Proroka ću vam probuditi iz sredine vaše braće, koji je tebi sličan, i staviti ću svoje riječi u njegova usta i on će im sve govoriti, što ću mu ja zapovijedati« (5 Mojs. 18, 18). I narod židovski priznavao je božanskog Spasitelja kao velikoga od Boga obećanoga proroka, kad je poslije čudesnoga nahranjenja u pustinji povikao: »To je pravi prorok, koji ima u svijet doći« (Iv. 6, 14).

Isus je takogjer veliki svećenik i to veliki svećenik, koji sve velike svećenike staroga zavjeta neizmjerno nadvisuje, jer je on kako prorok kaže »svet, bez krivnje, neokaljan, odijeljen od grješnika, i viši postao od neba, koji ne mora svaki dan kao veliki svećenici, najprije za svoje vlastite grijehe žrtvu prinositi, a onda za grijehe naroda« (Hebr. 7, 26—27) i jer on nije, kako su židovski veliki svećenici samo životinje,

već sebe samoga žrtvovao na križu, te se još svaki dan žrtvuje u sv. misi.

Isus je napokon kralj, on po svojoj ljudskoj naravi izlazi od kraljevskoga roda Davidova, On je dakle, makar se u najvećem siromaštvu na zemlji javio, ipak kraljevski sin. Kao kralja navijestio je Isusa i angjeo, kad je Mariji rekao: »Eto, ti ćeš začeti u utrobi svojoj i roditi sina i dati mu ime Isus. Taj će biti velik i nazvat će se sin Svevišnjega. Bog, Gospodin, dat će mu prijestol njegovog oca Davida i vladat će u vijeke u kući Jakobovoj i njegovom kraljevstvu ne će biti kraja« (Luk. 1, 31—33). Isus je u istinu osnovao kraljevstvo, koje se prostire preko cijeloga svijeta i u vijeke traje i on u njemu vlada kao kralj. To kraljevstvo je kršćanska katolička crkva, koja obuhvata cijelu zemlju, te ne traje samo do konca svijeta već u vijeke, jer će na koncu iz stanja borbe proći u stanje slavlja.

Jer je dakle Isus u istinu najveći prorok, svećenik i kralj, imade ime Krist ili pomazanik. Isus ali nije bio iz vana uljem pomazan, kako su običavali proroke, svećenike i kraljeve mazati, već je njegovo pomazanje bilo unutarnje i duhovno, punoća Duha sv. izlijevala se nad njegovom dušom, što sam svjedoči, kad riječi Gospodinove kod proroka Izaije na sebe upravlja: »Duh Gospodinov je nad menom, zato me pomazao, i poslao, da siromasima evangjelje navještam, da liječim one, koji su skrušenoga srca« (Luk. 4, 18).

To je dakle dvostruko ime, što ga naš božanski Spasitelj nosi: Isus Krist. Isus se zove, jer je naš Spasitelj i Posvetitelj; Krist jer On trostruku čast proroka, velikog svećenika i kralja u sebi združuje. Ništa nam neka ne bude tako često u ustima, ništa više ne štujmo, hvalimo i slavimo nego to dvostruko ime: Isus Krist. Našoj sv. Majci, crkvi, stalo je preko svega, da mi to presv. Ime uvijek hvalimo i slavimo; zato je uvela lijepi pozdrav: »Hvaljen Isus! U vijeke Amen!« Ona je s tim pozdravom spojila oprost od 100 dana, samo da ga često i pobožno izgovaramo. Taj oprost može svaki dobiti, koji pobožno reče: »Hvaljen Isus i Marija«, kao i oni, koji na to odgovore: »U vijeke Amen«. U prijašnja vremena, kad je kršćane još oduševljavao pravi vjerski duh, bijaše i taj pozdrav običan megju velikim i niskima, u gradovima i selima. Hvaljen

Isus se kazalo, kad se stupilo u tugju kuću i istu ostavljalo, kad se koga na ulici sastalo, kad se molitva svršavala i kod mnogih drugih zgoda. U naše nekršćansko vrijeme, sve je dakako drugčije postalo; taj katolički pozdrav već se rjegje čuje i kod seljaka, mjesto toga pozdrava sada govore: dobro jutro, dobar dan, dobar večer, sluga i t. d. Danas se dapače mnogi stide toga prastaroga pozdrava. Kako se moraju ti kršćani bojati, da će se jednoć i Isus Krist njih stidjeti, kad dogju pred njegovo sudište: »Tko se stidi mene i mojih riječi, toga će se i Sin čovječji stidjeti, kad će doći u svojoj slavi« (Luk. 9, 26).

Bila nekoć pobožna starica na umoru. Njezin ispovjednik, koji joj na pomoći bio, tješio je radostima neba, koje će skoro uživati. Umiruća bijaše posve mirna i odana, jer je od mladosti bogobojazno živjela. »Jedno mi je još samo na srcu«, reče ona u svojoj prostodušnosti, »ako sad umrem i u nebo dogjem, to ne znam, što ću reći kod svoga ulaza u nebo?« »Nemajte brige«, reče svećenik, »kad u nebo ugjete, recite: Hvaljen Isus Krist i cijeli dvor nebeski će vam odgovoriti: U vijeke, Amen«. Mislim, da je to bio posve dobar savjet, što ga taj svećenik umirućoj mamici dao, jer nema dvojbe, da angjeli i sveci u nebu, koji Gospodina neprestano hvale i slave, lijepi pozdrav: Hvaljen Isus, sa najvećim veseljem primaju. Ne stidite se dakle toga pozdrava, već se njim često pozdravljajte i ispovjedajte, da vi Isusa Krista kao svoga Spasitelja i Posvetitelja, kao velikog svećenika, proroka i kralja vjernim srcem priznajete, da ga sa najdubljim počitanjem štujete.

III.

Zašto kažemo »jedinorogjeni Sin božji?«

Zato, jer je Isus Krist jedini, pravi Sin božji, od naravi i od vijeka. Bog je već u starom zavjetu izjavio, da je budući Spasitelj njegov Sin, kad preko psalmiste govori: »Ti si Sin moj, danas Te rodih« (ps. 2, 7). Da se to mjesto u istinu proteže na Isusa Krista, nema dvojbe, jer su ga ne samo židovi, već i apostoli o njemu razumijevali. Tako apostol kaže obzirom na to mjesto: »Kojemu je angjelu ikada Bog rekao: Ti si Sin moj, danas Te rodih« (Hebr. 1, 5). Riječ

»danas« znači, da je Sin božji od vijeka od Oca rogjen, da je dakle vječan i po tom Bog kao i Otac. I u novom zavjetu je Bog, nebeski Otac, Isusa Krista priznao svojim Sinom. To je učinio kod krštenja Isusovog u Jordanu i kod njegovog preobraženja na brdu, kad se čuo njegov glas iz neba: »To je moj Sin preljubazni, koji mi se dopada« (Mat. 3, 17 i 17, 5). Krist sam zove često Boga svojim Ocem, kaže, da je od njega izašao (Iv. 8, 24) i slavi Petra blaženim, koji je za nj posvjedočio: »Ti si Krist, Sin Boga živoga« (Mat. 16, 16).

Krist je dakle u istinu Sin božji. U drugom članku ga nazivamo »jedinorogjeni Sin božji«, da izrazimo, da je On jedini Sin božji i da u tom smislu, kao On, nitko drugi nije Sin božji, niti može biti. Djeca božja nazivaju se često u sv. pismu i angjeli i ljudi. Tako govori Gospodin Jobu: »Gdje si ti bio, kad su me jutarnje zvijezde hvalile i sva djeca božja klicala« (Job. 38, 7). Tumačitelji sv. pisma razumijevaju ovdje pod jutarnjim zvijezdama i djecom božjom angjele. Opet Bog kaže: »Izrajel je moj jedinorogjeni sin« (2 Moj. 4, 22) i: »Zar nije Efraim sin, koga želim častiti, zar on nije moje nježno dijete?« (Jer. 31, 20). Na tim i drugim mjestima zove Bog ljude svojom djecom, jer ih je On stvorio, te se tako ljubazno za njih brine, kao otac za svoju djecu. Ali osobito po duhovnom preporogjenju, koje se dogagja po krstu, postajemo mi djeca božja, čega radi piše Ivan: »Svima, koji ga primiše, dade moć, da budu djeca božja, onima naime, koji u njegovo ime vjeruju, koji nijesu po krvi, niti voljom puti, niti voljom muža, već od Boga rogjeni« (Iv. 1, 12—13). U istom smislu govori taj apostol: »Eto, kakovu nam ljubav otac iskazuje, da se mi zovemo i jesmo njegova djeca« (1 Iv. 3, 1). Ali ako i jesmo i zovemo se djeca božja, to je ipak velika razlika megju nama i megju Isusom Kristom, Sinom božjim. Bog nam ne dijeli svoju narav i bit, već nam samo daruje, jer nas je stvorio i osobito, jer nas je Isus Krist spasio, svoju ljubav i očinsku prijaznost. Ako se On i udostoji uzeti nas za djecu, to ipak mi nijesmo dionici njegove božanske naravi, nego mi jesmo i ostajemo ljudi. Posve drugačije je s Isusom Kristom. On je od vijeka od Oca rogjen, te ima s Ocem istu narav i bit, jednako je Bog kao i Otac. Toga radi se naziva u sv. pismu jedini, jedinorogjeni, pravi Sin božji.

Apostol kaže: »Bog nije poštedio svoga vlastitoga Sina, već ga dao za sve nas« (Rimlj. 8, 32). Ivan piše: »Nikad nije itko Boga vidio; jedinorogjeni Sin, koji je u krilu Oca, On nam je to pripovijedao« (Iv. 1, 18). Isti apostol opet piše: »Mi znademo, da je Sin božji došao, te nam dao smisao, da spoznamo pravoga Boga i da budemo združeni s njegovim pravim Sinom. Taj je pravi Bog i vječni život« (1 Iv. 5, 20). Isus Krist je dakle jedini i pravi Sin božji, od vijeka od Oca rogjen, istoga bića s njim; te istine vjere treba da se uvijek spominjemo, kad u drugom članku kažemo: »I u Isusa Krista, njegovog jedinorogjenog Sina.« Ujedno moramo mi, kad taj članak izgovaramo, promisliti neizmjernu ljubav, što nam ju Bog poslanjem svoga Sina iskazao. Mi svi smo čamili u ropstvu gjavla i neizmjerna je bila naša bijeda. A Bog se smilovao na nas i poslao nam Spasitelja. »A tko je taj Spasitelj?« pita sv. Alfonzo, »zar angjeo, seraf?« »Ne,« odgovara on, »da nam Bog neizmjernu ljubav, koju prema nama ima, upoznati dade, šalje On svoga jedinoga Sina.« Zar nam je Bog mogao dati veći dokaz svoje ljubavi? »On, koji nije poštedio vlastitoga Sina svoga, već ga za nas sve dao, kako da dam nije sve s njim darovao?« (Rimlj. 8, 32). Ali nije dosta, da se mi samo divimo neizmjernoj ljubavi božjoj, već i djelom pokažemo, da smo je mi dostojni. »Bog posla,« piše apostol, »svoga Sina, da budemo na mjesto djeteta uzeti« (Gal. 4, 4—5). Je li nas Bog radi zasluga svoga Sina, našega Spasitelja, uzeo kao djecu, onda je sigurno naša stroga dužnost, da se mi uvijek tako vladamo, kako se dolikuje djeci božjoj. Ne kaljajte dakle visoke časti, na koju vas ljubav božja podigla, zadovoljavanjem niskih strasti, opačinama, već nastojte uvijek oko čistoga, svetoga života, da nebeski otac imade u vama dopadnost, te vam jednoć udijeli baštinu svoje dobre djece.

IV.

Zašto se Isus Krist zove: »naš Gospodin?«

Isus Krist zove se i jest naš Gospodin 1. jer je On kao Bog Gospodar i Stvoritelj neba i zemlje i 2. kao Spasitelj nas svojom krvi otkupio.

1. Isus Krist je Sin Božji, on je, kako ćemo poslije opširnije čuti, pravi Bog, a kao takav ujedno s Ocem Gospodar i Stvoritelj neba i zemlje. Zato kaže sv. Ivan: »Sve je po Riječi (Sinu božjem) učinjeno, a bez nje nije ništa učinjeno, što je učinjeno« (Iv. 1, 3). Makar se u spodobi sluge na zemlji javio, to ipak nije prestao biti ono, što je od vijeka bio, Bog, on je ostao dakle i u stanju najdubljega poniženja Gospodar neba i zemlje. Takovim ga priznavali svi razumni i nerazumni stvorovi, podlagali se njemu, i vršili volju njegovu. U vrijeme, kad se Isus rodio, vidio se, kako pripovijedaju, u Rimu oko sunca zlatni prsten, u kojega se sredini pokazala Djevica sa djetetom u naručaju. Neka proročica u duhu proročkom navijestila, da je onaj dječak Gospodar neba i zemlje, kojemu se moraju svi kraljevi zemlje pokoravati. Ujedno se čuo glas s neba: To je žrtvenik neba, to je žrtvenik jedinorogjenoga Sina božjega«. Car Augusto dao je nalog, da ga više nitko ne smije zvati Gospodar; jer on uvigja, da će se pravi Gospodar sviju roditi, a on će po tomu prestati biti Gospodar. Ta pripovijest je dakako samo pobožna priča, bez povjesničkog temelja; ali toliko je sigurno: Isus Krist je naš Gospodin, njega sluša sve, što je na nebu, na zemlji i pod zemljom. Angjeli ga slušaju, kako evangjelista izrično govori: »Eto, angjeli pristupiše i služili ga« (Mat. 4, 11). Zli dusi ga slušaju, jer su na njegovu riječ izlazili iz opsjednutih i nijesu ih se usudili više mučiti. Ljudi ga slušaju, jer su apostoli, na njegov poziv: »Slijedite me!« sve ostavili, što su posjedovali i slijedili ga, a njegovi su neprijatelji na riječ: »Ja sam«, popadali kao mrtvi. Nerazumna narav ga sluša; jer se na njegovu riječ utišavaju vjetrovi i valovi, svih bolesti nestaje, ista smrt povraća svoje žrtve. Dă, Krist je naš Gospodin. Jao onomu, koji ga ne će priznati svojim Gospodinom i ne će mu služiti, poput zlih duhova, koji su mu zanijekali svoje počitanje, bit će najdublje ponižen i bačen u ponor pakla.

2. Isus Krist je takogjer naš Gospodin kao Spasitelj, jer nas On otkupio svojom dragocjenom krvi. Mi svi smo čamili u ropstvu gjavla i bilo nam posve nemoguće ikada se sramotnoga ropstva osloboditi i doći do slobode djece božje. Ali Isus Krist nas otkupio od ropstva gjavla i stavio nas u slobodu. Cijena, što ju dao za naš otkup, nije bilo zlato i srebro, nego njegova dragocjena krv, kako apostol kaže: »Zna-

dete, da nijeste otkupljeni prolaznim zlatom i srebrom, već dragocjenom krvi Kristovom, kao neokaljanog, bez ljage Janjeta« (1 Petr. 1, 18—19). Tko kupi roba, bude njegov gospodar, rob ne može po volji raditi, on pripada svojemu gospodaru i mora činiti, što mu taj zapovijeda. Isto tako je i Krist, što nas je sa svojom krvi otkupio, postao naš gospodar, mi ne možemo sami s nama zapovijedati, mi posve o njemu ovisimo, te se moramo njegovoj volji u svemu podlagati. Za to kaže apostol: »Zar vi ne znate, da ne pripadate sebi samima? Jer ste otkupljeni skupom cijenom« (1 Kor. 6, 19—20). Ali premda mi nijesmo naši sami gospodari, nego sluge Kristove, ipak nemamo uzroka, na to se tužiti, jer Isus Krist je neizmjerno ljubazni, dobrostivi gospodar, koji s nama postupa ne kao sa slugama, već kao s braćom, kojega jaram je sladak, a breme lako. Sveci nijesu znali za veću sreću nego Kristu služiti i ništa nije moglo njihovu vjernost prema njemu oslabiti. Od tisuća spomenut ću samo jednoga, sv. biskupa i mučenika Polikarpa. Kad su ga silili da prokune Isusa Krista, odgovori sa sv. zgražanjem: »Osamdeset i šest godina služim Kristu i nikad mi nije što na žao učinio, dapače uvijek me dobročinstvima obdario, a ja da ga kunem, njega, moga Gospodina, od kojega očekujem svoju blaženost, u kojega stavljam ufanje svoje, koji sačinjava cijelu sreću moju?« Badava mu se grozili divljim zvijerima. »Neka samo dogju lavovi i medjedi«, reče on, »radosno ću gledati gdje teče moja krv.« Uzalud mu prijetili lomačom. »Vatra, kojom mi prijetite,« reče, »skoro će se utrnuti, ali ona vatra, koju je svevišnji Sudac za bezbožne upalio, nikad se ne će utrnuti«. Došavši do lomače, na kojoj je imao da svrši žrtvu svoga života, molio je glasno: »Svevišnji Gospodaru neba i zemlje, slavim Te i hvalim Ti, da si mene, najmanjega od sluga svojih, udostojao, da za Tebe trpim! koja slava za mene, iz Tvoje ruke, o Gospode, primiti krunu mučenika!« Čudesno zaštićen od vatre svršio je kao vjerni sluga Kristov, proboden mačem, svoj sv. život. O, kako primjer toga sv. mučenika sramoti mnoge kršćane našega vremena! Oni nazivaju Isusa Krista svojim Gospodinom, svaki dan mu obećavaju, da će mu služiti, njemu živjeti i njemu umrijeti, a kako malo treba, da mu postanu nevjerni i legja mu okrenu! Kukavno zemaljsko dobro, prolazna naslada, mala napast, u kratko stvar od male cijene

u stanju je do toga ih dovesti, da oni svoju službu Isusu odkažu i gjavla priznadu svojim gospodarem. Koliku sramotu nanose taki kršćani svomu Gospodinu! Zar ne rade sramotnije od židova, koji su ubojicu pretpostavili bož. Spasitelju i vikali: »Nastran s ovim, a daj nam Barabu!« (Luk. 23, 18). A koja će biti sudbina tih nezahvalnih i nevjernih sluga Isusa Krista? Sigurno tako zla i još gora od one Židova. Makar Isus za neko vrijeme i šuti, te sve uvrede mirno snosi i trpi da ga se ostavlja, a služi se pod zastavom gjavla; jednoć će se očitovati kao naš gospodar, te nad svojim izdajicama i neprijateljima izliti srdžbu svoju.

Čuvajte se ići stopama takih nedostojnih kršćana, već nastojte, dužnosti, koje drugi članak vjere: »I u Isusa Krista njegovog jedinorogjenog Sina, Gospodina našega«, u sebi sadržaje, savjesno ispunjati. Vjerujte u Isusa Krista kao jedinoga, pravoga Sina božjega i Spasitelja svijeta, ljubite ga od svega srca i služite mu nepromjenljivom vjernosti. Činite li to, to će vas Isus Krist priznati kao svoje, te vas poslije ovoga prolaznoga zemaljskoga života naplatiti vječnim dobrima neba.

A m e n.

XXXIX. Propovijed.

Četrnajesta nedjelja po Duhovima.

Odakle znademo, da je Isus Krist obećani Spasitelj?

»Ne starajte se odviše za svoj život, što ćete jesti, niti za svoje tijelo, u što ćete ga zaodjeti« (Mat. 6, 25).

Kad je sv. Paulin, biskup u Noli, bio na samrti, dogje k njemu svećenik Postumijan i javi mu sa nekom zabrinutošću, da neki trgovci za sukno, što su ga oni za odijevanje siromaka poslali, nijesu još isplaćeni. Paulin ga umiri, veleći: »Ne zdvajaj, sinko moj, i budi siguran, da će se već netko naći, tko će preuzeti dug siromaka.« I eto, na večer istoga dana donesao mu neki svećenik iz Lukanije od dvije osobe pedeset zlatiša

Glasno se zahvalio umirući svomu Bogu, da nije dopustio, te njegovo pouzdanje u dobrostivu njegovu providnost bude uzaludno, na to zapovijedi, da se dobivenim novcem trgovci isplate, a preostatak megju siromake podijeli.

Tako ljubazno skrbi Bog za svoje. On im otvara svoju dobrostivu ruku, te im u pravo vrijeme daje, što trebaju. Zato nas danas odvraća božanski Spasitelj u sv. evangjelju od prevelike zabrinutosti radi napretka u svijetu: »Ne starajte se sa strahom za svoj život, što ćete jesti, niti za tijelo vaše, u što ćete ga obući.« U Boga se samo uzdajmo, u svako vrijeme vršimo svoju dužnost i nastojmo oko krjeposnog života, onda nam ne će nikad faliti nužno za život. Skrbi li Bog za ptice u zraku i za cvijeće poljsko, kako bi bilo moguće, da nas, svoju djecu, zapusti, te nam ono uskrati, što nam je ovdje za život naš nužno? Prije svega Bog je zauzet za spas duše naše, a to je neizmjerno važnije, nego li tjelesno dobro. »Što bi koristilo čovjeku, da cijeli svijet dobije, a duši svojoj naškodi?« (Mat. 9, 25). Da svoju dušu, koja je radi grijeha u propast pala, spasimo, Bog je dao najdraže, što je imao: Isusa Krista, svoga jedinorogjenoga Sina, Gospodina našega. »Tako je Bog ljubio svijet, da je dao svoga jedinorogjenoga Sina, da svi, koji u nj vjeruju, ne propadnu, već imadu život vječni« (Iv. 3, 16).

O toj utješnoj istini govorio sam vam prošle nedjelje, kad sam vam drugi članak vjere općenito tumačio. Odgovorio sam vam na pitanja: Zašto kažemo: vjerujem u Isusa Krista? Što znači: Isus Krist? Zašto zovemo Isusa Krista jedinorogjenim Sinom božjim i našim Gospodinom? Da sve to točno protumačim, još moram dvije važne istine protumačiti, i to: 1. da je Isus Krist u istinu od Boga obećani Spasitelj i 2. da je On pravi Bog. Bog je, kako znadete, odmah poslije pada naših praroditelja ljudima obećao Spasitelja i to obećanje tijekom vremena češće obnovio. Ljudi, i to ne samo židovi, nego i pogani, znali su dakle, da će Spasitelj doći, i očekivali ga najvećom težnjom. Po prilici 4000 godina poslije stvorenja svijeta javio se Isus iz Nazareta, koji je najjasnijim riječima tvrdio, da je On od Boga obećani Spasitelj i da u njega mora vjerovati, tko hoće blažen biti. Pita se, govori li Isus istinu? Je li on u istinu obećani

Spasitelj? Mnogi ljudi, osobito židovi, niječu to pitanje i tvrde, da Isus iz Nazareta nije Spasitelj, kojega je Bog ljudima obećao, i židovi, kako je poznato, još uvijek očekuju Spasitelja; drugi narodi dopuštaju, da je došao, ali taj nije Isus Krist, već netko drugi, n. pr. Muhamedancima Muhamed, veliki prorok iz Meke. S toga nastaje pitanje: Odakle znademo, da je Isus Krist obećani Spasitelj?

To važno pitanje danas ću odgovoriti. Današnja pouka, mora ne samo ojačiti vašu vjeru u Isusa Krista, već ona vas mora poučiti, da vi židove i sve koji Isusa Krista ne priznaju od Boga obećanim Spasiteljem, uzmognete temeljito pobiti. Pazite s toga, rečeni predmet nastojat ću vam jasnim riječima protumačiti.

Odakle znademo, da je Isus Krist obećani Spasitelj?

Mi znademo, da je Isus Krist obećani Spasitelj, jer se na njemu sve ispunilo, što su proroci o Spasitelju prorekli. Proroci staroga zavjeta nijesu samo općenito prorekli, da će Spasitelj doći, već su oni njega i sve, što se na nj odnosi, tako točno opisali, da ozbiljne dvojbe o njegovoj osobi ne može ni biti. Napose su proroci o Spasitelju prorekli:

1. Vrijeme njegovog dolaska. 2. Okolnosti njegovog poroda. 3. Okolnosti njegovoga života, njegove muke i smrti. 4. Njegovo uskrsnuće, u nebo uzašašće, poslanje Duha sv. 5. Utemeljenje, raširenje i vječno trajanje njegove crkve.

Ja ću najvažnija proročanstva navesti i dokazati vam, kako su se ista na Isusu Kristu točno ispunila, da jasno uvidite, da je On u istinu Spasitelj, kojega je Bog već našim praroditeljima u raju obećao i onda ljudima, napose narodu izrajelskomu, tijekom stoljeća često obećavao.

I. Vrijeme njegovog dolaska.

1. Već je patrijarha Jakob na svojoj samrti pobliže označio vrijeme, kada će Spasitelj doći, kad je rekao: »Žezlo ne će se od Jude oduzeti, niti vogja od koljena njegovoga, dok

ne dogje onaj, koji imade biti poslan, i koji će biti iščekivanje naroda« (1 Moj. 49, 10). Da se pod ovim od svih naroda očekivanim ne razumijeva drugi, nego Spasitelj, svjedoči cijela židovska i kršćanska starina, jer tko je drugi bio predmet težnje naroda, nego onaj, u kojemu su imali biti blagosoveni? Taj Spasitelj imao je doći prema proročanstvu Jakova onda, kad žezlo od Jude i vogja od njegovog koljena bude oduzet, t. j. kad židovi izgube svoju samostalnost i ne budu imali više kralja iz svoga plemena. To proročanstvo se u istinu na Isusu ispunilo, jer kad se On rodio, židovi su izgubili svoju samostalnost i bili pod vlašću rimskoga cara. Vladao je do duše jedan kralj u zemlji, naime Herod, ali taj nije bio od Jude, već je bio inozemac, idumejac, i bio je kralj više po naslovu, nego li u istinu, jer su Rimljani najvažnija kraljevska prava predali svojem upravitelju. Židovi su sami priznali, da više nemaju kralja, kad rekoše Pilatu: »Nemamo kralja, već cara« (Iv. 19, 15).

2. Po proročanstvu proroka Ageja i Malakije imao je Spasitelj doći u vrijeme, kad je drugi, od Zorobabela sagragjeni hram još u Jeruzalemu stajao. Proročanstvo Ageja glasi: »Doći će od svih naroda očekivani i slava zadnje kuće, t. j. drugoga hrama, ima biti veća od prve« (Agg. 2, 7—10). Kako sam već prije spomenuo, žalili su židovi, kad su vidjeli, da drugi od Zorobabela sagragjeni hram u Jeruzalemu ni iz daleka nije tako sjajan, kako je bio prvi, kojega je sagradio Salamon. Radi toga ih tješi prorok, pokazujući na očekivanog od svih naroda, t. j. na Spasitelja, kojega prisutnošću bit će drugi hram neizmjerno više proslavljen, nego li prvi, koji se do duše vanjskim sjajem sjao, ali nije imao sreće Spasitelja u se primiti. Proročanstvo Malakije glasi: »Eto, poslat ću angjela moga, da pripravi put pred menom. I odmah će u svoj hram doći Gospodar, kojega tražite, i angjeo zavjeta, za kojim težite« (Mal. 3, 1). Prorok proriče ovdje, da će Spasitelju angjeo, naime Ivan Krstitelj, put pripravljati, a onda da će Spasitelj u hram doći. Da se pod oznakom: »Gospodar, koga vi tražite i angjeo zavjeta, za kojim težite« imade razumijevati Spasitelj, nema dvojbe, jer tako svi tumačitelji sv. pisma uzimaju. Sigurno je, da Malakija govori o drugom hramu, kad je prvi od Salamona sagragjeni za njegovo

vrijeme već davno razoren bio. Oba proroka dakle kažu, da će se Spasitelj javiti u drugom hramu, ondje učiti i moliti. A eto, to je bio slučaj baš kod Isusa Krista. Kako čitamo iz evangjelja, pohagjao je češće hram u Jeruzalemu. Taj hram je bio već 38. godine poslije njegove smrti od Rimljana razoren i od toga vremena nije bio više gragjen. Dakle je Isus od Ageja i Malakije prorečeni Spasitelj.

Prorok Danijel označuje dapače godinu, koje će se Mesija javiti i djelo spasenja izvršiti. Navest ću ponajprije njegovo proročanstvo i onda isto protumačiti. Kad je on u babilonskom sužanjstvu pun gorljivosti Gospodina molio za oslobogjenje svoga naroda i za ponovno sagragjenje Jeruzalema i hrama, ukaza mu se arkangjeo Gabrijel i reče mu: »Danijelu, sada sam izišao, da te poučim . . . s toga pazi na riječ i shvati prikazu. Sedamdeset tjedana je prikraćeno nad tvojim narodom i nad tvojim sv. gradom, tim će biti prestupak uništen, grijehu bit će konac, nepravda utrnuta, vječna pravda donesena, prikaza i proročanstvo ispunjeno, a Presveti pomazan. Znaj dakle i upamti: Od vremena, kad će izaći riječ, da se opet Jeruzalem sagradi, do Krista, kneza imade sedam tjedana i bit će šezdeset i dva tjedna i opet će se sagradit cesta i zidovi u mučno vrijeme. A poslije šezdeset i dva tjedna bit će Krist ubijen, i ne će biti njegov narod, koji će ga zatajiti. I jedan narod će sa dolazećim vladarem grad i svetište razoriti i njegov konac će biti opustošenje, a opustošenje je zaključeno poslije konca rata. Ali u jednom tjednu će savez mnogih učvrstiti, a u sredini tjedna prestat će žrtve klane i jestvene, u hramu bit će grozota opustošenja, a opustošenje će trajati do zadnjega konca« (Dan. 9, 22—27). Da se to proročanstvo bolje razumije, valja spomenuti, da Danijel, koji je s ostalim židovima u babilonskom sužanjstvu čamio, neprestano Gospodina molio, da se smiluje na njegov narod, te ga odvede natrag u domovinu. Bog je uslišao njegovu prošnju i poslao mu arkangjela Gabrijela i očitovao mu, da će u sedamdeset tjedana godišnjih židovi ne samo opet u svojoj zemlji stanovati, te Jeruzalem i hram opet sagragjen biti, nego da će i Spasitelj doći i djelo spasenja izvršiti. Pod šezdeset i dva, sedam i jedan, t. j. sedamdeset tjedana, nemaju se razumijevati obični tjedni od sedam dana, nego godišnji tjedni, od kojih

svaki sedam godina imade i koji zajedno iznose 490 godina. Danijel dakle ovdje proriče, da od vremena, kad se po zapovijedi jednoga kralja Jeruzalem i hram, koji su za sedamdeset godišnjega sužanjstva židova ležali u razvalinama, opet imali podići, do javnoga života Spasitelja, sedam tjedana i šezdeset i dva tjedna, t. j. šezdeset i devet tjedana ili 483 godine proći, a po izminuću toga vremena Spasitelj će biti ubijen, a narod, koji će ga zatajiti, propasti i tugji narod sa svojim knezom doći, te Jeruzalem zajedno sa hramom razoriti; da će napokon u sredini jednoga, t. j. sedamdesetoga tjedna, naime poslije smrti Spasiteljeve, staro-zavjetne žrtve prestati, kraljevstvo židovsko propasti i židovi više nikad ne će sačinjavati naroda. To čudesno proročanstvo se na Isusu Kristu najtočnije ispunilo. Jer od vremena, kad je Atakserkses Longimanus, kralj perzijski, izdao nalog, da se Jeruzalem opet sagradi, do vremena, kad je Isus javno počeo djelovati, te se objavio kao obećani Spasitelj, prošlo je po točnom računu najglasovitijih učenjaka baš šezdeset i devet godišnjih tjedana ili 483 godine, u sredini sedamdeset-godišnjega tjedna, pošto je Isus tri i pol godine učio, umre On na križu i svrši djelo našega spasa, čega radi prestale žrtve staroga zavjeta, a novi zavjet počeo. Poslije sedamdeset-godišnjega tjedna ili poslije 490. godine bude po tugjem narodu sa njegovim knezom, t. j. po Rimljanima za Tita, tadašnjega rimskoga cara, Jeruzalem zajedno sa hramom razoren i razorenje uvijek traje, jer židovi Jeruzalema i hrama do danas nijesu sagradili, niti će ga sagraditi, jer se nikad ne će moći združiti u jedan narod.

Što su dakle patrijar Jakob i proroci Agej, Malakija i Danijel o Mesiji prorekli, da će doći vrijeme, kad će židovi izgubiti svoju samostalnost i više ne će imati vlastitoga kralja, kad bude drugi hram još stajao i kad će od nove gradnje Jeruzalema i hrama sedamdeset godišnjih tjedana ili 490 godina proći i to sve se točno dogodilo kod Isusa Krista; jer u to vrijeme pada u istinu njegov porod, njegov javni život, njegova muka i smrt. Već to odregjenje vremena daje nam jasan dokaz, da nitko drugi ne može biti od Boga obećani Spasitelj nego Isus Krist. Tim dokazom možemo proti židovima, koji još uvijek očekuju dolazak Spasitelja, ustati i reći im: »Kako vi još možete očekivati Spasitelja, kad je vrijeme, u kojemu je on po proročanstvu Jakova i proroka doći morao, već davno prošlo? Kako možete nijekati, da je Isus od Nazareta obećani Spasitelj, kad je On točno u ono vrijeme živio, trpio i umro, koje proroci Mesiji odregjuju?«

II. Okolnosti njegovog poroda.

Proroci su takogjer prorekli o Mesiji okolnosti njegovog poroda, koje se opet ispunile na Isusu Kristu.

1. Proroci Izaija i Jeremija kažu, da će Spasitelj izlaziti od Davida. Riječi Izaije jesu: »Jedan ogranak će izaći iz korjena Jesse (oca Davidova) i cvijet će izaći iz njegovog korjena. I duh Gospodnji na njem će počivati« (Is. 11, 1). Riječi Jeremije jesu: »Eto, dolazi vrijeme, veli Gospodin, da ću Davidu probuditi pravedni ogranak . . . i to je ime, kojim će ga zvati: Gospodin, naš Pravednik« (23, 5—6). Po tim i sličnim proročanstvima vjerovali su židovi općenito, da će Mesija biti potomak Davidov, za to su ga i nazvali »Sin Davidov« (Mat. 22, 42). U rodoslovlju pak Isusa Krista jasnim je riječima dokazano, da je Isus po svojoj ljudskoj naravi potomak Davidov, jer je njegova presv. Majka Marija od kraljevskoga plemena Davidova dolazila.

2. Prorok Izaija kaže, da će Spasitelj za majku imati Djevicu, veleći: »Eto, Djevica će začeti i roditi sina, a zvat će se Emanuel« [Bog s nama] (Is. 7, 14). Da Izaija na tom mjestu govori o Spasitelju, jasno je iz toga, što to mjesto tumače tako ne samo kršćanski, već i stari židovski tumačitelji sv. pisma. Isus Krist se pak u istinu rodio od Djevice, jer ga Marija, kako u evangjelju čitamo, po Duhu sv. začela, postala je majka, a da nije prestala biti prečista Djevica (Mat. 1, 18—24).

3. Prorok Mikeja označuje Betlehem kao mjesto poroda budućega Spasitelja, veleći: »Ti Betleheme Efrata, do duše malen megju tisućama Jude, iz tebe će mi izaći vladar u Izrajelu, kojega je izlaz od početka, od vijeka« (Mih. 5, 2). Prorok ovdje ne govori o kakovom zemaljskom vladaru, već o božanskom Spasitelju, jer mu pridaje vječnost. Židovi su takogjer općenito smatrali to proročanstvo o Mesiji i smatrali Betlehem kao mjesto njegovog poroda; zato su književnici

kralju Herodu na pitanje: »Gdje se Krist ima roditi«, posve sigurno odgovorili: »U Betlehemu, jer tako,« rekoše, »stoji pisano po proroku« (Mat. 2, 5—6). Sigurna je pak činjenica, da je Isus Krist čudesnom odredbom božjom rogjen u Betlehemu. Car August u Rimu znao je, a da ni slutio nije, učiniti, da se to proročanstvo proroka na Isusu ispuni.

4. Kraljevski prorok David proriče o Mesiji, da će strani kraljevi k njemu doći, žrtvu mu doprinijeti i pokloniti mu se. »Kraljevi od Tarsisa i otoka darovat će darove, kraljevi od Arabije i Sabe donjet će darove« (ps. 71, 10). Još točnije donosi isto proročanstvo o Spasitelju Izaija: »Ustani, rasvijetli se Jeruzaleme! jer dolazi tvoje svijetlo i slava Gospodinova izlazi nad tebe; svi iz Sabe dolaze, žrtvuju zlato i tamnjan i navještaju hvalu Gospodinu« (Is. 60, 1—6). Ta dva proročanstva su se opet, kako znadete, ispunila na Isusu, jer dogjoše mudraci od istoka u Jeruzalem, a odatle u Betlehem, pokloniše se božanskom Djetetu i darovali ga zlatom, tamjanom i mirhom.

Te i mnoge druge okolnosti, n. pr. pomor nedužne djece u Betlehemu (Jer. 31, 15), bijeg u Egipat (Ose 11, 1), što ih proroci o porodu Spasiteljevu spominju i koje se sve u Isusu Kristu točno ispunile, daju nam opet jasan dokaz, da je On obećani Spasitelj.

III. Okolnosti njegovog života, muke i smrti.

Dokaz, da je Isus Krist obećani Spasitelj, bude još jači, ako razmotrimo okolnosti, što ih spominju proroci o životu, muci i smrti Spasitelja. Od tih, da ne budem preopširan, spomenut ću samo neke.

1. Po prorocima Izaiji i Malakiji morao je Spasitelj imati preteču, koji će ljude pripraviti na njegov dolazak. Prvi označuje toga preteču kao glas vičućega u pustinji: »Pripravite put Gospodnji, i poravnajte u pustinji puteve našega Boga« (Is. 40, 3). Malakija govori opet: »Eto, poslat ću angjela moga, da pripravi put pred menom. I odmah će doći k svomu hramu Gospodar, koga tražite« (3, 1). Kako čitamo u sv. evangjelju, Isus je imao sv. Ivana za preteču, jer je on bio, koji je pokazivao na Isusa i ljude ozbiljno opominjao k pokori, da postanu dionici spasenja.

2. Izaija kaže, da će Spasitelj mnoga čudesa činiti: »Recite malodušnima: Budite utješeni i ne bojte se, eto vaš Bog donosi mir i plaću. Bog sam dolazi i spasava vas. Onda će se otvoriti oči sljepaca, gluhih će se uši otvoriti; onda će trčati kao jelen hromi, a jezik nijemog će se razriješiti« (Is. 35, 4—6). Sva ta i još mnoga druga čudesa, Isus Krist je pred cijelim narodom židovskim činio, a tim stalno dokazao, da je On Spasitelj. Zato se On sam poziva za svjedočanstvo svoje mesijanske časti na svoja čudesa, kad je poslanicima sv. Ivana rekao: »Idite i javite Ivanu, što ste čuli i vidjeli: Slijepi progledaju, hromi hode, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju, siromasima se propovijeda evangjelje« (Mat. 11, 4—5). I opet reče židovima: »Vjerujte djelima, kad ne ćete meni vjerovati« (Iv. 10, 38).

3. Prorok Zakarija proriče o Mesiji, da će biti siromašan i jašući na magarici, kao kralj mira ući u Jeruzalem. »Raduj se,« dovikuje on, »kćeri sionska, veseli se kćeri jeruzalemska. Eto tvoj kralj dolazi k tebi, pravedan i kao Spasitelj, siromašan i jaši na magarici i na magaretu, sinu magaričinom« (Zak. 9, 9). I to proročanstvo se ispunilo na Isusu. On bijaše siromašan, te sam priznaje: »Lisice imadu špilje, a ptice nebeske imadu gnijezda, a Sin čovječji nema, kamo da metne glavu svoju« (Mat. 8, 20). Kako čitamo u evangjelju, jašući na magarici svečano je ušao u Jeruzalem, gdje su ga židovi kao kralja mira, kao od Boga poslanoga Spasitelja sa slavljem primili.

4. Proroci su takogjer proricali o muci i smrti Spasitelja i o tomu i najmanje okolnosti spomenuli.

Po proroku Zakariji imao je biti Spasitelj za 30 srebrnjaka prodan, taj novac u hram bačen i jednomu lončaru predan. Proročanstvo glasi: »Oni procjeniše moju vrijednost trideset srebrnjaka. I Gospodin mi reče: Dobaci ju lončaru, sjajnu cijenu, kojom sam procijenjen od njih. I ja uzeh trideset srebrnjaka i bacih ih u kuću Gospodnju lončaru« (Zak. 11, 12—13). To se proročanstvo, kako nas evangjelje izvješćuje, točno na Isusu ispunilo, jer su veliki svećenici Judi za izdaju Isusa dali trideset srebrnjaka. Juda poslije pun

zdvojnosti bacio taj novac u hram, a veliki svećenici za to kupili njivu lončarevu.

Isaija opisuje muku Spasitelj tako jasno i točno, da bi čovjek mislio, da je bio savremenik Isusa Krista, te je sve što je Isus trpio tjelesnim očima gledao. Napose kaže, da će se Spasitelj svojevoljno, ustrpljivo i šuteći kao janje dati voditi na smrt, u lice si pljuvati, narugati i zlostavljati. »On će«, kaže megju ostalim, »biti žrtvovan, jer sam hoće i nije otvorio ustiju svojih, kao janje bit će vogjen na stratište i nijem kao janje pred onim, koji ga striže i ne otvara ustiju svojih (Is. 53. 7).« »Moje tijelo dao sam onim koji tuku, a moja lica onim koji vlasi čupaju, svoga lica nijesam sakrivao pred onima, koji me psovali i pljuvali« (Is. 50, 6). Isti prorok kaže, da Spasitelj nije radi svojih već radi naših grijeha tešku muku na se uzeo i da mi budemo njegovim ranama izcijeljni. »U istinu«, kaže on, »on snosi naše bolesti i tovari na se naše boli. Mi ga držimo za gubavca, kojega je Bog udario i ponizio, ali on je ranjen radi naših zločina, raščinjen radi grijeha naših, radi mira našeg na njemu je kazna, a njegovim ranama, mi budemo izcijeljeni« (Is. 53. 4—5). Opet proriče Isaija o Spasitelju, da će on svojim predanjem na smrt steći mnogo pristaša, veliku crkvu, da će sa zločincima umrijeti i za svoje ubojice moliti. »Za to ću mu dati mnoge u dio i on će mogućnicima dijeliti plijen, jer je On svoj život na smrt dao i ubrojen je megju zločince, on je grijehe mnogih snosio i za kršitelje molio» (53, 15). Kraljevski prorok David opisuje muku Kristovu na križu. »Bože moj«, govori preko proroka Spasitelj, »moj Bože, pogledaj na mene; za što si me ostavio! Ja sam crv, a ne čovjek, ruglo ljudima i prezir naroda. Svi, koji me vide, rugaju mi se, miču usnama i kreću glavom. Ufao se u Gospodina, neka ga spasi, neka ga spasi, jer ima u njemu svoju dopadnost. Kao voda sam izlijen i razriješene su sve moje kosti. Osušena je kao crijep moja snaga, a moj jezik prilijepljen jè za moje grlo . . . Moje ruke i noge su proboli, sve moje kosti prebrojili, mene gledali i promatrali, moje odijelo megju sebe podijelili i kocku bacili na haljinu moju« (ps. 21, 1—19). Kako točno David ovdje opisuje, koji je tisuću godina prije živio, muku Kristovu! U istinu čovjek bi mislio da ima evangjelje pred sobom i da povijest muke Gospodinove čita, kako

ju evangjeliste opisuju. Istu malu okolnost, da je Isus sa žući i octom napajan, spominje David, kad u ime Spasitelja govori: »Daju mi za hranu žuć, a u žegji mojoj napajaju me octom« (ps. 68, 22).

Prorok Amos prorekao je strašnu tamu. koja će kod raspeća Kristova za jasnoga podneva proti svakom redu naravi nastupiti. »Onoga dana, govori Gospodin Bog, o podne će zaći sunce i za jasnoga dana učinit ću zemlju tamnu« (Am. 8, 9).

Prorok Zakarija proriče, da će Mesiji biti strana probodena veleći. »Gledat će na mene, koga su proboli« (Zak. 12, 10).

Slična proročanstva proroka, koja napred označuju život, muku i smrt bož. Spasitelja mogao bi još mnoga navesti, ali i ova su dosta, da nas osvjedoče, da ne može nitko drugi biti obećani Spasitelj, nego Isus Krist.

IV. Njegovo uskrsnuće, uzašašće na nebo i poslanje Duha sv.

Proroci su prorekli ne samo život, muku i smrt Isusovu, već i njegovo uskrsnuće, njegovo uzašašće u nebo i poslanje sv. Duha.

1. David govori o uskrsnuću Spasitelja, kad kaže: »Ti moje duše ne ćeš u paklu, t. j. u podzemnom svijetu, ostaviti i ne ćeš dati da Tvoj svetac vidi raspadnuće« (ps. 15, 10). To mjesto ne može se razumijevati o Davidu, jer on je kako kaže apostol izrično »stavljen k ocima svojim i vidio raspadnuće« (Djel. ap 13, 36)· To se mjesto proteže, kako to razumijevaju i najstariji tumačitelji pisma na Isusa Krista, koji je treći dan od mrtvih uskrsnuo i tako nije vidio raspadnuća.

Prorok Izaija proriče o Mesiji, da će se njemu klanjati, njega moliti i da će njegov rob biti sjajan. »Narodi će k njemu moliti i grob njegov bit će sjajan« (Is. 11, 10). I to proročanstvo se na njem ispunilo; jer njegov sv. grob u Jeruzalemu u velikoj je časti ne samo kod kršćana, nego i kod istih Muhamedanaca i sa svih strana svijeta dolaze putnici, da se božanskom Spasitelju poklone.

2. Kraljevski prorok David govori o uzašašću Kristovom na nebo, veleći: »Ti ideš u visinu, uzimaš zarobljeno roblje, uzimaš darove k sebi za ljude i za nevjernike, da stanuju kod

Boga, Gospodina« (ps. 67, 19). Smisao toga proročanstva jest: Krist vodi kod svoga slavnoga uzašašća ljude, koje je oslobodio od ropstva grijeha i gjavla sa sobom slavodobitno u nebo i odatle dijeli svoje milosti, po kojima budu isti pogani vjerni i blaženi. Da prorok tu govori o uzašašću Kristovom na nebo, o tom se već radi toga ne može dvojiti, kad sam sv. apostol Pavao isto u tom smislu razumijeva (Ef. 4, 8).

3. Prorok Joel proriče izlijev Duha sv. »Ja ću, govori Gospodin preko proroka, izliti moj Duh nad svako tijelo, to proriču vaši sinovi i kćeri, sne snivaju vaši starci i prikaze vide vaši mladići, dà i nad moje sluge i sluškinje (t. j. nad ljude svakoga staleža) izlit ću moj duh u one dane« (Joel 2, 28—29). To proroštvo se ispunilo na duhovski blagdan i kod drugih zgoda, gdje je Duh sv. darove svoje milosti nad vjernike izlio, kako čitamo u Djelima apostolskim. I tako nam dokazuju takogjer proročanstva proroka o uskrsnuću, uzašašću Spasitelja u nebo i o poslanju Duha sv., da je Isus Krist obećani Spasitelj, baš jer se ta proročanstva na njem ispunila.

V. Osnovanje, raširenje i vječno trajanje njegove crkve.

Proroci su napokon prorekli osnovanje, raširenje i vječno trajanje kršćanske crkve.

1. David kaže o Mesiji: »On će vladati od jednoga mora do drugoga i od rijeke (Eufrata) do granica svijeta« (ps. 71, 8). Kraljevski prorok želi reći: Kraljevstvo Mesije, t. j. kršćanska crkva raširit će se preko cijeloga svijeta. Isaija pače navagja okolnosti, koje će pratiti raširenje crkve Kristove »Ja ću doći«, veli u osobi Mesije, »sve narode i jezike sakupiti; oni će doći i moju slavu gledati. Ja ću na njih staviti znak (učinit ću, da se članovi crkve moći raspoznati po darovima Duha sv.) i od njih spašene poslati k narodima na moru, u Afriku i Lidiju, u Italiju i Grčku, k otocima daleko k onima, koji o meni nijesu ništa čuli i moje slave nijesu vidjeli. Oni će narodima moju slavu navještati« (Is. 66, 18—19). Ovdje proriče prorok, da će se kršćanska crkva raširiti ne samo megju židove nego i megju pogane i to raširenje da će se zbiti u onim zemljama, koje leže zapadno od Judeje. Ispunjenje toga proročanstva svjedoči nam povijest. Već su apostoli osnovali kršćanske općine medju poganima u Galatiji, Frigiji, Macedoniji, Grčkoj i u Italiji, koje zemlje leže zapadno od Judeje, a skoro poslije njih raširila se crkva preko cijele zemlje.

2. Danijel proriče vječno trajanje mesijanskoga kraljevstva ili kršćanske crkve. »Gospodin neba«, njegove su riječi. »podići će kraljevstvo, koje ne će biti razoreno u vječnosti; njegovo kraljevstvo ne će biti drugomu prodano; ono će smrviti i uništiti sva ta kraljevstva, ono pak samo opstojat će u vijeke«. (Danijel 2, 44.) Po tom dakle proročanstvu ne će crkvu Kristovu stići sudbina ostalih kraljevstva zemlje, koja samo jedno vrijeme cvatu, onda propadnu, ona će kao od Boga utemeljeno kraljevstvo u vijeke trajati. I to se proročanstvo na crkvi od Isusa Krista utemeljenoj ispunilo. Dok su kraljevstva utemeljena od zemaljskih mogućnika, propala, dok je kraljevstvo rimsko, koje je obuhvatalo gotovo onda cijeli poznati svijet, propalo, opstoji kršćanska crkva gotovo 2000 godine uz bezbrojne vanjske i unutarnje neprijatelje, kojim ju žele upropastiti. Ona će trajati u vijeke, ovdje na zemlji kao vojujuća, a ondje pak kao slavodobitna crkva.

To su dakle najodličnija proročanstva prorokâ o Spasitelju od Boga obećanom. Ona točno označuju vrijeme njegovog dolaska, označuju mjesto njegovog poroda i kažu, da će njegova majka biti djevica, opisuju njegov život, muku i smrt, navještaju njegovo uskrsnuće, njegovo unašašće i poslanje Duha sv. kao i raširenje i trajanje njegove crkve. Spominju često najmanje okolnosti i tako opisuju Spasitelja, da mi savršenu sliku o njemu dobivamo, te ga od svakoga drugoga koji s njim kaku sličnost imade, lako možemo razlikovati. Kako sam već dokazao, sve te znakove nalazimo u Isusu Kristu potpuno združene; a evangjelje, što nam njegov dolazak, njegov porod, njegov život, muku i smrt, njegovo uskrsnuće i uzašašće pripovijeda, nije drugo, nego ponavljanje ili bolje ispunjenje onoga, što su proroci već više stotina godina unapred o Mesiji prorekli. Ta mesijanska proročanstva po tom su vrlo očiti dokaz, da je Isus Krist u istinu Spasitelj, kojega je Bog već našim praroditeljima odmah poslije njihovog pada i Izraelcima tijekom vremena često objavio. Na ta svjedočanstva proroka pozivao se sam Isus, da židovima i svojim učenicima dokaže, da je On obećani Spasitelj. »Vi istražujete,«

reče židovima, »pisma, jer vjerujete, da u njima nalazite vječni život, a ono daje svjedočanstvo o meni« (Iv. 5, 39). Vi pravo činite, želi reći, kad istražujete sv. pismo, jer ono jest, iz kojega možete uvidjeti, da sam ja u istinu Spasitelj. Isto se tako pozivali apostoli, da židovima dokažu, da je Isus Krist, Mesija, uvijek na pismo staroga zavjeta pokazujući, da se sve, što u onim pismima o Mesiji dolazi, ispunilo u Isusu Kristu. Tako priznaje Pavao pred kraljem Agripom, da on svjedočanstvo polaže pred malenim i velikim i ne kaže drugo, nego što su Mojsije i proroci kazali, da će se dogoditi (Djel. ap. 26, 22). Osobito si Matej uzeo u svom evangjelju za zadaću dokazati, da se na Isusu iz Nazareta ispunila proročanstva proroka. To isto su činili kršćanski učitelji svih vremena i to često s najboljim uspjehom. Sv. Toma Aq. na nekoj vili jednoga kardinala sastao se sa dva rabina. On se s njima razgovarao, te im dao temeljitim tumačenjem mesijanskih proročanstva dokaz, da je Mesija već došao i to u Isusu Kristu, Bogu-čovjeku i po tomu da moramo vjerovati evangjelju. Jer je večer nastala, dogovorili se, da će slijedeći dan o istom predmetu govoriti. Toma je megjutim sproveo cijelu noć u molitvi, zaklinjući Gospodina, da On začeto djelo obraćenja tih židova svrši. Molitva njegova bi uslišana, jer oba rabina dogjoše drugi dan k njemu, ali ne više, da se s njim prepiru, već da stupe u katoličku crkvu. Mnogi drugi židovi slijedili su njikov primjer.

Zahvalimo Bogu, našemu Gospodinu, da nam po proročanstvima proroka tako očit dokaz dao za našu vjeru u Isusa Krista, kao u Mesiju i Spasitelja svijeta i čvrsto se držimo te vjere, jer ona je temelj našega spasa. Ali se i obratimo u gorljivoj i pouzdanoj molitvi k Ocu milosrgja, da židove i pogane i sve nevjernike prosvijetli, te im dade dobru volju, da oni Isusa Krista kao Spasitelja svijeta upoznadu, njemu vjernim srcem služe. Pokažimo se napokon dostojnima naše sv. vjere tim, da mi uvijek pravo kršćanski živimo, da nam naša vjera spas donese po riječima apostola: »To je vječni život, da vi u jednoga, pravoga Boga, i u Onoga, koga je poslao, Isusa Krista vjerujete« (Tim. 1, 4).

Amen.

XL. Propovijed.

Petnajesta nedjelja po Duhovima.

Odakle znademo, da je Isus Krist pravi Bog.

»Veliki prorok ustao je megju nama i posjetio narod svoj« (Luk. 7, 16).

O sv. mučeniku Romanu se pripovijeda, da je on upravitelja Asklepijada, koji ga dao okrutno mučiti, ovako nagovorio: »Isus Krist je Sin božji, a ako ne ćeš vjerovati mojim riječima, to pitaj ono nejako dijete, koje je prosto od svake sumnje neiskrenosti; iz njegovih ustiju moraš istu istinu čuti.« Kod tih riječi pokaza na dijete, što ga kršćanska majka na rukama držala. I to djetešce odmah povika, potvrgjujući riječi psalmiste: »Iz ustiju djece i nejačadi pripravio si savršenu hvalu radi tvojih neprijatelja« (ps. 8, 3), glasnim i jasnim glasom: »Krist je pravi Bog!« Sav narod, i isti poganski upravitelj, bi tim čudesnim dogagjajem napunjen svetim strahom. Dà, Isus Krist je pravi Bog, kako je sv. mučenik Roman, a na njegov poziv nejako dijete javno posvjedočilo. Dokaz za tu temeljitu istinu naše sv. vjere daje Gospodin u današnjem sv. evangjelju, kad je mladića iz Naima, kojega tijelo su u grob nosili, na jednostavni poziv: »Mladiću, kažem ti, ustaj,« opet na život probudio. Kako bi Isus Krist iz vlastite sile bio mogao tako veliko čudo učiniti, da je bio samo čovjek, a ne i Bog? I prisutni narod upoznao u tomu čudo djelo božje, s toga hvalio Boga i govorio: »Veliki prorok ustao megju nama i posjetio narod svoj.«

B. s. prošle nedjelje sam vam iz proročanstva proroka dokazao, da je Isus Krist, koji je prije 1900 godina u Betlehemu rogjen i poslije života punog progona i muke na križu umro, u istinu od Boga obećani Spasitelj. Te istine moramo se čvrsto držati, s njom živjeti i umrijeti. Ali to još nije dosta, mi moramo takogjer vjerovati, da je Isus Krist pravi Bog. Danas ću o toj istini govoriti i odgovoriti pitanje: »Odakle znademo, da je Isus Krist pravi Bog? Znademo:

1. jer On to sam svjedoči,
2. jer to drugi svjedoče.

I.

Da je Isus Krist pravi Bog, vidimo mi iz njegovog vlastitog svjedočanstva, jer je **On sam često kazao, da je On Sin božji i pravi Bog, kao i njegov Otac, On je to svoje svjedočanstvo potvrdio božanskim djelima i svojom smrti zapečatio.**

1. Ja ne bi nikad svršio, kad bi hotio sva mjesta navesti, u kojima se Isus Krist kao Sin božji i pravi Bog naziva. Samo neka ću od tih mjesta navesti. »Ja i Otac,« veli Krist, »jedno smo« (Iv. 10, 30). Je li Isus Krist s Bogom Ocem jedno, t. j. imade li s njim jednu te istu narav, to nužno mora biti Bog. U tom su smislu razumijevali i židovi te riječi Isusove, jer su ga htjeli kao hulnika Boga kamenovati. »Mi te kamenujemo,« rekoše, »radi hulenja Boga, jer sam sebe činiš Bogom, dok si ipak čovjek« (Iv. 10, 33). Isus pak ne nastoji, da to mnijenje proglasi krivim, već ga na novo potvrgjuje, veleći, da je Otac u njemu i On u Ocu (38), da On dakle s Ocem imade istu narav i bit.

Kad je Isus jednoć u subotu bolesnika iscijelio, a židovi se radi toga ozlovoljili, reče on: »Moj otac do sada radi, ja radim takogjer« (Iv. 5, 17). Kao što Otac, hotio je Isus reći, tim, što svijet uzdržava i upravlja, neprestano djeluje, tako i ja djelujem, koji sam njegov Sin, te s njim imadem jednaku narav i bit. Radi tih riječi židovi opet pobijesnili i htjeli ga ubiti, i to ne samo zato, kako evangjelista kaže, što je po njihovom mnijenju subotu prekršio, nego takogjer zato, što je Boga nazvao svojim Ocem i učinio sebe njemu jednakim (18). Ali Isus ni ovaj put židove drugačije ne poučava, već ostaje kod svoje izjave, priznajući: »U istinu, u istinu kažem vam sve, što Otac čini, na isti način čini i Sin« (19). »Kao što Otac,« nastavlja on, »mrtve uskrisuje i živima čini, tako i Sin čini živima, koje hoće ... da svi štuju Sina, kako štuju Oca« (Iv. 5, 21—23). »Kao što Otac imade život sam u sebi, tako je dao i Sinu, da imade život u sebi samom« (26). Ovdje Isus ponovno izriče, da je On pravi Bog, jer sve, što Otac čini, i On čini, jer ga ide ista čast kao i Oca, jer On napokon po Ocu, od koga je rogjen, život isto tako u sebi imade, kao i Otac.

Božanski Spasitelj upitao jednoga dana svoje učenike, za koga ga drže ljudi. Oni odgovoriše: »Jedni za Ivana Krstitelja, drugi za Iliju, drugi za Jeremiju i za kojega od proroka«. A Isus reče: »A vi, za koga vi mene držite?« Na to odgovori Simon Petar i reče: »Ti si Krist, Sin Boga živoga« (Mat. 16, 13—16). Petar je hotio reći: »Ti si obećani i poslani Spasitelj i kao takav ne jednostavni čovjek, već ujedno pravi Sin božji, isto tako Bog kao i Otac.« Da je Petar bio u bludnji, Isus bi bio morao njegovu bludnju ispraviti, ali toga on nije učinio, već ga dapače slavio blaženim i izjavio mu, da on do te ispovijesti nije došao sam od sebe, već po božanskom nadanuću. »Blago tebi, Simone, sine Jonin, jer ti toga nije objavilo tijelo i krv, već moj Otac, koji je na nebu« (17). Isto tako je Isus potvrdio vjeru Tome, koji je pred njim pao i povikao: »Gospodin moj i Bog moj« (Iv. 20, 28).

Tako Isus Krist sam često svjedoči najjasnije, da je On pravi Bog. Pita se: Možemo li njegovom svjedočanstvu vjerovati? Tijekom vremena mnogi su ustali i izdavali se za Mesiju i Sina božjega, a nijesu bili drugo, nego varalice. A na koncu svijeta, kako znademo, doći će antikrist, koji će se takogjer izdavati za Spasitelja ljudi i za Boga. Zar ne bi dakle moguće bilo, da nas i Isus Krist prevario, kad se izdavao za Sina božjega? Ne, jer da se Isus izdavao na prevarljivi način za Sina božjega, morali bi uzeti, da je ili posve lud ili posve bezbožan čovjek bio. A tko bi mogao bez zgražanja što takovog o Isusu misliti? Kao što sve, što je govorio i činio, svjedoči, i kako sami bezbožnici priznaju, bijaše on najveći mudrac, koji je ikad na zemlji živio, pred Njim nestaje sva mudrost starih i novih mudraca i istih proroka, kao zvijezda pred izlazom sunca. S toga su i židovi o njemu priznali: »Kako ovaj, tako nije još nijedan učio!« Njegov život bijaše savršeno svet, svojim najgorčijim neprijateljima mogao je doviknuti: »Tko će me od vas s grijeha objediti?« On je vršio sve kreposti, kako ih još nijedan svetac nije vršio, bio je pun blagosti prema svojim uvrijediteljima, prost od svakog sebeljublja, a pun sućuti i ljubavi, imao uvijek pred očima dobro ljudi; njihove muke ublažiti, te ih vremenito i vječno usrećiti, bijaše njegovo nastojanje dan i noć. Kako bi bilo dakle moguće, da Isus, kojega je mudrost, svetost, ljubav bližnjega nad sve, ljude tako strašno

vara, te se izdaje za Boga, što ne bi bio? Tko dakle dopušta, a to dopuštaju isti židovi i svi nevjernici, da je Isus Krist bio muž zdrava razuma i neokaljana, svetoga života, taj mu mora takogjer vjerovati, kad on uvjerava, da je Sin božji, pravi Bog.

2. Isus nije samo riječima svjedočio, da je On pravi Bog, On je takogjer svoje svjedočanstvo božanskim djelima potvrdio. A koja su to božanska djela? To su njegova čudesa i proročanstva.

a) Pod čudesima razumijevaju se taka izvanredna djela, koja se ne mogu naravskim silama, već samo svemoći božjom izvršiti. Je li dakle Isus izvagjao djela, koja su očito nad svim silama naravi, moramo priznati, da je čudesa činio. Takovih čudesa Isusovih pripovijeda nam evangjelje u množini. Da navedem samo neka od njih, on je pretvorio u Kani galilejskoj vodu u vino (Iv. 2), jednostavnom riječi utišao je vjetar i valove (Mat. 8). On je nahranio sa pet hljebova i dvije ribe pet tisuća ljudi (Mat. 14), liječio je slijepe, gluhe, nijeme, uzete, hrome, u kratko bolesne svake vrsti (Mat. 15), izgonio gjavole (Mat. 8), dapače uskrisivao mrtve, kao mladića iz Naima, kćer Jairovu i Lazara, koji je već četiri dana u grobu ležao i gotovo se raspao. Ipak najveće čudo, što ga učinio, bijaše to, da je sam treći dan živ iz groba izašao i četrdeset dana poslije toga slavno u nebo uzašao.

Kad dakle sva ta čudesa, koja nam evangjelje o našem božanskom Spasitelju pripovijeda, razmotrimo, moramo priznati, da se nijesu mogla dogoditi naravskim silama, već samo božjom svemogućnosti. To mora svaki i najbezbožniji dopustiti, da nitko naravskim načinom ne može pretvoriti vode u vino, niti sa pet malih hljebova, koji bi jedva dosta bili, da se nasiti pet ljudi, pet tisuća nasititi; u času i to sa jednostavnom riječi vjetar i valove utišati; bez uporabe svakog lijeka, jednom riječi i još k tomu odsutan sve vrsti bolesti i slaboće tijela iscijeliti, dapače mrtve na život probuditi. Sva ta djela prekoračuju daleko sve sile naravi, to su djela božje svemoći, čudesa u strogom smislu riječi. Da je Isus Krist u istinu sva čudesa, što ih evangjelje o njemu pripovijeda, u istinu izveo, o tom nema ni najmaaje dvojbe. On nije ta čudesa činio potajno, ili u prisutnosti samo nekolicine njemu odanih ljudi, On ih izvodio javno, u prisuću tisuća, dapače u prisuću svojih najljućih neprijatelja. On se pozivao s toga pred židovima, koji mu nijesu htjeli vjerovati, često na svoja čudesa; jer je bio siguran, da ih ne će moći zanijekati. U cijelom evangjelju ne nalazimo primjera, da su židovi ikada nijekali čudesa Isusova, oni se to nijesu usudili, jer su dobro znali, da bi ih tisuće očevidaca u laž utjerale. Sve, što su učinili, bijaše, da su jedan izgon gjavla pripisivali ne sili božjoj, nego Belzebubu, poglavici gjavola, koju je klevetu Isus najjasnije pobio. Naproti javno svjedoče veliki svećenici, farizeji, ti zakleti neprijatelji Isusovi, da On čudesa čini. »Veliki svećenici i farizeji sakupili vijeće i rekoše, što ćemo učiniti? Taj čovjek čini mnoga čudesa. Ako ga ovako pustimo, svi će u nj vjerovati« (Iv. 11, 47—48). Isus je dakle čudesa činio, to je nepobitna činjenica.

Što dakle dokazuju ta čudesa? Dokazuju božanstvo Isusovo. To ću vam jednostavno protumačiti. Reče li tko: »Ja sam od Boga poslan prorok,« o toj njegovoj tvrdnji možemo svakako sumnjati, moguće je bo, da laže. Ako pak svoju tvrdnju očitim čudom potvrdi, onda moramo vjerovati, te ga u istinu smatrati prorokom od Boga poslanim. Zašto? Zato, jer sam Bog potvrgjuje njegovu riječ. Svako čudo, samo ako je pravo čudo, mora se smatrati svjedočanstvom božjim. Bog sam svjedoči čudom, koje po kojem čovjeku čini, da taj istinu govori, a nije moguće, da Bog za potvrdu laži čudo čini. To prihvatiti znači Boga, Svetoga i Istinitoga huliti, znači tvrditi, da Bog sam sudjeluje, da ljudi budu prevareni i u bludnju zavedeni. Sigurno, da me danas tko sastane i reče, da je on arkangjeo Gabrijel, te svoju tvrdnju potvrdi kojim nad svu dvojbu uzvišenim čudom, n. pr. uskrsnućem mrtvog, ja bi mu vjerovao; jer bi si morao reći: »Tvoju tvrdnju je Bog potvrdio, tu više ne mogu, niti ne smijem dvojiti.« Rečeno obratimo na Isusa Krista. On je, kako smo čuli, uvijek tvrdio, da je Sin božji, pravi Bog kao i Otac, pak da potvrdi tu svoju tvrdnju, činio je bezbrojna čudesa, koja su njegovi prijatelji i neprijatelji kao takova priznavali. Da on nije bio Sin božji, to bi bio Bog, koji je po njemu čudesa činio, očito sudjelovao u laži i prevari i to u najsramotnijoj laži, i najgoroj prevari, i on bi bio uzrok, da milijuni ljudi, koji se Isusu kao Bogu klanjaju, budu idolopoklonci. Zar je to kod Boga moguće ili se samo pomisliti može? U istinu samo lugjak bi mogao što takova tvrditi.

Kao što je dakle Bog Mojsiji i prorocima posvjedočio po čudesima, koja su činili, da istinu govore, kad su tvrdili, da su njegovi poslanici; isto tako dao je Isusu Kristu po čudesima, koja je činio, svjedočanstvo, da potpunu istinu govori, kad se proglašuje njegovim Sinom i pravim Bogom.

Ali još više čudesa, koja je Isus činio, dokazuju nam ne samo posredno, nego i neposredno njegovo božanstvo. Megju njegovim čudesima i onim od Mojsije i proroka, velika je razlika. Mojsija i proroci činili su čudesa jedino silom božjom, a Isus činio je svoja čudesa vlastitom silom. On se kod svih čudesa, koja je činio, pokazao kao gospodar naravi, kojega volji se sve pokorava i kojemu nije nužno kao ljudima, za ono, što čini, tek moć u Boga isprositi. On n. pr. gubavcu kaže: »Hoću, očisti se!« i gubavac postaje čist; uzetomu reče, kojega su u krevetu pred njega donijeli: »Ustani, uzmi svoj krevet i idi kući!« i uzeti to čini; on reče Lazaru u grobu: »Lazare, izagji!« i Lazar izagje živ iz groba. Jer je Isus Krist svoja čudesa vlastitom moći učinio, to je očiti dokaz, da je on pravi Bog, jer kako svaki dopušta, samo Bog može čudo činiti. I čudesa, što su ih apostoli i kršćani u sva vremena činili, svjedočanstvo su za božanstvo Isusovo: jer su oni ta čudesa činili ne u svoje ime, već u ime Isusovo. Tako reče Petar od poroda hromu, koji je sjedio pred lijepim vratima hrama i prosjačio: »U ime Isusa Krista, Nazarenca, ustani i idi, i on skoči, ustane i igjaše.« Kad se tomu sav narod čudio, reče Petar: »Vi muževi, Izrajelci! Zašto se tomu čudite? ili što nas glegjete, kao da smo vlastitom kreposti ili moći učinili, da taj hoda? Bog Abrahama, Bog Izaka, Bog Jakova, Bog naših otaca proslavio je svoga Sina Isusa... Po vjeri u njegovo ime, njegovo je ime ovoga, koga vi vidite i poznajete, ojačalo; i vjera, koja po njemu dolazi, dala je ovomu potpuno zdravlje, kako vi svi vidite« (Djel. ap. 3, 12, 16). Petar očituje ovdje najtočnije, da je on čudo na hromom u ime Isusovo učinio, i odatle zaključuje, da je Isus Krist pravi Bog. Isto spominje sv. Ivan na koncu svoga evangjelja: »Isus je još mnoge druge znakove na očigled svojih učenika učinio, koji nijesu u ovoj knjizi upisani, a ovi su upisani, da vi vjerujete, da je Isus Krist Sin božji i da vi po vjeri imadete vječni život u njegovo ime« (Iv. 20, 30—31). Sva dakle čudesa, što ih Isus Krist sam činio ili su ih drugi u njegovo ime činili, neoborivi su dokaz, da je on pravi Bog.

b) Isto dokazuju i proročanstva njegova. On je naime mnogo toga unapred posve stalno kazao, što samo Bog, sveznajući može znati, pred kojega očima je cijela budućnost i sve tajne ljudskoga srca otvorena. Tako proreče on, da opet neke primjere navedem, da će ga Juda izdati. Još u večer pred svojom mukom reče on: »koji sa mnom u zdjelu zamače, taj će me izdati«. Juda pak odgovori: »Jesam li ja, Učitelju?« A Isus mu reče: »Ti si rekao — ti si« (Mat. 26, 23—25). On je unapred kazao, da će ga Petar tri puta zatajiti, prije nego li pijetao dva puta zapjeva: »U istinu ti kažem, danas ove noći, prije nego li pijetao dva puta zapjeva, ti ćeš me tri puta zatajiti« (Mark. 14, 27—40). On je najtočnije prorekao svoju muku i smrt sa svim okolnostima. »Eto « reče učenicima, »idemo u Jeruzalem i Sin čovječji bit će predan velikim svećenicima i književnicima i oni će ga na smrt osuditi. Predat će ga poganima, da mu se narugaju, bičuju ga i razapnu« (Mat. 20, 18—19). Unapred je kazao, da će od mrtvih uskrsnuti, u nebo uzaći i Duha sv. poslati. Svoje uskrsnuće više puta je prorekao, kao n. pr. »Treći dan će on opet (Sin čovječji) uskrsnuti.« Svoje uzašašće navješta riječima: »Vidjet ćete Sina čovječjega uzaći, gdje je prije bio« (Iv. 6, 63). O dolasku Duha svetoga kaže: »Moliti ću Oca, i On će vam poslati drugoga tješitelja, da ostane kod vas u vijeke, Duha istine« (Iv. 14, 16—17). Isto tako je unapred prorekao, da će Jeruzalem biti razoren i da ne će kamen na kamenu u njem ostati. Sva se ta proročanstva, koja se, kako svaki priznati mora, protežu na same stvari, koje unapred znati nije moguće čovjeku, već samo Bogu, po svjedočanstvu povjesti točno ispunila. Što odatle slijedi? Očito istina, da je Isus Krist pravi Bog, jer da je bio jednostavan čovjek, to ne bi bio mogao proreći stvari, koje Bog sam znade, Isus Krist je dakle svoje svjedočanstvo, da je On pravi Bog, božjim djelima: čudesima i proročanstvima potvrdio.

3. To svjedočanstvo je napokon svojom smrti zapečatio. Židovi ga odveli k velikom svećeniku Kaifi. Taj mu reče: »Zaklinjem te živim Bogom, reci nam, jesi li ti Krist, Sin božji?« Isus mu odgovori: »Ti si kazao, ja sam Krist, Sin božji. Od sada ćete vidjeti Sina čovječjega, gdje

sjedi s desnu sile božje i dolazi na oblacima neba« (Mat. 26, 63—64). Ovdje dakle svjedoči Isus svečano i u oči smrti, da je On Spasitelj i Bog, kao i to, da će opet doći jednoć kao Sudac živih i mrtvih sa velikom silom i slavom. Na to svjedočanstvo poderao je veliki svećenik svoje odijelo, da izrazi svoje zgražanje i on i svi na okolo stojeći izjaviše, da je Isus, kao hulitelj Boga, krivac smrti. Pita se: Da Isus Krist nije bio Bog, zar bi sada, kad je dobro znao, da mora umrijeti, još taku sramotnu laž izrekao i za Boga se izdavao? Zar ne vidimo, da i najveći zločinci, kad vide smrt pred očima, opozivlju svoje lažne izjave i istinu govore? Zar bi mi mogli o Isusu, koji se uvijek predstavljao kao najgorljiviji sluga božji, vjerovati, da se usudio kao najveći varalica umrijeti i pred vječnoga Suca poći? Ili kad bi se do sada na lažni način izdavao za Sina božjega, zar ne bi sada opozvao to, da smrti uteče? Sigurno, strah pred smrću, strah pred sudom, ljubav k životu sada bi ga prisilila, da pitanje velikog svećenika zaniječe, kad bi to pitanje bio mogao u istinu zanijekati. Kad je pak uz izjavu: »Ja sam Sin božji, pravi Bog kao i moj Otac,« u najbolniju smrt pošao, to bi u istinu bila najveća ludost, kad bi htjeli dvojiti o njegovom božanstvu. Na dalje, dok je Isus na križu visio i umro, slijedilo je čudo za čudom. Sunce je potamnilo za jasnog podneva i to za punog mjeseca proti svakom redu naravi; zemlja se tresla, pećine popucale, zastor se u hramu na dvoje poderao, grobovi se otvorili i vratili svoje mrtvace. To su neoborive činjenice, koje pripovijedaju ne samo evangjeliste, već i židovski i poganski pisci. Kako bi bio mogao Bog, kad bi se Isus na prevarljiv način izdavao za njegovog Sina, ta čudesa činiti? Zar ne bi bio tim ljude prisilio, da se najvećemu varalici, koji je ikada živio, kao Bogu klanjaju i sa satnikom na Golgoti da uskliknu: »U istinu, ovo je bio Sin božji« (Mat. 27, 54). Napokon, kad bi Isus bio varalica, a ne Sin božji, kako bi mogao Bog židove, koji su Isusa razapeli, tako strašno kazniti? Zar to ne bi bilo proti njegovoj pravdi? Ne, b. s., Isus Krist je pravi Bog; da to priznamo, sili nas njegovo vlastito svjedočanstvo, što ga božanskim djelima, čudesima naime i proročanstvima potvrdio i svojom smrti zapečatio. Ali mi imademo za božanstvo Isusa Krista još mnoge druge svjedoke.

II.

Ne svjedoči samo Isus Krist sam, da je on pravi Bog, to svjedoče takogjer proroci starog zavjeta, njegov nebeski Otac, apostoli i katolička crkva.

1. Posljednji puta sam vam dokazao, da se sve, što su proroci o Spasitelju unapred prorekli, na Isusu Kristu točno ispunilo, odakle slijedi, da je on od Boga obećani Spasitelj. Ali iz proročanstva proroka slijedi takogjer i božanstvo Isusa Krista, jer su oni jasnim riječima unapred kazali, da će budući Spasitelj biti Bog. Neka ću samo proročanstva navesti. Izaija kaže: »Dijete nam se rodilo, Sin nam je dan, na kojega legjima gospodstvo počiva, i nazivaju ga: Čudotvorac, Savjetnik Bog, jaki, otac budućnosti, knez mira. Njegovo gospodstvo će se povećati i miru ne će biti kraja, na prijestolu Davida i u njegovom kraljevstvu će sjedjeti, da ga učvrsti i brani pravom i pravednošću od sada i u vijeke« (Is. 9, 6—7). Prorok govori ovdje o Mesiji, kako to očito slijedi iz sadržaja proročanstva i iz tumačenja starijih židovskih tumačitelja sv. pisma. A po tom proročanstvu pokazuje se Spasitelj ne samo kao čovjek, kad prorok kaže: Dijete nam se rodi, Sin nam je dan, već i kao Bog, kad Spasitelju dodaje i božanske vlastitosti, kao: Čudesni, Savjetnik, Otac budućnosti, koji u vijeke vlada, da »Bog« ga upravo naziva. Da je Spasitelj Bog, kaže isti prorok na jednom drugom mjestu, veleći: »Bog sam će doći i spasit će vas. Onda će se slijepcima otvoriti oči, gluhima uši, hromi će skakati kao jelen, a jezik nijemoga će se razriješiti« (Is. 35, 4—5). I Jeremija navješta Spasitelja kao Boga, kad piše: »U one dane bit će Juda spašen, a Izrajel će sigurno stanovati, a to je ime, kojim će ga nazivati: Gospodin, naš pravednik« (Jerem. 23, 6). Pod riječju »Gospodin« razumijeva se Bog; jer ta riječ glasi u hebrejskom: Jehova, ime, koje se nikad ne daje čovjeku, već isključivo Bogu. Ta nekolika mjesta dosta su, da nam dokažu, da su već proroci budućega Spasitelja označili kao Boga, da je dakle Isus Krist od proroka prorečeni Spasitelj, pravi Bog.

2. Božanstvo Isusa Krista svjedoči sam njegov nebeski Otac. Iz evangjelja znademo, da je

Bog Otac u nebu, nad Isusom dva puta, kod njegovog krštenja na Jordanu i kod njegovog preobraženja na brdu Taboru, kazao: »Ovo je moj preljubazni Sin, u kojemu imadem dopadnost moju« (Mat. 3, 17). Bog Otac, proglašuje dakle sam svečano Isusa Krista svojim Sinom i to ne kao ljude, kao po milosti posinjenog, nego kao svoga pravoga, istoga bivstva s njim Sina, koji je po tom jednako Bog, kao i On, Otac. Da je Isus Krist pravi i jedini Sin božji, iste biti s Ocem, slijedi i odatle, jer ga Otac naziva svojim preljubaznim Sinom, u kojemu ima dopadnost. A kako bi nebeski Otac bio mogao Isusa Krista proglasiti svojim preljubaznim Sinom, kako u njemu imati dopadnost, da se Isus samo lažnim načinom izdavao za Sina božjega. Zar ga ne bi bio morao kao sramotnoga varalicu i hulitelja Boga mrziti i prezirati? Kao što je dakle sigurno, da je Bog Otac nad Isusom izrekao riječ: »To je moj preljubazni Sin, u kojemu imadem dopadnost,« takogjer je sigurno, da je Isus u istinu Sin božji, pravi Bog. U ostalom, Bog je bl. Djevici Mariji po arkangjelu Gabrijelu dao navijestiti, da je Isus, koga će po sv. Duhu začeti i roditi, njegov Sin. »Duh sv. saći će nad tebe i sila Svevišnjega osjenit će te, zato će se i ono sveto, koje ćeš ti roditi, nazvati Sin božji (Luk. 1, 35).

2. Da je Isus Krist pravi Bog, svjedoče takogjer najjasnije apostoli. Oni ga baš nazivaju Bogom. Sv. Ivan, koji je svoje cijelo evangjelje napisao na obranu božanstva Kristova proti krivovjercima Ebionu i Cerintu, kaže odmah u početku istoga: »U početku bijaše Riječ, a Riječ bijaše kod Boga i Bog bijaše Riječ.« Pod »Riječ« razumijeva sv. Ivan Isusa Krista, jer poslije kaže: »I Riječ postala tijelo,« t. j. Isus Krist, Sin božji uzeo je ljudsku narav. Ovdje dakle kaže sv. Ivan izrično, da je Riječ ili Isus Krist Bog — »a Bog bijaše Riječ.« Na drugom mjestu veli on: »Mi znademo, da je Sin božji došao ... taj je pravi Bog i život vječni« (1 Iv. 5, 20). Isto tako točno svjedoči božanstvo Kristovo sv. Pavao, kad piše: »Krist, koji je nad sve, Bog, slavljen u vijeke« (Rimlj. 9, 5). Da apostoli Isusa Krista u pravom i najstrožem smislu zovu Bogom, slijedi odatle, jer Mu pripisuju božanske vlastitosti. Sv. Ivan kaže na navedenom mjestu: »U početku bijaše Riječ« itd. i dodaje: »Sve je po istoj učinjeno,

što je učinjeno.« Ovdje kaže apostol, da je Riječ ili Isus Krist u početku, t. j. od vijeka i da je po njem sve učinjeno; pripisuje mu dakle vječnost i stvaranje svijeta, dvije vlastitosti, koje pripadaju samo Bogu. Iste vlastitosti pripisuje mu i sv. Pavao, veleći: »Po njemu (Kristu) sve je stvoreno, što je na nebu i na zemlji, vidljivo i nevidljivo i on je prije svega, t. j. prije svih stvorova — od vijeka i sve opstoji u njemu« (Kološ. 1, 16—17). Opet on piše: »U Kristu stanuje cijela punoća božanstva tjelesno, t. j. u Kristu je postavljena sva božanska slava, sve veličanstvo božjega bića, sva božanska savršenost i to posve ista i u doslovnom smislu« (Kološ. 2, 9). Napokon pripisuju apostoli Isusu Kristu klanjanje, koje pripada jedinomu Bogu. »U ime Isusovo,« veli sv. Pavao, »imade se prignuti svako koljeno onih, koji su u nebu, na zemlji i pod zemljom i svi jezici priznati, da je Gospodin Isus Krist u slavi Boga, Oca« (Filiplj. 2, 10—11). Moraju li svi stvorovi, angjeli i ljudi, pred Isusom Kristom svoja koljena prignuti, t. j. klanjati mu se, nužno slijedi, da je On Bog, jer se ne smijemo klanjati ljudima, niti angjelima, nego samomu Bogu. Tako svjedoče i apostoli jasnim riječima, da je Isus Krist pravi Bog, kad ga Bogom zovu, te mu priznaju božanske vlastitosti i božansko štovanje.

4. Poslije takovih svjedoka samo se po sebi razumijeva, da je i naša sv. katolička crkva božanstvo Isusa Krista od vijeka smatrala glavnom i temeljnom istinom kršćanstva, te ju proti svim napadajima nevjernika i krivovjeraca branila. Kad je početkom četvrtoga stoljeća bezbožni Arij ustao i nijekao božanstvo Isusa Krista, ustala je crkva puna sv. ogorčenja i to krivovjerje osudila na saboru u Niceji 325. Da predusretnu svim zamkama krivovjeraca, koji su svoju bezbožnu nauku nastojali na sve moguće načine prikriti proširili su oci spomenutog koncila apostolsku ispovijest vjere, te izrazili vjeru u božanstvo Kristovo stalnim riječima: »Vjerujem u Gospodina Isusa Krista, jedinorogjenoga Sina božjega, koji je od Oca od vijeka rogjen, Bog od Boga, svijetlo od svijetla, pravi Bog od pravoga Boga, rogjen, ne stvoren, jedne biti s Ocem, po kom je sve stvoreno.« Tu nauku nalazimo najjasnije izraženu od sv. otaca, koji su dijelom bili još učenici apostola. Tako sv. Ignacije, koji je g. 71

bio biskup u Antiohijl, naziva Isusa Krista na više mjesta baš Bogom. »Naš Bog Isus Krist.« Sv. Klement rimski, koji je u isto vrijeme živio, naziva muku Isusovu »mukom božjom«. Sv. Irenej, suvremenik spomenutih crkvenih učitelja, veli takogjer tako stalno, »da je Isus Krist Sin božji, u pravom smislu Bog i čovjek«.

Da su kršćani od početka Isusa kao Boga priznavali i štovali, svjedoče isti pogani. Tako Plinij, upravitelj u Bitiniji, pod konac prvoga stoljeća u pismu na cara Trajana javlja, da se kršćani u stanovite dane u jutro skupljaju, da Kristu kao Bogu prinesu slavospjev. Poganin Lucijan ruga se kršćanima, da štuju jednoga razapetoga kao Boga. Za vjeru u božanstvo Kristovo milijuni su kršćana svoju krv prolili, a Bog je tu vjeru ne samo u apostolsko, već i u slijedeća vremena čudesima potvrdio. Od tih čudesa, što ih u životu sv. mučenika bezbroj nalazimo, samo ću jedno navesti, koje se god. 484. u Tipasu, gradu Afrike, dogodilo. Arijanskih Vandala kralj Hunerih hotio je kršćanima onoga grada narinuti arijanskog biskupa (koji je nijekao božanstvo Kristovo). Kad oni toga biskupa nijesu priznali radi njegovog krivovjerja, razbjesnio se okrutni kralj tako, da im dao odsjeći desnu ruku i jezik od korjena izrezati. Ali Bogu se svidjelo, da se u tim pobožnim kršćanima, koji su za svoju vjeru u božanstvo njegovog Sina tako strašnu muku podnijeli, na čudesni način proslavi. Svi, kojima su jezik izrezali, govorili su poslije toga groznoga osakaćenja baš tako spretno i razgovjetno, kao i prije. Neki gluhonijemi, koji je prije mogao samo nerazumljive riječi mucati, dobio sada dapače posve dar govora, i slavio Boga jasnim glasom. Mnogi od tih priznavaoca našli su priliku, da pobjegnu iz vandalskoga kraljevstva i razišli se preko cijele zemlje kao živi dokazi božanstva Kristova. To čudo je najvjerodostojnijim svjedocima potvrgjeno. Tako kaže Eneas, poganski filozof, koji je g. 533. bio u Carigradu, kamo su mnogi od onih kršćana došli: »Ja sam ih svojim očima vidio, i govoriti ih čuo sa začugjenjem, kako može njihov glas biti savršen i artikuliran. Pretražio sam organe glasa. Jer ušima nijesam vjerovao, uzeo sam oči za svjedoke. Dao sam si njihova usta otvoriti i vidio sam, da je jezik do korjena odrezan. Sada se više nijesam čudio, da mogu govoriti, već što mogu živjeti.« Sam car Justinijan spominje u

jednoj naredbi to čudo i svjedoči, da je dvojicu od onih kršćana vidio i bez jezika ih čuo govoriti.

Eto dakle dokaza na dokaze za temeljnu istinu naše sv. vjere, da je Isus Krist pravi Bog. Isus Krist je pravi Bog, to svjedoči On sam pred prijateljima i neprijateljima, pred visokim i niskima, pred učenim i neukima; a to svjedočanstvo potvrgjuje bezbrojnim čudesima i proročanstvima i zapečaćuje svojom smrti. Isus Krist je pravi Bog, to svjedoče: njegov nebeski Otac, proroci, apostoli i katolička crkva. Tko bi još poslije takih svjedočanstva vjerovao, da ima ljudi, koji niječu božanstvo Kristovo? Na žalost ima takovih množina. Ne govorim o židovima i poganima, kad oni u Isusa Krista ne vjeruju, mogu se ispričati, jer o njemu slabo ili nikako poznavanje nemaju. Ali i u samom kršćanstvu mnogi se nalaze, koji Kristu Gospodinu niječu božanstvo, te ga samo priznavaju kao mudraca iz Nazareta, kao prosvijetljenoga i pobožnoga muža i velikoga prijatelja čovječanstva. Kakav strašni sud čeka te bezvjerce, kad zabacuju istinu jasniju od sunčanoga svijetla! A kolika ludost, Isusa s jedne strane kao mudroga, pobožnoga muža, kao prijatelja ljudi priznavati, a s druge nijekati njegovo božanstvo! Ja sam već opazio: tko ne priznaje Isusa Krista za pravoga Boga, taj ga mora držati ili najlugjim ili najgorim čovjekom, što ga ikad na svijetu bilo. Ili je sam Isus Krist vjerovao, da je Bog, a u tom slučaju morali bi mu zanijekati svaki razum, jer samo čovjek, koji je posve lud, može se ozbiljno smatrati za Boga. Ili se lažnim načinom izdavao za Boga, a u tom slučaju bio bi gori od Muhameda, koji se izdavao za proroka, ali se nije usudio proglasiti Sinom božjim. A tako su i nevjernici, koji svaku objavu i sva čudesa zabacuju, prisiljeni Isusa Krista tako dugo priznavati Sinom božjim i pravim Bogom, dok ga smatraju mudracem od Nazareta i krjeposnim čovjekom. Protivno tvrditi, bila bi, kako je rečeno, potpuna ludost.

Isus Krist je pravi Bog: te temeljne istine kršćanstva čvrsto se držimo i ne dajmo se oslabiti u svojoj vjeri taštim, ludim brbljanjem. Gledajte na apostole i na milijune mučenika, koji su za svoju vjeru u Isusa Krista krv i život žrtvovali i obećajte mu, da ćete u vjeri u Njega živjeti i umrijeti. Činite u svako vrijeme, što je On učio i nastojte oko

ćudorednoga, bogobojazna života; jer to je najbolje sredstvo, da vjeru uvijek sačuvate i istu uvijek jačate, kako sam Isus Krist kaže: »Tko hoće vršiti volju moga Oca, taj će razmišljati, je li ta nauka od Boga ili ja govorim sam od sebe« (Iv. 7, 17).

Isus Krist je pravi Bog. Mnogo bi bilo, da nam je Bog za naše spasenje poslao angjela ili samo kojega čovjeka; dosta bi imali uzroka, da smo mu za takav dokaz njegove ljubavi i milosrgja u vijeke zahvalni. Ali to mu je bilo premalo, on nam je dao najbolje, što je dati mogao, svoga jedinorogjenoga Sina. »Tako je Bog svijet ljubio, da je dao svoga jedinorogjenoga Sina« (Iv. 3, 16). O, tko bi mogao tu tajnu ljubavi božje shvatiti! A ipak ima toliko kršćana, koji ne zahvaljuju Bogu za poslanje Njegovog Sina, koji su tako hladni prema Njemu, kao prema kakovu tugjincu, dà, koji ga najtežim grijesima vrijegjaju. Ne budimo i mi taki, već zahvalimo od srca našem dobrom Bogu za veliku žrtvu, što ju za za nas doprinesao, i ne prestanimo njegovu dobrotu hvaliti i slaviti.

Isus Krist je pravi Bog. Što mora naša duša vrijedna biti, kad Bog za spas njezin toliko daje! A mi da ne cijenimo naše duše? Mi da ju dademo za prolaznu nasladu, za tašto zemaljsko dobro? Što, zar da tako zaslijepljeni, ludi budemo, te dušu, radi koje je Sin božji čovjek postao i na križu umro, da za uvijek upropastimo? O ne, vjera, da je naš Spasitelj Isus Krist pravi Bog, neka nam dade upoznati cijenu naše duše, neka oživi našu gorljivost, da sve činimo, što je nužno od naše strane za njezin spas. Blago nama, ako budemo uvijek vjerni sluge našega božanskoga Spasitelja, u njega vjerujemo i njega ljubimo od svega srca! On će otvoriti blago svoje ljubavi i udijeliti nam milost i spas!

Amen.

XLI. Propovijed.

Šesnajesta nedjelja po Duhovima.

Treći članak vjere.

„Začet po Duhu svetom, rogjen od Marije Djevice."

O utjelovljenju Isusa Krista.

»Tko se sam uzvisi, bit će ponižen, tko se ponizi, bit će uzvišen« (Luk. 14, 11).

Kako pripovijeda Vilhelm, biskup lionski, bio je jednoga dana opat samostana pozvan k nekom bolesnomu pustinjaku, da ga providi sakramentima umirućih. Za pratioca uze jednoga samostanskoga brata, koji je bio vrlo pobožan, te gotovo uvijek šutio. Na putu kroz šumu pridružio im se jedan razbojnik, koji ih pratio do stana bolesnika i ondje ostao pred vratima. Kad je bolesnik primio zadnje utjehe sv. vjere, pogleda on na nj žalosno i uzdane pun skrušenosti: »Ah, kad bi ja bio, što si ti!« Pustinjak mu odgovori pun dopadnosti sebe: »To bi tebi dakako, veliki grješniče, moralo drago biti, kad bi ti bio kao ja!« Nad tim riječima plakao samostanski brat gorko. Opat se na to vrati s njim natrag. Poslije nekoga časa opaziše razbojnika za sobom, koji je neprestano vikao: »Sv. oče, ja se želim ispovijediti, ja želim pokoru činiti!« Opat, koji se razbojnika bojao, požurio je svoje korake, ali i razbojnik podvostručio svoje korake, da ga dostigne. Ali dok se je tako žurio, udari glavom neoprezno o pećinu, pade i umre. Samostanski brat se na to nasmijao glasno. Pun začugjenja upita ga opat, zašto je nad pustinjakom prije plakao, a sada se nad razbojnikom smije. Ovaj reče: »Nad pustinjakom sam plakao, jer je sam sebe uzvisio i s toga će valjda biti ponižen i zabačen, a nad razbojnikom sam se smijao, jer je sam sebe ponizio i s toga bez dvojbe milost našao, te je uzvišen.«

Taj pobožni samostanski brat je posve dobro sudio, jer Isus Krist sam na koncu današnjega evangjelja kaže: »Tko se uzvisi, bit će ponižen, a tko se sam ponizi, bit će uzvišen.«

Tko se sam uzvisuje, tko je ohol na svoje kreposti i dobra djela, pred druge se stavlja i prezire ih, taj gubi svaku zaslugu pred Bogom i bude ponižen, t. j. za uvijek zabačen. A tko se u živoj spoznaji svoje grješnosti i pun skrušenosti ponizi, taj postizava milost kod Boga i bude uzvišen, t. j. u nebo uzet. Eto, koliko nam koristi, ako se sami ponizimo, a koliko nam škodi, ako se sami uzvisujemo!

U tom poniženju naš božanski Spasitelj prekrasnim nam primjerom prednjačio, kad je, kako apostol kaže, priliku sluge uzeo, čovjeku jednak i u vanjštini nagjen kao čovjek (Filiplj. 2, 7). On, blagosoveni Sin božji, tako se duboko ponizio, da je čovjek postao i kao čovjek na zemlji živio. O tom dubokom poniženju Isusa Krista u njegovom utjelovljenju danas ćemo razmatrati, tumačeći treći članak vjere: »Začet po Duhu svetom, rogjen od Marije Djevice.« Taj članak ima dva dijela, od kojih se prvi proteže na utjelovljenje Isusa Krista, a drugi na njegov porod od Marije Djevice. Danas ćemo protumačiti samo prvi dio i odgovoriti na pitanje:

Što nas uči treći članak vjere o utjelovljenju Isusa Krista?

To pitanje je vrlo važno, te ću ga u više dijelova rastaviti i koliko moguće jasnije odgovoriti.

Što nas dakle uči treći članak vjere o utjelovljenju Isusa Krista? Uči nas:

1. Da je Isus Krist, Sin božji, uzeo ljudsku narav, t. j. ljudsko tijelo i ljudsku dušu.

2. Da je ljudsku narav uzeo djelovanjem Duha svetoga od Marije Djevice.

4. Da su u njemu dvije naravi, božanska i čovječanska i s toga dvije volje čovječanska i božanska.

4. Napokon, da je u njega uz dvije naravi ipak samo jedna osoba i to božanska.

I.

Da je Isus Krist, Sin božji, pravi Bog, prošle nedjelje sam vam dokazao. Taj Sin božji, Isus Krist, uzeo je ljudsku narav ili drugim riječima postao je čovjek. Tu tajnu izriče

sv. Ivan u evangjelju poznatim riječima: »Riječ tijelo postala.« Pod »Riječju« razumijeva se, kako sam posljednji puta kazao, Sin božji, Isus Krist; pod »tijelom« pak ljudska narav, tako dakle, da je smisao ovoga mjesta: »Isus Krist, Sin božji, uzeo je ljudsku narav, postao je čovjek.« Kad pak kažemo: »Sin božji postao je čovjek,« to se nema tako razumijevati, kao da je Sin božji prestao biti Bog, te iz Boga postao jednostavni čovjek, kao da se s njim dogodila neka pretvorba — ne, Isus Krist je ostao, što je od vijeka bio, Bog, te je postao, što nije bio, čovjek; On je uzeo ljudsku narav i spojio ju sa svojim božanstvom. Po utjelovljenju Kristovom dakle s njegovim božanstvom nije se ni najmanja promjena dogodila; kuko je On od vijeka bio Bog, tako je On i poslije svoga utjelovljenja ostao Bog i ostat će u sve vijeke. S toga se i izrazi: »Krist je nebo ostavio i na zemlju sašao« nemaju tako razumijevati, da Krist kao Bog poslije svoga utjelovljenja nije bio više na nebu, već samo na zemlji, u tomu slučaju morao bi bio prestati biti posvudašnji, dakle Bog. Ti izrazi samo znače, da se Isus Krist na zemlji združio s ljudskom naravi i tako postao ljudima vidljiv.

Kad kažemo: Krist je uzeo ljudsku narav, to znači: On je uzeo ljudsko tijelo i ljudsku dušu, jer iz tijela i duše sastoji ljudska narav ili čovjek.

a) U prvim stoljećima kršćanstva bijaše krivovjeraca, koji su tvrdili, da Krist nije uzeo pravoga, ljudskoga tijela, već si tijelo načinio iz zraka ili iz drugih počela, tijelo njegovo dakle da je samo prividno bilo, slično tjelesima, koje uzmu angjeli, kad se ljudima objave. Ti krivovjerci zvali se Doketi. Da ti Doketi pravo imadu, onda Isus Krist ne bi bio mogao trpjeti niti umrijeti; prividno tijelo ne može trpjeti ni umrijeti, njegova muka i smrt bila bi samo prividna i prevara. Ali ta nauka Doketa posve je lažna, jer nam evangjelje govori najjasnijim riječima, da je Isus Krist od Marije blažene Djevice začet i rogjen. »Eto,« reče joj angjeo, »ti ćeš začeti u utrobi svojoj i roditi Sina i dat ćeš mu ime Isus.« I opet: »Duh sv. će nad tebe ti saći i sila Svevišnjega će te osjeniti, zato će se ono sveto, što ćeš roditi, nazvati Sin božji« (Luk. 1, 31, 35). Je li Isus Krist od Marije začet i rogjen, to je njegovo tijelo moralo biti pravo, ljudsko tijelo baš zato, jer je u utrobi čovjeka,

naime Marije bl. Djevice satvoreno bilo. Zato kaže sv. apostol: »Kad je došla punoća vremena, posla Bog svoga Sina, s a t v o r e n a i z ž e n e« (Gal. 4, 4). A Isus Krist je sam kazao apostolima poslije svoga uskrsnuća, da ih osvjedoči, da je opet svoje prijašnje tijelo uzeo: »Pogledajte moje ruke i noge, ja sam sam, pipajte i vidite, jer duh nema mesa ni kosti, kako vidite, da ja imam« (Luk. 24, 39). Isus Krist je dakle imao tijelo kao i mi; njegovo tijelo imalo je ista sjetila i članke, iste osjećaje i potrebe kao naše, samo se u tom od drugoga razlikovalo, da nije bilo nikojim grijehom, niti istočnim niti osobnim okaljano.

b) Jer je Krist uzeo ljudsku narav i postao pravi čovjek, to mora On i d u š u imati, jer tijelo bez duše nije čovjek, samo tijelo sa dušom zajedno sačinjavaju čovjeka. Bilo ih je u istinu (Apolinariste), koji su nijekali dušu Kristovu i tvrdili, da je njegovo božanstvo zastupalo dušu. Ali to je krivo i protivi se posve jasnim svjedočanstvima sv. pisma, iz kojih vidimo, da Krist imade kao svaki drugi čovjek ne samo tijelo, već i dušu. Tako On sam kaže: »Moja duša je žalosna do smrti« (Mat. 26, 38). A na križu reče: »Oče, u Tvoje ruke predajem duh svoj« (Luk. 23, 46). Bijaše njegova blagosovena duša, koja se kod njegove smrti od njegovog sv. tijela rastala, zato kaže evangjelista: »A on nakloni glavu i preda duh svoj« (Iv. 19, 30). Isus imade dakle pravo ljudsko tijelo i pravu ljudsku dušu, jer je On pravi čovjek. To je dakle prva istina, koju nas uči treći članak vjere: Isus Krist, Sin božji, ima l j u d s k u n a r a v ili u z e o j e l j u d s k o t i j e l o i l j u d s k u d u š u, u i s t i n u j e p o s t a o č o v j e k.

2. Druga istina je: Isus Krist je uzeo ljudsku narav p o d j e l o v a n j u s v. D u h a o d M a r i j e b l. D j e v i c e. Začetak Krista, Sina božjega, nije se zbio na naravski način, već djelovanjem sv. Duha. Povijest te uzvišene tajne pripovijeda nam sv. evangjelje, čitamo: »Šestoga mjeseca (trudnosti Elizabete) bude angjeo Gabrijel od Boga poslan u grad u Galileji po imenu Nazaret, k djevici, koja bijaše zaručena s mužem iz kuće Davidove, koji se zvao Josip, a ime Djevice bijaše Marija. Angjeo joj reče: »Zdravo, milosti puna, Gospodin s tobom, blagosovena megju ženama. Kad je ona to čula, prestraši se na te riječi, u svojoj poniznosti smatrala se nedostojnom tako

sjajnoga pozdrava i bojala se prevare. Ali angjeo ju umiri i reče: »Ne boj se, Marijo, ti si našla milost u Boga! Eto začet ćeš u svojoj utrobi i roditi Sina i nazvat ćeš ga Isus. On će biti velik i nazvat će se Sin Svevišnjega; Bog, Gospodin, dat će mu prijestol njegovog oca Davida i vladat će u kući Jakovljevoj u vijeke, i kraljevstvu njegovom ne će biti kraja.« Uslijed tih riječi Marija se na novo uznemiri, ona da bude majka, a zavjetovala je Gospodinu vječnu čistoću. Htjela je znati, kako bi bez povrede svojega djevičanstva mogla roditi Sina božjega i reče: »Kako će to biti, kad ne poznam muža?« Sada joj angjeo otkrio čudesnu tajnu, veleći: »Duh sv. će nad tebe saći i sila Svevišnjega će te osjeniti, zato će se ono sveto, koje će se od tebe roditi, nazvati Sin božji.« Da jače potkrjepi svoje riječi, dodaje angjeo: »I eto, Elizabeta, tvoja rogjakinja, i ona je sina u svojoj starosti začela, i ona, koja se zove nerotkinja, već joj je šesti mjesec.« On želi reći: kao što je Bog tvojoj tetki Elizabeti čudom silu dao, da postane majka, tako će na tebi još veće čudo učiniti, učinit će te majkom, a da ne prestaneš biti čista, neokaljana Djevica, »jer« tako svršava angjeo svoj govor, »u Boga nije nijedna stvar nemoguća.« I sada, pošto je Mariji protumačena tajna njezina materinstva, dade svoju privolju, veleći: »Evo službenice Gospodina, neka mi bude po riječi tvojoj« (Luk. 1, 26—28). I taj čas se dogodilo najveće čudo ljubavi i milosrgja božjega: Sin božji uze po djelovanju Duha sv. u Mariji, bl. Djevici, ljudsku narav. Isus Krist posta dakle čovjek po Duhu sv.; zato se kaže u trećem članku: »Začet po Duhu sv., rogjen od Marije, Djevice.« To se ali nema razumijevati tako, kao da je Duh sv. sam, razdijeljen od drugih dviju osoba, izveo utjelovljenje Kristovo, jer sva djela vanjska dogagjaju se od triju božanskih osoba zajedno, jer su sve tri samo jedan Bog. Ipak se svakoj božanskoj osobi ona djela, koja s njezinom vlastitosti stanovitu sličnost imadu, osobito pripisuju. Tako je Ocu osobitost moć, Sinu mudrost, Duhu sv. ljubav. Zato se Ocu stvaranje pripisuje kao očitovanje njegove moći, Sinu otkupljenje kao objava njegove mudrosti, a Duhu sv. posvećenje i što bijaše za posvećenje nužno, naime utjelovljenje Kristovo, kao znak njegove ljubavi. Lijepo o tom kaže rimski katekizam: Kad kažemo, da je Sin silom Duha sv. začet, to nipošto ne smijemo vjerovati, da je

samo ta osoba presv. Trojstva tajnu utjelovljenja izvela. Jer, premda je Sin sam ljudsku nnrav uzeo, to su ipak bile sve tri božanske osobe Trojstva, Otac, Sin i Duh sv. početnici te tajne. Ipak običaje sv. pismo od onih stvari, koje su svim osobama zajedničke, jednoj ovo, drugoj drugo pripisati. Tako n. pr. pripisuje Ocu najvišu moć, Sinu mudrost, Duhu sv. ljubav. Jer pak tajna utjelovljenja osobito neizrecivu ljubav i dobrotu božju prema nama dokazuje, to se to djelo osobito pripisuje Duhu sv.« To je eto druga istina, koju nas uči treći članak vjere: »Isus Krist, Sin božji, uzeo je ljudsku narav po djelovanju Duha sv. od Marije, Djevice.«

3. Treća je istina: U Isusu Kristu su dvije naravi: božanska i čovječanska, i s toga i dvije volje: božanska i čovječanska. Pod riječju »narav« razumijevamo ovdje ono, po čemu je neko biće baš ono, što jest, razumijevamo sve sile i vlastitosti, koje nužno mora imati i bez kojih ne može opstojati. Kad velimo: ljudska narav, to pod tim razumijevamo ljudsko tijelo i ljudsku dušu. jer čovjek sastoji od tijela i duše. Kad kažemo: božanska narav, to pod tim razumijevamo sve vlastitosti i savršenosti, koje Bog posjeduje i bez kojih ne bi mogao Bog biti. Kad dakle kažemo, da su u Kristu dvije naravi: božanska i čovječanska, to tim izražavamo; da on sve posjeduje, što nužno pripada Bogu i čovjeku ili drugim riječima, da je On ujedno Bog i čovjek. Jer je Isus Krist, kako sam već prije dokazao, u istinu Bog i čovjek, slijedi nužno, da ima dvije naravi: božansku i čovječansku. Božansku narav ima od vijeka, jer je kao Bog vječan; a ljudsku narav uzeo tek u vremenu jer je tek pred 1900 godinu postao čovjek. Kao Bog je Ocu u svemu jednak, jer ima istu božansku narav, a kao čovjek nije mu jednak, već je ispod njega, jer je ljudska narav božanskoj podložna. Kao Bog je Isus Krist svemogući, sveznajući, vječni, nepromjeeljiv, u kratko, posjeduje sve božanske savršenosti, a kao čovjek nije svemogući, niti sveznajući, niti vječan, niti nepromjenljiv, ne posjeduje nijedne od božanskih vlastitosti. Kao Bog nije mogao ni trpjeti ni umrijeti, a kao čovjek mogao je trpjeti i umrijeti. Krist sam govori sada o svojoj božanskoj, a sada o čovječanskoj naravi. Kad se naziva: Sin božji, ili kad kaže: »Ja i otac jedno smo« (Iv. 10, 20). »Sve, što Otac

čini, to čini na jednaki način i Sin« (Iv. 5, 19) to govori o svojoj božanskoj naravi; a kad se naziva Sinom čovječjim, ili kad kaže: »Otac je veći od mene« (Iv. 14, 28), »Oče, u tvoje ruke predajem duh svoj« (Luk. 23, 46) to on govori o svojoj ljudskoj naravi. Kad je čudesa činio, buduće stvari proricao, od mrtvih ustao i u nebo uzašao, to su bila djela, koja je kao Bog, ili po svojoj božanskoj naravi vršio, kad se molio Ocu nebeskom, hranu uzimao, spavao, žalostio se i plakao, trpio i umro, to su bila djela, koja je kao čovjek po svojoj čovječjoj naravi vršio. Kad se dakle u sv. pismu Isus Krist javlja sada kao Bog, sada kao čovjek, to nas ne smije smesti, taka mjesta, koja govore o njegovom božanstvu i o njegovom čovječanstvu ne smijemo megjusobno rastaviti, te ili njegovo božanstvo ili njegovo čovječanstvo zanijekati, već ih valja uvijek u megjusobnom spoju uzeti, te se čvrsto držati vjere: da je Krist pravi Bog i pravi čovjek, te imade božansku i čovječansku narav.

Te obje naravi u Kristu nijesu megjusobno pomiješane, niti tako slivene, da bi jedna u drugu prošla, već su nepomiješane, nepromjenjene i potpune baš tako, kako bi bile, da nijesu megjusobno združene. Tu istinu nijekali su u 5. stoljeću Eutihijanci. Glava te sekte, Eutihes, opat samostana u Carigradu, učio je naime, da je u Kristu samo jedna narav, ljudska se narav, kaže on, s božanskom slila, da je ova u onu posve prošla, baš kao što kaplje meda u moru posve nestane, ili kao što malo voska bude od vatre potrošeno. Lažnost te nauke je jasna, jer kad bi obije naravi u Kristu bile u jednu slite, to se onda više ne bi moglo reći, da je On Bog i čovjek, jer bez božanske naravi ne može biti Bog, a bez čovječanske ne može biti čovjek. Kad bi na dalje u Kristu bila samo jedna narav, to bi se kod njegovog utjelovljenja ili božanska narav u ljudsku ili ljudska u božansku pretvorila, ili bi usljed mješavine božanske naravi s ljudskom treća narav nastati morala, što je sve posve nemoguće. Božanska narav nije se mogla pretvoriti u ljudsku, Bog bo je nepromjenljiv, te nikada ne može prestati biti Bog. Isto tako se nije mogla ljudska narav pretvoriti u božansku, jer čovjek ne može nikad Bog postati. Napokon obje naravi nijesu se mogle tako sliti, da bi od toga nastalo nešto treće, kao što n. pr. iz mješavine bakra i kositra nastaje treća kovina, naime mjed; jer ne gledeći na to,

da božanska narav nipošto ne dopušta promjene, Krist u tomu slučaju ne bi bio ni Bog ni čovjek, nego nešto srednjega, kao što je mjed, da se tom prispodobom poslužim, nešto srednjega megju bakrom i kositrom.

Neki eutihijanac pokušao u jednom društvu svoju krivu nauku braniti, da je u Kristu samo jedna, iz božanstva i čovječanstva, sastavljena narav. Da stvar jasnije prikaže, uzeo je dvije željezne šipke, u vatri ih ražario, a onda ih zajedno skovao. »Isto tako eto« reče, »sačinjavaju i u Isusu Kristu združene božanska i čovječanska narav u jednoj osobi samo jednu, jedinu narav.« Slučajno je bilo ondje prisutno i jedno dijete, koje je nauk vjere dobro shvaćalo i upamtilo. To dijete dakle odgovori branitelju laži: »Ti se vrlo varaš, prijatelju, uzimaš li željezo kao sliku ljudske naravi, to onda moraš sigurno uzeti kao sliku božanske naravi zlato, jer se samo sa najplemenitijom kovinom može božanstvo predstaviti. Dakle uzmi mjesto jedne željezne šipke šipku od zlata i skuj ih zajedno — i pitam te: hoće li skovani komad biti posve zlato ili željezo? Zar ne će svaki komad ostati isto, što je prije bio? Tu su dakle dva komada, jedan zlato, a drugi željezo, od kojih ipak svaki, makar se skupa svežu, svoju vlastitost zadrži. Isto tako je,« završi dijete, »s Isusom Kristom. U njega su u istinu dvije naravi, božanska i čovječanska i te su tako združene, da sačinjavaju samo jednu osobu, ipak se čovječanstvo nije u njemu u božanstvo pretvorilo, već obje naravi ostaju u njega posve različite.« Eutihijanac, koji se nije nadao takovom odgovoru, bijaše posve posramljen i zašuti. Pravom je dakle crkva nauku Eutihijanaca na koncilu u Kalcedonu zabacila i zaključila, da je jedan te isti Sin, naš Gospodin, Isus Krist, savršen, potpun u božanstvu i savršen, potpun u čovječanstvu, pravi Bog i pravi čovjek . . . i da se taj jedan te isti Krist kao Sin, Gospodin i jedinorogjeni priznati mora u dvjema naravima nepomiješan, nepromjenljiv, nedijeljiv i nerastavljen.« Kad ovdje crkveni sabor kaže, da treba Krista u dvjema naravima »priznavati nerazdijeljivoga, tim želi istaći, da Krist ljudske naravi, pošto ju jednoć združio sa svojim božanstvom, nikad više ne će odložiti. Kad je On na križu umro, to se božanstvo nije rastalo od čovječanstva, već samo, kako bude kod smrti svakoga čovjeka: duša od tijela; a njegovo božanstvo ostalo

združeno s tijelom, koje bi položeno u grob, kao i s dušom, koja je sašla u pretpakao. I sada, kad sjedi ob desnici svoga Oca u nebu, njegovo je božanstvo združeno s njegovim čovječanstvom; On je ujedno Bog i čovjek, i ostaje Bog i čovjek u vijeke. Ta istina vjere, da su u Isusu Kristu dvije naravi, božanska i čovječanska, vrlo je važna; jer tko je niječe i kaže, da u Kristu kod njegovog utjelovljenja ljudska narav u božansku prošla, da je dakle u njemu samo božanska narav, taj mora nužno zanijekati muku i smrt Isusovu, jer On kao Bog ili po svojoj božanskoj naravi nije mogao trpjeti ni umrijeti. Tko pak muku i smrt Isusovu niječe, taj mora zanijekati i naše spasenje, jer nas Isus Krist po odluci božjoj mogao samo svojom mukom i smrti spasiti.

Od iste važnosti je takogjer nauka vjere, da su u Isusu Kristu d v i j e v o l j e, božanska i čovječanska. I tu su nauku krivovjerci, zvani Monotelete, u sedmom stoljeću, napadali. Nijekali su dvije volje u Kristu, božansku i čovječansku, a po tom i dvoje djelovanje: božansko i čovječansko, te tvrdili, da je u Kristu samo jedna volja i to božanska i s toga samo jedno djelovanje, naime božansko, pošto sama božanska volja ljudske sile u njemu u gibanje stavlja, te se njima kao neživim i trpećim orugjem služi za djelovanje. Oni su dakle nijekali u Kristu ljudsku volju i ljudske čine. Ta nauka se već protivi nauci vjere, da Krist ima dvije naravi, božansku i čovječansku, te je tako pravi Bog i pravi čovjek. Je li Krist pravi čovjek, to mora i ljudsku volju imati, kad je ona bitni dio ljudske naravi, i čovjek bez volje ne može biti. U ostalom sam Isus Krist često očituje, da imade ljudsku volju. On kaže: »Ne tražim volje svoje, već volju Onoga, koji me poslao« (Iv. 5, 3). I opet: »S neba sam sašao, ne, da činim svoju volju, nego volju Onoga, koji me poslao« (Iv. 6, 30). Dalje: »Oče moj, je li moguće, neka me mimoigje ovaj kalež, ipak ne, kako ja hoću, već kako Ti hoćeš« (Mat. 26, 39). Na tim, kao i na mnogim drugim mjestima izriče Isus Krist, da On imade različitu volju od svoga nebeskoga Oca, odakle očito slijedi, da On imade takogjer ljudsku volju; jer njegova božanska volja nije bila različna od volje njegovoga nebeskoga Oca, već s njom jedna te ista volja. Tu istinu, da Isus Krist i ljudsku volju ima, dokazuju nam takogjer sva ona mjesta sv. pisma,

koja rade o njegovoj poslušnosti prema Bogu, njegovom nebeskom Ocu. Tako n. pr. kaže Krist: »Ja činim, kako mi Otac zapovijedio« (Iv. 14, 31). A sv. Pavao: »Krist bijaše poslušan do smrti, dà, do smrti na križu« (Filiplj. 2, 8). Svaki pak uvigja, da onaj, koji nema volje, nije sposoban slušati, niti u opće primiti zapovijedi. Isto tako je sigurno, da se božanskoj volji ništa ne može naložiti, kad nad sobom nema gospodara. Kad dakle Isus Krist sluša svoga nebeskoga Oca i njegovu volju vrši, to je onda siguran dokaz, da je imao ljudsku volju. »Tko,« veli s toga papa Agato, »tko bi se toliko udaljio od svijetla istine, te se usudio tvrditi, da je naš Gospodin Isus Krist voljom božanstva Oca slušao, kad je istomu u svemu jednak, te u svemu hoće, što Otac hoće?«

Jer Krist kao Bog i čovjek dvije volje ima, božansku i čovječansku, to moramo u njemu prihvatiti i d v a d j e l o v a n j a, božansko i čovječansko. On je djelovao kao Bog ili po svojoj božanskoj volji, i kao čovjek ili po svojoj čovječanskoj volji. U njega ima dakle božanskih i čovječanskih čina. Božanski čini su bili n. pr.: Kad je svojom moći čudesa činio, buduće stvari proricao; ljudski su čini bili: kad je molio, jeo, žalostio se, na križu umro. Megjutim moramo opaziti, da su i ljudski čini Isusovi ujedno božanski bili, jer se božanska osoba poslužila ljudskim silama kao živim orugjem za vršenje onih čina. Čini kralja su ljudski čini, jer je on čovjek, ali oni su i kraljevski čini, jer je on kralj. Isto je s činima Kristovim. Što on čini kao čovjek, jest čin ljudski, ali je i božanski, jer je On pravi Bog, te je ljudsku narav s božanskom u jednoj osobi združio. Odatle dolazi, da i oni čini, koje Isus Krist kao čovjek vršio, imadu neizmjernu vrijednost. Još valja opaziti, da megju božanskom i ljudskom voljom Kristovom nikad nema protivnosti. Naša volja se često protivi volji božjoj i ne čini onoga, što Bog od nas traži. Nije tako bilo s Kristom, njegova ljudska volja podlagala se uvijek posve božanskoj, s toga je na maslinskoj gori molio: »Oče moj, je li moguće, neka me mimoigje taj kalež, ipak ne, kako ja hoću, već kako ti hoćeš« (Mat. 26, 39). Isto tako se svi čini, koji su izlazili od njegove ljudske volje, posve slagali s božjom voljom, ili On nije ničesa činio po svojoj ljudskoj volji, na što ga nije njegova božanska volja potaknula i odredila. S toga je mogao u istinu reći: »Moja

hrana je, da ja vršim volju Onoga, koji me poslao, da njegovo djelo izvršim« (Iv. 4, 34).

Tu istinu vjere treći je koncil u Carigradu ovako izrekao: »U Kristu su dvije naravske volje i dvoja naravska djelatnost, nerazdijeljena, nepretvorena, nerazdijeljiva i nepomiješana ... a dvije naravne volje nijesu si megjusobno protivne, već ljudska volja u njemu sluša, ne protivi se niti ne opire, već je njegovoj božanskoj i svemogućoj volji podložna.«

4. Četvrta napokon istina jest, da je u Isusu Kristu, čovjekom postalu Sinu božjemu, samo j e d n a o s o b a i t o b o ž a n s k a. Jer su u Kristu, kako smo čuli, dvije naravi, božanska i čovječanska, to bi mogli misliti, da su u njemu i dvije osobe, božanska i čovječanska, ili drugim riječima, dva su Krista, Krist Bog i Krist čovjek. To je u istinu tvrdio jedan krivovjerac, po imenu Nestorij, po kojem se njegovi pristaše zovu Nestorijanci. Nijekali su osobno združenje Sina božjega sa ljudskom naravi i govorahu, da je Sin božji u čovječanstvu Kristovom samo kao u hramu stanovao. Po njihovoj dakle nauci dva su Krista, Bog Krist i čovjek Krist, te je Bog Krist sa čovjekom Kristom samo po prijateljstvu združen, slično, kako su dva dobra prijatelja megjusobno ljubavlju spojena, a da radi toga ne prestaju biti dvije osobe. Crkva je tu bezbožnu nauku, koja tajnu utjelovljenja Isusa Krista posve uništava, na koncilu u Efezu god. 431. zabacila i izrekla, da su dvije naravi u Kristu u jednu osobu i to božansku nerazdijeljeno spojene. Da tu istinu vjere pravo shvatite, nastojat ću, koliko je moguće jasno je protumačiti. Pod riječju »o s o b a« razumijevamo razumno biće, koje samo za sebe opstoji, za sebe djeluje i nije mu nužno, da bude združeno s drugim bićem, da svoju djelatnost očituje. Svaki čovjek je osoba, njegovo tijelo i duša sačinjavaju zajedno osobu. Samo tijelo čovjeka nije osoba, jer isto rastavljeno od duše ne može misliti, ni micati se, ništa raditi, u opće ne može ni opstojati. Duša je, koja tijelo oživljuje, vodi ga, koja ga kao orugje za sve čine upotrebljava. Makar su dakle tijelo i duša čovjeka dvije razne naravi, t. j. je li tijelo nešto posve drugo od duše, a duša posve drugo od tijela, to ipak oboje zajedno ne sačinjava dvije osobe, već samo jednu. Isto tako i božanska i čovječanska narav u Kristu ne sačinjavaju dvije osobe, već samo

jednu. Ljudska narav Kristova mogla bi do duše biti jedna osoba, jer ona sastoji ne samo iz tijela, već i iz razumne duše i ona bi bila kao i svaki drugi čovjek osoba, kad ne bi bila združena s božanstvom. Ali u svojem združenju s božanstvom samo je jedna osoba, jer božanstvo je, koje ljudsku narav vodi, tę po njoj sve čine vrši, kao što je kod jednostavnoga čovjeka duša, koja tijelom vlada i po njem djeluje. Ta pak jedna osoba u Kristu nije ljudska, nego b o ž a n s k a osoba, jer u njemu ne djeluje ljudska narav po božanskoj, već obratno božanska narav kao neizmjerno viša i savršenija djeluje po ljudskoj. Premda su dakle u Kristu dvije naravi, to je u njemu samo jedna i to božanska osoba. Jer od osobe svi čini izlaze, a Krist je božanska osoba, to su, kako sam već spomenuo, svi njegovi čini i oni, koje On po svojoj ljudskoj naravi vršio, božanski čini i kao taki od neizmjerne vrijednosti.

To su dakle istine vjere, koje morate o utjelovljenju Kristovom dobro upamtiti i čvrsto vjerovati: Isus Krist, Sin božji je čovjekom postao, t. j. uzeo ljudsko tijelo i ljudsku dušu i to ne na naravski način, već po Duhu sv., koji je svojom svemoći izveo utjelovljenje u Mariji, blaženoj Djevici; On ima dvije naravi, božansku i čovječansku narav, a po tom i dvije volje, božansku i čovječansku volju, i dva djelovanja, božansko i čovječansko, jer je On pravi Bog i pravi čovjek; božanska pak i čovječanska narav u Njemu nijesu ipak dvije osobe, već su nerazdijeljeno združene u jednu i to božansku osobu. Jasno i točno je izražena nauka vjere o tajni utjelovljenja Isusa Krista u Atanasijevoj ispovijesti vjere, gdje se kaže: »Za vječni spas takogjer je nužno, da mi utjelovljenje našega Gospodina Isusa Krista vjerno vjerujemo. Prava pak vjera jest, da mi vjerujemo, da je naš Gospodin Isus Krist, Sin božji, Bog i čovjek. Kao Bog je iz bića Oca od vijeka rogjen, a kao čovjek je iz bića majke u vremenu rogjen. On je savršeni Bog i savršeni čovjek, i sastoji (kao čovjek) od razumne duše i ljudskoga tijela. Po božanstvu je Ocu posvę jednak; po čovječanstvu je manji od Oca. Premda je Bog i čovjek, to ipak nijesu dva Krista, već samo jedan Krist. Jedan je pak, ne prelazom božanstva u tijelo, već uzećem čovječanstva u Boga. On nije nipošto jedan pomiješanjem bivstva, već jedinstvom osobe, jer kao što je razumna duša i tijelo jedan čovjek, tako je Bog i čovjek jedan Krist.«

Na tu veliku, uzvišenu, čudesnu tajnu božje ljubavi sjeća nas crkva svaki dan tri puta, kad u jutro, o podne i na večer na molitvu, koju mi zovemo »pozdrav angjelov«, zvoni. To zvonjenje dovikuje nam ujedno: »Tako je Bog svijet ljubio, da je dao svoga jedinorogjenog Sina, da svi, koji u nj vjeruju, ne propadnu, već imadu život vječni« (Iv. 3, 16). Da Sin božji nije čovjek postao, to bi mi još danas bili u vezovima grijeha, nebo bi nam bilo zatvoreno, i mi ne bi ništa očekivati mogli, već vječnu propast. Kad je čovjek postao, On nas je oslobodio iz ropstva grijeha i gjavla, s Bogom nas izmirio i put nam utro, na kojem možemo postići naš vječni cilj. O, sjećajmo se često, osobito kad zvoni Ave Maria, te neizrecive milosti, zahvalimo Bogu ganutim srcem i pobožno molimo: »pozdrav Gospodnji«. Hvalite i slavite Boga, Oca, koji se na nas smilovao, te svoga preljubaznoga Sina poslao; hvalite i slavite Boga Sina, koji je iz neizmjerne ljubavi k nama čovjek postao; hvalite i slavite Boga Duha sv., koji je svojom silom utjelovljenje Sina božjega u Mariji, prečistoj Djevici, izveo. Promisliti takogjer moramo, do kakove visoke časti nas Bog uzvisio, kad je našu narav uzeo i čovjek postao! Kako bi se pastiri i radnici smatrali počašćeni, kad bi kralj njihove zemlje izabrao njihov niski stalež i njima za ljubav postao pastir ili radnik! O, kako smo veliki mi ljudi, kad je sam Bog čovjek postao! Spoznajmo svoju čast i cijenimo ju! Štujte svoju dušu, upotrijebljujte svom razum na spoznavanje Boga i svega dobroga, a volju svoju za savjesno ispunjavanje vaših vjerskih i zvaničnih dužnosti. Štujte tijelo svoje, ne kaljajte ga niskim strastima, već uništavajte njegove zle pohote i služite se njim kao orugjem za vršenje kreposti i dobrih djela. K srcu si napokon uzmite, da je Isus Krist, uzevši ljudsku narav, s nama u najužu zajednicu stupio i čvrsto pristajte uz njega, da s njim uvijek združeni ostanete. Ljubite ga od svega srca, jer ljubav je, koja vas uzdržaje s njim u zajednici, te vas vremenito i vječno usrećuje.

A m e n.

XLII. Propovijed.

Sedamnajesta nedjelja po Duhovima.

Treći članak vjere.

„Začet po Duhu svetom, rogjen od Marije Djevice."

O porodu Isusa Krista od Marije Djevice.

»Što vi držite o Kristu? Čiji je On Sin?« (Mat. 22, 46).

Naš božanski Spasitelj stavio je jednoga dana svojim učenicima pitanje: »Za koga drže ljudi Sina čovječjega?« A oni odgovoriše: »Jedni ga drže za Ivana Krstitelja, drugi za Iliju, drugi za Jeremiju ili za kojega od proroka.« A Isus pitaše dalje: »A za koga me vi držite?« Na to Petar odgovori: »Ti si Krist, Sin Boga živoga.« I Gospodin je slavio Petra blaženim radi toga sjajnoga priznanja i obećao mu, da će ga za nagradu njegove vjere učiniti svojim namjesnikom na zemlji, vidljivom glavom svoje cijele crkve (Mat. 16, 14—19).

Isto pitanje stavio je Isus, kako u današnjem evangjelju čitamo, farizejima. Rekao im: »Što vi držite o Kristu? Čiji je On Sin?« Oni odgovoriše, bez dugoga razmišljanja, »Davidov«, jer su znali iz proročanstva proroka, da će obećani Spasitelj biti iz plemena Davidova. A Spasitelj stavio na njih drugo pitanje: »A kako ga David u duhu zove Gospodinom, veleći: »Gospodin reče Gospodinu mojemu: sjedi meni s desne, dok položim neprijatelje tvoje podnožje nogama tvojim. Zove li ga David svojim Gospodinom, kako je On njegov sin?« Isus je hotio reći: »Vi znadete, da David nadanućem Duha sv. Mesiju zove svojim Gospodinom, t. j. Bogom, je li dakle Mesija Bog, kako može biti sin Davidov? Zar može Bog od čovjeka, kako je David bio, izlaziti? Zar nije od vijeka? Na to pitanje učeni farizeji nijesu znali odgovoriti, učinili su, što se obično čini, kad se ne može odgovoriti: šutili su. Više se nijesu usudili Isusa za što pitati, da opet ne dogju u nepriliku.

Nas ne bi pitanje Isusovo stavilo u nepriliku, na koje su mu farizeji ostali dužni odgovor, mi možemo obje, na oko si

protivne istine spojiti, da je Krist sin Davidov, a ujedno Bog. Mi bi kazali: Krist je Bog i čovjek zajedno, kao Sin božji On je Bog; kao Sin čovječji izlazi od Davida, njegov je dakle sin. Tu istinu sadržaje treći članak vjere, kojega smo prvi dio prošle nedjelje razmotrili. Dokazao sam vam, da je Isus Krist Sin božji, u vremenu čovjek postao, t. j. djelovanjem Duha sv. od Marije Djevice ljudsku narav uzeo, da su u njemu dakle dvije naravi: božanska i čovječanska, koje su ali u jednoj osobi i to u Božanskoj nerazdijeljeno združene. Danas ćemo govoriti o drugom dijelu trećega članka vjerovanja, »rogjen od Marije Djevice«, koji osobito govori o djevičanskoj Majci božjoj, te sadržaje dvije važne istine:

1. da se Marija pravom naziva Majka božja,

2. da je ona u svako vrijeme bila i ostala Djevica.

Te dvije istine vjere pobliže ćemo danas razmotriti.

I.

Marija je Majka božja ili Bogorodica, kako ju nazivamo u pozdravu angjeoskom i u lauretanskim litanijama. To, b. s., nije samo pobožno mnijenje, koje mi po volji možemo prihvatiti ili zabaciti, već je to članak vjere, kojega se moramo čvrsto držati pod gubitkom vječne blaženosti. Bilo je u prijašnja a i kasnija vremena kršćanstva krivovjeraca, koji su tu istinu vjere nijekali. Neki od njih, osobito Valencijanci, u drugom stoljeću govorahu: Sin božji nije svoga tijela uzeo od Marije Djevice, već si ga sa sobom iz neba donesao, nijekali su dakle, da je Marija Mojka božja. Drugi pak, Nestorijanci, o kojima sam već posljednji puta spomenuo, učili su u Kristu dvije osobe, Bog Krist i čovjek Krist, i tvrdili, da je Marija samo čovjeka Krista rodila, ne može se dakle nazvati Majka božja. Te je nauke sv. crkva, kako ćemo poslije čuti, u više sabora kao bezbožno krivovjerje osudila i označila kao istinu vjere, da se Marija, blažena Djevica, pravom naziva Majka božja ili Bogorodica.

Ovdje ne treba ni spominjati, da se Marija ne naziva u tomu smislu Majka božja, kao da je Isus Krist od nje uzeo svoju božansku narav. Kao Bog, što vi svi znadete, nije imao

majke, niti je mogao imati, jer je kao takav bez početka i od vijeka. Kao Bog imade samo Oca, Oca svoga na nebu, koji ga od vijeka iz svoga bića rodio. Marija se zove i jest samo u tomu smislu Majka božja, u koliko je Isusa Krista, Sina božjega, koji je pravi Bog, po Duhu sv. začela i rodila. Ali ako Isus Krist od Marije nije božanstva, već samo čovječanstvo, t. j. ljudsko tijelo, s kojim bijaše spojena od Boga stvorena ljudska duša, začela, to joj ipak punim pravom pripada naslov: Majka božja. To ću pobliže protumačiti. Svaki čovjek sastoji od duše i tijela, samo tijelo ne sačinjava još čovjeka, već istom duša i tijelo zajedno sačinjavaju čovjeka. Na dalje je sigurno, da djeca od svojih majka dobivaju samo tijelo, a ne duše, jer dušu Bog neposredno sam stvara i s tijelom spaja. Ipak se majke, makar djeci svojoj ne davaju duše, nazivaju punim pravom: majkama djece, t. j. iz tijela i duše sastojeće djece, jer su one iz tijela i duše sastojeću djecu pod svojim srcem nosile i na svijet rodile. Slično je s Marijom, božjom Majkom. Makar ona nije dala božanstvu Kristovom bivstvovanja, niti je mogla dati, to je ipak Majka božja, jer je Krista koji je pravi Bog i s ljudskom naravi u jednu osobu združen, začela i rodila. To je misao, koju sv. Ciril, patrijarha aleksandrijski, najgorljiviji branitelj božjeg materinjstva Marijina proti Nestorijancima na široko razvijao. On govori megju ostalim: Tajna poroda riječi od žene (Sina božjega od Marije) na neki način naliči ljudskomu porodu. Jer majke ljudi nose u svojoj utrobi tijelo (djeteta), koje čudesnim djelovanjem božjim raste i usavršava se u ljudsku spodobu. Bog pak daje živućem biću duh na način, koji samo on pozna. Ipak nitko ne reče: Matere su samo jedan dio rodile, već cijelo živo biće, koje sastoji od duše i tijela, makar su samo majke tijela. Nitko ne će reći, da je Elizabeta samo tijelo, a ne i dušu (Ivanovu) rodila; jer je ona rodila Ivana, čovjeka, koji sastoji od duše i tijela. Tako možemo uzeti, da se i kod poroda Emanuela (Sina božjega) dogodilo. Iz bića božjega je jedinorogjena riječ (jedinorogjeni Sin božji) rogjen. Pošto si pak tijelo prisvojio (ljudsku narav uzeo) i postao Sin čovječji i nama sličan, to nije neuputno, već nužno priznati, da je po tijelu od žene rogjen, kako je duša čovječja sa svojim tijelom rogjena, te se jedno s njim smatra, premda je po naravi od njega različna, i opstoji na

svoj posebni način. Tko bi dakle hotio majku čiju nazvati rodicom tijela, a ne i duše, bio bi cjepidlačar. Jer ona je rodila živo biće, sastavljeno iz nesličnoga, jednog čovjeka iz dvojega, tako do duše, da svako od obojega ostaje, što jest, ali su spojena u naravsko jedinstvo i megjusobno pomiješano, što je svakomu vlastito.«

Da je Marija u spomenutom smislu Majka božja, uči sv. pismo jasnim riječima: »Eto,« reče Gabrijel Mariji, »začet ćeš u svojoj utrobi i roditi Sina i nazvat ćeš ime njegovo Isus. On će biti velik i nazvat će se Sin Svevišnjega.« I odmah na to kaže: »Duh sv. saći će nad te i sila Svevišnjega osjenit će te, zato će se i sveto, što će se od tebe roditi, nazvati Sin božji« (Luk. 1, 31—35). Ovdje je izrično rečeno, da je Onaj, koga će Marija začeti i roditi, Sin Svevišnjega, Sin božji, ili što je isto, pravi Bog. Je li dakle Marija Isusa, Sina božjega, koji je pravi Bog, začela i rodila, to je ona u istinu Majka božja. Isto uči i apostol, kad piše: »Kad dogje punoća vremena, posla Bog Sina svoga, satvorena od žene« (Gal. 4, 4). Je li po toj riječi apostola Sin, kojega je Bog Otac u punoći vremena poslao, od žene, naime od Marije satvoren, t. j. je li od nje tijelo uzeo, to je ona nužno njegova majka; ona je dakle Majka božja. Elizabeta pozdravlja Mariju izrično kao Majku njezinog Gospodina. »Odakle to,« kaže ona, »da majka moga Gospodina dolazi k meni?« (Luk. 1, 43). A koga drugoga misli Elizabeta pod »s v o j i m G o s p o d i n o m«, nego Boga? Krist se sam često nazivlje S i n č o v j e č j i. Tim izrazom se očito označuje kao Sin Marijin. A jer je On i Sin božji, te je svoje božanstvo sjedinio sa čovječanstvom u jednoj osobi, to tim ujedno priznaje, da je Marija, kao njegova Majka, Majka božja.

Kako sv. pismo tako i sv. oci jednoglasno svjedoče, da je Marija, bl. Djevica, Majka božja, Bogorodica. Već sv. Ignacij kaže: »Naš Bog Isus Krist rogjen je od Marije.« Sv. Justin, mučenik, kaže: »Riječ, t. j. Sin božji, satvoren je i čovjek postao od Djevice.« Sv. Atanasij zove Mariju »Bogorodica«, a sv. Grgur Nazianz. kaže: »Tko ne vjeruje, da je Marija Bogorodica, taj je izključen iz kraljevstva božjega.« Sv. Ambrozij, da navedem još jednoga od latinskih crkvenih otaca, kaže: »Sin, koji je vječan kao Otac, uzeo je tijelo, te je po Duhu

sv. iz Marije Djevice rogjen.« U opće bijaše vjera, da je Marija, Majka božja, megju kršćanima prvih stoljeća tako duboko ukorjenjena, da se sve zgražalo, kad se je bezbožni Nestorij usudio napadati naslov blažene Djevice kao Majke božje. S njim više nijesu htjeli nikake zajednice imati, nitko više nije išao u crkvu, gdje je on propovijedao, sve ga preziralo kao krivovjerca. Biskupi i pastiri crkve, znajući dobro, da bi cijelu tajnu spasa ljudi uništili, kad ne bi Mariju priznavali kao Majku božju, sa svom se gorljivosti zauzeli, da spase čast njezinu. Bio je g. 431. u Efezu sazvan općeniti crkveni sabor, kamo su došli biskupi iz svih zemalja, a kojemu je u ime papino predsjedao sv. Ciril, patrijarha aleksandrijski. Nestorij je bio, jer se nije htio svoje bludnje odreći, kao krivovjerac osugjen i lišen crkvenoga svoga dostojanstva. Ne da se ni opisati, kolikim slavljem i kojim znakovima radosti bijaše ta izjava crkve od stanovnika grada i od cijelog kršćanstva primljena. Na dan, kad se imala izreći odluka o časti Marijinoj i njezinom najodličnijem časnom naslovu, sakupio se gotovo cijeli grad pred crkvom, u kojoj se biskupi sastali. Od jutra do večera uztrajao narod, kao da mu nije ništa više na srcu, koliko čast Marijina. Napokon se vrata otvoriše, sv. Ciril izagje sa više od 200 biskupa i javi narodu osudu Nestorija i njegove nauke. Jedva su tu izjavu čuli, nasta na svim stranama megju narodom veselje, cijeli grad odzvanja od slavospjeva i pozdrava Marijinih, i svuda se čulo vjernike klicati: »Neprijatelj Djevice je svladan. Živila Marija! Živila velika, uzvišena, slavna Bogorodica! Živila Marija!« Oce sabora primali sa hvalama, te ih slaveći u slavlju sa bakljama kući pratili. Dragocjeni miomirisi se palili ulicama, kuda su išli. Cijeli grad bio presjajno rasvijetljen, i sve je nastojalo taj dan proslaviti, u koji je Marija iznijela slavnu pobjedu nad svojim neprijateljem. Kod te zgode dogodilo se i to, da je crkva angjeoskom pozdravu dodala riječi: »Sveta Marijo, Majka božja, moli za nas grješnike sada i u čas smrti naše. Amen.«

Marija je dakle, kako nas pismena i usmena riječ božja uvjerava, u istinu M a j k a b o ž j a i l i B o g o r o d i c a, jer je Isusa Krista, Sina božjega, po Duhu sv. začela i rodila. Velika, čudesna je ta čast Marijina, nadvisuje daleko sve angjele i ljude, i ništa nema osim Boga na nebu ni na zemlji,

što bi joj jednako bilo. Dok su najviši redovi angjela, kerubini i serafini, samo sluge božji, Marija je Majka božja. A baš ta čast Marijina razlog je našega ufanja. Da Marija nije Majka božja, ne bi mi imali Spasitelja, još danas bi čamili u ropstvu grijeha i gjavla, a vrata nebeska bila bi nam za uvijek zatvorena. Za što? Jer nas je mogao samo Bog-čovjek, Isus Krist spasiti. Da Marija nije Majka božja ili drugim riječima, da onaj, koga je ona začela i rodila, nije bio Bog-čovjek, već samo čovjek Isus Krist, to bi njegov život, muka i smrt, kao posve ljudski čini, imali samo konačnu vrijednost, on ne bi bio mogao za naše grijehe, koji, kao uvreda božja neizmjerni dug u sebi sadržavaju, potpuno zadovoljiti, niti bi nas bio mogao spasiti. Samo ako je Marija, Majka božja, je li ona Onoga u svojoj prečistoj utrobi začela i rodila, koji je Bog, mi smo u istinu spašeni, jer, sve što je za naše spasenje učinio, pošto izlazi iz njegove božanske osobe, imade neizmjernu vrijednost, a po tom je savršena zadovoljština za naše grijehe. Eto, b. s., kako je važno, da mi Mariju vjernim srcem štujemo kao Majku božju.

Je li Marija Majka božja, onda smijemo mi takogjer u moć njezinog zagovora bezuvjetno pouzdanje staviti. »Molite jedan za drugoga«, piše sv. Jakob, »da budete blaženi, jer mnogo može uztrajna molitva pravednika« (Jakob 5, 16). Mojsije je molio za Izrajelce, kad ih Gospodin htio radi njihovih grijeha uništiti i postigao im oproštenje grijeha, i milost; Ilija je molio, a nebo, koje je bilo tri godine i šest mjeseci zatvoreno, dade opet kišu i natopi žednu zemlju (Jakob 5, 17—18). Stjepan molio za Saula i taj bjesni neprijatelj kršćanske crkve obratio se u gorljiva apostola Isusovog. Imade li molitva svetaca, koji su ipak samo sluge božji, taku čudesnu moć, što možemo tek očekivati o zagovoru Marije, koja je Majka božja? Tko bi vjerovao, da će Isus Krist, najbolji Sin, odbiti koju molbu, što ju Marija, njegova preljubezna Majka, pred njegov prijestol donese? Gdje je megju ljudima dobar sin, koji ne bi saslušao molbe svoje majke? Pravo imadu stoga sv. oci i duhovni učitelji, kad Mariju nazivaju u stanovitom smislu svemogućom, u tom smislu, da ona sve postigne, što Sina svoga, koji je od naravi svemoguć, moli. Radujmo se dakle, što je Marija, Majka božja, jer kao Majka božja može nam sva dobra

i milosti isposlovati, što ih trebamo za sadašnji i budući život. Ne može li nam nijedan svetac ni angjeo više pomoći, još je Jedna, u koje ne ćemo uzalud pomoć tražiti Marija, Majka božja. O štujmo ju djetinjim srcem, zazivajmo puni pouzdanja njezin zagovor; izaberimo ju za svoju Majku i ne propustimo, svaki dan se staviti u njezinu zaštitu, da iskusimo njezinu ljubaznu i moćnu pomoć u životu i smrti. Ali, da se od Marije uzmognemo svemu dobru nadati, moramo njezin primjer slijediti, te osobito onu krepost ljubiti, koju je ona nad sve ljubila, te ju do zadnjega daha najsavršenije sačuvala, djevičansku čistoću. Marija bijaše i ostade uvijek djevica.

II.

U životu sv. Egidija, pratioca sv. Franje, pripovijeda se, da je neki crkveni učenjak, iz reda sv. Dominika, razmatrajući vječno djevičanstvo Marijino, bio mučen mnogim sumnjama i nemirom. Nije si mogao protumačiti, kako može Marija biti ujedno Majka i Djevica. Onda je čuo pripovijedati o časnom Egidiju, koji je bio na glasu velike svetosti. Odmah odluči k njemu poći i upitati ga za savjet u svojoj dvojbi i preporučiti se njegovoj molitvi. Kad je On časnomu slugi božjemu ispripovijedao svoju dvojbu, uze on palicu, udari njom o zemlju, i reče: »Brate moj, ne dvoj, Marija je Djevica prije poroda Kristova.« I odmah izagje iz zemlje prelijepi ljiljan. Egidij udari i drugi puta palicom o zemlju i reče: »Brate moj, ne dvoj, Marija je Djevica kod poroda Kristova.« I opet se razvi prekrasan ljiljan kod nogu njegovih. I po treći puta udari Egidije palicom o zemlju i reče: »Brate moj, ne dvoj, Marija je Djevica poslije poroda Kristova.« I taj put izagje prekrasan ljiljan. Pun začugjenja nad tom zgodom, ode učenjak, nestalo njegove sumnje i umirilo se srce njegovo. Hvalio je božjoj Majci neprestano za taj čudesni dokaz njezine materinje ljubavi, kojim ga oslobodila od njegovih nemira.

Makar je pripovijest, što nam je Surius u životu sv. Egidija pripovjeda, samo pobožna priča, to je ipak više nego li sigurno, da je Marija uvijek neokaljana, angjeoski čista Djevica bila i ostala, prije, a i poslije poroda Isusa Krista.

a) Da je Marija prije začetka i poroda Isusa Krista djevica bila, o tom ne će nitko sumnjati, jer se u evangjelju izrično kaže, da je arkangjeo Gabrijel od Boga poslan k jednoj djevici, kojoj bijaše ime Marija (Luka 1, 16). Da ona nije bila djevica, ne bi ju bio evangjelista kao taku označio, još manje bi ju bio Otac nebeski odlikovao i izabrao za majku svoga Sina. Više sv. otaca kaže, da je Marija već u najranijoj mladosti učinila zavjet vječne čistoće. To mnijenje temelji se na evangjelju, jer nas isto izvješćuje, da je Marija, kad joj angjeo vijest donio, da je od Boga odregjena za majku Spasitelja, odgovorila: »Kako bi to bilo, kad ne poznam muža?« (Luk. 1, 34). To je mogla reći ili zato, što je učinila zavjet vječne čistoće, ili jer je u opće čvrsto odlučila svoje djevičanske čistoće pod nikoju cijenu ne žrtvovati. Ona je naime tu krepost tako visoko cijenila, da je volila napustiti i čast postati majka božja, kad bi tu čast morala otkupiti gubitkom svoga djevičanstva. Tek, kad joj angjeo cijelu tajnu otkrio i osigurao joj, da će po Duhu sv. začeti i postati majka božja, a da ne će prestati biti Djevica, dade svoju privolju i reče: »Evo službenice Gospodinove, neka mi bude po riječi Tvojoj« (Luk. 1, 33).

b) Marija ostade takogjer čista, neokaljana Djevica, kad je Sina božjega začela i rodila. Ona postade majka, a da njezino djevičanstvo nije ni najmanje povrijegjeno. To veliko čudo, što ga Gospodin na njoj učinio, proreče već prorok Izaija: »Eto, Djevica će začeti i roditi sina, a ime njegovo bit će Emanuel« [Bog s nama] (Is. 7, 14). Da je Djevica, o kojoj ovdje govori prorok, u istinu Marija, slijedi već odatle, jer Onoga, koga ima ona začeti i roditi, nazivlje Emanuel, ime, koje pripada samo obećanom Spasitelju. Evangjelist pak proteže to proročanstvo proroka izrično na Mariju, kad zgodu o čudesnom začetku Kristovom zaključuje riječima: »To sve se pak dogodilo, da se ispuni, što je od Gospodina po proroku prorečeno, koji kaže: Eto, Djevica će začeti i roditi Sina i dat će mu ime Emanuel, što znači: Bog s nama« (Mat. 1, 22—23). Isto tako je sigurno, da se to proročanstvo nema uzeti u tomu smislu, da je Marija djevica bila samo do časa, kad je Emanuela, Sina božjega, začela i rodila; jer to ne bi bilo ništa izvanredna i čudesna, što je ipak Gospodin prema riječima proroka hotio učiniti; mnogo ih imade bo, koje ostaju

djevice, dok ne budu majke. To proročanstvo moramo u tomu smislu uzeti, da je Marija kao djevica začela i rodila ili svoje je djevičanstvo neokaljano sačuvala kod začetka i poroda božanskoga Djeteta. Kako se ta čudesna tajna dogodila, jasnim riječima pripovijeda evangjelje. Čitamo tamo: »Porod Kristov ovako se dogodio: Kad bi njegova majka Marija zaručena s Josipom, bi nagjeno, prije nego li se sastali, da je začela po Duhu sv. Josip pak, njezin muž, jer je bio pravedan, i nije ju htio staviti na zli glas, mislio ju potajno otpustiti. Kad se tom misli bavio, javi mu se eto angjeo Gospodnji u snu i reče: »Josipe, Sine Davidov, ne boj se Mariju, tvoju ženu, k sebi uzeti, jer što je začela, od Duha je svetoga i rodit će Sina, kojem ćeš dati ime Isus, jer će On osloboditi narod svoj od njegovih grijeha« (Mat. 1, 18—21). Jer Marija, kako angjeo izrično kaže, blagosoveni plod utrobe svoje nije na naravski način, već na čudesni od Duha sv. primila, to njezina djevičanska čistoća po začetku nije bila ni najmanje okaljana, već još više uzvišena i još više posvećena.

Je li Marija Isusa Krista bez povrede djevičanstva začela, to se po sebi razumjeva, da ga bez povrede djevičanstva i rodila. To je ujedno jednoglasna nauka sv. otaca. Neke ću samo navesti. Sv. Ambrozije kaže: »Božju mudrost valja slaviti koja je odredila, da je Sin božji od Djevice rogjen.« Sveti Augustin kaže: »Pristojalo se, da se Bog rodi od Djevice, kad se ponizio, da bude čovjek. On je svojoj rodici dao, da nije prestala biti djevica, kad je rodila.« Isti crkveni otac tumači nam tu tajnu, kako je Marija Majka i Djevica ujedno sa dvim lijepim prispodobama. »Kao što se zrake sunca kroz staklo lome, a isto ne slome, ni najmanje ne ozlede, isto tako je Krist, sunce pravde od Marije rogjen, a da nije njezinog djevičanstva povrijedio.« I opet: »Kao što je Krist poslije svoga uskrsnuća kroz zatvorena vrata k učenicima ušao i kako je izašao iz groba sa svih strana zatvorenog, a da ga nije ozledio, tako je izašao takogjer, a da nije povrijedio djevičanstva iz krila bezgrješne Djevice.« Napokon sv. Bernard kaže: »Nečuveno je, da ona, koja rodi, bude Djevica, da ima majka, koja je djevica ostala. Po redu naravi nema ondje djevičanstva, gdje je plodnost; kao što nema ni plodnosti, gdje je djevičanstvo neokaljano sačuvano. Ali jedna jedina je, u koje je zajedno plodnost i djevičanstvo, to se jednoć dogodilo, što se nikad više nije dogodilo, niti će se dogoditi.«

c) Da je Marija i poslije poroda Kristova ostala Djevica, slijedi iz postojane predaje, čega radi je crkva na jednoj sinodi u Rimu protivnu tvrdnju Helvecija, Iovijana i drugih krivovjeraca osudila. »Ne da se ni pomisliti,« kaže sv. Ambrozije, »da je Ona, koja u svom krilu Boga rodila, poslije toga istočnim grijehom okaljana čovjeka u to svetište primila.« Ili kako se može i pomisliti, da Ona, koja je u Duhu začela, u puti svrši? da ona, koja je bila pripravna radije odreći se časti biti Majka božja, nego li svoga djevičanstva, a poslije da je svoje djevičanstvo žrtvovala putenosti, a odrekla se časti čiste zaručnice Duha sv.? Ne; Marija je dijelila svoje mnijenje sa zaručnicom u pjesmi nad pjesmama, koja govori: »Moj ljubazni je moj, a ja sam njegova, on se pase megju ljiljanima« (Pjesma nad pj. 2, 16). Pak je li po nauci sv. Pavla stalež djevičanski daleko bolji, nego li ženidbeni, jer se djevica stara za stvar Gospodinovu, te se posvećuje na duši i tijelu, a udata za zemaljsko i misli kako bi se mužu dopala, zar da bi milosti puna, s kojom bijaše Gospodin, napustila tu odluku? (1 Kor. 7, 7). Marija je bila do duše sa Josipom zaručena, ali te zaruke njezinoj djevičanskoj čistoći nijesu ni najmanje naškodile. Kao što Josip nije znao, kad je Marija blagosoveni plod utrobe svoje od Duha sv. začela, već je tek od angjela o toj tajni morao biti poučen, tako se takogjer poslije, kad je Marija rodila, iz ljubavi k djevičanskoj čistoći i iz počitanja k Mariji, božanskoj Majci, suzdržavao od ženidbenih prava, i živio s njom u potpunoj uzdržljivosti. Zato se i danas ženidbe, u kojima muž i žena živu kao brat i sestra, nazivlju Josipove ženidbe. Sveti Jeronim navagja neke razloge, zašto Marija, djevičanska majka, nije ostala slobodna, već se morala udati. To se dogodilo, kaže, prvo, da se lozom Josipovom takogjer loza Marijina predstavi, jer ako Josip, kako njegovo rodoslovlje u evangjelju dokazuje, iz plemena Davidova potiče, tako je morala i Marija, a po tijelu i njezin Sin, Isus Krist, od toga plemena poticati, jer se židovi nijesu smjeli iz svoga plemena ženiti. Drugo, da Marija ne dogje na zao glas kao nećudoredna i da ne bude kažnjena, jer da nije bila zaručena s Josipom, to bi ju židovi, koji nijesu znali za njezino čudesno začeće po Duhu sv., bili okrivili radi

grješna općenja i kaznili. Treće, da ona na svojem bijegu u Egipat i za boravka svoga ondje zaštitnika, a Isus, božansko Dijete, hranitelja ima. Napokon, četvrto, kako dodaje sv. Ignacije, da bude gjavlu čudesno začeće i porod Kristov sakriven, jer je on držao, da Isus nije rogjen od Djevice, već od obične matere.

Što se u sv. pismu Isus naziva prvorogjeni sin Marijin, to odatle ne slijedi, da je još i druge sinove rodila, jer po načinu govora židova jedinorogjeni naziva se često prvorogjeni. Tako se naziva Mahir, prvorogjeni Manasesa, premda je on bio jedinorogjeni njegov, pošto je Manases imao samo jednoga sina (Joz. 17, 1). Lijepo tu opaža sv. Ciril alex.: »Zašto naziva Marija svoga Sina prvorogjenim? Jer poslije njega iz nje nijesu drugi sinovi rogjeni, jer je uvijek svoje djevičanstvo sačuvala.« I on dodaje: »Radi toga je jedinorogjena Riječ božja nazvana prvorogjeni, jer je On, pošto je tijelo, krv i druge tjelesne vlastitosti uzeo, kao i mi, zadobio prednost megju mnogom braćom.«

Kad na dalje evangjelista kaže: «Josip nije s Marijom puteno općio, dok nije rodila svoga prvorogjenoga Sina« (Mat. 1, 25), tim želi samo potvrditi, da je Marija plod svoga tijela ne od Josipa, već od Duha sv. začela. Tako kaže sv. pismo i o Miholi, kćeri Saulovoj, da nije djeteta rodila do dana smrti svoje (2 Kralj. 6, 23), čim je jasno izrečeno, da Mihol nije nikad djeteta rodila, jer poslije smrti svoje nije mogla više roditi. U evangjelju se napokon govori o braći Isusovoj. Tako su židovi kazali o Isusu: »Zar to nije sin drvodjelca? Zar se ne zove majka njegova Marija? a braća njegova Jakob, Josip, Simon i Juda? (Mat. 13, 55). Ali Jakob, Josip, Simon i Juda, koji se ovdje spominju kao braća Isusova, kako je poznato, bijahu samo rogjaci njegovi, sinovi žene Kleofine, po imenu Marije, koja je bila rogjakinja bl. Djevice Marije. U sv. se pismu rogjaci često nazivlju kao braća. Tako je Abraham nazivao Lota svojim bratom, premda mu nije bio brat, već sin njegovog brata. Zgodno kaže ovdje sv. Jeronim: »Zašto bi bio Isus na križu svoju sv. majku preporučio svomu ljubaznomu učeniku, kad bi bila još imala djece, koja bi za nju skrbila?«

Marija dakle bijaše i ostala uvijek čista, neokaljana Djevica prije, *u* i poslije poroda božanske Riječi, čega radi se pravom naziva — semper Virgo — uvijek Djevica. Ta nauka o postojanom Djevičanstvu Marije opet je nauka, koju moramo vjerovati pod gubitkom blaženosti, jer je ona već u trećem koncilu u Carigradu kao istina vjere izrečena, i jer je sabor u Rimu za pape Martina I. nad svima izrekao izopćenje, koji tu istinu niječu.

Baš ta angjeoska krepost, djevičanska čistoća bijaše, u kojoj je Gospodin tako veliku dopadnost imao, te je Mariju izabrao za majku Sina svoga. Bijaše u vrijeme, kad je imao Sin božji čovjek postati, u židovskoj zemlji mnogo žena i djevica, koje se svojim odličnim porodom, ljepotom, bogatstvom, i što je još više, svojim uzornim ćudoregjem isticale. Sve su težile za čašću Onoga začeti i roditi, kojega dolazak bijaše blizu i na kojega narodi čekahu. Ali nijednoj od njih ne pade ta čast u dio. Na zapovijed božju javlja se arkangjeo Gabrijel siromašnoj, nepoznatoj Djevici iz roda Davidova, imenom Mariji i navještao joj, da je odregjena za majku božju. A zašto je baš Marija odabrana za tu čudesnu čast? Sv. Bernard kaže: »Radi njezine neprispodobive čistoće.« Ona bijaše angjeo u tijelu. Kao što sunce sve zvijezde na nebu nadvisuje svojim sjajem, tako ona sjala sjajem svojih kreposti, osobito svojom čistoćom nad svima svoga roda. Već u nježnoj mladosti posvetila se dušom i tijelom Gospodinu, cvala je kao ljiljan megju trnjem, te je toliku vrijednost imalo djevičanstvo u njezinim očima, da se tek onda izjavila pripravnom za božje materinstvo, kad je bila sigurna, da preuzeće te časti ne će ni najmanje nauditi njezinoj djevičanskoj čistoći.

Uzmimo si Mariju, djevičansku Majku božju, za uzor, te i mi čistoću držimo u visokoj cijeni i brižno ju nastojmo sačuvati. Znajmo, ako se ta krepost jednoć izgubi, u vijeke se više ne može nadoknaditi. Osobito vas sjećam, kršćanski sinovi i kćeri, ne dajte, da vas okuži iskvarenost svijeta. Sačuvajte čisto srce i čisto tijelo; izbjegavajte sve, više od smrti, što bi moglo sv. čistoću i najmanje okaljati. Ali i vi, ženidbeni drugovi! morate se sa svom brižnosti starati za stalešku čistoću. Bludnja je, ako mislite, da je u vašem staležu sve dopušteno. Mnogi će ženidbeni drugovi za uvijek propasti, i to ne samo zato, jer svoju ženidbenu vjernost krše, nego jer ni svoga staleža nijesu po propisu zakona božjega držali.

*

Da svi uzmognete čistoću prema staležu sačuvati, sva sredstva upotrebljavajte, kojima se Marija služila, da sačuva djevičansku čistoću. Marija je živjela u samoći. Kad je angjeo k njoj došao, te joj vijest donesao, da ju Bog izabrao za majku Sinu svomu, nije ju našao u lakoumnom društvu, ne u buci svijeta, već u njezinoj tihoj sobici, gdje je vršila sveto sazmatranje i molila. »Čistoća je,« običavala je reći sv. Marija Magdalena od Pazzisa, »cvijet, koji raste samo u zatvorenim vrtovima i megju trnjem.« Tko sa iskvarenim svijetom lakoumno opći, plesove, kazalište i druge zabave mnogo polazi, na svim sajmovima bude, njegova čistoća će prije ili poslije stradati. Ljubite dakle samoću i čedan život! Čim manje dolazite sa svijetom u saobraćaj, te se suzdržavate od njegovih naslada, tim je sigurnija vaša čistoća. Marija se prestrašila, vidjevši angjela, tako je brižno pazila na svoju čistoću. Budite i vi oprezni, bdijte na svoje misli i čuvstva, da se nikad vatra nečistoće ne upali u vašemu srcu; bdijte na svoje oči, jer su iste često prozor, po kojem duh nečistoće ulazi u srce; bdijte na svoju okolinu, ne vjerujte laskavima i svakoga od sebe odbijte, kojega se ponašanje i najmanje pokazuje sablažnjivo. Marija je vršila razmatranje i molitvu usmenu. Moliti i razmatrati moramo i mi, da dobijemo snagu sve napasti svladati i krepost čistoće sačuvati. Sami po sebi smo slabi i naše naravske sile ne dostaju, da uvijek čisto živimo, zato si moramo milost božju postojanom i gorljivom molitvom isprositi. »Pošto sam znao,« kaže mudrac, »da ja drugačije ne bi mogao biti suzdržljiv, ako mi to Bog ne da, to sam stupio pred Gospodina i molio ga« (Mudr. 8, 21). Molimo dakle, u jutro već molimo Gospoda, da udalji od nas svaku pogibelj, u večer se opet preporučimo u njegovu svetu zaštitu; preko dana češće dignimo srce k njemu, a osobito u čas napasti ponovno molimo za njegovu pomoć. Posjećujmo, koliko možemo, osobito u nedjelju i blagdan Isusa u presvetom oltarskom sakramentu i molimo ga za dar svete čistoće, jer ondje možemo sigurno očekivati uslišanje. Osobito je preporuke vrijedno štovanje blažene Djevice Marije, ona, koja je sama čistoću cijenila nad sve, izmolit će nam tu krepost od svoga božanskoga Sina, ako je pravom pobožnosti štujemo. Češće treba na dalje, da razmatramo vječne istine, osobito zadnje stvari čovjeka, te si

često u pamet dozovemo, a osobito u napasti riječ: »Kratko je, što naslagjuje, vječno, što gori!« Ako ta sredstva marljivo upotrijebimo, uz pomoć božju sačuvat ćemo čistoću prema staležu, te se smijemo nadati, da će se na nama ispuniti riječ Isusova: »Blaženi čista srca, jer će Boga gledati« (Mat. 5, 8).

Amen.

XLIII. Propovijed.

Osamnajesta nedjelja po Duhovima.

Treći članak vjere.

„Začet po Duhu svetom, rogjen od Marije Djevice."

O životu Isusovom na zemlji.

»Budi utješen, sinko, tvoji grijesi su oprošteni« (Mat. 9, 2).

Glasoviti, a zajedno i pobožni admiral Alfonso Abuquerque bijaše jednoć u velikoj pogibelji, da će mu se brod razbiti, te njega i sve njegove ljude pjeneći se valovi morski progutati. Sve naprezanje mornara bijaše uzalud, badava svi povici k nebu za pomoć. Pogibelj bila svaki čas sve veća, po ljudsku sudeći na spas se više nije moglo ni pomišljati. Onda uze Alfonzo jedno dijete, koje je slučajno u jednom kutu lagje opazio, podiže ga prema nebu i sa svom srdačnošću molio: »Gospodine, ako mi ne zaslužujemo uslišanje, pogledaj ipak milostivo na ovo dijete i spasi nas radi njegove nedužnosti.« I eto! bura prestane taj čas i lagja se spasi. »Tako,« dodaje sv. Alfonzo, koji nam tu pripovijest pripovijeda, »moramo i mi učiniti. Mi smo Boga uvrijedili i osugjeni smo na smrt vječnu, a božja pravda traži zadovoljštinu, koje mi nikako dati ne možemo. Što ćemo dakle početi? Zar ćemo zdvojiti? Ne, mi moramo Bogu njegovog Sina, koji je za nas dijete postao, žrtvovati i s pouzdanjem reći: »Gospodine, mi ne zaslužujemo milosrgja, niti Ti možemo zadovoljiti za naše grijehe, ali pogledaj na

Isusa, Tvojega Sina, Nedužnoga i Svetoga, i budi nam radi njega milostiv! Ako mi i ne zaslužujemo oproštenje, to zaslužuje Tvoj Sin, koji te za nas po svojoj muci i smrti za oproštenje moli.« To dakle moramo činiti, k Isusu, našemu predobromu Spasitelju moramo se uteći, onda ćemo milost kod prijestola božjega naći. Isus sam ništa više ne teži, nego da mi u našoj grješnoj bijedi k njemu dogjemo i pomoć u njega tražimo; tà on je prijatelj grješnika i došao na svijet tražiti i blaženima učiniti, što je izgubljeno bilo. Kako se milosrdan očitovao prema uzetomu u današnjem sv. evangjelju! Jedva ga opazio pred sobom, to je već imao srdačno smilovanje s njim i rekao: »Budi utješen, sinko moj, tvoji grijesi su ti oprošteni!« Pošto je njegovu bolesnu dušu iscijelio, oslobodio ga i od njegove tjelesne muke, veleći: »Ustani, uzmi svoj krevet i idi kući!«

O toj dobroti i milosrgju našega božanskoga Spasitelja osvjedočit ćemo se još mnogo puta, kad pobliže razmotrimo ono, što je on za svoga zemaljskoga života učinio i trpio. Sada ćemo, pošto smo prije četrnajest dana razmatrali tajnu njegovog utjelovljenja, svoj pogled svratiti na njegov život, te bar glavne zgode iz njega k srcu si uzeti. Danas samo o tomu, što se s Isusom dogodilo:

1. Prije njegova poroda.
2. Kod njegovog poroda.
3. Kratko poslije njegovog poroda.

I.

Marija bl. Djevica stanovala je u Nazaretu, kad joj Gabrijel donesao vijest, da će Isusa Krista, Sina božjega, po Duhu sv. začeti. Milosti puna tajna utjelovljenja Kristova dogodila se dakle u Nazaretu, neznatnom i prezrenom gradiću u Galileji, koji je do 40 sati od Jeruzalema i Betlehema udaljen. Poslije čudesnog začeća božanskoga Spasitelja posjetila je Marija svoju tetku Elizabetu, ženu svećenika Zakarije, koja je još u svojim starim danima bila blagosovena sv. Ivanom, da joj pomaže kod njezinog porogjaja, a ujedno da s njom Gospodina slavi, koji je objema tako veliku milost iskazao. Poslije toga ode opet Marija natrag u Nazaret, da čeka porod božanskoga Djeteta. Kad je Josip, koji je s njom zaručen bio,

opazio njezinu trudnost, dogje u veliku nepriliku, jer mu Marija iz poniznosti još nije ništa kazala o onomu, što se s njom dogodilo, ona je tu zgodu prepustila Gospodinu, u čvrstom pouzdanju, da će On sve na dobro svesti. I nije se prevarila, jer se Josipu baš onda, kad je mislio nju potajno otpustiti, angjeo javio, koji mu reče: »Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti Marije, tvoje žene, jer što je u njoj začeto, od Duha je svetoga i ona će roditi Sina i dat ćeš mu ime Isus, jer će On spasiti narod svoj od njegovih grijeha« (Mat. 1, 20—21). Josip se umirio, pun počitanja uze Mariju k sebi (jer on, premda je s njom zaručen bio, još nije s njom stanovao pod istim krovom). i stanovaše s njom u Nazaretu. Sve pripreme za porod božanskoga Djeteta bijahu gotove. Ali Isus se nije imao roditi u Nazaretu, već u Betlehemu, jer tako je Bog već prije 700 godina po proroku Miheji prorekao. A kako će se to zbiti? Niti Josip ni Marija nijesu na to mislili, da Nazaret ostave, te pogju u nepoznati im i daleko udaljeni Betlehem, a i porod božanskoga Djeteta bijaše blizu. Bog se poslužio za izvedenje svoje odluke rimskim carom Augustom. »Dogodi se pak,« veli evangjelista, »u one dane, da je od Augusta cara izašla zapovijed, da se cijela zemlja popiše. I oni pogjoše, da se prijave, svaki u svoj grad. I Josip pogje iz Galileje, grada Nazareta, u Judeju, u grad Davidov, koji se zove Betlehem, jer je On bio iz kuće i plemena Davidova, da se sa Marijom, svojom zaručenom ženom, koja bijaše trudna, prijavi« (Luk. 2, 1—5). Car Augusto, pod kojega vlašću bijaše onda zemlja židovska, hotio je broj stanovnika i njihov imutak znati, to bijaše razlog, zašto je naložio popis cijele zemlje. U tu svrhu morao je svaki poći na mjesto, odakle je poticao, po svoj prilici zato, jer se ondje čuvali registri plemena. A jer su Marija i Josip poticali iz plemena Davidova, koji se u Betlehemu rodio, to su svakako morali onamo poći, da se upišu. Tako je imao poganski car, da nije ni znao, ni hotio, ispuniti proročanstvo proroka i učiniti, da se Isus nije rodio u Nazaretu, već u Betlehemu. Klanjajmo se božjoj providnosti, koja znade čine ljudi tako čudesno voditi, a da njihove slobode ne stegne!

Kako god je zapovijed cara za Mariju i Josipa bila tvrda, ipak nijedan čas nijesu oklijevali istu izvršiti. Odmah se spremili i došli poslije mnogih teškoća u Betlehem. Tu nam daju

Marija i Josip lijepi primjer u poslušnosti prema svjetskoj oblasti. Premda je rimski car bio poganin i na nepravedni način židovsku zemlju pod svoje žezlo skučio, to mu se ipak pokoravali bez protivljenja, nijesu se tužili ni mrmljali na daleki put, koji su imali provaliti, a koji je za Mariju tim teži bio, jer je vrijeme njezinog porogjaja svaki dan nastupiti moglo. Koliko više se mi moramo kršćanskoj i zakonitoj oblasti pokoravati! Koliko više moramo mi zakone i propise vršiti, koji su rijetko spojeni s velikim teškoćama i koji osim toga idu samo za općenitim dobrom! Čuvajte se dakle svakog protivljenja i bune proti oblasti, ne mrmljajte protiv iste, već ju štujte kao zamjenicu božju, te ju u svemu, što nije očito proti volji božjoj, spremno slušajte. K srcu si uzmite riječ apostola: »Svaka duša neka se pokorava vlastima, koje vladaju, jer nema vlasti, da nije od Boga, a što su vlasti, od Boga su ustanovljene. Tko se prema tomu protivi vlasti, protivi se uredbi božjoj, a koji se istoj protive, sami na sebe navlače prokletstvo« (Rimlj. 13, 1—2).

Marija i Josip bili su u Betlehemu, njihova glavna briga bijaše zgodni stan naći; to su prilike Marijine nužno tražile. »Ali,« opaža evangjelista, »za njih ne bijaše mjesta u gostionici« (Luk. 2, 7). U Betlehemu nalazilo se mnogo stranaca, koji su takogjer ovamo došli, da se upišu; Marija i Josip bili su siromašni i nijesu mogli da za stan mnogo plate, uzalud su dakle kucali na vrata betlehemita, nitko ih nije hotio primiti. Kako im je žalostan položaj bio? Noć je nastala, vrijeme je bilo neugodno i hladno, jer je bio 24. prosinac; dani trudnoće Marijine postigli su svoj konac, a oni su bili bačeni na ulicu i nije bilo čovjeka u cijelom Betlehemu, koji bi im se smilovao i gostoljubivo ih primio. Ah, koliki je otpor iskusio božanski Spasitelj već u času, kad je hotio u taj smrtni život ući! Kako pravo ima sv. Ivan, kad o njemu piše: »On dogje u svoje vlasništvo, ali njegovi ga ne primiše« (Iv. 1, 11). Bogati betlehemci ćute se dobro u svojim ugodnim stanovima; jedu, piju, spavaju, a Sin čovječji nema, kamo da položi glavu svoju« (Mat. 8, 12). B. s. jeste li siromašni, ako na cijeloj širokoj zemlji nema kućice, koju bi mogli svojom nazvati, a ljudi vas bez srca ispred vratiju tjeraju i dadu, da u velikoj zapuštenosti stradate, to mislite na Isusa, Mariju i Josipa, koji u cijelom

Betlehemu i kod istih rogjaka nijesu našli primitak, te svoje pouzdanje stavite u Boga, Oca vašega na nebu. On, koji hrani ptice u zraku, i cvijeće poljsko odijeva, sigurno vas ne će ostaviti. Makar imali uvijek teške dane na svijetu, tješite se sa blaženošću, koja vas na drugom svijetu čeka. Samo ako ste pobožni i u svako vrijeme činite, što je pravo, to ćete jednoć biti s Bogom, vašim Ocem, kao njegova predraga djeca k stolu sjesti i nasićeni radostima neba u sve vijeke slavlje slaviti i s Petrom reći: »Gospodine, tu je dobro biti« (Mat. 17, 4). Blaženi,« kaže sam Krist, »blaženi siromašni duhom, jer je njihovo kraljevstvo nebesko« (Mat. 5, 3).

A za što stanovnici Betlehema nijesu Isusa, svoga božanskog Spasitelja, primili? Jer ga nijesu poznavali, a osim toga nijesu znali cijeniti milost, koju bi im njegov primitak pribavio. Kad bi bili znali, tko je Onaj, kojega je Majka na njihova vrata kucala i koje blago im milosti nugja, bili bi mu bez dvojbe svoje stanove najljubaznije otvorili, te ga koliko moguće bolje pogostili. Ipak tvrdoća njihovog srca ne može se ispričati, oni su bo vidjeli nevoljni položaj Marije i Josipa i to im je imao biti dovoljan razlog, da im se smiluju i stan im dadu. B. s. Isus traži i u nas stan. »Eto«, kaže on sam, »stojim pred vratima i kucam« (Objavlj. 3, 20). On želi, da mu svoje srce otvorimo, ljubimo ga nad sve, te mu u ljubavi služimo u sve dane našega života. Blago onima, koji ispunjaju njegovu želju, jer se on kod njih nastani i usrećuje ih vremenito i vječno. »Tko moj glas čuje i vrata mi otvori, k njemu ću ući, i s njim večeřu imati i on s menom« (Otkrivlj. 3, 20). Jao pak onima, koji poziv milosti Isusov ne uvažuju i od sebe ga odbiju. On će ih ostaviti i oni će u svojim grijesima umrijeti.

Marija i Josip svakako se nalazili u žalosnom položaju, ali odvažnosti nijesu izgubili, niti se srdili na nemilosrdne betlehemce, oni staviše svoje pouzdanje u Gospodina, koji svojih nikada ne ostavlja, nadajući se, da će gdje drugdje zaklonište naći. Ostaviše grad i stigoše na polje. Ondje nagjoše jednu špilju, u kojoj su boravili pastiri i njihova stada. U to kukavno mjesto stupiše, i tamo se nastaviše. To je imalo biti mjesto poroda Onoga »po komu je sve učinjeno, a bez kojega nije ništa učinjeno, što je učinjeno« (Iv. 1, 3). Ali kako god je to mjesto Kralja kraljeva siromašno i bijedno, to je ipak postalo slavnije

i časnije nego li sve rezidencije zemaljskih vladara. Pećina u kojoj se Isus rodio špilja je, zapadno od Betlehema, po prilici 200 koračaja od grada udaljena. U mekom kamenu je izklesana, po prilici 40 nogu duga, kod ulaza 12 široka, u pozadku nešto uža. Za potporu svoda tri su stupa od porfira podignuta, usred pećine jest udubina sa žrtvenikom, na kojem se sv. misa prinosi i koji rasvijetljuje 35 svjetiljaka. U toj udubini drži se, da je Marija rodila Sina božjega. To mjesto je pokriveno bijelim mramorom oko kojega stoje riječi: Hic de virgine Maria Jesus Christus natus est.« »Ovdje je od Djevice Marije rogjen Isus Krist«. Tako se to sv. mjesto do današnjega dana uzdržalo, dok sjajnim palačama Jeruzalema nema ni traga. Kraljevi i knezovi sa počitanjem dolaze u tu sv. špilju, padaju u prah i klanjaju se Onomu, koje se ovdje u najvećem poniženju i siromaštvu rodio, da nas smrtnike uzvisi i vječnim dobrima obogati. O ne dajmo se zaslijepiti djelima ljudi, kojih nestane kao mjehurića sapuna, Boga se držimo i služimo mu nerazdijeljenim srcem, jer su samo njegova djela i njegova plaća vječna!

II.

Čudesnu i milosti punu tajnu poroda Sina božjega pripovijeda evangjelista jednostavnim riječima: »Dogodi se pak, kad oni (Marija i Josip) tamo bijahu, dogje vrijeme, da ona rodi. I ona rodi svoga prvorogjenoga Sina, povi ga u peljenice i postavi ga u jaslice jer u gostionici ne bijaše za njih mjesta« (Luk. 2, 6—7). Utješno obećanje, što ga Bog već našim praroditeljima odmah poslije njihovog pada dao, i što ga tijekom vremena po prorocima često ponovio, sada se ispunilo, Mesija za kojega dolaskom je nesretni rod ljudski toliko čeznuo i toliko uzdisao, boravi sada na zemlji. »I riječ tijelo postala i prebivala megju nama«. A kako se Isus Krist na svijet javio? Zar u sjaju svoga bož. Veličanstva, kao Gospodar četa kao kralj neba i zemlje? O ne, on se javio kao siromašno i nemoćno djetešce, po tijelu tako slabo i nemoćno, kako svako ljudsko dijete, prvi glas njegov je plač. Javio se u najvećem poniženju; jer na njemu ništa ne vidimo, što bi nam očitovalo njegovu božansku čast, niti što bi ga od najsiromašnijeg djeteta ljudskoga odlikovalo. Javio se u skranjem siromaštvu i pećina je njegova palača, jaslice njegova koljevka, sijeno i slama njegov ležaj. Tako siromašno, tako lišeno svih dobara i udobnosti života ne dolazi na svijet, ni najsiromašnije dijete prosjaka, kako Isus Krist, Sin božji, Spasitelj naš.

A za što se hotio Sin božji u takom siromaštvu i poniženju roditi? Za što drugo, nego da nam odmah kod svoga dolaska na svijet put pokaže, kojim moramo poći, hoćemo li biti njegovi učenici i spasiti se. »Sve što je u svijetu jest pohota puti, pohota očiju i oholost života, što nije od Oca već od svijeta« (Iv. 2, 16), Svijet hoće posjedovati, uživati, vladati, želi posjedovati zemaljska dobra, uživati putene radosti i naslade, vladati nad stvorovima i nad samim Stvoriteljem. Onaj je u njihovim očima najsretniji, koji može svoje zemaljske dane u nepomućenom blagostanju sprovoditi i svojim strastima po volji zadovoljavati, koji novaca i dobra u obilju posjeduje, koji ima ugled i nikoga ne mora slušati već svima zapovijedati. Taj krivi sud i nastojanje svijeta hotio je Isus Krist već kod svoga poroda osuditi, te nas, kako apostol kaže, poučiti »da se mi bezbožnosti i svjetskih naslada odrečemo, ćudoredno, pravedno i Bogu dopadno živimo na ovomu svijetu« (Tit. 2, 12). »Hoćeš li ti«, tako dovikuje bož. Dijete u jaslicama svakomu, »hoćeš li ti biti dionik blaga mojih milosti i spasiti se, to moraš tijelo svoje zajedno s njegovim nasladama krotiti i život u trapnji sprovoditi, moraš biti siromašan u duhu i ne smiješ srca svoga ovjesiti za dobra zemaljska, moraš biti malen u tvojim vlastitim očima i radije slušati nego li vladati«. Tu važnu nauku našega ljubeznoga Isusa uzmimo si k srcu i učinimo ju pravilom našega života. A kako bi težili za mekoputnim životom, kad se Sin božji svojevoljno lišio svoje slave i nebo zamijenio sa zemljom tom dolinom suza! Kako bi još pohlepno težili za zemaljskim dobrima, kad je Sin božji najveće siromaštvo učinio svojom baštinom. Kako bi čast i slavu u svijetu tražili, kad se Sin božji tako duboko ponizio, da je u spodobi sluge na zemlji živio i bio poslušan do smrti križa!

Ali premda se Sin božji ponizio, kad je na svijet došao, to je njegov porod bio više proslavljen nego li porod kojega zemaljskoga vladara. Kod njega nalazimo kao uvijek tako već kod njegovog poroda najdublje poniženje i najveće uzvišenje

zajedno. Kad se u špilji rodio i kao slabo djetešce bio u jaslice položen, bijaše tamna noć, sve je već usnulo, nijedan čovjek nije ni slutio o čudu čudesa, što ga Bog u svojoj bezkonačnoj ljubavi učinio. Samo nekoliko pastira nalazilo se još na polju i stražilo svoja stada. Oni su bili jednostavne, poštene duše, puni nevinosti i pobožnosti, kao dječak David, koji je prije 1000 godina u toj okolici pasao ovce svoga oca. Kad su dakle za tamne noći zajedno bdjeli »eto, stade angjeo pred njih i slava božja ih obasjala i oni se vrlo prestraše. A angjeo im reče: Ne bojte se, jer eto, javljam vam veliku radost, koja će snaći sav narod; jer danas vam se rodio u gradu Davidom Spasitelj, koji je Krist, Gospodin. I to vam je znak: Naći ćete dijete povijeno u peljenice i položeno u jaslice«. (Luk. 2, 8 do 12). Bog dakle nije hotio tajnu poroda svoga Sina odličnicima i bogatima iz Jeruzalema ili Betlehema očitovati, jer oni nijesu imali smisla za što višega; već poniznim i pobožnim pastirima, kojih srce bijaše sposobno za božansko. Tako se već sada ispunila riječ božanskog Spasitelja: »Slavim Te Oče, Gospodaru neba i zemlje, da si to sakrio od mudraca i učenjaka, a očitovao malenima«. (Mat. 11, 25). Kršćanska religija je do duše za sve odregjena za učene i neuke, za bogate i siromahe, za visoke i niske; ali velikaši ovoga svijeta malo imadu težnje za njom; ne mogu se odlučiti da zataje sebe same i budu ponizni učenici Isusa Krista. Takogjer se mnogo ne zanimaju za vječna dobra, jer na zemlji prilično sve posjeduju, što njihovo srce želi. Njihova je želja, ono, što im svijet pruža, uvijek posjedovati i uživati moći, a nikad ne morati umrijeti. Metuzalem im je najsretniji čovjek, jer je živio do blizu 1000 godina. Drugačije je s ljudima siromašnoga i priprosta staleža, kojima zemlja donosi samo korov i trnje, to se oni o nju ne ovjese, već teže za boljom sudbinom; prihvaćaju s toga kršćansku vjeru s veseljem, koja im za kratkotrajna pomanjkanja i teškoće ovoga života savršenu i vješnu blaženost u ufanje stavlja, te se smatraju sretnima, da mogu u toj vjeri živjeti i umrijeti. Radujte se dakle vi siromašni i prezreni kršćani, vi ste stvoreni da budete pravi učenici Isusovi, prema vama imade takogjer Isus posebnu ljubav, vi ste djeca njegovog srca i njegova je najveća želja, da vi jednoć s njim u nebu vladate! »Siromasima se propovijeda evangjelje». (Mat. 11, 5). Budite samo pobožni, idite samo postojano stazom kreposti i strpljivo snosite križ, koji počiva na vašim legjima, vi pripadate u broj onih, kojima će Isus jednoć doviknuti: »Dogjite svi k meni, koji ste oterećeni i umorni ja ću vas okrjepiti (Mat. 11, 28).

Jedva je angjeo pobožnim pastirima porod Isusov navijestio, kad se javi množina nebeskih četa, koje su Boga slavile i govorile: »Slava Bogu na visini a mir ljudima na zemlji, koji su dobre volje« (Luk. 2, 13—14). Utjelovljenje božanske Riječi djelo je neizmjerne ljubavi i milosrgja božjega, radi toga djela zaslužuje On hvalu i slavu od angjela i ljudi. Čuvstvom dakle najvećega počitanja i zahvalnosti moramo često ponavljati slavospjev »Slava Bogu Ocu, Sinu i Duhu sv.« Slava Ocu, koji se na nas smilovao i svoga jedinorogjenoga Sina za nas dao; slava Bogu Sinu, koji čovjekom postao, da nas spasi i blažene učini. Slava Bogu Duhu sv., koji je utjelovljenje Sina božjega u Mariji, prečistoj Djevici, svojom božanskom silom izveo! Kad se Isus Krist na zemlji javio, donio nam je mir i to mir s Bogom, jer nas s Bogom izmirio, te nam njegovu ljubav stekao; mir s nama samim, kad nas je opravdao i posvetio, tako da se svomu životu u istinu radovati možemo; mir s našim bližnjim, kad nas je združio u sv. općinstvo, u kojem je prva i glavna zapovijed: ljubav. Toga trostrukoga mira budemo samo onda dionici, jesmo li dobre volje, t. j. ako o Bogu dobro mislimo, te se njegovom svetom zakonu veselo pokoravamo. Tko nije dobre volje, kojega je srce zlo, taj nikad ne će primiti dragocjeni dar mira.

Kad je angjela nestalo, rekoše pastiri megjusobno: »Idimo u Betlehem, da vidimo, što nam je rečeno i što nam Gospodin objavio.« I oni dogjoše žurno i nagjoše Mariju i Josipa i dijete, koje je ležalo u jaslicama. Bez sumnje se bacili na koljena pred božanskim Djetetom puni počitanja i zahvalnosti i poklonili mu se. Kad su se udaljili, pripovijedali su sve, što im se dogodilo, i svi, koji su to čuli, čudili se. »Marija pak čuvala sve, što su govorili u svojem srcu« (Luk. 2, 15—19). B. s. slijedimo i mi primjer tih pobožnih pastira i mi pohitimo do jaslica, da božanskom Djetetu prinesemo žrtvu klanjanja. To dijete zaslužuje našu najiskreniju ljubav i štovanje, jer se ono iz ljubavi k nama tako duboko ponizilo i isti svoj život žrtvovalo. Osobito na sv. Božić, koji crkva svake godine na spomen milosti

punog poroda božanskoga Spasitelja slavi, živo si predstavimo ljubav, koju je do nas imao, te dobra i milosti, koja zahvaljujemo njegovom utjelovljenju. Pobožni kršćani su od vajkada slavili sv. Božić sa čuvstvom djetinje radosti i sve činili, da božanskom Djetetu dokažu svoje počitanje, ljubav i zahvalnost. Sv. Franjo Asiski bio je na sv. Božić u razmatranje ljubavi Djeteta Isusa posve zamišljen, a tople suze tekle njegovim licem. Tri godine prije smrti dogje mu pače misao, da načini t. zv. jaslice i tako si predstavi porod Isusa Krista. U tu svrhu odabra on jedno mjesto u šumi nedaleko od Castrum Grecii. Tu je jednu staju sagradio, te u nju postavio jaslice i žrtvenik. Tu se vidjelo milo dijete Isus ležati u jaslicama, a uza nj su stajali Marija i Josip, angjeli i pastiri. Na svetu noć sve je bilo svečano rasvijetljeno. Onda je skupio svetac svoju redovničku braću, sa svih strana navalio kršćanski narod, da prisustvuje ljupkoj svečanosti. Držala se svečana služba božja, a sam sv. Franjo propovijedao i tumačio tako živo siromaštvo i ljubav Djeteta Isusa, da su svi plakali i uzdisali. Sv. Vinko pripovijeda u jednoj božićnoj propovijedi ovu zgodu: Neki pobožni trgovac običavao svake godine na sv. Božić pogostiti siromašno dijete, siromašnu ženu i siromašnoga muža. Tim je hotio častiti sv. obitelj. Kad je ležao na smrtnom krevetu, ukaza mu se u snu dijete Isus, Marija i Josip i reče mu utješne riječi: »Jer si ti nas na sv. Božić tako često pogostio, to budi i ti naš gost u nebu.« Pobožni trgovac, koji kod svojih mnogih svjetskih poslova nije nikad zaboravio na spas svoje duše, još se jednoć probudio od toga sna pun nebeske utjehe, da skoro na to za uvijek blago u Gospodinu usne. Tako moramo i mi sv. Božić svaki put s pravom pobožnosti, svetim odlukama i pobožnim vježbama slaviti, da se iskažemo zahvalni božanskom Spasitelju za najveći dokaz njegove ljubavi i postanemo dionici blaga milosti njegovog poroda.

III.

Evangjelje nam pripovijeda o božanskom Djetetu dvije zgode, koje se kratko poslije njegova poroda dogodile: njegovo obrezavanje i prikazanje u hramu.

Obrezavanje kod židova nije bila svojevoljna cere-

monija, već strogi propis božjega zakona. »Dijete od osam dana,« glasio je propis, »imade se u vas obrezati, svaki muškarac u vašemu plemenu... Muškarac, koji nije na tijelu svojega prepucija (zalupe) obrezan, njegova duša ima se iskorjeniti iz naroda, jer je moj zavjet ništetnim učinio« (1 Moj. 17, 12—14). Svaki židov dakle bijaše pod kaznom smrti obvezan, dati se obrezati, jer obrezavanje bijaše znak zavjeta, po kojem se narod izrajelski od svih ostalih naroda zemlje razlikovao i ujedno sredstvo, po kojem je bio od grijeha čišćen i posvećen Gospodinu. Ne trebam ni spominjati, da taj propis zakona za Isusa, božansko Dijete nije imao ni najmanje obvezanosti, On bijaše Sin božji, a po tom zakonima, koji su bili dani samo za ljude, nije bio podvrgnut. Osim toga bio je zakon obrezavanja samo za ljude dan, koji su u istočnom grijehu začeti i rogjeni, jer, kako sv. Augustin i drugi crkveni oci uče, bijaše obrezavanje sakramenat grješnika, t. j. od Boga odregjeno sredstvo, po kojemu bijahu Izrajelci očišćeni od istočne ljage. Isus pak bijaše prost i od sjene grijeha, s toga se nije mogao dati obrezati. A zašto se podvrgao tomu propisu? Iznajprije iz poslušnosti prema Mojsijevom zakonu. On je hotio tako činom izreći, što je poslije riječima priznavao: »Ne vjerujte, da sam ja došao zakon ili proroke dokinuti. Nijesam došao dići ih, već ispuniti« (Mat. 5, 17). Tim, što se Isus dao obrezati, uzeo je svojevoljno obvezu na se, zakon Mojsijev, makar bio još tako težak, u cijelom njegovom opsegu ispunjati, kako apostol kaže: »Još jednoć svakomu čovjeku tvrdim, koji se dade obrezati, on je dužan cijeli zakon ispuniti« (Gal. 5, 3). Na dalje bijaše poniznost, koja je Isusa sklonula, da se podvrgne zakonu obrezavanja. On se doduše nije mogao na taj način poniziti, da sam sebe smatra grješnim, jer je bio prost od svake ljage grijeha i sama svetost, ali je hotio iz poniznosti, da ga drže za grješno ljudsko dijete. Baš zato se dao obrezati, jer je obrezavanje samo za običnu, sa istočnim grijehom opterećenu djecu ljudsku bilo odregjeno, to je on učinio, te su za nj držali, da on takogjer spada u broj take ljudske djece. Isus se napokon dao obrezati, da ljudima odmah kod svoga ulaza u svijet dade dokaz svoje prevelike ljubavi, kad je već tu jedan dio svoje drage krvi prolio, koju je jednoć na križu hotio do zadnje kaplje proliti. U obrezavanju dakle

daje nam božanski Spasitelj lijepi primjer poslušnosti, poniznosti i ljubavi bližnjega. Ili recite mi: podlaže li se Isus svojevoljno tako teškomu zakonu, kako je bilo obrezavanje, zar da se mi ne podložimo zakonu milosti, koji je tako sladak jaram i tako lako breme? Je li se Isus tako duboko ponizio, da je ho'io, te su ga smatrali griješnim ljudskim djetetom, zar da nama bude teško, koji smo grješnici od utrobe materinje, a svoj smo život mnogim grijesima okaljali, isto se tako poniziti i dati, da nas naš bližnji ponizuje? Je li Isus imao prema nama tako veliku ljubav, da je već u prve dane svoga zemaljskoga života svoju presvetu krv za nas prolijevao, zar da i mi svojega bližnjega ne ljubimo iskreno, pak njemu iz ljubavi bar male žrtve prinosimo? Obrezavanje Isusovo napokon nalaže nam dužnost, da se mi na duhovni način obrežemo. To duhovno obrezavanje jest u tomu, da mi grješne sklonosti i naslade tijela krotimo i velikodušno si sve uskratimo, što priječi naše posvećenje. To od nas traži i božanski Spasitelj, veleći: »Tko hoće mene slijediti, neka zataji samog sebe i uzme križ svoj i slijedi mene« (Mat. 16, 24).

Kod obrezavanja dobilo je božansko Dijete ime I s u s. To ime nijesu mu dali Marija i Josip po svojoj namisli, već po izričnoj volji Boga, jer im on po arkangjelu Gabrijelu rekao, da mu dadu ime Isus. Pošto smo mi o presvetomu Imenu Isus već govorili, to ovdje ponavljam samo kratku opomenu, da prema tomu božanskomu Imenu uvijek imadete najveće počitanje, da ga nikada drugačije ne izgovarate, već prignuvši glavu i s pravom pobožnosti, te ga često, osobito u svim pogibeljima i napastima pouzdano zazivljete, da vam to ime donese spas u životu i smrti. Jer je božansko Dijete osam dana poslije poroda, kako to propisuje zakon Mojsijev, bilo obrezano, to crkva slavi blagdan o b r e z a v a n j a G o s p o d i n o v a svake godine osmi dan poslije sv. Božića. Od velikog je značenja, što sa obrezavanjem Gospodinovim počima nova gragjanska godina, tim budemo sjećani, da mi kršćanskoj religiji našu zemaljsku sreću zahvaljujemo, da mi sve svoje poslove vršimo u ime Isusovo i u opće kao dobri, duhom religije prožeti kršćani godine našega života sprovedemo.

Još ću u kratko spomenuti jednu zgodu, koja se s Djetetom Isusom 40 dana poslije njegovog poroda zbila, naime

njegovo p r i k a z a n j e u h r a m u. Zakon je Mojsijev odregjivao, da trudne žene, koje su rodile dječaka, 40 dana poslije poroda u predvorje hrama moraju doći i ondje se očistiti i propisanu žrtvu obaviti (3 Moj. 12, 2 slj.). Žrtva za bogate majke bijaše: janje i golub, a za siromake: dva golubića. Marija ne bi bila dužna taj zakon ispuniti, njoj bo nije bilo nužno čišćenje, kad Isusa, blagosoveni plod utrobe svoje nije na naravski način začela, već po Duhu sv. Ali se ipak, jer nad sve ljubi poslušnost i poniznost, stavlja u red običnih majka i ispunja zakon čišćenja, nama za primjer, da i mi ono, na što nijesmo strogo obvezani, a što je ipak dobro i Bogu dopadno, rado činimo, osobito ako nam se kod toga pruža prilika, vježbati se u poniznosti. Dobar kršćanin u opće ne ograničuje se samo ono činiti, što je strogo zapovijegjeno; njegova duševna gorljivost i njegova ljubav k Bogu sile ga, da dobro čini, gdje, kad i kako može.

Drugi zakon je propisivao, da se svi prvorogjeni Gospodinu prikažu (2 Moj. 13, 2). Matere su dakle morale svoje prvorogjene sinove u hram donijeti, tamo ih Gospodinu prikazati i onda, ako nijesu bili iz plemena Levi, otkupiti ih sa pet sekla, t. j. sa 2 for. i 30 novč. po našem novcu (4 Moj. 3, 47). Taj zakon je Bog Izrajelcima dao, da se uvijek zahvalna srca sjećaju milosti, što im ju iskazao kod njihova izlaza iz Egipta. Jer dok je angjeo sve prvorogjence Egipćana jedne noći poubijao, prošao je mimo kuća Izrajelaca, kojih su vratni stožeri bili poškropljeni krvlju janjeta, i poštedio ih (2 Moj. 11, 5). Marija ispunila i taj zakon. Pošto je prinesla žrtvu čišćenja, stupi sa božanskim Djetetom u hram, prikaza ga s čuvstvom najdubljega počitanja i odanosti Gospodinu i za otkup dade propisanih pet sekela. U spomen na te dvije zgode slavimo mi svake godine 2. veljače blagdan, koji se zove »očišćenje Marijino« ili »svijećnica«. Zadnje ime ima taj blagdan radi voštanica, koje se toga dana blagosivlju, i s kojima se prije službe božje obavlja svečana procesija. Ta procesija svijećnja sjeća nas na Isusa, svijetlo svijeta, koji je toga dana po Mariji i Josipu bio donešen u hram u Jeruzalem. Obzirom na očišćavanje Marijino i prikazanje božanskoga Djeteta u hramu uvela je crkva poznati blagosov, uvod rodilja. Po primjeru djevičanske majke božje imadu sve zakonske majke sa svojom

djecom (ne same, kako je to običaj) u crkvu doći, da prime blagosov svećenika za sebe i za svoju djecu, da zahvale Bogu za sretan porod i umole ga za milost, da dijete uzme u svoju zaštitu, sačuva ga u krsnoj nevinosti, te mu jednoć odredi megju izabranicima u nebu njegovo mjesto.

Dok je Marija božansko Dijete u hramu Gospodinu prikazivala i molila, dogje neki pobožni, časni starac, Simeon po imenu, komu bijaše objavljeno, da ne će umrijeti, dok ne vidi Mesije, nagovorom Duha sv. u hram. Po prosvijetljenju božjem upozna on odmah u Djetetu željno očekivanog Spasitelja, on uze božansko Dijete pun ganuća u svoje naručje, slavio Gospodina, veleći: »Sada otpusti, Gospodine, po tvojim riječima slugu svoga u miru, jer su oči moje vidjele spas, što si ga pripravio pred licem svih naroda kao svijetlo za prosvijetljenje pogana i za proslavu tvojega naroda izrajelskoga« (Luk. 2, 29 do 32). Na to je prorekao božjoj majci, da će Isus mnogim u Izrajelu biti na propast, a mnogim na uskrsnuće, da nju radi njega čekaju mnoge muke i da će dušu njezinu probosti mač. I Ana, udovica od 84 godine, koja je Bogu dan i noć služila molitvom i postom, te gotovo nikada hrama nije ostavljala, došla, slavila Gospodina i govorila o milosnoj tajni spasenja. Kad su Marija i Josip sve po zakonu Mojsijevu obavili, vrate se u Galileju u svoj rodni grad Nazaret (Luk. 2, 34—39).

Eto, to je u kratko ono, što se prije, kod i neposredno poslije poroda Isusa Krista dogodilo. Na koncu današnje pouke uzdignimo ruke i srce k božanskom Djetetu i od srca mu zahvalimo za milost, da je za nas grješnike s neba sišlo, te nam odmah kod svoje pojave tako velike dokaze svoje ljubavi očitovalo! Veće ljubavi nije nam Isus mogao pokazati, nego da je za naš spas postao siromašno, slabo djetešce. O, ne prestajmo diviti se toj njegovoj ljubavi i zato ga zahvalno slaviti! Obećajmo mu takogjer, da se i mi njemu darujemo, kad se on nama posve darovao, s nepromjenljivom vjernošću mu služimo i nad sve ga ljubimo. Dà, Isuse, božansko Dijete, Tebi neka bude naše srce posvećeno, Tebe želimo ljubiti, Tebi služiti, Tebi posve pripadati u vremenitosti i vječnosti! Isuse, Tebi živimo, Isuse, Tebi umiremo, Isuse, tvoji smo živi i mrtvi!

A m e n.

XLIV. Propovijed.

Devetnajesta nedjelja po Duhovima.

Treći članak vjere.

„Začet po Duhu svetom, rogjen od Marije Djevice.“

O životu Isusovom na zemlji.

»On posla sluge svoje, da pozovu uzovnike na svadbu, ali oni nijesu htjeli doći« (Mat. 20, 3).

Za stanovnike Siama u Aziji drže, da se ne mogu obratiti, jer kod njih evangjelje gotovo na ne svladljive zapreke nailazi. Te zapreke imadu razlog u moćnom ugledu svećenika, koji se raširenju kršćanske vjere na svaki način protive, i u prirogjenoj lijenosti Siamca. Ništa ne može ganuti te bešćutne, u zemaljštinu upale ljude. Neki stari misijonar držao im jednoga dana vrlo ganutljivu propovijed, od koje se nadao velikom uspjehu. Kad je prestao govoriti, htio je znati, kakav utisak su učinile njegove riječi, s toga se obrati k jednom slušatelju, kod kojega je vidio osobitu pažnju i upita ga, što mu se u propovijedi osobito svidjelo, što je na nj osobito djelovalo. »Ništa,« reče on, »nego da je tvoj nos malo predug.« To je bio sav plod te ganutljive propovijedi.

Tim Siancima naliče židovi, kako smo vidjeli u paraboli današnjega evangjelja. Bog ih preko proroka, preko Ivana Krstitelja i na koncu preko svoga Sina i apostola k svojoj službi pozvao, ali oni nijesu pazili na poziv toliko puta na njih upravljen, već su činili, što im se svidjelo. Posve su bili udubeni u zemaljštinu, te su imali smisao samo za dobra i radosti svijeta, s toga nijesu slušali glas božji, koji ih poticao, da se k njemu obrate i pobrinu za spas svoj. Kad se Isus Krist na zemlji javio, bilo je samo nekoliko pobožnih pastira, koji su ga posjetili i poklonili mu se; drugi židovi u Betlehemu nijesu držali muke vrijednim, da saznaju radosnu vijest od pastira i pobliže ispitaju, da li se Spasitelj u istinu rodio. Dà, još više, židovi prema božanskomu Spasitelju nijesu bili samo posve

nehajni, već ga dapače mnogi progonili i radili mu o životu. Povijest Isusova, koju danas nastavljam, dokazat će tu žalosnu istinu. Pošto smo prošle nedjelje govorili, što se s Isusom dogodilo kod njegovog poroda, to ćemo danas govoriti:

1. O dolasku mudraca u Betlehem.
2. O bijegu svete obitelji u Egipat.
3. O njezinom povratku u Nazaret.

I.

Porod Isusa Krista imao je biti poznat ne samo židovima, već i poganima. Bog je Otac sviju ljudi i hoće, da svi dogju do spoznaje istine i vječni spas postignu. Židovima je poslao angjela, koji im je objavio porod Mesije, a poganima čudesnu zvijezdu, iz koje su upoznali dolazak novorogjenog Kralja.

»Kad se Isus,« kaže evangjelista, »rodio u Betlehemu za vrijeme kralja Heroda, eto, dogjoše mudraci od istoka u Jeruzalem i rekoše: Gdje je novorogjeni kralj židovski? Vidjeli smo njegovu zvijezdu na istoku i dogjosmo pokloniti mu se« (Mat. 2, 1—2). Ti mudraci su bili učenjaci, koji se bavili osobito zvjezdoznanstvom. Za stalno ne znamo, odakle su došli, jer pod »istokom« mogu se razumijevati sve zemlje, koje leže istočno od Judeje. Po svoj prilici je njihova domovina bila sretna Arabija. To svjedoče bar darovi, što su ih božanskom Djetetu donijeli, zlato, tamjan i mirha, jer se te dragocjene prirodnine nalaze osobito u Arabiji. Po staroj jednoj predaji bijahu ti mudraci kraljevi, t. j. poglavice plemena, koji su kod svojih zemljaka uživali veliki ugled i nad njima su vladali. Kako nas izvješćuju sv. papa Leo, sv. Cezarij i drugi crkveni pisci, bila su trojica, koje su poslije nazvali Gaspar, Melkior i Baltazar. Oni su valjda znali za proročanstvo Balaama: »Zvijezda će izaći od Jakoba, žezlo doći će iz Izrajela« (4 Moj. 24, 17). Toliko je sigurno, da je u to vrijeme bila na cijelom istoku raširena vjera, da će se u židovskom kraljevstvu javiti veliki vladar, kojega će se kraljevstvo raširiti preko cijele zemlje. Kad su dakle mudraci čudesnu zvijezdu opazili u pravcu prema Judeji, odmah im dogje misao: veliki kralj židovski morao se sada u istinu roditi. U toj misli učvrstio ih Bog još više unutarnjim prosvijetljenjem i potaknuo ih, da se

spreme na put, te potraže novorogjenoga kralja i poklone mu se. Nema dvojbe, da nijesu samo mudraci, već i mnogi drugi na istoku, bogati i siromašni, visoki i niski, učeni i neuki čudesnu zvijezdu vidjeli i dobro spoznali, što ona znači. Ali se nijesu mogli odlučiti, da ostave svoje kuće i poslove, svoje žene i djecu, te tako daleki, teški put poduzmu, da novorogjenom Spasitelju štovanje svoje iskažu. Tih kukavnih i putenih ljudi tiče se riječ mudraca: »Lijenčina govori: Lav je vani, mogao bi biti nasred ceste zadavljen« (Riječ. 22, 13). Ali kukavci! dok su pred lavom bježali, dogje im u susret medjed (Amos. 5, 19). Dok su gledali uteći vremenitim neugodnostima i pogibeljima, valjda se strovalili u vječnu propast. Jer nije bez razloga, da su oni, pošto nijesu slijedili poziva milosti, ostali u tami poganstva i zabačeni bili. Tim poganima na istoku naliče mnogi kršćani. Bog dade često, da im na spas izagje koja zvijezda, ona ih prosvijetljuje, da pogibelj duševnu, u kojoj se nalaze, jasno uvide; Bog ih sili, da se svojih raspuštenosti i grijeha odreku i pogju putem pokore. Ali njihova ljubav k svijetu i strah njihov pred teškoćama, koje su spojene s temeljitim obraćenjem, zadržava ih u njihovom grješnom životu. Taki kršćani nalaze se u velikoj pogibelji spasa, jer puste, da im vrijeme božjega posjeta bez koristi progje. Moguće je, da ih Bog ostavi i njihovoj propasti prepusti. Svaki dakle neka si k srcu uzme riječi Sirakove: »Ne kasni obratiti se k Gospodinu i ne odgagjaj od dana na dan, jer nenadano doći će njegova srdžba i u vrijeme osvete uništiti će te« (Eccl. 5, 9). Tu vidimo takogjer potvrgjene riječi Isusove: »Mnogi su pozvani, a malo ih odabranih« (Mat. 20, 16). Megju svim istočnjacima, koje je Bog po zvijezdi k spasu pozvao, našli se samo trojica, koji su zbilja do spasa došli. Mi, b. s. ne držimo s onom množinom, koja živi po načelima svijeta, već sa malo dobrih krčćana, koji idu uskom stazom kreposti i traže, što je gore, da s mnogima ne propadnemo, već se s malo njih spasimo.

Bog je vidljivo bio sa mudracima željnim spasa na njihovom putu, jer zvijezda išla je uvijek pred njima i služila im kao vogja na putu. Tako dogjoše oni sretno u Jeruzalem, glavni grad židovskoga kraljevstva. Ovdje, mislili su oni, osobito jer im tu nestalo zvijezde, mora biti novorogjeni kralj židovski.

S toga su pitali sa svom sigurnosti: »Gdje je novorogjeni kralj židovski?« Mislio bi čovjek, da će to pitanje staviti Jeruzalem u najveću radost i da će sve slavlje slaviti, što se onaj rodio, koga su proroci toliko puta navijestili, i koga su svi narodi tako velikom čežnjom očekivali. Ali vidimo baš protivno. »Kad je kralj Herod to čuo, prestraši se i sav Jeruzalem s njim« (Mat. 2, 3). Isus Krist, Sin božji, Spasitelj svijeta, rogjen je, a Herod i sav Jeruzalem njega se boji! Zar ima što lugjega? A zašto se bojali? Herod se boji, jer je čovjek, pun vlastohleplja, boji se, da će svoju krunu izgubiti! Znao je dobro, da ga njegovi podanici ne ljube, da bi ga se rado oslobodili radi njegove okrutnosti. S toga reče sam sebi: »Čuju li židovi o novorogjenom kralju, to se moram jako bojati, da će me s prijestola zbaciti, a uz njega pristati, jer me mrze radi onoga, što sam im učinio.« Ali i stanovnici Jeruzalema se prestrašili, jer se oni boje radi toga novorogjenoga kralja židovskoga nemira i gragjanskoga rata, u kojemu bi mogli svoje dobro i isti život izgubiti. Tako se djeca ovoga svijeta boje u svojoj zaslijepljenosti onoga, što im imade biti na spas i blagosov; a idu svom željom za onim, što im donosi vječnu i vremenitu propast.

Lukavi Herod znao se megjutim snaći; on se znao pričiniti kao da imade prema novorogjenom kralju najdublje počitanje i najveću dobrohotnost, a mislio ga potražiti i ubiti. Pozva s toga brzo velike svećenike i književnike k sebi i upita ih, gdje se imade Krist roditi. A oni mu odgovore: »U Betlehemu Judinom« (koljenu), jer tako stoji pisano po proroku: »I ti Betleheme u zemlji (plemena Judina) nipošto nijesi najmanji megju kneževskim gradovima Jude; jer iz tebe će izaći knez, koji će vladati narodom mojim Izrajelom« (Mat. 2, 4—6). Čudno je, b. s.; da vel. svećenici i književnici, koji su znali tako točno označiti mjesto poroda božanskog Spasitelja i koji su od mudraca istočnih doznali, da je on već rogjen, ipak nijesu do njega pošli, da mu se poklone. Dok su mudraci tako daleki i teški put poduzeli, ovi nijesu htjeli učiniti tako kratki put od Jeruzalema do Betlehema. Tu vidimo, kako je istinita riječ Isusova; »Nitko ne može k meni doći, ako ga Otac, koji me je poslao, ne povuče (Iv. 6, 44). Židova, osobito odličnih megju njima, vel. svećenika, književnika i farizeja Otac nije privukao

k svojemu Sinu, čovjeku postalomu, jer je njihovo srce bilo obuzeto slavohljepljem i ohološću, te im zemlja više vrijedila od neba. Oklijevali su pridružiti se mudracima, htjeli su čekati na njihov povratak i onda u pratnji Herodovoj k njemu poći. Tako se dogodi, da nijesu nikad k njemu pošli, te su bili lišeni milosti, koju bi bili mogli kod njega steći. Kako je dakle nužno, da se okoristimo prvom milosti, koju nam Bog na spas pruža! Odbijemo li tu milost, to je moguće, da nam Bog druge više ne da; posljedica pak toga jest, da mi uztrajemo u neskrušenosti i propadnemo.

Kad je Herod doznao za rodno mjesto Isusa Krista, pozva potajno k sebi mudrace, te se brižno popitao za vrijeme, kad im se zvijezda javila, da po tom dozna za dobu božanskog Djeteta. Poslije toga posla ih u Betlehem i reče: »Idite onamo i točno izpitajte za dijete i kad ga nagjete, javite mi, da i ja idem i poklonim mu se« (Mat. 2, 8). Sramotni licemjer, pričinja se, kao da je obuzet najvećim počitanjem i ljubavlju prema božanskom Djetetu i da mu se želi pokloniti, dok je čvrsto odlučio, za nj doznati i ubiti ga. Od srca, b. s., prezirite lukavost i pretvaranje, jer u istinu nema ništa sramotnijega i gadnijega od te opačine. »Grdoba je za Gospodina neiskreno srce, a dopadnost imade u onima, koji prostodušno žive». (Rječ. 10, 11).

Mudraci nijesu dugo boravili u Jeruzalemu, još u noći pošli su na put u Betlehem. Razne misli i dvojbe im se mogle poroditi. U glavnom gradu još nijesu ništa znali o novorogjenom kralju, tako se malo za nj starali, da su tek morali skupštinu držati, da mogu saznati za mjesto njegovog poroda, a i sada još nijedan čovjek, niti kralj, niti svećenik, niti narod ne poduzima nijednoga koraka, da ga potraži i pokloni mu se. Dà, vijest o njemu je izvela mjesto radosti, zabrinutost i strah. Oni su bili sami, koji su imali težnju za božanskim Djetetom, a bez dvojbe bilo je ljudi, koji im se rugali i nazivali ih zanešenjacima. Oni se ipak smatrali sretnima, što su doznali za mjesto poroda Isusovog i pošli su dalje. Kako će kuću naći i Dijete prepoznati, još nijesu znali, puni pouzdanja prepustili su sve Bogu. Ali jedva su ostavili Jeruzalem, oblaci se rastavili, koji su do sada nebo prikrivali, na svoju najveću radost opet su vidjeli svoju zvijezdu lijepo i veselo na nebu sjati. Dà, ljupki znak nebeski

išao je pred njima i put im kazao i stao nad mjestom, gdje je Dijete bilo, kao da im želi reći: »O ovdje je onaj, koga tražite, ugjite i naći ćete ga«. I oni ugjoše u kuću, »nagjoše Dijete s Marijom, njegovom Majkom, padoše i pokloniše mu se. Otvoriše svoje blago i donesoše mu darove, zlato, tamjan i mirhu« (Mat. 2, 11). Kako sv. oci uče, prepoznali su mudraci prosvijetljenjem božjim u Djetetu Sina Božjega čovjekom postala i Spasitelja svijeta. S toga su mu izkazali božansku čast kad su pred njega pali i poklonili mu se. U znak svoga počitanja, ljubavi i štovanja donjeli su mu i darove, darovali mu zlato kao kralju neba i zemlje, tamjan kao velikom svećeniku i Bogu, mirhu kao smrtnomu čovjeku. Tu se ispunilo proročanstvo kraljevskoga proroka: »Pred njega će se baciti Etiopljani, a neprijatelji njegovi će prah lizati. Kraljevi iz Tarsa i otoka darove će žrtvovati: kraljevi od Arabije i Sabe darove će donjeti« (ps. 71, 9—10). Po primjeru mudraca od istoka i mi moramo ljubazno Dijete Isusa štovati i klanjati mu se. To dijete je naš Gospodin i Bog, naš Spasitelj i Posvetitelj, njemu imamo sve zahvaliti. Mi ne trebamo tako daleko put poduzimati, da nagjemo božansko Dijete, kako mudraci od istoka, on je, kako nas nepogriješiva vjera uči, u svetohraništu pod prilikom kruha u istinu i bitno prisutan. O posjećujmo ga rado, izkazujmo mu najdublje počitanje i klanjajmo mu se. Mi mu prinesimo takogjer one darove, koji ga idu; žrtvujmo mu zlato ljubavi, tamjan goruće pobožnosti i mirhu trapnje života.

Pošto se mudraci božanskom Djetetu poklonili, te mu svoje darove žrtvovali, puni radosti i zahvalnosti se rastali s njim, da koji sat uživaju noćni počinak. Mislili su vratiti se k Herodu, da mu jave za boravak božanskog Djeteta. Ali Bog, koji je znao za ubojničku nakanu Heroda, odvratio ih objavom u snu, da se ne vrate k njemu. Valjda bi ih onaj krvnik takogjer ubiti dao, da tako ubijstvo božanskog Djeteta laglje prikrije i sve daljne vijesti o učinjenom zločinu ušutka. Mudraci zahvalili Bogu ganutim srcem za taj novi dokaz njegove očinske brige i vratili se drugim putem u svoju domovinu (Mat. 2, 12).

To je eto u kratko povijest poklona mudraca od istoka. Na spomen te zgode slavi crkva svake godine 6. siječnja blagdan, koji se dvostruko zove: objavljenje Gospodinovo i sveta tri kralja. Objavljenje Gospodinovo zove se, jer se Isus Krist, naš Gospodin, objavio mudracima, t. j. objavio im se kao Sin božji i Spasitelj svijeta. Zove se blagdan sv. triju kralja jer su ona tri mudruca, po staroj jednoj predaji bili tri kralja. Taj blagdan je za nas vrlo važan; jer nas sjeća na naš poziv k kršćanskoj vjeri. Mi izlazimo od poganstva, naši stari pradjedovi Slovjeni bili su pogani. Sv. tri kralja su dakle, jer su pripadali poganstvu, ocevi naše sv. vjere, a mi slavimo na blagdan objavljenja Gospodinova godišnjicu našega primitka u kršćansku crkvu. Zahvalimo Bogu za tu veliku milost i učinimo se iste tim dostojni, da se uvijek vladamo kao pravi učenici Isusovi, te prema propisima naše sv. vjere živimo.

II.

Sada ćemo govoriti o drugoj jednoj zgodi, o bijegu sv. obitelji u Egipat. Herod je čekao neustrpljivo na povratak mudraca. On je već posve odlučio bio, kad dozna za mjesto boravka, Isusa u svoj tišini ubiti. Marija i Josip nijesu znali kakova im pogibelj prijeti; niti slutili nijesu, da je božansko Dijete, koje je njihovo srce svom ljubavi ispunjalo, u takovoj smrtnoj pogibelji. Ali Bog, koji bdije nad nevinošću, poznao je krvavu nakanu Herodovu i osramotio ga. Na njegovu zapovijed javi se angjeo u snu Josipu i reče: »Ustani, uzmi Dijete i njegovu majku i bježi u Egipat i ondje ostani dok ti ne kažem. Jer će se dogoditi, te će Herod tražiti dijete, da ga pogubi« (Mat. 2, 13). To je u istinu bila teška zapovijed. Marija i Josip morali su s božanskim Djetetom nenadano, za tamne noći, bez svake priprave, ne oprostivši se od svojih prijatelja i znanaca, svoju domovinu ostaviti i ići u zemlju, na koju oni, jer su njihovi pradjedovi Izrajelci u njoj toliko trpjeti morali, sigurno bez straha i zgražanja ni pomisliti nijesu mogli. Put u Egipat vodio ih kroz strašnu pustinju, u kojoj su razbojnici i divlje zvijeri, pomanjkanje vode i hrane prijetili njihovom životu. A ipak su posluhnuli bez svake protimbe, strah božji, ljubav k božanskom Djetetu, njihovo bezuvjetno pouzdanje na zaštitu neba učini, da su i najteže svladali. »A Josip«, kaže evangjelje, »ustade, uze Dijete i njegovu Majku u noći i otigje u Egipat«. (Mat. 2, 14). Oni su sigurno mnogo toga na putu

pretrpjeti morali, ali Bog bijaše s njima i tako sretno dogjoše u Egipat i tamo se nastaniše. Mjesto, koje su za stan svoj u Egiptu izabrali, bijaše prema jednoj staroj predaji, Matarna, u koje se blizini nalazio hram idola Onias. Tu su sprovagjali teške dane, te su morali teškim radom svoj život uzdržavati.

O kako je gorka muka stigla Dijete Isusa već u njegovoj najnježnijoj dobi! U špilji se rodio, tvrde jaslice služile mu za koljevku, krvolok teži za njegovom krvi i sili ga, da u tugjoj zemlji potraži zaštitu. Koliko bolje ide i najsiromašnijem djetetu! Rodi se bar u ljudskom stanu, nitko mu ništa na žao ne čini, priušćuju mu mir i nastoje oko njegove njege. O zahvalimo božanskom djetetu za tu veliku žrtvu ljubavi, koju nam već kod svoga dolaska na svijet donjelo i ljubimo ga od svega srca! Ali od Marije i Josipa uzmimo si primjer, te uvijek prema Bogu vršimo dužnosti posluha. Bog bo je naš Gospodar i Vladar; mi smo pod njegovom vlasti i najstrože smo obvezani, bezuvjetno mu se podložiti. Bilo da on od nas traži kaku tešku žrtvu, moramo mu je bez protivljenja prinijeti, čim upoznamo njegovu volju. Ti imadeš n. pr. koju zlu navadu, teško ti je, te se navade ostaviti, ali se moraš na to odlučiti, jer Bog to hoće. Imadeš sa bližnjim neprijateljstvo, tvoja se cijela narav protivi, da se s njim izmiriš, ali se moraš nadvladati i oprostiti, jer to Bog hoće. Ili imadeš nepravedno dobro u tvojoj kući, teško ti je isto vratiti; ali to moraš učiniti, jer to Bog hoće. Ti si s kojom osobom u grješnjoj svezi i misliš, da ti nije moguće iste se osloboditi, ali ništa ne pomaže, moraš se je osloboditi, jer Bog to hoće. Tvoja legja tišti križ, preziru te, progone te na nepravedni način, nalaziš se u velikoj potrebi, bolestan si, trpiš najosjetljivije boli, muči te vrlo neustrpljivost, malodušnost i zdvojnost, ali moraš svoj križ, bio još toliko težak, strpljivo snositi, jer Bog to hoće. Samo onda, ako Bogu svaku žrtvu prinosimo, koju od nas traži, mi smo njegovi dobri i vjerni sluge i možemo se nadati, da ćemo do spasa doći. Ona riječ, koju svaki dan u očenašu izgovaramo »Budi volja tvoja kako na nebu, tako i na zemlji« neka se ispuni kod nas, uvijek se nadvladajmo i uvijek činimo što Bog hoće.

Prošlo je već više dana, što su se mudraci vratili iz Betlehema kući, Herod je još uvijek čekao na njihov povratak. Napokon se osvjedočio, da uzalud čeka, dobio je naime vijest,

da se vratili kući ne preko Jeruzalema, već drugim putem. Sada se pjenio od bijesa, jer je vidio, da mu se osnova izjalovila i prvi čas nije znao, što će početi. Ali doskòra se sjeti. »Znadem što ću učiniti makar se prva moja osnova izjalovila, druga će sigurno uspjeti. Dat ću svu djecu u Betlehemu i u okolici, koja su 2 godine i ispod 2 godine, ubiti, tako novorogjeni kralj ne će uteći mojim rukama«. Kad je dakle Herod vidio, da je od mudraca prevaren, vrlo se rasrdi, i dade ubiti u Betlehemu i u cijeloj okolici njegovoj sve dječake od dvije godine i ispod dvije godine, prema vremenu, što ga doznao od mudraca. (Mat. 2, 16). U istinu, okrutnost, kojoj nema para! Krvolok dade mnogo nevine dječice nečovječno ubiti, ne pazi na jauk matera, niti na nevinost nejačadi, niti na zlovolju i kletve naroda, niti na nedopadnost Boga; njegovom vladohljeplju moraju svi obziri izbjeći, nikaki zločin nije mu prevelik, samo da si svoj prijestol uzdrži. Vrlo živo i ganutljivo nam opisuje sv. Augustin toga okrutnoga ubojicu: »Veliko mučeništvo, okrutni prizor! Mač se vadi, a nikaka krivica, zavist samo škripi, kad Onaj, koji se rodio, nikomu zla ne čini. Ali mi opažamo majke-ovce, koje plaču nad jaganjcima. Vika se čula u Rami mnogo jauka i tužbe. To su zalozi ne povjereni već rogjeni, ne ostavljeni već izloženi. Svjedok je sama narav, koja se u majkama borila, kad je silnik djecu progonio. Majka čupala svoju kosu, kad je izgubila ures svoje glave. Kako je lukavo promišljala, da sakrije dijete, ali čedance se samo izdalo, nije moglo šutjeti, jer se još nije naučilo, bojati se. Borila se majka i krvnik, onaj je grabio, ova se držala čvrsto ogrlivši dijete. Krvniku dovikivala majka: Zašto rastavljaš od mene, što sam od sebe rodila? Moje krilo rodilo dječaka; a sada, dok živi, bude mi otet, a badava napinje mlijeko prsi materinje. Ja sam ga brigom materinjom nosila, onoga, kojega vidim gdje hvata okrutna ruka tvoja. Jedva ga moje krilo rodilo, već ga ti bacaš na tvrdu zemlju! Ondje vikala druga majka, kad nije mogla sklonuti krvnika, da majku i dijete zajedno ubije: Zašto me ostavljaš živu bez mojega djeteta? Ako se o krivnji govoriti može, onda je na mojoj strani; a ako nema nikaka zločina, onda nas združi u smrti i oslobodi majku. Druga je vikala: Što tražite? Jednoga tražite, a tolike ubijate? A na jednoga, koji je jedini, ne možete doći. Druga je vikala: Dogji

ipak, javi se Spasitelju svijeta, kako dugo te već traže! Nikoga se ne trebaš bojati, opazi li tebe vojnik, to on više ne će naše djece daviti. Tako se miješao jauk matera, a k nebu se uzdizala žrtva djece«.

Premda je to umorstvo djece bilo grozno, ipak se kod istoga moramo diviti božjoj mudrosti i dobroti. Mnogo nevine dječice izdanulo svoj život pogogjeno ubojničkim mačem Heroda, ali to nije za njih bila nesreća, već najveća sreća. Da su odrasla, kako bi se vrlo bilo bojati, da će biti zavedena zlim primjerom židova, i tražiti da se Krist razapne i tako bi upala u vječnu propast! Sada pak, kad radi Krista svoj život daju u nevinosti svojoj, umiru kao pravi mučenici krstom krvi očišćeni od istočne ljage, dolaze do spasa. Ta nedužna djeca raduju se sigurno radi pretrpljene muke i hvale Bogu od srca, što im je dopustio ranu smrt. Kršćanski roditelji, ne tužite se dakle prekomjerno i ne mrmljajte proti Bogu, ako vam dijete, makar bilo jedino, u cvijetu godina sa zemlje uzme. To dijete stanuje megju svecima neba, dok bi moguće, da je starije postalo, svoje mjesto megju prokletima u paklu našlo. Kako se često dogagja, da se najbolja djeca izkvare, roditeljima mnogo, neizrecivo mnogo žalosti prouzroče, a na koncu propadnu. Lijepo govori mudrac o ranoj smrti pravednika: »Uzet je, da zloba ne iskvari njegovog razuma, niti prevara ne prevari njegove duše, jer čar taštine potamnjuje dobro, a nestalna pohota izkvari i bezazleno srce« (Mudr. 4, 11—12). Za roditelje bijaše umorstvo njihove djece pravedna kazna, jer su prema sv. obitelji tako bezćutni bili i prisilili ju, da potraži stan u kukavnoj staji. Odbili su božansko Dijete, koje je htjelo k njima doći i nijesu mu priuštili u cijelom svojem gradu ni jednoga mjestanca; za to su im njihova vlastita djeca oteta i umorena. Tu se ispunila riječ apostola: »Sud bez milosrgja čeka onoga, koji ne vrši milosrgja (Jak. 2, 13). Herod je držao za sigurno, da će betlehemskim ubojstvom djece svoj cilj postići; ali se prevario, jer baš ono dijete, radi kojega je priredio tako strašnu kupelj krvi, uteče njegovim ubojničkim rukama. Tako Bog nakane zlih izjalovi i ne da, da uživaju plodove svoje zlobe.

III.

Povratak sv. obitelji iz Egipta u Nazaret pripovijeda evangjelista ovako: »A pošto je Herod umro, eto, opet se javi angjeo Gospodnji Josipu u snu u Egiptu i reče: »Ustani, uzmi dječaka i majku njegovu i idi u zemlju Izrajelovu, jer su umrli, koji su išli za životom djeteta«. On ustade, uze dijete i njegovu Majku i otigje u zemlju izrajelsku. A kad je čuo, da Arhelaj mjesto Heroda, njegovog oca, u židovskoj vlada, bojao se onamo ići, i pošto je bio u snu opomenut, otigje u zemlju Galileju. I on dogje i stanovaše u gradu, nazvanom Nazaret, da se ispuni, što su proroci prorekli: zvat će se Nazarejac« (Mat. 2, 19—23).

Mi sigurno ne znamo, kad je Herod umro, ali to znademo, da je kao potpuni zločinac kukavnom smrti svršio. Na svojem smrtnom krevetu pozva svoju sestru Salome i njezinog muža Aleksandra k sebi i reče: »Ja znadem, da će se židovi radovati i veseliti mojoj smrti, ali ja im želim tu radost pokvariti i učiniti, da na dan moje smrti plaču i žaloste se. Ja sam najodličnije pozvao i dao ih zatvoriti u hippodromu. Čim ja izdanem dušu svoju, to dajte zatvorene po otposlanim vojnicima odmah ubiti, da cijelo rimsko kraljevstvo, dà, svaka obitelj i proti svojoj volji plače i tuguje.« Ta zapovijed krvna ipak nije bila izvedena, ali iz toga se vidi, kaka je zvijer bio taj Herod. Nije čudo, da ga pravedni Bog kaznio strašnom smrti. Groznica potajna, spojena sa neprestanim kašljem, trošila njegovu snagu, njegove noge otekle vrlo, vrlo zaudarajući, puni crvova, čirovi pokrivali njegovo tijelo. Strašni glad, kojega nije mogao utišati, mučio ga dan i noć. Pokušao, da si sam život uzme, ali bi u tomu spriječen. Na koncu svrši svoj bezbožni život u zdvojnosti. Što su mu sada koristile njegove okrutnosti; što strašni zločini, što ih nagomilao gotovo u bezbroju, samo da zadovolji svojim strastima? Jednoga dana izgubio je sve, što je imalo vrijednost u njegovim očima, časti i dostojanstva, žezlo i krunu, zdravlje i život, a k tomu i svoju neumrlu dušu. Bez ufanja i za uvijek proklinje u ponoru pakla sada s drugim prokletnicima svoje zločine i govori s njima: »Umorili smo se na putu zloče i propasti i išli tvrdim putem, ali puta Gospodinova ne upoznasmo. Što nam je pomogla oholost? Što nam

koristilo hvastanje bogatstva? Sve je prošlo kao sjena i kao bježeći vijesnik« (Mudr. 5, 7—9). Strašni svršetak toga kralja neka vam bude na opomenu, da ne gomilate grijeh na grijeh, da ne prezirete sve milosti neba i u nepokori ustrajete; jer je strašno pasti u ruke živoga Boga. Jeste li sagriješili, to se izmirite po brzoj i temeljitoj pokori s Bogom, da dušu svoju spasite od vječne propasti.

Poslije smrti Herodove vrati se sveta obitelj u zemlju izrajelsku. Josip se u početku hotio nastaniti u Judeji, valjda u Betlehemu, svojemu rodnomu gradu; ali kad je čuo, da Arhelaj, isto tako okrutan vladar kao otac njegov Herod, u Judeji vlada, to se nije usudio onamo poći, jer se bojao novih pogibelji za život božanskoga Djeteta. Bez dvojbe se s Marijom obratio u srdačnoj i pouzdanoj molitvi k Bogu, da im objavi, što je njegova sv. volja. Eto tu vam, kršćanski roditelji, daje sv. Josip lijepi primjer, kako se i vi morate za dobro svoje djece starati. Djeca vaša ne mogu uvijek uz vas ostati, morate ih često dati u nauk ili službu, da nešto nauče, te si život uzmognu uzdržavati. O, kod toga budite oprezni, kao sv. Josip i ne dajte svoje djece u prvu najbolju kuću. Iskustvo uči, što se često dogagja, da posve dobra djeca, dogjù li u zlu okolinu, budu zavedena, te na duši i tijelu stradaju. Ispitajte s toga prije, kakova je to kuća, u koju želite svoju djecu dati, vlada li u njoj vjera i strah božji, te ne bude li u njoj ništa zla dopušteno. Doznadete li, da u toj kući ne ide dobro, da gospodari i gospodarice ne drže reda, te svojim potčinjenim sve lakoumnosti i neurednosti dopuštaju, ne dajte onamo djece svoje, makar ondje bilo za tijelo njihovo najbolje. Njihova nevinost, spas njihove duše mora vam više vrijediti, nego li sve zemaljsko blagostanje, jer »što koristi čovjeku, da cijeli svijet dobije, a da na duši štetuje« (Mat. 16, 26). Pazite s osobitom brigom na uzgoj svoje djece, nikad im ne dopustite noćni izlaz, posjet plesova, i drugih za ćudoregje pogibeljnih zabava, poznanstva i općenja sa iskvarenim ljudima, tjerajte ih k molitvi, k posjetu crkve, a osobito k češćem primanju svetih sakramenata, svaki dan molite za nje, sjećajte ih neprestano na strah božji i sve činite, što možete, da ih sačuvate od iskvarenosti i uzdržite na putu kreposti. Sretni roditelji, koji su zabrinuti za svoju djecu, kako je bio sv. Josip za božansko

Dijete; Bog će im blagosoviti njihovu muku; oni će utjehu i veselje doživjeti na svojoj djeci i za uvijek ih jednoć u nebu naplatiti.

Bog nije na dugo ostavio sv. Josipa u neprilici, već mu ponovno objavio po angjelu, da ne ide u Judeju, već u Galileju. Puni zahvalnosti za taj dokaz božje zaštite otigjoše Marija i Josip s božanskim Djetetom u Galileju, te se u Nazaretu, gdje su prije živjeli, stalno nastaniše. Jer je Isus u tom gradiću svoje djetinjstvo i mladost sproveo, bude, premda nije ovdje, već u Betlehemu rogjen, nazvan N a z a r e n a c. Taj naslov mu je dan i na križu: »Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum«, »Isus Nazarenac, kralj židovski.« Nazarejci bili su od židova vrlo prezreni, jer im grad bio novog porijetla, a u starom zavjetu se nigdje ne spominje. Zato je pitao Natanijel, kad ga Filip uvjeravao, da je Isus iz Nazareta obećani Mesija, u svojoj ljupkoj prostodušnosti i iskrenosti: »Zar može i iz Nazareta što dobra doći?« (Iv. 1, 46). A sada je taj nekada toliko prezreni Nazaret glasovit u cijelom svijetu, a I s u s N a z a r e n a c pobjedonosni je naslov proti svim neprijateljima našega spasa, i Ime, pred kojim se ima prignuti svako koljeno onih, koji su u nebu, na zemlji i pod zemljom (Filiplj, 2, 10).

Tako su teške kušnje i muke prošle, što su ih imali Marija i Josip s ljubaznim djetetom Isusom podnijeti, oni se bar nijesu više trebali bojati za život Djeteta, makar su morali živjeti u siromaštvu i preziru.

Obratimo se na koncu današnjega razmatranja k Isusu i zahvalimo mu od srca na njegovoj ljubavi, iz koje je već kao dijete toliko muke i progona za naš spas hotio podnijeti. Nemajmo ništa zajedničkog sa svijetom, koji je našega predobroga Spasitelja tako bez srca od sebe odbio, te mu odmah poslije poroda za životom išao. Dok se želimo svijetu dopasti i njemu pripadati, ne možemo biti prijatelji božji. Služba svijeta i služba božja ne snose se, jer svijet baš protivno od onoga traži, što Bog hoće. Držimo se dakle Isusa Krista, ljubimo Ga od svega srca i služimo Mu kao Marija i Josip u dobre i zle dane. Prepustimo se u svim prilikama života sa potpunim pouzdanjem vogjenju božjem i budimo čvrsto osvjedočeni, da onima, koji Boga ljube, sve na dobro izagje. A jer je u svijetu sve podvrgnuto promjeni i prolazno, smatrajmo se

ovdje kao putnici, koji nemaju stalna prebivališta, već traže buduće. Idimo odvažno i postojano na tvrdoj stazi, koju nam Isus Krist za svoga zemaljskoga života označio i tako se služimo vremenitim, da ne izgubimo vječnoga.

Amen.

XLV. Propovijed.

Dvadeseta nedjelja po Duhovima.

Treći članak vjere.

„Začet po Duhu svetom, rogjen od Marije Djevice."

Život Isusa Krista na zemlji.

»Gospodine, dogji, prije nego li umre moj Sin« (Iv. 4, 49).

Žena nekoga crkvenjaka bijaše u predvečerje jednoga blagdana vrlo zabavljena, da crkvu i žrtvenike očisti i uresi. Njezino četvero dječice moralo joj po mogućnosti pomoći. Sve su načinili sa pobožnom gorljivosti i najvećom ćudorednosti. Kad je sav posao svršen bio, a žrtvenici bili najbrižnije urešeni, reče majka djeci: »Sada je sve gotovo, ali još jedno, djeco, moramo učiniti. Dogjite sada sa mnom k stubama svečano urešenoga oltara, kleknimo ondje i umolimo nebeskoga Oca, da On milostivo na mene i na vas, draga djeco, pogleda. Za ovo jedno, djeco, molim dragoga Boga, da On nas sve, vas i nas, vaše roditelje, jednoć skupi u svojoj očinskoj kući. O, pogledaj, nebeski Oče, na nas, koji evo ovdje pred tobom klečimo, i ne daj, da koji od nas propadne! To je moja molba: daj da budemo uvijeke s tobom združeni!« Tiho su svi klečali, majka u sredini, duga, svečana stanka je slijedila. »O, sveti, nezaboravni času,« veli pripovjedač, koji je bio jedan od one četvorice, što su klečali, a bio je dječak od 12 godina, »uvijek mi pred duhom lebdiš i ti si važniji od svake zemaljske baštine! Ta baština, draga majko, na koju si me uputila kod Oca nebeskoga, to je moja radost, moj jedini cilj!«

Je li, b. s., to je bila dobra majka? Njoj je bilo stalo, da dragi njezini mališi od mladosti Bogu služe i jednoć k njemu u nebo dogju. Tako bi morali biti svi roditelji, svima bi morala biti najveća zadaća njihovog života, djecu svoju ne samo vremenito oskrbiti, već ih i u nebo dovesti. Takovog dobrog oca vidimo i u današnjem sv. evangjelju. To je kraljevski činovnik, kojega je sin na smrti ležao. Kad je uvidio, da je ljudska pomoć uzalud, pohiti do Isusa i umoli ga, da dogje i uzdrži njegovu sinu život. »Gospodine,« reče, »dogji, prije nego li umre moj sin.«

Ipak najljepši primjer roditeljske brige za dobro djece, daju nam Marija i Josip. Pred osam dana smo čuli, da je okrutni kralj Herod težio za životom božanskoga djeteta odmah poslije njegovog poroda. Ali jedva što je angjeo Josipu otkrio tu ubilačku nakanu, to on i Marija utekoše i progjoše daleki i pogibeljni put u Egipat, da ljubaznom Djetetu život spase. Isusu za ljubav ostadoše u toj zemlji do smrti Herodove i snosili rado sve teškoće i muke, što su ih ondje snalazile; Isusu za ljubav nijesu se nastanili u Betlehemu, gdje bi lagodnije bili mogli živjeti, već u prezrenom gradiću Nazaretu. Kako su Marija i Josip bili zabrinuti za Isusa uči nas i zgoda, koju ću vam danas pripovijedati iz njegove mladosti:

1. O 12-godišnjem Isusu u hramu jeruzalemskom.

2. O njegovom boravku kod Marije i Josipa u Nazaretu.

I.

Poslije povratka iz Egipta živio je Isus u kući svojih roditelja u Nazaretu. Već kao dijete bijaše jak duhom, pun božanske mudrosti i milosti, ljubazan pred Bogom i ljudima. Ali njegovo božanstvo bilo je još pred ljudima sakriveno; za ništa ga drugo nijesu držali, već za sina drvodjele Josipa. Ipak pokaza već kao dječak, da ga angjeo nije uzalud nazvao: »Sinom Svevišnjega«. Mala zgoda što nam ju evangjelista sačuvao o njegovom djetinjstvu, pokazuje nam već tragove njegove božanske časti. Sv. Luka kaže »njegovi roditelji igjahu svake godine u Jeruzalem na vazmeni blagdan. Kad je bilo

Isusu 12 godina, pogjoše oni, kao obično na blagdan u Jeruzalem« (Luk. 2, 41—42). Po zakonu Mojsijevu bijahu tri blagdana, na koje su židovi pred Gospodina dolazili, t. j. sastali se u Jeruzalemu i ondje žrtvovali: vazam, duhovi ili mala svetkovina žetve i velika svetkovina žetve na koncu godine. Taj zakon ali obvezivao je samo muževe, a ne žene, jer se u istom kaže: »Tri puta na godinu, mora sve što je u tebe muško, pred Gospodina Boga svoga doći« (2 Moj. 23, 17). Marija je dakle svojevoljno putovala u Jeruzalem; njezina gorljivost i njezina ljubav k Bogu, silila ju, da i ono čini, na što nije bila nikakim zakonom obvezana. Dvanajstgodišnji dječaci valjda su bili već obvezani na taj put, jer se u toj dobi nazivali djeca zakona, t. j. djeca koja već imadu izvršavati zakon božji. Megjutim su Josip i dvanajest godišnji Isus mogli propustiti put u Jeruzalem, a da se ne ogriješe o zakon, daljina puta (iz Nazareta do Jeruzalema bijaše 40 sati) i njihovo siromaštvo moglo ih lako izpričati od toga puta. Jesu li dakle Marija i Josip svake godine u Jeruzalem putovali i Isusa čim je 12 godina star bio, sa sobom uzeli, da u hramu mole i žrtvuju, tim nam daju lijepi primjer, da mi ne vršimo samo zapovijedi božje, nego i dobra djela, koja nijesu strogo zapovijegjena, u koliko nam je to moguće. N. pr. nije zapovijed, da u djelatne dane crkvu posjećujete i sv. misi prisustvujete, ili da se presv. olt. sakramentu klanjate. Ali tko zato ima vremena i priliku, taj toga neka ne propušta, jer je to vrlo spasonosna i Bogu dopadna vježba. Ima ljudi, koji u djelatne dane često jednu uru i još dulje nemaju ništa posla, stari ljudi pače cijeli dan su prosti, koliko bi za njih bolje bilo, da, mjesto vrijeme u nepotrebnom brbljanju, u igri i pijači ili u dosadi sprovoditi, dogju koji čas u crkvu, te ovdje obave kaku pobožnu molitvu. Držim, da će vam to mnogo utjehe na smrtnom krevetu donijeti. Marija i Josip nijesu poslali dječaka Isusa samoga u Jeruzalem; išli su s njim i sami došli u hram. Šaljite i vi marljivo djecu vašu u crkvu, jer posjet crkve tako im je nuždan, kao i odraslim kršćanima. Od sv. mise ne smijete ih suzdržavati niti trpjeti, te oni, mjesto, da sv. misu posjećuju, po ulici na okolo lete i igraju se. Idite ali, koliko je moguće, osobito u nedjelje i blagdane, sami s vašom djecom u crkvu, jer im ništa nije potrebnije ni korisnije, nego vaš dobar primjer.

»Jabuka ne pada daleko od stabla«, veli se, a Krist sam kaže: »Dobro drvo ne može zla ploda donositi, niti zlo drvo dobrih plodova« (Mat. 7, 18). Jeste li vi sami bogobojazni, pobožni i kreposni, to je onda sigurno najdjelotvornije sredstvo, da budu i vaša djeca bogobojazna, pobožna i kreposna.

»Kad se oni poslije blagdana«, kaže evangjelista, »natrag vratili, ostade dječak Isus u Jeruzalemu, a da njegovi roditelji nijesu znali« (Luk. 2, 43). Zašto je Isus u Jeruzalemu ostao? Hotio nam pokazati, da je njegova želja, uvijek boraviti u kući njegovoga nebeskoga Oca i ondje još bolje, nego li je jednoć pobožni dječak Samuel, molitvi i službi božjoj prisustvovati. Ujedno hotio nam dati važnu nauku, da se mi od mladosti rado Boga molimo i sa svom gorljivosti mu služimo po riječima proroka: »Dobro je za muža, da nosi jaram od mladosti« (Jerem. 3, 27). Kršćanski roditelji, morate djecu svoju već u nježnoj mladosti poticati, da pobožno mole i Bogu služe, jer s tom važnom stvari ne može se nikad prerano početi.

Isus je ostao bez znanja svojih roditelja u Jeruzalemu, da činom dokaže, da je prost od svake neuredne sklonosti na tijelo i krv, i da mu više vrijedi volja njegovog nebeskoga Oca, nego li svi zemaljski obziri. Tu nas dakle uči božanski Spasitelj, da mi volju božju nad sve cijenimo, te istu i onda ispunjamo, ako mi kod toga na još tako velike zapreke naigjemo i našim najboljim prijateljima žalost nanesemo. On sam kaže: »Tko oca ili majku više ljubi, nego li mene, nije mene vrijedan« (Mat. 10, 37). Tako je učinila, da samo jedan primjer od mnogih navedem, sv. Perpetua, koja je bila udata i imala nejako dijete. Ona je bila sa više kršćana radi vjere zatvorena. Na to dogje k njoj njezin otac, još poganin, žalošću oslabljen, da je sklone na otpad. »Ah«, reče on, »smiluj se mojim sijedim vlasima! smiluj se svomu ocu, u koliko sam dostojan, biti nazvan od tebe ocem! Pogledaj na tvoju braću, na tvoju majku, gledaj na tvojega sina, koji iza tebe ne će moći dulje živjeti. Napusti svoju svojeglavost, da nas sve ne upropastiš!« Tako i drugačije govorio je otac pun nježnosti, ljubio joj ruku, bacio se pred njezine noge, te ju uz suze nazvao ne svojom kćeri, već svojom gospodaricom. Perpetua je imala do duše sućut sa svojim ocem, srce ju bolilo kad je vidjela njegove sijede vlasi, njegovo jaukanje i žalost, ali ona

reče puna odvažnosti: »Na stratištu će mi se dogoditi, što se Bogu svigja, znaj, da mi nismo u našoj moći, već u moći božjoj«. Kad je svetica slijedeći dan bila vučena na javni trg na preslušanje, opet dogje stari otac i poviče: »Smiluj se na tvoje dijete!« I sudac reče: »Štedi sijedu kosu tvoga oca, štedi djetinjstvo tvoga dječaka, žrtvuj za dobro cara! A ona odgovori: »Toga ne ću učiniti!« Sudac pitaše: »Jesi li kršćanica?« Ona odgovori: »Ja sam kršćanica«. Na to ju htio otac silom odvući sa skela, na kojima je stajala; ali sudac zapovijedi, da ga odvedu i dade ga batinom biti. Zato je Perpetua osjećala gorku bol, udarci, što ih otac dobio, više ju bolili, nego li, da ih sama dobivala, ali ipak ostade stalna u vjeri. Kad se približio dan, u koji je imala biti bačena pred divlje zvijeri, opet dogje njezin otac, posve istrošen od žalosti, trgao kosu iz svoje brade, proklinjao svoje godine i još zadnji puta pokuša, da ju oslabi u vjeri u Krista. Ali badava; ona je Boga više ljubila nego li svoga oca, odvažno stupila na stratište i prolila za Isusa Krista svoju krv. Tako postojani moramo i mi biti u ispunavanju volje božje. Kad jednoć znadete: To je božja volja, to moram činiti, od toga ovisi spas moje duše — ništa vas ne smije u svijetu od toga odvratiti. Bog i spas vaše duše mora vam više vrijediti, nego li otac i majka, nego li brat i sestra, muž ili dijete, u kratko nego li najmilije u svijetu. Zato veli Gospodin, da mi moramo oko, ako nas sablažnjava, izvaditi, ruku i nogu odsijeći; jer je bolje s jednim okom, s jednom rukom, s jednom nogom ući u život, nego li s dva oka, s dvije ruke i noge biti bačen u paklenu vatru (Mat. 5, 29).

Evangjelista govori dalje: »Jer su mislili, da je on kod društva, koje putuje, to su dan hoda prošli i tražili ga megju rogjacima i poznancima. A jer ga nijesu našli, vratili se natrag u Jeruzalem i tražili ga« (Luk. 2, 44). Marija i Josip već kod svoga odlaska iz Jeruzalema nijesu vidjeli dječaka, jer su mislili, da je kod rogjaka i poznanaca, koji su s njima iz Nazareta u Jeruzalem putovali; prošli su dakle prvi dan puta misleći, da će ga na večer u stanovitoj gostionici, gdje su htjeli prenoćiti, sigurno naći. Ali se prevarili, tamo ga nijesu našli, nitko im nije znao o njemu ništa reći od onih, koji su napred otišli, niti koji su još slijedili. S toga ih snagje velika briga. Moguće je, mislili si oni, dječak prepoznat od njegovih neprijatelja, moguće je upao u njihove ruke, te je život njegov u pogibelji. U gostionici nijesu našli ni mira ni počinka, odlučili dakle, čim zadani, vratiti se u Jeruzalem. Na povratku pitahu sve, koje su sastali, nijesu li Isusa vidjeli ili o njemu čuli, ali njihovo pitanje i iztraživanje bijaše uzalud. Tako u večer dogjoše u Jeruzalem, i kako god su umorni bili, progjoše sve ulice i trgove pune ljudi te su neprestano tražili svoga ljubeznoga Isusa, ali ga nijesu našli. Strah im svakim časom rasao, samo svijesnost, da su ljubazno dijete bez svoje krivnje izgubili i njihovo čvrsto pouzdanje u Boga, koji sve na dobro vodi, moglo ih u njihovoj teškoj kušnji tješiti.

Jesu li se, b. s., Marija i Josip smatrali tako nesretnima makar su Isusa izgubili bez svoje krivnje, kako tek mora biti velika nesreća onoga, koji si mora reći: »Ja sam Isusa izgubio sa svojom vlastitom krivnjom?« A tko gubi Isusa sa svojom krivnjom? Svaki, koji pada u teški grijeh. Dok Isusa ljubite i njegove zapovijedi držite, kod vas je On, dà, On stanuje sa svojim nebeskim Ocem u vašemu srcu kako sam uvjerava: »Tko mene ljubi, moju riječ drži i moj otac će ga ljubiti, k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti« (Iv. 14, 23). Čim pak smrtni grijeh učinite, onaj čas vas Isus ostavi, jer kod grješnika, kojega srce zauzme gjavao, Presveti ne može stanovati. Tko bi mogao opisati zlo, koje donosi gubitak Isusa? S Isusom se gubi milost posvećujuća, taj dragocjeni zalog, koji sve blago svijeta daleko nadvisuje; s Isusom se gube sve zasluge, koje ste si sa vježbanjem u kreposti, sa dobrim djelima za nebo skupili, s Isusom gubi se mir savjesti, da s Isusom gubi se samo nebo, postaje se krivcem vječnog prokletstva. A ipak ima toliko kršćana, kojima se srce ne žalosti radi toga gubitka. Tuže se i uzdišu, ako izgube odijelo, novac, životinju ili koje drugo zemaljsko dobro, ali radi gubitka Isusa, ne uzdišu ni ne plaču. Godine i godine žive u grijehu i ništa ne paze; jedu i piju, šale se i smiju, a na to ništa ne misle, u kako se kukavnom stanju nalaze. Slijepci, kako će im se strašno oči otvoriti, kad se nagju jednoć pred vratima vječnosti! Ondje će upoznati, što to znači Isusa izgubiti; tražit će ga moguće, ali ga više ne će naći, ili bolje naći će ga, ali ne više kao svoga Spasitelja i Posvetitelja, već kao Suca, koji će ih kao svoje preziratelje i neprijatelje vječnoj vatri predati.

»A poslije tri dana dogodi se«, kaže evangjelista, »nagjoše ga u hramu gdje sjedi megju učiteljima, kako ih sluša i pita ih. I svi se čudili, koji su ga čuli, njegovom razumu i njegovim odgovorima« (Luk. 2, 46—47). Marija i Josip, kad Isusa nijesu mogli naći u cijelom Jeruzalemu, otišli su u hram, da ga i ondje potraže, a ujedno da se Bogu pomole za pomoć u svojoj velikoj nevolji. Tu su eto imali jedan od najsretnijih časova svoga života; našli su svoga tako dugo traženoga, tako ljubljenoga Isusa usred učitelja. Slušao je njihove pouke, pitao ih i odgovarao im na njihova pitanja. Veliko mnoštvo naroda skupilo se oko njega. Sviju oči bile su na nj upravljene, svi su slušali sa napetom pažljivosti njegove riječi, jer eto, 12. godišnji dječak pokazivao je svojim pitanjima i odgovorima razum i mudrost, koja je iste književnike stavila u zaćugjenje. Isus dakle već kao dječak pokazuje, da je on nešto više od ljudskog djeteta, već sada sjaju neki trakovi njegove božanske mudrosti, da nitko, kad nastupi svoju javnu učiteljsku službu, ne bude mogao vjerovati, da je svoju mudrost od ljudi naučio.

Marija i Josip daju nam primjer, kako mi moramo Isusa tražiti jesmo li ga grijehom izgubili, da budemo sretni te ga nagjemo. Tražili su ga sa velikom boli. »Eto, reče Marija, Otac tvoj i ja sa boli smo te tražili«. Tako mora i griješnik Isusa, kojega je lakoumno izgubio, sa boli tražiti. Svoje zločine mora bolno okajati, jer pokajanje za učinjene grijehe je najnužniji uvjet za izmirenje s Bogom. Dok griješniku nije žao, da je zapovijedi božje prestupio, dok svojih prestupaka ne mrzi i ne prezire, ostaje u grijehu i ništa mu ne koristi makar se još tako često i iskreno ispovijeda. Bog oprašta samo skrušenim griješnicima. — Marija i Josip pošli su u hram; ondje su našli Isusa usred učitelja. Tako nalazimo i mi Isusa samo u crkvi megju učiteljima, t. j. svećenicima na propovijedaonici i ispovjedaonici. Kad griješnik riječ božju srcem željnim spasa sluša, uz pomoć milosti doći će do spoznaje svoje grješnosti i odluku će učiniti, ići putem pokore; jer riječ božja je uvijek najdjelotvornija za pokoru i za obraćenje. Kad onda pogje u ispovjedaonicu, te se pun skrušenosti tuži na sve svoje grijehe, dobiva od svećenika u ime božje odrješenje i nalazi opet Isusa, izmiren s Bogom. O, da svi grješnici Isusa traže, kako su ga Marija i Josip tražili, da imadu s njima sreću opet ga naći!

»A kad su ga vidjeli«, pripovijeda evangjelista dalje, »čudili se, a njegova mu majka reče: Sinko, zašto si nam to učinio? Eto otac tvoj i ja sa boli smo te tražili« (Luk. 2, 48). Marija tim riječima božanskom Djetetu ništa ne predbacuje, ona izražava samo veličinu boli, koju su ona i Josip ćutili uslijed njegovog gubitka. »Moje preljubazno Dijete«, želi reći, »kako je bilo moguće, da si nas ostavilo, kad smo sa svom dušom uz tebe, te nam je tvoj gubitak gorčiji od najbolnije smrti?« Marija nam tim daje upoznati ljubav materinju. Josip, koji je samo hranitelj Isusov, šuti, on se ne usugjuje Isusa pitati radi toga, što je izostao, on znade, da nije otac, već samo sluga Isusa Krista. Marija se pak javlja kao Majka i kao takova imade prava, koja ne pripadaju nijednom angjelu ni svecu. Iz toga se može zaključiti u koliko Marija više može kod Isusa od svih angjela i svetaca. Oni samo mole kao sluge božji, a Marija moli kao Majka božja; njezina molba ima snagu zapovijedi. O, obratimo se sa velikim pouzdanjem k Mariji, po njoj možemo kod Boga sve postići. Marija zove Josipa ocem Isusovim: »Eto otac tvoj i ja smo te tražili«. To ona čini iz razboritosti i poniznosti, da sakrije čast svoga božanskog materinjstva, te se u očima ljudi prikaže kao obična majka. Ona ne će tajne, da je Isus Krist Sin božji i Spasitelj svijeta, tako dugo otkriti, dok se njemu samomu ne svidi, istu očitovati.

Isus im reče: »Zašto ste me tražili? Zar nijeste znali, da ja moram biti u onom, šte je mojega Oca?« (Luk. 2, 49). Te riječi našega božanskog Spasitelja moraju nam već s toga vrlo važne biti, jer su one prve i jedine, koje nam evangjelje iz njegove mladosti sačuvalo. Ali još važnije moraju nam biti radi svoga sadržaja; jer su u istinu božanske riječi i pune nebeske mudrosti. »Zašto ste me tražili?« Taj odgovor Isusov čini se da je ozbiljan i strog, a ništa drugo ne pokazuje nego njegovu božansku čast. On je hotio reći: Kako možete za mene imati toliku brigu, kako me s tolikom boli tražiti; ta znali ste, da sam Sin božji, i da se meni ne može nikaka nesreća dogoditi, ako ja ne ću! Ujedno hotio je Isus s ovim malo strogim riječima svojoj majci priliku dati, da se vježba u krepostima poniznosti i ustrpljivosti, koju nakanu je najsavršenije postigao, pošto je Marija s največim počitanjem šutila i riječ svoga božanskog Sina u svojem srcu uvažila. Ovdje imademo dokaz

važne istine, da Bog baš sa svojim najvjernijim slugama, s dušama, koje ga najodanije ljube, češće strogo postupa, kad dopusti, da ih stignu razne muke i nevolje, svaku utjehu im uskrati, te postupa njima kao sa svojim neprijateljima. Toga ali on ne čini iz mržnje, već iz ljubavi. On im želi dati priliku, da se u svim kršćanskim krepostima vježbaju i postignu visoki stepen svetosti, da ih tim sjajnije u nebu naplati. Blago onim kršćanima, s kojima uz sve njihovo opravdanje Bog strogo postupa, te uvijek moraju ići putem križa, oni će, ako se u svoj poniznosti i ustrpljivosti podlože vogjenju božjem i postojani ostanu u svojoj službi, primiti jednoć presjajnu krunu. Zato nas opominje apostol: »Preljubezni; neka vam ne bude kušnja odvratna, kao da vas što rijetka snašlo, već se veselite, da s Kristom trpite, da se kod objave njegove slave uzmognete s njim radovati i veseliti (1 Petr. 4, 12—13).

»Zar nijeste znali«, nastavlja Krist, »da ja u onom biti moram, što je Oca mojega?« Ako me poznajete, hotio je Isus reći, ako vi znadete, da sam Sin božji, te na zemlji oca nemam, bit će vam jasno, da ja moram u onomu biti, s onim se baviti, što se tiče časti mojega nebeskoga Oca, jer zato sam na svijet došao, da mojega Oca u nebu proslavljujem točnim vršenjem njegove volje. Te riječi božanskog Spasitelja svjedoče, kako je velika bila njegova gorljivost u službi njegovog nebeskoga Oca. Još jasnije se o tom izjavio: »Ja sam s neba došao, ne, da činim moju volju, već volju Onoga, koji me poslao« (Iv. 6, 38). Prva dakle riječ, što nam ju evangjelje o Isusu sačuvalo, daje nam važnu nauku, da službu božju najodličnijom, dà, jedinom zadaćom našega života moramo smatrati. Nijesmo na svijetu da blago skupljamo, te se uzdignemo do visokih časti, da uživamo zemaljske radosti i zabave; to sve nije nužno za blaženost, već ju to dapače često sprječava; ali to je nužno, da mi Bogu služimo i njegove sv. zapovijedi držimo. Služba božja mora nam uvijek pred očima lebditi, na njega moramo sve svagjati, što radimo, u njemu moraju svi naši čini izlaz imati. Slijedimo dakle Isusa, služimo Bogu u sve dane našega života, da nas jednoć uzmogne kao svoje dobre i vjerne sluge nagraditi vječnim dobrima neba.

Sada ćemo još razmatrati život Isusov u kući njegovih roditelja u Nazaretu.

II.

Božanski Dječak povratio se iz Jeruzalema, gdje je sa mudrošću svojih pitanja i odgovora začugjenje sviju na sebe svratio, sa svojim roditeljima u Nazaret. Ovdje je živio do svoje 30. godine u najvećoj skrovitosti. Evangjelje sadržaje o njemu samo dvije opaske, koje premda su kratke, zaslužuju svu našu pažnju.

Prva je opaska: »I on pogje s njima, i dogje u Nazaret i bijaše im podložan« (Luk. 2, 51). Ovdje dakle izriče evangjelista, da je Isus Krist bio svojim roditeljima, majci svojoj Mariji i hranitelju svomu Josipu podložan, t. j. poslušan. Razmotrimo tu poslušnost nešto iz bližega, ne samo, da joj se divimo, već da ju takogjer nasljedujemo.

Tko je bio Onaj, koji je slušao? Zar jednostavno ljudsko dijete? Ne, on bijaše kako nas uči nepogrješiva vjera, Sin božji, pravi Bog, svemogući, vječni, Gospodar četa, komu se klanja nebo i zemlja, Bijaše dakle Bog, koji je slušao! A koga je slušao? Svoje roditelje t. j. majku svoju Mariju i hranitelja svoga Josipa. »On im bijaše podložan«. Da koji kralj odloži krunu i žezlo i pogje u kolibicu kojega radnika i reče: Od sada ću činiti, što mi vi siromašni radnici naložite, posve ću po vašoj volji živjeti; zar to ne bi bila poslušnost, kojoj bi se svaki čudio? A što da rečem? Isus nije zemaljski kralj već je kralj neba i zemlje, nije jednostavni čovjek, već ujedno Bog, a ipak se pokorava siromašnim ljudima kako su bili Marija i Josip. Zar to nije čudesna poslušnost? Ili zar se može veće čudo pomisliti, nego li je to, da Bog ljude sluša? A u čemu ih sluša? U svemu. Što mu Marija naruči, što mu Josip zapovijedi, to on čini. Reče li mu se: »dogji« on »dogje«, »idi» on »ide«, »čini ovo«, to on čini. On obavlja sve kućne poslove i svuda pomaže svojoj Majci Mariji i svomu hranitelju Josipu; nosi vodu, čisti sobu, prinaša drva, razne puteve pravi. Kad bude veći ide u radionicu Josipovu i ondje vrši tesarski posao, nijedan posao nije mu prenizak, sve što mu poslušnost nalaže, vrši on sa najvećom točnosti. Mi se čudimo, kad čitamo u životu svetaca, kako su osobe obojega spola, koje su u svijetu zauzimale ugledan položaj, bile plemenitog roda, pošle u samostan, i ondje najniže poslove redovnika obavljale. A koliko se više moramo

diviti, kad vidimo gdje Isus Sin božji, take niske poslove obavlja! A kako sluša? Svojevoljno, s velikim veseljem i spremnošću. Marija i Josip ne bi se bili usudili iz počitanja od njega tražiti poslušnost, njemu nešto zapovijedati, znali su vrlo dobro, da čovjek Bogu ne smije zapovijedati. Ali Isus si nije dao zapovijedati; on je svojevoljno činio, što se imalo učiniti, on je ispunjao najmanje želje svojih roditelja i sve je vršio, što je samo u njihovim očima opazio. Vrlo lijepo opisuje sv. Vinko Ferrerij tu poslušnost: Djevica, kaže on, uzima rano u jutro posudu, da vode donese; Josip se približi, da joj posudu oduzme, dječak Isus dotrči, uzme posudu i govori: Ja ću ići! O Gospodine, zašto činiš to prosto djelo? Zašto ne činite to vi Marijo i Josipe? Oni odgovaraju: Mi smo na to pripravni, ali Isus želi sam učiniti? Vi sv. angjeli, zašto toga vi ne učinite? Oni odgovaraju: Mi smo na to pripravni, ali Isus želi sam to učiniti. Zašto ti sam, o Gospodine? Odgovor je njegov: da mladi kršćani, kad jednoć o toj službi čuli budu, što sam ju ja mojim roditeljima izkazao, takogjer budu pripravni, biti u pomoć svojim roditeljima, te ih u svemu rado slušati«. Kako dugo je napokon Isus slušao? Zar moguće dok je djetinjstvo sproveo i postigao dobu mladosti? Ne, sve do svoje 30. god. Jer do te dobe je boravio u roditeljskoj kući, i obavljao sve poslove, čega radi ga smatrali Sinom tesara (Mark. 6, 3).

Pita se, zašto je Isus hotio da vrši tako čudesnu poslušnost? Zašto drugo, nego da nama svojim primjerom dužnost poslušnosti preporuči. Sv. Augustin kaže: »Jedan od uzroka, zašto je Bog čovjek postao, bijaše, da ljudima dužnost poslušnosti preporuči, kad im je sam o tomu primjer dao.« Po neposlušnosti su ljudi od Boga otpali, po poslušnosti imadu biti opet s njim združeni; po neposlušnosti su izgubili svoju slobodu i postali robovi gjavla, po poslušnosti imadu se riješiti ropskoga jarma gjavla i postati djeca božja, po neposlušnosti zatvorili si nebo, a po poslušnosti imadu si isto opet otvoriti. Isus je dakle bio poslušan, da nam put označi, kojim moramo poći, hoćemo li do spasa doći. Odluku moramo učiniti, da tu važnu dužnost poslušnosti, o kojoj ovisi naš spas i naša blaženost, savjesno ispunjamo. Prije svega poslušajte Boga: u svako vrijeme podlažite svoju volju njegovoj, vršite sve njegove zapovijedi i dajte se od njega voditi kao dobra, poslušna

djeca. Slušajte crkvu i spremno činite, što ona odredi i propiše, jer ona je vaša majka i namjesnica božja na zemlji za vaše opravdanje i posvećenje. Isus traži svom strogosti, da se crkvi podlažete, kad kaže: »Tko crkve ne sluša, neka ti bude kao poganin i javni grješnik« (Mat. 18, 17). Kao što ne mogu pogani ni javni grješnici biti blaženi, isto tako ne mogu ni kršćani blaženi biti, koji ne vrše, što zapovijedi crkve nalažu. Slušajte napokon svjetsku oblast, jer i ona zastupa, kako apostol Pavao kaže, mjesto Boga na zemlji, tako da svako protivljenje proti istoj, jest protivljenje protiv Boga i za posljedicu ima vječno prokletstvo (Rimlj. 13, 1—7). Osobito vi kršćanski sinovi i kćeri slušajte svoje roditelje. Je li Isus Krist 30 godina slušao svoju majku Mariju i svoga hranitelja Josipa, zar da vama bude teško slušati vaše roditelje? Zar da vas taj uzvišeni primjer vašega božanskoga Spasitelja ne potakne, da uvijek rado i savjesno činite, što vam otac i majka nalažu, te se sretnim smatrate, ako im mnoga dobročinstva, koja vam iz njihovih ruku dotiču, sa poslušnošću bar donekle možete naplatiti?

Ali primjer Isusov imade nas potaći ne samo na poslušnost, već i na ozbiljno nastojanje oko kršćanske savršenosi. Evangjelje kaže o njemu: »I Isus napredovaše u mudrosti, dobi i milosti kod Boga i ljudi« (Luk. 2, 52). Te riječi moramo malo pobliže protumačiti. U Kristu moramo razlikovati, kako sam kod tajne njegovog utjelovljenja opširno tumačio, dvije naravi, božansku i čovječansku, jer je On pravi Bog i pravi čovjek. Kao Bog, t. j. po svojoj božanskoj naravi, Isus Krist nije nikako mogao napredovati i niti u dobi, jer kao Bog je vječan i isključuje svako vrijeme — niti u mudrosti, jer kao Bog je neizmjerna mudrost, on sve znade, sve istražuje, sve vidi, sve najbolje redi, — niti na milosti, jer kao Bog uključuje u sebi sve, što je dobro, on je sama dobrota i svetost. U kratko kao Bog je Isus Krist nepromjenljiv i s toga ne može napredovati, niti nazadovati. Kao Bog bijaše u svom djetinjstvu baš tako svemogući, sveznajući. neizmjerno svet i pravedan, kao i u svojoj zreloj muževnoj dobi. Kad dakle evangjelje o njemu govori, da je u dobi, mudrosti i milosti napredovao, to se onda ne razumijeva o njegovom božanstvu, nego samo o njegovom čovječanstvu. Kao čovjek, ili po svojem

čovječanstvu je Isus svakako u dobi napredovao, postao je stariji, veći i jači kao i drugi ljudi, isto tako je bar u stanovitom smislu u mudrosti i milosti napredovao, t. j. u spoznaji, u kreposti i svetosti. Ipak opstoji ovdje megju Isusom i ostalim ljudima velika razlika. Ljudi u grijehu začeti i rogjeni imadu svojih manjaka i pogrješaka, njihovo usavršenje jest poglavito u tomu, da sa godinama ono, što je manjkavo i pogrješno sve više odlože, te si prisvoje dobro, koje se istom protivi. Tako nije bilo kod Isusa, makar gledamo samo na njegovo čovječanstvo. Njegovo čovječanstvo, začeto od Duha sv., nije imalo na sebi posve ništa manjkava ni pogrješna, ono je bilo savršeno dobro i sveto od prvoga časa svoga bivstvovanja, u njemu nije bilo nikakovog neznanja, nikake bludnje, nikake slaboće razuma, nikake neuredne sklonosti, nikake opake volje. Osim toga bilo je čovječanstvo u Kristu s božanstvom združeno u jednoj osobi i dobilo od njega najsavršenije znanje i svetost od časa, kad se združenje zbilo. Napredak Krista u mudrosti i milosti jest dakle samo u vanjskom očitovanju i vršenju. On je naime sa dobom očitovao sve veće dokaze svoje mudrosti, kreposti i svetosti. On je naličio suncu, koje, premda je u istinu isto, ipak od jutra do podne na svijetlu i toplini sve više raste.

Kad je Isus svoju mudrost i milost sve više očitovao, dao nam važnu nauku, da mi moramo danomice u dobromu rasti i usavršivati se. To neprestano nastojanje oko kršćanske savršenosti za sve nas je stroga dužnost, kako opominje sveti Petar: »Rastite u milosti i spoznanju našega Gospodina i Spasitelja, Isusa Krista« (2 Petr. 3, 18), ili kako Ivan piše: »Tko je pravedan, neka bude još pravedniji, a tko je svet, neka bude još svetiji« (Otkr. 22, 11). Kao što je u vidljivoj naravi sve u neprestanom gibanju, te se mijenja u savršenije ili u nesavršenije, tako i u duhovnom životu nema mirovanja, ili se napreduje ili se nazaduje. Sv. Bernard kaže: »Tko ne napreduje, taj nazaduje, srednjega puta megju napredovanjem i nazadovanjem na putu kreposti nema.« Tko s toga kaže: »Ja želim ostati kako jesam, ne ću biti ni bolji ni gori,« taj kaže, što nije moguće. Onaj čas, u koji prestaje za višom savršenosti ići, bit će nesavršeniji i gori. »Da tko,« veli sv. Grgur Vel., »koji se nalazi u toku jake rijeke, želi mirno stajati, a ne će se truditi ići uz rijeku, to bi ga struja uhvatila i natrag odvukla. Isto je tako na vožnji duhovnoga života. Ta vožnja ide uz struju, te je za našu narav s grijehom iskvarenu tako teška, da, tko se ne napreže, da napred plovi, bude od vrtloga svojih strasti u ponor bačen.« Zato kaže sam Krist: «Kraljevstvo nebesko trpi silu i koji silu upotrijebljuju, grabe ga« (Mal. 11, 12). Tko hoće dakle biti blažen, ne smije ruke položiti u krilo, već se mora svaki dan trapiti, svoje zle sklonosti sve više iskorjeniti i neprestanom gorljivosti raditi oko svoga posvećenja. To je na žalost glavni razlog, da toliki kršćani opet ostavljaju put kreposti, kojim su pošli i izgube prvu gorljivost, budu u poslu spasa sve više mlaki i napokon upadnu u teške grijehe. Kako je dakle velika pogibelj za njihovu dušu? Može se tako dogoditi, da se oni, pošto su jednoć mlaki postali, nikad više pravo ne obrate i kao neskrušeni grješnici umru nesretnom smrti. Tko se dakle želi očuvati grijeha i svoj spas osigurati, taj nikad ne smije reći: »Dosta je, bolji ne trebam da budem, nego li jesam,« ne, on mora neprestano raditi oko svoga usavršenja i tek na koncu svoga života smije taj važni posao napustiti. To su svi gorljivi sluge božji učinili, makar su veliki stepen svetosti postigli, te im se svijet divio radi njihove izvrsne kreposti, to oni ipak sami sa sobom nijesu bili zadovoljni, a cilj kršćanske savršenosti vidio im se još daleko. Zato se trudili neprestano, da se ostave sve više i više svojih nesavršenosti, da u svim krepostima sve veću sposobnost postignu i Boga sve odanije ljube.

Pogjimo stopama tih svetaca i radimo sa pogledom na Isusa, koji je u dobi, mudrosti i milosti napredovao pred Bogom i ljudima, neumornom gorljivosti oko našega usavršenja i posvećenja. Neka ne progje nijedan dan, da ne nastojimo svoju glavnu pogrješku popraviti, zli običaj nadvladati, zlu sklonost iskorjeniti. Upotrijebimo prilike, koje nam se tako često pružaju na dobro, vršimo kreposti prema staležu i tako nastojmo vršiti riječ Isusovu: »Budite savršeni, kako je otac vaš nebeski savršen« (Mat. 5, 48). Teškoćama i zaprekama, koje imademo na putu kršćanske savršenosti svladati, ne izgubimo odvažnosti, uzdajmo se u Boga. »On je,« kako apostol uvjerava, »vjeran i ne će dopustiti, da budemo napastovani preko naših sila, već će kod napasti dati i izlaz, tako da uzmognemo

ustrajati« (1 Kor. 12, 13). Uz pomoć njegove milost sve nam je moguće, i puni pouzdanja možemo s istim apostolom reći: »Sve mogu u onom, koji me jači« (Filiplj. 4, 13). Čini li čovjek toliko za svijet, ne boji li se muke ni rada, da si položaj poboljša i blago skupi, koje je prolazno i srca nikad zadovoljiti ne može, zar da nam bude teško u službi božjoj mali teret na sebe uzeti, da si stečemo vječna dobra neba? Odvažno se dakle prihvatimo posla i ozbiljno nastojmo, da se sve više opravdamo i posvetimo, da uz pomoć božju onu savršenost postignemo, koja nam je nužna za vječno blaženstvo.

Amen.

XLVI. Propovijed.

Dvadeset i prva nedjelja po Duhovima.

Treći članak vjere.

„Začet po Duhu svetom, rogjen od Marije Djevice."

O životu Isusa Krista na zemlji.

»Tako će i moj Otac nebeski učinit vama, ako ne oprostite bratu svomu od srdaca svojih« (Mat. 1u, 35).

Car Justinijan II., prognan iz svoga carstva, utekao k kralju bugarskomu, Trebeliju, usljed oluje morske dogje u najveću pogibelj, da mu se brod slomi. Onda ga opomene jedan od njegovih pratilaca neka obeća Bogu, da će svim svojim neprijateljima od srca oprostiti i nikada im se ne osvetiti. Car je tu opomenu poslušao i obećao Bogu, da će svim svojim uvrijediteljima oprostiti i ne sjećati se zla, što su mu ga učinili. I eto bijesna se oluja utišala, a car spasio ne samo svoj život, već je uz pomoć Bugara natrag dobio i svoje kraljevstvo. Ali nezahvalni, nevjerni vladar prekrši svoje obećanje, jer kad je opet do vlasti došao, krvavo se osvetio svojim neprijateljima. Ali što se dogodilo? Stigla ga kazna božja; Filipik mu ote kraljevstvo, baci ga u tamnicu i zapovijedi, da ga zajedno s njegovim sinom pogube.

Zemlja kojom putujemo naliči uzburkanom moru, a mi smo radi grijeha, kojima smo Boga često uvrijedili, u pogibelji, da izgubimo svoj vječni spas. Što moramo učiniti, da toj pogibelji utečemo, te sretno ugjemo u luku sretne vječnosti? Moramo Bogu obećati, svima, koji su nas uvrijedili od srca oprostiti. To obećanje će Gospodin tako s dopadnošću primiti, da će nam opet milost udijeliti i nama naše grijehe oprostiti. A jesmo li nemilosrdni prama našim uvrijediteljima, te o oproštenju ne ćemo ništa znati, onda ni od Boga ne možemo oproštenje očekivati, bez milosrgja će nas suditi i zabaciti. Parabola današnjega evangjelja daje nam za to jasan dokaz. Već je gospodar bio svomu slugi veliki dug od 10.000 talenata oprostio, a jer je taj sluga bio nemilosrdan prema svomu sudrugu, te ga radi 100 desetaka dao baciti u tamnicu, to je gospodar opozvao svoju riječ i predao ga mučiteljima, dok nije isplatio cijeli dug. »Tako će«, zaključuje božanski Spasitelj parabolu, »i moj nebeski otac s vama učiniti, ako svaki od vas svomu bratu od srca ne oprosti«.

Što nas je Isus u ovoj paraboli učio, potvrdio je svojim vlastitim primjerom. Pred osam dana smo vidjeli, da su ga ljudi odmah kod njegovog poroda odbili, dapače, da je Herod išao za njegovim životom, te ga prisilio, da stanuje u tugjoj zemlji. Ali on se nije osvetio svojim neprijateljima, već im pokazao najveću blagost i vratio im zlo dobrim. Još sjajnije dokaze ljubavi neprijatelja daje nam Isus u javnom životu svojemu, koji ćemo danas i sljedećih nedjelja razmatrati. Do svoje 30. godine živio je Isus u Nazaretu u kući svojih roditelja u najvećoj skromnosti. Po zakonu Mojsijevom (4 Moj. 4) nitko nije smio svećeničku službu preuzeti, a još manje javno djelovati kao učitelj i prorok, koji nije bio star 30 godina. Božanski Spasitelj hotio se toga zakona držati, čega radi je do svoje 30-te godine skrovito živio. Kad je pak dosegao propisanu dobu, kako nas izvješćuje sv. Luka (3, 23) izagje iz svoje skrovitosti i počne svoj javni život. Danas ćemo razmotriti kako se Isus pripravljao na svoj javni život:

1. Kako se dao od Ivana krstiti.
2. Kako je sproveo 40 dana u pustinji.

I.

Kako sam već spomenuo, pošla je sv. Marija, pošto je Sina božjega po Duhu sv. začela, k svojoj tetki Elizabeti, da joj kod poroda na pomoći bude. Elizabeta rodi sina, koji bude na nalog božji prozvan Ivan. Ivan bijaše odregjen, da židovima navješta dolazak božanskog Spasitelja, te ih pripravlja na milost spasenja, radi čega se nazivlje preteča Gospodinov. On već u ranoj mladosti pogje u pustinju i sprovodi ondje vrlo strogi, pokornički život, da se na svoje zvanje pripravi. Nosio je odijelo od dlake devine i kožnati pojas, hrana mu bili skakavci i divlji med. Kad je dostigao 30. godinu dogje mu zapovijed Gospodnja, da ostavu svoju samoću i da propovijeda židovima pokoru. Ostavi s toga pustinju i dogje u okolicu Jordana i počne sa svom gorljivosti svoju službu kao preteča Isusov. »Činite pokoru«, govoraše, »jer se približilo kraljevstvo nebesko« (Mat. 3, 12). Židovi dolazili u velikoj množini k njemu, da vide izvanrednoga pokorničkoga propovjednika, i čuju njegove riječi. Oni, koji se ozbiljno odlučili na pokoru, primili su od njega krst vode. Taj krst nije bio sakramenat, te nije imao moći očistiti ljude od ljage grijeha i posvetiti ih, kao krst, što ga Isus Krist u tu svrhu ustanovio, on je bio samo priprava za sv. sakramenat krsta, te je imao u ljudima probuditi skrušenost. Ivan se sam izjavio da njegov krst nema opravdavajuće snage, veleći: »Ja doduše krstim vodom za pokoru; a koji će poslije mene doći, jači je od mene i ja nijesam vrijedan odriješiti remena na obući njegovoj, taj će vas krstiti sv. Duhom i vatrom« (Mat. 3, 11). Ivan je hotio reći: Moj krst je jednostavna ceremonija, znak pokore; a krst Isusov je sakramenat, koji poput vatre od grijeha čisti, te milost posvećujuću u srca vjernika ulijeva. Zato kaže sv. Augustin, da je poslije krsta sv. Ivana još nuždan krst Kristov za oproštenje grijeha i postignuće milosti posvećujuće. Zato je apostol Pavao dopustio, da se nekim učenicima u Efezu, koji su već primili krst sv. Ivana, podijeli krst Isusov.

Ivan je kao preteča Gospodinov skoro godinu dana djelovao, kad nadogje vrijeme, da se Isus javi i počne svoj javni život. Isus pogje na Jordan, da se dade od Ivana krstiti. Ivan do sada nije se nikada s Isusom sastao, lično ga dakle nije

poznavao. Ali nebeska blagost spojena sa božanskom časti, koja je odsijevala iz njegovog lica, na prvi je pogled probudila u njemu misao: Ovaj i nijedan drugi jest Mesija. Kad je dakle Isus od njega tražio krst, ustručavao se on, da mu zadovolji i reče: »Meni je potrebno, da budem od tebe kršten, a ti k meni dolaziš?« Isus pak odgovori i reče: »Pusti neka bude, jer se pristoji, da svaku pravednost ispunimo« (Mat. 3, 14—16). Tim riječima hotio je božanski Spasitelj poučiti sv. Ivana, da je božja volja, da se dade od njega krstiti; a božju volju valja u svim prilikama vršiti. Ivan se više nije ustručavao, Isusa krstiti, jer on nije poznavao važnije dužnosti, nego li, božanskoj se volji u svemu bezuvjetno i slijepo podložiti.

Pita se: Zašto se Isus dao od Ivana krstiti? Je li bio za nj nuždan krst pokore? Nipošto; tà on nije bio okaljan nikakim grijehom; on je bio najpravedniji i najsvetiji, što ga zemlja vidjela, dà, on bijaše sama svetost. Ali ako je on i bio za svoju osobu posve čist i svet, to se on ipak iz smilovanja i ljubavi prema grješnomu rodu ljudskomu grješnikom učinio, kad je kao Janje božje grijehe svega svijeta na sebe uzeo, da ih uništi i nas s Bogom izmiri. On se Ivanu dakle javio kao grješnik, opterećen naime grijesima ljudi, zato se podvrgao krstu pokore i tim u istinu izjavio, da hoće za oproštenje naših grijeha pokoru činiti. I iz poniznosti dao se krstiti. Ljudi su svoj otpad od Boga počeli ohološću, htjeli su biti slobodni, htjeli se staviti na mjesto božje i vladati kao bogovi. Po toj prokletoj oholosti oni se odvojili od Boga, izvora svakoga spasa i strovalili se u najveću bijedu. Što su dakle ljudi sa svojom oholosti skrivili, to želi Isus svojom poniznosti popraviti, s toga prikriva svoju božansku čast, dapače i svoju čovječansku svetost, stavlja se u red grješnika i prima poput grješnika krst pokore. Kao što su ljudi postavili temelj svojoj propasti ohološću, tako je Isus počeo djelo spasenja činom najdubljega poniženja. Napokon se Isus hotio dati od Ivana krstiti, da posveti vodu, te ona bude za sakramenat krsta zgodno sredstvo, da dušu od ljage grijeha čisti, te joj život milosti dijeli.

Pošto je božanski Spasitelj iz Jordana izašao i molio, dogodi se veliko čudo, nad njim se otvorilo nebo, Duh sv. lebdio u spodobi goluba nad njegovom glavom, a glas se iz neba

čuo: »To je moj ljubazni Sin, koji mi se dopada« (Mat. 3, 16—17). Razmotrimo taj čudesni dogagjaj malo iz bližega, jer sadržaje vrlo važne istine, koje treba da si k srcu uzmemo. »Eto,« kaže evangjelista, »nebo mu se otvorilo«. Nad Isusom se razdijelilo zračište i činilo se, da se svod rastavio, tako da se nebo u svom čudesnom sjaju i u svojoj neizrecivoj slavi vidjelo. Tom objavom je bilo označeno, da je Isus Krist došao na svijet, da ljudima opet nebo otvori, koje im je bilo već kroz 4000 godina radi grijeha zatvoreno. Okolnost, da se nebo nad Isusom otvorilo, pošto je on primio krst pokore, uči nas, da mi drugim putem ne možemo ući u nebo, nego putem pokore. Mi svi smo grješnici: grješnici po naravi radi našega rogjenja od grješnog roda, grješnici radi zloporabe naše slobodne volje, kad božje sv. zakone često kršimo. Za spas naših duša dakle imade samo još jedno sredstvo — pokora. »Ne budete li činili pokore,« kaže sam Isus, »svi ćete zajedno propasti« (Luk. 13, 3). Jer mi možemo birati samo megju pokorom i prokletstvom, to onda radimo razborito i izberimo pokoru. Za naše zločine se neprestano kajmo, popravimo naš život i nastojmo, da se s Bogom posve izmirimo vršenjem dobrih djela i pravom gorljivosti u kreposti. Nebo se otvorilo nad Isusom, dok je molio. Tu vidimo moć molitve. »Molitva čovjeka, koji se ponizi, prodire oblake, nema mira, dok onamo ne dogje i odanle ne odlazi, dok je Svevišnji ne pogleda« (Eccl. 35, 21). O, tko moli u duhu poniznosti, s pobožnošću i s pouzdanjem, tomu se nebo otvara, a otac svijetla daje mu svaki dobri dar, svaki savršen poklon« (Iv. 1, 17).

»I on vigje,« kaže evangjelista, »gdje je Duh sv. poput goluba sašao i nad njega došao« (Mat. 3, 16). U toj se slici predstavlja punoća Duha sv., koju Isus posjedovao već u prvi čas svoga utjelovljenja; čega radi prorok o njemu govori: »Duh Gospodnji će nad njim počivati, duh mudrosti i razuma, duh savjeta i jakosti, duh znanja i pobožnosti i duh straha božjega će ga napuniti« (Is. 11, 2—2). U spodobi goluba, koji je slika čistoće i nedužnosti, sašao je Duh sv. nad Isusa, da označi njegovu nevinost i čistoću, da svaki upozna, da Isus, premda se stavio u red grješnika i primio krst pokore svetog Ivana, ipak nije grješnik, već da u njem stanuje svaka pravda i svetost. Osobito znači golub, za kojega se kaže, da nema

žući, krotkost Isusovu, kako sam kaže: »Učite se od mene, ja sam krotak i ponizan srcem« (Mat. 11, 29). Golub označuje na dalje veliku sreću, koje smo postali dionici po Isusu Kristu. Od kada se golub sa zelenom grančicom uljike vratio u arku Noemovu i vijest donio, da se vode potopa slegle, a zemlja se opet počela zeleniti, on je ljudima najljepša slika ufanja i smatra se kao glasnik mira i veselja. Dolaskom Isusovim na zemlju javi se ljudima najljepše od svakog ufanja, ufanje, da će Bog grijeh i opačinu, koja se poput valova vode preko cijelog svijeta izlila, oduzeti i novo kraljevstvo, kraljevstvo istine i kreposti utemeljiti. O, da se i na nama ispuni to ufanje! O, da mi staroga po lukavosti bludnje pokvarena čovjeka odložimo, da se obnovimo u duhu našega srca i obučemo novoga čovjeka, koji je po Bogu stvoren, u pravdi i pravoj svetosti« (Ef. 4, 22—24). A jer je golub vrlo plodan, te se iz njegovih jaja mnogo mladih izleže, to prilika goluba znači, u kojoj se Duh sv. javio nad Isusom, da će se kršćanska crkva raširiti po cijeloj zemlji i ljude svih dijelova svijeta u svoje krilo uzeti.

I eto glas s neba reče: »To je moj preljubazni Sin, koji mi se dopada« (Mat. 3, 15). To je bio glas Oca u nebu, kojim Isusa Krista svečano proglasio svojim jedinorogjenim Sinom. »Ovaj,« želi reći nebeski Otac, »koji je poput grješna čovjeka primio krst pokore, ovaj, koji u prilici sluge živi na zemlji, te kojega drže za sina drvodjelje Josipa, moj je Sin i to nije moj Sin, kojega bi poput pravednika iz milosti uzeo za dijete, već je On moj jedini, pravi, iste biti Sin, rogjen iz mene prije zvijezde danice« (ps. 109, 3), koji je vječan i nepromjenljiv, svemogući i sveznajući, u kratko, koji je Bog kao i ja, i kojemu s toga kao i meni pripada božansko štovanje i klanjanje. On je moj ljubazni Sin, jer kako ja njega ljubim, tako ne ljubim angjela ni ljudi; ja ga ljubim od vijeka i ljubit ću ga u sve vijeke mojom cijelom, neizmjernom ljubavi. U njemu imadem dopadnost, jer u njemu vidim sve, što me uznosi, u njemu glegjem moju najvjerniju sliku, skup svega dobra i lijepa, odsijev božanskog veličanstva.« Kako važno svjedočanstvo imademo ovdje za božanstvo Isusa Krista! Ne prorok, ne apostol, ne angjeo neba, ne, Bog, nebeski Otac sam proglašuje Isusa javno i na svečani način svojim Sinom. O, gdje bi bio čovjek, koji ne bi takovom svjedoku vjerovao, gdje je

*

čovjek, koji s Petrom ne bi priznao: »Ti si Krist, Sin Boga živoga?« (Mat. 16, 16).

Kod krsta Isusovog je velika tajna presv. Trojstva, o kojoj su ljudi do sada jedva tamnu slutnju imali, prvi puta točno označena i očito objavljena. Objavio se Bog Otac, kojega se glas s neba čuo, objavio se Bog Sin, koji je bio od Ivana kršten i od nebeskoga Oca kao Sin njegov proglašen; objavio se Bog Duh sv., koji je u spodobi goluba nad Isusom lebdio. Krst Isusov bijaše dakle vrlo važan čin, kad se kod njega objavile dvije najvažnije tajne naše sv. vjere: tajna utjelovljenja Sina božjega i tajna presv. Trojstva.

Kako sv. Toma Aq., a s njim mnogi crkveni oci i duhovni učitelji kažu, Isus Krist je ustanovio sv. sakramenat krsta, kad je bio od Ivana kršten. Kako su velika milosna djelovanja toga sv. sakramenta! Djeluje on trostruko čudo, koje se kod krsta Isusovog dogodilo; Duha sv. dijeli, koji nad Isusom u spodobi goluba lebdio i napunja nas njegovim darovima milosti; stiče nam dopadnost Boga našega nebeskoga Oca, otvara nam opet nebo, koje nam bilo radi grijeha zatvoreno, te možemo bez zapreke u nj ući, jesmo li krsnu milost posve sačuvali. O, od svega srca zahvalimo našemu božanskomu Spasitelju za ustanovljenje sv. krsta i nastojmo neprocjenivu milost, koje postajemo po njem dionici, sa najvećom brigom uzdržati u sve dane našega života. A jesmo ti tu milost teškim grjehom izgubili činimo ozbiljnu pokoru, da bar kao pokornici dogjemo do spasa, ne možemo li kao nevini. Kršćanski roditelji· pokažite češće djeci svojoj bijelu odječicu, kojom su bila kod sv. krsta pokrivena, protumačite im značenje te odjeće i sjećajte ih, da u nevinosti žive i u životu svomu nikad ne zaborave, što im je svećenik doviknuo: »Uzmi ovo bijelo odijelo i donesi ga neokaljano pred sudište našega Gospodina Isusa Krista, da primiš život vječni.«

Odmah poslije krsta pošao je Isus u pustinju i ondje ostao 40 dana. O tomu sada nešto više.

II.

Pošto je božanski Spasitelj bio kršten od sv. Ivana, po naputku sv. Duha pogje u pustinju, da se ondje postom, molitvom i razmatranjem pripravi na svoj javni život i na djelo našega spasa. Te pustinje evangjelje pobliže ne označuje, po predaji pak bijaše ona, koja se širi megju Jerihom i Jeruzalemom i koja se sada naziva Quarantanija radi 40-dnevnoga boravka Isusovog. U toj pustinji osta Isus 40 dana i 40 noći, i sproveo je cijelo vrijeme u najstrožem postu tako, da, kako izrično evangjelista opaža, nije uzeo baš nikake hrane, bio je dakle posve na tašte. Četrdeset dana postio je takogjer Mojsija, kad je bio kod Boga na Sinaju (5 Moj. 9, 9—18), kao i Ilija, kad je bio na brdu Horeb (3 Kralj. 19, 8). Mojsija i Ilija bili su predslike Kristove; Isus je postio 40 dana da pokaže, da se na njemu svi tipi ispunili. Četrdeset dana ne bi mogao čovjek po naravskim silama postiti, ali kao što je bio Mojsija i Ilija, tako je i Krist, u koliko je čovjek, božanstvom ojačan, da je kroz tako dugo vrijeme mogao biti bez hrane. Isus za svoga 40-dnevnoga boravka u pustinji nije se drugim bavio, nego molitvom i razmatranjem, molio je neprestano svoga nebeskoga Oca za milost, da veliko djelo spasenja sretno izvrši.

»Pošto je 40 dana i 40 noći postio, ogladnje« (Mat. 4, 2), t. j. nastupi naravsko čuvstvo glada, koje je Isus do sada nadnaravskim zasićenjem, naime molitvom i razmatranjem utišavao. Tom okolnosti poslužio se gjavao, da Isusa napastuje, a je li u istinu on obećani Spasitelj, da prepriječi djelo spasenja čovječanstva. Gjavao je već naslućivao, da je Isus Sin božji i Mesija, do sada je imao mnogu priliku, da dogje do spoznaje te tajne. Već su pastiri u Betlehemu vijest raširili, da se Spasitelj rodio, došli su i mudraci od istoka i poklonili se Isusu kao Bogu i Spasitelju, a nije dugo, što je i Ivan Krstitelj Isusa svemu narodu predstavio kao Janje božje, koje oduzima grijehe svijeta. Gjavlu sigurno nijesu ti dogagjaji izmakli, koji, da izvede svoje zle osnove, zemljom hoda, te sve, što mu se čini zgodno za svrhu njegovu, nastoji doznati. Ali jer se Isus najdublje ponizio i u spodobi sluge na zemlji živio, to mu ipak još ostala neka sumnja, je li On u istinu Sin božji. Da se te sumnje riješi, posluži se lukavošću i napastovao Isusa. Taj zli duh je već naše praroditelje u raju napastovao, te njih s cijelim potomstvom strovalio u najveću bijedu, sada je hotio zapriječiti, da ljudi ne budu od grijeha i vječne propasti oslobogjeni, zato

se dao na Isusa, da njega, je li Sin božji i Spasitelj svijeta, na grijeh zavede i tako onemogući djelo našega spasenja. Za čudo napastovao je Isusa prvi put na isti grijeh kao i naše praroditelje, naime da zadovolji putenoj nasladi za jelom. Lukavi neprijatelj roda ljudskoga mislio si: Je li mi napast na jelo prije 4000 godina tako uspjela, moguće mi ista napast ni sada ne će zlo ispasti, osobito jer Isus poslije svoga 40-dnevnoga posta mora osjećati veliki glad.« Jer u pustinji nije bilo drva sa zamamljivim plodovima, kao u raju, to mu je imalo tamo ležeće kamenje služiti za predmet napasti. Reče dakle Isusu: »Jesi li Sin božji, reci da ovo kamenje postanu hljebovi« (Mat. 4, 3). Gjavao je dakle nagovarao božanskog Spasitelja, da učini čudo, te tako zadovolji nasladi za jelom, te kamenje pretvori u hljebove. Ali Isus se nije hotio poslužiti svojim darom čudesa, da zadovolji svojoj zemaljskoj potrebi, već samo na proslavu božjega imena i na dobro ljudi. Jer tu nije bilo takovog razloga, bio bi radio proti volji svoga nebeskoga Oca, kad bi gjavla slijedio i iz kamenja kruh načinio. Ujedno bi bio dokazao, da je pod vlašću putenosti i da ne može lakomosti nadvladati. Isus se dakle usprotivio napasti gjavla i odgovorio: »Stoji pisano: Ne živi čovjek samo od kruha, nego od svake riječi, koja dolazi iz ustiju božjih« (Mat. 4, 4). Čovjek ne živi samo, hotio je Isus reći, o običnoj hrani, kako je kruh, već i o božjoj Riječi, po kojoj je sve stvoreno i sve se uzdržava. Riječ božja može i druge stvari, nego li je kruh, kako je n. pr. kod Izrajelaca u pustinji, za hranu odrediti, dä, božja Riječ može sa posve duhovnim sredstvima kao molitvom, razmatranjem, sv. pričesti, čovjeku život uzdržavati. Dao je Isus takogjer razumjeti, da za čovjeka imade nešto više, nego li zadovoljavati svojoj putenosti, on mora prije svega pred očima imati spas svoje duše i brinuti se, da svoje odregjenje ondje postigne. Tako je Isus odbio prvu napast sotone.

Ali on se ne da zastrašiti neuspjehom prve napasti, pokuša odmah drugu. Opazio je, da Isus sve svoje pouzdanje stavlja u Boga, odluči ga dakle napastovati u preuzetnosti, te tu napast temeljiti na lažnom tumačenju božje riječi. Evangjelista kaže: »Na to ga gjavao uze sa sobom u sveti grad i postavi ga na vrh hrama i reče mu: Jesi li Sin božji, baci se

dole, jer stoji pisano: on je angjelima svojim radi tebe zapovijedio, da te na rukama nose, te ne udariš nogom svojom o kamen« (Mat. 4, 5—6). Pod svetim gradom razumijeva se Jeruzalem, a pod vrhom hrama, krov jednoga ugla hramske zgrade, koja je po istočnom načinu gradnje bila ravna i provigjena naokolo ogradom. Jer je taj krov bio vrlo visok, a osim toga hram stajao na brežuljku, to je iz vrhunca bila velika dubljina, u koju se ni pogledati nije moglo bez vrtoglavice. Evangjelje ne pripovijeda pobliže, na koji način je gjavao Isusa iz pustinje, gdje je bila prva napast, vodio na vrh hrama, a odavle na visoko brdo; više tumačitelja pisma, kao sv. Jeronim i sv. Grgur Vel. misle, da je gjavao Isusa pograbio i nosio ga zrakom. Da je božanski Spasitelj dopustio gjavlu, da ga se dotakne i zrakom nosi, ne smijemo se čuditi, kad je dopustio, da ga orugje gjavla, židovi dapače razapnu. Sotona je nastojao Isusa nagovoriti, da se s vrha baci u groznu dubinu, a ne treba se bojati, da će se oštetiti, jer će ga po riječi božjoj angjeli na svojim rukama nositi i od svake ozlede čuvati. Ali Isus je odbio i tu napast, veleći: »Opet stoji pisano: Ne kušaj Boga, Gospodina tvoga« (Mat. 4, 7). Tim riječima hotio je Isus reći: Samo u neizbježivim pogibeljima i u slučajevima, kad to traži čast božja i staleška dužnost, možemo računati na zaštitu božju i njegovih angjela, ali bez nužde, iz same taštine i slavohleplja izvrgavati se pogibelji života, a kod toga pouzdavati se u zaštitu božju jest kazne vrijedna preuzetnost i zločin. Tako je Isus svladao i drugu napast.

Ali gjavao još nije odustao od Isusa, po treći put ga napastovao, jer je hotio svom silom, da ga svlada. Sve, što može čovjeka zaslijepiti i zavesti, sjaj najviše časti, posjed velikoga bogatstva, uživanje svih mogućih zemaljskih naslada, dä, svijet pun dražesnih, zavodljivih stvari, upotrijebio je ovaj put za napast. »On uze Isusa sa sobom na vrlo visoko brdo i pokaza mu sva kraljevstva svijeta i njihovu slavu, i reče mu: Sve ću ti to dati, ako padneš i pokloniš mi se« (Mat. 4, 8—9). Tu se gjavao pokazuje u svojoj pravoj slici, kao duh laži i prevare, kao duh proklete oholosti. Lažac, čini se, kao da je cijeli svijet njegovo vlasništvo, i kao da može s njim po volji raspolagati, a ne pripada mu nijedna posuda zemljena; gadni zločinac u svojoj neobuzdanoj oholosti ide tako daleko, da se

stavlja na mjesto božje i traži božje štovanje! Isus, Sin božji, da se klanja gjavlu! Tko se ne bi zgrozio nad takovim zahtjevom? Pravom se Isus na to ozlovoljio; on pokaza gjavlu, da ga on pozna i moć nad njim imade, s toga ga nazva njegovim imenom i otjera ga pun božanske ozbiljnosti od sebe, veleći: »Odlazi sotona! Jer stoji pisano: Bogu se Gospodinu svomu klanjaj i njemu jedinomu služi« (Mat. 4, 10). To je bio udarac za sotonu, uvidio je, da ga Isus poznaje i svu mrežu njegove lukavosti, on je oćutio ruku svemogućega Boga i svoju nemoć, on je vidio u sjaju božje svetosti svoju zlobu, s toga se nije mogao više uzdržati u blizini Isusovoj, pun zgražanja uteče.

Tako je Isus naš predobri Spasitelj sve popravio, što su naši praroditelji u raju skrivili. Gjavao ih napastovao na lakomost, kad im zabranjeno voće predstavio za predražesno; na preuzetnost, kad im rekao, da od uživanja zabranjena voća ne će umrijeti, na oholost, kad im predstavljao, da će biti kao bogovi, budu li jeli od zabranjena voća. Na žalost uspjelo mu neoprezne zavarati i njih te njihovo potomstvo u groznu nevolju baciti. Znao je ili je bar slutio, da je Isus Sin božji, te želi djelo spasenja čovječanstva izvršiti, s toga ga napastovao, da spasenje zapriječi, na isti način kao naše praroditelje. Najprije je hotio u Spasitelju uzbuditi lakomost, kad ga nagovarao, da iz kamenja načini hljebove, poslije toga nastojao ga zavesti na preuzetnost i na oholost, kad ga poticao, da se baci iz vrha hrama, napokon se trudio, da u njegovom srcu probudi pohlepu za zemaljskim dobrima, kad mu obećavao sva kraljevstva svijeta uz uvjet, ako mu se pokloni. Isus je pak svladao tu trostruku napast gjavla i nagnao ga u bijeg. Jedva je gjavao Isusa ostavio, »pristupili angjeli i dvorili ga« (Mat. 4, 11). Pokazali mu svoju radost radi sjajne pobjede, što ju postigao nad gjavlom, slavili ga i klanjali mu se, i služili mu, donesavši mu, što je trebalo njegovo čovječanstvo, te ga jelom okrjepili. Kaku blaženost je Spasitelj sada osjećao, pošto je napast svladao! Kako mu bilo posve drugačije kod srca nego li Adamu koji je napasti podlegao! Grijeh je učinio Adamu raj paklom; pobjeda nad napašću učinila Spasitelju našem pustinju nebom!

Iz ovih napasti Isusovih crpsti ćemo za nas spasonosne nauke. Prije svega vidimo, da mi, hoćemo li se spasiti, moramo napasti podnositi i svladati. I s u s s a m b i o j e n a p a s t o v a n. Ne smijemo se s toga čuditi, a još manje žalostiti ili se stiditi, ako mi napasti trpimo. Napastovan mora biti svaki čovjek, jer bez napasti nema borbe, bez borbe nema pobjede, a bez pobjede nema krune. Osobito pobožni i spasa željni kršćani moraju često trpiti teške napasti. To je posve naravski, gjavlu je prije svega do toga, da njih dobije i upropasti ih. A jer mu to ne uspije lakim napastima, on podvostruči svoje napadaje, da koliko je moguće svoj cilj postigne. S toga čitamo gotovo o svim svecima, da su morali teške napasti snositi. Tko ne trpi nikakih napasti, s tim zbilja nije dobro; gjavao ga pušta u miru, jer je i bez toga u njegovoj vlasti. Mi se dakako napasti ne smijemo željeti, a još manje se hotice njima izlagati, ali ne smijemo ni malodušni biti, ako dogju bez naše krivnje, već biti odvažni i protiviti im se.

Isus bijaše napastovan k r a t k o p o s l i j e t o g a š t o s e n e b o n a d n j i m o t v o r i l o i D u h s v. n a d n j e g a s a š a o. Katkad ide kršćanu i dobro, njegovo srce je puno nebeskih čuvstava; on živi u blaženom miru, a utjehe Duha sv. ispunjaju njegovu dušu. Ali on ne smije misliti, da je to stanje postojano. Koliko se puta poslije najveće mirnoće uzdigne žestoka bura, tako često poslije dana najvećega duševnoga mira dogju žestoke napasti. S toga moramo u dane mira u rukama držati orugje i biti budni, da se uzmognemo, dogje li nenadano borba, braniti.

Isus je bio n a p a s t o v a n u p u s t i n j i, k a d j e p o s t i o i m o l i o. Odatle vidimo, da nema mjesta niti posla, koji bi nas osigurao proti napasti. Napasnik nam se može približiti u samoći i u društvu, u crkvi i u kući, u molitvi i kod rada. Uvijek dakle moramo na oprezu biti, da od njegovih napadaja nikake štete ne pretrpimo.

Isus je bio t r i p u t a jedno za drugim napastovan. Jesmo li i mi koju napast češće svladali, to moramo biti pripravni uvijek na nove napadaje, jer naš život ovdje neprestana je borba. Neprijatelji našega spasa nikad ne sklope s nama postojana mira, povukli se samo na neko vrijeme, da onda svoje napadaje većim bijesom ponove. To je dakle nauka, koju si moramo upamtiti: bili mi, tko mu drago, gdje mu drago, i kako

mu drago, to ipak od napasti nismo sigurni. Drugo nam ne preostaje, nego biti uvijek oboružani na borbu i oružje treba tek odložiti kad odlazimo iz bojišta ovoga svijeta.

U toj povijesti napasti Isusovih vidimo na dalje, koje napasti imademo osobito podnositi i svladavati. Mnogi ljudi imadu premalo pouzdanja u Boga, njima postaju brige za život napastima. Mjesto u Bogu, traže oni svoju dobrobit i svoj napredak u svijetu, u prevari, kao i u nepravednosti razne vrsti. Pravednost, nevinost, krepost im je prema kruhu ništa. Ili zar ne vidimo kako si mnogi, da sebe, kako kažu, u svijetu uzdrže i djecu svoju opskrbe, dopuštaju kojekakove nepravednosti u trgovini i u životu i teško vrijegjaju dužnosti kršćanske pravednosti i ljubavi; kako preziru poštenje i krepost i cijele godine podržavaju razne sveze, samo da budu opskrbljeni? O, slijepci, koji ne uvigjaju da se sreća ne može sagraditi na nepravdi i grijehu, da je jedini put do postojanog blagostanja samo poštenje i krepost!

Mnogi imadu preuzetno ufanje u Boga. Svojevoljno se podaju napasti, izvrgavaju se lakoumno bližnjoj prilici na grijeh, podržavaju zlo općenje, borave u zlu društvu, a ipak se nadaju, da im Bog ne će dopustiti, da padnu. Mnogi mirno nastavljaju život u grijehu, a ipak drže, da će jednoć sretno umrijeti. Zar ti ljudi ne rade ludo, koji se odvažno bacaju u ponor i očekuju, da će ih Bog po angjelu spasiti? Zar nas ne uvjerava Duh sv.: »Tko pogibelj ljubi, u njoj će i poginuti« (Eccli 3, 27). Mnogi se napokon dadu zaluditi zemaljskim dobrima i putenim nasladama. Više cijene vremenito od kreposti i religije, želja im je u vijeke na zemlji živjeti, da uzmognu uživati njezina dobra i radosti, na smrt, na vječnost sa zlovoljom misle i mrmljaju proti Gospodinu, da je ljudima odredio tako kratki vijek. U najvećoj su pogibelji, da će svoj vječni spas izgubiti iz jednostavnoga uzroka, jer je njihovo mišljenje posve nekršćansko i zlo.

U povjesti napasti Isusove vidimo napokon, koja sredstva treba u napasti upotrijebiti, da napast svladamo. Isus je pošao u samoću, postio je i molio, da se na napast pripravi; kad se u istinu približio, otjerao ga riječju božjom. Ta sredstva moramo i mi upotrijebiti, da napast nadvladamo. Katkad treba poći u samoću, te se molitvom i razmatranjem pripraviti za čas napasti. Sigurno nije odviše, ako se bar svako jutro, prije nego li pogjemo na svoje poslove, nekoliko časaka saberemo, pak kratko razmotrimo koju istinu spasa, te se srdačnom molitvom preporučimo zaštiti božjoj. I preko dana moramo svoje čuvstvo k Bogu dići, u jutro načinjene odluke ponoviti i kratku molitvicu obaviti. Tko toga ne vrši, teško će se moći protiviti preko dana napastima. I post je dobro sredstvo, da se napasti oduzme žalac, kako već sv. Ciprijan govori: »U postu se osuši grdoba opačine, bludnost oslabi, zle pohote oslabe, naslade bježe, žar gorućeg vulkana se utrne.« Vršiti dakle treba po crkvi propisane poste, nikad se ne prenatrpati jelom ni pilom, trapiti valja lakomost, onda ćemo laglje zle pohote puti krotiti i svladati. Približava li se napast, odmah se utecimo k Bogu i s apostolom k Isusu vapimo: »Gospodine, spasi nas, propadosmo!« Dobro je takogjer, da za mirnih časova mjesta riječi božje, koja na nas čine osobiti utisak, pazljivo razmatramo, te kao blago u svoje srce stavimo, da ih u čas napasti u pripravnosti imamo i spominjemo se istih, ojačamo se u borbi. Budete li n. pr. na nečistoću napastovani, sjetite se riječi apostola: »Nečiste i preljubnike Bog će suditi« (Hebr. 13, 4). Budete li napastovani na mržnju i neprijateljstvo, misliti valja na riječ sv. Ivana: »Svaki, koji mrzi brata svoga, ubojica je« (1 Iv. 3, 15). Budete li napastovani na nepravdu, ljubav svijeta, dozovite si riječi Isusove u pamet: »Što koristi čovjeka, ako cijeli svijet dobije, a duši svojoj naškodi« (Mat. 16, 26).

To su eto sredstva, koja nam crkva pruža za svladavanje svake napasti. Upotrijebljujte ih marljivo, dok živite. Živite u prisutnosti božjoj, izbjegavajte koliko je moguće priliku na grijeh, bdijte i molite, budite ponizni i uzdajte se u Gospodina. Da se za borbu odvažite, razmatrajte češće sjajnu krunu, koju će dobiti pobjednici nad grijehom i paklom, sjetite se radosti, koju angjeli nad vama imadu, kad se borite i pobjedite, na Isusa Krista gledajte, koji je trostruku napast gjavla svladao. Borite se dakle, borite se svaki dan i pobjedite i ustrajte postojano, dok vas Gospodin odazove sa bojišta, te vam kao pobjednicima pruži krunu neba po riječima apostola: »Blago čovjeku, koji napadaje podnese, jer ako je sačuvan, primit će krunu života« (Jak. 1, 12).

Amen.

XLVII. Propovijed.

Dvadeset i treća nedjelja po Duhovima.

Treći članak vjere.

„Začet po Duhu svetom, rogjen od Marije Djevice."

Život Isusa Krista na zemlji.

»Farizeji se savjetovali, kako bi Isusa u riječi uhvatili« (Mat. 22, 15).

Galadičani, kako čitamo u prvoj sudačkoj knjizi (12) vodili jednoć rat sa Efraimitima, pobjedili ih i natjerali u bijeg. Poslije toga zaposjeli gazove Jordana, kojima su pobjegjeni morali proći kod svoga povratka, da ih ondje uhvate i poubiju. Kad je dakle došao koji Efraimit i rekao: »Molim, pustite me preko,« to su ga pitali Galaadite: »Jesi li ti Efraimit?« Pak je li rekao da nije, kazali mu, da izgovori riječi: Šibolet, što po naški znači klas. Iz izgovora te riječi upoznali su naime je li Efraimita ili nije; jer Efraimite nijesu mogli izgovoriti glasa »š«, već su mjesto istoga kazali »s«. Je li tko kazao Sibolet mjesto Šibolet, upoznali su, da je Efraimita, pograbili ga i ubili. Tako se dogodi, da su lukavi Galaadite Efraimite, koji su bježali, u govoru uhvatili, te ih 24.000 poubijali.

Slično su pokušali i farizeji, da Isusa u govoru uhvate, kako kaže današnje evangjelje. Stavili su naime na nj pitanje: da li je dopušteno caru u Rimu davati porez ili nije. Mislili si: Ili Isus to pitanje potvrdi ili zaniječe, past će u zamku. Potvrdi li, past će u nemilost naše stranke, koja cara mrzi, te o porezu ni čuti ne će; zaniječe li, povrijedit će stranku Herodovu, koja je caru odana, u oba slučaja može ga to života stajati. Tako su mislili lukavi farizeji, ali Isus se nije dao u govoru uhvatiti kao nekoć Efraimite, on je pobio zlobnu nakanu njegovih neprijatelja, veleći im jednostavno: »Dajte caru, što je carevo, a Bogu, što je božje.«

Tako je naš preljubazni Spasitelj, dok je na zemlji živio, ali osobito za svoga javnoga života imao posla sa svojim neprijateljima, koji su mu neprestano zamke stavljali i želili ga

upropastiti. Ali on se nije dao suzdržati, da ne izvrši djelo našega spasa, za koje ga poslao njegov nebeski Otac. Odvažno se borio proti svim zaprekama, koje su mu njegovi neprijatelji na put stavljali, te je na koncu triumfirao nad smrću i paklom. Tako je svladao gjavla, koji ga tri puta napastovao i natjerao ga u bijeg. Neposredno poslije te napasti poče Isus svoju učiteljsku službu i vršio ju tri godine, sve do svoje smrti. Odmah u početku sakupio oko sebe učenike, koji se do skora umnožali, te ga svuda pratili. Od tih učenika izabrao dvanajstoricu za svoje postojane pratioce, koje nazvao apostolima. Ti su apostoli bili: Simon prozvan Petar i Andrija brat njegov, Jakob i Ivan, Filip i Bartolemej, Matej i Toma, Jakob sin Alfeja i Simon s dodatkom gorljivi, Juda, brat Jakovov, i Juda Iskariot, koji bijaše izdajica (Luk. 6, 14—16). Mjesto otpaloga Jude izabrali su poslije apostoli Matiju, ka kojima poslije još dogje Pavao, koga Gospodin sam pozvao za apostola. Uz dvanajest apostola imao je Gospodin još 72 učenika, koji su ga takogjer pomagali u učiteljskoj službi.

Danas ćemo nauk razmatrati, što nam ga Isus navještao i odgovoriti na pitanja:

1. Što je Isus učio?
2. Kako je Isus učio?

I.

Što je Isus učio? Sve, što nas uči sveta katolička crkva, njezin cijeli nauk o vjeri i ćudoregju, nije drugo nego nauk Isusov. U kratko ćemo samo pogled baciti na nauku Isusovu, jer ćemo istu tijekom katehetičkih propovijedi cijelu proći i protumačiti. Isus je učio, što mi moramo vjerovati i činiti i koja sredstva upotrebljavati, da budemo dobri, te se spasimo.

1. Isus nas ponajprije najjasnije poučio o Bogu, o njegovim vlastitostima, o njegovom odnošaju k ljudima, kao i o našoj sudbini poslije smrti.

Pogani su tijekom vremena tako duboko pali, da su gotovo posve izgubili svako poznavanje Boga. Zamijenili su Stvoritelja sa stvorovima, te se u svojoj zaslijepljenosti klanjali zvijezdama neba, raznim životinjama, dapače beživotnim

kipovima kao bogovima. Židovi nijesu do duše tako duboko pali, oni su poznavali i štovali uvijek pravoga Boga, ipak i njihovo poznavanje Boga bijaše vrlo nesavršeno i manjkavo. O tajni presv. Trojstva većina od njih nije ni slutila, jer sv. pismo staroga zavjeta o toj tajni samo nejasno spominje. Istom je Isus Krist jasnim riječima objavio tajnu presv. Trojstva; jer je često govorio o Bogu Ocu, o sebi kao jedinorogjenom Sinu božjemu i o Bogu Duhu sv. i zapovijedio svojim apostolima, da krste u ime trojednoga Boga: Oca, Sina i Duha sv.

Ali ne samo tajnu presv. Trojstva već takogjer vlastitosti i savršenosti Boga i njegov odnošaj prema ljudima je Isus u daleko jasnijem svijetlu prikazao, nego li se to dogodilo prije njega. Židovi su mislili, da je Bog samo Bog Abrahama, Izaka i Jakova i da se stara samo za njih kao za potomke onih patrijara, dok se za ostale narode zemlje malo brine. To pak tjesnogrudno mnijenje označuje naš Spasitelj kao lažno i Boga nedostojno, on uči, da Bog, kako je sve ljude stvorio, tako se takogjer za sve očinski stara i najviše želi, da dogju do prave spoznaje i spase se. On pače uvjerava, da će mnogi doći od istoka i zapada te sa Abrahamom, Izakom i Jakovom u kraljevstvu nebeskom kod stola sjedjeti, dok će djeca kraljevstva biti bačena u skranju tamu, gdje će biti plač i škrgut zubi (Mat. 11—12). On želi reći, da će mnogi pogani, koji će prihvatiti kršćansku vjeru, doći do spasa, dok će židovi radi svoje nevjere propasti. Ujedno on uči, da se briga božja na sve i najneznatnije stvorove proteže, da on sve sa svojom neizmjernom moći, mudrosti i dobrotom vlada i da se bez njegove odredbe i prepuštenja ništa ne dogagja. »Zar se ne prodaje«, kaže on, »pet vrabaca za dva novčića? A nijedan od njih nije zaboravljen od Boga. Dapače i svi vlasi vaše glave su prebrojeni« (Luk. 12, 6). Židovi su spoznavali Boga kao Mogućnika i Gospodina, a sebe smatrali za njegove sluge. Isus nam pak predstavlja Boga u daleko ljubaznijoj slici; on nam ga opisuje kao predobroga i preljubaznoga Oca i potiče nas, da se smatramo njegovom djecom, te mu najvećim pouzdanjem svoje potrebe predlažemo. »Kad molite«, veli on, »to govorite: »Oče naš, koji si na nebesima« (Mat. 6, 9). U opće ljubav i milosrgje Boga prema ljudima Isus Krist svakom zgodom iztiče, te ju predočuje u ganutljivim slikama i prispodobama, kao u prispodobi o izgubljenom sinu, o večeri, o vinogradu S druge opet strane uči, kako je Bog neizmjerno pravedan, da on od svakoga po množini danih mu milosti strogi račun traži i da neskrušene i okorjele bez milosrgja sudi i osugjuje. Židovi i Samaritanci imali su o Bogu preputeni nazor, držali su da mu se može klanjati samo na stanovitom mjestu, u hramu u Jeruzalemu ili na brdu Garizim. Dok je Isus učio, da je Bog duh i da je cijeli svijet njegov hram, s toga mu se možemo i moramo klanjati svuda u duhu i stini (Iv. 4, 23—24).

Osobito su prevažne one tajne utjelovljenja Sina božjega i našega spasenja, do kojih jasnog spoznanja smo tek po Isusu Kristu došli. Ljudi, pogani i židovi očekivali su doduše Spasitelja, ali im nije bilo jasno, što će on biti, u čemu će biti njegovo djelo spasenja i što će učiniti, da ga izvede. Jer se u spisima proroka, Mesija spominje sada kao gospodin i kralj sa božanskom moći, sada opet kao čovjek u najdubljem poniženju, s toga židovi nijesu znali što bi iz njega učinili; nijesu mogli zajedno složiti mjesta, koja su se činila da si protive. Većina njih je mislila, da će se Mesija javiti kao zemaljski kralj, da židovsko kraljevstvo opet uzpostavi i podigne ga do najmoćnijega i najsretnijega kraljevstva u svijetu. Isus Krist pak tumači smisao mesijanskih proročanstva savršeno kad dokazuje, da je On Sin božji i jednako svomu nebeskom Ocu pravi Bog, ali da je takogjer pravi čovjek, te združuje u jednoj božanskoj osobi božansku i čovječansku narav, da je on kao Bog vječan, svemoguć, sveznajući, te mu kao i Ocu pripada božansko štovanje, a da se kao čovjek najdublje ponizuje, trpi i umire, da ljude spasi od grijeha i vječnog prokletstva; da on utemeljuje ne zemaljsko već duhovno kraljevstvo, naime crkvu, koja se imade raširiti po cijelom svijetu i u vijeke trajati.

I o neumrlosti naše duše, o našem budućem uskrsnuću, o sudu, nebu i paklu daje nam naš božanski Spasitelj željeno tumačenje. On uči, da je naša duša neumrla, veleći: »Ne bojte se onih, koji tijelo ubijaju, a duše ne mogu ubiti, već se bojte onoga, koji može dušu i tijelo u propast pakla baciti (Mat. 10, 28). Uči uskrsnuće mrtvih, kad točno kaže: »Dolazi čas, u koji će svi, koji su u grobovima, čuti glas Sina božjega. I oni koji su dobro činili ustat će na uskrsnuće života, a koji su zlo činili, na uskrsnuće suda«. (Iv. 5,

28—29), On uči, da imade sud, u kojem će biti ljudi pozvani na nastrogi račun, veleći: »Kažem vam, da će ljudi za svaku nepotrebnu riječ, što ju reku, na dan suda morati račun polagati«. (Mat. 12, 36). I opet: »Sin čovječji će u slavi svoga Oca sa svojim angjelima doći i svakomu naplatiti po njegovim djelima« (Mat. 16, 17). On uči, da ima nebo i pakao, koji su oba vječni, veleći, da će poslije suda zli ući u vječnu muku, a pravedni u vječni život (Mat. 25, 46).

Eto to su najvažnije istine vjere, kojih objavu zahvaljujemo osobito našemu božanskomu Spasitelju. Ljudi u starom zavjetu o tim istinama nijesu imali nikake ili samo vrlo nepotpunu spoznaju, dok smo mi o njima točno poučeni. Pravo kaže Tertulijan: »Glasoviti mudrac Thales nije mogao poslije dugoga razmišljanja kralju Krezu odgovoriti pitanja: tko je Bog, koje je ipak prvo od svih pitanja. A sada poznaje svako kršćansko dijete, koje je poučeno u jednostavnoj nauci kršćanstva, Boga u njegovoj naravi, u njegovim vlastitostima i savršenostima i može s Davidom reći: »Ja sam mudriji od starih« (ps. 118, 100). Tako je Isus Krist u istinu »svijetlo, koje je izašlo onima, koji su sjedjeli u sjeni smrti« (Mat. 4, 16) i »koji sve ljude prosvijetljuje, što u svijet dolaze« (Iv. 1, 8).

2. Ali nije nam Isus Krist dao izvrsnu pouku samo o istinama vjere, već i u zakonu ćudoregja. Na čelo cijeloga ćudorednoga zakona postavio je ljubav, veleći: »Ljubi Gospodina Boga svoga od svega srca svoga, od sve duše svoje i od sve pameti svoje. To je prva i najveća zapovijed. A druga je ovoj slična: Ljubi bližnjega svoga, kao sebe samoga. O te dvije zapovijedi ovisi sav zakon i proroci« (Mat. 22, 37—40). Kako je to sjajan propis, Boga dostojan, koji oplemenjuje ćudoredno vladanje čovjeka! Tko Boga pravo ljubi, taj ga spoznaje kao prvi i posljednji cilj svih svojih želja i čina, taj se ničesa više ne boji, nego njemu se zamjeriti, on je pripravan radije sva zemaljska dobra i isti život izgubiti, nego li Boga uvrijediti, te se grijehom od njega rastati. Tko Boga u istinu ljubi, taj se rado podlaže teškoćama s kojima je spojeno ispunjavanje božanskog zakona i vršenje dobra, jer onomu koji ljubi sve je lako, zato naziva sv. Pavao ljubav, »izvršenje zakona« (Rimlj. 13, 10). A pravom kaže sv. Augustin: »Ljubi i čini što hoćeš!« Premda je u ljubavi božjoj već zadržana ljubav bližnjega, to nam ju Isus još izrično propisuje, da nam je tim dublje u srce usadi. On s toga reče: »Ljubi bližnjega svoga, kao samoga sebe!« Jer su farizeji i književnici pod riječju »bližnji« samo svoje rogjake, dobročinitelje i prijatelje razumijevali i s toga učili, da je tugjince i neprijatelje i uvrijeditelje slobodno mrziti, to je Isus svečano izjavio, da se zapovijed ljubavi bližnjega na sve bez iznimke proteže i da osobito moramo ljubiti svoje neprijatelje i uvrijeditelje. »Čuli ste«, kaže on, »da je rečeno: Ljubi bližnjega svoga, a neprijatelja svoga mrzi. (Ovo zadnje nije kazao zakon, već su književnici samo zakon lažno tumačili). A ja vam kažem: Ljubite neprijatelje svoje, činite dobro onima, koji vas mrze i molite za one, koji vas progone i kleveću, da budete djeca oca vašega, koji je na nebesima, koji čini da sunce izlazi na dobre i zle i pusti da kiši nad pravedne i nepravedne. Ako one ljubite, koji vas ljube, koju ćete plaću primiti? Zar ne čine toga i carinici? I ako samo braću svoju pozdravljate, što više činite? Zar ne čine to i pogani? Budite dakle savršeni, kao što je i Otac vaš na nebu savršen« (Mat. 5, 43—48). Isus nam pred oči stavlja vladanje svoga nebeskoga Oca prema ljudima kao uzor? Kao što on, nebeski Otac, sve ljude ljubi, te svima kao i nepravednim i grješnicima svaki dan najljepše dokaze ljubavi pruža, tako i mi moramo sve ljude ljubiti, te i našim neprijateljima i uvrijediteljima, kad god je prilika, dobro činiti. Na taj način bit ćemo dobra djeca našega predobroga Oca nebeskoga i ići ćemo putem spasa. Da pako u svakom pojedinom slučaju znademo, kako se moramo prema bližnjemu vladati, daje nam Isus propis: »Sve što hoćete, da vam ljudi čine, činite i vi njima« (Mat. 7, 12). U misli se dakle moramo staviti u položaj bližnjega i njemu isto činiti, što bi mi želili, kad bi se nalazili u istom položaju, da on nama čini.

Božanski Spasitelj preporuča nam takogjer sebeljublje kad veli: »Ljubi bližnjega svoga, kao sebe samoga«. To sebeljublje ali po njegovoj nauci nije u tomu, da mi za onim težimo, što laska našoj putenosti i nastoji pohote tijela na svaki način zadovoljiti, već u tomu, da mi sve neuredne pohote i naslade krotimo, teškoće i zapreke na putu kreposti svladavamo, naše srce od zemaljštine oslobagjamo i svom gorljivosti za vječnim idemo. Za to veli Isus: »Tko želi mene

nasljedovati, neka zataji sebe samoga, uzme svoj križ na se i slijedi mene« (Mat. 10, 24). I opet: »Dogje li tko k meni, a ne mrzi oca svoga i majku svoju i ženu svoju i djecu svoju i braću i sestre, dapače i dušu svoju, ne može biti moj učenik« (Luk. 14, 26—27). Isus ovdje ne govori o griješnoj mržnji naših rogjaka i naše duše, već samo o neurednoj sklonosti na ljude, kao i o grješnom sebeljublju, koje nas odvraća od službe božje i priječi nas u izvršivanju naših kršćanskih dužnosti. On hoće, da mi imademo naš vječni cilj neprestano pred očima i da ga postignemo, svaku i tešku žrtvu prinosimo. Zato nam on dovikuje: »Ako te tvoja ruka ili noga sablažnjava, odsijeci je, i odbaci od sebe; jer je bolje da kljast i hrom ugješ u život, nego li da imadeš dvije ruke ili dvije noge i bačen budeš u vječnu vatru. I ako te tvoje oko sablažnjava, iskopaj ga, i odbaci od sebe, jer ti je bolje, da s jednim okom ugješ u vječni život, nego li da imadeš dva oka i bačen budeš u paklenu vatru« (Mat. 18, 8—9). Isus ovdje govori: »Jeli ti što tako drago i nužno kao tvoja ruka, tvoja noga ili tvoje oko, ali te priječi u postignuću tvoga vječnoga spasa i uzrok je grijeha, to bi se od toga morao rastati, jer je bolje vremeniti gubitak ili zemaljsko zlo trpjeti, nego li biti za uvijek proklet«. Zato nam govori na razmišljanje: »Što koristi čovjeku da cijeli svijet dobije, a duši svojoj naškodi?« (Mat. 16, 26).

Ali naš božanski Spasitelj tim se ne zadovoljava, da nam grijeh i što na grijeh vodi, strogo zabrani; on traži takogjer od nas, da nastojimo oko kreposti i dobrih djela. Osobito nas potiče na poniznost, krotkost, ustrpljivost, čistoću, poslušnost, milosrdnost, na same kreposti, koje su prije njega slabo bile poznate, a još se slabije vršile. Kao najizvrsnija dobra djela označuje on molitvu, post i milostinju. Te kreposti i dobra djela ali ne smijemo iz zemaljskih obzira, iz koristoljublja ili slavohleplja vršiti, već radi Boga i na proslavu njegovog sv. Imena. Radi toga preporuča nam da dobro koliko je moguće više u skrovitosti vršimo i u potajnosti ga držimo, sa sigurnim očekivanjem, da će nam ga Bog, koji u skrovitosti vidi, jednoć javno naplatiti.

Tako nam je Isus Krist dao zakon ćudoredni, kojemu su se isti pogani i nevjernici vrlo divili; zakon ćudoredni, po kojem, ako ga savjesno vršimo, budemo Bogu slični i u istinu

dobri, pravedni i sveti. Ako točno po tom zakonu živimo, to već na zemlji kušamo onu blaženost, koju sveci u nebu uživaju.

3. Ali još više: Isus Krist nije učio poznavati samo Boga i njegov sv. zakon, već i s r e d s t v a, k o j a m o r a m o u p o t r e b l j a v a t i z a n a š s p a s. Kao prvo i najnužnije sredstvo označuje vjeru u nj, kao u Sina božjega i Spasitelja svijeta, veleći: »Tko vjeruje u Sina, imade život vječni, a tko u Sina ne vjeruje, ne će vidjeti života, već srdžba božja ostaje na njemu« (Iv. 3, 36). Ali on ovdje ne misli mrtvu, već živu, u ljubavi djelotvornu vjeru, koja svoj život očituje sa savjesnim ispunjavanjem božje zapovijedi. Zato on kaže: »Ne će svaki, koji mi kaže: Gospodine, Gospodine! ući u kraljevstvo nebesko, nego koji vrši volju Oca moga nebeskoga, on će ući u kraljevstvo nebesko« (Mat. 7, 21). Kao osobito sredstvo daje nam božanski Spasitelj s v. s a k r a m e n t e, koje je ustanovio za naše opravdanje i posvećenje. Tako krst, kad je rekao Nikodemu: »Ako se tko ne preporodi vodom i Duhom svetim, ne će ući u kraljevstvo nebesko« (Iv. 3, 5). Tako isto i presv. oltarski sakramenat, veleći: »Ne budete li jeli tijela Sina čovječjega i pili njegove krvi, ne ćete imati života u sebi« (Iv. 6, 54). Isto tako pokoru za sve, koji su izgubili krsnu milost, kad je apostolima i njihovim nasljednicima dao vlast opraštati grijehe i po tom grješnike uputio, da se na njih obrate, da im se grijesi oproste. Jer smo mi od naravi slabi i nemoćni za svako dobro, s toga nam je Isus Krist dao jedno sredstvo, koje ako marljivo upotrebljavamo možemo postići sva dobra i milosti, a to je m o l i t v a. Tko pobožno, gorljivo i pouzdano moli, sigurno postizava milost, da sve neprijatelje spasa svlada, da ustraje na putu kreposti, te svoj vječni cilj postigne. Isus sam kaže: »U istinu, u istinu kažem vam, ako Oca što u moje ime zaištete, dat će vam« (Iv. 16, 23). I opet: »Što god zatražite u molitvi, vjerujte samo, da ćete dobiti, i dobit ćete« (Mark. 11, 24).

Eto, to je u kratko sadržaj onoga, što nas Isus Krist učio. »Što je od početka svijeta sakriveno bilo, on nam je objavio« (Mat. 13, 35). On nas učio, što moramo vjerovati, ufati i činiti i koja sredstva upotrebljavati, da dobro živimo i spasimo se. O, kako smo u tom bolji od onih u starom zavjetu, koji su u istinama vjere tako malo poučeni bili i megju kojima je većina

imala krive pojmove o Bogu, o njegovom svetom zakonu, te o načinu, kako mu moraju služiti! Zahvalimo dakle našemu božanskomu Spasitelju za u istinu nebesku nauku, koju nam navijestio, i čvrsto se iste držimo, dok živimo. Ne dajmo se zavesti od bezbožnih ljudi, koji nijesu zadovoljni, da su sami svake vjere lišeni, s toga nijednog sredstva ne propuste, da i drugima vjeru iz srca uzmu i ucijepe im svoja bezvjerska načela. Koliko je moguće više izbjegavajmo općenje s takim zavoditeljima i odbijmo knjige i spise s prezirom, s kojima žele otrov nevjere raširiti, da ne budemo od njih okuženi i zavedeni. Nauku Isusovu cijenimo nad sve i nastojmo vršiti ju u svim okolnostima života, da nas može u vremenitosti i vječnosti usrećiti.

Kako je Isus učio?

II.

Isus je učio sa čudesnom gorljivosti i izvanrednom silom i sa uvjeravanjem. On se kod svojih pouka uvijek ravnao prema sposobnostima i potrebama svojih slušatelja i služio se često slikama, prispodobama i rečenicama, da predoči istine, koje je propovijedao i da olakoti razumijevanje istih.

1. »Moja je hrana,« reče Isus, »vršiti volju Onoga, koji me je poslao, da njegovo djelo izvršim« (Iv. 4, 34). Djelo, što ga Isus Krist po volji svoga nebeskoga Oca izvršiti imao, bijaše megju drugim i navještanje evangjelja. Kao što dakle gladni za hranom teži i sve u gibanje stavi, da hranu dobije, te svoj glad utiša, tako je Isus težio za tim, da ljudima navješta nebesku nauku, te se izvrgnuo ustrpljivo svim pogibeljima, teškoćama i progonima, što ih imao podnijeti radi evangjelja. Kroz tri godine javnoga svoga djelovanja učio je bez prestanka, nijedan dan nije prošao, u koji ne bi posijao sjeme božje riječi, on je dapače mnogu noć posvetio pouci duša željnih spasa. U subote posjećivao je sinagoge židova i učio ondje; češće je putovao u Jeruzalem i ondje učio u hramu, učio je u gradovima i selima, u velikim skupinama i pojedince ljude, pred učenim i neukima, pred prijateljima i neprijateljima, na moru i na kopnu, na putu, u pustinji, kod stola, u kratko,

gdje je držao za korisno i gdje je našao poučljiva srca i sposobna za dobro. Gdje je valjalo protjerati neznanje, bludnju i grijeh, tu je On podigao svoju propovijedaonicu i svuda širio svijetlo i istinu. A zašto je Isus pokazivao taku neumornu gorljivost u navještanju riječi božje? Iz ljubavi k ljudima! Vidio ih u vezovima bludnje i grijeha, s toga je sve poduzeo, da ih dovede na put istine i krepostí, da spasi njihove neumrle duše. O, kako je Isus dobro mislio s dušama! Koliko mu je do toga bilo, pa ih učini sposobne za milost spasa!

2. Učio je On takogjer sa izvanrednom snagom i uvjeravanjem. Njegovo predavanje imalo je nešto tako nebesko i božansko, da je slušatelje privlačivalo i udivljavalo. Učili su farizeji i književnici, ali njihove pouke su imale malo uspjeha; obično su od njih odlazili tako hladni i nehajni, kako su bili k njima došli. Riječi pak Isusove na svakoga, koji je dobro mislio, činile su duboki utisak i naličile suncu, koje svuda širi svijetlo i toplinu. Evangjelje sadržaje mnoge primjere o izvanrednom djelovanju. što ga nauka Isusova u srcima slušatelja izvela. Tako opaža evangjelista: »I dogodi se, kad je Isus taj govor (na gori) svršio, divio se narod njegovoj nauci, jer On je učio kao onaj, koji ima moć, a ne kao književnici i farizeji« (Mat. 7, 28—29). Drugi put bijaše, kad je neka žena puna udivljenja nad naukom Isusovom usred nauke podigla glas svoj i uskliknula: »Blažena utroba, koja te nosila, i prsa, koja si sisao« (Luk. 11, 27). Opet drugi puta slijedile ga tisuće iz pustinje i uz njega ostali bez hrane tri dana; jer se nijesu mogli naužiti dosta slušanja njegove sv. riječi. Njegovi učenici, narod i isti njegovi neprijatelji dali mu svjedočanstvo: »Nikad nije čovjek tako govorio, kako ovaj čovjek« (Iv. 7, 46). On dovikuje svojim apostolima: »Slijedite me!« i oni sve ostavljaju, što posjeduju i slijede ga. On opazi Mateja, gdje sjedi u carinari i reče mu: »Slijedi me!« i Matej ustaje, ostavlja svoju službu i bude apostol (Luk. 5, 27—28). On pogleda Zakeja i reče: »Zakeje, sigji brzo, jer danas se moram navratiti u tvoju kuću.« I Zakej žurno sigje s drva, uze Isusa s veseljem u kuću i postade najgorljiviji pokornik (Luk. 19, 5—8). Uzrok, zašto je Isus na ljude činio tako veliki utisak, bijaše u njegovoj osobnosti i u njegovoj nauci. Premda je na zemlji živio u spodobi sluge, u siromaštvu i poniznosti, ipak je na sebi imao nešto

osobito ugodna, časna, da božanska, tako da ga je bilo dosta pogledati, i morao si ga štovati i ljubiti. Njegova pak nauka sadržavala istine i tajne, kojih do sada ljudi ni slutili nijesu, a kamo li jasno spoznali. Ipak je tumačio te istine tako jasno i osvjedočavajući i točno, da je učene i neuke posve zadovoljio. Tko je imao srca za istinu i dobro, morao mu odobriti, i isti njegovi neprijatelji, književnici i farizeji, morali mu se diviti.

B. s. Isus, božanski Spasitelj, sada do duše vidljivo ne živi megju nama, ali riječ, koju je on sa nebeskom snagom i milinom navještao, dade još uvijek navještati po svećenicima katoličke crkve. Mi svećenici smo do duše ljudi, ali u svojoj sv. službi zastupamo Krista, a riječ, koju vam propovijedamo, ista je, koju je Isus Krist prije 1900 godina propovijedao. Narav te riječi nije se promijenila, u njoj je još uvijek sila, da sve blaženima učini, koji ju vjernim srcem prihvaćaju i po njoj živu. Tko ima neiskvareno srce, sluša ju još uvijek rado i raduje se svakoj nedjelji i blagdanu, kad se ista propovijeda. Sigurno je zao znak, što mnogi kršćani nerado slušaju riječ božju, da im se gadi kao židovima mana, te se svuda radije nalaze, nego li kod propovijedi, te često cijele mjesece bez svakoga uzroka kršćanske pouke zanemaruju. Taki kršćani, kako Krist izrično kaže, nijesu od Boga, a ako nijesu od Boga, onda su sigurno od gjavla, i nose na sebi jasni znak budućega zabačenja. Hoćete li dakle biti dobri kršćani i spasiti se, to rado slušajte riječ božju i učinite ju pravilom svoga života.

3. Isus se ravnao kod svojih pouka prema s p o s o b n o s t i m a i p o t r e b a m a svojih slušatelja, jer je hotio svima koristiti. Nije on radio kao tako zvani svjetski mudraci megju poganima, koji, da pokažu svoju mudrost, svoje su nauke iznosili u visokim, posve nerazumljivim riječima; on je učio tako jednostavno, da ga je mogao i neuki narod razumjeti. Je li imao posla s dobrim ljudima, bio je pun blagosti i krotkosti, a zla riječ nije prešla preko njegovih ustiju. Kako ljubazno je susreo Samaritanku na zdencu Jakovljevu! On joj ništa ne predbacuje, makar se teško ogriješila, poučava ju samo prijaznim riječima, te ju po malo dovodi do priznanja i skrušenosti. Kako je bio milosrdan sa Magdalenom, javnom grješnicom! Prema njoj je sama dobrota, štiti ju proti neljubaznom sudu farizeja i govori utješne riječi: »Njoj će biti mnogi grijesi

oprošteni, jer je mnogo ljubila« (Luk. 7, 47). Sa kojom blagosti postupa sa Petrom, koji ga tri puta zatajio! On pogleda grješnoga učenika pun sažaljenja i tim ga ganuo na najdublje pokajanje. Ipak, gdje je potrebno bilo, poslužio se sa ozbiljnošću i strogošću. Kojom sv. ozbiljnošću je ušao u hram, koji je vidio oskvrnjen s trgovanjem i lihvarenjem. Protjerao je sve, koji su kupovali i prodavali, porušio stolove mjenjača, i stolce prodavača golubova i rekao: »Stoji pisano: Moja kuća je kuća molitve, a vi ste iz nje načinili špilju razbojničku« (Mat. 21, 13). Kako je strog bio prema književnicima i farizejima! On im očito otkriva njihovu zlobu i grozi im se. »Vi farizeji,« govori on, »vi čistite dakako vanjštinu vrča i zdjele; a vaša nutrinja puna je razbojstva i nepravde. Jao vama farizeji! Vi dajete desetinu ... ali pravo i ljubav božju prestupate. Jao vama farizeji! koji ljubite prva mjesta u sinagogama i pozdrav na trgu. Jao vama, koji ste kao grobovi, kojih ne vidimo, preko kojih ljudi idu, a da ni ne znadu. Jao vama, vi zakonoznanci! Jer vi ljudima namećete terete, kojih ne mogu nositi, a sami se vi ne dotaknete tereta ni prstom. Jao vama, koji gradite prorocima spomenike, a vaši oci su ih ubijali« (Luk. 11, 39). Iste svoje učenike često je strogo ukorio, kad su nad gradom Samaritanaca, koji su im vrata zatvorili, htjeli vatru s neba zazvati, veleći: »Ne znate, kakovoga ste duha. Sin čovječji nije došao, da duše upropasti, već da ih blažene učini« (Luk. 9, 55—56). Još ozbiljnije je kazao Petru, koji ga hotio spriječiti u njegovoj muci i smrti »Odlazi od mene, sotona,« reče, »ti si mi na sablazan, jer ne misliš na ono, što je božje, već na ono, što je ljudsko« (Mat. 16, 23). Tako se Isus vladao u svojoj učiteljskoj službi, kao razboriti, dobro misleći liječnik, koji sada blaga, sada stroga sredstva upotrebljava, te reže i pali, da život uzdrži svomu bolesniku i iscijeli ga. Kako nepravo i ludo čine kršćani, kad se srde na svećenike, ako u svojim govorima katkad upotrijebe ozbiljne riječi i napanu opačine, koje vladaju, kažu onda, da to nije riječ božja! Zar da svećenici hvale, što je ukora vrijedno? Zar da šute na opačine i sablazni, koje opstoje i mirno glegju, kako neumrle duše padaju u zamke gjavla i propadaju? Zar to ne bi bila najveća neljubav i najveće zanemarenje dužnosti staleža? Ili zar to nije više riječ božja, kad se kore opačine, kad se zločini, koji

vladaju, otkrivaju, pravda božja, koja kazni, opisuje, neskrušenima se sa paklom grozi? Zar ne vidimo, da sv. pismo, koje sigurno sadržaje riječ božju, grijeh i opačinu osugjuje, načela svijeta zabacuje, a ljudima okorjelim i ne mislećim na spas, navješta vječnu propast? O, nastojte, da iz svoje sredine odstranite grijeh i opačinu, zla načela i sablazni; idite putem pravde i pokažite se kao kršćani, koji dobro misle, onda će svećenici govoriti same riječi mira.

4. Isus se služio kod svojih pouka često slikama, prispodobama i rečenicama, da predoči istine i olakoti razumijevanje istih. Tako n. pr. predstavlja sebe pod slikom dobroga Pastira. Kako je lijepa ta slika! Što je dobar pastir za svoje ovce: pase ih, brani ih proti neprijateljskim napadajima, zalutale natrag dovodi, daje dapače život svoj za njih. To sve je Isus učinio za ljude. Kako su poučne mnoge prispodobe, koje u evangjelju dolaze, n. pr. prispodoba o svadbi, o radnicima u vinogradu, o deset djevica, o zrnu gorušičinom i o kvascu, i izgubljenom sinu, o nemilosrdnom slugi, o milosrdnom Samaritancu, o bogatom raskošniku i siromašnom Lazaru, o farizeju i cariniku u hramu! Smisao tih prispodoba, koje je Isus uzeo o samim poznatim stvarima, svi su shvaćali i neuki su rado slušali nauke tako predavane, i na njih se opet sjećali, jer su im predmeti, od kojih su prispodobe uzete bile, u svakdanjem životu pred oči dolazile. Isto vrijedi i o rečenicama, u kojima je Isus često svoj nauk izražavao. N. pr. »Sve, što hoćete, da vam ljudi čine, to činite i vi njima« (Mat. 7, 12). »Tko se sam uzvisi, bit će ponižen, a tko se sam ponizi, bit će uzvišen« (Luk. 14, 11). »Što koristi čovjeku, da cijeli svijet dobije, a duši svojoj naškodi?« (Mat. 16, 26).

Isus Krist se pokazao dakle kao najizvrsniji Učitelj ljudi. On je navještao svoju nebesku nauku u tri godine svoga javnoga života sa neumornom gorljivosti i čudesnom silom, u svojoj pouci ravnao se uvijek prema sposobnostima i potrebama svojih slušatelja i poslužio se često slikama, prispodobama i rečenicama, da predoči istine, koje je učio i da razumijevanje istih olakoti. Blago nama, ako se naukom Isusovom dobro okoristimo, ako vjerujemo, što nas uči, činimo, što nam zapovijeda, sredstva milosti upotrebljavamo, koja nam odregjuje! Onda smo njegovi pravi učenici, dobri kršćani, i sigurno se možemo na-

dati vječnom životu. Jao onima, koji zatvore srce svoje nauci Isusovoj, svojim strastima popuštaju i nesveti život sprovode! Ono, što bi im moralo donijeti spas i blagosov, bit će za njih uzrok prokletstva i propasti. »Da ja nisam došao,« kaže Krist, »i da vam nijesam govorio, ne bi imali grijeha, a sada nemate izgovora za svoje grijehe« (Iv. 15, 22). Dà, njihov račun i njihova osuda gore će ispasti od one pogana i nevjernika, kojima Isus nije govorio, kako on ponovno uvjerava. »Jao tebi, Corozain! jao tebi Betsaida! Jer da su se u Tiru i Sidonu dogodila čudesa, koja su se kod vas, oni bi bi bili u vreći i pepelu pokoru činili! Ali kažem vam: Tiru i Sidonu bit će laglje na dan suda, nego li vama« (Mat. 11, 21—22). Te ozbiljne riječi uzmimo si k srcu i obećajmo Isusu, božanskomu Učitelju, da ćemo njegovu sv. nauku vjernim srcem prihvatiti i savjesno vršiti, da se na nama ispuni, što je kazao: »Blaženi, koji riječ božju slušaju i istu vrše« (Luk. 11, 28).

Amen.

XLVIII. Propovijed.

Dvadeset i treća nedjelja po Duhovima.

Treći članak vjere.

„Začet po Duhu svetom, rogjen od Marije Djevice.“

Život Isusov na zemlji.

»Gospodine, moja kći je upravo sada umrla; ali dogji, stavi svoju ruku na nju i oživljet će« (Mat. 9, 19).

U sjedinjenim državama Amerike obolila kći nekoga časnika, koji je bio poznat kao osobiti slobodoumnjak, te je nauke bezvjerstva javno širio. U noći od 12. na 13. studenoga 18** približila se smrtna ura njegovoj ljubaznoj kćeri. Pozove ona oca ka krevetu, prihvati njegovu ruku i reče prekinutim glasom: »Oče, ja ćutim, da ću za nekoliko časaka stajati pred Bogom; reci mi sada, imam li vjerovati ono, što si me ti učio‘

ili što me je učila moja majka?« Majka njezina je bila pobožna kršćanica. Časnik stajaše kao gromom udaren, upravivši oči svoje na svoje umiruće dijete, bol je trzala njegovim usnama. A onda se nagne do umiruće i reče ganut, plačući: »Dijete moje, vjeruj samo ono, što te je učila tvoja majka!«

Tako se eto služi Bog u svojoj milosti katkada potresnim okolnostima i teškim posjetima, da ljude, koji su upali u nevjeru i grijeh, opet k vjeri i kreposti dovede. Primjer za tu istinu imademo i u današnjem evangjelju. Isus je doduše, kako smo čuli, tri godine propovijedao evangjelje u židovskoj zemlji, židove je u svemu poučavao, što imadu vjerovati, ufati i činiti, da se spase. Osim toga je svoju sv. nauku sa takovom silom propovijedao, da su mu se svi divili i glasno priznali: »Nikad nije čovjek tako govorio, kao ovaj čovjek« (Iv. 7, 46). Ipak je Isus našao malo vjere, većina je bila prema njemu nehajna, nijesu pazili na riječ, koju im sa tolikom gorljivosti navještao. Megju tima bio je sigurno i predstojnik sinagoge Jair. Makar nije bio njegov neprijatelj, ipak nije spadao megju njegove gorljive pristaše, bar nam o tom evangjelje ništa ne izvješćuje. Moguće nije našao muke vrijednim Isusovim propovijedima prisustvovati, on je bio jedan od židovskih činovnika, koji su morali paziti na red službe božje, a megju njima bijaše jedva koji, koji bi u Isusa vjerovao i uz njega pristajao. Ali eto, smrt njegove ljubazne kćeri prisili ga, da k Isusu dogje, da još u njega pomoć zatraži, koje više nigdje naći nije mogao. Kad je vidio, da Isus njegovoj molbi odmah zadovoljava, te njegovu kćer jednom jedinom riječi opet oživljava, nije više mogao sumnjati o istinitosti i božanstvenosti njegove nauke. »Takav prijatelj ljudi, takav sveti čovjek,« morao je reći, »muž, koji tako velike znakove i čudesa čini, ne može ljude varati, istinita i božanska mora biti nauka, koju nam propovijeda.« Tako je Jair došao do vjere razmatranjem svetosti i božanskih djela Isusovih. A to je najjasniji dokaz, što ju Isus o istinitosti i božanstvenosti svoje nauke dao — svetost njegovog života i njegova božanska djela. O tomu ćemo danas govoriti i odgovoriti na pitanje: Čim je Isus dokazao, da je nauk njegov istinit i božanski? To je on dokazao:

1. Svetošću svoga života.
2. Svojim božanskim djelima.

I.

Isus nije bio kao književnici i farizeji, koji su drugima terete nametali, a kojih sami ni prstom nijesu dotakli; što je ljudima propisivao, sam je to činio; svoju riječ utvrdio je svojim primjerom. Takovog pravednika i sveca zemlja još nije vidjela, kako je bio Isus, niti će ga više vidjeti. Što je zrnce pijeska u prispodobi s najvišim brdom? što je kap vode u prispodobi sa neizmjernim morem? A eto, još manje je svetost svih patrijara i proroka, svih apostola i ispovjednika u prispodobi sa svetošću Isusa. Kao što nestaje pred sjajem sunca zvijezda, tako nestaje pred sjajem svetosti Isusove svih svetaca. Svetost svetaca samo je ljudska, a svetost Isusova je božanska. Odakle spoznajemo svetost Isusa? Spoznajemo odatle, što je Isus bio posve čist od svakoga grijeha i najsavršeniji uzor svih kreposti, pun ljubavi prema ljudima, dapače prema svojim najljućim neprijateljima i što je svomu nebeskomu Ocu poslušan do smrti.

1. Isus bijaše posve čist od svakoga grijeha. Jer On nije bio naravskim načinom, već po Duhu sv. začet, nije imao istočnoga grijeha. »Duh sv. će nad te doći i sila Svevišnjega će te osjeniti, za to će se sveto, koje će se od tebe roditi, nazvati Sin božji« (Luk. 1, 35). Isus je bio takogjer posve čist od svakoga osobnoga grijeha. Kako bi bio mogao koji grijeh počiniti, kad je njegova ljudska narav bila združena osobno s božanstvom, te su svi čini njegovi poticali od njegovog božanstva? Ne, grijeh bijaše od njega više udaljen, nego li je nebo od zemlje, jer je bio Sin božji nije griješio, niti je mogao griješiti. Za to ga sv. Pavao naziva: velikim svećenikom koji bijaše: »svet, bez krivnje, neokaljan, rastavljen od griješnika i više od neba postao, koji nije morao svaki dan, kao (židovski) veliki svećenici, najprije za svoje grijehe žrtvu prinositi, a onda za grijehe naroda« (Hebr. 7. 26—27). A sv. Petar piše o njem: »On, koji nije grijeha počinio i u kojega ustima nije se našla prevara, koji nije psovao, kad su ga psovali, nije se grozio, kad je trpio, već se onomu predao, koji ga nepravedno osudio« (1 Petr. 2, 22—23). Isus si kao propovjednik istine mnogo neprijatelja pribavio, osobito ga mrzili književnici i farizeji. Svuda su pazili na nj, na svaki njegov

korak, ništa im ne bi bolje došlo, nego kad bi im dao priliku da na nj navale, da je počinio kaku pogrješku. A eto niti ti njegovi najveći neprijatelji nijesu mu mogli ni najmanje iznijeti, što bi mogli ukoriti. Kad ih Isus upitao: »Koji me od vas može s grijeha koriti«? (Iv. 8, 46)., šutili su i nijedan od njih nije se usudio Isusa s koje pogrješke okriviti, Juda, nevjerni učenik, koji je Isusa izdao, priznaje, pun duboke skrušenosti pred velikim svećenicima: »Sagriješio sam, jer sam nevinu krv izdao« (Mat. 27, 4). Herod i Pilat pošto su strogu istragu protiv Isusa vodili, izjavili se, da je nevin, a Pilat još onaj čas kad izriče nad njim smrtnu osudu, daje čudesnu izjavu: »Nedužan sam u krvi ovoga pravednika, vidite« (Mat. 27, 24).

2. Ali Isus nije bio samo čist od svakoga grijeha već i savršeni uzor svih kreposti. I sveci su nastojali dobro činiti, koliko su mogli i u svemu se usavršiti; ali većim dijelom se odlikovali u pojedinim samo krepostima. Neki se od njih odlikovali u poniznosti, drugi u čistoći, drugi u krotkosti i ustrpljivosti, drugi u milosrgju, a opet drugi u kojoj drugoj kreposti. I u onim krepostima, oko kojih su osobito nastojali, nijesu postigli najviši stupanj savršenosti, jer im to kao stvorenim i konačnim bićima nije nikako moguće bilo. Nije tako s Isusom: On je vršio sve kreposti i to na najsavršeniji način. Kako čudesna je bila njegova poniznost! On, Sin božji, javlja se kao siromašno, nejako dijete na zemlji, prezire svu čast svijeta i živi u spodobi sluge megju ljudima. Narod u pustinji želi ga izabrati za kralja, ali on uteče. Bolesnicima i bijednicima, koji ga žele slaviti kao Spasitelja, nalaže šutnju; svojim učenicima pere noge, snosi mirno, kad ga zapostavljaju ubojici, i umire najsramotnijom smrti križa. Kako čudesna bijaše njegova blagost! Ustrpljiv je bio sa slaboćama ljudi, s pogrješkama svojih učenika, sa zlobom svojih neprijatelja. Dok se radi o njegovoj osobi, nikad iz ustiju njegovih ne čuje se riječ zlovolje. Židovi ga najružnije psuju, nazivlju ga: samaritancem, saveznikom gjavla; Isus odbija te pogrde, a da ne pokazuje ni najmanje uzrujanosti. Kako čudesna bijaše njegova ustrpljivost! Cijeli njegov život bijaše neprekinuti lanac progona i muka. Ali nikad se neustrpljivo ne tuži, postojano i odano u volju svoga nebeskoga Oca ide putem križa. »Kao ovca bude vogjen na stratište i zanijemi kao janje, pred onim, koji ga

striže i ne otvara ustiju svojih« (Is. 53, 7). Kako čudesna njegova poslušnost! Do svoje 30. godine živi u Nazaretu i podložan je svojim roditeljima, štuje propise zakona Mojsijeva i sve ih vrši; on javno uči, dati caru što je carevo i pokorava se odmah najmanjem Izrajelcu duhovne i svjetske oblasti; on pače ne prigovara ni najnepravednijem sudu, kojim ga Pilat na smrt osudio, on je svomu nebeskomu Ocu poslušan do smrti, smrti križa. — Kako čudesna je njegova gorljivost molitve. Već kao 12-godišnji dječak poduzima daleki put u Jeruzalem i ostaje tri dana u hramu, povlači se u pustinju i bavi se 40 dana i noći razmatranjem i molitvom; svako vrijeme, koje mu preostaje od njegovih dušobrižničkih poslova, upotrijebi za pobožnost, dapače cijele noći sprovodi u molitvi. A kad li bio gotov, da sve kreposti izbrojim, koje je Isus vršio? Ponoviti samo mogu, što sam već opazio: Isus je vršio sve kreposti, sve ih vršio na najsavršeniji način; On bijaše savršeni uzor svetosti.

3. Naš božanski Spasitelj bijaše takogjer pun ljubavi prema ljudima dapače prema svojim najgorim neprijateljima. On se uvijek pokazivao kao preljubazni prijatelj ljudi, »išao na okolo i svima činio dobro« (Djel. ap. 10, 38). Nije bilo nesretnika, s kojim ne bi imao najiskreniju sućut, a često mu dapače bijeda ljudi izmamila suze. Tako je plakao na grobu Lazara. »Kad je Isus vidio Mariju i židove, koji su s njom došli, plakati, zgrozi se u duhu i ražalosti se i reče: Kamo ste ga položili? Oni mu rekoše: Gospodine dogji i vidi! A Isus plakaše« (Iv. 11. 33—35). Sv. Augustin kliče: »O kako su ganutljive suze Boga-čovjeka! On ljubi do suza! On je sve svima, siromašan je sa siromasima, gladuje sa gladnima, žegja sa žednima, plače s plačućima«. Njegova ljubav ne da se dugo moliti, on poziva nesretne sam k sebi i obećaje im utjehu i pomoć. »Dogjite k meni svi, koji ste slabi i opterećeni, ja ću vas okrjepiti« (Mat. 11, 28). Svaki, koji k njemu dolazi s pouzdanjem, nalazi pomoć. Liječi bolesnike svake vrsti, uskrisuje dapače mrtve na život. Osobitu ljubav očituje svakom zgodom prema grješnicima. Ne čeka dok oni k njemu dogju; on ih sam traži, postupa s njima kao s najboljim svojim prijateljima, jede s njima i sve čini, da im duše spasi. Kako je ljubezno postupao sa preljubnicom u hramu, sa Samaritankom na zdencu

Jakovljevu, s grješnicom Marijom Magdalenom, sa carinikom Zakejom, sa skrušenim razbojnikom na križu! On je u istinu dobar Pastir, koji za zalutalom ovcom ide preko brda i dola, i ne prestaje je tražiti, dok je ne nagje; a kad ju našao radosno ju meče na svoja legja, kući je nosi i govori svojim prijateljima i susjedima: »Radujte se samnom, jer sam moju ovcu našao, koja se izgubila!« (Luk. 15, 4—7). Neljubazni farizeji su osugjivali božanskog Spasitelja radi te ljubavi do grješnika i govorili njegovim učenicima: »Zašto vaš učitelj jede sa carinicima i grješnicima?» Kad je Isus to čuo, reče: »Zdravi ne trebaju liječnika, već bolesni. Idite i učite što to znači: Milosrgje hoću, a ne žrtvu, jer ja nijesam došao, pravednike pozvati već grješnike« (Mat. 9, 11—13).

Niti svoje zaklete neprijatelje ne izključuje od svoje ljubavi. On znade, da ga književnici i farizeji gorko mrze, te mu pače za životom idu, ali im se ne osvječuje, već ih nastavlja opominjati sada blago, sada strogo, da ih izcijeli od njihove sljepoće i dovede ih na bolji put. Kad vidi, da su sva njegova nastojanja, da grješnike spasi, bez uspjeha, snalazi ga bol, a iz očiju njegovih teku tople suze. Taka žalost ga obuzela kad je pogledao neskrušeni Jeruzalem, da je nad njim plakao i uzkliknuo: »O, kad bi ti upoznao i to u ovaj dan, što ti je na mir, ali sada je pred tvojim očima sakriveno!« (Luk. 19, 41—42). Razmotrimo našega ljubeznoga Spasitelja na Golgoti, da o svemu drugomu šutimo. On visi na sramotnom stupu križa, strašne su njegove boli, skoro će svoju glavu prignuti i duh svoj predati. A neprijatelji ga još i sada napunjaju prezirom i ruganjem i ne priušte mu niti mirnog časa smrti. Što čini Isus? Nestaje li njegove ljubavi? Proklinje li te okrutne zločince? uništavali li ih dahom svojih usta? O ne, toga Isus ne čini. On sakuplja zadnju svoju silu upravlja umiruće svoje oči k nebu i govori: »Oče, oprosti im, jer ne znadu što čine!« (Luk. 27, 34). Zar se ne pokazuje ovdje ljubav Isusova prema ljudima u nadnaravskoj, pravoj božanskoj veličini?

4. Krist je napokon bio s v o m u n e b e s k o m u O c u p o s l u š a n d o s m r t i. Njegov je otac hotio, da dogje na zemlju i čovjek postane, da nas spasi. I Isus se odmah očitova pripravnim i reče: »Eto ja dolazim« (ps. 39, 8). Njegov je Otac hotio, da on u siromaštvu i niskoći na zemlju dogje, te u siromaštvu i poniznosti živi. I Isus se rodio u štalici, i tako je siromašno živio na svijetu, da je u istinu mogao reći: »Lisice imadu svoje špilje i ptice nebeske gnijezda; a Sin čovječji nema kamo da položi svoju glavu« (Mat. 8, 20). Njegov je Otac hotio, da on ljudima navješta istine spasa. I Isus je išao tri godine zemljom židovskom, propovijedao u gradovima i selima, propovijedao siromasima i bogatima, učenim i neukim propovijedao dan i noć i nije se umorio, sjeme riječi božje sijati. Njegov je Otac hotio, da za ljude trpi i umre. I Isus se očituje spremnim na tu žrtvu. Ako i moli na Maslinskoj gori: »Oče moj, je li moguće, neka me mimoigje ovaj kalež«, to ipak odmah dodaje: »Ipak ne, kako ja hoću, već kako ti hoćeš« (Mat. 26, 39). Pak u istinu, pošto je neizmjernu muku i sramotu podnio, uze križ na svoja legja i svrši na istom svojom smrti žrtvu svoje poslušnosti. Tako je Isus Krist bio, kako apostol piše »poslušan do smrti, dà, do smrti križa (Filiplj. 2, 8).

Eto takav je bio život Isusov: bio je čist od svake ljage i grijeha; najsavršeniji uzor svih kreposti, pun ljubavi prema ljudima, dapače prema njegovim najgorim neprijateljima i poslušan svomu Ocu do smrti. Što odatle slijedi? Sigurno to, da mi ono, što je On učio, moramo prihvatiti kao istinu i vjerovati. Mi vjerujemo riječi čovjeka, koji vodi pošten, bogobojazni život. »To je«, kažemo, »rekao krepostan čovjek, mi mu vjerujemo, on nas ne može prevariti«. Ćutimo li mi, da moramo vjerovati kreposnom čovjeku: kako bi bilo moguće, da mi ne vjerujemo našemu božanskom Spasitelju, komu cijeli svijet svjedočanstvo daje, da zemlja još nije tako savršena sveca vidjela, kakav je on bio? Što, zar da nas Isus prevari i u bludnju zavede, koji je tako sveto živio, koji je osobito taku veliku ljubav k ljudima imao, i nije im prestao dobro činiti? To je držao nemogućim i jedan nevjernik, kako nam povijest kazuje. Razmatranje svetosti Isusove, osobito njegove ljubavi prema ljudima prisililo ga na priznanje: »Ne, Isus nije lažac, njegova riječ je istinita, božanska!« Isus je dakle već svetošću svoga života dokazao, da je njegova nauka istinita i božanska. Ali on je takogjer b o ž a n s k a d j e l a izvagjao, a ta su još jasniji dokaz za istinitost i božanstvenost njegove nauke.

II.

Isus je istinitost i božanstvenost svoje nauke neoborivo dokazao božanskim djelima, naime čudesima i proročanstvima.

1. Čudesa su, kako sam već jednoć tumačio, taka izvanredna djela, koja se ne mogu izvesti naravskim silama, već svemoći božjom. Čuda prema tomu ne može stvor, niti angjeo, niti čovjek vlastitom silom izvesti, jer traži neograničenu moć, koje nema nijedan stvor, već samo Bog. Tko dakle čudo čini, mora ili Bog biti ili mu mora Bog k tomu moć dati. Može li čudo učiniti iz vlastite moći, onda je on Bog, može li čudo činiti po sili božjoj, onda je do duše samo čovjek, ali stoji u savezu s Bogom i raduje se njegovoj pomoći. Već sam Vam dokazao, da je Isus vlastitom silom čudesa činio i da s toga nužno mora Bog biti. Danas ćemo pak čudesa Isusova u toliko promatrati, u koliko dokazuju, da je nauka njegova istinita i božanska.

Isus je činio više i veća čudesa nego li Mojsije i svi proroci. Već nam evangjelje pripovijeda veliku množinu čudesa, premda je sigurno, da je Isus mnogo više učinio. Sv. Ivan opaža na koncu svoga evangjelja izrično: »Ali još imade mnogo drugoga, što je Isus učinio. Kad bi se sve to napose napisalo, držim, da svijet ne bi obuhvatio knjiga, koje bi bile napisane« (Iv. 21, 25).

Isus je činio čudesa:

a) na mrtvoj naravi. On je pretvorio na svadbi u Kani galilejskoj vodu u vino (Iv. 2, 1—11); s malo hljebova nahranio više tisuća ljudi (Mat. 14, 15—21); zapovijedio oluji na moru, i ta se utiša odmah, i nastala velika tišina (Mat. 8, 23—27); on je išao po valovima mora i učinio, da je i Petar mogao ići (Mat. 14, 22—23); blagoslovio rad apostola i oni uhvatili veliko množtvo riba, da im se mreže podirale (Luk. 5, 1—8); On je prokleo drvo smokve, i ta se na mjestu posušila (Mat. 21, 19). Kod njegove smrti na križu, potamnjelo sunce, zemlja se tresla, pećine raspucale, zastor hrama se na dvoje razderao, mnogi se grobovi otvorili i dali svoje mrtve. Kako velika, nečuvena čudesa!

Isus je činio čudesa:

b) kad je bolesti i svake vrsti slaboće liječio. Slijepcima vraćao vid (Mark. 10, 46 - 52); gluhima sluh (Mark. 7, 32); nijemomu govor (Mat. 9, 32); gubave čistio (Mat. 8); liječio groznicu i uzetost (Mat. 8, 14) i učinio ljude u čas zdrave, koji su ležali u neizliječivim bolestima (Luk. 13, 11). Evangjelista nas u opće izvješćuje o tim čudesima, kad piše: »Mnogo naroda došlo k Isusu, koji je sa sobom imao nijeme, slijepe, hrome, uzete i mnoge druge (s raznim slaboćama) i postavljali ih pred njegove noge i on ih izcijeljivao« (Mat. 15, 30).

Isus je činio čudesa:

c) na opsjednutima, koje je oslobagjao od zlih duhova. Kad je On, da navedem samo jedan primjer, u zemlju Gerašana došao, u susret mu došla dva čovjeka, koji su bili opsjednuti od zlih duhova, dogjoše iz grobova i bijahu vrlo bijesni, tako da nije mogao nitko istim putem ići. Kad su Isusa opazili, vikahu ili bolje zli dusi u njima: »Isuse, Sine božji, što imamo mi s tobom? Zar si ovamo došao, da nas prije vremena mučiš?« A nije bilo daleko od njih jedno krdo mnogih svinja na livadi, a zli dusi molili Isusa i rekli: »Ako nas odavle iztjeraš, daj da ugjemo u krdo svinja.« A on im reče: »Idite!« Oni izagjoše i ugjoše u svinje i eto cijelo krdo baci se silom sa vrha u more i utopi se u vodi (Mat. 8, 28—33).

Isus je činio čudesa:

d) na mrtvima, kojima je opet život vraćao. Evangjelje nam pripovijeda, tri slučaja, kako je Isus mrtve uskrisio: kćer Jairovu (Luk. 8, 41); mladića od Naima (Luk 7, 12); i Lazara iz Betanije, koji je već skoro četiri dana u grobu ležao i raspadao se (Iv. 11).

Mi ne možemo dvojiti, da su sva ta čudesa, prava čudesa, t. j. božanska djela. Kako bi bilo moguće na naravski način vodu u vino pretvoriti, vjetar i valove s jednostavnom riječi utišati, sa pet hljebova, koji su jedva dosta za pet ljudi da se nasite, preko 5000 ljudi nahraniti; bolesti razne vrsti s jednostavnom riječi, i u odsutnosti, u čas, izcijeliti i mrtve oživiti! Tko bi ozbiljno tvrdio, da se taka djela mogu naravskim silama izvesti, morali bi ga smatrati lugjakom. Isto tako smo sigurni, da je Isus u istinu izveo sva čudesa, što ih evangjelje kazuje. On ta čudesa nije činio potajno, već javno, stotine, pače tisuće su bile

svjedoci tih čudesa. Većina tih čudesa, n. pr. ozdravljenje od poroda slijepoga, očišćenje deset gubavaca, bila su pače sudbeno iztražena i kao čudesa proglašna. Niti isti veliki svećenici, niti farizeji nijesu se usudili nijekati čudesa Isusova, jer su znali, da bi ih u laž natjerali.

Pita se: Zašto je Isus činio tako mnogo čudesa?

Poglavito s toga, da se pred ljudima očituje kao poslanik božji i dade im dokaz, da je njegova nauka istinita i božanska. Tu nakanu on češće izražava. Tako on židovima govori: »Ako ne činim djela moga Oca, ne vjerujte mi, a ako ih činim, to vjerujte djelima, ako meni ne ćete« (Iv. 10, 37—38). On želi reći: Ako ja moju nauku ne potvrdim božanskim djelima, čudesima, to možete o mojem božanskom poslanju dvojiti i moju nauku kao prevarljivu riječ ljudsku zabaciti; ako pak čudesa činim, onda nema razloga, da dvojite o mojem božanskom poslanju i istinitosti moje nauke: jer mi Bog po čudesima, koja činim, svjedočanstvo daje. Na slični se način pozivao na svoja djela, da učenike Ivanove osvjedoči, o svojoj mesijanskoj časti, veleći: »Idite i javite Ivanu, što ste čuli i vidjeli: slijepci progledavaju, hromi hode, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju, siromasima se evangjelje propovijeda« ,(Mat. 11, 4—5). I ona čudesa, koja se na Isusu dogagjala, n. pr. čudesa kod rogjenja njegova, kod krsta njegovog, kod preobrazbe na brdu Tabor, kod smrti njegove, nijesu imala druge svrhe, nego ljude osvjedočiti o božanstvenosti njegove osobe i o istinitosti njegove nauke. Kad se jednoć nad Isusom, dok je molio, čuo glas s neba: »Ja sam te proslavio i ja ću te proslaviti« — protumačio je narodu, koji se tomu glasu čudio; »Taj glas nije radi mene, već radi vas dan« (Iv. 12, 28—38). Hotio je reći: »Bog, moj nebeski Otac, dao je taj glas ne radi mene već radi vas, da vjerujete, da sam ja Sin božji i da je sve, što govorim božanska istina«.

Čudesa, koja Isus činio, djelovala su na sve poštene židove, te su ga kao Spasitelja svijeta upoznali i njegovu nauku vjernim srcem prihvatili. Za dokaz služi nam Nikodem, koji Isusu reče: »Učitelju, mi znademo, da si ti učitelj, koji si od Boga došao, jer nitko ne može ta čudesa činiti, koja ti činiš, ako nije Bog s njim« (Iv. 3, 2). Istu misao je izrekao slijepac od poroda, kojega je Isus izcijelio, kad je svoga božanskog

dobročinitelja branio proti klevetanju farizeja. »Mi znademo«, reče on, »da Bog grješnika ne sluša, već ako tko Bogu služi i njegovu volju vrši, njega on sluša. Od kada svijet opstoji, nije se čulo, da je tko otvorio oči slijepcu od poroda. Da ovaj nije od Boga ne bi bio mogao toga učiniti« (Iv. 9, 31—33). Čudesa su takogjer neoboriv dokaz, da netko istinu govori. Reče li tko, da on uči samo ono, što mu je Bog naložio učiti, a to dokaže tim, da čudo čini, n. pr. bolesnike nenadano izcijeli, mrtve uskrisi, onda moramo njegovoj riječi vjerovati, jer mu Bog daje svjedočanstvo. Njemu ne htjeti vjerovati isto bi bilo ne htjeti vjerovati samomu Bogu. Isus je dakle svojim čudesima, koja je činio, neoborivo dokazao, da je nauka njegova istinita i božanska.

2. Isto vrijedi i o proročanstvima, jer i ona su božanska djela, svjedočanstva božja. Najvažnija od tih proročanstva ću spomenuti. Isus je prorekao, da će ga Juda izdati. Kad je sa svojim apostolima bio kod zadnje večere, reče: »U istinu, u istinu, kažem vam, jedan će me od vas izdati«. Tim riječima se čudili učenici, jer im se činilo nemoguće, da bi koji od njih mogao tako zlo počiniti i predobroga Učitelja izdati. Ivan ga tiho upita: »Gospodine tko je to?« Isus odgovori: »Onaj je, kojemu pružim kruh, što ću ga namočiti«. I on umoči kruh i dade ga Judi Iskariotu« (Iv. 13, 26). Tako je Isus označio točno Judu svojim izdajnikom, makar je njegova nakana bila najveća tajna. Isto tako je točno prorekao Petru, da će ga tri puta zatajiti. Kad mu je ovaj rekao: »Ja ću dati život moj za tebe«, odgovori mu Isus: »Zar ćeš ti za mene svoj život dati? U istinu, u istinu, kažem ti, prije nego li pijetao zapjeva, tri puta ćeš me zatajiti« (Iv. 13, 37—38). Kako je Gospodin istinito govorio, dokazuje povijest; jer ga je Petar zatajio u istinu tri puta, makar je protivno ponovno tvrdio. Isus je takogjer više puta prorekao način i okolnosti svoje muke i smrti i svoga uskrsnuća. »Eto«, reče jednoć apostolima »idimo u Jeruzalem i Sin čovječji biti će predan velikim svećenicima i književnicima i oni će ga na smrt osuditi. Predat će ga poganima, da mu se narugaju, bičuju ga i razapnu, a treći dan će opet uskrsnuti« (Mat. 20, 18—19). Kako je jasno to proročanstvo! Isto tako je unapred prorekao, da će u nebo uzaći i

poslati sv. Duha. Apostolima reče: »Dobro je za vas, da ja idem, jer ako ja ne odem, ne će Utješitelj k vama doći, a ako odem, poslat ću vam ga« (Iv. 16, 7).

Uz ova proročanstva, koja su se kako iz evangjelja znademo, sva točno ispunila, imademo još druga, koja se ispunjuju pred našim očima. Ovamo spada proročanstvo, da će se evangjelje u cijelom svijetu propovijedati. A to se dogagja baš u naše vrijeme. Misijonari polaze cijelom zemljom i svuda propovijedaju evangjelje. Sada gotovo nema više naroda, do kojega već ne bi došla nauka spasa. Opet Isus proriče, da će svoju crkvu sagraditi na pećini i da je ne će moć pakla nadvladati. I to proročanstvo se kroz 1900 godina sa povješću naše sv. katoličke crkve potvrgjuje. Premda su židovi i pogani sve moguće činili, da unište crkvu Kristovu sa zemlje, te milijune kršćana najokrutnije poubijali, i premda nijedno stoljeće nije prošlo, u kojem crkva nije bila ili od vanjskih ili nutarnjih neprijatelja napadana, to ipak još danas stoji i nijedna moć svijeta nije je mogla potisnuti, ili širenje njezino zapriječiti. Isus je napokon prorekao, da će Jeruzalem propasti i da ne će kamen na kamenu ostati. I to se proročanstvo, kako povijest dokazuje, doslovno ispunilo i sad se još ispunja, dok Jeruzalem još za naših dana u ruševinama leži i nikad ne će biti sagragjen. Car Julijan, koji je od kršćanstva otpao i poganstvo prihvatio, hotio je, da proročanstvo Isusovo ruglu izvrgne, Jeruzalem i hram na novo sagraditi. Židovi su došli u velikim četama u sveti grad, pogani im pomagali iz mržnje prema kršćanima, Julijan obeća, troškove gradnje naplatiti. Položili temelj; kad se prvi kamen gradnje odvali i pade u jednu špilju; čovjek jedan pogje, da tu špilju istraži, i donese posve novu u fine rupce zamotanu knjigu. Puni straha čitali židovi tu knjigu: »U početku bijaše Riječ«. Bijaše to evangjelje sv. Ivana, poslije nastavili graditi. Na to dogje bura i odnese sadru i vapno, potresi temelj razrušili, da je kamenje simo i tamo letjelo i radnike ranilo. Ali mržnja Julijanova i židovska nije htjela ni sada da odustane od gradnje. Sada provali strašna vatra iz zemlje i spali radnike. Nitko više nije hotio raditi. Sada su morali Julijan i židovi od svoga zločina proti Bogu odustati i tako u istinu posvjedočiti, da se Jeruzalem i hram uslijed proročanstva Isusovog ne može više sagraditi.

Što smo kazali o čudesima Isusovim isto vrijedi i o njegovim proročanstvima; i ona su djela božja i očiti dokaz za istinitost i božanstvenost njegove nauke. Bog ne može krivovjercu i lažcu sakrivene i buduće stvari očitovati, jer bi inače morali uzeti, da on sudjeljuje kod zavaravanja ljudi, što bi bila grozna psovka na Boga.

Isus je dakle sa svetošću svoga života i svojim božanskim djelima, naime čudesima i proročanstvima dokazao, da je Spasitelj svijeta i da je nauka njegova istinita i božanska. S toga ne zaslužuju židovi, osobito veliki svećenici, književnici i farizeji, koji su točno poznavali život i djelovanje Isusovo, a ipak u nevjeri ustrajali, nikake isprike; njihova im nevjera, kojoj je korjen u zlu okorjelom srcu, donijela propast. Zato kaže Isus: »Da nijesam došao i govorio vam, ne bi imali grijeha, a sada nemate isprike za svoj grijeh« (Iv. 15, 16). To isto vrijedi o ljudima svih vremena. Čim tko o Isusu, o njegovom životu i djelovanju, osobito o njegovim čudesima i proročanstvima steče potrebno znanje, za nj nastaje dužnost vjere; ne prihvati li nauku Isusovu kao istinitu i božansku, to on, jer se protivi priznatoj kršćanskoj istini, griješi proti Duhu sv. i pada kao takav u vječnu propast. Na žalost imade u naše vrijeme i megju onima, koji se nazivaju kršćani katolici, mnogo njih, koji u ono, što je Isus učio, ne vjeruju. Zabacuju najčasnije tajne naše sv. vjere, kao tajnu presv. Trojstva, utjelovljenja Sina božjega, prisutnost Krista u presv. oltarskom sakramentu i od cijeloga kršćanstva gotovo ništa više ne zadrže do imena. Sada već opstoji i zakon, da roditelji nijesu dužni dati krstiti svoje djece. Taj zakon pretpostavlja, da vjera, da krst, dakle cijelo kršćanstvo nije za blaženost nužno. Odakle ta strašna nevjera? Krist navagja uzrok, veleći: »To je sud, da je svijetlo na svijet došlo, i ljudi, koji su više tamu ljubili od svijetla, jer njihova djela bijahu zla. Jer svaki, koji zlo čini, mrzi svijetlo, i ne dolazi na svijetlo, da ne budu njegova djela kažnjena« (Iv. 3, 19—20). Naš božanski Spasitelj označuje dakle iskvarenost srca, opačine i raskalašenost ljudi kao izvor nevjere. A tako i jest. Nauka Isusova osugjuje sve nepravde i opačine, traži trapnju i križanje puti i grozi se vječnom pro-

pasti onima, koji po iskvarenim načelima svijeta živu. Ta je nauka ljudima svijeta prestroga, zato se od nje odvraćaju i zabacuju je, da se tim laglje podadu svojim nasladama. Tko pak dobro misli i gorljivo teži za pravednošću i krepošću, taj se čvrsto drži nauke Isusove i sve ono štuje, što ona u sebi sadržaje, kao božansku istinu. Zato kaže Krist opet: »Tko istinu vrši«, t. j. prema istini, prema onomu, što je pravo, i dobro radi, »dolazi na svijetlo, da budu djela njegova očita, jer su u Bogu učinjena« (Iv. 3, 21).

Da dakle ne dogjete u pogibelj o istinitosti i božanstvenosti nauke Isusove dvojiti, neka vam bude stroga dužnost, propise iste uvijek savjesno ispunjati. Ne živite po duhu svijeta, krotite svoje strasti i putene naslade i živite pravo kršćanskim životom. »Imajte uvijek primjer Isusa Krista pred očima, jer on nije vama pokazao samo put kojim morate ići, već je sam njim išao i ostavio vam primjer, da idete njegovim stopama« (1 Petr. 2, 21). Isus bijaše čist od svakoga grijeha, ni najmanje ljage nije bilo na njem; Izbjegavajte i vi grijeh osobito svaki smrtni i prisvojite si načelo svetaca, kojih na svijetu nije ništa moglo sklonuti, da Boga hotice i znatice makar samo lakim grijehom uvrijede. Isus je bio najsavršeniji uzor svih kreposti. Vršite i vi gorljivo kršćansku krepost osobito poniznost, krotkost, ustrpljivost, čistoću i gorljivost molitve i brižno ispunjajte dužnosti staleža. Isus je bio pun ljubavi k ljudima, dapače prema svojim najgorim neprijateljima, kad je svim samo dobro hotio, svim, koji se k njemu utekli dobro činio i za sve na križu svoj život žrtvovao. I vi prema svim ljudima imajte iskrenu ljubav. Sa svakim dobro mislite, po mogućnosti pomažite potrebne i od srca opraštajte svojim uvrijediteljima. Isus je bio svomu nebeskomu ocu poslušan do smrti. I vi budite poslušni i nastojte uvijek božju volju vršiti u malom i velikom. Ako na taj način svoga božanskog Spasitelja slijedite, njegovi ste pravi učenici i možete se ufati, da ćete ga slijediti i u vječne radosti neba, kako sam kaže: »Tko želi meni služiti, neka me slijedi; pak gdje sam ja, tamo će biti i moj sluga« (Iv. 12, 26)

Amen.

XLIX. Propovijed.

Dvadeset i četvrta nedjelja po Duhovima.

Četvrti članak vjere.

„Mučen pod Poncijem Pilatom, razapet, umro i pokopan."

Neke opaske o muci Kristovoj.

»U istinu kažem vam, tako velike vjere ne nagjoh u Izrajelu« (Mat. 8, 10).

Kad je neki svećenik u dovrskoj kapeli u Parizu, koja je je megju drugim dragocjenostima i krunu Gospodinovu čuvala, jednoga dana sv. misu čitao, kod pretvorbe su prisutni vidjeli mjesto hostije prelijepoga dječaka. Narod je grnuo u velikoj množini u kapelu, da to čudo vidi. To su čudo javili i sv. kralju Ljudevitu i pozvali ga, da pogje i osvjedoči se. Ali Ljudevit odgovori: »Ne, tko ne vjeruje, neka ide, da vidi. Što se mene tiče, ja glegjem svaki dan moga Spasitelja u sv. hostiji očima vjere.« Svetac dakle vjerovaše riječima Isusovim: »Ovo je tijelo moje,« kojima je izrazio on svoju pravu i bitnu prisutnost u presv. oltarskom sakramentu tako čvrsto, da je smatrao za nepotrebno, da ga glegje tjelesnim očima u tomu sakramentu. To je bila vjera, kojoj se diviti moramo. Dva primjera te čvrste vjere nalazimo takogjer u današnjem sv. evangjelju. Prvi primjer nam je gubavac. Pun pouzdanja poviče: »Gospodine, hoćeš li, možeš me očistiti.« Ni najmanje dakle nije dvojio, da mu Isus može pomoći, samo ako hoće. Božanski Spasitelj je nagradio njegovu čvrstu vjeru, veleći: »Hoću, očisti se!« I odmah je nestalo njegove gube i bijaše čist. Drugi primjer imamo u satniku iz Kafarnauma. Taj dogje do Isusa s molbom, da iscijeli njegovog slugu. Kad se Isus izjavio pripravnim doći u njegovu kuću i zadovoljiti njegovoj prošnji, odgovori ovaj: »Gospodine, nijesam dostojan, da ugješ pod krov moj, nego samo reci riječ i ozdravit će sluga moj.« Kakovu veliku, živu vjeru pokazuje taj satnik! On je čvrsto osvjedočen o božanstvu Isusovom, s toga se smatra nedostojnim

primiti Isusa u svoju kuću, zato kaže, da Isusu nije nužno bolesnoga slugu osobno posjetiti, kao Gospodar naravi može ga i u svojoj odsutnosti iscijeliti. Božanskomu Spasitelju vrlo se svidjela ta vjera satnikova, on nije samo njegovog slugu iscijelio, već ga javno pohvalio, veleći: »U istinu, kažem vam, tako velike vjere ne nagjoh u Izrajelu!«

Te riječi Spasiteljeve na žalost su istina. Premda je On, kako sam vam zadnje nedjelje pokazao, istinitost i božanstvo svoje nauke najjasnije dokazao svetošću svoga života i svojim božanskim djelima, naime čudesima i proročanstvima, to je ipak u Izrajelu, t. j. megju židovima, našao još malo vjere. Mnogi su ostali nehajni prema njemu, te u svojoj udubljenosti u zemaljštinu nijesu se starali za njegovu nauku, mnogi ga pače mrzili kao svoga najvećega neprijatelja i išli za njegovim životom. Na koncu im zbilja uspije, da svoje zlobne namjere proti Isusu izvedu, te ga smrti predadu. O toj punoj milosti, čudesnoj tajni, o muci i smrti Isusovoj radi četvrti članak vjere: »Mučen pod Poncijem Pilatom, razapet, umro i pokopan.« Da vam taj članak posve i temeljito protumačim, u kratko ću vam pripovijedati samu muku Isusovu, a onda o plodovima ili zaslugama govoriti, koje nam Isus Krist stekao svojom mukom i smrti. Danas ću:

1. spomenuti neke dogagjaje, koji se zbili neposredno prije muke Isusove;

2. na neka pitanja odgovoriti, koja se protežu na samu muku Isusovu.

I.

Isus je u tri godine židovsku zemlju na sve strane proputovao i svuda evangjelje navještao. Nijedan dan ne progje, u koji ne bi ljudima dobro iskazivao. Učio neuke, tješio žalosne, opraštao grješnicima njihove grijehe, liječio bolesnike, gonio iz opsjednutih zle duhove, mrtve uskrisivao. Mislio bi čovjek, da će cijela Judeja priznati ga kao svoga Gospodina i Spasitelja, te se smatrati sretnom, da mu može služiti. Ali to nije bilo tako. Svakako mnogi su mu bili u ljubavi odani, ali imao je i mnogo neprijatelja. Osobito bijahu veliki svećenici, književnici i farizeji, koji su ga od početka mrzili i progonili.

Svakom ga zgodom ružili, te se nijesu bojali nazvati ga oskvrniteljem subote, buniteljem naroda, drugom gjavola. Sve su učinili, da mu ugled kod naroda potkopaju, te ga omraze, razne mu zamke stavljali, te ga gledali pod svaku cijenu maknuti s puta. Do toga strašnoga zločina dovela ih u glavnom njihova oholost. Jer su vidjeli, da narod Isusa štuje i ljubi, to se u njihovim srcima porodila otrovna zavist, nijesu ga mogli pogledati, nijesu ga mogli slušati, a da im se žuć nije prolila. Njihova mržnja još se povećala, kad je Isus njihovo licemjerstvo i zlobu njihovog srca otkrio, te im se ponovno zagrozio. Uskrsnuće Lazara ih napokon dovelo do stalne odluke, da će ga kod prve prilike uhvatiti i život mu uzeti. Kad su im javili, da je Isus Lazara, koji je gotovo četiri dana u grobu bio, opet na život probudio i opazili, da je radi toga nečuvenoga čuda mnogo židova u nj vjerovalo, sakupili se, vijećali i rekli puni srdžbe: »Što ćemo učiniti. Taj čovjek čini mnoga čudesa. Ako ga tako pustimo, svi će u nj vjerovati, te će Rimljani doći i oteti nam zemlju i narod« (Iv. 11, 47—48). Buntovnici, oni znadu i očito priznaju, da Isus čudesa čini, a ipak ne vjeruju u nj; dà, ta čudesa su njima povod, što se na nj srde i misle na njegovu propast. Jedan pak megju njima, Kaifa po imenu, koji je te godine bio veliki svećenik, reče im: »Vi ne znate ništa i ne mislite ništa, da je bolje za vas, da umre jedan čovjek za narod, nego li da propadne cijeli narod« (Iv. 11, 49 do 50). Ovim izriče besavjesni i oholi Kaifa, da Isus umrijeti mora, te se tako, kako on misli, židovski narod spasi. On i ostali sabrani bojali se naime, da bi Rimljani ratovima na zemlju navalili i za uvijek načinili kraj židovskom kraljevstvu. Ali slijepci! kako se vrlo varali! Baš zločin, kojim se htjeli spasiti, navukao na njih prokletstvo i propast Jer nijesu u Isusa vjerovati, već ga progonili i ubili, stiže ih kazna božja, njihov rodni grad zajedno sa hramom posta ruševina, više od milijun židova izgubi život, a koji su preostali, rastepli se na sve strane svijeta. Članovi visokoga vijeća, književnici i farizeji glasovali su za prijedlog velikoga svećenika i zaključili, kako opaža evangjeljelista, »od toga dana Isusa ubiti« (Iv. 11, 13). Taj zaključak bi učinjen kratko prije vazma, kad je Isus hotio umrijeti.

Isus, koji se poslije uskrsnuća Lazarova povukao u grad

Efrem, nedaleko od pustinje, povrati se šest dana pred vazmom u Betaniju. Lazar i njegove obje sestre, Marta i Marija, uz neke druge, koji su u Nj vjerovali, priredili mu gozbu, da mu iskažu svoje počitanje, ljubav i zahvalnost. Dok je Isus kod stola sjedio, uze Marija funt drage masti od finog mirisa i pomaza noge Isusove i otre ih svojim vlasima (Iv. 12, 3). Na to pokrije posudu i preostatak izli na njegovu glavu (Mark. 12, 3) i »cijela kuća napuni se miomirisa od masti« (Iv. 12, 3). Koga ne bi taj čin Marije Magdalene ganuo, koja je najdragocjenije, što je imala, žrtvovala, da svoje počitanje i ljubav prema Isusu dokaže? Tko ne bi odlučio Isusu za ljubav žrtvu doprinijeti, kad mu imamo toliko zahvalni biti kao i Magdalena?

Dan poslije toga (to je bilo na našu cvjetnicu) ušao je Isus svečano u Jeruzalem, da ondje treći puta za svoga javnoga života vazam židovski svetkuje, ili bolje, da se dade kao vazmeno Janje za grijehe svijeta ubiti. Kad je on ispod maslinske gore u Betfagu došao, praćen velikim mnoštvom naroda, posla dvojicu od svojih učenika s nalogom, da idu u bližnje selo, ondje će naći privezanu magaricu i uz nju magare, neka ju odvežu i k njemu dovedu. Ako ih tko upita, zašto to čine, neka reku: »Gospodin ih treba,« i odmah će im pustiti. Učenici učiniše, kako im Gospodin naložio, oni dovedoše magaricu s magaretom, postaviše svoje odijelo na nju i posadiše Isusa. Magarica je slika mira, kako je konj slika rata, jer se u miru služe magarcem, a u ratu konjem za jahanje. Kad dakle Isus jašući na magarici ulazi u Jeruzalem, to se pokazuje, kako su ga proroci već opisali, kao kneza mira, koji je došao zemlju s nebom izmiriti i opet joj dati mir. Kod toga ulaza Spasiteljevog u Jeruzalem ispunilo se proročanstvo proroka: »Eto, tvoj kralj dolazi krotak k tebi i sjedi na magarici i magaretu mladom magarice« (Zah. 9, 9). Vrlo mnogo naroda rasprostrlo odjeću svoju na put, u znak, da prima kralja, drugi su odsjekli grane s drveta i njima pokrili cestu. A mnoštvo, koje je napred išlo i slijedilo vikalo i govorilo: »Hosana, Sinu Davidovu, blagosoven, koji dolazi u ime Gospodinovo! Hosana u visini!« Ipak taj svečani ulaz i sve slavlje naroda nije moglo razveseliti našega ljubaznoga Spasitelja. Kad je iz maslinske gore pogledao na grad, mislio je na nesreću, koja ga čeka radi njegove neskrušenosti, kod te misli slomi se njegovo Srce, ljubavi puno i reče plačući: »O, kad bi ti upoznao i to još ovaj tvoj dan, što ti za mir služi, ali sada je pred tvojim očima sakriveno. Jer će na tebe doći dani, gdje će te tvoji neprijatelji opkopom opkoliti, na okolo zatvoriti, tebe će i djecu tvoju, koja su u tebi o pod baciti i ne će ostaviti kamen na kamenu, jer nijesi upoznao vrijeme tvoga pohoda« (Luk. 19, 41—44). Grješni kršćanine, suze, koje je Isus nad Jeruzalemom lio i kazne, kojima mu se zaprijetio, vrijede i za tebe. O, ne prezri suza tvoga ljubaznoga Spasitelja i ne budi lakouman obzirom na njegove prijetnje, da te ne snagje sudbina sa okorjelim židovima i da ne propadneš! Nestalni kršćanine, ne idi više stopama židovskoga naroda, koji je na cvjetnicu božanskomu Spasitetju dovikivao: »Hosana«, a u petak u slijepom bijesu vikao: »Raspni ga, raspni!« Budi postojan jednoć u pokori i uzmi si k srcu riječ Isusovu: »Nitko, tko svoju ruku položi na plug, pak se natrag ogleda, nije sposoban za kraljevstvo božje« (Luk. 6, 92).

Čim je Isus u Jeruzalem ušao, pogje u hram. Kad je ovdje našao divlju trgovinu, trgovaca i mjenjača novaca, rasrdi se, prehiti stolove mjenača i stolce prodavača golubova i istjera sve na polje, koji su kupovali i prodavali, rekavši ozbiljno: »Stoji pisano: Moja kuća, kuća je molitve, a vi ste iz nje načinili špilju razbojničku.« Megjutim donijeli mu slijepe i hrome i iscijelio ih. Tomu se sve čudilo i hvalilo Boga, ista djeca su klicala: »Hosana Sinu Davidovu!« (Mat. 21, 1—16).

Općenito štovanje, što je božanskomu Spasitelju kod njegovog ulaza u Jeruzalem i u hram iskazano, uzrujalo je do skrajnosti velike svećenike, književnike i farizeje. Puni zlovolje rekoše: »Vidite li, da mi ništa ne opravimo? Eto, cijeli svijet leti za njim!« (Iv. 12, 19). »A mi,« htjeli su reći, »mi smo napušteni, nijedan čovjek se više ne brini za nas, sav naš ugled, sav naš upliv na narod je prestao.« Iz nova dakle zaključiše smrt Isusovu. Samo se nijesu usudili uhvatiti ga javno i na vazam, jer se bojali, da bi narod, koji je uz njega pristajao, protiv njih ustao i ugrabio ga njihovim rukama. Zato rekoše: »Samo ne na blagdan, da ne nastane buna« (Mat. 26, 5). Uvijek se dakle bavili mišlju, Isusa uhvatiti, a da ih nitko ne vidi, i ubiti ga, ali nije bilo prilike.

Na to dogje Juda Iskarijot i pomože im iz njihove nepri-

like. Toga mrskoga čovjeka nije ljubav za istinu i krepost, nego grda pohlepa apostolom učinila. Poput mnogih drugih židova držao je i on, da će Isus osnovati veliko svjetsko kraljevstvo, u kojem će i njega zapasti unosnije mjesto, zato postade apostol. Kad je vidio, da se u nadi prevario, bio je vrlo zlovoljan, pak, da se bar nešto odšteti za svoju trogodišnju apoštolsku službu, odluči Isusa izdati njegovim neprijateljima za stanovitu svotu novca. Moguće je htio i velike svećenike prevariti, misleći, ako vam Isusa i predam, vi mu ne ćete ništa moći učiniti, on će i sada vašim rukama uteći, kako je već više puta utekao. Ta kukavica dakle nalazi se u vijeću smrtnih neprijatelja Isusovih i govori: »Što ćete mi dati, da vam ga izdam?« (Mat. 26, 15). Kako se radovali sakupljeni nenadanoj toj ponudi! Odmah mu ponude trideset srebrnjaka! Za taj nikaki novac, koji u našem novcu iznosi po prilici 20 forinti, prodaje Juda svoga Učitelja. Mnogi kršćanin prodaje ga za još kukavniju cijenu, prodaje ga za sramotnu nasladu, koja ne vrijedi niti filira. Mnogoga pače stoji mnogo novca, samo da se Isusa riješi. Zar da ne plačemo nad zasljepljenošću tako mnogih kršana, koji se, da zadovolje sramotne svoje strasti, odriču Isusa, svoga Gospodina i Boga, te se poput Jude bacaju u vječnu propast.

Isus sveznajući znao je točno za sramotnu izdaju, poznato mu bilo, kako Juda vreba na priliku, da ga bez buke preda njegovim neprijateljima. On pak nije ni najmanju pripravu učinio, da izjalovi prokletu nakanu, jer je njegova ura došla. On je još zadnji tjedan svoga života učio neprestano gotovo u hramu, i tumačio najvažnije istine. Tako je govorio o uskrsnuću mrtvih, o zadnjem sudu, o razoru Jeruzalema, o propasti svijeta. Bilo mu stalo, da još spasi, što se spasiti dade.

Tako nadogje prvi dan beskvasnih hljebova, na koji se imalo zaklati vazmeno janje. Taj dan pade u četvrtak, mi ga zovemo veliki četvrtak. Židovi su svetkovali toga dana spomen njihovog izlaska iz Egipta, te su jeli pečeno janje pascha ili vazmeno janje, sa nekvasnim kruhom i divljom loćikom. Učenici pristupili k Isusu i pitali ga, gdje da priprave vazmeno janje. Isus reče dvojici od njih, Petru i Ivanu: »Idite u grad, tu će vas sastati jedan čovjek, koji nosi vodu u vrču, slijedite ga i kamo on ugje, recite gospodaru kuće: Učitelj ti poručuje: Gdje je moja jedaća soba, u kojoj ću sa svojim učenicima jesti vazmeno janje? I on će vam pokazati veliku sobu, priregjenu i ondje priredite za nas« (Mark. 14, 12—15). Učenici su učinili, kako im Isus zapovijedio, i priredili vazmeno janje. Kad je nastala večer, pogje Isus s ostalim apostolima iz Betanije u Jeruzalem, ugje u pripravljenu jedaću sobu i sjede za stol. I reče učenicima svojim: »Veliku sam težnju imao, to vazmeno janje s vama jesti prije muke« (Luk. 22, 15). O, kako goruću ljubav očituje ovdje Isus! On ima najveću želju za zadnjom večerom, jer je odlučio poslije iste ne samo na križu se za nas *žrtvovati*, već nam se dati i kao hrana u presv. oltarskom sakramentu i uvijek stanovati u našoj sredini. Kako pravo ima sv. Ivan kad kaže: »Kad je znao, da je nadošla njegova ura, da iz svijeta k Ocu ode, a svoje, koji su u svijetu bili, ljubio, to ih ljubio do konca« (Iv. 13, 1).

Pošto je Isus jeo sa svojim učenicima vazmeno janje, učini na njima čudesno djelo ljubavi i poniznosti, on im opra noge. Petar, pun najvećeg počitanja prema Isusu, ustručavao se, da si dade noge od njega prati, tvrdeći: »Ti mi ne ćeš nikada noge prati!« Isus pak odgovori: »Ako te ne operem, ne ćeš imati dijela sa mnom.« Hotio je reći: »Ako mi ne budeš poslušan, i svoje mi volje za žrtvu ne dadeš, bit ćeš isključen od blaga mojih milosti i od moje slave.« Na tu riječ pusti Petar, da mu Gospodin noge opere (Iv. 13, 4—9). Na spomen te, toli se ponizujuće i požrtvovne ljubavi Isusove, običaj je u katoličkoj crkvi, da duhovni i svjetovni vladari peru noge dvanajstorici siromašnih muževa. O, da mi u duhovnom smislu poduzmemo pranje nogu kod našega bližnjega, da najsiromašnije i najzapuštenije megju njima potpomažemo, te i najniže poslove obavimo, ako im možemo tim iskazati službu ljubavi.

Pošto je božanski Spasitelj svojim učenicima noge oprao, ustanovio je *žrtvu* novog zavjeta, presv. oltarski sakramenat. Uzeo je nekvasan kruh, koji je još poslije blagovanja na stolu bio, u svoje svete i časne ruke, pogledao prema nebu, prelomio kruh u manje komade i rekao: »Uzmite i jedite, to je tijelo moje, koje će se za vas predati.« I apostoli primiše iz ruku Isusovih u prilici kruha njegovo presveto tijelo i jeli ga. Na to je uzeo kalež, u kojem je bilo vina, zahvali se ponovno i dade učenicima, veleći: »Pijte iz njega, jer to je moja krv

novoga zavjeta, koja će se za mnoge proliti na oproštenje grijeha.« I apostoli su pili iz kaleža pod prilikom vina presv. krv Isusa Krista. Crkva bi imala svetkovati ustanovljenje presvetog oltarskog sakramenta svake godine na veliki četvrtak, ali jer ona toga dana radi svoje žalosti nad gorkom mukom Isusovom, koja je baš na veliki četvrtak počela, veselu svetkovinu svetkovati ne može, to je odgodila svetkovanje ustanove presv. oltarskog sakramenta na četvrtak po presv. Trojstvu. Držim, da vas ne trebam ni sjećati, te vi svomu predobrom Spasitelju za njegovu čudesnu ljubav, koju nam iskazao ustanovom presv. oltarskog sakramenta zahvalni budete, i za najveću sreću smatrate, možete li ga često pod prilikom kruha primati, posjećivati i klanjati mu se.

Kad je Isus svojim učenicima dao presv. sakramat, očitova im žalosna srca, da će ga jedan od njih izdati. Tomu se svi čudili, jer nijesu mogli shvatiti, da bi koji apostol mogao počiniti tako veliki zločin i njega izdati. Ivan se priklonio do Isusa i tiho ga upitao, tko će ga izdati. Isus mu reče: »To je onaj, kojemu ću dati umočeni kruh (Iv. 13, 26). I on poda umočeni kruh Judi Iskariotu. Bio je kod židova običaj, da gospodar na koncu gozbe svojim gostima još nešto malo dade; umočeni kruh dakle, što ga Isus dao Judi, bijaše znak, da se gozba svršila i da on može poći. Juda, koji je, da svoje sramotno djelo izvede, već dugo s neustrpljivošću čekao na konac večere, gonjen gjavlom pogje odmah na put, te se s najvećom žurbom uputi k sakupljenim velikim svećenicima, književnicima i farizejima, te im reče, da će Isus skoro na Maslinsku goru doći, gdje ga mogu bez svake buke uhvatiti. Da poslani sudački sluge i vojnici ne uhvate kojega učenika mjesto Isusa, dogovorili se, da će Juda izdati Isusa poljubcem. Kako je laskav svijet u izvagjanju svojih zločinačkih osnova! A što koristi ta lukavost! Ona na koncu konca ne vodi do ničesa drugoga, nego do vječne i vremenite propasti. Pošto je izdajnik otišao, govorio je Isus svojim učenicima srdačan, pun ljubavi govor, kojega ne možemo čitati, a da ne budemo ganuti. On je govorio kao otac na smrtnom krevetu, koji sakupljenoj oko sebe djeci još zadnje svoje opomene na srce stavlja. »Dječice«, reče on, megju ostalim, »još malo vremena sam kod vas. Vi ćete me tražiti, ali kako sam židovima rekao, kamo ja idem, tamo vi ne možete doći, to isto kažem sada i vama. Novu vam zapovijed dajem, da se megjusobno ljubite, kako sam ja vas ljubio. Po tom će svi upoznati, da ste moji učenici, ako se budete megjusobno ljubili« (Iv. 13, 33—35). O kako bi još megju nama vladala mržnja i nesloga, kad nam naš preljubazni Spasitelj na svom smrtnom krevetu megjusobnu ljubav sa tako važnim riječima preporučio! Je li koji sada ovdje prisutan, kojega srce goji mržnju proti bližnjem, ili koji u očitom neprijateljstvu živi, o neka se sjeti ovih riječi Isusovih, i neka odloži svaku mržnju i neprijateljstvo, da ne nosi uzalud ime učenika Isusovog, kršćanina! Napokon obavio je Isus dugu, svečanu molitvu za sebe, za svoje učenike i za vjernike svih vremena, koja se molitva zove veliko svećenička, i koju nam sv. Ivan sačuvao u 17. glavi svoga evangjelja. Poslije te molitve i kad je nastala gotovo noć, podiže se Isus i pogje sa svojim učenicima na brdo maslinsko, gdje je kako ćemo sljedeći put ćuti, počeo svoju muku.

Još ću odgovoriti na neka pitanja o muci Isusovoj u opće.

II.

1. Kad je Isus svoju muku počeo? Varao bi se, tko bi mislio, da je Isus tek na veliki četvrtak, kad je pošao na maslinsku goru, svoju muku započeo. On je svoj cijeli život neopisivo mnogo trpio. Njegova muka poče u jaslicama svršila se njegovom smrti na križu. Što on sve nije trpio kao dijete! Dijete najsiromašnijeg radnika rodi se ipak u ljudskom stanu, polože ga poslije njegovog rogjenja u meku, toplu postelju i sve mu pruže, što njegova tjelesna njega traži. A kako se Isus rodio? U skrajnjem siromaštvu, i u najvećoj potrebi. U cijelom Betlehemu nije našao kuće za svoj ulaz u taj smrtni život, u kukavnoj špilji, koja je pastirima služila za njihova slada, rodi se On. Njegova koljevka su tvrde jaslice, a ležaj postelje njegove malo sijena i slame. O, tko ne bi sa siromašnim djetetom sućut imao, tko ga ne bi od svega srca ljubio! Osam dana poslije rogjenja podvrgava se svojevoljno teškom zakonu obrezavanja. On podnosi kao i ostala djeca ljudska najosjetljivije boli i prolijeva svoju presv. krv.

Još nije rana zacijelila, što je dobio kod obrezavanja, a krvi žedni Herod sili ga, da brzim bijegom svoj život spasi. Isus nedužno dijete mora s Marijom i Josipom sve teškoće i pogibelji dugog putovanja u Egipat podnositi i u tugjoj zemlji, megju tugjim narodom u najvećoj potrebi prve godine svoga života sprovoditi. Takova zla sudbina čeka ga i poslije povratka u njegovu domovinu. Jer su Marija i Josip siromašni te si teškim poslom služiti moraju svoje uzdržavanje, to i on u svojoj skrovitosti u Nazaretu kuša sve teškoće siromaštva. Mora se zadovoljiti s malo hrane, dobiva posve jednostavno odijelo. kojega jedva od zime štiti, bez svih je udobnosti života. Kad je bio nešto stariji radi u radionici svoga hranitelja Josipa, te u znoju lica svoga jede kruh svoj. Poslije smrti Josipove mora se sam brinuti za uzdržavanje svoje Majke i mora svoju marljivost podvostručiti, da zadovolji nužnim potrebama života. Kod toga lišen je sve časti, koja mu pripada kao Sinu božjemu, nitko mu ne iskazuje osobitoga štovanja, jer ga općenito smatraju sinom siromašnoga tesara. Tako sprovodi Isus kroz 30 godina tvrdi i mučni život. Kad je izašao iz svoje skrovitosti i počeo svoj javni život, još ga snalaze daleko veće nevolje i muke. On, Sin božji, Gospodar neba i zemlje i sada izabra siromaštvo za svoju baštinu i živi od milostinje, što mu je daju milosrdni ljudi. On na cijeloj zemlji nema mjesta, koje bi svojim nazvati mogao, široka zemlja bijaše njegova kuća, a plavetni nebeski svod njegov krov. Punim pravom mogao je reći: »Lisice imadu svoja duplja, a ptice nebeske svoja gnijezda, a Sin čovječji nema kamo da položi glavu svoju« (Luk. 9, 58). A kako tvrda, kako mučna je bila njegova sv. učiteljska služba! Poput dobrog Pastira, koji traži izgubljenu ovcu, putuje preko brda i doline, snosi vrućinu i zimu, glad i žegju, muke i pogibelji svake vrsti, jer ga sili i goni, da traži ono, i blaženo učini, što je izgubljeno bilo. Kad je cijeli dan mučno radio, to u večer često polazi na brdo i u samotno mjesto, i cijelu noć sprovodi u molitvi. Uvijek je morao raditi sa putenim u zemaljštinu udubenim ljudima, koji da se obrate, trebalo je više od ljudske ustrpljivosti. Isti njegovi učenici, radi njihove nepoučljivosti mnogo mu muke zadavali i trebalo je izvanredne samozataje, da podnese uvijek ustrpljivo njihove pogrješke i slaboće. A koliko su mu muke prouzročili tek njegovi neprijatelji! Klevetali ga, ponizivali svakom zgodom, tjerali ga od jednoga mjesta do drugoga, nigdje mu nijesu dali mira, stavljali mu zamke za zamkama i više od jednoga puta pograbili za kamenje, da ga ubiju. O, što je Isus u tri godine svoga javnoga života sve trpio! K vanjskim mukama pridružile se i nutarnje. Kako je moralo njega, preljubeznoga Spasitelja vrlo boljeti, kad je vidio, da sva njegova nastojanja, da ljude spasi, malo koriste, da svih njegovih dobročinstava ne priznaju, već ih sa najcrnijom nezahvalnosti vraćaju, da će ljudi, za spasenje kojih će On zadnju kapljicu svoje krvi na križu proliti, ustrajati u nepokori! Razmatranje, da će toliki grješnici radi svoje okorjelosti za uvijeke propasti, prouzročilo mu tako veliku bol srca, da je često gorko plakao.

Eto dakle božanski Spasitelj naš je još prije velikog četvrtka mnogo, neizmjerno mnogo trpio, cijeli njegov život nije drugo nego neprekinuti lanac muka — dugi veliki petak. A pita se: Je li Isus kroz cijeli svoj život trpio, za što se kaže u četvrtom članku: »Mučen pod Poncijem Pilatom?« Tim se ne želi zanijekati, da je Isus kroz cijeli svoj život mnogo trpio, već samo istaći, da je za Poncija Pilata, koji ga na smrt osudio, svoju zadnju i najveću muku podnio. Muke, koje je Isus Krist pod Poncijem Pilatom podnio, bijahu svakako tako velike, da sve prijašnje njegove muke prema istoj nijesu ništa; jer tu se znojio krvlju, tu su s njim nečovječno postupali i umro u neizrecivim bolima, u skrajnjoj zapuštenosti na križu. Riječi: »Mučen pod Poncijem Pilatom« — sjećaju ujedno na proročanstvo Isusovo: »Oni će Sina čovječjega poganima predati«, (Mat. 20, 19) jer je Pilat, kojemu su židovi Isusa predali, bio poganin. Dodatak: »Pod Poncijem Pilatom«, pokazuje i na ono proročanstvo, što ga već patrijara Jakob ovim riječima izrekao: Žezlo se ne će oduzeti od Jude, niti vogja od bokova njegovih, dok ne dogje onaj, koji ima biti poslan, na kojega narodi čekaju« (1 Moj. 49, 10). Kako sam vam već prije jednoć protumačio, proriče ovdje Jakob, da će gospodstvo židova trajati samo do dolaska Mesije, a onda za uvijek svršiti. Jer židovi za vrijeme života i smrti Isusove u istinu nijesu više imali kralja od svoga naroda, već su bili pod gospodstvom Rimljana, od kojih je Poncij Pilat bio postavljen kao upravitelj zemlje, vidimo, da se proročanstvo Jakobovo ispunilo na Isusu, da je

on dakle pravi Mesija. Napokon je uzela crkva dodatak: »Mučen pod Poncijem Pilatom«, u apostolsko vjerovanje, da točno odredi vrijeme muke i smrti Isusove, te nam taj prevažni dogagjaj koji je temelj našega ufanja i izvor našega spasenja, kao neoborivu činjenicu sačuva. Ima dakle važnih razloga, da je rimski upravitelj zemlje Poncij Pilat u vjerovanje apostolsko stavljen. Kad god izgovarate: »Mučen pod Poncijem Pilatom«, možete misliti: Isus Krist je u istinu od Boga obećani Spasitelj, koji se za nas na križu žrtvovao.

2. Drugo je pitanje: Po kojoj je naravi Isus Krist trpio? Isus Krist je kao čovjek, t. j. po svojoj ljudskoj naravi trpio. U Krista su, kako znadete, dvije naravi, božanska i čovječanska, jer je on pravi Bog i pravi čovjek. Te obje naravi su u Kristu spojene u jednoj osobi, ali nijesu megjusobno pomješane niti slivene u jedno, svaka narav ljudska i božanska opstoji za sebe, svaka je tako čista i potpuna, kao da je bez združenja. Slijedi iz toga, da je Isus mogao trpjeti po svojoj ljudskoj naravi, a da za to nije morala trpjeti njegova božanska narav. Tako su i naše tijelo i naša duša megjusobno združeni i sačinjavaju jednu osobu. Ipak može tijelo trpjeti, da duša ne trpi i duša može trpjeti, da tijelo ne trpi, jer oboje tijelo i duša za sebe opstoje i nijesu u jedno sliveni. Ali nikako nije ni moguće bilo, da Isus trpi po svojoj božanskoj naravi, jer kao Bog je On nepromjenljiv i vječan, i kao takav ne može trpjeti ni umrijeti. Krist je dakle, samo u koliko je čovjek, t. j. u koliko je tijelo i dušu ili ljudsku narav imao, trpio. Njegovo ljudsko tijelo osjećalo je boli bičevanja, krunenje s trnjem, pribijanje na križ; njegova ljudska duša osjećala najveću žalost i najveći strah i zapuštenost na maslinskoj gori i na križu. Kod svega, što je Isus iznutra ili izvana na duši i na tijelu trpio, ostalo je njegovo božanstvo netaknuto, ono nije trpjelo, ono nije umrlo. Zgodno opaža sv. Ivan Damacenac: »Jer božanstvo ne može trpjeti, to ono niti nije trpjelo s tijelom Isusom. Mi kažemo da je Bog u tijelu trpio, ali nikad ne smijemo reći da je božanstvo u tijelu ili Bog po tijelu trpio. Kao što drvo zasvijetljeno suncem po sjekiri pada, a sunce ostaje od svake ozlede prosto, tako je i božanstvo Kristovo u njegovom osobnom združenju s čovječanstvom ostalo netaknuto od muka, koje su isto snašle«. Ipak pravom kažemo: Bog je trpio, Bog je umro,

jer je ljudska narav, po kojoj je Isus Krist trpio i umro narav Boga, t. j. božanske osobe. Sve, što je Isus Krist po svojoj božanskoj ili čovječanskoj naravi učinio, mora se pripisati njegovoj božanskoj osobi, jer ona je bila, koja je djelovala po obim naravima. Je li dakle Isus Krist samo po svojoj ljudskoj naravi trpio i umro, to je ipak njegova muka i smrt božanska i stoga neizmjerno zaslužno djelo, jer izlazi od njegove božanske osobe, te se obavilo po volji njegove božanske osobe.

3. Pita se još: Kako je trpio Isus Krist? Isus Krist je trpio svojevoljno, bez sile i potrebe. To je već prorok o njemu rekao: »Bio je žrtvovan, jer je sam hotio« (Is. 53, 7). Isus Krist sam priznaje, da mu nitko života uzeti ne može, već da ga on svojevoljno daje. »Nitko ne uzima života od mene, već ga dajem sam od sebe, imam moć dati ga, i imam moć, opet ga uzeti« (Iv. 10, 18). Kako bi bili židovi zlostavljati i ubiti Isusa, da nije sam hotio? On bo nije bio samo pravi čovjek, nego takogjer pravi Bog i tako je posjedovao moć božansku. A što može ljudska slaboća proti svemogućem Bogu? Isus je i dokazao, da mu njegovi neprijatelji ne bi bili mogli ni najmanju muku nanijeti, kad bi im se hotio protiviti. Koliko puta su mu zasjedali, koliko puta su ga hotjeli ubiti? Odveli ga na jednu pećinu, da ga strovale; podigli kamenje, da bace za njim, ali njega nesta iz njihove sredine i ništa mu nijesu mogli učiniti. Još kad su ga uhvatili na maslinskoj gori, pokaza im, da nad njim nema nitko moći, jer na njegovu riječ: »Ja sam«, pade cijela četa njegovih neprijatelja nijema i kao mrtva na tlo.

Isus Krist je dakle svojevoljno trpio. Samo je njegova ljubav i milosrgje bilo, koje ga sililo, da za nas trpi i umre. Mi svi smo bili lišeni milosti i djetinjstva božjega, čamili u ropstvu gjavla i nijesmo drugoga izgleda imali, nego biti za uvijek zabačeni. Tu strašnu nesreću hotio je Isus od nas odvratiti, s toga se odlučio, spasiti nas svojom mukom i smrti. Apostol s toga piše: »Krist nas je ljubio i sebe kao žrtvu za nas dao« (Ef. 5, 2). Brigita, koja je imala više božanskih objava, klečala jednoga dana u dubokom razmatranju pred raspelom i žalila umirućeg Spasitelja u njegovoj neizmjernoj muci. »Ah, Gospodine,« poviče ona najednoć glasno, »kako si ti mogao sa tako mučnom smrti umrijeti?« U duhu je čula glas: »Ja sam

najveća ljubav, jer sve, što sam od vijeka učinio, što još sada činim i što ću u buduće činiti, to sve ima razlog u mojoj ljubavi. Moja ljubav prema ljudima uvijek je još tako velika i neshvatljiva, kao u vrijeme moje muke, gdje sam iz ljubavi za ljude umro. I kad bi bilo moguće, da mogu toliko puta umrijeti, koliko duša u prokletstvu čami, to bi bio uz moju neizmjernu ljubav od srca pripravan za svaku pojedinu dušu iste muke i istu bolnu smrt podnijeti, koju sam za sve podnio.« Tako reče Krist, njegova je ljubav bila, koja se za nas žrtvovala, njegova je ljubav, koja bi pripravna bila još se jednoć i to za svakoga pojedinca žrtvovati. Kolika ljubav! Pravo kaže sveti Ivan: »Po tom smo spoznali ljubav božju, što je za nas dao svoj život« (Iv. 3, 16).

O, promatrajmo mi češće po primjeru sv. Brigite i svih drugih svetaca neizrecivu ljubav, koju nam Isus Krist u svojoj muci i smrti pokazao, da se naše hladno srce stopi i u njem se upali vatra sv. ljubavi. Kako da mi ne ljubimo predobroga Spasitelja našega, koji je svojevoljno, iz čiste ljubavi k nama, kroz cijeli život svoj tako mnogo trpio i u neizrecivoj muci napokon svoju dragocjenu krv na križu prolio? Zar je previše, kad apostol izriče prokletstvo nad onim, koji ne ljubi božanskoga Spasitelja? »Ako tko ne ljubi našega Gospodina Isusa Krista, neka bude isključen« (1 Kor. 16, 22). Probudimo često ljubav k Isusu, osobito kad ga u crkvi posjećujemo, kad opazimo raspelo i osobito svakoga petka na spomen njegove smrti. A svoju ljubav k Isusu pokažimo i činom; od sad za nj živimo, posvetimo mu sve naše misli, riječi i čine, da možemo sa sv. Pavlom reći: »Ja živim, ali ne ja, već Krist živi u meni. Što sada živim u tijelu, to živim u vjeri u Sina božjega, koji me je ljubio i sebe samog za mene dao« (Gal. 2, 20).

A m e n.

L. Propovijed.

Dvadeset i peta nedjelja po Duhovima.

Četvrti članak vjere.

„Mučen pod Poncijem Pilatom, razapet, umro i pokopan."

Muka i smrt Isusova.

»Gospodine, pomozi, propadosmo«
(Mat. 8, 25).

Rimski vojskovogja Pompej zauzeo jednoć u neprijateljskoj zemlji dobro utvrgjen grad gotovo bez prolijevanja krvi. Iznajprije zatražio je od gragjana slobodan prolaz, kad su mu to odbili, umolio ih, da bar uzmu bolesne i ranjene vojnike njegove vojske dok se oporave u svoj grad, to su mu dopustili. A eto! ti slabi, bolesni vojnici, pošto su ozdravili i ojačali se, pograbiše za oružje, svladaše u zgodan čas na vratima postavljene straže, i otvoriše vrata svojim vojnicima u grad. Ovi provale, zauzmu sve izlaze i čvrsta mjesta i osvoje cijeli grad.

Istim načinom se služi napasnik na propast ljudi. On ne će odmah u početku, da mu smrtnim grijehom svoje duše predadu, on je zadovoljan, da ga bar u čemu posluhnu, te budu lakoumni u mislima, pogledima, ponašanju i govorima. On onda već znade naći malo po malo sredstva i puteve, da ih strovali u teške grijehe i posve ih dobije u svoju vlast.

Što ćemo činiti, da izbjegnemo zamkama lukavog neprijatelja? Nasljedovati valja apostole u današnjem sv. evangjelju, koji se, čim se bura podigla, te im život u pogibelji bio, utekoše Isusu i vikahu: »Gospodine, pomozi nam, pogibosmo.« Isus nam može i hoće pomoći. On je Sin božji, On imade moć nad gjavlom, i lako mu je njegove napadaje svladati. Ljubi nas iskreno, i ništa više ne želi, nego da dobru borbu bijemo i krunu života postignemo. Došao je u svijet, da razori djelo gjavla, ljude da oslobodi od njihovog jarma, te ih učini djecom božjom i baštinicima neba. Za tim ciljem išao je cijeli svoj

život; da ga postigne, propovijedao je tri godine neprestano, činio bezbrojna čudesa, snosio muku i nepriliku svake vrsti i umro napokon bolnom smrti na križu. Njegov život i djelovanje, kao i teškoće, koje je podnosio, u kratko smo već promotrili, sada svraćamo pozornost na njegovu zadnju muku i promatrajmo ga:

1. Na maslinskoj gori.
2. Pred Anom i Kaifom.

I.

Po prilici $^1/_4$ sata sjevero-zapadno od Jeruzalema leži brdo sa tri vrha, od kojih najviši iznosi 2566 stopa. To glasovito brdo, na koje se kršćanski hodočasnici sa svih strana zemlje uspinju, zove se maslinsko, zato, jer je uvijek bilo uljikama gusto zasagjeno. Megju maslinskom gorom i Jeruzalemom nalazi se dolina, kojom teče potok Cedron, koji ipak samo u kišovito vrijeme ima vode. S onu stranu toga potoka, na zapadnom obronku maslinske gore bijaše prije samotni dvor Getseman sa nasagjenim vrtom. U tom vrtu počima Isus prvi prizor svoje muke. U vrtu, naime u raju, naši su praroditelji sagrješili, te na sebe i na cijeli rod ljudski prokletstvo i propast nanijeli; u vrtu hotio je Isus svoju zadnju muku početi i djelo našega spasenja svršiti.

Bijaše skoro noć. Isus je svoje pouke i svoju molitvu u dvorani u Jeruzalemu svršio, podignuo se i pošao sa svojim učenicima preko potoka Cedrona u Getseman. Došavši onamo, reče učenicima: »Sjedite ovdje, dok ja odem i pomolim se« (Mat. 26, 36). Samo trojicu od njih, Petra, Jakova i Ivana uze sa sobom u vrt, oni, koji su bili svjedoci njegovog preobraženja na brdu, imadu biti svjedoci i njegove najveće duševne boli. Kad je nekoliko koraka u vrt učinio, spopade ga žalost, strah i strava, počne drktati i zgražati se i reče učenicima: »Moja je duša žalosna do smrti! Ostanite ovdje i molite!« I on se udalji od njih kako bi se kamenom dobaciti mogli, pade na koljena i moljaše, da ga, je li moguće, mimoigje kalež muke. »Abba, Oče,« reče On, »Tebi je sve moguće, uzmi ovaj kalež od mene, ali ne, što ja hoću, nego što Ti hoćeš!« Pošto je tako molio, ustade, da vidi svoje učenike, a oni su spavali.

Pun žalosti reče: »Simone, ti spavaš? nijesi mogao jednu uru bdjeti?« Izjavio si se, da ćeš sa mnom živjeti i umrijeti, a sada ti spavaš? Već ta mala žrtva, jednu uru sa mnom bditi, ti je preteška? »Bdijte i molite,« reče opet svima, »da ne upadnete u napast, duh je doduše jak, ali tijelo je slabo« (Mark. 14, 33 do 34). I pogje drugi put i moljaše, veleći: »Oče moj, ako me ne može taj kalež mimoići, da ga ne pijem, neka bude tvoja volja« (Mat. 26, 42). I opet ode do svojih učenika, koje nagje gdje opet spavaju. »Zašto spavate,« reče im, »ustanite i molite, da ne padnete u napast« (Luk. 22, 46). Ali oči su im bile od sna i žalosti tako teške, da nijesu znali, što bi odgovorili (Mat. 14, 40). Po treći put pogje on i još srdačnije ponovi svoju prijašnju molitvu. Njegova žalost bila sve veća, njegova tjeskoba svakim časom rasla, spopade ga smrtni strah, a znoj njegov posta kao kaplje krvi, koji je tekao na zemlju (Luk. 22, 43—44). Tu se ukazao angjeo i okrjepio ga (Luk. 22, 43).

Tko bi opisao veličinu duševne boli, što ju naš ljubazni Spasitelj na maslinskoj gori podnio? Njegov cijeli život bio je pun nevolja i muka, ali nikad nije otvorio svojih usta, da se na svoju bol potuži, šutio je. No sada na maslinskoj gori nije mu moguće, da svoju unutarnju bol prikrije, sili ga, da svoju bol očituje i usklikne: »Moja duša je žalosna do smrti!« Kad je čovjek na smrtnom krevetu, te ga strah smrtni popane, to mu se na čelu pojave debele kaplje znoja, ali to su kaplje običnoga znoja, a ne krvi. Krvavim se znojem još jedva koji smrtnik znojio. Isus se pak znoji krvavim znojem i to tako, da mu kaplje krvi teku k zemlji. Kako velik, kako strašno velik morao je biti smrtni strah Isusov! Da ga nije njegov nebeski Otac jačao, valjda bi bio već na maslinskoj gori umro. Mi se ne trebamo čuditi boli duševnoj Isusa, kad promislimo, da je istu na se preuzeo radi zadovoljštine za naše grijehe. Duša je vladarica tijela, ona stavlja sjetila i članke njegove u djelatnost i služi se s njima kao orugjem za dobro kao i za zlo. »Iz srca,« t. j. iz duše, »dolaze,« kaže Krist, »zle misli, ubijstva, preljubočinstvo, kragje, kriva svjedočanstva, psovanje« (Mat. 15, 19). Jer je duša kao početnica svih nepravda i grijeha, to je morao Isus, da krivnju grijeha uništi, tako neizrecivo mnogo u svojoj duši trpjeti. Pravom kažu crkveni učitelji, da je duševna muka Isusova njegovu tjelesnu bol u toliko nadvisivala, u

koliko duša više sudjeluje kod grijeha od tijela. A što je bio uzrok te duševne boli Isusove? Prije svega jasna spoznaja njegove predstojeće muke i smrti. Jer je kao Bog bio sveznajući, predstavila mu se sva zlostavljanja i boli, koja će morati podnijeti od uhvaćenja do muke na križu, u svoj svojoj veličini i strahoti. Vidio je nečovječno bičovanje, krunenje trnjem, poruge, razapinjanje. Kod toga se zgražala njegova čovječja narav i od straha bi tako obuzeta, da je drktao i da je na njegovom tijelu provalio krvavi znoj. Bilo je dakako u njegovoj moći, da taj smrtni strah, kao prije, tako i sada odstrani, jer on ga trpio, kako sv. Augustin kaže, ne, jer je morao, nego jer je hotio. Svojevoljno ga uzeo na sebe, da zadovolji za naše grijehe, da nam smrt olakoti, te nas otkupi od straha vječne smrti. O, kako moramo zahvalni biti Isusu za taj dokaz njegove ljubavi! Drugi razlog duševne boli Isusove bijahu grijesi ljudi. Vidio je na maslinskoj gori mirijade grijeha, koji su od početka svijeta počinjeni, i koji će biti počinjeni do konca svijeta. Kaka strašna slika za nj! Jesu li već mnogi sveci imali taku mrzost pred grijehom, da su se onesvjestili, kad su samo čuli o kojem zlom djelu; kako se morao Isus, Presveti zgražati, kad su pred njim bili svi grijesi cijeloga svijeta? Zar je čudo, te je držao, da mora od zgražanja umrijeti? O, bacimo se pred Isusa, okajmo grijehe svoje, molimo ga za oproštenje, jer i mi smo radi mnogih zločina, koje smo tijekom više godina nagomilali, uzrok njegove duševne boli.

Isus je napokon na maslinskoj gori tako veliku muku trpio, jer je unapred vidio, da će njegova muka i smrt uzalud biti za većinu ljudi. Kad bi si bio mogao reći: Ja moram do duše trpjeti i umrijeti, trpjeti neopisive boli, umrijeti najbolnijom i najsramotnijom smrti, ali ću sve ljude spasiti, sve blažene učiniti, to bi bio neiscrpivi izvor utjehe za njegovo ljubavi puno Srce. Ali tom misli nije se mogao utješiti, jer je vidio, da će uz svu njegovu muku i smrt najveći dio ljudi upasti u vječnu propast. Morao si reći: Ja toliko trpim i prolijevam svoju zadnju kapljicu krvi, a ipak mogu malo njih spasiti, a milijuni će propasti! O, to razmatranje je bilo, koje je poput težine centa tištilo srce njegovo i potaknulo ga, te je molio Oca, da taj kalež muke, je li moguće, od njega oduzme. O, da ne bi bio nitko megju nama, radi kojega se Isus žalostio, nitko, za kojega bi muka i smrt njegova boz ploda bila!

Razmotrimo još koji čas, kako se Isus u svojoj muci vlada. Čim se približavao čas njegove muke, utekao se k molitvi. Potražio je samotno mjesto, da ga nitko ne smeta, bacio se na koljena i molio tri puta od srca, pouzdano, pun odanosti u volju svoga nebeskoga Oca. Eto za nas presjajnog primjera, kako se moramo vladati u čas kušnje. Uteći se valja k molitvi, k opetovanoj, pouzdanoj molitvi. Kako nije Isus, tako ne ćemo ni mi uzalud moliti. Bog će nas u nevolji našoj jačiti i tješiti. On sam kaže: »Zovi me u dane nevolje i ja ću te spasti, a ti ćeš me slaviti« (ps. 49, 15). Ali uvijek molite s Isusom, kad se radi o vremenitim dobrima: »Ne, kako ja hoću, već kako ti hoćeš,« te se posve podložite božjoj volji. Kad je jednoć sv. Franjo As. velike boli trpio, reče mn jedan brat: »Dragi oče! moli Boga, da blaže s tobom postupa i kalež muke od tebe uzme, jer čini se, da teško počiva ruka njegova na tebi.« Na te riječi bio je svetac gotovo ogorčen i reče: »Da te tvoja prostodušnost donekle ne ispričava, ja tvoga pogleda više ne bi mogao snositi. Zar ti, sinko moj, još nikad nijesi promatrao tvoga božanskoga Spasitelja na maslinskoj gori? Zar još nikad nijesi čuo riječi, koje je rekao: »Oče, ne moja, već tvoja budi volja?« Eto tako govori svaki, koji je njegov pravi nasljednik!« Na to je sklopio svoje ruke i molio: »Moj Bože, vršiti tvoju volju moja je najveća utjeha na zemlji. Što ti hoćeš, Gospodine, to neka se na meni dogodi, a ne, što ja hoću!« Tako moli pravi učenik Isusov, on, kad ga nevolja snagje, obraća se pun pouzdanja k Bogu i moli ga za pomoć, a njemu prepušta, kad i kako će ga uslišati, jer znade, da onima, koji Boga ljube, izagje sve na dobro.

Božanski Spasitelj se pokazao i u čas najgorčije muke kao ljubavi pun prijatelj svojih učenika. Uvijek ustaje od molitve, da ih vidi, upozoruje ih na prijeteću im pogibelj, poučava ih, opominje i sjeća te na sve načine nastoji ih od štete sačuvati. Kako se posve drugačije vladaju mnogi kršćani! Kod najmanje nezgode, koja ih snagje, drže da su prosti od svake dužnosti ljubavi bližnjega, budu nesnosni, zlovoljni i nitko im više ne može pravo učiniti. Ne tako! već u bolesti i drugim nevoljama sačuvajte mirno srce i budite ljubazni prema vašemu bližnjemu, da sebi i njemu ne ogorčavate života i ne izgubite zaslugu, koju ste si mogli steći ustrpljivošću i mukom.

Upamtite si napokon riječ Isusovu: »Bdijte i molite, da ne padnete u napast!« Dok život vaš ovdje traje, u pogibelji ste spasenja; neprijatelji vaše duše svuda vam stavljaju zamke i nastoje vas upropastiti. Što je tu potrebnije, nego paziti i bdjeti, da se prijeteća pogibao otkrije i da se nužne opreznosti proti istoj poduzmu? A jer smo slabi i od svoje moći ništa ne možemo, valja se uteći k molitvi i s Davidom vapiti: »O Gospode pazi na moju pomoć, pohiti mi pomoći« (ps. 69, 2). Ako uvijek bdijemo i molimo, svaku napast ćemo svladati i milost posvećujuću sačuvati.

Isus je tri puta molio, angjeo poslan od nebeskoga Oca, ojačio ga, odlučio se dakle kalež muke piti i za grijehe svijeta se žrtvovati. Pristupio je k svojim učenicima, koji su opet upali u san i rekao im: »Spavate i počivate!« Tim riječima je, kako kaže sv. Krisostom, Gospodin ukorio učenike, da tako malo paze na blizinu pogibelji, kao da je hotio reći: kako se možete vi sada, kad ću biti predan mojim neprijateljima, podati lijenom drijemanju? »Eto« reče opet »čas je došao, u koji će Sin čovječji biti predan u ruke grješnika. Ustanite, idemo! Eto koji će me izdati, približava se!« (Mat. 26, 45—46). Dok je Isus još govorio, pojavi se Juda. Veliko množtvo vojnika i sluga velikih svećenika i starješina narodnih sa svjetiljkama i bakljama (jer je bila noć, pošto mjesec još nije bio izašao) sa mačevima, batinama i sulicama, slijedila ga. Ti podivljali ljudi nijesu se nikad starali za božanskog Spasitelja, s toga niti nijesu poznavali njegove osobe. Juda se s njima dogovorio o znaku i rekao: »Koga poljubim, onaj je, pograbite ga i oprezno vodite, da vam ne uteče« (Mark. 14, 44). Juda, kukavica, lopov, hotio je vojnike s visokim vijećem prevariti. Znao je, da su židovi već često hotjeli Isusa uloviti i ubiti, ali mu nikad nikakve muke nanijeti nijesu mogli. Isto je mislio i sada. Pograbite ga mislio si, i sve činite, da ga svladate, on će vam ipak uteći. Ali se zločinac prevario, jer je čas nadošao, u koji je Isus hotio trpjeti i umrijeti. Juda dakle žurno stupi napred, poljubi ga i reče: »Zdravo Učitelju!« (Mat. 26, 49). Tako je taj zločinac upotrijebio znak najnježnije ljubavi i prijateljstva, za znak izdaje. Zar se može što gadnijega pomisliti? O, da se megju nama ne nagje nijedna duša Judina! Ne bio nijedan megju nama, koji bi iz vana, riječima, ponašanjem pokazivao

dobrohotnost, prijateljstvo i ljubav, a u srcu bio pun lukavosti i zlobe te pouzdanje svoga bližnjega zlorabio na njegovu štetu. Vi mladi ljudi budite oprezni, ne vjerujte onomu, koji vam laska, da vas predobi za svoje sramotne nakane, te vas unesreći za vremenitost i vječnost. Isus reče izdajniku: »Prijatelju, čemu si došao? Zar poljubcem izdaješ Sina čovječjega« (Mat. 26, 50). Koja blagost, koja ljubav! Isus naziva izdajnika još »prijateljem«, on bezstidnika ne odbija od sebe, ne uništava ga dahom svojih usta; on ga još upozoruje na njegov strašni zločin, da ga sklone na pokajanje i spasi od propasti. Ali toga zločinca ne gane nikaka ljubav više, zadnjoj milosti zatvara srce svoje, s toga je neizbježiva njegova propast. Isus, koji je sve znao, što će ga snaći, stupi pred naoružane i reče im: »Koga tražite?« Oni odgovore: »Isusa Nazarenca«. A on im reče: »Ja sam!« Na te riječi: Ja sam! povukoše se natrag i popadaše na tle, kao gromom udareni. Tim je Isus pokazao, da njegovi neprijatelji proti njemu ne bi ništa mogli, kad bi se htio služiti svojom moći, da on dakle svojevoljno trpi i umire. Riječima: »Ja sam«, očitovao je ujedno svoje milosrgje, jer je svojim neprijateljima dao očiti dokaz, da je Sin božji, da ih odvrati od zločina, kojega su nakanili izvesti i da ih gane te ga priznadu za Spasitelja svijeta. Ali svoje nakane nije postigao, jer su oni bili posve udubeni u zemaljštinu, propali ljudi, na koje nije više nikaka milost djelovala. Kad se oporavili, Isus ih opet upita: »Koga tražite?« Na njihov ponovni odgovor »Isusa Nazarenca« odgovori on: »Rekao sam vam, da sam ja, ako dakle mene tražite, pustite ove da idu!« Diviti se moramo zabrinutosti Isusovoj za njegove učenike. Bojati se bilo, da bi oni, kad bi bili s njim uhvaćeni, radi još slabe svoje vjere, njega zanijekali. On se za njih ljubazno zauzeo i nije dopustio da im se što na žao učini. Oboružana četa sada položi ruke na Isusa, da ga uhvaćena odvede. Kad su to učenici vidjeli, pitahu Ga: »Gospodine, hoćemo li mačevima navaliti?« (Luk. 22, 49). Petar, pun goruće gorljivosti, ne čeka na odgovor Isusov, povuče mač i udari slugu velikog svećenika i odsječe mu desno uho. Ime sluge bijaše Malko (Iv. 18, 10). Učenici napose Petar pokazuju ovdje lijepo svjedočanstvo ljubavi k Isusu, brane ga proti njegovim neprijateljima, te ga svom silom nastoje oteti njihovim rukama. Ali njihova gorljivost protivila se

kršćanskoj krotkosti kao i nakanama Boga, koji je hotio, da Isus trpi i umre. Zato im branio Isus, veleči: »Pustite, dalje ne« (Luk. 22, 51). A Petru reče: »Stavi mač na svoje mjesto, jer svi, koji se mača hvataju, od mača će i poginuti.« Hotio je reći: »Svi, koji koga mačem rane, a da nijesu na to ovlašteni, zaslužuju, da im se isto dogodi, te im se jednako jednakim vrati.« Tim Isus uči, da radije nepravdu podnesemo, nego li je činimo, te se i prema našim najljućim neprijateljima blago ponašamo. »Ili,« reče dalje, »zar da ne pijem kaleža, koji mi je Otac dao?« (Iv. 18, 12). Tim Isus označuje, kako ima veliku težnju kalež muke, koji mu nebeski njegov Otac pružio, prihvatiti i do dna ga isprazniti. On smatra svakoga svojim neprijateljem, koji ga želi zapriječiti, da za spasenje ljudi trpi i umre. »Ili zar misliš,« dodaje, »da ja ne bi mogao moliti mojega Oca; On bi mi sada u pomoć poslao više od 12 četa angjela. A kako bi se onda pismo ispunilo, da se tako sbiti mora?« (Mat. 26, 50—54). Smisao tih riječi jest: Meni bi lako bilo moj život spasiti, dosta bi bilo, kad se ne bi hotio poslužiti mojom vlastitom božanskom moći, samo zamoliti moga Oca i poslao bi mi cijelu vojsku angjela da me brane. Ali to ja ne mogu, ni ne ću, već ja želim trpjeti i umrijeti, da se proročanstva proroka ispune.« I dotače se uha Malkova i izcijeli ga. Tako je Spasitelj činio dobro istim svojim neprijateljima i nije prestao do zadnjega časa svoga života ljudima dobročinstva dijeliti. Taj Malkus se obratio i kršćansku vjeru prihvatio.

Megjutim neki od velikih svećenika, starješina, došli na maslinsku goru, jer pohota, Isusa u svoju vlast dobiti, nije im dopustila čekati, dok im bude doveden. Njima reče Isus: »Kao na razbojnika ste izašli sa mačevima i batinama. Svaki dan sam bio kod vas u hramu i nijeste ruke pružili protiv mene, ali ovo je vaš čas i moć tmine« (Luk. 22, 52—53). »Do sada sam,« hotio je reći Isus, »bio uvijek uz vas i nijeste me uhvatili, jer vrijeme moje muke još nije bilo nadošlo, ali sada je vrijeme; sada ima gjavao moć, da se s vama kao orugjem posluži za moje raspeće. Kako je taj sramotni čin uhvaćenja Isusovog za tamne noći izveden, tako su od vajkada zli ljudi, tati, razbojnici, ubojice, nečisti trebali noć, da izvedu svoje zle čine. Pravo se nazivaju grijesi i opačine djela tame. O mladim ljudima, koji tek kasno u noć kući dolaze ili u noći, kad sve počiva, potajno izlaze i okolo lutaju, ne može se ništa dobra misliti. Noćni ljudi nijesu dobri ljudi, nijesu dobri kršćani. »Tko zlo ljubi, taj mrzi svijetlo« (Iv. 3, 20).

Kad su učenici vidjeli svoga božanskoga Učitelja u rukama neprijatelja, svi pobjegoše. Pravo kaže jedan poganski pisac: »Dok si sretan, mnogo imaš prijatelja, a kad te nevolja snagje, ostat ćeš sam.« Na ljude se ne možemo mnogo zanašati, često puta nam i oni, koji nam dobro žele, okrenu legja iz slaboće i ljudskoga obzira i prepuste nas našoj sudbini. Blago nama, stavimo li mi sve svoje pouzdanje u Boga, on nas ne će ostaviti, već će se za nas ljubezno zauzeti i sve na naše dobro voditi.

Isus pred Anom i Kaifom.

II.

Oboružana četa vodila uhvaćenoga i svezanoga Isusa najprije k Ani, k tastu velikoga svećenika Kaife. Taj Anas, starac već, bio je prije veliki svećenik i sada još, kad više nije vršio službe velikog svećenika, bio u ugledu kod naroda. Zato su odveli Isusa k njemu, da ga on ispita. Ana ga pitao o njegovim učenicima i o njegovoj nauci. Toga nije činio iz ljubavi do pravde, nego s nakanom, da nagje kaki razlog njegovoj tužbi i osudi. Isus mu odgovori: »Ja sam javno pred narodom govorio, uvijek sam u sinagogi i hramu učio, kamo svi židovi zajedno dolaze i ništa nijesam potajno govorio. Što pitaš mene? Pitaj one, koji su čuli, što sam im govorio, eto ovi znadu, što sam govorio« (Iv. 18, 20—21). Isus je ovdje govorio s plemenitom prostodušnosti, pozivao se na tisuće svjedoka, koji su njegovu nauku točno poznavali i koji svi moraju potvrditi, da je On uvijek samo istinu i dobro učio. Na taj odgovor, »jedan od onih, koji su tamo bili, udari Isusa po licu i reče: »Zar tako odgovaraš velikomu svećeniku?« (Iv. 18, 22). To je eto prvo zlostavljanje, što ga Isus podnosi. Jedan kukavni sluga usugjuje se, da ugodi svomu gospodaru Ani, Isusa božanskog udariti po licu! On to čini kod sudbenog preslušavanja, gdje je proti svakom zakonu, koga zlostavljati. A Anas, sijedi grješnik, nema riječi, da ukori bijednoga slugu radi njegovog divljačkog čina. O Isuse, megju kake si ljude dospio!

Kršćanska družino, čuvajte se, da nikad ništa zla ne učinite s nakanom, da se dopadnete svojim gospodarima i poglavarima, inače ćete na novo udarati božanskog Spasitelja. Isus reče slugi: »Jesam li krivo rekao, dokaži, da je nepravo, a ako sam pravo govorio, zašto me biješ« (Iv. 18, 23). Divimo se nebeskom miru, koji Isus pokazuje kod tako ponizujućega postupanja! U njegovoj je moći toga zločinca s mjesta uništiti, ali on toga ne čini, on ga samo poučava o veličini njegovog zločina, da ga moguće dovede do spoznanja i pokore. O, naučimo se od našega blagoga Spasitelja, ako nas tko pogrdi i uvrijedi, svaku osvetu potisnuti i nikada zla zlim ne vratiti.

Od Ane je Isus ka Kaifi odveden. Taj, još bezbožniji od svoga tasta Ane, brzo je oko sebe skupio svećenike, književnike i starješine naroda. On i vijeće imali su više lažnih svjedoka, koje su podmitili, da tako sredstva i putove nagju, te Isusa proglase krivim smrti. Pred tim bezbožnim ljudima stoji eto božanska nevinost da ju sude. Mnogi svjedoci dolaze i govore svoja lažna svjedočanstva proti Isusu. Ali ti svjedoci, kako se gotovo uvijek lažcima dogagja, ne slažu se, jedan protuslovi drugomu. Napokon dolaze dva svjedoka i govore: »Ovaj je rekao: Ja mogu hram božji porušiti i opet ga u tri dana podići« (Mat. 26, 61.). Ali i to svjedočanstvo bilo je lažno i po riječima i po smislu. Isus nije rekao: »Ja mogu hram Božji porušiti« već, porušite vi taj hram i ja ću ga u tri dana opet sagraditi (Iv. 2, 19). Tim riječima je Isus rekao, da će razorenje hrama doći od njegovih neprijatelja, a ne od njega. Osim toga Isus nije govorio o razorenju hrama u Jeruzalemu, već o svojoj smrti i slikovito istinu izrekao, da će za tri dana od mrtvih uskrsnuti. Tako je bilo i to svjedočanstvo lažno i u opće nedostatno, da se na temelju istoga izreče smrtna osuda. Kako bi bilo lako božanskomu Spasitelju te lažne svjedoke pobiti i opravdati se! Ali On se ne brani ni jednom riječi, već šuti, da se ispuni proročanstvo proroka: »Koji su mi zlo htjeli, tašte stvari su govorili, i lukavost izmišljali cijeli dan. A ja jednak golubu, ništa nisam slušao i kao nijemi, koji ne otvara ustiju svojih. Bio sam kao čovjek, koji ne čuje i u kojega ustima nema protivljenja« (Is. 37, 13—15).

Na to ustade veliki svećenik i reče mu: »Zar na to ne odgovaraš, što ovi proti tebi svjedoče?« (Mat. 26, 62). »Isus je

šutio, i ništa nije odgovarao« (Mark. 11, 61). Zašto je Isus šutio na tužbe lažnih svjedoka, kao i na pitanje Kaife? Zato, jer je znao da je svaka obrana bezplodna. Njegovi su neprijatelji bez toga bili osvjedočeni o njegovoj nevinosti, oni su ga na sud povukli ne radi toga, jer su ga smatrali zločincem, nego jer su ga mrzili. I ti kršćanine šuti kad držiš, da će govor više škoditi nego li koristiti. Ne prepiraj se s ljudima, koji zatvaraju istini svoje srce i samo psuju. Ne brani se mnogo, imaš li posla sa neprijateljima, koji nemaju čuvstva za pravo i istinu, već se samo iz mržnje žele s tobom pravdati. Gospodinu preporuči svoju stvar. On će sve na tvoje dobro voditi. — Kaifa se srdio na postojanu šutnju Isusovu, i jer je uvidio, da tim putem, kojim je dosada išao, ne će doći do cilja, to zače stvar s druge strane. On Isusu reče svečanim glasom: »Zaklinjem te živim Bogom, reci nam, jesi li ti Krist, Sin božji.« Taj lugjak rabi i prisegu, da Isusa upropasti! Bezbožcima nije ništa sveto, sve okaljaju, najčasnije i najsvetije gaze nogama, ako se čini, da će to služiti za njihov zločinački cilj. Sada Isus prekida svoju šutnju; Bogu daje čast u kojega ime mora govoriti i odgovara Kaifi: »Ti si rekao«, dă ja jesam, »a kažem vam, od sada ćete vidjeti Sina čovječjega sjediti ob desnu sile božje i doláziti za oblacima neba« (Mat. 26, 62 - 64). Ovdje očituje Isus svečanim načinom, sudbenom prisegom, da je on Sin božji i Spasitelj svijeta. On znade, da će mu ta izjava smrt donijeti, ali on je pripravan zapečatiti ju svojom krvi, »dă«, želi reći, »prisižem živim Bogom, da sam ja Krist, Sin božji. Sada me vidite doduše duboko ponižena i samnom postupate kao s najvećim zločincem, ali doći će dan, u koji ćete vi morati priznati istinu mojega svjedočanstva na svoj strah i zgražanje. Od sada počima vaš sud, jedna kazna božja za drugom će slijediti, dok ćete napokon na koncu svijeta, kad ću ja doći kao sudac s velikom moći i slavom, pred cijelim svijetom biti osugjeni kao bogoubojice i predani vatri pakla.« Isus je istinu govorio: Božje kazne snašle onaj čas židove, kad su zabacili i razapeli svoga Gospodina i Spasitelja. Te kazne se očitovale u razoru Jeruzalema i hrama i u nikad čuvenim nevoljama, koje su židovi imali podnositi kod onog strašnoga dogagjaja kao i poslije u raznim zgodama. Pak još i danas na njima počiva kazna ruke božje, kad oni rastepeni na sve strane svijeta

bez kralja, bez žrtvenika, bez domovine kukavno život sprovode. A kako veliki strah i zgražanje će za njih biti, kad će jednoć vidjeti božanskoga Spasitelja, s kojim su tako sramotno postupali i kao zločinca razapeli, gdje kao njihov Sudac dolazi! Puni zdvojnosti dovikivat će bregovima: »Padite na nas i brdinama: Pokrijte nas« (Luk. 23, 30). Taka sudbina čeka sve neprijatelje Isusove, sve zle kršćane. Jer se sada od Isusa odvraćaju i njegov sveti zakon zabacuju, morat će na dan suda čuti strašnu osudu: »Odlazite od mene vi prokleti u vječni oganj, koji je pripravljen gjavlu i njegovim angjelima« (Mat. 25, 41). B. s. sada se mi skupljajmo pod zastavu Isusovu, budimo njegovi vjerni sluge, i činimo, što mu se dopada, da nam njegov dolazak ne bude na sud i strah, nego na utjehu i spasenje.

Kad je veliki svećenik tu ispovijest čuo iz ustiju Isusovih, razdere svoje odijelo i reče: »On hulji Boga! Što nam treba svjedočanstva? Čuli ste huljenje. Što vam se čini?« Oni odgovoriše i rekoše: »On je krivac smrti!« (Mat. 26, 65—66). Što ovdje Kaifa govori i čini, ima svoj razlog u gjavolskom licemjerstvu. Razdire svoje odijelo, da tobože pokaže svoje zgražanje, žalost i bol radi huljenja na Boga, kojega je krivac Krist postao, kad je izjavio da je Sin božji, u istinu pak slavlje slavi, da je našao neki uzrok, da može Isusa na smrt osuditi. On razdire svoje odijelo, da sve prisutne napuni mržnjom i prezirom proti Isusu i da ih potakne, te se izjave, da je On krivac smrti. Zato kaže: Što nam treba još svjedočanstva? I bez svakoga sudbenoga postupka postaje on tužitelj Isusov, i nastoji sve staviti u gibanje, da on bude bez daljne istrage na smrt predan. Iz ovoga se vidi, kako daleko čovjek dolazi, dade li se svladati slijepom strasti. On gubi svaki smisao za pravo i pravednost, najjasniju istinu proglašuje za laž i nedužnost predaje u ruke krvopije.

Kako se vlada Isus na povik bezbožnika: Smrti je vrijedan! Zgraža li se? Pokazuje li svoju zlovolju? Ili se služi svojom božanskom moći, da tu gjavolsku četu uništi? O ne, toga ne čini naš predobri Spasitelj. On se žalosti radi strašnog zločina, što su ga veliki svećenik i ostali sakupljeni protiv njega počinili, jer znade, da će ih snaći prokletstvo njegovog Oca, ali On radosno prima smrtnu osudu, jer je njegova najveća težnja za nas trpjeti i umrijeti. Za naše spasenje samo mu

je stalo, i nikaka cijena mu nije previsoka, da to djelo ljubavi izvrši.

Pošto se preslušanje s Isusom u palači Kaifinoj svršilo, uzeše ga vojnici i sluge i odvedoše ga u predvorje, da paze na nj ostali dio noći. Megju tim je Petar presv. Srce Isusovo duboko ranio. Dok je naime Isus pred Anom i Kaifom bio preslušavan, zbilo se u istinu ono, što je svojem učeniku napred kazao: »Prije nego li pijetao dva puta zapjeva, ti ćeš me tri puta zatajiti« (Mark. 14, 30). Petar je ušao u predvorje velikog svećenika Ane, da čeka, kako će se stvar riješiti s Isusom. Tu se zbilo, da je svoga Gospodina i Učitelja tri puta zatajio i pače prisizao, da ga ne pozna. Tako se teško ogriješio taj gorljivi apostol, jer se odviše u sebe samoga pouzdavao, a nije slušao opomenu Isusovu da bdije i moli. Ipak Isus nije dopustio, da u grijehu propadne. Kad je od preslušanja izašao, baci svoj milosni pogled na grješnoga učenika i on odmah upozna svoju pogrješku, izagje i plakaše gorko. Pad Petrov neka nam bude opomena: da se previše ne pouzdavamo u svoju vlastitu silu, jer smo slabi, i da dolazimo osobito u pogibelj, da izgubimo krepost, ako se ne čuvamo bližnje grješne prilike. Jesmo li sagriješili, onda upotrijebimo s Petrom milost spasenja, odmah se obratimo od svega srca k Bogu i donesimo dostojne plodove pokore.

Sluge i vojnici čuvali Isusa još preostali dio noći. To je bila noć od četvrtka na petak, a kako teška noć za našega božanskoga Spasitelja! Tu su ga divlji sluge velikog svećenika i vojnici, kako evangjeliste spominju, na sve načine zlostavljali i ružili. »Pljuvali mu u lice, udarali ga pjesnicama, ćuškali ga, oči mu zavezali i govorili: Proreci nam Kriste, tko te je udario? I još mnoge druge pogrde govorili su protiv njega« (Mat. 26, 67 i drugi). Sv. grof Eleazar posjedovao je toliku uztrpljivost i krotkost, da ga nijesu nikad vidjeli zlovoljna ni srdita. Upitala ga jednoć djevica Delfina, kako može na sve klevete, poruge i pogrde svojih neprijatelja tako ustrpljivo šutiti. Eleazar joj odgovori: »Delfina, reci mi samo, što koristi srditi se? Tim ne poboljšam niti svojih neprijatelja, niti svoga položaja. Zato sam si izmislio sredstvo posebno, što ću ti saopćiti, da ga i ti spasonosno upotrebljavaš. Kad me stigne kaka neugodnost, odmah si predstavim božanskog Spasitelja, kako ga

tuže lažni svjedoci, a vojnici ga zlostavljaju, a nezahvalni narod židovski ga ruži. Što je to malo pogrde, mislim, što je ja siromašni grješnik trpim prama zlostavljanju, što ga nedužno Janje božje, moj Gospodin i Spasitelj radi mene hotio podnijeti? Odmah bude moje srce mirno, a bijes, koji bi rado iskuhao osvetu, ohladi i slegne se.« To sredstvo i mi upotrebljavajmo. Ako nas tko ruži, psuje i zlostavlja, sjetimo se strašnih zlostavljanja, što ih je imao podnijeti predobri Spasitelj od oholih vojnika i sudačkih sluga, sjetimo se ujedno nebeske ustrpljivosti i krotkosti, s kojom je sva zlostavljanja na sebe uzeo i nama ne će teško biti, mržnju i zlovolju potisnuti i mirno srce sačuvati.

Danas smo dakle razmatrali Isusa na maslinskoj gori, te pred Anom i Kaifom, i vidjeli, da je već ovdje neizmjerno mnogo trpio. Na maslinskoj gori trpio je skrajnju žalost i tako veliki smrtni strah, da je prolijevao krvavi znoj. Pred Anom i Kaifom trpio je klevetanje, porugu i najsramotnije zlostavljanje. Ali sve to, bio je samo početak njegove muke, još daleko veće boli su ga čekale. Oh, kako skupo je stajalo Isusa naše spasenje! Uzmimo si to k srcu i budimo mu za to zahvalni. Okajmo svoje grijehe i oplačimo ih suzama pokore, kad je Isus radi njih do smrti se žalostio i krvlju se znojio. Ne dopustimo više, da gjavao s nama vlada i ne budimo više sluge grijeha, kad se Isus dao uhvatiti i svezati, da nam steče slobodu djece božje. Vježbajmo se gorljivo u kreposti, krotkosti, ustrpljivosti, poniznosti i ljubavi neprijatelja, koje je Isus na tako čudesni način vršio, da se pokažemo kao njegovi vjerni učenici i postanemo dionici dragocjenih plodova njegove muke i smrti.

A m e n.

LI. Propovijed.

Dvadeset i šesta nedjelja po Duhovima.

Četvrti članak vjere.

„Mučen pod Poncijem Pilatom, razapet, umro i pokopan."

»Pustite, neka oboje zajedno raste do žetve« (Mat. 13, 30).

Sv. Karpo je nekoga čovjeka velikom mukom obratio na kršćansku vjeru, kojega je opet neki nevjernik od vjere odvratio i zaveo na potpunu nevjeru. Na to je bio svetac tako žalostan, te je molio Boga, da obojicu: zavoditelja i zavedenog, sa zemlje uništi. Dok je to molio, vidio je čudesnu prikazu. Pred njegovim očima otvori se strašni ponor, iz kojega se dizao dim i plamen vatre, na kraju istoga opazio oba grješnika, zavoditelja i zavedenoga, zmije izlazile iz ponora sikčući na njih i oko njihovih nogu se ovijale; divlje, crne prikaze se pojavile i htjele da nesretnike strovale u vatreno ždrijelo. Velika je bila njihova pogibelj, te je Karpo mislio, da će svaki čas u strašni ponor pasti. Kad eto javi se Isus sa svojim angjelima, odvuče nesretnike od ponora i oslobodi od skrajnje pogibelji. Onda se obratio ka Karpu i rekao mu: »Zar ti se ne svigja bolje, da su ti nesretnici spašeni, nego li da su za uvijek propali?« Prizora nestane na to. Svetac bi poučen i nikad više nije želio, da Bog grješnike odmah kazni, već je pače molio, da im dade vrijeme za pokoru.

Da je Karpo prispodobu današnjega evangjelja k srcu si uzeo, ne bi morao biti poučen prikazom o boljem i izliječen od svoje nepametne gorljivosti. Izrično čitamo, da Gospodin nije dopustio svojim slugama, korov na polju pšenice izčupati, već ih uputio, da oboje, korov i pšenicu, puste zajedno rasti do žetve. Korov dakako ostaje uvijek korov i ne bude nikad dobra pšenica, s toga ga čeka i poslije žetve spalenje. A zli, koji su nam predstavljeni po korovu, mogu se po milosti božjoj obratiti i kao dobra pšenica u žitnice vječnoga života uzeti. Baš zato postupa Bog s njima ustrpljivo i daruje im često

mnoge godine pokore, jer se ne veseli njihovoj propasti, već želi, da se obrate i do spasenja dogju.

Očiti dokaz te utješne istine daje nam povjest muke Isusove. Kako smo pred osam dana čuli, Petar je tri puta zatajio svoga Gospodina i Učitelja i tim teško sagriješio. Ipak ga Isus nije zabacio, jednim pogledom milosti sklonuo ga je, da je priznao grijeh i pokoru činio. I prema svomu izdajniku vladao se preljubezno, pošto mu noge oprao, opomenuo ga i još ga onda nazvao prijateljem, kad ga ovaj poljubcem izdao. Isto tako je snosio uvrede svojih neprijatelja nebeskom ustrpljivosti, da im srce umekša i od propasti ih spasi. Jednaki obzir imao je Isus s grješnicima do svoje smrti na križu. Da se o toj istini bolje osvjedočimo, dalje ćemo promatrati muku Isusovu i to promotrit ćemo, što je naš preljubezni Spasitelj trpio a) pred Pilatom, b) pred Herodom.

I.

Pod groznim zlostavljanjima, što ih je božanski Spasitelj u noći od četvrtka na petak podnio, svanuo napokon dan. Veliki svećenici, književnici i starješine narodni sakupili se opet i dali si Isusa dovesti. Na novo ga pitali, je li on Krist, Sin božji. Isus je potvrdio to pitanje najodlučnije. Tu ga opet proglasiše kao i kod noćne iztrage, krivcem smrti. Da su imali vlast nad životom i smrti, oni bi bili odmah na Isusu izveli smrtnu osudu. Ali tu vlast im oduzeli Rimljani. Judeja, kako znadete, onda više nije bila samostalno kraljevstvo, već rimska provincija, te je njom upravljao upravitelj. Taj je utjerivao danak, a imao je i pravo u ime rimskoga cara nad zločincima izreći smrtnu kaznu. Je li tko dakle počinio teški zločin, to je morala tužba proti njemu biti predana rimskom upravitelju zemlje, taj je ispitao tužbu i izrekao osudu. Upravitelj zemlje bijaše u vrijeme, kad je naš božanski Spasitelj trpio i umro, Poncij Pilat. Stalno je stanovao u Cesareji, ali je svakoga vazma išao u Jeruzalem, da ondje megju židovima, koji su se iz raznih krajeva sakupili, mir i red uzdrži. K njemu dakle dovedoše veliki svećenici, književnici i starješine židovski Isusa već rano jutro, mržnja na Spasitelja nije im dala mira, htjeli su ga vidjeti što prije razapetoga. »Ali oni ne htjedoše poći,« kako evangjelje kaže, »u sudbenu palaču, da se ne oskvrnu i da uzmognu vazam blagovati« (Iv. 18, 28). Židovi su imali za vazma, koji je trajao sedam dana, više gozba, da im pak mogu prisustvovati, morali su biti čisti. Jer su se dakle veliki svećenici, književnici i starješine bojali, da bi se okaljali, kad bi u kuću pogana Pilata išli i s toga ne bi mogli prisustvovati vazmenim gozbama, to su ostali stajati pred sudbenom palačom, i dali da Pilat k njima izagje. Sramotni licemjeri! procjegjuju muhe, a proždiru kamele. Stupiti u kuću poganina smatraju teškim zločinom, a Isusa ocrniti i svoje ruke oprati u krvi nevinosti, nije im ništa. Na žalost ima i kršćana, koji tim zaslijepljenima naliče. Nastoje molitve bratovština i pobožnosti, koje si sami nametnuli, svaki dan obaviti, čine gorljivo razne trapnje, odreknu se mnoge dopuštene naslade, primaju često sv. sakramente. Ako te i slične stvari koji puta zanemare, sa svom strogošću se tuže u ispovijedi. U tomu u istinu zaslužuju svaku hvalu. A da imadu srce puno svojevolje i oholosti, kod najmanje uvrede, koja ih snagje, uzplamte i žuč im se razlije, da bližnjega ponizuju, čast mu otimaju, da su prema siromasima tvrda srca, na to ne paze, na to se ni najmanje ne tuže na ispovijedi. Zar to nije zaslijepljenost? Zar nijesu poniznost, blagost, poslušnost i ljubav bližnjega kreposti, bez kojih sve ostale vjerske vježbe pred Bogom nemaju vrijednosti? Pazite, da sami sebe ne varate i da ono ne držite za pravdu, što je samo sredstvo do nje. Budite uvijek gorljivi u molitvi, u posjećivanju crkve, u primanju sv. sakramenata i u opće u primanju sredstava milosti, ali kod toga nije dosta ostati, već nastojte oko kršćanske kreposti i radite neprestano oko svoga usavršenja i posvećenja.

Jer se židovi iz straha, da se ne okaljaju, nijesu usudili ući u sudbenu palaču, to Pilat izagje k njima i reče: »Kakovu tužbu imadete proti tomu čovjeku?« Pilat je za zlo uzeo, da ga već rano u jutro tužbom uznemiruju. To su opazili židovi, zato rekoše: »Da ovaj nije zločinac, mi ti ga ne bi predali bili.« Tim se riječima htjeli ne samo ispričati pred Pilatom, da su tako rano došli, nego ga već u napred proti Isusu potaći i sklonuti, da ga bez velikoga istraživanja na smrt osudi! »Mi smo savjesni ljudi,« htjeli su reći, »i daleko je od nas, da te objegjujemo s nepravde, ti možeš našemu svjedočanstvu, da

je Isus veliki zločinac, posve vjerovati i na smrt ga osuditi.« Ali Pilat je bio lukav i nije se dao takim riječima uloviti, a i imao je još toliko poštenja, da nije nikoga bez iztrage krivim proglasio. Osim toga nije hotio on, oholi Rimljanin, da bude jednostavni izvršitelj onoga, što židovi od njega zatraže. On im reče: »Uzmite ga i sudite po svom zakonu« (Iv. 18, 29—31). A oni odgovore: »Nama nije dopušteno koga ubiti.« Tako se ispunilo proti njihovoj volji Isusovo proročanstvo, da će ga predati poganima i razapeti.

Oni sada navedoše proti božanskom Spasitelju, da Pilata sklonu na njegovu osudu, množinu tužbi »Mi smo ga našli kao bunitelja našega naroda i kao jednoga, koji brani caru davati danak, veleći, da je on Krist, kralj« (Luk. 23, 3). Tužili su dakle Isusa radi tri zločina: radi bunjenja židovskoga naroda proti opstojećoj vladi, radi zanijekanja zakonitoga danka rimskomu caru i težnje za kraljevskim prijestolem. Kako zlobno klevetanje! Isus je bio daleko od toga, da narod proti vladi buni, dapače je uvijek učio, da ju i onda treba slušati je li bezbožna. »Na stolici Mojsije,« kaže on, »sjede književnici i farizeji. S toga držite sve, što vam reku, ali po njihovim djelima nemojte raditi, jer oni dobro govore, ali ga ne čine« (Mat. 23, 2—3). On je sam židovima primjerom prednjačio, kad je cijeli svoj život štovao duhovnu i svjetovnu oblast, te se njima u svemu, što je pravo bilo, podlagao. Isto tako sramotna je kleveta bila, kad su ga tužili, da On brani caru davati porez, jer je jasno rekao: »Dajte caru što je carevo, a Bogu što je božje« (Mat. 22, 21). Da ne da zla primjera, sam je plaćao za sebe i za Petra danak, makar nije bio dužan (Mat. 17, 26). Isto tako bijaše posve lažno shvaćanje i očito izvraćanje njegovih riječi, kad su ga tužili, da se hotio proglasiti kraljem; jer je on mnogo puta rekao, da on nije došao da osnuje zemaljsko, već duhovno kraljevstvo, crkvu. Kako on nije mislio biti zemaljski kralj, dokazao je i činom, jer kad ga narod, koji je čudesno u pustinji nahranio, hotio izabrati za kralja, on pobježe na jedno brdo (Iv. 6, 15). K tako sramotnim lažima i klevetama utiču se židovi, da dovedu Isusa na križ!

Na te tužbe obratio se Pilat k Isusu i pitao ga: »Jesi li ti kralj židovski?« Isus odgovori i reče: »Ti si rekao, da jesam.« Megjutim su nastojali veliki svećenici neprestano iznositi nove

tužbe proti Isusu. Pilat ga ponovno upita: »Zar ništa ne odgovaraš? Eto kako teške stvari iznose proti tebi.« Isus je pak šutio, tako da se Pilat čudio (Mark. 14, 3—5). Ta šutnja Isusova zaslužuje naše najveće začugjenje, jer po ljudsku sudeći imao je mnogo razloga braniti se. Tužbe, što su ih njegovi neprijatelji proti njemu iznosili, bijahu u najvećem stepenu klevete i išle su za njegovom propašću, sudac ga pozvao, da se opravda, a niti mu ne bi bilo teško, ništetnost tužaba i svoju nedužnost dokazati, a ipak uz sve to postojano je šutio. Tu nam daje božanski Spasitelj primjer krotkosti i ustrpljivosti, kad se on svojim neprijateljima ne samo ne osvećuje, nego se ni ne brani proti njihovim klevetama. Neki pobožni kršćanin bijaše jednoć vrlo potišten i žalostan, jer su ga teško oklevetali i ta kleveta pribavila mu mržnju i progon. U gorkosti se svojoj obratio ka Gospodinu i rekao: »Moj Spasitelju, kako dugo ćeš još dopustiti, da budem tako zlostavljan? Znadeš, da sam nedužan u svemu, što zli jezici proti meni govore.« Dok je tako molio, pričini mu se, kao da vidi Isusa, gdje stoji pred Pilatom, te ga židovi okrivljuju zbog najvećih zločina i da mu govori: »Mene su, tvoga Gospodina i Boga, još radi većih stvari okrivili, a ja se nijesam opravdavao, već ustrpljivo šutio.« Te riječi su tako moćno djelovale na nedužno oklevetanoga, da se više nije tužio, već se sretnim smatrao, da može biti jednak Spasitelju svomu i s njim trpjeti. I mi, kad nas zli jezici kleveću, e nam čast i dobro ime otimaju, pogled svoj svratimo na nedužno oklevetanog Spasitelja i k srcu si uzmimo njegovu ustrpljivost, šutnju, pak i nama ne će biti teško ustrpljivo trpjeti i šutiti.

Neprijateljno vladanje židova kod optužbe kao i nebeski mir Isusov kod svih pogrda osvjedočilo je oštroumog suca, da je Isus nedužan, te da židovi samo iz mržnje i zavisti njegovu smrt traže. S toga otigje opet u sudbenu palaču i dade si dovesti Isusa, da ga na samo ispita. On ga upita: »Jesi li ti kralj židovski?« Do toga pitanja bijaše Pilatu najviše stalo, jer ako se Isus u istinu smatrao kraljem židovskim, to bi kao buntovnik proti rimskom caru svakako kaznu smrti zaslužio. Isus mu odgovori: »Moje kraljevstvo nije od ovoga svijeta. Kad bi moje kraljevstvo bilo od ovoga svijeta, moji bi se sluge borili, te ne bi bio predan židovima. Ali moje kraljevstvo nije odavle«

(Iv. 18, 36). Božanski Spasitelj ovdje poučava Pilata, da njegovo kraljevstvo, u kojemu kao kralj vlada, nije zemaljsko, nego nadzemaljsko i duhovno kraljevstvo, čega radi ni nema ratne sile, koja bi ga branila proti zlostavljanju njegovih neprijatelja. To duhovno kraljevstvo, o kojemu govori Isus, njegova je crkva, nad kojom će on uvijek kao kralj vladati. Crkva je Kristovo kraljevstvo, koje se proteže preko svih naroda zemlje, ona ipak, premda je na zemlji, nije zemaljsko, već duhovno kraljevstvo, jer se ona ne bavi zemaljskim, već duhovnim prilikama ljudi, ne gleda poglavito na njihovo vremenito, već na vječno dobro; da postigne cilj svoj, ne služi se materijalnim, već duhovnim sredstvima kao riječi božjom, sv. sakramentima, napokon ona ne traje kao zemaljska kraljevstva stotine ili tisuće godina, već u sve vijeke, jer će na koncu svijeta od vojujuće crkve proći u slavodobitnu. Pilat, poganin, nije si mogao pravi pojam stvoriti o tom kraljevstvu Isusovom, s toga je ponovio na Spasitelja pitanje: »Dakle si ti kralj?« Isus odgovori: »Ti kažeš, ja jesam kralj. Ja sam za to rogjen i zato u svijet došao, da svjedočim za istinu. Tko je od istine, taj sluša moj glas« (Iv. 18, 37). Isus dakle ponovno potvrgjuje, da je on kralj, kralj u svojem duhovnom kraljevstvu, u crkvi. On kaže, da je u svijet došao, da ljudima navješta istinu, da On sa svetošću svoga života i svojim božanskim djelima istinitost svoje nauke dokaže, da ga napokon svaki, koji imade srca za nešto više i bolje, prizna kao učitelja istine i njega slijedi. Kad je Isus govorio o istini, reče mu Pilat: »Što je istina?« (Iv. 18, 38.) On toga pitanja nije stavio, da dobije na nj odgovor, jer je odmah izašao, a da nije ni čekao na odgovor; on je to pitao samo zato, jer je cijelu zgodu smatrao za neznatnu i bez važnosti. »Što istina,« hotio je reći, »što se čini ugodno sjetilima, što donosi koristi za sadašnji život, to je istina; sve drugo je utvara; ali radi take neznatne stvari čovjeka ubiti, ne bi bilo pravo.« Tu se Pilat prikazuje kao pravi poganin, on je imao smisla samo za zemaljska dobra i naslade; što višega nije poznavao, niti je imao težnje za tim. Da je Pilat takav bio, može se ispričati, jer je bio slijepi poganin, a svijetlo božanske objave nije mu sjalo. A što da rečemo o kršćanima, koji su isto takovi? O kršćanima, koji poput poganina Pilata stavljaju sve svoje blaženstvo u zadovoljavanje

svojih putenih naslada, te se ni najmanje ne staraju za Boga, za kreposti i dobra djela, za svoju neumrlu dušu i vječnost? Sigurno, oni su daleko više vrijedni kazne od Pilata, jer oni jasno znadu svoje odregjenje i znadu, da je svakomu čovjeku stroga dužnost svoje srce osloboditi od zemaljštine i tražiti, što je gore. Pilat se u istrazi, što je poduzeo s Isusom, posve osvjedočio o njegovoj nedužnosti, on opet izagje k židovima reče im: »Nikake krivice ne nalazim u njemu« (Iv. 18, 38). Ali židovi nijesu hotjeli pod nikaku cijenu dopustiti, da je Isus nevin, već izmišljaju nove tužbe na nj, veleći: »On buni narod, učeći po cijeloj Judeji, počam od Galileje do ovdje« (Luk. 23, 5). »On je,« htjeli su reći, »vrlo pogibeljan čovjek, cijelom židovskom zemljom putuje i svuda buni narod svojom pogubnom naukom, ako ne bude zapriječen, pogibelj je, da će nastati općeniti ustanak, u kojem će zemlja i ljudi propasti.« Isus je u istinu cijelu Judeju stavio u gibanje, njegova nebeska nauka i njegova božanska djela svuda su učinila duboki utisak, mnogi ga priznali kao Mesiju i pristajali uz njega vjernim srcem. To spasonosno i poželjno gibanje označuju neprijatelji Isusovi kao bunu, revoluciju. Zar to nije bila zlobna kleveta? Ali to čini zavist! Tko je tom opačinom okužen, ne dopušta svome bližnjemu časti, sve kudi, što on čini i njegove najplemenitije čine predstavlja kao zločine. O da ta gjavolska opačina nikad ne nagje ulaza u srce naše!

Kad je Pilat čuo spomenuti Galileju, upita: da li je Isus Galilejac. Kad su mu to potvrdili, bijaše vrlo veseo; jer je tu imao lijepu priliku, Isusa osloboditi, kojega je nedužnost upoznao, a ipak židove ne ozlovoljiti. Kao Galilejac spadao je Isus pod jurisdikciju Heroda, kralja galilejskoga, koji se sada radi svetkovine vazma nalazio u Jeruzalemu. Pilat dakle, bez daljne istrage, posla Isusa zajedno sa tužiteljima njegovim k kralju Herodu.

II.

Taj Herod, ka kojemu je Pilat Isusa poslao, nije bio ubojica nedužne djece u Betlehemu, već njegov najmlagji sin, četvero vlasnik Galileje i Pereje. Stanovao je u Tiberiji i imao naslov kralja. Kao što mu je otac, tako i on bio bezbožni, raskalašeni vladar; protjerao ženu svoju i živio sa ženom brata

svoga Filipa, Herodijadom. Na poticanje te osvjetljive žene, dade sv. Ivanu Krstitelju glavu odrubiti u tamnici. Godine 39. poslije Krista, bio je svrgnut, pobjegao u Španiju i umro u bijedi. Pred tim Herodom stajaše Isus kao optuženik. Evangjelist kaže: «Kad ga Herod vidio, vrlo se radovao, jer si odavna želio, vidjeti ga, jer je o njem mnogo čuo i nadao se, da će vidjeti kako će koje bar čudo učiniti. Mnoga pitanja stavljao na nj, ali Isus mu nije ništa odgovarao« (Luk. 23, 8—9). Herod je dakle imao veliku težnju za Isusom i primio ga vrlo milostivo, ali to se nije dogodilo iz počitanja i ljubavi prema njemu, već iz jednostavne znatiželje. Mnogo toga su mu o Isusu pripovijedali, kako velike znakove i čudesa čini, te čašću svoje osobe i svojom naukom srca ljudi moćno k sebi privlači. Herod je dakle bio vrlo željan vidjeti toga izvanrednoga muža, a sa sigurnošću je računao, te će Isus, da steče njegovu naklonost, koje čudo učiniti. Ali kako se vrlo prevario taj tašti lugjak! Isus na sva njegova pitanja, što ih na nj upravio, nije ni jedne riječi odgovorio, a niti je čudo učinio. Ovdje Isus potvrgjuje svojim primjerom, što je jednoć svojim apostolima kazao: »Ne dajte sveto psima i ne bacajte biserja pred svinje, da ih nogama ne pogaze« (Mat. 7, 6). Isus je išao i činio čudesa da ljude sklone na vjeru i pokoru, a jer je znao da se to ne može očekivati od čovjeka, kakav je bio Herod, nije hotio ni jedne riječi s njim izgubiti.

Ta šutnja Isusova dobro je došla njegovim neprijateljima, velikim svećenicima i književnicima, oni su to upotrijebili, da ga tim više okleveću. »Ustali«, kaže evangjelje »i neprestano ga tužili« (Luk. 23, 10). Ponovili su sva klevetanja, što su ih već pred rimskim upraviteljem Pilatom iznijeli i dodavali još nova, kako im se sgodno činilo. Možemo si misliti, da su sve moguće učinili, da Heroda sklonu te Isusa na smrt osudi, osobito kad kod Pilata nijesu mogli uspjeti svojim tužbama. Isus je pustio da govore, kako im njihova mržnja davala; ni iz dalekoga nije pokušao da se brani proti njihovim lažnim tužbama. Ta šutnja Isusova pred Herodom i njegovim tužiteljima još je čudesnija od one kod istrage pred Pilatom, jer s Pilatom je bar u sudnici govorio, a ovdje ne reče ni jedne riječi. Eto kako nas Isus svojim primjerom poučava, da moramo šutiti kad u napred vidimo, da naš govor ne će koristiti. Razumni, sa-

vjesni liječnici samo onda pripišu svojim bolesnicima lijek, ako se od toga nadaju koristi. Ako to nije, onda glegju tako dugo, dok se osvjedoče, da će medicina djelovati. Isto tako se i mi moramo svojim jezikom služiti. Ako nam nije dužnost govoriti, u svim slučajevima moramo šutiti, kad bi govor više škodio nego li koristio. Glavni uzrok, zašto je Isus pred Herodom postojano šutio bijaše njegova želja za nas trpjeti i umrijeti. Da je Herodu na njegovo pitanje odgovarao, njegovoj taštini laskao ili pače čudo učinio, bilo bi mu lako njega za sebe predobiti i postići svoje oslobogjenje. Veliki svećenici i književnici ne bi bili sa svim svojim tužbama ništa mogli, jer Herod se nije s njima slagao ni u vjerskim, ni u političkim nazorima, te im nije bio prijatelj. Ali Isus toga nije hotio, njegova je želja bila, svojom nas smrti na križu spasiti, s toga je brižno izbjegavao sve, što bi moglo bilo doprinijeti njegovom oslobogjenju. O, koliku smo zahvalnost našem predobrom Spasitelju dužni za tu ljubav!

Kad je Herod vidio, da Isus na sva njegova pitanja i na klevete židova šuti, »narugao mu se sa svojim vojnicima i na ruglo mu obukao bijelo odijelo i poslao ga natrag k Pilatu« (Luk. 23, 11). Taj tašti, pun sebe lugjak, mislio je, da Isus ne govori radi slaboće duha i gluposti; on ga držao čovjekom, koji se nije iz zle volje, nego iz jednostavne ludosti izdao za kralja židovskoga. Toga radi nije ga hotio na smrt osuditi, već je postupao s njim kao s lugjakom i na porugu obukao mu bijelo odijelo, kako su običavali kraljevi nositi. Tako obučena uz porugu cijeloga dvora, dade ga natrag odvesti k Pilatu kao da je hotio reći: »Eto opet ti natrag šaljem kralja, kojega si mi predao, on nije sposoban zločina, on je lugjak« Tako su ljudi nedostojno postupali s Isusom vječnom mudrosti! Nije čudo da još i sada svijet vjerne sljedbenike Isusove naziva lugjacima, učenici bo nijesu bolji od učitelja. A kako će biti kod srca Herodu, kad će na dan suda, Onoga, komu se narugao kao kralju lugjaku, vidjeti kao božanskoga Suca opkoljena sjajnim četama angjela? Zar ne će misliti, da mora poginuti od straha. A što će govoriti oni slobodoumnici, koji svoju vjernu subraću izsmjehavaju kao lugjake? Zar ne će s bezbožcima u sv. pismu uzkliknuti: »Mi lugjaci njihov smo život smatrali ludošću, a konac njihov pogrdnim! Eto kako su

pribrojeni k djeci božjoj i sudbina im je megju svecima« (Mudr. 5, 4—5).

Evangjelista još opaža, da su Herod i Pilat, koji su do sada u neprijateljstvu živjeli, toga dana prijatelji postali. Pilat je doduše samo zato Isusa k Herodu poslao, da se oslobodi neugodna posla, Herod tašti je to ipak tako uzeo, kao da ga Pilat hotio osobito počastiti i priznati njegovu kraljevsku vlast. Tako je častohljeplje i koristoljublje sklopilo prijateljstvo, koje dakako nije vrijedno toga lijepoga naziva i ne traje dugo. Pravo i trajno prijateljstvo temelji se na Bogu i s toga može postojati samo megju pobožnim i kreposnim ljudima. U duhovnom smislu možemo pod Herodom razumijevati židove, a pod Pilatom pogane, koji su jedni i drugi pozvani bili od Isusa Krista u njegovu crkvu, u kojoj bi ih vez vjere, ufanja i ljubavi najuže vezao.

Ovdje moram spomenuti još jednu strašnu okolnost, koja se dogodila za preslušavanja Isusova pred Pilatom i Herodom, na nesretni svršetak izdajice Jude. Pošto je Juda vidio da je prevaren u svojem očekivanju, da će Isus iz ruku svojih neprijatelja uteći, pokajao se za svoj sramotni čin, te od pokajanja i boli gotovo izvan sebe, pokuša, ne bi li Isusa kako oslobodio. On donese 30 srebrnjaka velikim svećenicima i starješinama naroda i poviče glasom, koji prodire srce: »Sagriješio sam i izdao krv nedužnu« (Mat. 27, 4). Kako god je bio Juda zao, ipak je imao nešto dobra u sebi, jer on je okajao svoj zločin od srca i nastojao ga popraviti. Mnogi kršćani griješe, griješe teško kao Juda, ali se ne kaju za svoje grijehe, već ustraju u njima, što su zlo učinili, ne nastoje popraviti, nepravedno dobro ne vraćaju, niti otetu čast bližnjega, ne nastoje one koje su sablaznili i zaveli popraviti i dovesti na put kreposti. Taki kršćani su očito gori od Jude. Ustraju li u svojoj neskrušenosti i ne poprave li po mogućnosti štetu što su je svojim grijesima prouzročili, može se dogoditi, da im u vječnosti bude gore od izdajice Jude.

Veliki svećenici i starješine odbiše izdajnika hladnom porugom i rekoše: »Što to nas briga? Ti glegji« (Mat. 27, 4). Prokletnici! Ne će biti oni dionici zločina i nastoje svu krivnju na Judu svaliti. Rekoše porugljivo: »Je li Isus nedužan, to je tvoja stvar, ti ga nama nijesi trebao predati. Sada kad je u

našim rukama, mi ga više ne puštamo, zadrži svoj novac i idi«. Taj odgovor slomio je slabu slamku, na koju se još upirala nada izdajice i stavi ga u zdvojnost. Blijed i drkčući od zgražanja otigje i baci 30 srebrnjaka u hram, odleti onda u divljoj žurbi, uzme uže i objesi se (Mat. 27, 5). Tako je strašno svršio apostol Gospodinov! Juda je u istinu okajao sve svoje grijehe, tužio se na njih iskreno, nastojao ih opet popraviti i vratio 30 srebrnjaka, po izgledu dakle sve je učinio, što grješnik činiti mora, da postigne oproštenje, a ipak je propao. Zašto? Jer mu falilo ufanje u milosrgje božje. On je mislio sa Kainom bratoubojicom: »Moj zločin je daleko veći, nego li da stečem oproštenje« (1 Moj. 4, 13). Eto kako je nužno, za posvećujuću i pomirujuću pokoru, ufanje! A spoznajte i prevaru gjavla. U vrijeme, kad čovjek misli sagriješiti, predstavlja mu on grijeh kao nešto posve neznatno, lako oprostljivo, a kad je čovjeka do toga doveo, da griješi, onda mu pokaže grijeh u cijeloj njegovoj veličini i grdobi i napastuje ga na nepouzdanje u Boga i na zdvojnost. Te dvostruke gjavolske prevare čuvajte se, da ne upadnete u njegove zamke. Ne budite lakoumni u griješenju ne mislite ovo ili ono, što mislim učiniti nije važno, opet se mogu ispovijediti, Bog je milosrdan, on će mi i opet oprostiti. To bi bila u istinu velika preuzetnost i dovela bi spasenje vaše u skrajnju pogibelj. Boga se bojte i izbjegavajte svaki grijeh kao najveće zlo. A ako ste tako nesretni te upali u grijeh, ne zdvojte, od svega srca okajte grijeh, ispovijedite ga i popravite se; uz taj uvjet možete se nadati sigurno, da će vam i Bog oprostiti. »Čini li bezbožnik«, kaže sam Gospodin kod proroka, »pokoru za sve svoje grijehe, koje je počinio i sve zapovijedi moje vrši i čini pravo i pravdu, neka živi, da neka živi, a ne umre« (Ezek. 18, 21). Čuvajte se napokon od pohlepe i neuredne težnje za novcem i dobrom. Juda je imao tako veliku pohlepu za novcem, da je strašni grijeh počinio i izdao svoga Gospodina i Učitelja. A u kakovu nesreću ga strovalila njegova pohlepa? Otela mu mir duše, prouzročila mu strašnu grižnju savjesti, dovela ga u zdvojnost i samoubojstvo i predala ga u vječno prokletstvo. Toga se mora svaki bojati, koji pusti, da njim zavlada sramotna strast pohlepe. On si pripravlja život pun straha, vječnost punu muke. O, kako pravo ima apostol, kad piše: »Koji žele biti bogati

upadaju u napast i u zamke gjavla i u mnoge bezkorisne i sramotne pohote, koje čovjeka bacaju u propast, jer korjen svega zla je škrtost« (1 Tim. 6, 9). Te strašne posljedice škrtosti promislite i brižno se čuvajte te opačine. Svaku nepravdu prezirite, te si nijedan filir ne prisvojite, kojega ne bi mogli mirne savjesti posjedovati. Ne zaboravite, da je svijet sa svim što jest i što ima tašt i prolazan i da vi kod svoje smrti, koja može svaki čas nastupiti, morate novac i dobro ostaviti. Neka s vama zavlada plemenitija pohlepa; nastojte biti bogati u krepostima i u dobrim djelima, jer to su blago, koje vas slijedi u vječnost i pripravlja vam u nebu preveliku plaću.

Veliki svećenici uzeli 30 srebrnjaka, što ih Juda u hram bacio i rekoše: »Nije dopušteno baciti ih u blago hrama, jer su krvarina« (Mat. 27, 6). Tridesét srebrnjaka, za koje im Juda Gospodina izdao, držali su zaslijepljeni za grijeh staviti ih u blago hrama, a nedužnost Isusa predati na smrt, i izdajicu njegovog baciti u zdvojnost i prokletstvo, zato ih nije savjest grizla. Čuditi se zbilja moramo, kako vrlo može čovjek u zaslijepljenost upasti. Zaključili su kupiti tim novcem livadu lončara za pokop stranaca. »Radi toga«, kaže evangjelista, »zove se to polje do danas Hakeldama, t. j. krvno polje«. Ta kupnja polja za 30 srebrnjaka radi toga je čudna, jer se tim ispunilo proročanstvo proroka: »Uzeše 30 srebrnjaka, cijenu cijenitelja, što su ga kupili od sinova israelovih i dadoše za polje lončara, kako mi Gospodin zapovijedio« (Mat. 27, 7—10).

Sv. Margareta kraljica škotska, pitala jednoć, kad je još bila 4 godine stara svoju sestru, koga predstavlja slika, što ju u ruci drži. Sestra reče: Ta slika predstavlja dragoga Isusa, koga su zli židovi nedužno optužili, Herod mu se narugao a Pilat na smrt osudio i koji je napokon iz same ljubavi i milosrgja k ljudima na križu umro. Pobožno dijete promatralo sa suznim očicama ljubljenoga Isusa, ganuto, ga poljubi i reče: »Moj dragi Spasitelju od sada posve tebi pripadam«. Margareta održala riječ. Iskrenom ljubavi pristajala uz Isusa u veselju i žalosti i služila mu kao vjerna službenica u sve dane svoga života. B. s., i mi često upravimo oči svoje na našega božanskog Spasitelja i promislimo, što je trpio pred Pilatom i Herodom. Zahvalimo mu za svu sramotu i sve klevetanje i zlostavljanje, što je iz ljubavi za nas na se uzeo i obećajmo

mu iz ljubavi i zahvalnosti biti uvijek njegovi vjerni sluge. Ali držimo riječ kao i sv. Margareta i ostanimo s njim združeni dok živimo, onda će on s nama dijeliti čast i slavu, koju sada u vijeke u nebu posjeduje.

Amen.

LII. Propovijed.

Dvadeset i sedma nedjelja po Duhovima.

Četvrti članak vjere.

„Mučen pod Poncijem Pilatom, razapet, umro i pokopan.“

»Kraljevstvo nebesko slično je zrnu gorušičnom«. (Mat. 13, 31).

Sv. Terezija imala jednoga dana vigjenje, u kojemu joj Gospodin dopustio pogled u radosti neba. U svom životopisu kaže o tom ovo: Stvari, koje sam vidjela, bile su tako čudesno sjajne, da bi i najmanje od toga moglo dušu posve uznijeti i uliti joj najveće malocijenjenje svega zemaljskoga. Nijedan ljudski duh ne može si to predstaviti i to vigjenje napunja me sa tako velikom radosti, i moje čuvstvo tako reći napaja sa tako slatkim zadovoljstvom, da toga ni izreći ne mogu. Dok mi je Gospodin pokazivao te čudesne stvari, rekao mi je: »Eto, moja kćeri, što oni gube, koji mene vrijegjaju.« Utisak, što je to vigjenje učinilo na moju dušu, bijaše veliki prezir svih zemaljskih stvari, tako da mi se sva dobra i radosti svijeta nijesu drugačije pričinjale, nego kao taština, dim i laž. Kad me jednog dana snašla moja obična bol srca, te sam bila vrlo bolesna, hotjela me neka vrlo ugledna gospogja razveseliti, te mi pokazala bogate svoje dragulje, a osobito neki dragocjeni ures od dragulja. Ja sam se morala sama u sebi smijati i ujedno sam imala veliku sućut, kad sam vidjela, kakove stvari svjetski ljudi visoko cijene, te sam se kod toga sjetila, kako je Gospodin nama pripravio posve druge stvari.«

Mi se tomu ne trebamo čuditi, što ta svetica pripovijeda o radostima neba, i apostol nas uvjerava, koji je već za smrtnoga života bio sretan blaženost izabranika gledati: »Niti je oko vidjelo, niti je uho čulo, niti je u srce ljudsko ušlo, što je Bog priredio onima, koji ga ljube« (1 Kor. 2, 9). Ali treba na to misliti, da se ta neizreciva blaženost neba ne može drugačije steći, nego po teškoćama. Božanski Spasitelj prispodablja u današnjem evangjelju kraljevstvo nebesko zrnu gorušičnom, veleći: »Kraljevstvo nebesko je kao zrno gorušično.« Zrno gorušično imade izvanredno oštar okus, uživanje njegovo natjera često suze na oči. Tako nas i radosti neba, hoćemo li ih kušati, stoje mnogo muke, suza i boli. Svi sveci morali su poći putem križa i nijedan od njih nije mogao bez muke ući u vječni mir. Koliko je morao sam Isus Krist trpjeti, da kao čovjek u slavu svoju ugje (Luk. 24, 26), i da nam nebo, koje nam je bilo radi grijeha zatvoreno, opet otvori. Cijeli njegov život bijaše neprekinut lanac muka, na koncu umre najbolnijom i najsramotnijom smrti na križu. Pred osam dana smo čuli, što je naš božanski Spasitelj trpio pred rimskim upraviteljeljem Poncijem Pilatom i pred kraljem Herodom. Danas ćemo dalje govoriti o njegovoj muci i razmotriti:

1. Njegovu osudu na smrt.
2. Njegov križni put i raspeće.

I.

Isus stajaše po drugi put pred Pilatom, jer Herod nad njim nije izrekao nikake osude, već mu se samo narugao sa svojim dvorjanima. Pilat je sada još više na to mislio, da ga pusti. On pozva s toga velike svećenike i predstojnike i narod i reče im: »Vi ste pred mene doveli toga čovjeka kao buntovnika, a eto, ja sam ga u vašoj prisutnosti saslušao i na njemu nijesam ništa našao od onoga, radi čega ga tužite. Ali niti Herod, jer sam vas k njemu poslao, i eto, ništa nije našao na njemu, što bi smrt zaslužilo. Kaznit ću ga dakle, t. j. bičevati, a onda pustiti« (Luk. 23, 13—16). Pilat se eto zauzima za Isusa, on nastoji židove osvjedočiti o njegovoj nevinosti i sklonuti ih, da više ne traže njegove osude. Da svoj cilj laglje postigne, želi Isusa dati prošibati, jer s tom kaznom, mislio je

on, mogli bi se židovi posve zadovoljiti. Ali još se sjeti na jedno drugo sredstvo, kojim bi mogao Spasitelja spasiti, i od toga sredstva najviše se nada. Bio je običaj, da je rimski upravitelj na vazam židovskom narodu jednoga uhvaćenika pustio, kojega je narod tražio. Tu lijepu priliku upotrijebi Pilat sada i predstavi židovima Isusa, Gospodina, i velikoga zločinca Barabu, koji je bio buntovnik, razbojnik i ubojica. Pilat je za sigurno držao, da će narod zatražiti Isusa, samo da se taj zli Baraba ne oslobodi, te pun pouzdanja reče: »Koga hoćete da vam pustim: Barabu ili Isusa, prozvanoga Krista?« (Mat. 27, 17). U to bi Pilat prekinut. Njegova žena poslala mu slugu i javi mu: »Nemaj ništa s tim pravednikom, jer sam danas radi njega u snu mnogo trpjela« (Mat. 27, 19). Po sudu većine sv. otaca Bog je taj san poslao ženi Pilatovoj na opomenu njezinom mužu. Vidjela je, da njezinom mužu prijeti strašna sudbina, ako Isusa osudi na smrt, za koga je bio uvjeren, da je nedužan. Pilat je zbilja žalosno svršio, kako Josip Flavij i neki kršćanski pisci spominju, skoro poslije smrti Isusove izgubio je mjesto upravitelja i bio prognan u Vienu, grad sadašnje Franceske, gdje se od žalosti sam ubio. Vidimo tu, kako se Bog preraznim sredstvima služi, da ljude od zla odvrati. Sada ih opominje po glasu savjesti, sada po čovjeku, sada kojom posebnom zgodom, dapače katkad i po snu. Jao onomu, tko na te opomene božje ne pazi, propada kao Pilat. Mi ne bi smjeli ni sumnjati, da bi se židovski narod odlučio za Isusa, kad ne bi bio proti njemu napućen. »Ali veliki svećenici i književnici nagovorili ga, da traži Barabu, a Isusa da se ubije« (Mat. 27, 20). Kad je Pilat dakle po drugi put stavio pitanje, kojega od obojice, Isusa ili Barabu, da im pusti, povikaše svi kao iz jednoga grla: »Na stran s njim, Barabu nam pusti« (Luk. 22, 18). Promislimo ovdje sramotu, koja se Isusu nanosi. Za njega bi bilo najveće poniženje, kad bi ga s kojim angjelom i svecem usporedo stavili, jer što su angjeli, što su ljudi u prispodobi s njim? Oni su samo stvorovi, po sebi ništa, a On je Gospodar i Stvoritelj, pravi Bog. Ali on ne bude angjelu ili svecu usporedo postavljen, već zločincu, razbojniku i ubojici, s Barabom treba da se natječe za slobodu. I taj mu bude pretpostavljen! Na stran s njim, daj nam Barabu! Može li se pomisliti veća sramota za Isusa? Isus

trpi tu sramotu i ne tuži se nijednom riječi. O, kojim pravom može nam doviknuti: »Učite se od mene, jer ja sam ponizan i krotak srcem« (Mat. 11, 29). Promotrimo takogjer nestalnost i nepostojanost naroda židovskoga. Bijaše na cvjetnicu, kad je Isusa sa slavljem i oduševljenjem u Jeruzalemu primio kao poslanika božjega, kao Mesiju ga priznao, a sada u petak pretpostavlja mu Barabu, a njegovu smrt traži. Takav je čovjek: sada je pun gorljivosti za Boga i njegov sv. zakon i prisiže mu vječnu vjernost, ali do skora zaboravlja na sva svoja obećanja, Bogu okrene legja i vrijegja ga najtežim grjesima. Čuvajte se od take sramotne nestalnosti, jer nas ista čini nedostojne milosti božje, sve nas više upliče u zamke gjavla i pripravlja nam propast. »Jao onima, koji izgube strpljivost, prave putove ostave i otigju na zle! Što će učiniti, kad Gospodin počne istraživati?« (Eccli. 2, 16—17). Sjetite se, da vi, kad god Boga teško vrijegjate, isto činite, što su židovi činili, kad su Barabu pretpostavili Isusu. Svaka napast, koja vas potiče na grijeh, nije drugo, nego na vas stavljeno pitanje: koga voliš, Isusa ili Barabu? Ako kolebate, onda dolazi gjavao i vaša zla pohota i nastoje vas, kao veliki svećenici narod židovski, nagovoriti, da napustite Isusa, a za Barabu se odlučite, t. j. od Boga otpadnete, a na grijeh pristanete. A ako onda u istinu na napast pristanete i griješite, to je isto, kao da Barabu izaberete, jer stvor, putenu nasladu, taštu slavu, prolazno dobro, Isusu Kristu, vašemu Bogu i Gospodinu pretpostavljate. Zar to ne će božanskoga Spasitelja najteže uvrijediti? O, kad god budete napastovani na zlo, mislite na židovski narod, koji je Isusa zabacio, a Barabu izabrao i odlučno recite: »Ne, o Isuse, ne ću Ti sramote nanositi i Barabi Te zapostaviti, ostat ću Ti vjeran i Ti imaš ostati moja baština u vremenitosti i vječnosti!«

Pilat se čudio, kad je čuo, da narod Barabu traži, toga on nije očekivao. Zato reče: »A što ću učiniti s Isusom, prozvanim Kristom?« Na to svi povikaše: »Raspni ga!« (Mat. 27, 22). Po treći put im Pilat reče: »A što je on zla učinio? Ja na njemu ne nalazim smrtne krivice, zato ću ga kazniti i otpustiti.« A oni vrlo vikali i tražili, da bude razapet, a vika njihova bijaše sve veća (Luk. 23, 23—23). Pilat si više nije znao pomoći. Toliko je još imao poštenja, da očito nevinoga

nije hotio na smrt predati, a ipak falila mu odvažnost, da svoj sudački ugled upotrijebi protiv zaslijepljenoga naroda i da Isusa oslobodi. Potražio je novi izlaz. Da burnost naroda utiša, izda zapovijed, da se Baraba pusti, a Isusa dade šibati. Šibati je dao Isusa, da ispuni rimski zakon, ako bi ipak do toga moralo doći, da ga na smrt osudi, jer rimski je zakon propisivao, da zločinac, koji bude na smrt osugjen, prije izvedbe osude mora biti bičevan. Ali glavna nakana Pilatova bijaše, da Isusa po bičevanju oslobodi. »Dadem li Isusa šibati,« mislio si on, »moguće će se bijes njegovih neprijatelja utišati, imat će sućut s njim i ne će više tražiti njegove smrti.«

Nedužan Isus bude dakle bičevan. Ljude, koje su bičevali, običavali su do gola svući i svezati ih na stup. Rimski bičevi bijahu šibe od brijesta, ili remeni, oko kojih bijaše žica upletena, koji se svršavali sa kvačicama, uslijed čega su bičevani bili okrutno izmrcvareni Zakon rimski dopuštao je samo 39 udaraca, ali se misli, da je kod Isusa prekoračen taj broj. Pilat je hotio, da Isus bude što okrutnije zlostavljen, samo da židovi s njim veće smilovanje imadu i puste ga. Vojnici sada odveli su Isusa u dvorište, uzeli mu njegovo odijelo, da je posve gol pred njima stajao i onda ga privezali na stup. Koliki sram za našega preljubaznoga Spasitelja! On najčistiji od ljudi, stoji gol izvrgnut izrugavanju divljih vojnika i gledanju naroda. To skranje poniženje trpi Isus, da zadovolji za sve nesramnosti, koje mi počinjamo — trpi ih, da mi uzmognemo jednoć čedni, stidljivi biti. Hoćeš li odgovarati njegovom pravednom očekivanju? Ili ćeš dopustiti, da na dan suda, gdje će sve tvoje sramote biti očitovane, budeš morao taku strašnu sramotu trpjeti, da ćeš povikati: »Vi bregovi padite na mene, vi gore pokrijte me!« Vojnici počeše sada Isusa nečovječnom okrutnosti bičevati. Do skora posta njegovo presveto tijelo puno modrica i rana, krv je tekla i naokolo tlo namočila, cijeli komadi mesa bili mu s tijela istrgnuti i tako bi izbijen, da je jedva čovjeku naličio. To grozno zlostavljanje vidio je prorok u duhu, kad reče: »Vidimo ga, ali tu nema prilike, ne težimo za njim, prezrenoga, najmanjeg megju ljudima, muža boli i slaboće« (Isai. 53, 2—4). Poslije toga strašnog zlostavljanja iznašli vojnici novo mučilo, koje je bilo porugljivo i bolno, oni na nj postaviše, jer se kraljevi za onda odijevali u

grimiz, crvenu kabanicu, na glavu mu pritisnuli krunu, što su je spleli iz oštrog, šiljatog trnja, a mjesto žezla stavili mu u ruku trsku. Iza toga pristupali jedan za drugim k njemu, koljena prigibali pred njim, pozdravljali ga porugljivo, govoreći: »Zdravo, kralju židovski!« Ćuskali ga takogjer, pljuvali u nj, uzimali trsku i udarali ga po glavi (Mat. 27, 30). Isus, koji je sve to zlostavljanje u šutnji bez najmanje tužbe snosio, slika je nebeske krotkosti i ustrpljivosti. O, kad mi njega, jedinorogjenoga od Oca, posve izbitoga i u krvi i sa trnovom krunom na glavi vidimo, zar mi možemo tražiti, da nas Bog uvijek na rukama nosi, te nas vodi u nebo putem posipanim ružama. Kad pogledamo njegovo izbijeno krvlju i pljuvačkom okaljano lice i opazimo, da od njega odsijeva sama blagost i krotkost, zar ne moramo pocrveniti, kad nas već nepromišljena riječ našega bližnjega rasrdi i da ne možemo ni najmanje uvrede podnijeti! Divlji, bez čuvstva vojnici dulje vremena s Isusom ruglo činili, napokon dogje Pilat i učini konac njihovoj okrutnosti. Pogled na Isusa gane ga; nadao se, da ga ni židovi ne će moći bez ganuća pogledati. On izagje, zapovjedivši vojnicima, da izvedu Isusa k velikim svećenicima i narodu i reče: »Eto vam ga izvodim, da vidite, da na njem ne nalazim krivice« (Iv. 19, 4). Isus izagje, vogjen vojnicima, okaljan krvlju, nakažen zlostavljanjem, lica blijeda, natečena, puna pljuvačke, krvi i rana, sa trnovom krunom na glavi, crvenom kabanicom na legjima, sa trskom u ruci. Pilat, hladni poganin, nije mogao potisnuti svoga ganuća, sa tronutim glasom reče: »Ecce homo.« »Kakav čovjek!« »Isus,« želi reći Pilat, »ipak je čovjek, pazite bar na njegovo čovječanstvo, koje u njemu trpi. Dosta je zlostavljan i bez toga ne će dugo živjeti, pustite ga, da umre!« »Ecce homo!« I mi svratimo pogled svoj na našega božanskoga Spasitelja i promatrajmo njegovu poniznost u tako dubokom poniženju, njegovu blagost kod tako nečovječnog zlostavljanja, njegovu ustrpljivost u tako velikim bolima, njegovu šutnju uz tolike klevete, njegovu ljubav usred najljućih neprijatelja njegovih. Pogledajmo ga i uvidimo, koliko ga stajalo naše spasenje; ne vrijegjajmo ga više sa grijehom, već ga ljubimo nad sve i u sve dane života mu služimo!

Pilat, koji je bio čvrsto uvjeren, da će bijedno stanje Isusovo židovima sućut uliti, i ovaj se puta prevario, njihovo tigarsko srce nije više bilo sposobno za ljudsko čuvstvo i sućut; puni bijesa vikahu: »Raspni ga, raspni!« (Iv. 19, 6). Ta nečovječna vika ozlovolji Pilata, pun zgražanja reče: »Uzmite ga i razapnite, ja na njemu ne nalazim krivice« (Iv. 19, 6). Ali židovi odgovoriše: »Mi imamo zakon i po tom zakonu mora umrijeti, jer se sam učinio sinom božjim« (Iv. 19, 7). Isus je, hotjeli su reći, hulitelj božji, jer se on, prem čovjek, izdavao za sina božjega, mora umrijeti, jer naš zakon za hulitelja Boga odregjuje kazan smrti. Kad je Pilat to čuo, prestraši se još više. Po poganskom praznovjerju, kojega se nijesu mogli lišiti ni ugledni Rimljani i Grci, živjeli su bogovi megju ljudima u spodobi ljudskoj i od tih su imali kćeri i sinove, koji se zvali polubogovi. »Je li Isus taki polubog,« mislio si Pilat, »a ja ga na smrt osudim, natovarit ću mržnju bogova na glavu svoju i čeka me njihova osveta.« Da tu važnu okolnost pobliže istraži povuče se opet s Isusom u sudnicu i reče mu: »Odakle si ti?« To je pitanje stavio, da dozna gdje i od koga izlazi Isus i nije li u istinu koji bog njegov otac ili koja božica njegova majka. Ali Isus mu nije odgovorio. Ta šutnja Isusova ne smije nas smesti, jer kako će on odgovarati na tako ludo pitanje, kojemu je razlog skrajnje praznovjerje? Oholi sudac je bio tom šutnjom vrlo uvrijegjen i reče: »Sa mnom ne ćeš da govoriš? Zar ne znaš, da imam moć razapeti te i pustiti te?« Isus odgovori: »Ne bi imao moći nad menom, da ti nije od ozgo dana, zato ima onaj, koji me tebi predao, veći grijeh« (Iv. 19, 8—11). »Ne ponosi se,« želi Isus reći, »svojom moći, jer je ti nemaš sam od sebe, već od Boga. Moja i mojega Oca volja jest, da umrem smrću na križu i samo radi toga možeš biti moj sudac i na smrt me osuditi. Ali ti nijesi bez grijeha, jer se ti svojom moći zlo služiš, ali židovi imadu veći grijeh, jer ti me samo iz slaboće, a oni iz zlobe na smrt predaju.« Te ozbiljne riječi učinile su duboki utisak na Pilata, od sada je još više mislio Isusa pustiti. S tom odlukom opet izagje k židovima. Ali oni, znajući, što on hoće, odmah bjesno vikahu: »Ako njega pustiš, nijesi prijatelj carev, jer svaki, tko sebe kraljem učini, neprijatelj je carev« (Iv. 19, 12). Tim su htjeli reći, da će ga, ako Isusa pusti, tužiti caru, a onda će vidjeti, što ga čeka. Taka prijetnja slomi slaboga Pilata, komu je sklonost careva nad sve bila, i koji je već drktao kod po-

misli, da izgubi službu i čast, od sada više nije toliko nastojao Isusa osloboditi. On sjedne na sudačku stolicu i dade izvesti Isusa. Bijaše po prilici šesta ura, t. j. početak šeste ure ili po našem poslije 12 sati o podne i to pripravni dan na subotu, naš veliki petak. Pilat reče sa stolice: »Evo vaš kralj!« A oni vikahu: »Na stran s njim!« Pilat reče: »Zar da vašega kralja razapnem?« Oni vikahu: »Mi nemamo kralja, već samo cara« (Iv. 19, 15). Buka posta sve veća, Pilat podlegne napokon sili židova i izreče najnepravedniju osudu, što ju ikad koji sudac izrekao, osudi Isusa, božansku nevinost, na smrt. Ali u čas, u kojem želi Isusa na smrt osuditi, javno još svjedoči njegovu nevinost. On uze vode, opra svoje ruke pred narodom i reče: »Nevin sam u krvi toga pravednika, vidite!« Onda povikaše židovi u slijepom bijesu: »Njegova krv na nas i na našu djecu!« (Mat. 27, 24—25). Tim strašnim riječima prkose pravdi neba i izazivlju osvetu božju. Isus je na smrt osugjen, još samo kratak čas i na križu će svoj život žrtvovati. O, bacimo se pred njega, zahvalimo mu za njegovu preveliku ljubav, kojom se na smrt dao, da nam život spasi i kličimo, ali u drugom smislu, nego li židovi: »Isuse, tvoja krv neka dogje na nas, da nas opere od ljage grijeha naših, da nas očisti i posveti, da nam milost i milosrgje kod našega nebeskoga Oca isposluje!

II.

Kalvarija, na kojoj je Isus žrtvu svoje ljubavi izvršio, leži sjevero-zapadno od Jeruzalema, te po pravu nije brijeg, već samo vrhunac pećine i zove se Golgota, t. j. kosturnica, od kostiju smaknutih tako prozvana. Put, što ga Isus od sudnice Pilata do mjesta, gdje je bio razapet, učiniti morao, bio je po prilici 1220 koraka, te je poznat po cijelom svijetu pod imenom križnoga puta. Milijuni putnika su već taj put ovlažili suzama najdubljega ganuća, te Onomu, koji je tim putem boli u preveliko mjeri svoje ljubavi išao, srce puno vjere i pokore, puno zahvalnosti i ljubavi za žrtvu prinijeli.

Pošto je Pilat smrtnu osudu nad božanskim Spasiteljem izrekao, uzeli mu vojnici kabanicu, kojom su mu se narugali, i obukli mu opet njegovo odijelo (Mat. 27, 31). Na to dovukli križ, na kojemu je Isus umrijeti morao i stavili mu na legja

Taj križ je bio, kako neki duhovni učitelji kažu, iz jednostavnoga neizdjelanoga drva složen, njegova okomita greda po sv. Bonaventuri iznosila 15, a poprečna 8 stopa. Sigurno teški teret za oslabljenoga Spasitelja! Ipak uze on taj teški teret pun spremnosti na sebe, u njemu je vidio orugje, na kojem će ljude, koje je toliko ljubio, spasiti. Sv. Bernard kaže: »Isus ne čeka, dok će mu vojnici staviti križ na legja, on ga sam prihvaća, grli ga sa iskrenom željom i stavlja ga na ranjava svoja legja. Dogji, kliče, dogji ti ljubazni križu! Već 33 godina za tobom čeznem, tražim te svuda, grlim Te i pritišćem na svoje srce, ti imadeš biti oltar, na kojemu ću ja moj život žrtvovati za spasenje mojih ovčica.« Zajedno s Isusom vodili su dva razbojnika, da budu ubijeni (Luk. 23, 32). Tako poče taj križni put uz veliku množinu naroda. Koliko poniženje, koliku sramotu trpi božanski Spasitelj na tomu putu! On Sin božji ide opterećen prokletstvom drva u društvu dviju razbojnika! Zar se može zamisliti veće poniženje? A ti kršćanine želiš samo sa uglednim, bogatim osobama družiti, te tvoga siromašnoga brata jedva udostojiš pogledom i držiš za sramotu s njim prijazno govoriti ili mu kaku uslugu ljubavi iskazati? A ipak želiš biti kršćanin, nasljednik Isusa? Kad je božanski Spasitelj jedan dio puta križ nosio, obuze ga taka slaboća, da ga nije mogao dalje nositi, drktao je, kolebao je, koljena mu klecala i kao od nemoći obuzet pade na zemlju. Vojnici su uvidjeli, da on sa teškim teretom ne će doći do Golgote. I prisilili nekoga Simona od Cirene, koji je dolazio sa dvora i mirno prolazio, da mu ponese križ, bio je on otac Alexandra Rufa (Mark. 15, 21). Taj Simon bijaše stranac, baš je dolazio s posla i hotio je kući poći, ne htijući prisustvovati okrutnom prizoru. U početku se ustručavao, da božanskom Spasitelju križ nosi, činilo mu se to djelo nečasno i neshodno. Ali su ga vojnici prisilili i badava se on protivio. Ali što je u prvi čas prisiljeno činio, odmah je svojevoljno poslije radio, jer pogled na trpećega Spasitelja ganuo ga, a milost božja prosvijetljela srce njegovo, da ga upoznao kao Mesiju. Smatrao se s toga sretnim, da smije križ Isusu ponesti. Čudo je pravo, da se nijedan od prijatelja i učenika Isusovih nije našao, koji bi mu tu službu ljubavi izkazao i križ ponio. Tako je još i danas. Mnogi kršćani uvjeravaju, da Isusa ljube, da su njegovi učenici i sljedbenici. A kako se vladaju,

moraju li s Isusom križ nositi? O, tomu ne će ništa da znadu, pak moraju li što trpjeti, budu posve malodušni i zdvojni, glasno se tuže i ljubav njihova k Isusu posve zamrzne. Kad je sv. Klara bila jednoga dana zamišljena u promatranje gorke muke Isusove, ukaza joj se neki mladić s križem na legjima i reče joj: »Moja kćeri Klaro, ja sam tražio mjesto, kamo bi križ postavio i eto tvoje srce sam našao, tu ću ga zasaditi. Taj križ moraš neprestano nositi, na tom križu moraš umrijeti, hoćeš li biti moja kći i baštinica.« S veseljem uze svetica križ iz legja Gospodinovih i od sada ništa više nije vidjela nego križ Kristov. Ili jela ili pila, molila ili razmatrala, ćutila se križem opterećena, a velike su bile muke duše i tijela, koje je imala snositi do svoje smrti. Ona je ali snosila križ ustrpljivo i smatrala se presretna, da smije Isusa pratiti na križnom putu. A za to je bila i udostojana postati dionica slave Isusove u nebu. I mi uzmimo rado križ Isusov na sebe, da ga uzmognemo onda kao pravi učenici njegovi slijediti u vječnu slavu. »Tko hoće mene slijediti,« govori On sam, »neka zataji samoga sebe, uzme križ svoj na se i slijedi mene« (Mat. 16, 24).

Megju mnoštvom naroda, koje je pratilo Isusa na križnom putu, bilo je i više žena, koje su s njim sućut imale i plakale nad njim. Isus se k njima obratio i rekao im: »Vi kćeri jeruzalemske ne plačite nad menom, nego nad sobom samim i nad djecom svojom. Jer eto doći će dani, u koje će se reći: Blago neplodnima i tjelesima, koja nijesu rodila i prsima, koja nijesu dojila. Jer će početi govoriti bregovima: Padnite na nas i brdinama: Pokrijte nas. Jer ako se to radi sa zelenim drvom, što će se dogoditi suhom« (Luk. 23, 28—31). Kad ovdje Spasitelj ženama govori: »Ne plačite nad menom«, ne brani im, da plaču nad njegovom mukom, jer to je pravo — on kori samo na njima, što one njegovu muku samo iz naravske mekoće srca oplakuju, a da se ne sjećaju svojih grijeha, koji su ipak uzrok njegove muke. Ujedno im spominje strašne kazne, koje će stići Jeruzalem i njegove stanovnike radi njihovog Bogoubijstva i njihove okorjelosti. »Te kazne,« kaže on, »bit će tako strašne, da će blaženima scijeniti majke bez djece, da će se sakrivati u pećine bregova i vrhunaca i željeti si naglu smrt! Ujedno sjeća na strogost suda i kazne, koju ima neskrušeni grješnik očekivati u vječnosti. »Kad mene,« želi reći, »zeleno i plodno

drvo, božja pravda radi tugjih grijeha tako teško kazni, kako će tek biti okorjelim grješnicima, tomu suhomu drvu? Uzmimo si k srcu ozbiljne riječi našega božanskog Spasitelja i sa strahom i trepetom radimo oko našeg spasenja; jer je strašno kao neskrušeni grješnik pasti u ruke božanskoga Suca.

Uz velike boli i posve oslabljen došao je napokon naš ljubazni Spasitelj na Golgotu i na mjesto, gdje je imao biti razapet. Vojnici mu dali piti vino pomješano sa žući, a kad je okusio, nije hotio piti (Mat. 27, 34). Ovo kao ocat kiselo i sa gorkom mirhom pomješano vino običavalo se osugjenicima prije smaknuća dati, da im se ublaži bol, jer je ono otupilo osjećanje i proizvelo neko ludilo. Ali Isus nije pio od toga vina, jer On nije hotio svojih boli ublažiti, već potpunom samosvijesti umrijeti.

Sada su Isusu oteli njegovo odijelo, gol mora da na križu umre. Svlaćenje odijela bijaše vrlo bolno za nj; jer se lako može misliti, da su mu kod svlaćenja odijela, koje se prilijepilo na ranjeno tijelo, rane na novo otvorili i cijele komade kože i mesa otrgli. A koliko bijaše za nj tek osramoćenje, da je on morao na javnom mjestu pred brojnim narodom posve gol stajati, dok su mu se njegovi neprijatelji rugali! A sve to je trpio Isus sa savršenom ustrpljivosti i prikazao Ocu nebeskomu kao zadovoljštinu za grijehe putenosti, kojima ga ljudi prečesto vrijegjaju.

Sada počinje najstrašnija muka Isusova: r a s p e ć e. Križ bude podignut i u zemlju učvršćen. Križ je imao u sredinu okomite grede, stalak, na koji je morao naš božanski Spasitelj sjesti, da neku ravnotežu tijela pribavi. Na to su ga užetima na križ privezali, da se tijelo, ruke i noge u pravom položaju uzdrže. Eto to je smrtna postelja našega ljubeznoga Spasitelja! Tvrd bijaše njegov ležaj, kad je došao kao siromašno djetešce na svijet, jer jaslice bijahu njegova koljevka, a malo slame i sijena njegov ležaj. Tvrd bijaše njegov ležaj, dok je ovdje živio, jer dok lisice imadu svoje špilje a ptice svoja gnijezda, Sin čovječji nije imao mjesta, kamo da sklone glavu svoju. A kako tvrda bijaše tek njegova smrtna postelja! On sjedi na stalku križa užem privezan za gredu! A mi da imademo težnju za mekoputnim životom, te se neustrpljivo tužimo, snagje li nas kaka mala neugodnost? O ne, mi ćemo naše tijelo s nje-

govim nasladama križati i sve teškoće Bogu prikazati, da budemo dostojni učenici našega razapetoga Spasitelja. Sada prihvate krvopije čekić i čavle. Čavli su debeli i bridasti, slični zubima naših brana. Jedan taki čavao pribiše iznajprije u desnu ruku i pričvrstiše je na križ; onda drugi kroz lijevu, a treći napokon u noge poprijeko jednu na drugu složene. Tko bi opisao bol, što ju naš Spasitelj podnio kod toga groznoga razapeća? Da nam tko ruku ili nogu samo iglom probode, kako bi od boli vikali — a što je tek Isus ćutio, kad su mu noge i ruke tako jakim čavlima probušili. Ali još više! Kad je jedna ruka bila učvršćena, to se živci iste stisli tako, da druga ruka, kad su je htjeli pribiti, nije dosizala više do odregjenoga mjesta čavla, isto je bilo i s nogama. Krvopije su morali, da i drugu ruku i noge na odregjeno mjesto pričvrstiti uzmognu, njegovo tijelo takovom silom izpružiti i nategnuti, da su zglobovi popucali a članci se izčasili. Na to sjeća kraljevski prorok, kad o osobi Spasitelja govori: Moje ruke i noge su probili i sve moje kosti prebrojili« (ps. 21, 17—18). Kod tako silnoga natezanja sve su kosti na tijelu Isusovu tako izskočile, da se moglo iste prebrojiti. Tako visi Isus na križu, lebdeći megju nebom i zemljom, u sredini dvojice zajedno s njim razapetih razbojnika, muž rugla i boli!

Po rimskom zakonu morao se uzrok, s kojega je koji zločinac na smrt osugjen bio, na pločicu upisati, te se ista nad glavu razapetoga staviti. Pilat dakle napisa za razapetoga Spasitelja napis: »Isus Nazarenac, kralj židovski.« Napis taj bijaše u tri jezika, u latinskom, židovskom i grčkom napisan, da ga svaki čitati može. Židovski govorili su židovi u Palestini, grčki izvan Palestine živući židovi, latinski napokon nad židovima vladajući Rimljani. Veliki svećenici s tim napisom nijesu bili zadovoljni, jer nije sadržavao zločina, radi kojega je Isus na smrt osugjen. Oni rekoše Pilatu: »Ne piši: kralj židovski, nego, da je on rekao: »Ja sam kralj židovski.« Htjeli su da se napis promijeni, i tako uvjere ljude, da je Isus pravom na smrt osugjen, jer se lažno izdavao za kralja židovskoga. Ali Pilat im suhim riječima odgovorio: »Što pisah, pisah« (Iv. 19, 19—22). Taj napis: »Isus Nazarenski, kralj židovski«, pun je značenja i sadržaje ako ne po namisli Pilata i židova, a to po namisli nebeskoga Oca uzrok Isusove smrti na križu. Prva riječ toga napisa je: Isus, koja znači Spasitelj, Otkupitelj, Posvetitelj. To je bio prvi razlog, zašto je Isus razapet, jer po odluci božjoj nije mogao inače postati naš Spasitelj i Posvetitelj, — spasiti nas od grijeha i vječnoga prokletstva, te nebo nam otvoriti, nego svojom smrti na križu, jer, kako apostol kaže, »bez prolijevanja krvi nema oproštenja grijeha, a po tom ni spasenja« (Hebr. 9, 22). Druga riječ glasi: »Nazarenski«, koja megju ostalom znači: svetac. Tim je izražen drugi razlog smrti Isusove. Isus je morao, da uzmogne djelo našega spasenja izvršiti, biti prost od svakoga grijeha i savršen i svet; jer kaže apostol, »pristojalo se, da mi imademo takovog velikog svećenika, koji bude svet, bez krivnje, neokaljan, odlučen od grješnika i viši od neba« (Hebr. 7, 26). Treća riječ napisa jest: »kralj«. Tim je izražen treći razlog smrti Isusove, jer da novo kraljevstvo milosti, u kojem Krist uvijek kao kralj vlada, utemelji, morao je umrijeti, jer bez njegove žrtve smrti ostao bi ljudima izvor božanske milosti za uvijek zatvoren. Četvrta napokon riječ jest: židova; eto to je napokon i četvrti razlog smrti Isusove na križu, jer ako ga židovi i nijesu htjeli priznati svojim kraljem, to se ipak nije odrekao svoga prava, kako je volja njegovog Oca bila, da vlada Sionom (ps. 2, 6) i nad svim narodima zemlje. Tri jezika, u koja je Pilat sastavio natpis križa, i koji su onda bili poznati u svijetu, znače, da se svi narodi zemlje Isusu kao svomu Gospodaru i Bogu, kao svom Kralju i Spasitelju klanjaju i svi jezici priznadu, da je On u slavi Oca (Filiplj. 2, 11).

Pošto su dakle vojnici Isusa razapeli, uzeše njegovo odijelo i načiniše četiri dijela od njega, za svakoga vojnika po jedan dio i kabanicu, a kabanica ne bijaše šivena, nego satkana sva s vrha do dna. Onda rekoše megjusobno: Ne derimo je, već kocku za nju bacajmo, komu će dopasti.« To dijeljenje odijela i kockanje kabanice radi toga je čudesno, jer se tim ispunilo proročanstvo kraljevskog proroka: Razdijeliše moje odijelo megju sebe i za kabanicu moju bacaše kocku (Iv. 19, 23— ps. 21, 19). Četiri dijela, što su ih vojnici načinili od od odjeće Isusove prema opažanju sv. otaca slika su četiriju strana svijeta, u koje se raširila kršćanska crkva; a kabanica, koja je ostala nerazdijeljena, znači, da su svi članovi crkve po vjeri i ljubavi megju sobom združeni i sačinjavaju jednu općinu.

Eto, to je u kratko povijest izvoda i raspeća Isusova. Skupimo se u duhu pod sv. križ, pogledajmo na našega predobroga Spasitelja i divimo se velikoj žrtvi ljubavi, što ju za nas prikazao. On je jedinorogjeni Sin božji i visi poput najvećega zločinca usred dviju razbojnika na križu, visi na križu i trpi boli, kojih ne može razum shvatiti, niti jezik izreći, on visi na križu, te tu sramotu i tu muku uzima svojevoljno na sebe, jedino u nakani, da nas grješnike spasi od vječne propasti, da nas s Bogom izmiri i blažene učini. Zar to nije neshvatljiva ljubav? Zar sv. Laurencij Justinijan nema pravo, kad on, gledeći na Isusa, Razapetoga, od udivljenja gotovo izvan sebe bio i povikao: »Vidjeli smo, da je mudrost od prevelike ljubavi poludila,« ili sv. Marija Magdalena de Pazzis, kad je kazala u jednom uznešenju: »Isuse, ti si lugjak od ljubavi, dà, ja kažem i uvijek ću reći: Ti si lugjak od ljubavi!« O, uzmimo si k srcu tu ljubav našega Razapetoga Spasitelja i darujmo mu, kad mu ne možemo njegovo djelo ljubavi naplatiti, bar naše cijelo srce, našu nerazdijeljenu ljubav. Dà, Isuse, razapeta ljubavi, Tebi živimo, želimo živjeti, samo da Tebe ljubimo, mi želimo u vijeke živjeti, da Tebe u vijeke ljubimo!

A m e n.

LIII. Propovijed.

Dvadeset i osma nedjelja po Duhovima.

Četvrti članak vjere.

„Mučen pod Poncijem Pilatom, razapet, umro i pokopan."

»Onda će se ukazati znak Sina čovječjega na nebu, onda će zajaukati sva plemena zemlje i vidjet će Sina čovječjega, gdje dolazi na oblacima neba sa velikom silom i slavom« (Mat. 24, 30).

Alvarez Bassano, glasoviti admiral, dobio nalog od Filipa II., kralja spanjolskoga, da onu strašnu mornaricu, koja je poslije tako žalosno propala, naoruža proti Engleskoj. Lagje, koje su bile sagragjene za to veliko poduzeće, bile su vrlo brojne, a inače zaira za hranu i rat znatna, nije se dakle sprema mornarice mogla tako brzo obaviti, kako je to kralj mislio. Srdit radi toga pozva admirala k sebi i strogo mu reče: »Vi nezahvalno odgovarate na dobrohotnost, koju sam vam hotio iskazati.« Ništa više nije dodao. Što se dogodilo? Alvarez Bassano izagje iz kraljevske sobe sa zažarenim licem, pogje kući, legne si u krevet i za malo dana umre.

Vjerovat ćete mi, kad vam rečem, da je srdžba Isusa Krista, kralja neba i zemlje, daleko strašnija, nego li smrtnoga kralja. Tko bi opisao strah grješnika na dan suda, kad će Gospodin srdžbu svoju na njih izliti. Današnje nam evangjelje kaže: »Znak Sina čovječjega će se ukazati na nebu, onda će sva plemena zemlje proplakati.« Kad grješnici znak Sina čovječjega, naime sjajni križ na nebu opaze, od straha će jaukati, jer im savjest kaže, da oni kao neprijatelji križa ne mogu ništa dobra, već zlo očekivati. Njihov strah bit će još veći, kad odmah iza toga opaze samoga božanskoga Suca, gdje sjedi na svijetlom oblaku, opkoljenog od bezbrojne čete angjela sa božanskom moći. Drktat će, a njihov strah i sram bit

će tako velik, da će bregovima vikati: »Padite na nas,« a gorama: »pokrijte nas« (Luk. 23, 30).

Toga se sjećajmo, pak naša ozbiljna briga neka bude, uvijek tako živjeti, da dolazak božanskog Suca ne ćemo morati sa strahom i trepetom očekivati, nego s utjehom i veseljem. Danas smo na koncu crkvene godine. Ako nijesmo ove crkvene godine tako sproveli kako bi se dolikovalo, to se moramo bar poslužiti s novo nastajućom na svoje spasenje i činimo pokoru za naše grijehe. Sada je još za nas vrijeme milosti. Isus nam je milosrdan i oprašta nam naše grijehe samo ako gorljivo vršimo djelo obraćenja. Grješnike spasiti i blaženim učiniti, to je baš uzrok, zašto je u svijet došao i poslije mnogih nevolja i muka na križu umro. Što je do svoga raspeća trpio razmotrili smo, a sada još svratimo pozornost na konac njegovih muka:

1. Kako je na križu trpio i umro.
2. Kako je s križa uzet i u grob položen.

I.

Isus visi na križu, sa krvlju poškropljena kruna na glavi, lice blijedo, otečeno, nakaženo od pljuvačke, praha, rana i krvi; ruke i noge čavlima probodene i na gredu križa učvršćene, članci potrgani, cijelo tijelo puno brazda i krvi. Neizrecive su njegove boli. Krvnici sjede i leže pod križem i čuvaju ga; veliko mnoštvo naroda nalazi se na Kalvariji i glegje.

Je li koji zločinac na koncu, to se s njim postupa čovječji, prijazno s njim govore, izkazuju mu mnogu službu ljubavi, i nastoje mu zadnje časove njegovog života koliko moguće olakotiti. Postupaju li tako s Isusom? O ne; njegovi neprijatelji još nijesu utišali svoje žegje za osvetom, oni proti njemu pokazuju još svoju staru mržnju, i ne daju da mirno umre. Kad ga ne mogu više djelotvorno zlostavljati rugaju mu se i psuju ga. »Koji su mimo prolazili«, veli evangjelista, »psovali ga i mahali svojim glavama i govorili: Ej ti, koji hram božji razaraš, pak ga opet u tri dana podižeš, pomozi si sam; ako si Sin božji sigji s križa. Jednako mu se rugali veliki svećenici sa književnicima i starješinama i govorahu: Drugima je pomogao, sebi sam ne može pomoći. Je li kralj izrajelski, neka sigje s križa i mi ćemo u nj vjerovati. U Boga se uzdao, neka ga on sada spasi, imade li dopadnost u njemu, jer je rekao: Ja sam Sin božji!« (Mat. 27, 39—43). Ah, što je uz to ruganje i psovanje ćutilo presveto Srce Isusovo! Pomislite si, da ležite tu u velikim bolima, a nitko nema sućuti s vama, svi vam se samo rugaju, kako će vam, kod srca biti? Zar vas to neljubazno vladanje ne će više boljeti, nego li sve vaše muke? Otac Tobija uvijek je snosio ustrpljivo svoju sljepoću, a kad mu žena gorko predbacivala i psovku izrekla: »Očito je tvoje ufanje tašto, i što koristi tvoje dijeljenje milostinje sada se vidi« (Tob. 2, 22) to je onda bilo dobrom čovjeku odviše i on poče uzdisati, te uz suze moliti, da ga Gospodin u miru s ovoga svijeta odazove, jer »umrijeti mi je bolje«, reče »nego li živjeti« (3, 6). A kakovi su to ljudi morali biti, koji Isusa, koji im nije nikad nikake žalosti zadao, već im same dokaze svoje ljubavi izkazivao, još na križu vrijegjaju? U istinu, ako promislimo tu duboku zaslijepljenost ljudi, onda se više ne trebamo čuditi, da je nešto tako izvanrednoga kao utjelovljenje, muka i smrt Sina božjega nužna bila, da njihov grijeh uništi i djelo spasenja izvede. B. s., nikad se ne rugajte nesretnomu, makar bio i opak čovjek, nesretnomu se rugati nije čovječja, već gjavolska opačina. Imajte sućut s nevoljnima, tješite ih, i nastojte im bol po mogućnosti ublažiti. To traži naravski, a još više kršćanski zakon. A nagjete li u vrijeme nevolje samo hladna srca, nikake sućuti, nikake utjehe, sjetite se svoga razapetoga Spasitelja, te se ustrpljivo predajte u volju božju. I Isus je eto uzdržao savršenu ustrpljivost uz strašno psovanje od njegovih neprijatelja pak mjesto da ih s križa prokune, otvara on svoja usta, da za njih moli, te ih preporuči u milosrgje svoga nebeskoga Oca. »Oče«, veli, »oprosti im, jer oni ne znadu, što čine« (Luk. 23, 24). Kakova čudesna u istinu božanska ljubav! Kako krasno učvršćuje naš ljubezni Spasitelj svojim primjerom zapovijed, koju nam dao: »Ljubite neprijatelje svoje, činite dobro onima, koji vas mrze. Blagosivljajte one, koji vas proklinju, molite za one, koji vas klevećui« (Luk. 16, 27—28). Njegove ruke i noge su na križ pričvršćene, ne može ih više rabiti da dobro čini, ali još je slobodno njegovo srce, a to bukti od ljubavi i smilovanja, slobodna su njegova usta i ta otvara da moli za svoje ubojice.

Ispričava njihov strašni zločin i pripisuje ga njihovom neznanju, što je većim dijelom njihova zloba učinila, da svoga Oca u nebu tim laglje sklone, da im milost udijeli. »Oče oprosti im, jer ne znadu što čine!« Zar da mi, kad tu molitvu Isusovu čujemo, još mržnju gojimo proti našim neprijateljima i uvrijediteljima? Zar će nam teško biti od srca oprostiti uvrede, što nam ih nanose, iskreno ih ljubiti, te im zlo dobrim vratiti? O, da mi našemu božanskomu Spasitelju te žrtve ne doprinesemo, onda ne bi bili vrijedni njegove ljubavi, a niti ne bi bili dionici plodova njegovog spasenja i ostali bi u grijehu, jer On sam kaže: »Ako vi ljudima ne oprostite, to ni Otac vaš nebeski ne će vama oprostiti vaših grijeha« (Mat. 6, 15).

Megju onima, koji su mu se rugali nalazio se pače jedan od razbojnika s njim razapeti. »Ako si Ti«, reče on Isusu, »Krist, pomozi sebi i nama« (Luk. 23, 39). Taj okorjeli zločinac zlorabi još zadnji čas i propada u vječnu propast. Posve se drugačije vlada njegov drug. Nebeski mir, kojim je Isus trpio, srdačna molitva, što ju obavio za svoje psovače i raspinjače i milost, koja mu od ozgo doticala, učini veliki utisak na nj i sklone njegovo srce na pokajanje i pokoru. Ukori onoga psovača i reče mu: »Zar se i ti ne bojiš Boga, što istu kaznu trpiš? Mi doduše pravom, mi primamo, što su naša djela zaslužila, a ovaj nije ništa zla učinio«. Na to se pun pouzdanja, pun počitanja i skrušenosti obratio k Isusu i rekao: »Gospodine sjeti se mene, kad ugješ u kraljevstvo svoje!«. A Isus, koji je vidio njegovo skrušenje i duh pokornički, reče pun smilovanja: »U istinu kažem ti, danas bit ćeš samnom u raju« (Luk. 23, 40—43). Taj grješnik je dakle još u zadnji čas svoga života izvanrednom milosti božjom dobio oproštenje svojih zločina i umro dobrom smrti. Bijaše baš posebna volja božja, da su s Isusom dva grješnika razapeta, jer tu vidimo tri razne vrsti smrti: smrt u nevinosti, smrt u skrušenosti i smrt u grijehu. Smrću nevinosti mi više ne možemo umrijeti, jer smo mi svi grješnici, smrću grijeha sigurno ne želimo umrijeti jer je ta po riječima pisma vrlo zla; ne preostaje nam dakle drugo, već da radi grijeha naših pokoru činimo, da možemo umrijeti smrću pokore. Ali ne odgagjajmo pokore i ne tješimo se s mišlju, da ćemo se i mi kao razapeti razbojnik moći još zadnji čas obratiti i život naći. Da je taj sretni razbojnik još

oproštenje postigao, ne smije se smatrati za pravilo, već za iznimku. Ako se ovaj život prispodobi sa tijekom sunca, onda je smrt zalaz sunca. Moguće je, ali je rijetko da sunce lijepo zalazi, je li cijeli dan bilo oblacima prikriveno. Tako je do duše moguće, ali je vrlo rijetko, da se čovjek na smrti popravi, je li cijeli svoj život sproveo u opačini. Može se bez pretjerivanja reći, da megju desetoricom, koji odgagjaju svoje obraćenje na budućnost, ili pače na smrtni krevet, nijedan se ne spasi. »Jedan je«, veli sv. Augustin, »koje je još na samrti milost našao, da ti ne zdvojiš, ali samo jedan, da ne budeš preuzetan«. Hoćete li dakle osigurati svoje spasenje, ne oklijevajte s obraćenjem ni jedan čas, sada vam Bog još daje vrijeme i milost, hoće li vam još poslije dati, vrlo je nesigurno.

Uz križ Isusov stajahu njegova majka i sestra (rogjakinja) njegove majke, Marija, majka Kleofe i Marija Magdalena. Kad je Isus svoju majku i učenika, kojega ljubljaše vidio, reče svojoj majci: »Ženo, eto ti sina! A na to reče učeniku: »Eto tvoje majke! I od toga časa uze je učenik k sebi« (Iv. 19, 25—27). Tu vidimo, kako je Isus nježno ljubio majku svoju i kako se stara za njezino dobro. »Majko moja«, želi reći, »nijesam na te zaboravio, još na križu sjećam se dužnosti, što ih prema tebi imam. Jer sada iz svijeta odlazim, predajem te momu predragom učeniku, da ti on zastupa mjesto sina, štiti te i za tvoje potrebe te stara«. On naziva Mariju: »Ženo«, ne majko, jedno, da je tim prenježnim imenom odviše ne razžalosti, drugo, da pokaže da nije vezan na meso i krv i da mu je volja njegovog nebeskog Oca nad sve. Uzrok zašto je Isus svoju majku Ivanu povjerio, bijaše osobito njegova djevičanska čistoća, jer se pristojalo, da svoju djevičansku Majku preda djevičanskomu učeniku, da nam dade znati, kako je dragocjeno u očima njegovim djevičanstvo tijela i duše. Ivan se smatrao presretnim, da može biti sin takove majke i od toga časa uze Mariju k sebi i starao se za nju kao za vlastitu majku. Sveti oci napose sv. Augustin opažaju, da je Isus u osobi Ivanovoj svim vjernicima Mariju za majku dao, kao da je hotio svakomu pojedincu reći: »Eto ti majke! Štuj i ljubi ju, imaj pouzdanje k njoj, slijedi ju i tako živi da budeš vrijedan biti dijete predobre majke!« Kolika sreća bogoljubni slušatelji! Marija je naša majka, moćna, ljubezna, milosrdna majka, koja nam hoće

i može u svim potrebama pomoći. O, imajmo do nje veliko pouzdanje, svaki dan ju štujmo, u raznim potrebama duše i tijela k njoj se utičimo i uvijek činimo kao dobra njezina djeca ono, što joj se svigja. Sigurno ćemo njezinu zaštitu i pomoć iskusiti u životu i smrti.

Od 6. ure do 9., t. j. od po prilici 12 o podne do 3 poslije podne, dok je Isus na križu visio nastade tama nad cijelom zemljom (Mat. 27, 45). To nije bila naravska pomrčina sunca, kako se običaje dogoditi, kad mjesec dogje megju sunce i zemlju te ga tako prikrije, da ono svojim svijetlom ništa ili samo djelomice zemlju rasvijetljuje. Naravska pomrčina sunca onda nije bila moguća radi punoga mjeseca; bijaše dakle ona tama, koja je jasni dan u tamnu noć obratila, čudesno potamnjenje sunca, koje je moralo svoje zrake uvući, kad je Isus, svijetlo svijeta bio na putu da na križu utrne. To čudo se spominje ne samo od evangjelista nego i drugih pisaca. Tako pripovijeda Flegon neki oslobogjenik cara Hadrijana, da je četvrte godine 102. olimpijade, koja je baš godina smrti Isusove, bila pomrčina sunca, najveća, što se ikada vidjela jer se o podne vidjele zvijezde na nebu. Poznate su takogjer riječi, što ih Dionizije Areopagita kod one strašne pomrčine kazao: »Ili trpi božanstvo ili ima sućut s onim koji trpi«. Za te strašne pomrčine trpio je Isus neizrecive boli ne samo na tijelu već i na duši; On se vidio ostavljen od ljudi, kao i od svoga nebeskoga Oca i lišen svake utjehe. Ali kao što je njegova muka, tako je i ta njegova zapuštenost bila posve svojevoljna; hotio je biti lišen svake božanske utjehe, da za nas može još više trpjeti, te nam pribaviti prebogato spasenje. To potpuno lišenje svake božanske utjehe u njegovoj neizrecivoj boli prouzročilo je našem predobrom Spasitelju bolni uzklik: »Eli, eli, lamma sabacthani« (Mat. 27, 46). Taj usklik Isusov nije neustrpljiva tužba, još manje očitovanje malodušnosti i nepouzdanja, već on samo izražava prekomjernost boli, što ju Isus imao na križu podnositi radi lišenja svake božanske utjehe. Baš to lišenje božanske utjehe, ta unutarnja zapuštenost bijaše, što je učinilo Isusu smrt tako gorkom i mučnom, da se smrt svih mučenika s istom ni prispodobiti ne može. Ako i jesu sveti mučenici često najgroznije muke podnosili, to su im iste bile utjehama mnogo ublažene, koje im Bog u srce ulijevao.

Često se pače dogodilo, da oni radi nebeskih utjeha, svojih muka ni osjećali nijesu, čega radi su se pod rukama svojih mučitelja radovali, kao sv. Lovro, koji se na ražarenom roštelju šalio. O, zahvalimo se našemu ljubaznomu Spasitelju za tu zapuštenost, koju je On, da nama u čas muke i smrti milost božanske utjehe zasluži, svojevoljno na se uzeo i svaki dan ga molimo, da nas jednoć, kad ćemo zadnju borbu biti, ne ostavi. Isus je riječi: »Bože moj, Bože moj« izgovorio u običnom zemaljskom jeziku. Neki, koji su uz križ stajali, iskrivili su riječi: Eli, Eli i tumačili ih tako, kao da je Isus Iliju u pomoć zvao, koji ima doći u vrijeme Mesije. Rugali mu se s toga i govorili: »Vidjet ćemo, hoće li Ilija doći, da ga spasi« (Mat. 27, 49). Tako su ti ljudi bez čuvstva nastojali Isusov povik žalosti, koji je pokazivao najveću bol duše, i koji je potresti morao svakoga dobroga čovjeka, učiniti smiješnim. O, Isuse, kakovi su to ljudi bili, što su Te razapeli!

Isus nije imao od prošle noći nijedan čas mira, njegova krv bila do malo kapi sva istočena, gotovo tri ure visio uz neizrecive boli na križu, a od zadnje večere nije okusio ni kaplje vode, koje čudo, da se njegova sila osušila kao crijep, a jezik mu se prilijepio za grlo« (ps. 21, 16), te je trpio gorući žegju. S toga reče: »Žegjam« (Iv. 19, 18). Stajaše ondje posuda puna octa. I oni napunili spužvu octom, nataknuli je na trsku i prinijeli k njegovim ustima (Iv. 29, 19). Kukavna okrjepa za razapetoga Spasitelja, niti napitka svježe vode nijesu mu priuštili! Megjutim se u tom ispunilo proročanstvo: »U mojoj žegji napajaju me octom« (ps. 68, 22). Ako ti kršćanine na bolesničkom krevetu ili u drugoj zgodi mnogo teškoća snosiš, i ako te ne dvore, kako bi bilo željeti, nemoj biti s toga neustrpljiv i ne tuži se glasno; misli na svoga razapetoga Spasitelja, koga su u njegovoj gorućoj žegji octom napajali i budi sretan, da mu u čemu sličan biti možeš.

Pošto je Isus uzeo ocat, reče: »Svršeno je!« (Iv. 19, 30). Važna i razmišljanja vrijedna riječ! U kratko, prije nego li je Isus predao duh, predstavio si sve muke svoga trideset i tri godišnjega života, sve muke i teškoće, sve pogibelji i progone, sve, što je za ljude učinio i trpio, a kad je vidio, da je sve izvršeno, za što ga njegov Otac poslao, reče: »Svršeno je!« Svršeno je, što su o meni proroci prorekli, svršena je žrtva,

koju otac od mene traži, da bude svijet s njim izmiren i da se njegovoj pravdi posve zadovolji. »Svršeno je«, reče Isus svojemu Ocu. Svršeno je, rekao je ujedno i nama. O, vi ljudi! sve sam učinio, što sam učiniti mogao, da vas spasim. Činite i vi svoje! Ljubite me, i neka vam ne bude teško ljubiti Boga, koji je za vas na križu umro! O, božanski Spasitelju, da i mi, kad jednoć na smrt dogjemo, bar za onaj dio života, koji nam još preostaje, uzmognemo reći: »Svršeno je!« Eto, Gospodine, Tvoju smo volju ispunili, i kako smo mogli, dobro činili, što nam Tvoj sv. zakon nalaže! Dobru smo borbu bili, a sada očekujemo krunu života! O, ojači nas, božanski Spasitelju, i uzdrži nas uvijek na putu spasenja, da jednoć u istinu uzmognemo tako reći!

Još jednoć otvara Isus svoja usta, da sedmu i zadnju riječ izreče: »A Isus«, veli evangjelista, povika glasno i reče: Oče, u Tvoje ruke predajem duh svoj!« (Luk. 23, 46). Taj jaki povik Isusov neposredno pred smrću njegovom pokazuje, da je, ne iz nužde, već od slobodne volje umro, kako sam uvjerava: »Nitko ne uzima života moga od mene, već ga sam od sebe dajem, imam moć dati ga, i imam moć opet ga uzeti« (Iv. 10, 18). Ujedno je taj glasni povik Isusov znak njegove pobjede nad paklom. Kao što je Gedeon Madijance pobjedio, pošto je sa svojima vrčeve polupao i podigao veliku viku, tako je Isus, naš slavni vojskovogja, tim, što je na križu glasno povikao, pakao tako u strah i trepet stavio, da je drkćući utekao. Isus preporuča svoj duh, t. j. svoju ljudsku dušu u ruke svoga Oca u čvrstom uvjerenju, da će ju on, Otac nebeski, milo primiti, kad je on uvijek njegov poslušni Sin bio, te njegovu volju u svemu najtočnije vršio. Budimo i mi uvijek dobra djeca našega Oca u nebu i njegovu svetu volju savjesno vršimo, da i mi u čas smrti puni pouzdanja reći uzmognemo: Oče, u tvoje ruke predajem moj duh!

»A kad je to rekao, prikloni glavu i preda duh« (Luk. 23, 46). Tako je Isus, pošto je tri ure na križu visio i neizmjerne muke podnio, svoju žrtvu prineo, duša se njegova od tijela rastala i on je u istinu umro. »Bog«, kaže sv. Alfonzo, »sve daje, što ima, svoju čast, svoju radost, svoju krv, svoj život za nezahvalne stvorove — umire u moru prezira i boli, da isplati dug naših grijeha«. Kakova smrt! Kakova ljubav! O

bacimo se pred našega razapetog Spasitelja i recimo sa sv. Franjom plamtećim od ljubavi: »O da mogu umrijeti od ljubavi k Tebi, o moj Isuse, koji si se udostojao umrijeti iz ljubavi k meni!«

Kod smrti Isusove dogodila se velika čudesa. »Zastor hrama razdro se od ozgo do dole u dva dijela, zemlja se potresla i pećine se raspucale, grobovi se otvorili i mnoga tjelesa svetaca, koja su umrla, ustala su. I oni poslije svoga uskrsnuća izagjoše iz grobova, dogjoše u sv. grad (Jeruzalem) i javiše se mnogim« (Mat. 27, 51—53). Zastor u hramu, koji se od ozgo do dole u dva dijela poderao, dijelio je sveto od presvetoga, u kojem je nekad stajala škrinja zavjeta i u koje je smio veliki svećenik samo jedan put na godinu, na blagdan izmirenja ući. Razderanje zastora, po čemu je presveto postalo otvoreno pogledu ljudi, bijaše tajinstvena predslika, da je po smrti Isusovoj mojsijev zakon prestao, a novi zakon milosti da počima, na dalje, da tajne božanske religije, koje su ljudima do sada sakrivene bile, budu očitovane; napokon da nebo, koje je radi grijeha naših praroditelja zatvoreno bilo, sada je opet otvoreno. Potres i raspucanje pećina bijaše takogjer čudo, što su i isti nevjernici, koji su pećine pobliže iztražili, proti svojoj volji priznati morali. Tako jedan od njih kaže: »Osvjedočen sam, da pukotina pećina nije mogla nastati običnim potresom. Takav potres bio bi dakako razne naslage razdijelio od kojih skup pećina sastoji, ali prema njihovim žilama, i njihove bi spojeve bio na najslabijim mjestima razderao. To sam ja opazio kod pećina, koje su uslijed potresa popucale. A ovdje je sve drugačije, pećina je koso razdijeljena, pukotina križa žile na rijetki, nadnaravski način. Vidim jasno i dokazano je, da je to djelovanje čistoga čuda, koje nije mogla izvesti niti umjetnost, niti narav«. Tako je toga nevjernika točno promatranje čudesne pukotine pećine dovelo do vjere. Uskrsnuće tjelesa mnogih svetaca, koja po opažanju sv. Mateja nijesu odmah poslije smrti Isusove, nego tek poslije njegovog uskrsnuća slijedila, pokazuje, da je Isus smrt nadvladao, i da će svi ljudi u dan suda uskrsnuti.

»Satnik i oni, koji su kod njega bili i Isusa čuvali, kad su potres i ono, što se dogagjalo vidjeli, vrlo se prestrašili i kazali: »U istinu taj je bio Sin božji!« I sav narod, koji je

tomu dogagjaju prisustvovao i vidio, što se dogodilo, udaraše u svoja prsa i vraćao se (Mat. 27, 54). Židovi dakle i pogani dogjoše po čudesima, koja se kod smrti Isusove dogagjala, do spoznaje, da je onaj, koga su kao zločinca zlostavljali i razapeli, u istinu Sin božji; okajali su zato svoju nepravdu, udarali se u prsa i vraćali se kućama puni straha i skrušenosti. B. s., mi smo grješnici, grješnici radi našega rogjenja od grješnoga Adama i radi zlorabe naše slobodne volje; i mi smo dakle krivi, da je naš preljubazni Spasitelj morao na križu umrijeti. I mi poput mučitelja Isusovih udarimo se u prsa i molimo za milost i smilovanje! Ali prije, nego li se kućama vratimo, razmotrimo još koji čas, kako je presv. tijelo Isusovo iz križa uzeto i u grob položeno.

II.

Naš razapeti Spasitelj je jednoga petka, koji mi zovemo veliki petak, u tri sata poslije podne umro — baš onaj sat, kad je svakdanje janje za žrtvu, koje njega predstavljalo, u hramu bilo žrtvovano. Taj petak bijaše pripravni dan na vazmenu subotu na vazam židovski. Na taj dan nijesu smjela tjelesa razapetih da ostanu visjeti na križu, niti se pokapati. U opće zakon Mojsijin je odregjivao, da razapeti ne smije ostati visjeti preko noći, već da se moraju još isti dan snimiti i pokopati. Zakon glasi: »Učini li tko grijeh, za koji je smrt odregjena i on bude na smrt osugjen i na stup obješen, to njegovo truplo ne smije na drvu ostati, već se mora pokopati još isti dan« (5 Moj. 21, 22—23). Židovi dakle pogjoše k Pilatu i umole ga, da on Isusu i obim razbojnicima kosti polomi i onda ih iz križa snimi. Lamanje kostiju bijaše kod razapetih obično i to s toga, da se njihova smrt pospješi, jer bi inače još neko vrijeme na životu ostali. Na zapovijed Pilata dogjoše dakle vojnici i polomiše kosti ponajprije dvojici razbojnika, koji su još živjeli i ubili ih. Zatim se približili razapetomu Spasitelju, hoteći i na njemu obaviti to strašno i okrutno djelo, ali eto, on je baš umro. Nijesu mu dakle morali lomiti kosti. Ali je li još bilo što života u njemu, da budu sigurni za njegovu smrt, pograbi jedan od njih sulicu i udari s njom u stran Isusovu. Taj udarac sulicom prodro je srce Isusovo i kako je

jedna svetica vidjela u vigjenju, bijaše tako jak taj udarac, da je probo ne samo cijelo srce i prsa, već i protivnu stranu. Isus je bio do duše već umro, ali kad bi bila dvojba za njegovu smrt, to bi ga bio taj strašni udarac sulicom sigurno onaj čas usmrtiti morao. Iz te rane, kako sv. Ivan opaža, potekla odmah krv i voda (Iv. 19, 34). Isus je po bičovanju, krunenju i razapeću gotovo svu krv izgubio, probod sulicom oduze mu još i krv srca, a s njom potekla i voda iz rane u znak, da više nije bilo krvi u njegovom presvetom tijelu. Tako je naš božanski Spasitelj u istinu svoju zadnju kapljicu krvi za nas prolio! A mi to tako rijetko promišljamo i tako smo hladni prema njemu, kao prema čovjeku, koji radi nas ne prolije ni kaplje znoja. To znači biti u istini nezahvalan. U okolnosti, da Isusu nije bila nijedna kost probita, već samo strana sulicom otvorena, kako sv. Ivan opaža, dva su se proročanstva ispunila: »Ne ćete mu kosti slomiti« i »Vidjet će, koga su proboli« (Iv. 19, 36—37).

Po običaju židova bijahu tjelesa smaknutih bez svake svečanosti odmah na mjestu smaknuća pokopana. Ta sudbina imala je i Isusa snaći, njegovo presveto tijelo imalo je biti na stratištu stavljeno u jednu grabu. Ipak tu zadnju sramotu hotio je nebeski Otac odvratiti od svoga Sina, njegov grob imao je biti, kako već prorok kaže, sjajan (Iza 11, 10). Bijaše u Jeruzalemu neki odlični bogati čovjek, Josip od Arimateja. I on je bio doduše član visokoga vijeća, ali je posve drugačije mislio, nego li ostali članovi toga vijeća; on nije glasovao, kad su drugi smrt Isusovu zaključili, jer je bio pravedan i već dulje vremena potajno učenik Gospodinov. Taj se odvažio Pilata zamoliti, da mu dade tijelo Isusovo. Pilat se čudio, da je Isus već umro, on pozva satnika k sebi, koji je prisutan bio kod raspeća i upita ga, je li zbilja Isus već umro. Kad mu je taj pitanje potvrdio, odobri molbu Josipu i pokloni mu tijelo Isusovo. Josip se dakle požurio, čim se sunce nagnulo na zapad, odmah na Kalvariju, i uzeo sa sobom finoga platna, da ovije presveto tijelo Isusovo. Drugi član visokoga vijeća, Nikodem, koji je Isusa već pred tri godine posjetio, da bude od njega poučen u istini vjere, dogje takogjer na Kalvariju, da podupre Josipa u njegovom pobožnom činu. Imao je uz sebe mješavinu od mirhe i aloe do 100 funti, koju je po običaju židova upo-

trijebio za balzamiranje tijela Isusovog. Oba ta bogobojazna muža uz pomoć sluga snimiše tijelo Gospodinovo sa svetim počitanjem s križa, očistili ga i oprali i povili ga zajedno s mirodijama u platnene rupce.

»Bijaše pak blizu mjesta, gdje je Isus bio razapet, t. j. blizu Kalvarije, vrt, a u vrtu novi grob, koji je pripadao Josipu (Arimateju), koji je bio iskopan u pećinu, a u koji još nitko nije bio položen« (Mat. 27, 60). Josip je dao taj grob u pećini posve nov načiniti s nakanom, da bude sam jednoć u nj pokopan. Taj grob bijaše grobnica, u koju se moglo uspravno ući kao u sobu. Mjesto za tijelo bilo je tako u pećinu izdubeno, da je ondje ležalo, kao da spava u krevetu. U taj grob pećine položili su Josip i Nikodem tijelo Isusovo. Morali se žuriti s tim djelom ljubavi, jer je sunce skoro zapalo, a subota počimala, kad više nitko nije smio pokopan biti. Pred ulaz groba navalili veliki kamen, da zapriječe provalu divljih zvijeri, kojih je mnogo u Palestini bilo.

Taj sv. grob je s više gledišta pun značenja. Nalazio se u vrtu. Prvi Adam, naš praroditelj, sagriješio u vrtu, i po tom za sebe i za cijelo potomstvo kaznu smrti zaslužio. Krist, drugi Adam, hotio je biti u vrtu pokopan, kao što je i muku svoju u vrtu počeo, da grijeh i kaznu prvoga Adama uništi. Grob bijaše n o v, još nitko nije bio u nj položen. Pristojalo se, da Isus Krist, novi čovjek, ne dobije drugi, već novi grob, kao što se kod svoga ulaza u svijet poslužio sa tijelom Djevice Marije, koje bijaše isto tako novi ležaj, u kojem još nitko nije počivao, jer Marija bijaše neprestano djevica, »zatvoren vrt« (Cantica 4, 12) i stan samoga Krista, koji Josip, njezin djevičanski muž, nije dotaknuo, kao što i Josip Arimatejev grob, koji je dao za sebe načiniti, nije za sebe upotrijebio. Grob bijaše u p e ć i n i izklesan, a tim označeno, da Isus Krist, živa pećina, morao biti najokrutnije zlostavljan i mučen, da mi budemo njegovim ranama izcijeljeni. Grob, u koji je presveto tijelo Isusovo bilo položeno, bijaše t u g j, a to nas uči, da kraljevstvo Kristovo nije od ovoga svijeta i da mi kao podložnici toga kraljevstva ne smijemo težiti za zemaljskim, već za nebeskim dobrima. Nad grobom Kristovim bila već rano c r k v a sagragjena, koja je u cijelom svijetu poznata pod imenom »crkva sv. groba«. Vrlo je velika i ima u duljini 125 koračaja a 70 u širini. Kad se u tu crkvu ugje, dolazi se ponajprije k k a m e n u p o m a z a n j a, zvanom tako, jer su tu Josip Arimatej i Nikodem tijelo Isusovo mirhom i aloom pomazali. Odavle 30 koračaja jest sv. grob. Nad njim je sagragjena kapela, pred koje ulazom nalaze se četiri velika svjetnjaka. Središte cijele crkve sačinjava sam sv. grob, izklesan je iz pećine i imade tri odijela, ulaz, mrtvačnicu i mjesto, u koje je tijelo Isusovo položeno bilo. Ulaz zove se i angjeoska kapela, jer se ovdje ženama, koje su došle pomazati tijelo Isusovo, angjeo javio. Iz angjeoske kapele dolazi se kroz vrata u mrtvačnicu. To su ona vrata, pred kojima je onaj veliki kamen ležao, radi kojega su toliko bile zabrinute žene, tko će im ga odvaliti. Sada je mrtvačnica sa mramorom obložena, šupljina groba osam stopa visoka, sedam duga, šest široka. Desno od ulaza je mjesto, gdje je tijelo Isusovo ležalo. Naliči stolu ili žrtveniku, uzdignuto je tri i pol stope od tla i pokriveno bijelom mramornom pločom. Baš toliko je još mjesta, da se može pokleknuti. Ovamo nikad ne đogje svijetlo dana, ali četrdeset srebrnih i zlatnih svjetiljaka rasvijetljuje sv. tamu. Tu se svaki dan čita sv. misa. Nedaleko od sv. groba imadu Franciskani svoj samostan sa crkvom, zvanom »Salvator«. Tu imade 50 do 60 monaha, a život im je vrlo siromašan. Devet do deset tih pobožnih muževa uvijek su kao č u v a r i s v. g r o b a u stanu zatvoreni, koji je prizidan uz crkvu sv. groba, a dosta vlažan i nezdrav. Vrijeme njihovog zatvora traje obično tri mjeseca, onda budu izmijenjeni od drugih članova svoga reda, ako ne ostanu iz osobite pobožnosti ondje dulje. Već oko pol noći počima njihov pjev psalama pred sv. grobom i traje po prilici dva sata. Poslije tri sata počima sv. služba, a poslije iste su dvije do tri sv. mise, koje se služe na sv. grobu u ime i za spasenje duša dobročinitelja sv. groba. K sv. grobu hodočastili su od vajkada milijuni kršćana, ondje molili najvećim ganućem, plakali suzama zahvalnosti, pokore i ljubavi i prinosili darove, da se svjetiljka pred grobom Onoga nikad ne utrne, koji tamu svijeta sa blagim svijetlom evangjelja rasvijetljuje. B. s. vi možete svoje počitanje i ljubav za sv. grob tim očitovati, da svake godine na cvjetnicu, kad se kupi za sv. grob, milostinju dadete

Sprovodu i polaganju u grob Gospodina prisustvovala je takogjer Marija Magdalena i druge pobožne žene. Umorne od

boli i žalosti sjele su naproti grobu i šuteći promatrale mjesto, kamo su položili sv. tijelo. Same bi bile rade od svoje strane što doprinijele, da ljubaznomu Spasitelju izkažu zadnju čast, te ga koliko moguće sjajnije pokopaju. Ali toga nijesu mogle, vrijeme je bilo prekratko, jer već za nekoliko časa započet će subota, kad je bio svaki posao zabranjen. Odlučile su dakle ono, što sada nijesu mogle učiniti, poslije subote nadoknaditi, te tijelo Isusovo sa još dragocjenijim mastima pomazati, nego li je to sada bilo. Ljubav tih žena zaslužuje ne samo našu hvalu, nego i nasljedovanje. Mi možemo tijelo Isusovo balzamovati, imademo li do njega pravu, iskrenu, djelotvornu ljubav, jer ta mu se sigurno više dopada od najdragocjenijeg balzama. Tijelo njegovo i onda pomažemo, kad našoj siromašnoj braći dobro činimo, osobito ih u bolesti postojanom ustrpljivošću dvorimo i brinemo se, da imadu pristojan pogreb. Spasitelj nam sam osigurava: »U istinu kažem vam, što učinite jednomu od najmanje braće moje, meni ste učinili« (Mat. 25, 40). Isus bijaše mrtav, njegovo mrtvo tijelo ležaše u grobu, ali veliki svećenici, književnici i farizeji nemaju još mira. Otigjoše k Pilatu i rekoše: »Gospodine, sjetili smo se, da je onaj zavoditelj, kad je još živio, rekao: Za tri dana opet ću uskrsnuti. Zapovjedi dakle, da se grob kroz tri dana čuva, da ne dogju njegovi učenici i ne ukradu tijela i narodu reku: On je od mrtvih uskrsnuo, i tako bi zadnja prevara gora bila od prve.« Pilat im reče: »Vi imate stražu, idite i stražite kako hoćete.« Oni otigjoše, postaviše na grob stražare i zapečatiše kamen (Mat. 27, 62—66). Tako su hotjeli ti zaslijepljeni ljudi zapriječiti uskrsnuće Kristovo. Ali baš ta njihova briga, kojom su grob božanskog Spasitelja zapečatili i čuvali, imala je k tomu doprinijeti, da njegovo uskrsnuće bude izvan svake dvojbe.

Isus je sada veliko djelo svršio, što mu ga njegov nebeski Otac naložio; prošle su sve njegove muke i nevolje, njegovo presveto tijelo počiva u grobu. Skupimo se mi kao dobra djeca na grobu našega predobroga Oca, našega preljubaznoga Spasitelja, od srca mu zahvalimo, što je za nas učinio i trpio, a obećajmo mu takogjer, da ćemo njegove nauke i propise kroz cijeli svoj život savjesno slijediti! Ako do sada nijesmo njemu, već svijetu pripadali i našu stazu života mnogim grijesima okaljali, okajmo to od svega srca i odlučimo se na po-

koru i poboljšanje! Ne zaboravimo, da će i nama prije ili poslije kucnuti zadnji čas i naše će tijelo položiti u grob. Ah, kakova bi to smrt bila, da u grijehu odemo iz ovoga svijeta! Dragocjeni plodovi gorke muke i smrti Isusove bili bi za nas izgubljeni, naša smrt bi bila smrt bezbožnika, a konac naš vječna propast. Ali ne, Razapeti Spasitelju, to ne smije biti! Mi smo danas ozbiljno odlučili, od danas Ti cijeli naš život posvetiti. Daleko od nas neka bude grijeh sa svojom nasladom, daleko svijet sa svojim taštinama, mi ćemo Te slijediti na putu križa, ljubiti Te nerazdijeljenim srcem, služiti Ti do zadnjega daha, da jednoć dobrom smrti umremo i ugjemo u stanove vječnoga mira!

Amen.